

NAMAZ KE AHKAAM (GUJARATI)

રસાઈલે અત્તારિયા (હિસ્સા અવલ)

(હ-ઘડી)

નમાઝ કે અહકામ

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી

હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ

મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદિરી રઝવી

دامت بركاته
العالیه

વુજૂ કા તરીકા

1

વુજૂ ઔર સાઈન્સ

57

ગુરુવા કા તરીકા

81

ફેઝાને અઝાન

108

નમાઝ કા તરીકા

137

મુસાફિર કી નમાઝ

233

કઝા નમાઝો કા તરીકા

253

નમાઝે જનાઝા કા તરીકા

273

ફેઝાને જુમુઆ

299

નમાઝે ઈદ કા તરીકા

325

મકની વસિયત નામા

336

ફતિહા કા તરીકા

354

مكتبة المدينة
(مجمع اسلامي)

SC1286

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ط

કિતાબ પઢને કી દુઆ

અઝ : શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઇસ્લામી, હઝરતે અલ્લામા

મૌલાના મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه

દીની કિતાબ યા ઇસ્લામી સબક પઢને સે પહલે ઝૈલ મેં દી હુઈ

દુઆ પઢ લીજિયે. اِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ જો કુછ પઢેગે યાદ રહેગા. દુઆ યેહ હૈ :

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَاَنْشُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا اَكْبَلَالُ وَالْاَكْرَام

તરજમા : ઐ અલ્લાહ ! હમ પર ઇલ્મો હિકમત કે દરવાઝે ખોલ દે

ઔર હમ પર અપની રહમત નાઝિલ ફરમા ! ઐ અ-ઝમત ઔર બુઝૂર્ગી વાલે.

(المُسْتَطَرَق ج ١ ص ٣٠ دارالفكر بيروت)

નોટ : અવ્વલ આખિર એક એક બાર દુરુદ શરીફ પઢ લીજિયે.

તાલિબે

ગમે મદીના

બકીઅ વ મગિરત

13 શવ્વાલુલ મુકર્રમ, 1428

કિયામત કે રોઝ હસરત

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : સબ સે ઝિયાદા હસરત કિયામત કે દિન ઉસ કો હોગી જિસે દુન્યા મેં ઇલ્મ હાસિલ કરને કા મૌકઅ મિલા મગર ઉસ ને હાસિલ ન કિયા ઔર ઉસ શખ્સ કો હોગી જિસ ને ઇલ્મ હાસિલ કિયા ઔર દૂસરોં ને તો ઉસ સે સુન કર નફ્અ ઉઠાયા લેકિન ઉસ ને ન ઉઠાયા (યા'ની ઇસ પર અમલ ન કિયા).

(تاريخ دمشق لابن عساکر، ج ٥١ ص ١٣٨ دار الفكر بيروت)

કિતાબ કે ખરીદાર મુ-તવજ્જેહ હોં

કિતાબ કી તબાઅત મેં નુમાયાં ખરાબી હો યા સફહાત કમ હોં યા બાઈન્ડિંગ મેં આગે પીછે હો ગએ હોં તો મક-ત-બતુલ મદીના સે રુજૂઅ ફરમાઈયે.

મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી)

યેહ કિતાબ (નમાઝ કે અહકામ)

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અતાર કાદિરી ર-ઝવી ઝિયાઈ رحمۃ اللہ علیہ ને ઉર્દૂ ઝબાન મેં તહરીર ફરમાઈ હૈ. મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી) ને ઈસ કિતાબ કો ગુજરાતી રસ્મુલ ખત મેં તરતીબ દે કર પેશ કિયા હૈ ઓર મક-ત-બતુલ મદીના સે શાએઅ કરવાયા હૈ.

ઈસ કિતાબ કો ગુજરાતી રસ્મુલ ખત મેં તરતીબ દેતે હુએ દર્જે ઝૈલ મુઆ-મલાત કો પેશે નઝર રખને કી કોશિશ કી ગઈ હૈ :

(1) જહાં જહાં તલફ્ફુઝ કે બિગડને કા અન્દેશા થા વહાં તલફ્ફુઝ કી દુરુસ્ત અદાએગી કે લિયે જુમ્હોં મેં ડેશ (-) ઓર સાકિન હર્ફ કે નીચે ખોડા ( ) લગાને કા એહતિમામ કિયા ગયા હૈ.

(2) ઉર્દૂ મેં લફ્ઝ કે બીચ મેં જહાં ع સાકિન આતા હૈ ઉસ કી જગહ ગુજરાતી મેં સિંગલ ઇન્વર્ટેડ કોમા (') ઇસ્તિમાલ કિયા હૈ. મ-સલન مغوت (દા'વત, ઇસ્તિમાલ) વગૈરા.

ઈસ કિતાબ મેં અગર કિસી જગહ કમી બેશી યા ગ-લતી પાએં તો મજલિસે તરાજિમ કો (બ ઝરીઅએ મક્તૂબ, E-mail યા SMS) મુતલઅ ફરમા કર સવાબ કમાઈયે.

હુરુફ કી પહચાન

ફ = ف	પ = پ	બ = ب	ભ = ب	મ = م
સ = س	ઠ = ث	ટ = ت	થ = ث	ત = ت
હ = ح	ઇ = هـ	ચ = ج	ઝ = ز	જ = ج
ઢ = د	ડ = د	ધ = د	દ = د	પ = ع
ઝ = ز	ઢ = د	ડ = د	ર = ر	ઝ = ز
ઝ = ز	સ = س	શ = ش	સ = س	ઝ = ز
ફ = ف	ગ = غ	અ = ع	ઝ = ز	ત = ت
ધ = د	ગ = غ	ખ = ک	ક = ک	ક = ک
હ = ح	વ = و	ન = ن	મ = م	લ = ل
દ = د	ઇ = ي	ઝ = ز	ઝ = ز	ચ = چ

રાબિતા : મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી)

મક-ત-બતુલ મદીના, સિલેક્ટેડ હાઉસ, અલિફ કી મસ્જિદ કે સામને,

તીન દરવાઝા, અહમદઆબાદ-1, ગુજરાત, ઇન્ડિયા

MO. 9374031409 E-mail : translationmaktabhind@dawateislami.net

યાદ દાશ

ઘૌરાને મુતા-લઆ ઝરૂરતન અન્ડર લાઈન કીજીયે, ઇશારાત લિખ કર સફા નખ્ખર નોટ ફરમા લીજીયે **إِنَّ اللَّهَ غَوَّيٌّ** ઇલ્મ મેં તરક્કી હોગી.

[illegible]

-: જાશિર :-

મક-ત-બતુલ મઢીના, ફૈઝાને મઢીના, ત્રી કોનિયા બાગીચે કે
સામને, મિરઝાપૂર, અહમદઆબાદ, ગુજરાત-1

فون : 9327168200 E-mail : maktabaahmedabad@gmail.com

ભાગ ૬ અહકામ

(૯-નફી)

(રસાઈલે અતારિય્યા હિસ્સાએ અવ્વલ)

અગર આપ અઝ અવ્વલ તા આખિર મુકમ્મલ પઢ લેંગે તો **وَاللّٰهُ اَعْلَمُ** આપ કી બે શુમાર ગ-લતિયાં ખુદ બ ખુદ આપ કે સામને આ જાએંગી. ઇસ મજમૂએ મેં શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અતાર કાદિરી **دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَةِ** કે દર્જે ઝેલ 12 રસાઈલ હેં :

1	વુઝૂ કા તરીકા	સફહા 1
2	વુઝૂ ઔર સાઈન્સ	સફહા 59
3	ગુસ્લ કા તરીકા	સફહા 83
4	ફૈઝાને અઝાન	સફહા 111
5	નમાઝ કા તરીકા	સફહા 141
6	મુસાફિર કી નમાઝ	સફહા 221
7	કઝા નમાઝોં કા તરીકા	સફહા 239
8	નમાઝે જનાઝા કા તરીકા	સફહા 265
9	ફૈઝાને જુમુઆ	સફહા 285
10	નમાઝે ઈદ કા તરીકા	સફહા 311
11	મ-દની વસિયત નામા	સફહા 321
12	ફાતિહા ઔર ઈસાલે સવાબ કા તરીકા	સફહા 337

નામ કિતાબ :- નમાઝ કે અહકામ (હન્ફી)
 મુઅલ્લિફ :- શૈખે તરીકત અમીરે અહલે સુન્નત, હઝરતે
 અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ
 ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી دامت برکاتہم العالیہ
 નાશિર :- મક-ત-બતુલ મદીના, અહમદઆબાદ -1

મક-ત-બતુલ મદીના (ગુજરાત) કી મુખ્તાલિફ શાખે

- ❖ મોડાસા : સુકા બાઝાર, મોડાસા.
- ❖ સૂરત : વલિયાભાઈ મસ્જિદ, ખ્વાજા દાના દરગાહ કે પાસ.
- ❖ જામનગર : પાંચ હાટડી.
- ❖ ગાંધીધામ : સપના નગર મદીના મસ્જિદ કે પાસ.
- ❖ ધોલકા : તાજદારે મદીના મસ્જિદ કે સામને, ટાવર બાઝાર.

મક-ત-બતુલ મદીના (હિન્દ) કી મુખ્તાલિફ શાખે

- ❖ મુમ્બઈ : 19-20, મુહમ્મદ અલી રોડ, માંડવી પોસ્ટ ઓફિસ
કે સામને, મુમ્બઈ, (મહારાષ્ટ્ર) 02223454429
- ❖ નાગપૂર : સૈફી નગર રોડ, ગરીબ નવાઝ મસ્જિદ કે સામને,
મોમિન પૂરા, નાગપૂર, (મહારાષ્ટ્ર) 09373110621
- ❖ અજમેર : 19/216 ફલાહે દારૈન મસ્જિદ કે કરીબ, નલ્લા
બાઝાર, સ્ટેશન રોડ, (રાજસ્થાન) (0145) 2629385
- ❖ હુબલી : A.J મુઢોલ કોમ્પલેક્સ, A.J મુઢોલ રોડ,
ઓલ્ડ હુબલી, (કર્નાટક) 08363244860
- ❖ હૈદરાબાદ : મુગલ પૂરા, પાની કી ટંકી, હૈદરઆબાદ,
(તેલંગાના) (040) 2 45 72 786
- ❖ કાનપૂર : મસ્જિદ મખ્દૂમે સિમનાની, ડિપટી કા પડાવ,
ગુર્બત પાર્ક, કાનપૂર (યૂ.પી.) 09335272252
- ❖ બનારસ : અલ્લૂ કી મસ્જિદ કે પાસ, અમ્બાશાહ કી તક્યા,
મદન પૂરા, બનારસ, (યૂ.પી.) 09369023101

www.dawateislami.net

ફેહરિસ્તા

ઉત્વાન	સંક્રા	ઉત્વાન	સંક્રા
વુજૂ કા તરીકા	1	વુજૂ કે 29 મુસ્તહબ્બાત	14
દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત	2	વુજૂ કે 16 મકરૂહાત	17
ઉસ્માને ગની કા ઈશકે રસૂલ	2	ધૂપ કે ગર્મ પાની કી વજાહત	18
ગુનાહ ઝડને કી હિકાયત	4	મુસ્તા'મલ પાની કા અહમ મસ્અલા	18
વુજૂ કા સવાબ નહીં મિલેગા	5	મિટ્ટી મિલે પાની સે વુજૂ હોગા યા નહીં	19
સારા બદન પાક હો ગયા !	5	પાન ખાને વાલે મુ-તવજજેહ હોં	19
બા વુજૂ સોને કી ફઝીલત	6	તસવ્વુફ કા અઝીમ મ-દની નુસ્ખા	21
બા વુજૂ મરને વાલા શહીદ હૈ	6	ઝખ્મ વગૈરાસે ખૂન નિકલને કે 5 અહકામ	22
મુસીબતોં સે હિફાઝત કા નુસ્ખા	6	સર્દી સે આ'ઝા ફટ જાએ તો.....	23
હર વક્ત બા વુજૂ રહને કે સાત ફઝાઈલ	6	વુજૂ મેં મેહંદી ઔર સુરમે કા મસ્અલા	23
દુગના સવાબ	7	ઈન્જેક્શન લગાને સે વુજૂ ટૂટેગા યા નહીં?	24
સર્દી મેં વુજૂ કરને કી હિકાયત	7	દુખતી આંખ કે આંસૂ	24
વુજૂ કા તરીકા (હ-નફી)	8	પાક ઔર નાપાક રતૂબત	25
વુજૂ કે બચે હુએ પાની મેં 70 બીમારિયોં સે શિક્ષા	11	છાલા ઔર ફુડિયા	25
જન્નત કે આઈઠોં દરવાઝે ખુલ જાતે હૈં	12	“કે” સે વુજૂ કબ ટૂટતા હૈ ?	25
નઝર કભી કમઝોર ન હો	12	હંસને કે અહકામ	26
વુજૂ કે બા'દ તીન બાર સૂરએ કદ્ર પઢને કે ફઝાઈલ	12	કયા સત્ર દેખને સે વુજૂ ટૂટ જાતા હૈ ?	26
વુજૂ કે બા'દ પઢને કી દુઆ	12	ગુસ્લ કા વુજૂ કાફી હૈ	27
વુજૂ કે બા'દ યેહ દુઆ ભી પઢ લીજીયે	13	થૂક મેં ખૂન	27
વુજૂ કે ચાર ફરાઈઝ	13	વુજૂ મેં શક આને કે 5 અહકામ	28
ધોને કી તા'રીફ	13	સોને સે વુજૂ ટૂટને ન ટૂટને કા બયાન	28
વુજૂ કી 14 સુન્નતેં	14	વુજૂએ અમ્બિયાએ કિરામ ઔર નીંદ મુબારક	30

ઉત્ત્વાન	સંક્રંધ	ઉત્ત્વાન	સંક્રંધ
મસાજિદ કે વુઝૂખાને	31	બિગૈર ઓપરેશન કે વિલાદત હો ગઈ !	56
ઘર મેં વુઝૂખાના બનવાઈયે	31	વુઝૂખાનએ અત્તાર	58
વુઝૂખાના બનવાને કા તરીકા	32	વુઝૂ ઔર સાઇન્સ	59
વુઝૂખાને કે 9 મ-દની ફૂલ	33	દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત	60
જિન કા વુઝૂન રહતા હો ઉન કે લિયે 6 અહકામ	34	વુઝૂ કી હિક્મતેં સુનને કે સબબ કબૂલે ઈસ્લામ	60
સાત મુ-તફરિકાત	37	મગરિબી જર્મની કા સેમીનાર	61
આયત લિખે હુએ કાગઝ કે પિછલે		વુઝૂ ઔર હાઈ બ્લડ પ્રેશર	62
હિસ્સે કે છૂને કા અહમ મસ્અલા	38	વુઝૂ ઔર ફાલિજ	62
બે વુઝૂકુરઆને મજ્હદ કો નહીં છૂસકતા	38	મિસ્વાક કા કદ્રદાન	63
વુઝૂ મેં પાની કા ઈસરાફ	39	કુવ્વતે હાફિઝા કે લિયે	64
જારી નહર પર ભી ઈસરાફ	39	મિસ્વાક કે બારે મેં દો અહાદીસે મુબારકા	64
આ'લા હઝરત કા ફતવા	40	મુંહ કે છાલે કા ઈલાજ	65
મુફતી અહમદ યાર ખાન કી તફસીર	40	ટૂથ બ્રશ કે નુકસાનાત	65
ઈસરાફ ન કર	41	ક્યા આપ કો મિસ્વાક કરના આતા હે ?	66
ઈસરાફ શૈતાની કામ હે	41	મિસ્વાક કે 20 મ-દની ફૂલ	66
જન્નત કા સફેદ મહલ માંગના કેસા ?	41	હાથ ધોને કી હિક્મતેં	69
બુરા ક્રિયા, જુલ્મ ક્રિયા	42	કુલ્લી કરને કી હિક્મતેં	69
ઈસરાફ સિર્ફ દો સૂરતોં મેં હી ગુનાહ હે	42	નાક મેં પાની ડાલને કી હિક્મતેં	70
અ-મલી તૌર પર વુઝૂ સીખિયે	43	ચેહરા ધોને કી હિક્મતેં	71
મસ્જિદ ઔર મદ્રસે કે પાની કા ઈસરાફ	44	અન્યાપન સે તહફફુઝ	72
ઈસરાફ સે બચને કી 7 તદાબીર	45	કોહનિયાં ધોને કી હિક્મતેં	72
ઈસરાફ સે બચને કે લિયે 14 મ-દની ફૂલ	47	મસ્હ કી હિક્મતેં	73
40 મ-દની ફૂલોં કા ર-ઝવી ગુલદસ્તા	50	પાગલોં કા ડોક્ટર	73
વિલાદત મેં આસાની કા નુસ્ખા	56	પાઉં ધોને કી હિક્મતેં	75

ઉત્ત્વાન	સંક્રા	ઉત્ત્વાન	સંક્રા
વુઝૂ કા બચા હુવા પાની	75	ફવ્વારે કી એહતિયાતેં	95
ઈન્સાન ચાંદ પર	76	W.C કા રુખ દુરુસ્ત કીજિયે	95
નૂર કા ખિલોના	77	કબ કબ ગુસ્લ કરના સુન્નાત હૈ ?	95
મો'જિઝએ શક્કુલ કમર	78	કબ કબ ગુસ્લ કરના મુસ્તહબ હૈ ?	96
સિર્ફ અલ્લાહ ۞ ۞ ۞ કે લિયે	79	એક ગુસ્લ મેં મુખ્તાલિફ નિયતેં	96
તસવ્વુફ કા અઝીમ મ-દની નુસ્ખા	80	બારિશ મેં ગુસ્લ	97
સુન્નાત સાઈન્સી તહકીક કી મોહતાજ નહીં	81	તંગ લિબાસ વાલે કી તરફ નઝર કરના કેસા ?	97
ગુસ્લ કા તરીકા	83	નંગે નહાતે વક્ત ખૂબ એહતિયાત	97
દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત	84	ગુસ્લ સે નઝ્લા બઢ જાતા હો તો ?	97
અનોખી સઝા	84	બાલ્ટી સે નહાતે વક્ત એહતિયાત	98
ગુસ્લ કા તરીકા	86	બાલ કી ગિરહ	98
ગુસ્લ કે તીન ³ ફરાઈઝ	87	કુરઆને પાક પઢને યા ધૂને કે 10 મસાઈલ	98
કુલ્લી કરના	87	બે વુઝૂ દીની કિતાબેં ધૂના	100
નાક મેં પાની ચઢાના	88	નાપાકી કી હાલત મેં દુરૂદ શરીફ પઢના	100
તમામ ઝાહિરી બદન પર પાની બહાના	88	ઉંગલી મેં સિયાહી કી તહ જમી હુઈ હોતો ?	101
ગુસ્લ કી 21 એહતિયાતેં	88	બચ્ચા કબ બાલિગ હોતા હૈ ?	101
મસ્તૂરાત કે લિયે 6 એહતિયાતેં	89	કિતાબેં રખને કી તરતીબ	102
ઝખ્મ કી પટ્ટી	90	અવરાક મેં પુડિયા બાંધના	102
ગુસ્લ ફર્ઝ હોને કે 5 અસ્બાબ	91	મુસલ્લે પર કા'બતુલ્લાહ શરીફ કી તસ્વીર	102
નિફાસ કી ઝરૂરી વઝાહત	91	વસ્વસોં કા એક સબબ	103
5 ઝરૂરી અહકામ	92	તયમ્મુમ કા બયાન	103
મુશત ઝની કા અઝાબ	93	તયમ્મુમ કે ફરાઈઝ	103
બહતે પાની મેં ગુસ્લ કા તરીકા	94	તયમ્મુમ કી 10 સુન્નાતેં	103
ફવ્વારા જારી પાની કે હુકમ મેં હૈ	94	તયમ્મુમ કા તરીકા	104

ઉત્ત્વાન	સંક્રા	ઉત્ત્વાન	સંક્રા
તયમ્મુમ કે 25 મ-દની ફૂલ	105	મસ્જિદ મેં અઝાન દેના ખિલાફે સુન્નત હૈ	126
ફેઝાને અઝાન	111	સો શહીદોં કા સવાબ કમાઈયે	127
દુરુદ શરીફ કી ફઝીલત	112	અઝાન સે પહલે દુરુદ શરીફ પઢિયે	128
સરકાર ને એક બાર અઝાન દી	112	અઝાન કી તૌહીન કે બારે મેં સુવાલ જવાબ	132
આઝાન હૈ યા અઝાન ?	113	حُكْمُ عَلَى الْمَكَلُوبَةِ કા મઝાક ઉડાના	132
અઝાન કે ફઝાઈલ	113	અઝાન કે મુતઅસ્લિક કુફિયા કલિમાત કી મિસાલેં	134
કબ્ર મેં કીડે નહીં પડેંગે	113	અઝાન	135
મોતી કે ગુમ્બદ	113	અઝાન કી દુઆ-શફાઅત કી બિશારત	136
ગુઝશ્તા ગુનાહ મુઆફ	113	ઈમાને મુફસ્સલ, ઈમાને મુજમલ	137
શૈતાન 36 મીલ દૂર ભાગ જાતા હૈ	114	શશ કલિમે	137
અઝાન કબૂલિયતે દુઆ કા સબબ હૈ	114	નમાઝ કા તરીકા	141
મુઅઝ્ઝિન કે લિયે ઇસ્તિઝ્કાર	114	દુરુદ શરીફ કી ફઝીલત	142
અઝાન વાલે દિન અઝાબ સે અમ્ન	114	કિયામત કા સબ સે પહલા સુવાલ	143
ઘબરાહટ કા ઇલાજ	114	નમાઝી કે લિયે નૂર	143
ગમ દૂર કરને કા નુસ્ખા	115	કિસ કા કિસ કે સાથ હશર હોગા !	144
મછલિયાં ભી ઇસ્તિઝ્કાર કરતી હૈ	115	શદીદ ઝખ્મી હાલત મેં નમાઝ	145
અઝાન કે જવાબ કી ફઝીલત	115	નમાઝ પર નૂર યા તારીકી કે અસ્ખાબ	145
3 કરોડ 24 લાખ નેકિયાં રોઝાના કમાઈયે	116	બુરે ખાતિમે કા એક સબબ	146
અઝાન કા જવાબ દેને વાલા જન્નતી હો ગયા	117	નમાઝ કા ચોર	146
અઝાન વ ઇકામત કે જવાબ કા તરીકા	118	ચોર કી દો કિસ્મેં	147
અઝાન કે 14 મ-દની ફૂલ	120	નમાઝ કા તરીકા (હ-નફી)	148
જવાબે અઝાન કે 9 મ-દની ફૂલ	123	ઈસ્લામી બહનોં કી નમાઝ મેં ચઢ જગહ ફર્ક હૈ	154
ઈકામત કે 7 મ-દની ફૂલ	125	દોનોં મુતવજજેહ હોં !	155
અઝાન દેને કે 11 મુસ્તહબ મવાકેઅ	126	નમાઝ કી 6 શરાઈત	155

ઉત્ત્વાન	સંક્રા	ઉત્ત્વાન	સંક્રા
દૌરાને નમાઝ મકરૂહ વક્ત દાખલ હો જાએ તો ?	158	નમાઝ તોડને વાલી 29 બાતેં	184
નમાઝ કે 7 ફરાઈઝ	160	નમાઝ મેં રોના	185
હુરૂફ કી સહીહ અદાએગી ઝરૂરી હૈ	165	નમાઝ મેં ખાંસના	185
મદ્ર-સતુલ મદીના	167	દૌરાને નમાઝ દેખ કર પઢના	186
કારપેટ કે નુકસાનાત	169	અ-મલે કસીર કી તા'રીફ	186
નાપાક કારપેટ પાક કરને કા તરીકા	169	દૌરાને નમાઝ લિબાસ પહનના	187
નમાઝ કે તકરીબન 30 વાજિબાત	171	નમાઝ મેં કુછ નિગલના	187
નમાઝ કી તકરીબન 95 સુન્નતેં	173	દૌરાને નમાઝ કિબ્લે સે ઇન્દિરાફ	188
તકબીરે તહરીમા કી સુન્નતેં	173	નમાઝ મેં સાંપ મારના	188
કિયામ કી સુન્નતેં	174	નમાઝ મેં ખુજાના	188
રુકૂઅ કી સુન્નતેં	175	الله أكبر કહને મેં ગ-લતિયાં	189
કૌમા કી સુન્નતેં	176	નમાઝ કે 32 મકરૂહાતે તહરીમા	189
સજદે કી સુન્નતેં	176	કન્ધોં પર ચાદર લટકાના	189
જલ્સે કી સુન્નતેં	177	તબ્ઈ હાજત કી શિદત	190
દૂસરી રફૂઅત કે લિયે ઉઠને કી સુન્નતેં	177	નમાઝ મેં કંકરિયાં હટાના	190
કા'દા કી સુન્નતેં	177	ઉંગ્લિયાં ચટખાના	191
સલામ ફેરને કી સુન્નતેં	178	કમર પર હાથ રખના	192
સલામ ફેરને કે બા'દ કી સુન્નતેં	179	આસ્માન કી તરફ દેખના	192
સુન્નતે બા'દિયા કી સુન્નતેં	180	નમાઝી કી તરફ દેખના	193
સુન્નતોં કા એક અહમ મસ્અલા	180	ગધે જૈસા મુંહ	195
ઇસ્લામી બહનોં કે લિયે 10 સુન્નતેં	181	નમાઝ ઓર તસાવીર	196
નમાઝ કે તકરીબન 14 મુસ્તહબ્બાત	182	નમાઝ કે 33 મકરૂહાતે તન્જીહા	197
ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ કા અમલ	183	હાફ આસ્તીન મેં નમાઝ પઢના કેસા ?	200
ગર્દ આલૂદ પેશાની કી ફઝીલત	183	ઝોહર કે આખિરી દો નફલ કે ભી ક્યા કહને	200

ઉત્ત્વાન	સંક્રા	ઉત્ત્વાન	સંક્રા
કયા મુસાફિર કો સુન્નતેં મુઆફ હેં ?	234	જલ્દ સે જલ્દ કઝા પઢ લીજિયે	250
ચલતી ગાડી મેં નફલ પઢને કે 4 મ-દની ફૂલ	234	છુપ કર કઝા પઢિયે	250
મુસાફિર તીસરી રફૂઅત કે લિયે		જુમુઅતુલ વદાઅ મેં કઝાએ ઉઝી	250
ખડા હો જાએ તો....?	235	ઉઝ ભર કી કઝા કા હિસાબ	250
સફર મેં કઝા નમાઝેં	236	કઝા પઢને મેં તરતીબ	251
હિફ્ઝ ભુલા દેને કા અઝાબ	237	કઝાએ ઉઝી કા તરીકા (હ-નફી)	251
કઝા નમાઝેં કા તરીકા	239	નમાઝે કસર કી કઝા	252
દુરુદ શરીફ કી ફઝીલત	240	ઝમાનએ ઇરતિદાદ કી નમાઝેં	252
જહન્નમ કી ખૌફનાક વાદી	241	બચ્ચે કી પૈદાઈશ કે વક્ત નમાઝ	252
પહાડ ગરમી સે પિઘલ જાએં	241	મરીઝ કો નમાઝ કબ મુઆફ હૈ ?	253
સર કુચલને કી સઝા	241	ઉઝ ભર કી નમાઝેં દોબારા પઢના	253
હઝારોં બરસ કે અઝાબ કા હકદાર	242	કઝા કા લફઝ કહના ભૂલ ગયા તો ?	253
કબ્ર મેં આગ કે શો'લે	243	કઝા નમાઝેં નવાફિલ કી અદાએગી સે બેહતર	253
અગર નમાઝ પઢના ભૂલ જાએ તો...?	243	ફજ વ અસર કે બા'દ નવાફિલ નહીં પઢ સકતે	254
ઈત્તિફાકન આંખ ન ખુલી તો...?	244	ઝોહર કી ચાર સુન્નતેં રહ જાએં તો કયા કરે ?	254
મજબૂરી મેં અદા કા સવાબ મિલેગા યા નહીં ?	244	ફજ કી સુન્નતેં રહ જાએં તો કયા કરે ?	255
રાત કે આખિરી હિસ્સે મેં સોના કેસા ?	245	કયા મગરિબ કા વક્ત થોડા સા હોતા હૈ ?	255
રાત દેર તક જાગના	245	તરાવીહ કી કઝા કા કયા હુકમ હૈ ?	256
અદા, કઝા ઔર વાજિબુલ ઇઆદા કી તારીફ	246	નમાઝ કા ફિદયા	256
તૌબા કે તીન રુકના હેં	247	મર્દૂમા કે ફિદયે કા એક મસ્અલા	258
સોતે કો નમાઝ કે લિયે જગાના વાજિબ હૈ	247	સાદાતે કિરામ કો નમાઝ કા ફિદયા નહીં દે સકતે	259
ફજ કા વક્ત હો ગયા ઉઝો !	247	100 કોઝોં કા હીલા	259
હિકાયત	248	કાન છેદને કા રવાજ કબ સે હુવા ?	260
હુકૂકે આમ્મા કે એહસાસ કી હિકાયત	249	ગાય કે ગોશત કા તોહફા	261

ઉત્વાન	સંક્રા	ઉત્વાન	સંક્રા
ઝકાત કા શર-ઈ હીલા	262	ના બાલિગા લડકી કે જનાઝે કી દુઆ	275
ફકીર કી તા'રીફ	263	જૂતે પર ખડે હો કર જનાઝા પઢના	275
મિસ્કીન કી તા'રીફ	263	ગાઈબાના નમાઝે જનાઝા નહીં હો સકતી	276
નમાઝે જનાઝા કા તરીકા	265	ચન્દ જનાઝોં કી ઈકઠ્ઠી નમાઝ કા તરીકા	276
દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત	266	જનાઝે મેં કિતની સફેં હોં ?	276
વલી કે જનાઝે મેં શિર્કત કી બ-ર-કત	266	જનાઝે કી પૂરી જમાઅત ન મિલે તો ?	276
અકીદત મન્દોં કી ભી મઝિરત	267	પાગલ યા ખુદકુશી વાલે કા જનાઝા	277
કફન ચોર	268	મુદા બચ્ચે કે અહકામ	277
તમામ શુ-રકાએ જનાઝા કી બખ્શિશ	269	જનાઝે કો કન્ધા દેને કા સવાબ	277
કબ્ર મેં પહલા તોહફા	269	જનાઝે કો કન્ધા દેને કા તરીકા	278
જન્નતી કા જનાઝા	270	બચ્ચે કા જનાઝા ઉઠાને કા તરીકા	278
જનાઝે કા સાથ દેને કા સવાબ	270	નમાઝે જનાઝા કે બા'દ વાપસી કે મસાઈલ	278
ઉહુદ પહાડ જિતના સવાબ	270	કયા શોહર બીવી કે જનાઝે કો કન્ધા	
નમાઝે જનાઝા બાઈસે ઈબ્રત હૈ	271	દે સકતા હૈ ?	279
મયિત કો નહલાને વગૈરા કી ફઝીલત	271	મુરતદ કી નમાઝે જનાઝા કા હુકમે શર-ઈ	279
જનાઝા દેખ કર પઢને કા વિર્દ	271	જનાઝે કે મુ-તઅલ્લિક પાંચ મ-દની ફૂલ	281
સરકાર ﷺ ને સબ સે		“ફુલાં મેરી નમાઝ પઢાએ” ઐસી	
પહલા જનાઝા કિસ કા પઢા ?	272	વસિયત કા હુકમ	281
નમાઝે જનાઝા ફરોં કિફાયા હૈ	272	ઈમામ મયિત કે સીને કી સીધ મેં ખડા હો	282
નમાઝે જનાઝા મેં દો રુકન ઔર તીન સુન્નતેં હૈ	273	નમાઝે જનાઝા પઢે બિગૈર દફના દિયા તો ?	282
નમાઝે જનાઝા કા તરીકા (હ-નફી)	273	મકાન મેં દબે હુએ કી નમાઝે જનાઝા	282
બાલિગ મર્દ વ ઔરત કે જનાઝે કી દુઆ	274	નમાઝે જનાઝા મેં તા'દાદ બઢાને કે લિયે તાખીર	283
ના બાલિગ લડકે કે જનાઝે કી દુઆ	274	બાલિગ કી નમાઝે જનાઝા સે કબ્લ યેહ ઔલાન કીજિયે	283

ઉત્ત્વાન	સંક્રા	ઉત્ત્વાન	સંક્રા
ફેઝાને જુમુઆ	285	હર જુમુઆ કો 1 કરોડ 44 લાખ	
જુમુઆ કો દુરુદ શરીફ પઢને કી ફઝીલત	286	જહન્નમ સે આઝાદ	296
આકા ﷺ ને પહલા		અઝાબે કબ્ર સે મહફૂઝ	296
જુમુઆ કબ અદા ફરમાયા ?	287	જુમુઆ તા જુમુઆ ગુનાહોં કી મુઆફી	297
જુમુઆ કે મા'ના	288	200 સાલ કી ઇબાદત કા સવાબ	297
સરકાર ﷺ ને ફુલ કિતને		મહૂમ વાલિદૈન કો હર જુમુઆ	
જુમુએ અદા ફરમાએ ?	288	આ'માલ પેશ હોતે હૈં	298
દિલ પર મોહર	289	જુમુઆ કે પાંચ ખુસૂસી આ'માલ	298
જુમુઆ કે ઇમામે કી ફઝીલત	289	જન્નત વાજિબ હો ગઈ	298
શિક્કા દાખિલ હોતી હે	289	સિર્ફ જુમુઆ કા રોઝા ન રખિયે	299
દસ દિન તક બલાઓં સે હિફાઝત	290	દસ હઝાર બરસ કે રોઝોં કા સવાબ	299
રિઝ્ક મેં તંગી કા એક સબબ	290	જુમુઆ કા રોઝા કબ મકરૂહ હે ?	299
ફિરિશ્તે ખુશ નસીબોં કે નામ લિખતે હૈં	290	જુમુઆ કો માં બાપ કી કબ્ર પર હાઝિરી કા સવાબ	300
પહલી સદી મેં જુમુઆ કા જઝબા	291	કબ્રે વાલિદૈન પર “યાસીન” પઢને કી ફઝીલત	300
ગરીબોં કા હજ	292	તીન હઝાર મઝિરતેં	301
જુમુઆ કે લિયે જલ્દી નિકલના હજ હે	292	જુમુઆ કો યાસીન પઢને વાલે કી મઝિરત હોગી	301
હજ વ ઉમ્રહ કા સવાબ	293	રૂહેં જમ્મ હોતી હૈં	301
સબ દિનોં કા સરદાર	293	“સૂ-રતુલ કહ્ફ” કી ફઝીલત	302
જાનવરોં કા ખૌફે કિયામત	294	દોનોં ² જુમુઆ કે દરમિયાન નૂર	302
દુઆ કબૂલ હોતી હે	294	કા'બે તક નૂર	302
અસ્સર વ મગારિબ કે દરમિયાન ટૂંડો	294	“સૂરએ اَلْكَافُر” કી ફઝીલત	303
સાહિબે બહારે શરીઅત કા ઇશાદ	295	સત્તર હઝાર ફિરિશ્તોં કા ઇસ્તિફાર	303
કબૂલિયત કી ઘડી કૌન સી ?	295	સારે ગુનાહ મુઆફ	303
હિકાયત	295	નમાઝે જુમુઆ કે બા'દ	304

ઉત્ત્વાન	સંક્રા	ઉત્ત્વાન	સંક્રા
મજલિસે ઇલ્મ મેં શિર્કત	304	ઈદ કી જમાઅત ન મિલી તો ક્યા કરે ?	316
જુમુઆ ફર્જ હોને કી 11 શરાઈત	305	ઈદ કે ખુલ્લે કે અહકામ	316
જુમુઆ કી સુન્નતેં	305	ઈદ કે 20 આદાબ	317
ગુસ્લે જુમુઆ કા વક્ત	306	બકર ઈદ કા એક મુસ્તહબ	319
ગુસ્લે જુમુઆ સુન્નતે ગૈર મુઅક્કદા હૈ	306	તકબીરે તશરીક કે 8 મદની ફૂલ	319
ખુલ્લે મેં કરીબ રહને કી ફઝીલત	306	મ-દની વસિયત નામા	321
તો જુમુઆ કા સવાબ નહીં મિલેગા	307	દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત	322
યુપચાપ ખુલ્લા સુનના ફર્જ હૈ	307	કફન દફન કા તરીકા	332
ખુલ્લા સુનને વાલા દુરૂદ શરીફ નહીં પઢ સકતા	307	મર્દ કા મસ્નૂન કફન	332
ખુલ્લેએ નિકાહ સુનના વાજિબ હૈ	307	ઔરત કા મસ્નૂન કફન	332
પહલી અઝાન હોતે હી કારોબાર ભી ના જાઈઝ	308	કફન કી તફસીલ	332
ખુલ્લે કે 7 મ-દની ફૂલ	308	ગુસ્લે મયિત કા તરીકા	333
જુમુઆ કી ઇમામત કા અહમ મસ્અલા	309	મર્દ કો કફન પહનાને કા તરીકા	334
નમાઝે ઈદ કા તરીકા	311	ઔરત કો કફન પહનાને કા તરીકા	334
દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત	312	બા'દ નમાઝે જનાઝા તદફીન	335
દિલ ઝિન્દા રહેગા	312	ફાતિહા ઔર ઈસાલે સવાબ કા તરીકા	337
જન્નત વાજિબ હો જાતી હૈ	312	મહૂમ રિશ્તેદાર કો ખ્વાબ મેં દેખને કા તરીકા	338
નમાઝે ઈદ કે લિયે જાને સે કબૂલ કી સુન્નત	313	મકબૂલ હજ કા સવાબ	340
નમાઝે ઈદ કે લિયે આને જાને કી સુન્નત	313	દસ હજ કા સવાબ	341
નમાઝે ઈદ કા તરીકા	313	વાલિદૈન કી તરફ સે ખૈરાત	341
નમાઝે ઈદ કિસ પર વાજિબ હૈ ?	314	રોઝી મેં બે બ-ર-કતી કી વજહ	341
ઈદ કા ખુલ્લા સુન્નત હૈ	315	જુમુઆ કો ઝિયારતે કબ્ર કી ફઝીલત	342
નમાઝે ઈદ કા વક્ત	315	કફન ફટ ગએ !	342
ઈદ કી અધૂરી જમાઅત મિલી તો ?	315	ઈસાલે સવાબ કે ફઝાઈલ	343

ઉત્વાન	સફા	ઉત્વાન	સફા
દુઆઓં કી બ-ર-કત	343	ઉમ્મે સા'દ (رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا) કે લિયે ફૂઆં	348
ઈસાલે સવાબ કા ઈન્તિઝાર !	343	ગૌસે પાક કા બકરા કહના કેસા ?	348
રૂહેં ઘરોં પર આ કર ઈસાલે સવાબ		ઈસાલે સવાબ કે 19 મ-દની ફૂલ	348
કા મુતા-લબા કરતી હેં	344	ઈસાલે સવાબ કા તરીકા	355
દૂસરોં કે લિયે દુઆએ મગ્ફિરત		ઈસાલે સવાબ કા મુરવ્વજા તરીકા	356
કરને કી ફઝીલત	345	આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ کા	
અરબોં નેકિયાં કમાને કા આસાન		ફાતિહા કા તરીકા	360
નુસ્ખા મિલ ગયા !	345	ઈસાલે સવાબ કે લિયે દુઆ કા તરીકા	361
નૂરાની લિબાસ	346	ખાને કી દા'વત કી અહમ એહતિયાત	363
નૂરાની તબાક	346	મઝાર પર હાઝિરી કા તરીકા	363
મુદોં કી તા'દાદ કે બરાબર અજ	347		
સબ કશ્ર વાલોં કો સિફારિશી બનાને કા અમલ	347		
સૂરએ ઈખ્લાસ કે ઈસાલે સવાબ			
કી હિકાયત	347		

બોલ મેં હલકે તોલ મેં ભારી

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالَى عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم હે : દો કલિમે અલ્લાહ
 کُوں પ્યારે, ઝબાન પર હલકે ઔર મીઝાને અમલ મેં ભારી હેં,
 વોહ યેહ હેં :

سُبْحَنَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَنَ اللّٰهِ الْعَظِيمِ،

(بخاری حدیث، ૮૦૧૩)

پوڙھي ٿا وڃي ٿا (ه-نہي)

اِيس ريسالو ۾....

گوناڊ ڙڙڻي ٿي ٿيڪايت

نڙڙ ڪٿي ڪمڙو ن ٿو

اِنجيڪشن لڳائڻي سئو پوڙھي ٽوڙي ٿي يا نه؟

موسيبن تي سئو ٿيڪايت ڪا نوسٽا

پاڻ ڄاڻڻي والو موت وڃي ٿو

وڙڪ ٿي ٿيڪي....

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

વુઝૂ કા તરીકા (હ-નફી)

येह रिसाला अव्वल ता आभिर पूरा पढ़िये, कवी ईम्कान
है के आप की कई ग-लतियां आप के सामने आ जायें.

દુરુદ શરીફ કી ફઝીલત

સરકારે દો આલમ, નૂરે મુજસ્સમ, શાહે બની આદમ, રસૂલે
મુહ્તશમ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم کا ફરمانے મુઅઝ્ઝમ હૈ : “જિસ ને દિન
और रात में मेरी तरफ शौक व मહब्बत की वजह से तीन तीन मर्तबा दुर्रदे
पाक पढा अद्लाह عَزَّ وَجَلَّ पर હક હૈ કે વોહ ઉસ કે ઉસ દિન और उस रात के
गुनाह બખ્શ દે.”

(الْمُعْجَمُ الْكَبِيرُ لِلطَّبْرَانِيِّ ج ١ ص ٣٦٢ حديث ٩٢٨)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

ઉસ્માને ગની રَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ કા ઇશ્કે રસૂલ

હઝરતે સચ્ચિદ્રુના ઉસ્માને ગની રَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને એક બાર એક
મકામ પર પહોંચ કર પાની મંગવાયા और वुजू किया फिर यकायक
मुस्कुराने और रु-इका से ફરમાને લગે : જાનતે હો મૈં કયૂં મુસ્કુરાયા ?

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَتَّى يَلْبَسَ الْخُفَّيْنِ أَوْ يَلْبَسَ الْبِخْرَةَ أَوْ يَلْبَسَ الْبِخْرَةَ أَوْ يَلْبَسَ الْبِخْرَةَ : जिस ने मुज पर अक बार दुरुदे पाक पढा अल्लाह उस पर दस रहमतें बेजता है. (مسلم)

ફિર ખુદ હી ઈસ સુવાલ કા જવાબ દેતે હુએ ફરમાયા : મેં ને દેખા સરકારે નામદાર ﷺ ને વુઝૂ ફરમાયા થા ઓર બા'દે ફરાગત મુસ્કુરાએ થે ઓર સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان سے ફરમાયા થા : જાનતે હો મેં કયૂં મુસ્કુરાયા ? ફિર મીઠે મીઠે મુસ્તફા ﷺ ને ખુદ હી ફરમાયા : “જબ આદમી વુઝૂ કરતા હૈ તો ચેહરા ધોને સે ચેહરે કે ઓર હાથ ધોને સે હાથોં કે ઓર સર કા મસ્હ કરને સે સર કે ઓર પાઉ ધોને સે પાઉ કે ગુનાહ ઝડ જાતે હેં.”

(مُسْنَدُ إمام أحمد بن حنبل ج ١ ص ١٣٠ حديث ٤١٥)

વુઝૂ કર કે ખન્દાં હુએ શાહે ઉસ્માં કહા : क्यूं तबस्सुम ભલા કર રહા હૂં ? જવાબે સુવાલે મુખાતબ દિયા ફિર કિસી કી અદા કો અદા કર રહા હૂં

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! દેખા આપ ને ? સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان સરકારે ખૈરુલ અનામ ﷺ કી હર હર અદા ઓર હર હર સુન્નત કો દીવાના વાર અપનાતે થે. નીઝ ઈસ રિવાયત સે ગુનાહ ધોને કા નુસ્ખા ભી મા'લૂમ હો ગયા. વુઝૂ મેં કુલ્લી કરને સે મુંહ કે, નાક મેં પાની ડાલ કર સાફ કરને સે નાક કે, ચેહરા ધોને સે પલકોં સમેત સારે ચેહરે કે, હાથ ધોને સે હાથ કે સાથ સાથ નાખુનોં કે નીચે કે, સર (ઓર કાનોં) કા મસ્હ કરને સે સર કે સાથ સાથ કાનોં કે ઓર પાઉ ધોને સે પાઉ કે સાથ સાથ પાઉ કે નાખુનોં કે નીચે કે ગુનાહ ભી ઝડ જાતે હેં.

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : જો શપ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طرائف)

ગુનાહ ઝડને કી હિકાયત

وَلِلَّهِ عِزُّوَجَلُّ الْوَجَلُّ

વુજૂ કરને વાલે કે ગુનાહ ઝડતે હૈં, ઈસ ઝિમ્ન મેં એક ઈમાન અફરોઝ હિકાયત નક્કલ કરતે હુએ હઝરતે અલ્લામા અબ્દુલ વહ્હાબ શા'રાની قَدَسَ سِرُّہُ التَّوَرَانِ ફરમાતે હૈં : એક મર્તબા સચ્ચિદુના ઈમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ જામેઅ મસ્જિદ કૂફા કે વુજૂખાને મેં તશરીફ લે ગએ તો એક નૌ જવાન કો વુજૂ બનાતે હુએ દેખા, ઉસ સે વુજૂ (મેં ઈસ્તિ'માલ શુદા પાની) કે કતરે ટપક રહે થે. આપ ને ઈશાદિ ફરમાયા : ઐ બેટે ! માં બાપ કી ના ફરમાની સે તૌબા કર લે. ઉસ ને ફૌરન અર્ઝ કી : મૈં ને તૌબા કી. એક ઔર શપ્સ કે વુજૂ (મેં ઈસ્તિ'માલ હોને વાલે પાની) કે કતરે ટપકતે દેખે, આપ رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને ઉસ શપ્સ સે ઈશાદિ ફરમાયા : ઐ મેરે ભાઈ ! તૂ ઝિના સે તૌબા કર લે. ઉસ ને અર્ઝ કી : મૈં ને તૌબા કી. એક ઔર શપ્સ કે વુજૂ કે કતરાત ટપકતે દેખે તો ઉસે ફરમાયા : શરાબ નોશી ઔર ગાને બાજે સુનને સે તૌબા કર લે. ઉસ ને અર્ઝ કી : મૈં ને તૌબા કી. સચ્ચિદુના ઈમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ પર કશફ કે બાઈસ ચૂંકે લોગોં કે ઉયૂબ ઝાહિર હો જાતે થે લિહાઝા આપ رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને બારગાહે ખુદા વન્દી عَزَّوَجَلَّ મેં ઈસ કશફ કે ખત્મ હો જાને કી દુઆ માંગી : اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. (البيزائ الكبير ج ١ ص ١٣٠)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَسَى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَالِهٖ وَسَلَّم : जिस के पास मेरा ठिक छुवा और उस ने मुझ पर दूरे पाक न पड़ा तबकीक वो छ बट बप्त हो गया. (उज्ज)

વુજૂં કા સવાબ નહીં મિલેગા

આ'માલ કા દારો મદાર નિયતોં પર હૈ : અગર કિસી અમલ મેં અચ્છી નિયત ન હો તો ઉસ કા સવાબ નહીં મિલતા. યેહી હાલ વુજૂં કા ભી હૈ, યુનાન્યે દા'વતે ઇસ્લામી કે ઇશાઅતી ઇદારે મક-ત-બતુલ મદીના કી મતબૂઆ 1250 સફહાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ, “બહારે શરીઅત મુખર્જા જિલ્દ અવ્વલ” સફહા 292 પર હૈ : વુજૂં પર સવાબ પાને કે લિયે હુકમે ઇલાહી બજા લાને કી નિયત સે વુજૂં કરના ઝરૂર હૈ વરના વુજૂં હો જાએગા સવાબ ન પાએગા. આ'લા હઝરત ﷺ ફરમાતે હેં : વુજૂં મેં નિયત ન કરને કી આદત સે ગુનહગાર હોગા, ઇસ મેં નિયત સુન્નતે મુઅક્કદા હૈ. (ફતાવા ર-અવિયા મુખર્જા, જિ. 4, સ. 616)

સારા બદન પાક હો ગયા !

દો હદીસોં કા ખુલાસા હૈ : જિસ ને بِسْمِ اللّٰهِ કહ કર વુજૂં કિયા ઉસ કા સર સે પાઉં તક સારા જિસ્મ પાક હો ગયા ઓર જિસ ને બિગૈર بِسْمِ اللّٰهِ કહે વુજૂં કિયા ઉસ કા ઉતના હી બદન પાક હોગા જિતને પર પાની ગુઝરા.

(سُنَنِ دَارَقُطْنِي ج ١ ص ١٠٨ ١٠٩ ١١٠ ١١١ ١١٢ ١١٣ ١١٤ ١١٥ ١١٦ ١١٧ ١١٨ ١١٩ ١٢٠ ١٢١ ١٢٢ ١٢٣ ١٢٤ ١٢٥ ١٢٦ ١٢٧ ١٢٨ ١٢٩ ١٣٠ ١٣١ ١٣٢ ١٣٣ ١٣٤ ١٣٥ ١٣٦ ١٣٧ ١٣٨ ١٣٩ ١٤٠ ١٤١ ١٤٢ ١٤٣ ١٤٤ ١٤٥ ١٤٦ ١٤٧ ١٤٨ ١٤٩ ١٥٠ ١٥١ ١٥٢ ١٥٣ ١٥٤ ١٥٥ ١٥٦ ١٥٧ ١٥٨ ١٥٩ ١٦٠ ١٦١ ١٦٢ ١٦٣ ١٦٤ ١٦٥ ١٦٦ ١٦٧ ١٦٨ ١٦٩ ١٧٠ ١٧١ ١٧٢ ١٧٣ ١٧٤ ١٧٥ ١٧٦ ١٧٧ ١٧٨ ١٧٩ ١٨٠ ١٨١ ١٨٢ ١٨٣ ١٨٤ ١٨٥ ١٨٦ ١٨٧ ١٨٨ ١٨٩ ١٩٠ ١٩١ ١٩٢ ١٩٣ ١٩٤ ١٩٥ ١٩٦ ١٩٧ ١٩٨ ١٩٩ ٢٠٠ ٢٠١ ٢٠٢ ٢٠٣ ٢٠٤ ٢٠٥ ٢٠٦ ٢٠٧ ٢٠٨ ٢٠٩ ٢١٠ ٢١١ ٢١٢ ٢١٣ ٢١٤ ٢١٥ ٢١٦ ٢١٧ ٢١٨ ٢١٩ ٢٢٠ ٢٢١ ٢٢٢ ٢٢٣ ٢٢٤ ٢٢٥ ٢٢٦ ٢٢٧ ٢٢٨ ٢٢٩ ٢٣٠ ٢٣١ ٢٣٢ ٢٣٣ ٢٣٤ ٢٣٥ ٢٣٦ ٢٣٧ ٢٣٨ ٢٣٩ ٢٤٠ ٢٤١ ٢٤٢ ٢٤٣ ٢٤٤ ٢٤٥ ٢٤٦ ٢٤٧ ٢٤٨ ٢٤٩ ٢٥٠ ٢٥١ ٢٥٢ ٢٥٣ ٢٥٤ ٢٥٥ ٢٥٦ ٢٥٧ ٢٥٨ ٢٥٩ ٢٦٠ ٢٦١ ٢٦٢ ٢٦٣ ٢٦٤ ٢٦٥ ٢٦٦ ٢٦٧ ٢٦٨ ٢٦٩ ٢٧٠ ٢٧١ ٢٧٢ ٢٧٣ ٢٧٤ ٢٧٥ ٢٧٦ ٢٧٧ ٢٧٨ ٢٧٩ ٢٨٠ ٢٨١ ٢٨٢ ٢٨٣ ٢٨٤ ٢٨٥ ٢٨٦ ٢٨٧ ٢٨٨ ٢٨٩ ٢٩٠ ٢٩١ ٢٩٢ ٢٩٣ ٢٩٤ ٢٩٥ ٢٩٦ ٢٩٧ ٢٩٨ ٢٩٩ ٣٠٠ ٣٠١ ٣٠٢ ٣٠٣ ٣٠٤ ٣٠٥ ٣٠٦ ٣٠٧ ٣٠٨ ٣٠٩ ٣١٠ ٣١١ ٣١٢ ٣١٣ ٣١٤ ٣١٥ ٣١٦ ٣١٧ ٣١٨ ٣١٩ ٣٢٠ ٣٢١ ٣٢٢ ٣٢٣ ٣٢٤ ٣٢٥ ٣٢٦ ٣٢٧ ٣٢٨ ٣٢٩ ٣٣٠ ٣٣١ ٣٣٢ ٣٣٣ ٣٣٤ ٣٣٥ ٣٣٦ ٣٣٧ ٣٣٨ ٣٣٩ ٣٤٠ ٣٤١ ٣٤٢ ٣٤٣ ٣٤٤ ٣٤٥ ٣٤٦ ٣٤٧ ٣٤٨ ٣٤٩ ٣٥٠ ٣٥١ ٣٥٢ ٣٥٣ ٣٥٤ ٣٥٥ ٣٥٦ ٣٥٧ ٣٥٨ ٣٥٩ ٣٦٠ ٣٦١ ٣٦٢ ٣٦٣ ٣٦٤ ٣٦٥ ٣٦٦ ٣٦٧ ٣٦٨ ٣٦٩ ٣٧٠ ٣٧١ ٣٧٢ ٣٧٣ ٣٧٤ ٣٧٥ ٣٧٦ ٣٧٧ ٣٧٨ ٣٧٩ ٣٨٠ ٣٨١ ٣٨٢ ٣٨٣ ٣٨٤ ٣٨٥ ٣٨٦ ٣٨٧ ٣٨٨ ٣٨٩ ٣٩٠ ٣٩١ ٣٩٢ ٣٩٣ ٣٩٤ ٣٩٥ ٣٩٦ ٣٩٧ ٣٩٨ ٣٩٩ ٤٠٠ ٤٠١ ٤٠٢ ٤٠٣ ٤٠٤ ٤٠٥ ٤٠٦ ٤٠٧ ٤٠٨ ٤٠٩ ٤١٠ ٤١١ ٤١٢ ٤١٣ ٤١٤ ٤١٥ ٤١٦ ٤١٧ ٤١٨ ٤١٩ ٤٢٠ ٤٢١ ٤٢٢ ٤٢٣ ٤٢٤ ٤٢٥ ٤٢٦ ٤٢٧ ٤٢٨ ٤٢٩ ٤٣٠ ٤٣١ ٤٣٢ ٤٣٣ ٤٣٤ ٤٣٥ ٤٣٦ ٤٣٧ ٤٣٨ ٤٣٩ ٤٤٠ ٤٤١ ٤٤٢ ٤٤٣ ٤٤٤ ٤٤٥ ٤٤٦ ٤٤٧ ٤٤٨ ٤٤٩ ٤٥٠ ٤٥١ ٤٥٢ ٤٥٣ ٤٥٤ ٤٥٥ ٤٥٦ ٤٥٧ ٤٥٨ ٤٥٩ ٤٦٠ ٤٦١ ٤٦٢ ٤٦٣ ٤٦٤ ٤٦٥ ٤٦٦ ٤٦٧ ٤٦٨ ٤٦٩ ٤٧٠ ٤٧١ ٤٧٢ ٤٧٣ ٤٧٤ ٤٧٥ ٤٧٦ ٤٧٧ ٤٧٨ ٤٧٩ ٤٨٠ ٤٨١ ٤٨٢ ٤٨٣ ٤٨٤ ٤٨٥ ٤٨٦ ٤٨٧ ٤٨٨ ٤٨٩ ٤٩٠ ٤٩١ ٤٩٢ ٤٩٣ ٤٩٤ ٤٩٥ ٤٩٦ ٤٩٧ ٤٩٨ ٤٩٩ ٥٠٠ ٥٠١ ٥٠٢ ٥٠٣ ٥٠٤ ٥٠٥ ٥٠٦ ٥٠٧ ٥٠٨ ٥٠٩ ٥١٠ ٥١١ ٥١٢ ٥١٣ ٥١٤ ٥١٥ ٥١٦ ٥١٧ ٥١٨ ٥١٩ ٥٢٠ ٥٢١ ٥٢٢ ٥٢٣ ٥٢٤ ٥٢٥ ٥٢٦ ٥٢٧ ٥٢٨ ٥٢٩ ٥٣٠ ٥٣١ ٥٣٢ ٥٣٣ ٥٣٤ ٥٣٥ ٥٣٦ ٥٣٧ ٥٣٨ ٥٣٩ ٥٤٠ ٥٤١ ٥٤٢ ٥٤٣ ٥٤٤ ٥٤٥ ٥٤٦ ٥٤٧ ٥٤٨ ٥٤٩ ٥٥٠ ٥٥١ ٥٥٢ ٥٥٣ ٥٥٤ ٥٥٥ ٥٥٦ ٥٥٧ ٥٥٨ ٥٥٩ ٥٦٠ ٥٦١ ٥٦٢ ٥٦٣ ٥٦٤ ٥٦٥ ٥٦٦ ٥٦٧ ٥٦٨ ٥٦٩ ٥٧٠ ٥٧١ ٥٧٢ ٥٧٣ ٥٧٤ ٥٧٥ ٥٧٦ ٥٧٧ ٥٧٨ ٥٧٩ ٥٨٠ ٥٨١ ٥٨٢ ٥٨٣ ٥٨٤ ٥٨٥ ٥٨٦ ٥٨٧ ٥٨٨ ٥٨٩ ٥٩٠ ٥٩١ ٥٩٢ ٥٩٣ ٥٩٤ ٥٩٥ ٥٩٦ ٥٩٧ ٥٩٨ ٥٩٩ ٦٠٠ ٦٠١ ٦٠٢ ٦٠٣ ٦٠٤ ٦٠٥ ٦٠٦ ٦٠٧ ٦٠٨ ٦٠٩ ٦١٠ ٦١١ ٦١٢ ٦١٣ ٦١٤ ٦١٥ ٦١٦ ٦١٧ ٦١٨ ٦١٩ ٦٢٠ ٦٢١ ٦٢٢ ٦٢٣ ٦٢٤ ٦٢٥ ٦٢٦ ٦٢٧ ٦٢٨ ٦٢٩ ٦٣٠ ٦٣١ ٦٣٢ ٦٣٣ ٦٣٤ ٦٣٥ ٦٣٦ ٦٣٧ ٦٣٨ ٦٣٩ ٦٤٠ ٦٤١ ٦٤٢ ٦٤٣ ٦٤٤ ٦٤٥ ٦٤٦ ٦٤٧ ٦٤٨ ٦٤٩ ٦٥٠ ٦٥١ ٦٥٢ ٦٥٣ ٦٥٤ ٦٥٥ ٦٥٦ ٦٥٧ ٦٥٨ ٦٥٩ ٦٦٠ ٦٦١ ٦٦٢ ٦٦٣ ٦٦٤ ٦٦٥ ٦٦٦ ٦٦٧ ٦٦٨ ٦٦٩ ٦٧٠ ٦٧١ ٦٧٢ ٦٧٣ ٦٧٤ ٦٧٥ ٦٧٦ ٦٧٧ ٦٧٨ ٦٧٩ ٦٨٠ ٦٨١ ٦٨٢ ٦٨٣ ٦٨٤ ٦٨٥ ٦٨٦ ٦٨٧ ٦٨٨ ٦٨٩ ٦٩٠ ٦٩١ ٦٩٢ ٦٩٣ ٦٩٤ ٦٩٥ ٦٩٦ ٦٩٧ ٦٩٨ ٦٩٩ ٧٠٠ ٧٠١ ٧٠٢ ٧٠٣ ٧٠٤ ٧٠٥ ٧٠٦ ٧٠٧ ٧٠٨ ٧٠٩ ٧١٠ ٧١١ ٧١٢ ٧١٣ ٧١٤ ٧١٥ ٧١٦ ٧١٧ ٧١٨ ٧١٩ ٧٢٠ ٧٢١ ٧٢٢ ٧٢٣ ٧٢٤ ٧٢٥ ٧٢٦ ٧٢٧ ٧٢٨ ٧٢٩ ٧٣٠ ٧٣١ ٧٣٢ ٧٣٣ ٧٣٤ ٧٣٥ ٧٣٦ ٧٣٧ ٧٣٨ ٧٣٩ ٧٤٠ ٧٤١ ٧٤٢ ٧٤٣ ٧٤٤ ٧٤٥ ٧٤٦ ٧٤٧ ٧٤٨ ٧٤٩ ٧٥٠ ٧٥١ ٧٥٢ ٧٥٣ ٧٥٤ ٧٥٥ ٧٥٦ ٧٥٧ ٧٥٨ ٧٥٩ ٧٦٠ ٧٦١ ٧٦٢ ٧٦٣ ٧٦٤ ٧٦٥ ٧٦٦ ٧٦٧ ٧٦٨ ٧٦٩ ٧٧٠ ٧٧١ ٧٧٢ ٧٧٣ ٧٧٤ ٧٧٥ ٧٧٦ ٧٧٧ ٧٧٨ ٧٧٩ ٧٨٠ ٧٨١ ٧٨٢ ٧٨٣ ٧٨٤ ٧٨٥ ٧٨٦ ٧٨٧ ٧٨٨ ٧٨٩ ٧٩٠ ٧٩١ ٧٩٢ ٧٩٣ ٧٩٤ ٧٩٥ ٧٩٦ ٧٩٧ ٧٩٨ ٧٩٩ ٨٠٠ ٨٠١ ٨٠٢ ٨٠٣ ٨٠٤ ٨٠٥ ٨٠٦ ٨٠٧ ٨٠٨ ٨٠٩ ٨١٠ ٨١١ ٨١٢ ٨١٣ ٨١٤ ٨١٥ ٨١٦ ٨١٧ ٨١٨ ٨١٩ ٨٢٠ ٨٢١ ٨٢٢ ٨٢٣ ٨٢٤ ٨٢٥ ٨٢٦ ٨٢٧ ٨٢٨ ٨٢٩ ٨٣٠ ٨٣١ ٨٣٢ ٨٣٣ ٨٣٤ ٨٣٥ ٨٣٦ ٨٣٧ ٨٣٨ ٨٣٩ ٨٤٠ ٨٤١ ٨٤٢ ٨٤٣ ٨٤٤ ٨٤٥ ٨٤٦ ٨٤٧ ٨٤٨ ٨٤٩ ٨٥٠ ٨٥١ ٨٥٢ ٨٥٣ ٨٥٤ ٨٥٥ ٨٥٦ ٨٥٧ ٨٥٨ ٨٥٩ ٨٦٠ ٨٦١ ٨٦٢ ٨٦٣ ٨٦٤ ٨٦٥ ٨٦٦ ٨٦٧ ٨٦٨ ٨٦٩ ٨٧٠ ٨٧١ ٨٧٢ ٨٧٣ ٨٧٤ ٨٧٥ ٨٧٦ ٨٧٧ ٨٧٨ ٨٧٩ ٨٨٠ ٨٨١ ٨٨٢ ٨٨٣ ٨٨٤ ٨٨٥ ٨٨٦ ٨٨٧ ٨٨٨ ٨٨٩ ٨٩٠ ٨٩١ ٨٩٢ ٨٩٣ ٨٩٤ ٨٩٥ ٨٩٦ ٨٩٧ ٨٩٨ ٨٩٩ ٩٠٠ ٩٠١ ٩٠٢ ٩٠٣ ٩٠٤ ٩٠٥ ٩٠٦ ٩٠٧ ٩٠٨ ٩٠٩ ٩١٠ ٩١١ ٩١٢ ٩١٣ ٩١٤ ٩١٥ ٩١٦ ٩١٧ ٩١٨ ٩١٩ ٩٢٠ ٩٢١ ٩٢٢ ٩٢٣ ٩٢٤ ٩٢٥ ٩٢٦ ٩٢٧ ٩٢٨ ٩٢٩ ٩٣٠ ٩٣١ ٩٣٢ ٩٣٣ ٩٣٤ ٩٣٥ ٩٣٦ ٩٣٧ ٩٣٨ ٩٣٩ ٩٤٠ ٩٤١ ٩٤٢ ٩٤٣ ٩٤٤ ٩٤٥ ٩٤٦ ٩٤٧ ٩٤٨ ٩٤٩ ٩٥٠ ٩٥١ ٩٥٢ ٩٥٣ ٩٥٤ ٩٥٥ ٩٥٦ ٩٥٧ ٩٥٨ ٩٥٩ ٩٦٠ ٩٦١ ٩٦٢ ٩٦٣ ٩٦٤ ٩٦٥ ٩٦٦ ٩٦٧ ٩٦٨ ٩٦٩ ٩٧٠ ٩٧١ ٩٧٢ ٩٧٣ ٩٧٤ ٩٧٥ ٩٧٦ ٩٧٧ ٩٧٨ ٩٧٩ ٩٨٠ ٩٨١ ٩٨٢ ٩٨٣ ٩٨٤ ٩٨٥ ٩٨٦ ٩٨٧ ٩٨٨ ٩٨٩ ٩٩٠ ٩٩١ ٩٩٢ ٩٩٣ ٩٩٤ ٩٩٥ ٩٩٦ ٩٩٧ ٩٩٨ ٩٩٩ ١٠٠٠ ١٠٠١ ١٠٠٢ ١٠٠٣ ١٠٠٤ ١٠٠٥ ١٠٠٦ ١٠٠٧ ١٠٠٨ ١٠٠٩ ١٠١٠ ١٠١١ ١٠١٢ ١٠١٣ ١٠١٤ ١٠١٥ ١٠١٦ ١٠١٧ ١٠١٨ ١٠١٩ ١٠٢٠ ١٠٢١ ١٠٢٢ ١٠٢٣ ١٠٢٤ ١٠٢٥ ١٠٢٦ ١٠٢٧ ١٠٢٨ ١٠٢٩ ١٠٣٠ ١٠٣١ ١٠٣٢ ١٠٣٣ ١٠٣٤ ١٠٣٥ ١٠٣٦ ١٠٣٧ ١٠٣٨ ١٠٣٩ ١٠٤٠ ١٠٤١ ١٠٤٢ ١٠٤٣ ١٠٤٤ ١٠٤٥ ١٠٤٦ ١٠٤٧ ١٠٤٨ ١٠٤٩ ١٠٥٠ ١٠٥١ ١٠٥٢ ١٠٥٣ ١٠٥٤ ١٠٥٥ ١٠٥٦ ١٠٥٧ ١٠٥٨ ١٠٥٩ ١٠٦٠ ١٠٦١ ١٠٦٢ ١٠٦٣ ١٠٦٤ ١٠٦٥ ١٠٦٦ ١٠٦٧ ١٠٦٨ ١٠٦٩ ١٠٧٠ ١٠٧١ ١٠٧٢ ١٠٧٣ ١٠٧٤ ١٠٧٥ ١٠٧٦ ١٠٧٧ ١٠٧٨ ١٠٧٩ ١٠٨٠ ١٠٨١ ١٠٨٢ ١٠٨٣ ١٠٨٤ ١٠٨٥ ١٠٨٦ ١٠٨٧ ١٠٨٨ ١٠٨٩ ١٠٩٠ ١٠٩١ ١٠٩٢ ١٠٩٣ ١٠٩٤ ١٠٩٥ ١٠٩٦ ١٠٩٧ ١٠٩٨ ١٠٩٩ ١١٠٠ ١١٠١ ١١٠٢ ١١٠٣ ١١٠٤ ١١٠٥ ١١٠٦ ١١٠٧ ١١٠٨ ١١٠٩ ١١١٠ ١١١١ ١١١٢ ١١١٣ ١١١٤ ١١١٥ ١١١٦ ١١١٧ ١١١٨ ١١١٩ ١١٢٠ ١١٢١ ١١٢٢ ١١٢٣ ١١٢٤ ١١٢٥ ١١٢٦ ١١٢٧ ١١٢٨ ١١٢٩ ١١٣٠ ١١٣١ ١١٣٢ ١١٣٣ ١١٣٤ ١١٣٥ ١١٣٦ ١١٣٧ ١١٣٨ ١١٣٩ ١١٤٠ ١١٤١ ١١٤٢ ١١٤٣ ١١٤٤ ١١٤٥ ١١٤٦ ١١٤٧ ١١٤٨ ١١٤٩ ١١٥٠ ١١٥١ ١١٥٢ ١١٥٣ ١١٥٤ ١١٥٥ ١١٥٦ ١١٥٧ ١١٥٨ ١١٥٩ ١١٦٠ ١١٦١ ١١٦٢ ١١٦٣ ١١٦٤ ١١٦٥ ١١٦٦ ١١٦٧ ١١٦٨ ١١٦٩ ١١٧٠ ١١٧١ ١١٧٢ ١١٧٣ ١١٧٤ ١١٧٥ ١١٧٦ ١١٧٧ ١١٧٨ ١١٧٩ ١١٨٠ ١١٨١ ١١٨٢ ١١٨٣ ١١٨٤ ١١٨٥ ١١٨٦ ١١٨٧ ١١٨٨ ١١٨٩ ١١٩٠ ١١٩١ ١١٩٢ ١١٩٣ ١١٩٤ ١١٩٥ ١١٩٦ ١١٩٧ ١١٩٨ ١١٩٩ ١٢٠٠ ١٢٠١ ١٢٠٢ ١٢٠٣ ١٢٠٤ ١٢٠٥ ١٢٠٦ ١٢٠٧ ١٢٠٨ ١٢٠٩ ١٢١٠ ١٢١١ ١٢١٢ ١٢١٣ ١٢١٤ ١٢١٥ ١٢١٦ ١٢١٧ ١٢١٨ ١٢١٩ ١٢٢٠ ١٢٢١ ١٢٢٢ ١٢٢٣ ١٢٢٤ ١٢٢٥ ١٢٢٦ ١٢٢٧ ١٢٢٨ ١٢٢٩ ١٢٣٠ ١٢٣١ ١٢٣٢ ١٢٣٣ ١٢٣٤ ١٢٣٥ ١٢٣٦ ١٢٣٧ ١٢٣٨ ١٢٣٩ ١٢٤٠ ١٢٤١ ١٢٤٢ ١٢٤٣ ١٢٤٤ ١٢٤٥ ١٢٤٦ ١٢٤٧ ١٢٤٨ ١٢٤٩ ١٢٥٠ ١٢٥١ ١٢٥٢ ١٢٥٣ ١٢٥٤ ١٢٥٥ ١٢٥٦ ١٢٥٧ ١٢٥٨ ١٢٥٩ ١٢٦٠ ١٢٦١ ١٢٦٢ ١٢٦٣ ١٢٦٤ ١٢٦٥ ١٢٦٦ ١٢٦٧ ١٢٦٨ ١٢٦٩ ١٢٧٠ ١٢٧١ ١٢٧٢ ١٢٧٣ ١٢٧٤ ١٢٧٥ ١٢٧٦ ١٢٧٧ ١٢٧٨ ١٢٧٩ ١٢٨٠ ١٢٨١ ١٢٨٢ ١٢٨٣ ١٢٨٤ ١٢٨٥ ١٢٨٦ ١٢٨٧ ١٢٨٨ ١٢٨٩ ١٢٩٠ ١٢٩١ ١٢٩٢ ١٢٩٣ ١٢٩٤ ١٢٩٥ ١٢٩٦ ١٢٩٧ ١٢٩٨ ١٢٩٩ ١٣٠٠ ١٣٠١ ١٣٠٢ ١٣٠٣ ١٣٠٤ ١٣٠٥ ١٣٠٦ ١٣٠٧ ١٣٠٨ ١٣٠٩ ١٣١٠ ١٣١١ ١٣١٢ ١٣١٣ ١٣١٤ ١٣١٥ ١٣١٦ ١٣١٧ ١٣١٨ ١٣١٩ ١٣٢٠ ١٣٢١ ١٣٢٢ ١٣٢٣ ١٣٢٤ ١٣٢٥ ١٣٢٦ ١٣٢٧ ١٣٢٨ ١٣٢٩ ١٣٣٠ ١٣٣١ ١٣٣٢ ١٣٣٣ ١٣٣٤ ١٣٣٥ ١٣٣٦ ١٣٣٧ ١٣٣٨ ١٣٣٩ ١٣٤٠ ١٣٤١ ١٣٤٢ ١٣٤٣ ١٣٤٤ ١٣٤٥ ١٣٤٦ ١٣٤٧ ١٣٤٨ ١٣٤٩ ١٣٥٠ ١٣٥١ ١٣٥٢ ١٣٥٣ ١٣٥٤ ١٣٥٥ ١٣٥٦ ١٣٥٧ ١٣٥٨ ١٣٥٩ ١٣٦٠ ١٣٦١ ١٣٦٢ ١٣٦٣ ١٣٦٤ ١٣٦٥ ١٣٦٦ ١٣٦٧ ١٣٦٨ ١٣٦٩ ١٣٧٠ ١٣٧١ ١٣٧٢ ١٣٧٣ ١٣٧٤ ١٣٧٥ ١٣٧٦ ١٣٧٧ ١٣٧٨ ١٣٧٩ ١٣٨٠ ١٣٨١ ١٣٨٢ ١٣٨٣ ١٣٨٤ ١٣٨٥ ١٣٨٦ ١٣٨٧ ١٣٨٨ ١٣٨٩ ١٣٩٠ ١٣٩١ ١٣٩٢ ١٣٩٣ ١٣٩٤ ١٣٩٥ ١٣٩٦ ١٣٩٧ ١٣٩٨ ١٣٩٩ ١٤٠٠ ١٤٠١ ١٤٠٢ ١٤٠٣ ١٤٠٤ ١٤٠٥ ١٤٠٦ ١٤٠٧ ١٤٠٨ ١٤٠٩ ١٤١٠ ١٤١١ ١٤١٢ ١٤١٣ ١٤١٤ ١٤١٥ ١٤١٦ ١٤١٧ ١٤١٨ ١٤١٩ ١٤٢٠ ١٤٢١ ١٤٢٢ ١٤٢٣ ١٤٢٤ ١٤٢٥ ١٤٢٦ ١٤٢٧ ١٤٢٨ ١٤٢٩ ١٤٣٠ ١٤٣١ ١٤٣٢ ١٤٣٣ ١٤٣٤ ١٤٣٥ ١٤٣٦ ١٤٣٧ ١٤٣٨ ١٤٣٩ ١٤٤٠ ١٤٤١ ١٤٤٢ ١٤٤٣ ١٤٤٤ ١٤٤٥ ١٤٤٦ ١٤٤٧ ١٤٤٨ ١٤٤٩ ١٤٥٠ ١٤٥١ ١٤٥٢ ١٤٥٣ ١٤٥٤ ١٤٥٥ ١٤٥٦ ١٤٥٧ ١٤٥٨ ١٤٥٩ ١٤٦٠ ١٤٦١ ١٤٦٢ ١٤٦٣ ١٤٦٤ ١٤٦٥ ١٤٦٦ ١٤٦٧ ١٤٦٨ ١٤٦٩ ١٤٧٠ ١٤٧١ ١٤٧٢ ١٤٧٣ ١٤٧٤ ١٤٧٥ ١٤٧٦ ١٤٧٧ ١٤٧٨ ١٤٧٩ ١٤٨٠ ١٤٨١ ١٤٨٢ ١٤٨٣ ١٤٨٤ ١٤٨٥ ١٤٨٦ ١٤٨٧ ١٤٨٨ ١٤٨٩ ١٤٩٠ ١٤٩١ ١٤٩٢ ١٤٩٣ ١٤٩٤ ١٤٩٥ ١٤٩٦ ١٤٩٧ ١٤٩٨ ١٤٩٩ ١٥٠٠ ١٥٠١ ١٥٠٢ ١٥٠٣ ١٥٠٤ ١٥٠٥ ١٥٠٦ ١٥٠٧ ١٥٠٨ ١٥٠٩ ١٥١٠ ١٥١١ ١٥١٢ ١٥١٣ ١٥١٤ ١٥١٥ ١٥١٦ ١٥١٧ ١٥١٨ ١٥١٩ ١٥٢٠ ١٥٢١ ١٥٢٢ ١٥٢٣ ١٥٢٤ ١٥٢٥ ١٥٢٦ ١٥٢٧ ١٥٢٨ ١٥٢٩ ١٥٣٠ ١٥٣١ ١٥٣٢ ١٥٣٣ ١٥٣٤ ١٥٣٥ ١٥٣٦ ١٥٣٧ ١٥٣٨ ١٥٣٩ ١٥٤٠ ١٥٤١ ١٥٤٢ ١٥٤٣ ١٥٤٤ ١٥٤٥ ١٥٤٦ ١٥٤٧ ١٥٤٨ ١٥٤٩ ١٥٥٠ ١٥٥١ ١٥٥٢ ١٥٥٣ ١٥٥٤ ١٥٥٥ ١٥٥٦ ١٥٥٧ ١٥٥٨ ١٥٥٩ ١٥٦٠ ١٥٦١ ١٥٦٢ ١٥٦٣ ١٥٦٤ ١٥٦٥ ١٥٦٦ ١٥٦٧ ١٥٦٨ ١٥٦٩ ١٥٧

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَسَ فِي الْمَسْجِدِ وَرَأَى رَجُلًا يَتَوَضَّأُ مِثْلَ الْوَضْءِ الَّذِي يَتَوَضَّأُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ : مَاذَا تَفْعَلُ ؟ قَالَ : أَتَوَضَّأُ مِثْلَ الْوَضْءِ الَّذِي يَتَوَضَّأُ النَّبِيُّ ﷺ . (بخاری)

બા વુઝૂ સોને કી ફઝીલત

હદીસે પાક મેં હૈ : બા વુઝૂ સોને વાલા રોઝા રખ કર ઇબાદત કરને વાલે કી તરહ હૈ. (کنز العمال ج ۹ ص ۲۳ حدیث ۲۰۹۹۶)

બા વુઝૂ મરને વાલા શહીદ હૈ

મદીને કે તાજદાર صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને હઝરતે સય્યિદુના અનસ રَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ સે ફરમાયા : બેટા ! અગર તુમ હમેશા બા વુઝૂ રહને કી ઇસ્તિતાઅત રખો તો ઐસા હી કરો ક્યૂંકે મ-લકુલ મૌત જિસ બન્દે કી રૂહ હાલતે વુઝૂ મેં કબ્જ કરતા હૈ ઉસ કે લિયે શહાદત લિખ દી જાતી હૈ. (شُعَبُ الْإِيمَان ج ۳ ص ۲۹ حدیث ۲۷۸۳) મેરે આકા આ'લા હઝરત ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ ફરમાતે હૈં : હમેશા બા વુઝૂ રહના મુસ્તહબ હૈ.

મુસીબતોં સે હિફઝત કા નુસ્ખા

અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ને હઝરતે સય્યિદુના મૂસા કલીમુલ્લાહ عَلَيْهِ السَّلَام સે ફરમાયા : “ઐ મૂસા ! અગર બે વુઝૂ હોને કી સૂરત મેં તુઝે કોઈ મુસીબત પહોંચે તો ખુદ અપને આપ કો મલામત કરના.” (شُعَبُ الْإِيمَان ج ۳ ص ۲۹ رقم ۲۷۸۲) “ફતાવા ર-ઝવિયા” મેં હૈ : હમેશા બા વુઝૂ રહના ઇસ્લામ કી સુન્નત હૈ. (ફતાવા ર-ઝવિયા મુબરરજા, જિ. 1, સ. 702)

“અહમદ રઝા” કે સાત હુરૂફ કી નિસ્બત સે

હર વક્ત બા વુઝૂ રહને કે સાત ફઝાઇલ

મેરે આકા ઇમામે અહલે સુન્નત ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: جِسْمُكَ بِمَاءِ الْوُضُوءِ أَوْ بِمَاءِ الْوُضُوءِ أَوْ بِمَاءِ الْوُضُوءِ أَوْ بِمَاءِ الْوُضُوءِ
ને જફા કી. (عمر الزرق)

ફરમાતે હૈં : બા'ઝ આરિફીન (رَحْمَةُ اللَّهِ الْمُبِين) ને ફરમાયા : જો હમેશા બા વુજૂ રહે અલ્લાહ તઆલા ઉસ કો સાત ફઝીલતોં સે મુશરફ ફરમાએ :
﴿1﴾ મલાએકા ઉસ કી સોહબત મેં રગબત કરેં ﴿2﴾ કલમ ઉસ કી નેકિયાં લિખતા રહે ﴿3﴾ ઉસ કે આ'ઝા તસ્બીહ કરેં ﴿4﴾ ઉસ સે તકબીરે ઊલા ફોત ન હો ﴿5﴾ જબ સોએ અલ્લાહ તઆલા કુછ ફિરિશ્તે ભેજે કે જિન્નો ઇન્સ કે શર સે ઉસ કી હિફાઝત કરેં ﴿6﴾ સકરાતે મૌત ઉસ પર આસાન હો ﴿7﴾ જબ તક બા વુજૂ હો અમાને ઇલાહી મેં રહે.

(ઐઝન, સ. 702, 703)

દુગના સવાબ

યકીનન સદી, થકન યા નઝલા, ઝુકામ, દર્દે સર ઓર બીમારી મેં વુજૂ કરના દુશ્વાર હોતા હૈ મગર ફિર ભી કોઈ એસે વક્ત વુજૂ કરે જબ કે વુજૂ કરના દુશ્વાર હો તો ઉસ કો બ હુકમે હદીસ દુગના સવાબ મિલેગા.

(الْمُعْجَمُ الْأَوْسَطُ لِلطَّبْرَانِيِّ ج ٤ ص ١٠٦ حدیث ٥٣٦٦)

સદી મેં વુજૂ કરને કી હિકાયત

હઝરતે ઉસ્માને ગની رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ને અપને ગુલામ, હુમરાન સે વુજૂ કે લિયે પાની માંગા ઓર સદી કી રાત મેં બાહર જાના યાહતે થે હુમરાન કહતે હૈં : મેં પાની લાયા, ઉન્હોં ને મુંહ હાથ ધોએ તો મેં ને કહા : અલ્લાહ આપ કો કિફાયત કરે રાત તો બહુત ઠન્ડી હૈ. ઇસ પર ફરમાયા કે : મેં ને રસૂલુલ્લાહ ﷺ سَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ સે સુના હૈ કે “જો બન્દા વુજૂએ કામિલ કરતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસ કે અગલે પિછલે ગુનાહ બખ્શ દેતા હૈ.”

(مسند بزار ج ٢ ص ٧٥ حدیث ٤٢٢)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો મુઝા પર રોઝે જુમુઆ દુરૂદ શરીફ પઢેગા મેં કિયામત કે દિન ઉસ કી શફાઅત કરૂંગા. (કૌબ્રહ)

વુઝૂ કા તરીકા (હ-નફી)

કા'બતુલ્લાહ શરીફ કી તરફ મુંહ કર કે ઊંચી જગહ બેઠના મુસ્તહબ હૈ. વુઝૂ કે લિયે નિય્યત કરના સુન્નત હૈ, નિય્યત ન હો તબ ભી વુઝૂ હો જાએગા મગર સવાબ નહીં મિલેગા. નિય્યત દિલ કે ઇરાદે કો કહતે હૈં, દિલ મેં નિય્યત હોતે હુએ ઝબાન સે ભી કહ લેના અફઝલ હૈ લિહાઝા ઝબાન સે ઇસ તરહ નિય્યત કીજિયે કે મેં હુકમે ઇલાહી بِسْمِ اللَّهِ કહ લીજિયે કે યેહ ભી સુન્નત હૈ. બલકે وَالْحَمْدُ لِلَّهِ કહ લીજિયે કે જબ તક બા વુઝૂ રહેંગે ફિરિશ્તે નેકિયાં લિખતે રહેંગે.¹ અબ દોનોં હાથ તીન તીન બાર પહોંચોં તક ધોઈયે, (નલ બન્દ કર કે) દોનોં હાથોં કી ઉંગ્લિયોં કા ખિલાલ ભી કીજિયે. કમ અઝ કમ તીન તીન બાર દાઅેં બાઅેં ઊપર નીચે કે દાંતોં મેં મિસ્વાક કીજિયે ઓર હર બાર મિસ્વાક કો ધો લીજિયે. હુજજતુલ ઇસ્લામ હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી رَحْمَةُ اللَّهِ تَوَالِي ફરમાતે હૈં : “મિસ્વાક કરતે વક્ત નમાઝ મેં કુરઆને મજીદ કી કિરાઅત ઓર ઝિક્રુલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કે લિયે મુંહ પાક કરને કી નિય્યત કરની ચાહિયે.”² અબ સીધે હાથ કે તીન ચુલ્લૂ પાની સે (હર બાર નલ બન્દ કર કે) ઇસ તરહ તીન કુલ્લિયાં કીજિયે કે હર બાર મુંહ કે હર પુર્જે પર (હલક કે કનારે તક) પાની બહ જાએ, અગર રોઝા ન હો તો ગર-ગરા ભી કર લીજિયે. ફિર સીધે હી હાથ કે તીન ચુલ્લૂ (અબ હર બાર આધા ચુલ્લૂ પાની કાફી હૈ) સે (હર બાર

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર દુરુદે પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમ્હારે લિયે તહારત હૈ. (અ-હ-મદ)

નલ બન્દ કર કે) ત્રીન બાર નાક મેં નર્મ ગોશ્ત તક પાની ચઢાઈયે ઔર અગર રોઝા ન હો તો નાક કી જડ તક પાની પહોંચાઈયે, અબ (નલ બન્દ કર કે) ઉલટે હાથ સે નાક સાફ કર લીજિયે ઔર છોટી ઉંગલી નાક કે સૂરાખોં મેં ડાલિયે. ત્રીન બાર સારા ચેહરા ઇસ તરહ ધોઈયે કે જહાં સે આદતન સર કે બાલ ઉગના શુરૂઅ હોતે હેં વહાં સે લે કર ઠોડી કે નીચે તક ઔર એક કાન કી લૌ સે દૂસરે કાન કી લૌ તક હર જગહ પાની બહ જાએ. અગર દાઢી હૈ ઔર એહરામ બાંધે હુએ નહીં હેં તો (નલ બન્દ કરને કે બા'દ) ઇસ તરહ ખિલાલ કીજિયે કે ઉંગ્લિયોં કો ગલે કી તરફ સે દાખિલ કર કે સામને કી તરફ નિકાલિયે ફિર પહલે સીધા હાથ ઉંગ્લિયોં કે સિરે સે ધોના શુરૂઅ કર કે કોહનિયોં સમેત ત્રીન બાર ધોઈયે. ઇસી તરહ ફિર ઉલટા હાથ ધો લીજિયે. દોનોં હાથ આધે બાઝૂ તક ધોના મુસ્તહબ હૈ. અકસર લોગ યુલ્લૂ મેં પાની લે કર પહોંચે સે ત્રીન બાર છોડ દેતે હેં કે કોહની તક બહતા ચલા જાતા હૈ ઇસ તરહ કરને સે કોહની ઔર કલાઈ કી કરવટોં પર પાની ન પહોંચને કા અન્દેશા હૈ લિહાઝા બયાન કર્દા તરીકે પર હાથ ધોઈયે. અબ યુલ્લૂ ભર કર કોહની તક પાની બહાને કી હાજત નહીં બલકે (બિગૈર ઇજાઝતે સહીહા એસા કરના) યેહ પાની કા ઇસરાફ હૈ. અબ (નલ બન્દ કર કે) સર કા મસ્હ ઇસ તરહ કીજિયે કે દોનોં અંગૂઠોં ઔર કલિમે કી ઉંગ્લિયોં કો છોડ કર દોનોં હાથ કી ત્રીન ત્રીન ઉંગ્લિયોં કે સિરે એક દૂસરે સે મિલા લીજિયે ઔર પેશાની કે બાલ યા ખાલ પર રખ કર ખીંચતે હુએ ગુદી તક ઇસ તરહ લે જાઈયે કે હથેલિયાં સર સે જુદા રહેં, ફિર ગુદી સે

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : تُمْ جَلَا لَمِي لَو مَوْجَ پَر دُرُودِ پَدُو كَ تُمْبَحَارَا دُرُودِ مَوْجِ تَك
پہلویتا ہے. (طہران)

હથેલિયાં ખીંચતે હુએ પેશાની તક લે આઈયે,¹ કલિમે કી ઉઘ્લિયાં
ઔર અંગૂઠે ઈસ દૌરાન સર પર બિલ્કુલ મસ નહીં હોને ચાહિએ, ફિર
કલિમે કી ઉઘ્લિયોં સે કાનોં કી અન્દરૂની સત્હ કા ઔર અંગૂઠોં સે કાનોં
કી બાહરી સત્હ કા મસ્હ કીજિયે ઔર છુંગ્લિયાં (યા'ની છોટી ઉઘ્લિયાં)
કાનોં કે સૂરાખોં મેં દાખિલ કીજિયે ઔર ઉઘ્લિયોં કી પુશ્ત સે ગરદન કે
પિછલે હિસ્સે કા મસ્હ કીજિયે. બા'ઝ લોગ ગલે કા ઔર ધુલે હુએ હાથોં
કી કોહનિયોં ઔર કલાઈયોં કા મસ્હ કરતે હેં યેહ સુન્નત નહીં હૈ. સર
કા મસ્હ કરને સે કબ્લ ટોંટી અચ્છી તરહ બન્દ કરને કી આદત બના લીજિયે
બિલા વજહ નલ ખુલા છોડ દેના યા અધૂરા બન્દ કરના, કે પાની ટપક
કર ઝાએઝ હોતા રહે ઈસરાફ વ ગુનાહ હૈ. પહલે સીધા ફિર ઉલટા પાઉ
હર બાર ઉઘ્લિયોં સે શુરૂઅ કર કે ટખ્નોં કે ઊપર તક બલ્કે મુસ્તહબ હૈ કે
આધી પિંડલી તક ત્રીન ત્રીન બાર ધો લીજિયે. દોનોં પાઉ કી ઉઘ્લિયોં
કા ખિલાલ કરના સુન્નત હૈ. (ખિલાલ કે દૌરાન નલ બન્દ રખિયે) ઈસ કા
મુસ્તહબ તરીકા યેહ હૈ કે ઉલટે હાથ કી છુંગ્લિયા સે સીધે પાઉ કી
છુંગ્લિયા કા ખિલાલ શુરૂઅ કર કે અંગૂઠે પર ખત્મ કીજિયે ઔર ઉલટે
હી હાથ કી છુંગ્લિયા સે ઉલટે પાઉ કે અંગૂઠે સે શુરૂઅ કર કે છુંગ્લિયા પર
ખત્મ કર લીજિયે. (આમ્મએ કુતુબ)

¹ : સર પર મસ્હ કા એક તરીકા યેહ ભી તહરીર હૈ ઈસ મેં બિલ ખુસૂસ ઈસ્લામી બહનોં
કે લિયે ઝિયાદા આસાની હૈ યુનાન્થે લિખા હૈ : મસ્હે સર મેં અદાએ સુન્નત કો યેહ ભી
કાફી હૈ કે ઉઘ્લિયાં સર કે અગલે હિસ્સે પર રખે ઔર હથેલિયાં સર કી કરવટોં પર ઔર
હાથ જમા કર ગુદી તક ખીંચતા લે જાએ. (ફતાવા ર-ઝવિયા મુબર્રજ, જિ. 4, સ. 621)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَآلِہٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર દસ મરતબા દુરૂદ પાક પઢા અલ્લાહ عُزَّوَجَلَّ ઉસ પર સો રહમતેં નાઝિલ ફરમાતા હૈ. (طبرانی)

હુજ્જતુલ ઈસ્લામ હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی ફરમાતે હૈં : હર ઉઝ્વ ધોતે વક્ત યેહ ઉમ્મીદ કરતા રહે કે મેરે ઈસ ઉઝ્વ કે ગુનાહ નિકલ રહે હૈં.

(احیاء العلوم ج ۱ ص ۱۸۳ مُلَخَّصًا)

વુઝૂ કે બચે હુએ પાની મેં 70 બીમારિયોં સે શિફા

લોટે વગૈરા સે વુઝૂ કરને કે બા'દ બચા હુવા પાની ખડે હો કર પીને મેં શિફા હૈ યુનાન્યે મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی “ફતાવા ર-ઝવિયા” મુખર્રજા જિલ્દ 4 સફહા 575 તા 576 પર ફરમાતે હૈં : બકિય્યએ વુઝૂ (યા'ની વુઝૂ કે બચે હુએ પાની) કે લિયે શરઅન અ-ઝ-મતો એહતિરામ હૈ ઓર નબી صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَآلِہٖ وَسَلَّم સે સાબિત, કે હુઝૂર ને વુઝૂ ફરમા કર બકિયા આબ (યા'ની બચે હુએ પાની) કો ખડે હો કર નોશ ફરમાયા ઓર એક હદીસ મેં રિવાયત કિયા ગયા કે ઈસ કા પીના સત્તર મરઝ સે શિફા હૈ. તો વોહ ઈન ઉમૂર મેં આબે ઝમઝમ સે મુશા-બહત રખતા હૈ એસે પાની સે ઈસ્તિન્જા મુનાસિબ નહીં. “તન્વીર” કે આદાબે વુઝૂ મેં હૈ : “વુઝૂ કે બા'દ વુઝૂ કા પસમાન્દા (યા'ની બચા હુવા પાની) કિબ્લા રુખ ખડે હો કર પિયે.” અલ્લામા અબ્દુલ ગની નાબુલુસી رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی ફરમાતે હૈં : મેં ને તજરિબા કિયા હૈ કે જબ મેં બીમાર હોતા હૂં તો વુઝૂ કે બકિયા પાની સે શિફા હાસિલ હો જાતી હૈ. નબિય્યે સાદિક صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَآલِہٖ وَسَلَّم કે

કરમાને મુસ્તફા : صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस के पास मेरा ठिक छो और वोह मुज पर दुइद शरीफ न पड़े तो वोह लोगों में से कजूस तरीन शप्स है. (अनवर)

ઇસ સહીહ તિબ્બે ન-બવી મેં પાએ જાને વાલે ઇશદિ ગિરામી પર એ'તિમાદ કરતે હુએ મેં ને યેહ તરીકા ઇખ્તિયાર કિયા હૈ.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

જન્નત કે આઠોં દરવાઝે ખુલ જાતે હૈ

હદીસે પાક મેં હૈ : जिस ने अच्छी तरह गुज्र किया और फिर आस्मान की तरफ़ निगाह उठाई और कलिमअे शहादत पढा उस के लिये जन्नत के आठों दरवाजे ખોલ દિયે જાતે હૈં जिस से याहे अन्दर दाखिल हो.

(سَنَنِ دَارِمِي ج ۱ ص ۱۹۶ حدیث ۷۱۶)

નઝર કભી કમઝોર ન હો

જો ગુઝૂ કે બા'દ આસ્માન કી તરફ દેખ કર સૂરએ اِنَّا اَنْزَلْنَاهُ પઢ લિયા કરે اِنْ شَاءَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ ઉસ કી નઝર કભી કમઝોર ન હોગી.

(મસાઈલુલ કુરઆન, સ. 291)

ગુઝૂ કે બા'દ તીન બાર સૂરએ કદ્ર પઢને કે ફઝાઇલ

હદીસે મુબારક મેં હૈ : જો ગુઝૂ કે બા'દ એક મર્તબા સૂ-રતુલ કદ્ર પઢે તો વોહ સિદ્દીકીન મેં સે હૈ ઓર જો દો મર્તબા પઢે તો શુ-હદા મેં શુમાર કિયા જાએ ઓર જો તીન મર્તબા પઢેગા તો અલ્લાહ جَلَّ وَجَلَّ મૈદાને મહશર મેં ઉસે અપને અમ્બિયા કે સાથ રખેગા.

(كَتَبُ الْقَتَال ج ۱ ص ۳۲ رقم ۲۶۰۸۰، أَلْحَاوِي لِلْفَتَاوِي لِلْسَّيْوِي ج ۱ ص ۴۰۲)

ગુઝૂ કે બા'દ પઢને કી દુઆ (અવ્વલ વ આખિર દુરૂદ શરીફ)

જો ગુઝૂ કરને કે બા'દ યેહ કલિમાત પઢે :

کرمانہ مستحکم: عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: اُسی شاپس کی ناک پاک آوؤدہ لو جس کے پاس مہرا لیکھ لو اور وہ لو
موج پر دھڑدہ پاک نہ پڈے۔ (۶)

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ ترجمہ: اے اڈلاہ! تھ پاک ہے اور تہرے دیہے
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، اہی تہامہ بھوبیاں ہن ہن گواہی دےتا ہوں کے تہرے
أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ۔ سیوا کوہی ما'بڈ نہاں، ہن تھ سے بھیشہ یااڈتا
ہوں اور تہری بارگاڈ ہن تہا کرتا ہوں۔

تو اُس پر موڈر لگا کر اُرش کے نہیہ رہ دیا جآہگا اور کیاہمت
کے دین اُس پڈنے والے کو دے دیا جآہگا۔ (شُعَبُ الْإِيمَان ۳ ص ۲۱ رقم ۲۷۰۴)

گُڑ کے با'د یہ دُعا بھی پڈ لیجیہے (اڈول و آابیر دُرد شہرک)

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ ترجمہ: اے اڈلاہ! مٹے کسرت
وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ۔ سے تہا کرنے والوں ہن ہنا دے اور مٹے
(تریدی ج ۱ ص ۱۲۱ حدیث ۵۰۰) پاکیا رڈنے والوں ہن شامل کر دے۔

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

لکھ "اڈلاہ" کے یار دُرد کی

نیرہت سے گُڑ کے یار کُراہ

☀ یڈرا ڈونا ☀ کوڈنیوں سمہت دہوں ڈاڈ ڈونا ☀ یڈاڈ
سر کا مڈل کرنا ☀ ڈہنوں سمہت دہوں پاڈ ڈونا۔

(عالمگیری ج ۱ ص ۴۰۳، ۵۰۴) بڈارے شہرک، جی. 1، س. 288)

ڈونے کی تا'ریک

کسی ڈڈو ڈونے کے یڈ ما'نا ہن کے اُس ڈڈو کے ڈر ڈرہسے پر
کم آڈ کم دہ کتہرے پانی بڈ جآہ۔ سیکہ ہاگ جآہ یا پانی کو
تہل کی تہل ڈپڈ لہنے یا آک کتہرا بڈ جآہ کو ڈونا نہاں کڈہگے نہ
ہس تہل ڈوڈ یا گوسل آدا ڈوگا۔

(کُتاوا ر-آویڈیا مہرآ، جی. 1، س. 218، بڈارے شہرک، جی. 1، س. 288)

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : જિસ ને મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દો સો બાર દુરૂદે પાક પઢા ઉસ કે દો સો સાલ કે ગુનાહ મુઆફ હોંગે. (کرم الامال)

“ਫਰਮ ਯਾ ਰੱਖਵ ਆ-ਲਮੀਨ” ਡੇ ਯੋਧੇ
ਦੁੜ੍ਹ ਦੀ ਨਿਰਯਤ ਸੇ ਧੁਮ੍ਰੁ ਦੀ 14 ਸੁਯਨੱਏ

“વુજૂ કા તરીકા” (હ-નફી) મેં બા’ઝ સુન્નતોં ઔર મુસ્તહબ્બાત કા બયાન હો ચુકા હૈ ઈસ કી મઝીદ વઝાહત મુલા-હઝા ફરમાઈયે :

❁ નિયત કરના ❁ بِسْمِ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ પઢના. અગર વુજૂ સે કબલ ❁ નિયત કરના ❁ કહ લેં તો જબ તક બા વુજૂ રહેંગે ફિરિશ્તે નેકિયાં લિખતે રહેંગે ❁ દોનોં હાથ પહોંચોં તક તીન બાર ધોના ❁ તીન બાર મિસ્વાક કરના ❁ તીન ચુલ્હૂ સે તીન બાર કુલ્લી કરના ❁ રોઝા ન હો તો ગર-ગરા કરના ❁ તીન ચુલ્હૂ સે તીન બાર નાક મેં પાની ચઢાના ❁ દાઢી હો તો (એહરામ મેં ન હોને કી સૂરત મેં) ઉસ કા ખિલાલ કરના ❁ હાથ ઔર ❁ પાઉં કી ઉઝિયોં કા ખિલાલ કરના ❁ પૂરે સર કા એક હી બાર મસ્હ કરના ❁ કાનોં કા મસ્હ કરના ❁ ફરાઈઝ મેં તરતીબ કાઈમ રખના (યા’ની ફર્ઝ આ’ઝા મેં પહલે મુંહ ફિર હાથ કોહનિયોં સમેત ધોના, ફિર સર કા મસ્હ કરના ઔર ફિર પાઉં ધોના) ઔર ❁ પૈ દર પૈ વુજૂ કરના યા’ની એક ઉઝવ સૂખને ન પાએ, કે દૂસરા ઉઝવ ધો લેના.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 293, 294 મુલખ્ખસન)

“ਯਾ ਰਸੂਲੁਲਾਹਿ ਤੇਰੇ ਦਰ ਦੀ ਝਾਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਮ” ਦੇ ਉੱਲੀਸ ਹੁੜ੍ਹ ਦੀ ਨਿਸ਼ਪਤ ਸੇ ਧੁਰੂ ਦੇ 29 ਮੁਸ਼ਤਹੱਯਾਤ

❀ કિબ્લા રૂ ❀ ઊંચી જગહ ❀ બેઠના ❀ પાની બહાતે વક્ત
આ'ઝા પર હાથ ફેરના ❀ ઈત્મીનાન સે વુઝૂ કરના ❀ આ'ઝાએ વુઝૂ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : **مُؤَلَّ** પર દુરુદ શરીફ પઢો અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** તુમ પર રહમત ભેજેગા. (ابن عمر)

પર પહલે પાની ચુપડ લેના ખુસૂસન સર્દિયોં મેં ❀ વુઝૂ કરને મેં બિગૈર ઝરૂરત કિસી સે મદદ ન લેના ❀ સીધે હાથ સે કુલ્લી કરના ❀ સીધે હાથ સે નાક મેં પાની ચઢાના ❀ ઉલટે હાથ સે નાક સાફ કરના ❀ ઉલટે હાથ કી ઘુંગિયા નાક મેં ડાલના ❀ ઉંગિયોં કી પુશ્ત સે ગરદન કી પુશ્ત કા મસ્હ કરના ❀ કાનોં કા મસ્હ કરતે વક્ત ભીગી હુઈ ઘુંગિયા (યા'ની છોટી ઉંગિયાં) કાનોં કે સૂરાખોં મેં દાખિલ કરના ❀ અંગૂઠી કો હ-ર-કત દેના જબ કે ઢીલી હો ઔર યેહ યકીન હો કે ઈસ કે નીચે પાની બહ ગયા હૈ, અગર સખ્ત હો તો હ-ર-કત દે કર અંગૂઠી કે નીચે પાની બહાના ફર્જ હૈ ❀ મા'ઝૂરે શર-ઈ (ઈસ કે તફ્સીલી અહકામ ઈસી રિસાલે કે સફહા 34 તા 37 પર મુલા-હઝા ફરમા લીજિયે) ન હો તો નમાઝ કા વક્ત શુરૂઅ હોને સે પહલે હી વુઝૂ કર લેના ❀ જો કામિલ તૌર પર વુઝૂ કરતા હૈ યા'ની જિસ કી કોઈ જગહ પાની બહને સે ન રહ જાતી હો ઉસ કા કૂઓં (યા'ની નાક કી તરફ આંખોં કે દોનોં કોને) ટપ્નોં, એડિયોં, તલ્વોં, કૂંચોં (યા'ની એડિયોં કે ઊપર મોટે પદ્દે) ઘાઈયોં (યા'ની ઉંગિયોં કે દરમિયાન વાલી જગહોં) ઔર કોહનિયોં કા ખુસૂસિયત કે સાથ ખયાલ રખના ઔર બે ખયાલી કરને વાલોં કે લિયે તો ફર્જ હૈ કે ઈન જગહોં કા ખાસ ખયાલ રખેં કે અક્સર દેખા ગયા હૈ કે યેહ જગહેં ખુશ્ક રહ જાતી હૈં ઔર યેહ બે ખયાલી હી કા નતીજા હૈ એસી બે ખયાલી હરામ હૈ ઔર ખયાલ રખના ફર્જ ❀ વુઝૂ કા લોટા ઉલટી તરફ રખિયે અગર તશ્ત યા પતીલી વગૈરા સે વુઝૂ કરેં તો સીધી જાનિબ રખિયે ❀ ચેહરા ધોતે વક્ત પેશાની

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: મુઝા પર કસરત સે દુરંદે પાક પઢો બેશક તુમહારા મુઝા પર દુરંદે પાક પઢના તુમહારે ગુનાહોં કે લિયે મઝિરત હૈ. (મતનબી)

પર ઈસ તરહ ફૈલા કર પાની ડાલના કે ઊપર કા કુછ હિસ્સા ભી ધુલ જાએ ❀ ચેહરે ઔર ❀ હાથ પાઉં કી રોશની વસીઅ કરના યા'ની જિતની જગહ પાની બહાના ફર્જ હૈ ઉસ કે અતરાફ મેં કુછ બઢાના મ-સલન હાથ કોહની સે ઊપર આધે બાઝૂ તક ઔર પાઉં ટપ્નોં સે ઊપર આધી પિંડલી તક ધોના ❀ દોનોં હાથોં સે મુંહ ધોના ❀ હાથ પાઉં ધોને મેં ઉગ્લિયોં સે શુરૂઅ કરના ❀ હર ઉઝૂવ ધોને કે બા'દ ઉસ પર હાથ ફૈર કર બૂંદેં ટપકા દેના તાકે બદન યા કપડે પર ન ટપકેં ખુસૂસન જબ કે મસ્જિદ મેં જાના હો, કે ફર્શે મસ્જિદ પર વુઝૂ કે પાની કે કતરે ગિરાના મકરૂહે તહરીમી હૈ ❀ હર ઉઝૂવ કે ધોતે વક્ત ઔર મસ્હ કરતે વક્ત નિચ્ચતે વુઝૂ કા હાઝિર રહના ❀ ઈબ્તિદા મેં ﷻ કે સાથ સાથ દુરૂદ શરીફ ઔર કલિમએ શહાદત પઢ લેના ❀ આ'ઝાએ વુઝૂ બિલા ઝરૂરત ન પોંછિયે અગર પોંછના હો તબ ભી બિલા ઝરૂરત બિલ્કુલ ખુશક ન કીજિયે કુછ તરી બાકી રખિયે કે બરોઝે કિયામત નેકિયોં કે પલડે મેં રખી જાએગી ❀ વુઝૂ કે બા'દ હાથ ન ઝટકેં કે શૈતાન કા પંખા હૈ ❀ બા'દે વુઝૂ મિયાની (યા'ની પાજામે કા વોહ હિસ્સા જો પેશાબ ગાહ કે કરીબ હોતા હૈ) પર પાની છિડકના. (પાની છિડકતે વક્ત મિયાની કો કુરતે કે દામન મેં છુપાએ રખના મુનાસિબ હૈ નીઝ વુઝૂ કરતે વક્ત ભી બલ્કે હર વક્ત પર્દે મેં પર્દા કરતે હુએ મિયાની કો કુરતે કે દામન યા ચાદર વગૈરા કે ઝરીએ છુપાએ રખના હયા કે કરીબ હૈ) ❀ અગર મકરૂહ વક્ત ન હો તો દો રકઅત નફલ અદા કરના જિસે તહિય્તુલ વુઝૂ કહતે હૈં.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 293, 300)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો મુઝ પર એક દુરૂદ શરીફ પઢતા હૈ અલ્લાહ عزوجل ઉસ કે લિયે એક કીરાત અજ લખતા હૈ ઓર કીરાત ઉદુદ પહાડ જિતના હૈ. (મુજાઝિઝ)

“કાશ ! કામિલ વુઝૂ નસીબ હો” કે સોલહ હુરફ કી નિસ્બત સે વુઝૂ કે 16 મકરૂહાત

❀ વુઝૂ કે લિયે નાપાક જગહ પર બૈઠના ❀ નાપાક જગહ વુઝૂ કા પાની ગિરાના ❀ આ'ઝાએ વુઝૂ સે લોટે વગૈરા મેં કતરે ટપકાના (મુંહ ધોતે વક્ત ભરે હુએ ચુલ્લૂ મેં ઉમૂમન ચેહરે સે પાની કે કતરે ગિરતે હૈં ઇસ કા ખયાલ રખિયે) ❀ કિબ્લે કી તરફ થૂક યા બલગમ ડાલના યા કુલ્લી કરના ❀ બે ઝરૂરત દુન્યા કી બાત કરના ❀ ઝિયાદા પાની ખર્ચ કરના (સદરુશશરીઅહ મુફતી મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'ઝમી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِی બહારે શરીઅત મુખર્જા જિલ્દ અવ્વલ સફહા 302 તા 303 પર ફરમાતે હૈં : નાક મેં પાની ડાલતે વક્ત આધા ચુલ્લૂ કાફી હૈ તો અબ પૂરા ચુલ્લૂ લેના ઇસરાફ હૈ) ❀ ઇતના કમ પાની ખર્ચ કરના કે સુન્નત અદા ન હો (ટોંટી ન ઇતની ઝિયાદા ખોલેં કે પાની હાજત સે ઝિયાદા ગિરે ન ઇતની કમ ખોલેં કે સુન્નત ભી અદા ન હો બલકે મુતવસ્સિત હો) ❀ મુંહ પર પાની મારના ❀ મુંહ પર પાની ડાલતે વક્ત ફૂંકના ❀ એક હાથ સે મુંહ ધોના કે રિફાઝ વ હુનૂદ કા શિઆર હૈ ❀ ગલે કા મસ્હ કરના ❀ ઉલટે હાથ સે કુલ્લી કરના યા નાક મેં પાની ચઢાના ❀ સીધે હાથ સે નાક સાફ કરના ❀ તીન જદીદ પાનિયોં સે તીન બાર સર કા મસ્હ કરના ❀ ધૂપ કે ગર્મ પાની સે વુઝૂ કરના ❀ હોંટ યા આંખેં ઝોર સે બન્દ કરના ઓર અગર કુછ સૂખા રહ ગયા તો વુઝૂ હી ન હોગા. વુઝૂ કી હર સુન્નત કા તર્ક મકરૂહ હૈ ઇસી તરહ હર મકરૂહ કા તર્ક સુન્નત.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 300, 301)

કરમાને મુસ્તકા : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने किताब में मुज पर दुरुदे पाक लिखा तो जब तक मेरा नाम उस में रहेगा फिरिश्ते उस के लिये ईस्तिस्कार करते रहेंगे. (अ. 1)

ધૂપ કે ગર્મ પાની કી વઝાહત

સદરુશરીઅહ, બદરુતરીકહ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુફ્તી મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'ઝમી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِیٰ મક-ત-બતુલ મદીના કી મત્બૂઆ બહારે શરીઅત મુખર્જા જિલ્દ અવ્વલ સફહા 301 કે હાશિયે પર લિખતે હૈં : “જો પાની ધૂપ સે ગર્મ હો ગયા ઉસ સે વુઝૂ કરના મુત્લકન મકરૂહ નહીં બલકે ઇસ મેં ચન્દ કુયૂદ હૈં, જિન કા ઝિક પાની કે બાબ મેં આએગા ઔર ઇસ સે વુઝૂ કી કરાહત તન્જીહી હૈ તહરીમી નહીં.” પાની કે બાબ મેં સફહા 334 પર લિખતે હૈં : “જો પાની ગર્મ મુલ્ક મેં ગર્મ મૌસિમ મેં સોને ચાંદી કે સિવા કિસી ઔર ધાત કે બરતન મેં ધૂપ મેં ગર્મ હો ગયા, તો જબ તક ગર્મ હૈ ઉસ સે વુઝૂ ઔર ગુસ્લ ન ચાહિયે, ન ઉસ કો પીના ચાહિયે બલકે બદન કો કિસી તરહ પહોંચના ન ચાહિયે, યહાં તક કે અગર ઉસ સે કપડા ભીગ જાએ તો જબ તક ઠન્ડા ન હો લે ઉસ કે પહનને સે બચેં કે ઉસ પાની કે ઇસ્તિ'માલ મેં અન્દેશએ બરસ (યા'ની બદન પર સફેદ દાગ કા અન્દેશા) હૈ, ફિર ભી અગર વુઝૂ યા ગુસ્લ કર લિયા તો હો જાએગા.” (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 301, 334)

મુસ્તા'મલ પાની કા અહમ મસ્અલા

અગર બે વુઝૂ શખ્સ કા હાથ યા ઉંગલી કા પોરા યા નાખુન યા બદન કા કોઈ ટુકડા જો વુઝૂ મેં ધોયા જાતા હો જાન બૂઝ કર યા ભૂલ કર દહ દર દહ (10x10) સે કમ પાની (મ-સલન પાની સે ભરી હુઈ બાલટી યા લોટે વગૈરા) મેં પડ જાએ તો પાની મુસ્તા'મલ (યા'ની ઇસ્તિ'માલ શુદા) હો ગયા ઔર અબ વુઝૂ ઔર ગુસ્લ કે લાઈક ન રહા. ઇસી તરહ જિસ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَتَّى يَلْبَسَ عَلَيْهِ وَابِيَهُ وَسَلَّمَ : जिस ने मुझ पर एक बार दुबंदे पाक पढा अल्लाह उस पर दस रहमतें बेजता है. (مسلم)

પર ગુસ્લ ફર્જ હો ઉસ કે જિસ્મ કા કોઈ બે ધુલા હુવા હિસ્સા પાની સે છૂ જાએ તો વોહ પાની વુઝૂ ઔર ગુસ્લ કે કામ કા ન રહા. હાં અગર ધુલા હાથ યા ધુલે હુએ બદન કા કોઈ હિસ્સા પડ જાએ તો હરજ નહીં. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 333) (મુસ્તા'મલ પાની ઔર વુઝૂ વ ગુસ્લ કે તફ્સીલી અહકામ સીખને કે લિયે બહારે શરીઅત હિસ્સા 2 કા મુતા-લઆ ફરમાઈયે)

મિટ્ટી મિલે પાની સે ગુઝૂ હોગા યા નહીં

❁ પાની મેં રૈત કીચડ મિલ જાએ તો જબ તક રકીક (યા'ની પાની પતલા) રહે ઉસ સે વુઝૂ જાઈજ છે. અફૂલ (આ'લા હઝરત عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَام) ફરમાતે હૈં : “મેં કહતા હૂં” મગર બિલા ઝરરત કીચડ મિલે હુએ (પાની) સે વુઝૂ કરના મન્અ હૈ, કે મુસ્લા યા'ની સૂરત બિગાડના હૈ ઔર યેહ શર-અન હરામ હૈ (ફતાવા ર-ઝવિયા મુબર્રજા, જિ. 4, સ. 650) (મા'લૂમ હુવા મુંહ પર ઈસ તરહ મિટ્ટી મલના કે સૂરત બિગડ જાએ યા મુંહ કાલા કરના જૈસા કે બા'ઝ અવકાત ચોર કા કોએલે વગૈરા સે મુંહ કાલા કર દેતે હૈં યેહ હરામ હૈ કસ્દન કાફિર કા ભી મુસ્લા કરના યા'ની ચેહરા બિગાડના જાઈજ નહીં)

❁ જિસ પાની મેં કોઈ બદબૂદાર ચીઝ મિલ જાએ ઉસ સે વુઝૂ મકરૂહ હૈ ખુસૂસન અગર ઉસ કી બદબૂ નમાઝ મેં બાકી રહે, કે (ઈસ સે નમાઝ) મકરૂહે તહરીમી હોગી. (ઐઝન, સ. 650)

પાન ખાને વાલે મુ-તવજ્જેહ હોં

મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, વલિય્યે ને'મત, અઝીમુલ બ-ર-કત, અઝીમુલ મર્તબત, પરવાનએ શમ્એ રિસાલત, મુજદિદે દીનો મિલ્લત, હામિયે સુન્નત, માહિયે બિદ્અત, આલિમે શરીઅત, પીરે

ફરમાને મુસ્તકા : صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : જો શખ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (ખરૂન)

તરીકત, બાઈસે ખેરો બ-ર-કત, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અલહાજ અલ હાફિઝ અલ કારી શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ ફરમાતે હેં : પાનોં કે કસરત સે આદી ખુસૂસન જબ કે દાંતોં મેં ફઝા (ગેપ) હો તજરિબે સે જાનતે હેં છાલિયા કે બારીક રેઝે ઔર પાન કે બહુત છોટે છોટે ટુકડે ઇસ તરહ મુંહ કે અતરાફ વ અકનાફ મેં જા ગીર હોતે હેં (યા'ની મુંહ કે કોનોં ઔર દાંતોં કે ખાંચોં મેં ઘુસ જાતે હેં) કે તીન બલ્કે કભી દસ બારહ કુલ્લિયાં ભી ઉન કે તસ્ફિયએ તામ (યા'ની મુકમ્મલ સફાઈ) કો કાફી નહીં હોતીં, ન ખિલાલ ઉન્હેં નિકાલ સકતા હૈ ન મિસ્વાક, સિવા કુલ્લિયોં કે, કે પાની મનાફિઝ (યા'ની સૂરાખોં) મેં દાખિલ હોતા ઔર જુમ્બિશેં દેને (યા'ની હિલાને) સે જમે હુએ બારીક ઝરોં કો બ તદરીજ છુડા છુડા કર લાતા હૈ, ઇસ કી ભી કોઈ તહ્દીદ (હદ બન્દી) નહીં હો સકતી ઔર યેહ કામિલ તસ્ફિયા (યા'ની મુકમ્મલ સફાઈ) ભી બહુત મુઅક્કદ (યા'ની ઇસ કી સખ્ત તાકીદ) હૈ મુ-તઅદદ અહાદીસ મેં ઇશાદિ હુવા હૈ કે : “જબ બન્દા નમાઝ કો ખડા હોતા હૈ ફિરિશ્તા ઉસ કે મુંહ પર અપના મુંહ રખતા હૈ યેહ જો પઢતા હૈ ઇસ કે મુંહ સે નિકલ કર ફિરિશ્તે કે મુંહ મેં જાતા હૈ ઉસ વક્ત અગર ખાને કી કોઈ શૈ ઉસ કે દાંતોં મેં હોતી હૈ મલાએકા કો ઉસ સે ઐસી સખ્ત ઇઝા હોતી હૈ કે ઔર શૈ સે નહીં હોતી.”

હુઝૂરે અકરમ, નૂરે મુજસસમ, શાહે બની આદમ, રસૂલે મુહ્તશમ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ફરમાયા : જબ તુમ મેં સે કોઈ રાત કો નમાઝ કે લિયે ખડા હો તો યાહિયે કે મિસ્વાક કર લે કયૂંકે જબ વોહ અપની નમાઝ મેં કિરાઅત કરતા હૈ તો ફિરિશ્તા અપના મુંહ ઇસ કે મુંહ પર રખ લેતા હૈ ઔર જો

करमाने मुस्तक़। حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ : जिस ने मुझ पर एक बार दुरुदे पाक पढा अल्लाह उस पर दस रहमतें बेजता है. (مسلم)

बाहर से भूब यमकाता है और रंगो रोगन करता है मगर मकान के अन्दरूनी हिस्से की सफ़ाई पर कोई तवज्जोह नहीं देता. अब ऐसी सूरत में जब बादशाह उस के मकान के अन्दर आ कर गन्दगियां देभेगा तो वोह नाराज़ होगा या राजी येह दर जी शुगिर भुद समज सकता है.

(أَخْبَاهُ الْفُلُومُ ج ١ ص ١٨٠ مُلَخَّصًا)

“सफ़ कर” के पांच हुइइ की निस्बत से उम्भ वगैरा से भून निकलने के 5 अहकाम

❁ भून, पीप या जर्द पानी कहीं से निकल कर बहा और उस के बहने में ऐसी जगह पड़ोयने की सलाहियत थी जिस जगह का वुजू या गुस्ल में धोना इर्ज है तो वुजू जाता रहा. (बहारे शरीअत, जि. 1, स. 304) ❁ भून अगर यमका या उम्भरा और बहा नहीं जैसे सूई की नोक या याकू का कनारा लग जाता है और भून उम्भर या यमक जाता है या बिलाल किया या भिस्वाक की या उंगली से दांत मांजे या दांत से कोई चीज़ म-सलन सेब वगैरा काटा उस पर भून का असर जाहिर हुवा या नाक में उंगली डाली इस पर भून की सुर्भी आ गई मगर वोह भून बहने के काबिल न था वुजू नहीं टूटा. (अज़न) ❁ अगर बहा मगर बह कर ऐसी जगह नहीं आया जिस का गुस्ल या वुजू में धोना इर्ज हो म-सलन आंघ में दाना था और टूट कर अन्दर ही फैल गया बाहर नहीं निकला या पीप या भून कान के सूराभों के अन्दर ही रहा बाहर न निकला तो इन सूरतों में वुजू न टूटा (अज़न, स. 27) ❁ उम्भ भेशक बडा है

કરમાને મુસ્તકા : صلى الله تعالى عليه وسلم : જો શાંપ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પડના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طبرانی)

રતૂબત ચમક રહી હે મગર જબ તક બહેગી નહીં વુઝૂ નહીં ટૂટેગા. (ઐઝન) ❁ ઝખ્મ કા ખૂન બાર બાર પોંછતે રહે, કે બહને કી નૌબત ન આઈ તો ગૌર કર લીજિયે કે અગર ઈતના ખૂન પોંછ લિયા હે કે અગર ન પોંછતે તો બહ જાતા તો વુઝૂ ટૂટ ગયા, નહીં તો નહીં.

(ઐઝન)

સર્દી સે આ'ઝા ફટ જાએ તો.....

સર્દી વગેરા સે આ'ઝા ફટ ગએ ધો સકે ધોએ, ઠન્ડા પાની નુક્સાન કરે તો ગર્મ પાની અગર કર સકતા હો કરના વાજિબ, અગર ગર્મ સે ભી નુક્સાન હો તો મસ્હ કરે, અગર મસ્હ ભી નુક્સાન દે તો ઉસ પર જો પટ્ટી બંધી યા દવા કા ઝિમાદ (યા'ની લેપ) હે ઉસ પર પાની બહાએ, યેહ ભી ઝરર (યા'ની નુક્સાન) દે તો ઉસ પટ્ટી યા ઝિમાદ (યા'ની લેપ, PESTE) પૂરે પર મસ્હ કરે ઇસ સે (ભી) નુક્સાન હો તો છોડ દે, મુઆફ હે. (ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 4, સ. 620)

ગુઝૂ મેં મેહંદી ઔર સુરમે કા મસ્અલા

❁ ઔરત કે હાથ પાઉં પર મેહંદી કા જિર્મ લગા રહ ગયા ઔર ખબર ન હુઈ તો વુઝૂ વ ગુસ્લ હો જાએગા. હાં જબ ઈતિલાઅ હો છુડા કર વહાં પાની બહા દે. (ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 4, સ. 613)

❁ સુરમા આંખ કે કૂએ (યા'ની આંખ કે કોને) યા પલક મેં રહ ગયા ઔર ઈતિલાઅ ન હુઈ ઝાહિરન હરજ નહીં ઔર બા'દે નમાઝ કૂએ (આંખ કે કોને) મેં મહસૂસ હુવા તો અસ્લન બાક (યા'ની બિલ્કુલ અન્દેશા) નહીં. (મતલબ યેહ કે નમાઝ હો ગઈ) (ઐઝન)

કરમાને મુસ્તફા : حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुश्मदे पाक न पड़ा।
तहकीक वोह बह भूत हो गया. (उंग)

ઇન્જેક્શન લગાને સે વુઝૂ ટૂટેગા યા નહીં ?

❁ ગોશ્ત મેં ઇન્જેક્શન લગાને મેં સિફ ઇસી સૂરત મેં વુઝૂ ટૂટેગા જબ કે બહને કી મિકદાર મેં ખૂન નિકલે ❁ જબ કે નસ કા ઇન્જેક્શન લગા કર પહલે ખૂન ઊપર કી તરફ ખીંચતે હૈં જો કે બહને કી મિકદાર મેં હોતા હૈ લિહાઝા વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ ❁ ઇસી તરહ ગ્લૂકોઝ વગૈરા કી ડ્રિપ નસ મેં લગવાને સે વુઝૂ ટૂટ જાએગા ક્યૂંકે બહને કી મિકદાર મેં ખૂન નિકલ કર નલકી મેં આ જાતા હૈ. હાં બહને કી મિકદાર મેં ખૂન નલકી મેં ન આએ તો વુઝૂ નહીં ટૂટેગા ❁ સિરિંજ કે ઝરીએ ટેસ્ટ કરને કે લિયે ખૂન નિકાલને સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ ક્યૂંકે યેહ બહને કી મિકદાર મેં હોતા હૈ ઇસી લિયે યેહ ખૂન પેશાબ કી તરહ નાપાક ભી હોતા હૈ, ખૂન સે ભરી હુઈ શીશી જેબ મેં રખ કર નમાઝ પઢી, ન હુઈ નીઝ ખૂન યા પેશાબ કી શીશી અગર્યે અચ્છી તરહ બન્દ હો મસ્જિદ કે અન્દર ભી નહીં લા સકતે, લાએંગે તો ગુનહગાર હોંગે.

દુખતી આંખ કે આંસૂ

❁ આંખ કી બીમારી કે સબબ જો આંસૂ બહા વોહ નાપાક હૈ ઓર વુઝૂ ભી તોડ દેગા. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 310) અફ્સોસ ! અક્સર લોગ ઇસ મસ્અલે સે ના વાકિફ હોતે હૈં ઓર દુખતી આંખ સે બ વજહે મરઝ બહને વાલે આંસૂ કો ઓર આંસૂઓં કી માનિન્દ સમઝ કર આસ્તીન યા કુરતે કે દામન વગૈરા સે પોંછ કર કપડે નાપાક કર ડાલતે હૈં ❁ નાબીના કી આંખ સે જો રતૂબત બ વજહે મરઝ નિકલતી હૈ વોહ નાપાક હૈ ઓર ઇસ સે વુઝૂ ભી ટૂટ જાતા હૈ. (માખૂઝ અઝ બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 306)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جس نے غُضُوں پر دس مرتباً سُبْح اور دس مرتباً شام دُڑدے پاک پڑا (उसे कियामत के दिन मेरी शफाअत मिलेगी. (صحيح البخاري))

પાક ઔર નાપાક રતૂબત

❁ જો રતૂબત ઈન્સાની બદન સે નિકલે ઔર વુઝૂ ન તોડે વોહ નાપાક નહીં. મ-સલન ખૂન યા પીપ બહ કર ન નિકલે યા થોડી કે, કે મુંહ ભર ન હો પાક હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 309)

છાલા ઔર ફુડિયા

❁ છાલા નોચ ડાલા અગર ઉસ કા પાની બહ ગયા તો વુઝૂ ટૂટ ગયા વરના નહીં. (ઐઝન, સ. 305) ❁ ફુડિયા બિલ્કુલ અચ્છી હો ગઈ ઉસ કી મુદ્દા ખાલ બાકી હૈ જિસ મેં ઊપર મુંહ ઔર અન્દર ખલા હૈ અગર ઉસ મેં પાની ભર ગયા ઔર દબા કર નિકાલા તો ન વુઝૂ જાએ ન વોહ પાની નાપાક. હાં અગર ઉસ કે અન્દર કુછ તરી ખૂન વગૈરા કી બાકી હૈ તો વુઝૂ ભી જાતા રહેગા ઔર વોહ પાની ભી નાપાક હૈ. (ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજ, જિ. 1, સ. 355, 356) ❁ ખારિશ યા ફુડિયોં મેં અગર બહને વાલી રતૂબત ન હો સિર્ફ ચિપક હો ઔર કપડા ઉસ સે બાર બાર છૂ કર ચાહે કિતના હી સન જાએ પાક હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 310) ❁ નાક સાફ કી ઉસ મેં સે જમા હુવા ખૂન નિકલા વુઝૂ ન ટૂટા, અન્સબ (યા'ની ઝિયાદા મુનાસિબ) યેહ હૈ કે વુઝૂ કરે.

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજ, જિ. 1, સ. 281)

કૈ સે વુઝૂ કબ ટૂટતા હૈ ?

❁ મુંહ ભર કૈ ખાને, પાની યા સફરા (યા'ની પીલે રંગ કા કડવા પાની) કી વુઝૂ તોડ દેતી હૈ. જો કૈ તકલ્લુફ કે બિગૈર ન રોકી જા સકે ઉસે મુંહ ભર કહતે હૈં. મુંહ ભર કૈ પેશાબ કી તરહ નાપાક હોતી હૈ ઈસ કે

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुश्म शरीफ न पढ़ा उस ने जफ़ा की. (عبد الرزاق)

છીંટોં સે અપને કપડે ઔર બદન કો બચાના ઝરૂરી હે.

(માખૂઝ અઝ બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 306, 390 વગૈરા)

હંસને કે અહકામ

﴿1﴾ રુકૂઅ વ સુજૂદ વાલી નમાઝ મેં બાલિગ ને કહ્કહા લગા દિયા યા'ની ઇતની આવાઝ સે હંસા કે આસ પાસ વાલોં ને સુના તો વુજૂ ભી ગયા ઔર નમાઝ ભી ગઈ, અગર ઇતની આવાઝ સે હંસા કે સિર્ફ ખુદ સુના તો નમાઝ ગઈ વુજૂ બાકી હૈ, મુસ્કુરાને સે ન નમાઝ જાએગી ન વુજૂ. મુસ્કુરાને મેં આવાઝ બિલ્કુલ નહીં હોતી સિર્ફ દાંત ઝાહિર હોતે હૈં (مَر_اقِي الْفَلَاح ص 14) ﴿2﴾ બાલિગ ને નમાઝે જનાઝા મેં કહ્કહા લગાયા તો નમાઝ ટૂટ ગઈ વુજૂ બાકી હૈ. (اِيْخَا) ﴿3﴾ નમાઝ કે ઇલાવા કહ્કહા લગાને સે વુજૂ નહીં જાતા મગર દોબારા કર લેના મુસ્તહબ હૈ. (مَر_اقِي الْفَلَاح ص 10) ﷺ ને કભી ભી કહ્કહા નહીં લગાયા લિહાઝા હમેં ભી કોશિશ કરની ચાહિયે કે યેહ સુન્નત ભી ઝિન્દા હો ઔર હમ ઝોર ઝોર સે ન હંસે. ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : يا'نِي اَلْفَهْقَهُ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالتَّبَسُّمِ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰی : صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : કહ્કહા શૈતાન કી તરફ સે હૈ ઔર મુસ્કુરાના અલ્લાહ ઝંજલ્ કી તરફ સે હૈ.

(اَلْمُعْجَمُ الصَّغِيرُ لِلطَّبْرَانِيِّ ج 2 ص 104)

કયા સત્ર દેખને સે વુજૂ ટૂટ જાતા હૈ ?

અવામ મેં મશહૂર હૈ કે ઘુટના યા સત્ર ખુલને યા અપના યા પરાયા સત્ર દેખને સે વુજૂ ટૂટ જાતા હૈ યેહ બિલ્કુલ ગલત હૈ. હાં વુજૂ કે આદાબ સે હૈ કે નાફ સે લે કર દોનોં ઘુટનોં સમેત સબ સત્ર છુપા હો

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: عَلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : જો મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દુરૂદ શરીફ પઢેગા મેં કિયામત કે દિન ઉસ કી શકાઅત કરૂંગા. (કરઆલ)

બલકે ઇસ્તિન્જા કે બા'દ ફૌરન હી છુપા લેના ચાહિયે કે બિગૈર ઝરૂરત સત્ર ખુલા રખના મન્અ ઓર દૂસરોં કે સામને સત્ર ખોલના હરામ હૈ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 309)

ગુસ્લ કા ગુઝૂ કાફી હૈ

ગુસ્લ કે લિયે જો વુઝૂ કિયા થા વોહી કાફી હૈ ખ્વાહ બરહના નહાએં. અબ ગુસ્લ કે બા'દ દોબારા વુઝૂ કરના ઝરૂરી નહીં બલકે અગર વુઝૂ ન ભી કિયા હો તો ગુસ્લ કર લેને સે આ'ઝાએ વુઝૂ પર ભી પાની બહ જાતા હૈ લિહાઝા વુઝૂ ભી હો ગયા, કપડે તબ્દીલ કરને સે ભી વુઝૂ નહીં જાતા.

થૂક મેં ખૂન

﴿1﴾ મુંહ સે ખૂન નિકલા અગર થૂક પર ગાલિબ હૈ તો વુઝૂ ટૂટ જાએગા વરના નહીં, ગ-લબે કી શનાખત યેહ હૈ કે અગર થૂક કા રંગ સુર્ખ હો જાએ તો ખૂન ગાલિબ સમઝા જાએગા ઓર વુઝૂ ટૂટ જાએગા યેહ સુર્ખ થૂક નાપાક ભી હૈ. અગર થૂક ઝર્દ (યા'ની પીલા) હો તો ખૂન પર થૂક ગાલિબ માના જાએગા લિહાઝા ન વુઝૂ ટૂટેગા ન યેહ ઝર્દ થૂક નાપાક.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 305)

﴿2﴾ મુંહ સે ઇતના ખૂન નિકલા કે થૂક સુર્ખ હો ગયા ઓર લોટે યા ગિલાસ સે મુંહ લગા કર કુલ્લી કે લિયે પાની લિયા તો લોટા ગિલાસ ઓર કુલ પાની નજિસ હો ગયા લિહાઝા એસે મૌકઅ પર ચુલ્લૂ મેં પાની લે કર એહતિયાત સે કુલ્લી કીજિયે ઓર યેહ ભી એહતિયાત ફરમાઈયે કે છીંટે ઉઝ કર આપ કે કપડોં વગૈરા પર ન પડેં.

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર દુરુદે પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમ્હારે લિયે તહારત હૈ.

(બુયૂઝી)

ગુઝૂ મેં શક આને કે 5 અહકામ

✽ અગર દોરાને ગુઝૂ કિસી ઉઝ્વ કે ધોને મેં શક વાકેઅ હો
 ઔર અગર યેહ ઝિન્દગી કા પહલા વાકિઆ હૈ તો ઈસ કો ધો લીજિયે
 ઔર અગર અક્સર શક પડા કરતા હૈ તો ઈસ કી તરફ તવજ્જોહ ન
 દીજિયે. ઈસી તરહ અગર બા'દે ગુઝૂ ભી શક પડે તો ઈસ કા કુછ
 ખયાલ મત કીજિયે. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 310) ✽ આપ બા ગુઝૂ થે
 અબ શક આને લગા કે પતા નહીં ગુઝૂ હૈ યા નહીં, એસી સૂરત મેં આપ
 બા ગુઝૂ હેં ક્યૂંકે સિર્ફ શક સે ગુઝૂ નહીં ટૂટતા. (ઐઝન, સ. 311) ✽ વસ્વસે
 કી સૂરત મેં એહતિયાતન ગુઝૂ કરના એહતિયાત નહીં ઇતિબાએ
 શૈતાન હૈ (ઐઝન) ✽ યકીનન આપ ઉસ વક્ત તક બા ગુઝૂ હેં જબ તક
 ગુઝૂ ટૂટને કા એસા યકીન ન હો જાએ કે કસમ ખા સકેં ✽ કોઈ ઉઝ્વ
 ધોને સે રહ ગયા હૈ મગર યેહ યાદ નહીં કૌન સા ઉઝ્વ થા તો બાયાં
 (યા'ની ઉલટા) પાઉં ધો લીજિયે.

(નૌઝુમ્મખતાર ૧/૩૧૦)

સોને સે ગુઝૂ ટૂટને ન ટૂટને કા બયાન

નીંદ સે ગુઝૂ ટૂટને કી દો શર્તે હેં : «1» દોનોં સુરીન અચ્છી તરહ
 જમે હુએ ન હોં «2» એસી હાલત પર સોયા જો ગાફિલ હો કર સોને મેં
 રુકાવટ ન હો. જબ દોનોં શર્તે જમ્મ હોં યા'ની સુરીન ભી અચ્છી તરહ
 જમે હુએ ન હોં નીઝ એસી હાલત મેં સોયા હો જો ગાફિલ હો કર સોને
 મેં રુકાવટ ન હો તો એસી નીંદ સે ગુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ. અગર એક શર્ત
 પાઈ જાએ ઔર દૂસરી ન પાઈ જાએ તો ગુઝૂ નહીં ટૂટેગા.

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : તુમ જહાં ભી હો મુઝ પર દુરુદ પઢો કે તુમહારા દુરુદ મુઝ તક પહોંચતા હૈ. (طبرانی)

સોને કે વોહ દસ અન્દાઝ જિન સે વુઝૂ નહીં ટૂટતા : ﴿1﴾ ઈસ તરહ બૈઠના કે દોનોં સુરીન ઝમીન પર હોં ઔર દોનોં પાઉં એક તરફ ફૈલાએ હોં. (કુરસી, રેલ ઔર બસ કી સીટ પર બૈઠને કા ભી યેહી હુકમ હૈ) ﴿2﴾ ઈસ તરહ બૈઠના કે દોનોં સુરીન ઝમીન પર હોં ઔર પિંડલિયોં કો દોનોં હાથોં કે હલ્કે મેં લે લે ખ્વાહ હાથ ઝમીન વગૈરા પર યા સર ઘુટનોં પર રખ લે ﴿3﴾ ચાર ઝાનૂ યા'ની પાલતી (ચોકડી) માર કર બૈઠે ખ્વાહ ઝમીન યા તખ્ત યા ચારપાઈ વગૈરા પર હો ﴿4﴾ દો ઝાનૂ સીધા બૈઠા હો ﴿5﴾ ઘોડે યા ખચ્ચર વગૈરા પર ઝીન રખ કર સુવાર હો ﴿6﴾ નંગી પીઠ પર સુવાર હો મગર જાનવર ચઢાઈ પર ચઢ રહા હો યા રાસ્તા હમવાર હો ﴿7﴾ તક્યે સે ટેક લગા કર ઈસ તરહ બૈઠા હો કે સુરીન જમે હુએ હોં અગર્યે તક્યા હટાને સે યેહ ગિર પડે ﴿8﴾ ખડા હો ﴿9﴾ રુકૂઅ કી હાલત મેં હો ﴿10﴾ સુન્નત કે મુતાબિક જિસ તરહ મર્દ સજદા કરતા હૈ ઈસ તરહ સજદા કરે કે પેટ રાનોં ઔર બાઝૂ પહલૂઓં સે જુદા હોં મઝકૂરા સૂરતેં નમાઝ મેં વાકેઅ હોં યા ઈલાવા નમાઝ, વુઝૂ નહીં ટૂટેગા ઔર નમાઝ ભી ફાસિદ ન હોગી અગર્યે કસ્દન સોએ, અલબત્તા જો રુક્ન બિલ્કુલ સોતે હુએ અદા કિયા ઉસ કા ઈઆદા (યા'ની દોબારા અદા કરના) ઝરૂરી હૈ ઔર જાગતે હુએ શુરૂઅ કિયા ફિર નીંદ આ ગઈ તો જો હિસ્સા જાગતે અદા કિયા વોહ અદા હો ગયા બકિય્યા અદા કરના હોગા.

સોને કે વોહ દસ અન્દાઝ જિન સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ : ﴿1﴾ ઉકૂં
યા'ની પાઉં કે તલ્વોં કે બલ ઈસ તરહ બૈઠા હો કે દોનોં ઘુટને ખડે રહેં
﴿2﴾ ચિત યા'ની પીઠ કે બલ લૈટા હો ﴿3﴾ પટ યા'ની પેટ કે બલ લૈટા હો

કરમાને મુસ્તકા : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मुज पर दस भरतबा दुइदे पाक पढा अह्लाउ एउज्जल उस पर सो रहमतें नाजिल करमाता है. (गुरान)

﴿4﴾ દાઈ યા બાઈ કરવટ લૈટા હો ﴿5﴾ એક કોહની પર ટેક લગા કર સો જાએ ﴿6﴾ બૈઠ કર ઈસ તરહ સોયા કે એક કરવટ ઝુકા હો જિસ કી વજહ સે એક યા દોનોં સુરીન ઉઠે હુએ હોં ﴿7﴾ નંગી પીઠ પર સુવાર હો ઔર જાનવર પસ્તી (યા'ની નિયાન) કી જાનિબ ઉતર રહા હો ﴿8﴾ પેટ રાનોં પર રખ કર દો ઝાનૂ ઈસ તરહ બૈઠે સોયા કે દોનોં સુરીન જમે ન રહેં ﴿9﴾ ચાર ઝાનૂ યા'ની ચોકડી માર કર ઈસ તરહ બૈઠે કે સર રાનોં યા પિંડલિયોં પર રખા હો ﴿10﴾ જિસ તરહ ઔરત સજદા કરતી હૈ ઈસ તરહ સજદે કે અન્દાઝ પર સોયા કે પેટ રાનોં ઔર બાઝૂ પહલૂઓં સે મિલે હુએ હોં યા કલાઈયાં બિઘી હુઈ હોં. મઝકૂરા સૂરતેં નમાઝ મેં વાકેઅ હોં યા નમાઝ કે ઈલાવા વુજૂ ટૂટ જાએગા. ફિર અગર ઈન સૂરતોં મેં કસ્દન સોયા તો નમાઝ ફાસિદ હો ગઈ ઔર બિલા કસ્દ સોયા તો વુજૂ ટૂટ જાએગા મગર નમાઝ બાકી હૈ. બા'દે વુજૂ (મખસૂસ શરાઈત કે સાથ) બકિયા નમાઝ ઉસી જગહ સે પઢ સકતા હૈ જહાં નીંદ આઈ થી. શરાઈત ન મા'લૂમ હોં તો નએ સિરે સે પઢ લે. (માખૂલ અઝ ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 1, સ. 365 તા 367)

વુજૂએ અમ્બિયાએ કિરામ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام ઔર નીંદ મુબારક

અમ્બિયા عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કા વુજૂ સોને સે નહીં જાતા. ફાએદા :

અમ્બિયા عَلَيْهِMُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કી આંખેં સોતી હૈં દિલ કભી નહીં સોતા

✽ બા'ઝ નવાકિઝે વુજૂ (યા'ની બા'ઝ વુજૂ તોડને વાલી ચીઝેં) અમ્બિયા عَلَيْهِMُ الصَّلَاةُ وَالસَّلَام કે લિયે યૂં નાકિઝે વુજૂ (વુજૂ ટૂટને કા સબબ) નહીં, કે ઈન કા વુકૂઅ (યા'ની વાકેઅ હોના) હી ઉન સે મુહાલ (યા'ની ના મુમ્કિન) હૈ જૈસે જુનૂન (યા'ની પાગલ પન) યા નમાઝ મેં કહ્કહા ✽ ગશી (યા'ની

કરમાને મુસ્તફા : ﷺ : جس کے پاس میرا ٹیک ڈો اور वोہ मुज पर दुरुद शरीफ न पड़े तो वोह लोगों में से क्यूस तरीन शप्स है. (زبور)

બેહોશી) ભી અમ્બિયા ﷺ કે જિસ્મે ઝાહિર પર તારી હો સકતી હૈ, દિલ મુબારક ઇસ હાલત મેં ભી બેદાર વ ખબરદાર રહતા.

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 4, સ. 740)

મસાજિદ કે વુઝૂખાને

મિસ્વાક કરને સે બા'ઝ અવકાત દાંતોં મેં ખૂન આ જાતા હૈ
 ઔર થૂક ભી સુર્ખ હોને કી વજહ સે નાપાક હો જાતા હૈ મગર અફસોસ,
 કે એહતિયાત નહીં કી જાતી. મસાજિદ કે વુઝૂખાને ભી અક્સર કમ
 ગહરે હોતે હૈં જિસ કી વજહ સે સુર્ખ થૂક વાલી કુલ્લી કે છીંટે કપડોં યા
 બદન પર પડતે હૈં, નીઝ ઘર કે હમ્મામ કે પુખ્તા ફર્શ પર વુઝૂ કરતે વક્ત
 ઇસ સે ભી ઝિયાદા છીંટે પડતે હૈં.

ઘર મેં વુઝૂખાના બનવાઇયે

આજ કલ બેસીન (હાથ ધોને કી કૂંડી) પર ખડે ખડે વુઝૂ કરને કા
 રવાજ હૈ જો કે ખિલાફે મુસ્તહબ હૈ. અફસોસ ! લોગ અસાઈશોં ભરી
 બડી બડી કોઠિયાં તો બનાતે હૈં મગર ઇસ મેં વુઝૂખાના નહીં બનવાતે !
 સુન્નતોં કા દર્દ રખને વાલે ઇસ્લામી ભાઈયોં કી ખિદમતોં મેં મ-દની
 ઇત્તિજા હૈ કે હો સકે તો અપને મકાન મેં કમ અઝ કમ એક ટોંટી કા
 વુઝૂખાના ઝરૂર બનવાઈયે. ઇસ મેં યેહ એહતિયાત ઝરૂર રખિયે કે
 ટોંટી કી ધાર બરાહે રાસ્ત ફર્શ પર ગિરને કે બજાએ ઢલવાન પર ગિરે
 વરના દાંતોં મેં ખૂન વગૈરા આને કી સૂરત મેં બદન યા લિબાસ પર છીંટે
 ઉડને કા મસ્અલા રહેગા અગર આપ મોહતાત વુઝૂખાના બનવાના
 ચાહતે હૈં તો ઇસી રિસાલે કે પીછે દિયે હુએ નકશે સે રહનુમાઈ હાસિલ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اُتِىَ شَافِعِى كِى نَافِكْ يَافُكْ اَوَّلُؤُكْ اِذَا فِى سَافِى اِذَا فِى سَافِى اِذَا فِى سَافِى
મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પડે. (૧૬)

કીજિયે. ❁ ડબ્લ્યૂસી (W.C.) મેં પાની સે ઇસ્તિન્જા કરને કી સૂરત મેં ઉમૂમન દોનોં પાઉં કે ટપ્નોં કી તરફ છીટે આતે હેં લિહાઝા ફરાગત કે બા'દ એહતિયાતન પાઉં કે યેહ હિસ્સે ધો લેને ચાહિએં.

ગુઝૂખાના બનવાને કા તરીકા

એક નલ કે ઘરેલૂ વુઝૂખાને કી કુલ મસાહત યા'ની લમ્બાઈ સાઢે બિયાલીસ ઇન્ચ ઓર ચૌડાઈ પૌને ઉન્ચાસ ઇન્ચ, ઊંચાઈ ઝમીન સે પૌને ચૌદહ ઇન્ચ, ઇસ કે ઊપર મઝીદ સાઢે સાત ઇન્ચ ઊંચી નિશસ્ત ગાહ (SEAT) જિસ કા અર્જ (યા'ની ચૌડાઈ) સાઢે બત્તીસ ઇન્ચ ઓર લમ્બાઈ એક સિરે સે દૂસરે સિરે તક યા'ની ઝીને કી માનિન્દ, ઇસ નિશસ્ત ગાહ ઓર સામને કી દીવાર કા દરમિયાની ફાસિલા 25 ઇન્ચ, આગે કી તરફ ઇસ તરહ ઢલવાન (slope) બનવાઈયે કે નાલી સાઢે સાત ઇન્ચ સે ઝિયાદા ન હો, પાઉં રખને કી જગહ કદમ કી લમ્બાઈ સે મા'મૂલી સી ઝિયાદા મ-સલન કુલ સવા ગ્યારહ ઇન્ચ હો, ઓર ઇસ સારી જગહ કા અગલા હિસ્સા સાઢે ચાર ઇન્ચ ખુર-દરા રખિયે તાકે રગડ કર પાઉં કા મૈલ (ખુસૂસન સર્દિયોં મેં) છુડાયા જા સકે. L (એલ) યા u (યૂ) સાખ્ત કા “મિક્સચર નલ” નાલી કી ઝમીન સે 32 ઇન્ચ ઊપર હો, નલ કી તરકીબ ઇસ તરહ રખિયે કે પાની કી ધાર ઢલવાન (slope) પર ગિરે ઓર આપ કે લિયે દાંતોં કે ખૂન વગૈરા નજાસત સે બચના આસાન હો. હરબે ઝરૂરત તરમીમ કર કે મસાજિદ મેં ભી ઇસી તરકીબ સે વુઝૂખાના બનવાયા જા સકતા હૈ. નોટ : અગર ટાઈલઝ લગવાની હોં તો કમ અઝ કમ ઢલવાન મેં સફેદ

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِس نے مُوڑ پر روئے جُمُوعَا دو سو بار دُڑدے پاک پدَا اُس کے دو سو سال کے گُناہ مُوَاک اُئِیَ۔ (ترمذی)

રંગ કી લગવાઈયે તાકે મિસ્વાક કરને મેં અગર દાંતોં સે ખૂન આતા હો તો થૂક વગૈરા મેં નઝર આ જાએ.

“યા રસૂલે ખુદા” કે નવ હુરફ કી નિસ્ખત સે વુઝૂખાને કે 9 મ-દની ફૂલ

﴿1﴾ મુશ્કિન હો તો ઈસી રિસાલે કે પીછે દિયે હુએ નકશે સે રહનુમાઈ હાસિલ કર કે અપને ઘર મેં વુઝૂખાના બનવાઈયે.

﴿2﴾ (મિ'માર કે દલાઈલ સુને બિગૈર) દિયે હુએ નકશે કે મુતાબિક બને હુએ ઘરેલૂ વુઝૂખાને કે બાલાઈ (યા'ની પાઉં રખને વાલે) ફર્શ કી ઢલવાન (slope) દો ઈન્ચ રખિયે.

﴿3﴾ અગર એક સે ઝિયાદા નલ લગવાને હોં તો દો નલોં કે દરમિયાન 25 ઈન્ચ કા ફાસિલા રખિયે.

﴿4﴾ વુઝૂખાને કી ટોંટી મેં હસ્બે ઝરૂરત કપડા યા પ્લાસ્ટિક કી નિપલ લગા લીજિયે.

﴿5﴾ અગર પાઈપ દીવાર કે બાહર સે લગવાએં તો નિશસ્ત ગાહ ઝરૂરતન એક યા દો ઈન્ચ મઝીદ દૂર કર લીજિયે.

﴿6﴾ બેહતર યેહ હે કે કચ્ચા કામ કરવા કર એકઆધ બાર ઉસ પર બેઠ કર યા વુઝૂ કર કે અચ્છી તરહ દેખ લેને કે બા'દ પુખ્તા કરવાઈયે.

﴿7﴾ વુઝૂખાને યા હમ્મામ વગૈરા કે ફર્શ પર ટાઈલ્સ લગવાને હોં તો ખુર-દરે (Slip Resistance Tiles) લગવાઈયે તાકે ફિસલને કા ખતરા કમ હો જાએ.

﴿8﴾ પાઉં રખને કી જગહ કા સિરા (યા'ની કનારા) ઓર ઈસ કી ઢલાન કે

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : મુઝ પર દુરુદ શરીફ પઢો અલ્લાહ ઈંજુલુમ પર રહમત ભેજેગા. (ابن عمر)

કમ અઝ કમ દો દો ઇન્ચ હિસ્સે પર ટાઈલ્સ ન હો બલકે વોહ હિસ્સા સીમેન્ટ સે ખુર-દરા ઔર ગોલ બનવાઈયે તાકે ઝરૂરતન પાઉં રગઝ કર મૈલ છુડાયા જા સકે.

﴿9﴾ બાવર્યો ખાના, ગુસ્લ ખાના, બૈતુલ ખલા કા ફર્શ, ખુલા સેહ્ન, છત, મસ્જિદ કા વુજૂખાના ઔર જહાં જહાં પાની બહાને કી ઝરૂરત પડતી હૈ ઉન મકામાત કે ફર્શ કી ઢલવાન (slope) મિ'માર જો બતાએ ઉસ સે બિલા ઝિજક ડેઢ ગુના (મ-સલન વોહ દો ઇન્ચ કહે તો આપ ત્રીન ઇન્ચ) રખવાઈયે. મિ'માર તો યેહી કહેગા કે આપ ફિક મત કીજિયે એક કતરા ભી પાની નહીં રુકેગા અગર આપ ઉસ કી બાતોં મેં આ ગએ તો હો સકતા હૈ ઢલવાન બરાબર ન બને લિહાઝા ઉસ કી બાત પર એ'તિમાદ નહીં કરેંગે તો إِنَّ شَاءَ اللہُ عَزَّوَجَلَّ ઇસ કા ફાએદા આપ ખુદ હી દેખ લેંગે ક્યૂંકે મુશા-હદા યેહી હૈ કે અક્સર ફર્શ વગૈરા પર જગહ જગહ પાની ખડા રહ જાતા હૈ.

જિન કા વુજૂ ન રહતા હો ઉન કે લિયે 6 અહકામ

﴿1﴾ કતરા આને, પીછે સે રીહ ખારિજ હોને, ઝખ્મ બહને, દુખતી આંખ સે બ વજહે મરઝ આંસૂ બહને, કાન, નાફ, પિસ્તાન સે પાની નિકલને, ફોડે યા નાસૂર સે રતૂબત બહને ઔર દસ્ત આને સે વુજૂ ટૂટ જાતા હૈ. અગર કિસી કો ઇસ તરહ કા મરઝ મુસલ્સલ જારી રહે ઔર શુરૂઅ સે આખિર તક પૂરા એક વક્ત ગુઝર ગયા કે વુજૂ કે સાથ નમાઝે ફર્જ અદા ન કર સકા વોહ શર-અન મા'ઝૂર હૈ, એક વુજૂ સે ઉસ વક્ત મેં જિતની નમાઝેં યાહે પઢે. ઇસ કા વુજૂ ઉસ મરઝ સે નહીં ટૂટેગા. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 385, ૦૦૩, رَدُّ الْمُحْتَار, ۱/۳۸۵) ઇસ મસ્અલે કો મઝીદ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : **مُؤَلَّ** પર કસરત સે દુરૂદે પાક પઢો બેશક તુમ્હારા મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના તુમ્હારે ગુનાહો કે લિયે મઝિફરત હૈ. (મુસ્નદ)

આસાન લફઝોં મેં સમજાને કી કોશિશ કરતા હૂં. ઈસ કિસ્મ કે મરીઝ ઔર મરીઝા અપને મા'ઝૂરે શર-ઈ હોને ન હોને કી જાંચ ઈસ તરહ કરેં કે કોઈ સી ભી દો ફર્ઝ નમાઝોં કે દરમિયાની વક્ત મેં કોશિશ કરેં કે વુઝૂ કર કે તહારત કે સાથ કમ અઝ કમ ફર્ઝ રક્ઝતેં અદા કી જા સકેં. પૂરે વક્ત કે દૌરાન બાર બાર કોશિશ કે બા વુજૂદ અગર ઇતની મોહલત નહીં મિલ પાતી, વોહ ઈસ તરહ, કે કભી તો દૌરાને વુઝૂ હી ઉઝૂર લાહિક હો જાતા હૈ ઔર કભી વુઝૂ મુકમ્મલ કર લેને કે બા'દ નમાઝ અદા કરતે હુએ, હતા કે આખિરી વક્ત આ ગયા તો અબ ઉન્હેં ઇજાઝત હૈ કે વુઝૂ કર કે નમાઝ અદા કરેં નમાઝ હો જાએગી, અબ યાહે દૌરાને અદાઈગિયે નમાઝ, બીમારી કે બાઈસ નજાસત બદન સે ખારિજ હી ક્યૂં ન હો રહી હો. હુ-કહાએ કિરામ **رَحِمَهُمُ اللَّهُ السَّلَام** ફરમાતે હેં : કિસી શખ્સ કી નક્સીર ફૂટ ગઈ યા ઉસ કા ઝખ્મ બહ નિકલા તો વોહ આખિરી વક્ત કા ઇન્તિઝાર કરે અગર ખૂન મુન્કતઅ ન હો (બલ્કે મુસલ્લલ યા વક્ફે વક્ફે સે જારી રહે) તો વક્ત નિકલને સે પહલે વુઝૂ કર કે નમાઝ અદા કરે.

(الْبَحْرُ الرَّاقِع ۱ ج ۳۷۳-۳۷۴)

﴿2﴾ ફર્ઝ નમાઝ કા વક્ત જાને સે મા'ઝૂર કા વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ જૈસે કિસી ને અસ્સ કે વક્ત વુઝૂ કિયા થા તો સૂરજ ગુરૂબ હોતે હી વુઝૂ જાતા રહા ઔર અગર કિસી ને આફતાબ નિકલને કે બા'દ વુઝૂ કિયા તો જબ તક ઝોહૂર કા વક્ત ખત્મ ન હો વુઝૂ ન જાએગા કે અભી તક કિસી ફર્ઝ નમાઝ કા વક્ત નહીં ગયા. ફર્ઝ નમાઝ કા વક્ત જાતે હી મા'ઝૂર કા વુઝૂ જાતા રહતા હૈ ઔર યેહ હુકમ ઉસ સૂરત મેં હોગા જબ મા'ઝૂર કા ઉઝૂર

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો મુઝ પર એક દુરુદ શરીફ પઢતા હૈ અલ્લાહ ﷻ ઊસ કે લિયે એક કીરાત અજ લખતા હૈ ઔર કીરાત ઉદુદ પહાડ જિતના હૈ. (મુવાઝઝ)

દૌરાને વુજૂ યા બા'દે વુજૂ ઝાહિર હો, અગર ઐસા ન હો ઔર દૂસરા કોઈ હદસ (યા'ની વુજૂ તોડને વાલા મુઆ-મલા) ભી લાહિક ન હો તો ફર્જ નમાઝ કા વક્ત જાને સે વુજૂ નહીં ટૂટેગા.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 386, رَدُّ الْمُحْتَار ١ ص ٥٥٥)

﴿3﴾ જબ ઉઝર સાબિત હો ગયા તો જબ તક નમાઝ કે એક પૂરે વક્ત મેં એક બાર ભી વોહ ચીઝ પાઈ જાએ મા'ઝૂર હી રહેગા. મ-સલન કિસી કો સારા વક્ત કતરા આતા રહા ઔર ઇતની મોહલત હી ન મિલી કે વુજૂ કર કે ફર્જ અદા કર લે તો મા'ઝૂર હો ગયા. અબ દૂસરે અવકાત મેં ઇતના મૌકઅ મિલ જાતા હૈ કે વુજૂ કર કે નમાઝ પઢ લે મગર એકઆધ દફઆ કતરા આ જાતા હૈ તો અબ ભી મા'ઝૂર હૈ. હાં અગર પૂરા એક વક્ત ઐસા ગુઝર ગયા કે એક બાર ભી કતરા ન આયા તો મા'ઝૂર ન રહા ફિર જબ કભી પહલી હાલત આઈ (યા'ની સારા વક્ત મુસલ્સલ મરઝ હુવા) તો ફિર મા'ઝૂર હો ગયા. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 385)

﴿4﴾ મા'ઝૂર કા વુજૂ ઊસ ચીઝ સે નહીં જાતા જિસ કે સબબ મા'ઝૂર હૈ હાં અગર દૂસરી કોઈ ચીઝ વુજૂ તોડને વાલી પાઈ ગઈ તો વુજૂ જાતા રહા મ-સલન જિસ કો રીહ ખારિજ હોને કા મરઝ હૈ કતરા નિકલને સે ઊસ કા વુજૂ ટૂટ જાએગા. ઔર જિસ કો કતરે કા મરઝ હૈ ઊસ કા રીહ ખારિજ હોને સે વુજૂ જાતા રહેગા. (ઐઝન, સ. 586)

﴿5﴾ મા'ઝૂર ને કિસી હદસ (યા'ની વુજૂ તોડને વાલે અમલ) કે બા'દ વુજૂ કિયા ઔર વુજૂ કરતે વક્ત વોહ ચીઝ નહીં હૈ જિસ કે સબબ મા'ઝૂર હૈ ફિર વુજૂ કે બા'દ વોહ ઉઝર વાલી ચીઝ પાઈ ગઈ તો વુજૂ ટૂટ ગયા (યેહ

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جس نے کیتا اب میں غصہ ہو گیا تو جس نے اس سے کہا کہ اس سے بڑھ کر اس کے لیے کچھ نہیں ہے۔ (بخاری)

હુકમ ઇસ સૂરત મેં હોગા જબ મા'જૂર ને અપને ઉઝૂર કે બજાએ કિસી દૂસરે સબબ કી વજહ સે વુઝૂ કિયા હો અગર અપને ઉઝૂર કી વજહ સે વુઝૂ કિયા તો બા'દે વુઝૂ ઉઝૂર પાએ જાને કી સૂરત મેં વુઝૂ ન ટૂટેગા) મ-સલન જિસ કો કતરા આતા થા ઉસ કી રીહ ખારિજ હુઈ ઔર ઉસ ને વુઝૂ કિયા ઔર વુઝૂ કરતે વક્ત કતરા બન્દ થા ઔર વુઝૂ કરને કે બા'દ કતરા આયા તો વુઝૂ ટૂટ ગયા. હાં અગર વુઝૂ કે દરમિયાન કતરા જારી થા તો ન ગયા.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 387, ૦૦૪ ص ۱۱۱)

﴿6﴾ મા'જૂર કો ઐસા ઉઝૂર હો કે જિસ કે સબબ કપડે નાપાક હો જાતે હેં તો અગર એક દિરહમ સે ઝિયાદા નાપાક હો ગએ ઔર જાનતા હે કે ઇતના મૌકઅ હે કે ઇસે ધો કર પાક કપડોં સે નમાઝ પઢ લૂંગા તો પાક કર કે નમાઝ પઢના ફર્ઝ હે ઔર અગર જાનતા હે કે નમાઝ પઢતે પઢતે ફિર ઉતના હી નાપાક હો જાએગા તો અબ ધોના ઝરૂરી નહીં. ઇસી સે પઢે અગર્યે મુસલ્લા ભી આલૂદા હો જાએ તબ ભી ઉસ કી નમાઝ હો જાએગી.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 387)

(મા'જૂર કે વુઝૂ કે તફ્સીલી મસાઈલ ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા જિલ્લ 4 સફહા 367 તા 375, બહારે શરીઅત જિલ્લ 1 સફહા 385 તા 387 સે મા'લૂમ કર લીજિયે)

સાત મુ-તફર્રિકાત

﴿1﴾ પેશાબ, પાખાના, મની, કીડા યા પથરી મર્દ યા ઔરત કે આગે યા પીછે સે નિકલેં તો વુઝૂ જાતા રહેગા. (عالمگیری ج ۱ ص ۹) ﴿2﴾ મર્દ યા ઔરત કે પીછે સે મા'મૂલી સી હવા ભી ખારિજ હુઈ વુઝૂ ટૂટ ગયા. મર્દ યા ઔરત કે આગે સે હવા ખારિજ હુઈ વુઝૂ નહીં ટૂટેગા. (بخاری, બહારે

કરમાને મુસ્તફા : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मुझ पर एक बार दुरुदे पाक पढा अल्लाह उस पर दस रहमतें बेजता है. (مسلم)

શરીઅત, જિ. 1, સ. 304) ﴿3﴾ બેહોશ હો જાને સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ. (عالمگیری ج 1 ص 12) ﴿4﴾ બા'ઝ લોગ કહતે હૈં કે ખિન્ઝીર કા નામ લેને સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ યેહ ગલત હૈ ﴿5﴾ દૌરાને વુઝૂ અગર રીહ ખારિજ હો યા કિસી સબબ સે વુઝૂ ટૂટ જાએ તો નએ સિરે સે વુઝૂ કર લીજિયે પહલે ધુલે હુએ આ'ઝા બે ધુલે હો ગએ. (માખૂઝ અઝ ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 1, સ. 255) ﴿6﴾ કુરઆને પાક યા ઉસ કી કિસી આયત કો યા કિસી ભી ઝબાન મેં કુરઆને પાક કા તરજમા હો ઉસ કો બે વુઝૂ ધૂના હરામ હૈ (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 326, 327 વગૈરા) ﴿7﴾ આયત કો બે ધૂએ દેખ કર યા ઝબાની બે વુઝૂ પઢને મેં હરજ નહીં.

આયત લિખે હુએ કાગઝ કે પિછલે

હિસ્સે કે ધૂને કા અહમ મસ્અલા

કિતાબ યા અખ્બાર મેં જિસ જગહ આયત લિખી હૈ ખાસ ઉસ જગહ કો બિલા વુઝૂ હાથ લગાના જાઈઝ નહીં ઉસી તરફ હાથ લગાયા જિસ તરફ આયત લિખી હૈ ખ્વાહ ઉસ કી પુશ્ત પર (યા'ની લિખી હુઈ આયત કે ઐન પીછે) દોનોં ના જાઈઝ હૈં (આયત યા ઉસ કે ઐન પિછલે હિસ્સે કે ઇલાવા), બાકી વરક કે ધૂને મેં હરજ નહીં, પઢના બે વુઝૂ જાઈઝ હૈ. નહાને કી હાજત હો તો (પઢના ભી) હરામ હૈ. وَاللَّهُ تَعَالَى أَعْلَمُ

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 4, સ. 366)

બે વુઝૂ કુરઆને મજુદ કો કહીં સે ભી નહીં છૂ સકતા

બે વુઝૂ આયત કો ધૂના તો ખુદ હી હરામ હૈ અગર્યે આયત કિસી ઔર કિતાબ મેં લિખી હો મગર કુરઆને મજુદ કે સાદા હાશિયા

इरमाने मुस्तफ़ा: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: श्री शम्भू मुज़ पर दुइदे पाक पढना भूल गया वोह जन्नत का रास्ता भूल गया. (طراز)

બલ્કે પુઠ્ઠો બલ્કે ચોલી (યા'ની જો કપડા યા ચમડા ગતે કે સાથ ચિપકા યા સિલા હો ઉસ) કા ભી ધૂના હરામ હૈ હાં “જુઝદાન” મેં હો તો જુઝદાન કો હાથ લગા સકતા હૈ. બે વુઝૂ અપને સીને સે ભી મુસ્હફ શરીફ કો મસ નહીં કર (યા'ની ધૂ નહીં) સકતા. બે વુઝૂ કી ગરદન પર લમ્બી ચાદર કા એક કોના પડા હુવા હૈ ઔર વોહ ઉસ કે દૂસરે કોને કો હાથ પર રખ કર મુસ્હફ શરીફ ધૂના ચાહે અગર ચાદર ઈતની લમ્બી હૈ કે ઉસ શપ્સ કે ઉઠને બૈઠને સે દૂસરે ગોશે (યા'ની કોને) તક હ-ર-કત ન પહોંચેગી તો જાઈઝ હૈ વરના નહીં. (ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 4, સ. 724, 725)

ਦੁੱਧ ਮੇਂ ਪਾਨੀ ਛਾ ਖਸਰਾਫ਼

आज कल अक्सर लोग पुजू में तेज नल जोल कर बे तडाशा पानी बछाते हैं, छत्ता के आ'ज तो पुजूआने पर आते छी नल जोल देते हैं, एस के आ'द आस्तीन यढाते हैं, उतनी देर तक **مَدَدُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ** पानी जाअेअ छोता रहता है, एसी तरछ मस्छ के दौरान अक्सरिख्यत नल भुला छोड देती है ! हम सब को **अद्लाह عَزَّوَجَلَّ** से उर कर एसराफ़ से बयना याछिये, क्रियामत के रोज़ अर्रे अर्रे और कतरे कतरे का हिसाब छोगा. एसराफ़ की मजम्मत में बार अछादीसे भुभा-रका सुनिये और भौक़े भूछा वन्दी **عَزَّوَجَلَّ** से लरजिये :

❀❀❀ ❶ ❀❀❀ જારી નહુર પર ભી ઇસરાફ

અદલાહ وَعَزَّ وَجَلَّ કે પ્યારે રસૂલ, રસૂલે મકબૂલ, સચ્ચિદહ આમિના
 صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ફૂલ ગુલશન કે મહકતે ફૂલ
 સચ્ચિદના સા'દ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ પર ગુઝરે તો વોહ વુઝુ કર રહે થે. ઇશાદ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِلْس کے پاس میرا جِک ڈુવા اور اُس نے مُوڑ پر دُرُودِ پاک نہ پڑھا
تحدکیک વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઉંઝ)

ફરમાયા : યેહ ઇસરાફ કેસા ? અઝ કી : ક્યા વુઝૂ મેં ભી ઇસરાફ હે ?

ફરમાયા : “હાં અગર્યે તુમ જારી નહર પર હો.”

(سُنَنِ ابْنِ مَاجَه ۱ ص ۲۰۴ حدیث ۴۲۰)

આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْهِ کા ફતવા

મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઇમામે અહલે સુન્નાત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْهِ

ઇસ હદીસે પાક કે તહત ફરમાતે હૈં : હદીસ ને નહરે જારી મેં ભી
ઇસરાફ સાબિત ફરમાયા ઓર ઇસરાફ શર-અ મેં મઝમૂમ હી હો કર
આયા હૈ. આયએ કરીમા :

وَلَا تُسْرِفُوا ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ (તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઇમાન : બેશક બે
السَّرْفِينَ ۚ (پ ۸۸ الانعام: ۱۴۱) જા ખરચ્ને વાલે ઉસે પસન્દ નહીં.)

મુત્લક હૈ તો યેહ ઇસરાફ ભી મઝમૂમ વ મમ્નૂઅ હી હોગા બલ્કે ખુદ
ઇસરાફ ફિલ વુઝૂ મેં ભી સીગએ નહ્ય વારિદ ઓર નહ્ય હકીકતન મુફીદે
તહરીમ. (યા'ની વુઝૂ મેં ઇસરાફ કી નહ્ય (મુમા-ન-અત) કા હુકમ આયા હૈ
ઓર હકીકત મેં મુમા-ન-અત કા હુકમ હરામ હોને કા ફાએદા દેતા હૈ)

(ફતવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 1, સ. 731)

મુફતી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْخَنَانِ કી તફસીર

મુફસિરે શહીર હઝરતે મુફતી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْخَنَانِ

આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْهِ કે ફતવા મેં પેશ કર્દા સૂ-રતુલ અન્આમ કી
આયતે કરીમા નમ્બર 141 કે તહત બે જા ખર્ય (યા'ની ઇસરાફ) કી
તફસીલ બયાન કરતે હુએ રકમ તરાઝ હૈં : “ના જાઈઝ જગહ પર ખર્ય
કરના ભી બે જા ખર્ય હૈ ઓર સારા માલ ખૈરાત કર કે બાલ બચ્ચોં કો

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَتَّى يَلْبَسَ الْخُفَّيْنِ وَتُحْلَلَ بِمَا رَزَقَهُ اللَّهُ مِنْ خَلْقِهِ : जिस نے मुज पर ओक बार दुइटे पाऊ पहन अल्लाह उस पर दस रकमतें बेजता है. (مسلم)

ફકીર બના દેના ભી બે જા ખર્ચ હૈ, ઝરૂરત સે ઝિયાદા ખર્ચ ભી બે જા ખર્ચ હૈ ઇસી લિયે આ'ઝાએ વુજૂ કો (બિલા ઇજાઝતે શર-ઈ) ચાર બાર ધોના ઇસરાફ માના ગયા હૈ.” (નૂરુલ ઇરફાન, સ. 232)

﴿2﴾ ઇસરાફ ન કર

હઝરતે સચ્ચિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُمْ ફરમાતે હેં : અલ્લાહ ઈજાઝતે મહબૂબ, દાનાએ ગુયૂબ, મુનઝઝહુન અનિલ ઉયૂબ ﷺ ને એક શખ્સ કો વુજૂ કરતે દેખા, ફરમાયા : ઇસરાફ ન કર ઇસરાફ ન કર.

(سَنَنْ ابْنِ مَاجَه ۱ ص ۲۰۴ حدیث ۴۲۴)

﴿3﴾ ઇસરાફ શૈતાની કામ હૈ

હઝરતે સચ્ચિદુના અનસ રَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہુ સે રિવાયત હૈ : વુજૂ મેં બહુત સા પાની બહાને મેં કુછ ખૈર (ભલાઈ) નહીં ઔર વોહ કામ શૈતાન કી તરફ સે હૈ.

(کُنْزُ الْقُنَال ج ۹ ص ۱۴۴ حدیث ۲۶۲۰۰)

﴿4﴾ જન્નત કા સફેદ મહલ માંગના કેસા ?

હઝરતે સચ્ચિદુના અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને મુગફફલ રَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہુ ને અપને બેટે કો ઇસ તરહ દુઆ માંગતે સુના, કે ઇલાહી ! મૈં તુઝ સે જન્નત કા દાહની (ચા'ની સીધી) તરફ વાલા સફેદ મહલ માંગતા હૂં. તો ફરમાયા કે ઐ મેરે બચ્ચે ! અલ્લાહ ઈજાઝતે જન્નત માંગો ઔર દોઝખ સે ઉસ કી પનાહ માંગો. મૈં ને રસૂલુલ્લાહ ﷺ કો ફરમાતે સુના કે ઇસ ઉમ્મત મેં વોહ કૌમ હોગી જો વુજૂ ઔર દુઆ મેં હદ સે તજાવુઝ ક્રિયા કરેગી.

(سَنَنْ ابوداؤد ج ۱ ص ۶۸ حدیث ۹۶)

ફરમાને મુસ્તકા : صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : જો શપ્સ મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طرائف)

મુફ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنَان ઇસ હદીસે પાક કે તહ્ત ફરમાતે હૈં : દુઆ મેં તજાવુઝ (યા'ની હદ સે બઢના) તો યેહ હૈ કે ઐસી બાત કા તઅય્યુન ક્રિયા જાએ જિસ કી ઝરૂરત નહીં જૈસે ઉન કે સાહિબ ઝાદે ને ક્રિયા. ફિરદૌસ (જો કે સબ સે આ'લા જન્નત હૈ ઉસ કા) માંગના બહુત બેહતર હૈ કે ઇસ મેં શપ્સી તઅય્યુન (યા'ની અપની તરફ મુકરર કરના) નહીં નૌઈ તકરુર (નૌઅ યા'ની કિસ્મ મુકરર કરના) હૈ ઇસ કા હુકમ દિયા ગયા હૈ.

(મિરઆતુલ મનાજીહ, જિ. 1, સ. 293)

બુરા ક્રિયા, ગુલ્મ ક્રિયા

એક આ'રાબી ને ખિદમતે અકદસ હુઝૂર સચ્ચિદે આલમ મેં હાઝિર હો કર વુજૂ કે બારે મેં પૂછા : હુઝૂરે અકદસ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઉન્હેં વુજૂ કર કે દિખાયા જિસ મેં હર ઉઝ્વ તીન તીન બાર ધોયા ફિર ફરમાયા : વુજૂ ઇસ તરહ હૈ, તો જો ઇસ સે ઝાઈદ કરે યા કમ કરે ઉસ ને બુરા ક્રિયા ઔર ગુલ્મ ક્રિયા.

(سُنَنِ نَسَائِي ص ٣١ حديث ١٤٠)

ઘસરાફ સિફ દો સૂરતોં મેં હી ગુનાહ હૈ

મેરે આકા આ'લા હઝરત ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ લિખતે હૈં : યેહ વઈદ ઇસ સૂરત મેં હૈ કે જબ યેહ એ'તિકાદ રખતે હુએ ઝિયાદા કરે કે ઝિયાદા કરના હી સુન્નત હૈ. ઔર અગર તસ્લીસ (યા'ની તીન બાર ધોને) કો સુન્નત માના ઔર વુજૂ પર વુજૂ કે ઇરાદે યા શક કે વક્ત ઇત્મીનાને કલ્બ કે લિયે યા તબરીદ (યા'ની

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: جِس کے پاس میرا ٹیک ڈوبا اور اُس نے مجھ پر دھڑک شریف نہ پڑا اُس نے جفّا کیا۔ (عبدالرزاق)

ઠન્ડક કે હુસૂલ) યા તન્જીફ (યા'ની સફાઈ) કે લિયે ઝિયાદા કિયા યા કિસી હાજત કી વજહ સે કમી કી તો કોઈ હરજ નહીં. સિર્ફ દો સૂરતોં મેં ઈસરાફ ના જાઈઝ વ ગુનાહ હોતા હૈ એક યેહ કે કિસી ગુનાહ મેં સર્ફ વ ઈસ્તિ'માલ કરેં, દૂસરે બેકાર મહૂઝ માલ ઝાએઝ કરેં. વુજૂ વ ગુસ્લ મેં તીન બાર સે ઝાઈદ પાની ડાલના જબ કે ગ-રઝે સહીહ (યા'ની જાઈઝ મક્સદ) સે હો હરગિઝ ઈસરાફ નહીં, કે જાઈઝ ગરઝ મેં ખર્ચ કરના ન ખુદ મા'સિયત (યા'ની ના ફરમાની) હૈ ન બેકાર ઈઝાઅત (યા'ની ઝાએઝ કરના).

(ફતાવા ર-ઝવિયા જિ. 1, જુઝ : ૫, સ. 940 તા 942)

અ-મલી તૌર પર વુજૂ સીખિયે

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! ઈસ હદીસે પાક સે મા'લૂમ હુવા કે સિખાને કે લિયે ખુદ અ-મલી તૌર પર વુજૂ કર કે દૂસરે કો દિખાના સરકારે મદીના ﷺ સે સાબિત હૈ. મુબલ્લિગીન કો ચાહિયે કે ઈસ હદીસે પાક પર અમલ કરતે હુએ બિગૈર ઈસરાફ કે સિર્ફ હસ્બે ઝરૂરત પાની બહા કર તીન તીન બાર આ'ઝા ધો કર વુજૂ કર કે ઈસ્લામી ભાઈયોં કો દિખાએં. બિલા ઝરૂરતે શર-ઈ કોઈ ઉઝ્વ ચાર બાર ન ધુલે ઈસ કા ખયાલ રખા જાએ, ફિર જો બ ખુશી અપની ઈસ્લાહ કરવાના ચાહે વોહ ભી વુજૂ કર કે મુબલ્લિગ કો દિખાએ ઓર અપની ગ-લતિયાં દૂર કરવાએ. દા'વતે ઈસ્લામી કે સુન્નતોં કી તરબિયત કે મ-દની કાફિલોં મેં આશિકાને રસૂલ કી સોહબત મેં યેહ મ-દની કામ અહસન તરીકે પર હો સકતા હૈ. દુરુસ્ત વુજૂ કરના ઝરૂર ઝરૂર ઝરૂર સીખ લીજિયે. સિર્ફ એકઆધ બાર વુજૂ કા તરીકા પઢ લેને સે સહીહ મા'નોં મેં વુજૂ કરના

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : જો મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દુરૂદ શરીફ પઢેગા મેં કિયામત કે દિન ઉસ કી શકાઅત કરુંગા. (કુઝાઅલ)

આ જાએ યેહ બહુત મુશ્કિલ હૈ, બાર બાર મશક કરની હોગી. વુજૂ સીખને કે લિયે દા'વતે ઇસ્લામી કે ઇશાઅતી ઇદારે મક-ત-બતુલ મદીના કી જારી કર્દા V.C.D બનામ : “વુજૂ કા તરીકા” દેખના ઇન્તિહાઈ મુફીદ હૈ.

મસ્જિદ ઔર મદ્રસે કે પાની કા ઇસરાફ

મસ્જિદ વ મદ્રસે વગૈરા કે વુજૂખાને કા પાની “વક્ફ” કે હુકમ મેં હોતા હૈ. ઇસ પાની ઔર અપને ઘર કે પાની કે અહકામ મેં ફર્ક હોતા હૈ. જો લોગ મસ્જિદ કે વુજૂખાને પર બે દર્દી કે સાથ પાની બહાતે હૈં બલ્કે વુજૂ મેં બિલા ઝરૂરત ફક્ત ગફલત યા જહાલત કે સબબ તીન સે ઝાઈદ મર્તબા આ'ઝા ધોતે હૈં વોહ ઇસ મુબારક ફતવે પર ખૂબ ગૌર ફરમાએ, ખૌફે ખુદા جَلَّوَجَلَّ سے لરژوں ઔર તૌબા કરે. યુનાન્યે મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઇમામે અહલે સુન્નત, વલિય્યે ને'મત, અઝીમુલ બ-ર-કત, અઝીમુલ મર્તબત, પરવાનએ શમ્મે રિસાલત, મુજદિદે દીનો મિલ્લત, હામિયે સુન્નત, માહિયે બિદ્અત, આલિમે શરીઅત, પીરે તરીકત, બાઈસે ખેરો બ-ર-કત, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અલહાજ અલ હાફિઝ અલ કારી શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ وَآلِهِ وَرَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હૈં : અગર વક્ફ પાની સે વુજૂ કિયા તો ઝિયાદા ખર્ચ કરના બિલ ઇતિફાક હરામ હૈ ક્યૂંકે ઇસ મેં ઝિયાદા ખર્ચ કરને કી ઇજાઝત નહીં દી ગઈ ઔર મદારિસ કા પાની ઇસી કિસ્મ કા હોતા હૈ જો કે સિર્ફ ઉન હી લોગોં કે લિયે વક્ફ હોતા હૈ જો શર-ઈ વુજૂ કરતે હૈં.

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 1, સ. 658)

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! જો અપને આપ કો ઇસરાફ સે નહીં બચા પાતા ઉસે ચાહિયે કે મમ્લૂકા (યા'ની અપની મિલ્કિયત કે)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર દુરૂદ પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમહારે લિયે તહારત હૈ. (ઈબ્નુ)

મ-સલન અપને ઘર કે પાની સે વુઝૂ કરે. ઈસ કા યેહ મતલબ નહીં કે ઝાતી પાની કે ઈસરાફ કી ખુલી છૂટ હૈ બલ્કે ઘર મેં ખૂબ મશક કર કે શર-ઈ વુઝૂ સીખ લે તાકે મસ્જિદ કે પાની કા ઈસરાફ કર કે હરામ કા મુર-તકિબ ન હો.

“અહમદ રઝા” કે સાત હુરૂફ કી નિસ્બત સે આ’લા હઝરત કી તરફ સે ઇસરાફ સે બચને કી 7 તદાબીર

﴿1﴾ બા’ઝ લોગ ચુલ્લૂ લેને મેં પાની ઐસા ડાલતે હૈં કે ઉબલ જાતા હૈ હાલાં કે જો ગિરા બેકાર ગયા ઈસ સે એહતિયાત ચાહિયે.

﴿2﴾ હર ચુલ્લૂ ભરા હોના ઝરૂરી નહીં બલ્કે જિસ કામ કે લિયે લેં ઉસ કા અન્દાઝા રખેં મ-સલન નાક મેં નર્મ બાંસે (યા’ની નર્મ હડી) તક પાની ચઢાને કો પૂરા ચુલ્લૂ ક્યા ઝરૂર નિસ્ફ (યા’ની આધા) ભી કાફી હૈ બલ્કે ભરા ચુલ્લૂ કુલ્લી કે લિયે ભી દરકાર નહીં.

﴿3﴾ લોટે કી ટોંટી મુ-તવસ્સિત મો’તદિલ (યા’ની દરમિયાની) ચાહિયે કે ન ઐસી તંગ કે પાની બ-દેર (યા’ની દેર મેં) દે ન ફરાખ (યા’ની કુશાદા) કે હાજત સે ઝિયાદા ગિરાએ, ઈસ કા ફર્ક યૂં મા’લૂમ હો સકતા હૈ કે કટોરોં મેં પાની લે કર વુઝૂ કીજિયે તો બહુત ખર્ચ હોગા યૂંહી ફરાખ (યા’ની કુશાદા) ટોંટી સે બહાના ઝિયાદા ખર્ચ કા બાઈસ હૈ. અગર લોટા ઐસા (યા’ની કુશાદા ટોંટી વાલા) હો તો એહતિયાત કરે પૂરી ધાર ન ગિરાએ બલ્કે બારીક. (નલ ખોલને મેં ભી ઈન્હીં બાતોં કા ખયાલ રખિયે)

﴿4﴾ આ’ઝા ધોને સે પહલે ઉન પર ભીગા હાથ ફેર લે, કે પાની જલ્દ દોડતા હૈ ઔર થોડા (પાની), બહુત (સે પાની) કા કામ દેતા હૈ, ખુસૂસન

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : તુમ જહાં ભી હો મુઝ પર દુરુદ પઢો કે તુમહારા દુરુદ મુઝ તક પહોંચતા હૈ. (طبرانی)

મૌસિમે સરમા (યા'ની સર્દિયો) મેં ઇસ કી ઝિયાદા હાજત હૈ કે આ'ઝા મેં ખુશકી હોતી હૈ ઔર બહતી ધાર બીચ મેં જગહ ખાલી છોડ દેતી હૈ જૈસા કે મુશા-હદા (યા'ની દેખી ભાલી બાત) હૈ.

(5) કલાઈયોં પર બાલ હોં તો તરશ્વા (યા'ની કટવા) દેં કે ઉન કા હોના
પાની ઝિયાદા ચાહતા હૈં ઔર મૂંડને સે બાલ સપ્ત હો જાતે હૈં ઔર
તરાશના મશીન સે બેહતર, કે ખૂબ સાફ કર દેતી હૈં ઔર સબ સે
અહ્સન વ અફઝલ નૂરા (એક તરહ કા બાલ સફા પાઉર) હૈં કે ઈન
આ'જા મેં યેહી સુન્નત સે સાબિત. ચુનાન્થે

رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا
 ઉમ્મુલ મુઅમિનીન સય્યિ-દતુના ઉમ્મે સ-લમા
 ફરમાતી હૈં : رَسُلُودِلّٰهِ عَلَيْهِ وَالْهٖ وَسَلَّم जब नूरा का ईस्ति'माव
 फरमाते तो सत्रे मुकद्दस पर अपने दस्ते मुबारक से लगाते और बाकी
 બ-દને મુનવ્વર પર અઝવાજે મૂતહહરાત رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ लगा देतीं.

(ابن ماجہ ج ۴ ص ۲۲۶ حدیث ۳۷۵۱)

और औसा न करें तो घोने से पहले पानी से भूँ भिगो दें के सब बाल बिछ जायें वरना जड़े बाल की जड़ में पानी गुजर गया और नोक से न बड़ा तो वृद्ध न होगा.

❦ **दस्त व पा** (छाथ व पाउं) पर अगर लोटे से धार डालें तो नाभुनों से कोहनियों या (पाउं के) गट्टों के ठीपर (या'नी टप्पों) तक अलल छत्तिसाल (या'नी मुसल्लल) उतारें के अक बार में डर जगल पर अक छी बार गिरे, पानी जल के गिर रलल है और छाथ की रवानी (खिलजुल) में डेर डोगी तो अक जगल पर मुकर्रर (या'नी बार बार) गिरेगा. (और एस तरल एसराफ़ की सरत पैदा हो सकती है)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَسَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَابْنُ سَلَمٍ : जिस ने मुज पर दस भरतबा दुइदे पाक पढा अल्लाह उंस पर सो रહमते नाज़िल फरमाता है. (طبرانی)

﴿7﴾ બા'ઝ લોગ યૂં કરતે હેં કે નાખુન સે કોહની તક યા (પાઉ કે) ગઢે તક બહાતે લાએ ફિર દોબારા સેહબારા કે લિયે જો નાખુન કી તરફ લે ગએ તો હાથ ન રોકા બલ્કે ધાર જારી રખી એસા ન કરે, કે તસ્લીસ કે ઇવઝ (યા'ની ત્રીન બાર કે બજાએ) પાંચ બાર હો જાએગા બલ્કે હર બાર કોહની યા (પાઉ કે) ગઢે તક લા કર ધાર રોક લેં ઓર રુકા હુવા હાથ નાખુનોં તક લે જા કર વહાં સે ફિર ઇજરા (પાની જારી) કરે, કે સુન્નત યેહી હૈ કે નાખુન સે કોહનિયોં યા ગઢોં (ટખ્નોં) તક પાની બહે ન ઇસ કા અક્સ. (યા'ની ઉલટ. મતલબ યેહ કે કોહની યા ગઢે સે નાખુનોં કી તરફ પાની બહાતે હુએ લે જાના સુન્નત નહીં)

કૌલે જામેઅ યેહ હૈ કે સલીકે સે કામ લેં. ઇમામે શાફેઈ زَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ને ક્યા ખૂબ ફરમાયા : “સલીકે સે ઉઠાઓ તો થોડા ભી કાફી હો જાતા હૈ ઓર બદ સલીકગી પર તો બહુત (સા) ભી કિફાયત નહીં કરતા.” (અઝ ઇફાદાતે ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 1, સ. 765, 770)

“યા રબ ઇસરાફ સે બચા” કે ચૌદહ હુરૂફ કી

નિરબત સે ઇસરાફ સે બચને કે લિયે 14 મ-દની ફૂલ

﴿1﴾ આજ તક જિતના ભી ના જાઈઝ ઇસરાફ કિયા હૈ, ઉસ સે તૌબા કર કે આયિન્દા બચને કી ભરપૂર કોશિશ શુરૂઅ કીજિયે.

﴿2﴾ ગૌરો ફિક કીજિયે કે એસી સૂરત મુ-તઅય્યન (યા'ની મુકર્રર) હો જાએ કે વુઝૂ ઓર ગુસ્લ ભી સુન્નત કે મુતાબિક હો ઓર પાની ભી કમ સે કમ ખર્ચ હો. અપને આપ કો ડરાઈયે, કે કિયામત મેં એક એક ઝરે ઓર કતરે કતરે કા હિસાબ હોના હૈ. અલ્લાહ તબા-ર-ક વ તઆલા પારહ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : عَلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى غَضَبُهُ وَهُوَ السَّلَامُ : जिस के पास मेरा जिक्र हो और वोह मुझ पर दुश्मन शरीफ न पड़े तो वोह लोगों में से कन्जूस तरीन शम्स है. (तर्जुम)।

30 सू-ર-तुઝ્ઝિઝલઝલ આયત નમ્બર 7 ઓર 8 મેં ઈશાદિ ફરમાતા હે :

فَن يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا
يَّرْكَ ۖ وَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ
شَرًّا يَّرْكَ ۝

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : તો જો એક
ઝર્ફ ભર ભલાઈ કરે ઉસે દેખેગા ઓર જો
એક ઝર્ફ ભર બુરાઈ કરે ઉસે દેખેગા.

﴿3﴾ વુઝૂ કરતે વક્ત નલ એહતિયાત સે ખોલિયે, દોરાને વુઝૂ મુમ્કિના સૂરત મેં એક હાથ નલ કે દસ્તે પર રખિયે ઓર ઝરૂરત પૂરી હોને પર બાર બાર નલ બન્દ કરતે રહિયે.

﴿4﴾ નલ કે મુકાબલે મેં લોટે સે વુઝૂ કરને મેં પાની કમ ખર્ચ હોતા હૈ જિસ સે મુમ્કિન હો વોહ લોટે સે વુઝૂ કરે, અગર નલ કે બિગૈર ગુઝારા નહીં તો મુમ્કિના સૂરત મેં યેહ ભી કિયા જા સકતા હૈ કે જિન જિન આ'ઝા મેં આસાની હો વોહ લોટે સે ધો લે. નલ સે વુઝૂ કરના જાઈઝ હૈ, બસ કિસી તરહ ભી ઈસરાફ સે બચને કી સૂરત નિકાલની ચાહિયે.

﴿5﴾ મિસ્વાક, કુલ્લી, ગર-ગરા, નાક કી સફાઈ, દાઢી ઓર હાથ પાઉં કી ઉગ્લિયોં કા ખિલાલ ઓર મસ્હ કરતે વક્ત એક ભી કતરા ન ટપકતા હો યું અચ્છી તરહ નલ બન્દ કરને કી આદત બનાઈયે.

﴿6﴾ બિલ ખુસૂસ સર્દિયોં મેં વુઝૂ યા ગુસ્લ કરને નીઝ બરતન ઓર કપડે વગૈરા ધોને કે લિયે ગર્મ પાની કે હુસૂલ કી ખાતિર નલ ખોલ કર પાઈપ મેં જમ્મ શુદ્ધ ઠન્ડા પાની યું હી બહા દેને કે બજાએ કિસી બરતન મેં પહલે નિકાલ લેને કી તરકીબ બનાઈયે.

﴿7﴾ હાથ યા મુંહ ધોને કે લિયે સાબુન કા ઝાગ બનાને મેં ભી પાની એહતિયાત સે ખર્ચ કીજિયે. મ-સલન હાથ ધોને કે લિયે ચુલ્લૂ મેં પાની

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : (عَلَى الشَّيْءِ كَيْ نَأْكُلَ مِنْهُ وَنَشْرَبَ مِنْهُ) : ઉસ શય્સ કી નાક ખાક આવૂદ હો જિસ કે પાસ મેરા ઝિક હો ઓર વોહ મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પડે. (૧૬)

કે થોડે કતરે ડાલ કર સાબુન લે કર ઝાગ બનાયા જા સકતા હૈ અગર પહલે સે સાબુન હાથ મેં લે કર પાની ડાલેંગે તો પાની ઝિયાદા ખર્ચ હો સકતા હૈ.

﴿8﴾ ઈસ્તિ'માલ કે બા'દ એસી સાબુન દાની મેં સાબુન રખિયે જિસ મેં પાની બિલ્કુલ ન હો, પાની મેં રખ દેને સે સાબુન ઘુલ કર ઝાએઝ હોગા. હાથ ધોને કે બેસીન કે કનારોં પર ભી સાબુન ન રખા જાએ, કે પાની કી વજહ સે જલ્દી ઘુલ જાતા હૈ.

﴿9﴾ પી ચુકને કે બા'દ ગિલાસ મેં બચા હુવા પાની ફેંક દેને કે બજાએ દૂસરે કો પિલા દીજિયે યા કિસી ઓર ઈસ્તિ'માલ મેં લીજિયે.

﴿10﴾ ફલ, કપડે, બરતન ઓર ફર્શ બલ્કે ચાય કા કપ યા એક ચમ્મચ ભી ધોતે વક્ત નીઝ નલ ખોલ કર ઈસ કદર ઝિયાદા ગૈર ઝરૂરી પાની બહાને કા આજ કલ રવાજ હૈ કે હુસ્સાસ ઓર દિલ જલે આદમી સે દેખા નહીં જાતા !!! ઐ કાશ !

શાયદ કે ઉતર જાએ તેરે દિલ મેં મેરી બાત

﴿11﴾ અક્સર મસ્જિદોં, ઘરોં, દફતરોં, દુકાનોં વગૈરા મેં ખ્વાહ મ ખ્વાહ દિન રાત બત્તિયાં જલતી A.C. ઓર પંખે ચલતે રહતે હૈં, ઝરૂરત પૂરી હો જાને કે બા'દ બત્તિયાં, પંખે ઓર A.C. ઓર કમ્પ્યૂટર વગૈરા બન્દ કર દેને કી આદત બનાઈયે, હમ સભી કો હિસાબે આખિરત સે ડરના ઓર હર મુઆ-મલે મેં ઈસરાફ સે બચતે રહના ચાહિયે.

﴿12﴾ ઈસ્તિન્જા ખાને મેં લોટા ઈસ્તિ'માલ કીજિયે કે ફવ્વારે સે તહારત કરને મેં પાની ભી ઝિયાદા ખર્ચ હોતા હૈ ઓર પાઉ ભી અક્સર આલૂદા

કરમાને મુસ્તકા : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मुझ पर रोजे जुमुआ दो सो बार दुइदें पाक पढ़ा उस के दो सो साल के गुनाह मुआफ़ होंगे. (अल-अमल)

હો જાતે હૈં. હર એક કો ચાહિયે કે હર બાર પેશાબ કરને કે બા'દ એક લોટા પાની લે કર W.C. કે કનારોં પર થોડા સા બહાએ ફિર કદરે ઊપર સે (મગર છીંટોં સે બચતે હુએ) બડે સૂરાખ મેં ડાલ દિયા કરે **إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ** બદબૂ ઔર જરાસીમ કી અફઝાઈશ મેં કમી હોગી. “ફલશ ટેક” સે સફાઈ મેં પાની બહુત ઝિયાદા સફ હોતા હે.

﴿13﴾ નલ સે કતરે ટપકતે રહતે હોં તો ફૌરન ઈસ કા હલ નિકાલિયે વરના પાની ઝાએઝ હોતા રહેગા. બસા અવકાત મસાજિદ વ મદારિસ કે નલ ટપકતે રહતે હૈં મગર કોઈ પૂછને વાલા નહીં હોતા ! ઇન્તિઝામિયા કો અપની ઝિમ્માદારી સમઝતે હુએ અપની આખિરત કી બેહતરી કે લિયે ફૌરન કોઈ તરકીબ કરની ચાહિયે.

﴿14﴾ ખાના ખાને, ચાય યા કોઈ મશરૂબ પીને, ફલ કાટને વગૈરા મુઆ-મલાત મેં ખૂબ એહતિયાત ફરમાઈયે તાકે હર દાના, હર ગિઝાઈ ઝર્રા ઔર હર કતરા ઇસ્તિ'માલ હો જાએ.

40 મ-દની ફૂલોં કા ર-ઝવી ગુલદસ્તા

(તમામ મ-દની ફૂલ ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા જિલ્દ 4 કે આખિર મેં દિયે હુએ “ફવાઈદે જલીલા” સફહા 613 તા 746 સે લિયે ગએ હૈં)

❁ વુઝૂ મેં આંખેં ઝોર સે ન બન્દ કરે મગર વુઝૂ હો જાએગા
❁ અગર લબ (ચા'ની હોંટ) ખૂબ ઝોર સે બન્દ કર કે વુઝૂ કિયા ઔર કુલ્લી ન કી વુઝૂ ન હોગા ❁ વુઝૂ કા પાની રોઝે કિયામત નેકિયોં કે પલ્લે મેં રખા જાએગા. (મગર યાદ રહે ! ઝરૂરત સે ઝિયાદા પાની ગિરાના ઇસરાફ હે) ❁ મિસ્વાક મૌજૂદ હો તો ઉંગલી સે દાંત માંજના અદાએ સુન્નત વ

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : મુઝ પર દુરુદ શરીફ પઢો અલ્લાહ ટુ મુ પર રહમત ભેજેગા. (ابن عمر)

હુસૂલે સવાબ કે લિયે કાફી નહીં, હાં મિસ્વાક ન હો તો ઉંગલી યા ખર-ખરા (યા'ની ખુર-દરા) કપડા અદાએ સુન્નત કર દેગા ઓર ઓરતોં કે લિયે મિસ્વાક મૌજૂદ હો જબ ભી મિસ્સી કાફી હૈ ❀ અંગૂઠી ઢીલી હો તો વુઝૂ મેં ઉસે ફિરા કર પાની ડાલના સુન્નત હૈ ઓર તંગ હો, કે બે જુમ્બિશ દિયે પાની ન પહોંચે તો ફર્જ. યેહી હુકમ બાલી (યા'ની કાન કે ઝેવર) વગૈરા કા હૈ ❀ આ'ઝા કા મલ મલ કર ધોના વુઝૂ ઓર ગુસ્લ દોનોં મેં સુન્નત હૈ ❀ આ'ઝાએ વુઝૂ ધોને મેં હદે શર-ઈ સે ઇતની ખફીફ તહરીર (યા'ની હર તરફ સે મા'મૂલી સા) બઢાના જિસ સે હદે શર-ઈ તક ઇસ્તીઆબ (યા'ની મુકમ્મલ હોને) મેં શુબા ન રહે વાજિબ હૈ ❀ વુઝૂ મેં કુલ્લી યા નાક મેં પાની ડાલને કા તર્ક મકરૂહ હૈ ઓર ઇસ કી આદત ડાલે તો ગુનહગાર હોગા. યેહ મસ્અલા વોહ લોગ ખૂબ યાદ રખે જો કુલ્લિયાં ઐસી નહીં કરતે કે હલક તક હર ચીઝ કો ધોએ ઓર વોહ કે પાની જિન કી નાક કો (ફક્ત) છૂ જાતા હૈ સૂંઘ કર ઊપર નહીં ચઢાતે યેહ સબ લોગ ગુનહગાર હૈ ઓર ગુસ્લ મેં તો ઐસા ન હો તો સિરે સે ન ગુસ્લ હોગા ન નમાઝ ❀ વુઝૂ મેં હર ઉઝ્વ કા પૂરા તીન બાર ધોના સુન્નતે મુઅક્કદા હૈ, તર્ક કી આદત સે ગુનહગાર હોગા ❀ વુઝૂ મેં જલ્દી ન ચાહિયે બલ્કે દરંગ (યા'ની ઇત્મીનાન) વ એહતિયાત કે સાથ કરે. અવામ મેં જો મશહૂર હૈ કે “વુઝૂ જવાનોં કા સા, નમાઝ બૂઢોં કી સી” યેહ વુઝૂ કે બારે મેં ગલત હૈ ❀ મુંહ ધોને મેં ન ગાલોં પર ડાલે ન નાક પર ન ઝોર સે પેશાની પર, યેહ સબ અફઆલ જુહ્હાલ (યા'ની જાહિલોં) કે હૈ બલ્કે બા આહિસ્તગી બાલાએ પેશાની (યા'ની પેશાની કે

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: મુઝા પર કસરત સે દુરંદે પાક પઢો બેશક તુમહારા મુઝા પર દુરંદે પાક પઢના તુમહારે ગુનાહોં કે લિયે મઝિરત હૈ. (મતનબી)

ગિર) સે ડાલે કે ઠોડી સે નીચે તક બહતા આએ ❀ વુઝૂ મેં મુંહ સે ગિરતા હુવા પાની મ-સલન કલાઈ પર લિયા ઔર (કલાઈ પર) બહા લિયા (યા'ની મુંહ ધોને મેં મુંહ સે ગિરને વાલે પાની સે હાથ કી કલાઈ નહીં ધો સકતે કે) ઈસ સે વુઝૂ ન હોગા ઔર ગુસ્લ મેં (મુઆ-મલા જુદા હૈ) મ-સલન સર કા પાની પાઉં તક જહાં જહાં ગુઝરેગા પાક કરતા જાએગા વહાં નએ પાની કી ઝરૂરત નહીં ❀ આદમી વુઝૂ કરને બૈઠા ફિર કિસી માનેઅ (યા'ની રુકાવટ) કે સબબ તમામ (યા'ની મુકમ્મલ) ન કર સકા તો જિતને અફઆલ કિયે ઉન પર સવાબ પાએગા અગર્યે વુઝૂ ન હુવા ❀ જિસ ને ખુદ હી કસ્દ (યા'ની ઈરાદા) કિયા કે આધા વુઝૂ કરેગા વોહ ઈન અફઆલ પર સવાબ ન પાએગા, યૂંહી જો વુઝૂ કરને બૈઠા ઔર બિલા ઉઝૂર નાકિસ (યા'ની અધૂરા) છોડ દિયા વોહ ભી જિતને અફઆલ બજા લાયા ઉન પર મુસ્તાહિકે સવાબ ન હોના ચાહિયે ❀ અગર સર પર મીંહ (યા'ની બારિશ) કી બૂંદેં ઈતની ગિરીં કી ચહારુમ (યા'ની ચૌથાઈ) સર ભીગ ગયા મસ્હ હો ગયા અગર્યે ઈસ શખ્સ ને હાથ લગાયા ન કસ્દ (યા'ની ન નિયત વ ઈરાદા) કિયા ❀ ઓસ (યા'ની શબનમ) મેં સર બરહૂના (યા'ની નંગે સર) બૈઠા ઔર ઉસ સે ચહારુમ સર કે કદર ભીગ ગયા મસ્હ હો ગયા ❀ ઈતને ગર્મ યા ઈતને સર્દ પાની સે વુઝૂ મકરૂહ હૈ જો બદન પર અચ્છી તરહ ન ડાલા જાએ, તકમીલે સુન્નત ન કરને દે, ઔર અગર કોઈ ફર્જ પૂરા કરને સે માનેઅ (યા'ની રુકાવટ) હુવા તો વુઝૂ હી ન હોગા ❀ પાની બેકાર સર્ફ (યા'ની ખર્ચ) કરના યા ફેંક દેના હરામ હૈ. (અપને યા દૂસરે કે પીને કે બા'દ ગિલાસ યા જગ કા બચા હુવા પાની ખ્વાહ મ ખ્વાહ

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَسَى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَالْاَلِهَ وَسَلَّمَ : જો મુઝ પર એક દુરુદ શરીફ પઢતા હૈ અલ્લાહ ﷻ ઉસ કે લિયે એક કીરાત અજ લખતા હૈ ઔર કીરાત ઉદુદ પહાડ જિતના હૈ. (عمران)

ફેંક દેને વાલે તૌબા કરે ઔર આયિન્દા ઇસ સે બર્યે) ❀ નાફ સે ઝર્દ પાની બહ કર નિકલે વુઝૂ જાતા રહે ❀ ખૂન યા પીપ આંખ મેં બહા મગર આંખ સે બાહર ન ગયા તો વુઝૂ ન જાએગા ઉસે કપડે સે પોંછ કર પાની મેં ડાલ દેં તો (પાની) નાપાક ન હોગા ❀ ઝખ્મ પર પટ્ટી બંધી હૈ ઉસ મેં ખૂન વગૈરા લગ ગયા અગર ઇસ કાબિલ થા કે બન્દિશ ન હોતી તો બહ જાતા તો વુઝૂ ગયા વરના નહીં, ન પટ્ટી નાપાક ❀ કતરા ઉતર આયા યા ખૂન વગૈરા ઝકર (યા'ની ઉઝ્ઘે તનાસુલ) કે અન્દર બહા જબ તક ઉસ કે સૂરાખ સે બાહર ન આએ વુઝૂ ન જાએગા ઔર પેશાબ કા સિર્ફ સૂરાખ કે મુંહ પર ચમકના (વુઝૂ તોડને કે લિયે) કાફી હૈ ❀ ના બાલિગ ન કભી બે વુઝૂ હો ન જુનુબ (યા'ની બે ગુસ્લા). ઇન્હેં (યા'ની ના બાલિગાન કો) વુઝૂ વ ગુસ્લા કા હુકમ આદત ડાલને ઔર આદાબ સિખાને કે લિયે હૈ વરના કિસી હદસ (યા'ની વુઝૂ તોડને વાલે અમલ) સે ઇન કા વુઝૂ નહીં જાતા ન જિમાઅ સે ઇન પર ગુસ્લા ફર્જ હો ❀ બા વુઝૂ ને માં બાપ કે કપડે યા ઉન કે ખાને કે લિયે ફલ યા મસ્જિદ કા ફર્શ સવાબ કે લિયે ધોયા પાની મુસ્તા'મલ ન હોગા અગર્યે યેહ અફઆલ કુરબત (યા'ની રિઝાએ ઇલાહી) કે હેં ❀ ના બાલિગ કા પાક હાથ યા બદન કા કોઈ જુઝ અગર્યે બે વુઝૂ હો પાની મેં ડાલને સે કાબિલે વુઝૂ રહેગા ❀ બદન સુથરા રખના, મૈલ દૂર કરના, શર-અ મેં મતલૂબ હૈ કે ઇસ્લામ કી બિના (યા'ની બુન્યાદ) સુથરાઈ (યા'ની પાકીઝગી વ સફાઈ) પર હૈ. ઇસ નિયત સે બા વુઝૂ ને બદન ધોયા તો કુરબત (યા'ની કારે સવાબ) બેશક હૈ મગર પાની મુસ્તા'મલ ન હુવા ❀ મુસ્તા'મલ પાની પાક હૈ ઇસ સે કપડા ધો સકતે હેં

કરમાને મુસ્તફા : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : जिस ने किताब में मुझ पर दुरुहे पाक लिखा तो जब तक मेरा नाम उस में रहेगा फिरिश्ते उस के लिये इस्तिस्कार करते रहेंगे. (अ. 1)

મગર ઇસ સે વુઝૂ નહીં હો સકતા ઔર ઇસ કા પીના યા ઇસ સે આટા ગૂંધના મકરૂહે (તન્જીહી) હૈ ❀ પરાયા પાની બે ઇજાઝત લે ગયા અગર્યે ઝબર દસ્તી યા યુરા કર ઉસ સે વુઝૂ હો જાએ મગર હરામ હૈ. અલબત્તા કિસી કે મમ્લૂક (યા'ની મિલ્કિયત કે) ફૂંએ સે ઉસ કી મુમા-ન-અત પર ભી પાની ભર લિયા ઉસ કા ઇસ્તિ'માલ જાઈઝ હૈ ❀ જિસ પાની મેં માએ મુસ્તા'મલ કી ધાર પહોંચી યા વાઝેહ કતરે ગિરે ઉસ સે વુઝૂ ન કરના બેહતર ❀ જાડે મેં વુઝૂ કરને સે સર્દી બહુત મા'લૂમ હોગી ઇસ કી તક્લીફ હોગી મગર કિસી મરઝ કા અન્દેશા નહીં તો તયમ્મુમ કી ઇજાઝત નહીં ❀ શૈતાન કે થૂક ઔર ફૂંક સે નમાઝ મેં કતરે ઔર રીહ કા શુબા હો જાતા હૈ, હુકમ હૈ કે જબ તક ઐસા યકીન ન હો જિસ પર કસમ ખા સકે ઇસ (વસ્વસે) પર લિહાઝ ન કરે, શૈતાન કહે કે તેરા વુઝૂ જાતા રહા તો દિલ મેં જવાબ દે લે કે ખબીસ તૂ ઝૂટા હૈ ઔર અપની નમાઝ મેં મશ્ગૂલ રહે ❀ મસ્જિદ કો હર ઘિન કી ચીઝ સે બચાના વાજિબ હૈ અગર્યે પાક હો જૈસે લુઆબે દહન (મુંહ કી રાલ, થૂક, બલ્ગમ) આબે બીની (મ-સલન રીંઠ યા નાક સે નઝલે કા બહને વાલા પાની) આબે વુઝૂ ❀ **તમ્બીહ :** બા'ઝ લોગ, કે વુઝૂ કે બા'દ અપને મુંહ ઔર હાથોં સે પાની પોંછ કર મસ્જિદ મેં હાથ ઝાડતે હૈં (યેહ) મહ્ઝ હરામ ઔર ના જાઈઝ હૈ. ❀ પાની મેં પેશાબ કરના મુત્લકન મકરૂહ હૈ અગર્યે દરિયા મેં હો ❀ જહાં કોઈ નજાસત પડી હો તિલાવત મકરૂહ હૈ ❀ પાની ઝાએઅ કરના હરામ હૈ ❀ માલ ઝાએઅ કરના હરામ હૈ ❀ ઝમઝમ શરીફ સે ગુસ્લ વ વુઝૂ બિલા કરાહત જાઈઝ હૈ (ઔર પેશાબ વગૈરા કર કે) ઢેલે

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર એક બાર દુરુદે પાક પઢા અલ્લાહ اُس પર દસ રહમતેં બેજતા હૈ. (مسلم)

(સે ખુશક કર લેને) કે બા'દ (આબે ઝમઝમ સે) ઇસ્તિન્જા મકરૂહ ઔર નજાસત ધોના (મ-સલન પેશાબ કે બા'દ ટિશૂ પેપર વગૈરા સે સુખાએ બિગૈર) ગુનાહ ❀ (વોહ) ઇસરાફ, કે (જો) ના જાઈઝ વ ગુનાહ હૈ (વોહ) સિર્ફ (ઇન) દો સૂરતોં મેં હોતા હૈ, એક યેહ કે કિસી ગુનાહ મેં સર્ફ (યા'ની ખર્ચ) વ ઇસ્તિ'માલ કરેં, દૂસરે બેકાર મહૂઝ માલ ઝાએઝ કરેં ❀ ગુસ્લે મય્યિત સિખાને કે લિયે મુર્દે કો નહલાયા ઔર ઉસે ગુસ્લ દેને કી નિયત ન કી વોહ ભી પાક હો ગયા ઔર ઝિન્દોં પર સે ભી ફર્જ ઉતર ગયા કે ફે'લ બિલ કસ્દ કાફી હૈ, હાં બે નિયત સવાબ ન મિલેગા.

યા રબ્બે મુસ્તફા ! عَزَّوَجَلَّ ! હમેં ઇસરાફ સે બચતે હુએ શર-ઈ વુઝૂ કે સાથ હર વક્ત બા વુઝૂ રહના નસીબ ફરમા.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

બા વુઝૂ મરને વાલા શહીદ હૈ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : اَمَّا اَنْتَ : અગર તુમ હમેશા બા વુઝૂ રહને કી ઇસ્તિતાઅત રખો તો એસા હી કરો ક્યૂંકે મ-લકુલ મૌત જિસ બન્દે કી રૂહ હાલતે વુઝૂ મેં કબૂ કરતા હૈ ઉસ કે લિયે શહાદત લિખ દી જાતી હૈ. (شُعَبُ الْاِيْمَان ج ۳ ص ۲۹ حدیث ۲۷۸۳)

ગમે મદીના, બકીઅ, મગિફરત ઔર બે હિસાબ જન્નતુલ ફિરદૌસ મેં આકા કે પડોસ કા તાલિબ

5 સુવ હિજજતિલ હરામ 1435 સિ.હિ.

01-10-2014

કરમાને મુસ્તકા. عَلَى اللَّهِ تَعَالَى غَيْرُهُ وَهُوَ سَلَامٌ : જો શખ્સ મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્મત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طرائف)

વિલાદત મેં આસાની કા નુસ્ખા (મરયમ બીબી કા ફૂલ)

મરયમ બીબી કા ફૂલ¹ દર્દે ઝેહ (બચ્ચે કી વિલાદત કા દર્દ) શુરૂઅ હોને પર કિસી ખુલે બરતન યા ડિબ્બે મેં પાની મેં ડાલ દિયા જાએ તો જૈસે જૈસે તર હોતા જાએગા યેહ ખિલતા જાએગા ઔર અલ્લાહુ રબ્બુલ ઈઝ્ઝત કી ઇનાયત સે મરયમ બીબી કે ફૂલ કી બ-ર-કત સે બચ્ચે કી વિલાદત મેં આસાની હોતી હૈ.

બિગૈર ઓપરેશન વિલાદત હો ગઈ (મરયમ બીબી કે ફૂલ કા ફાએદા)

દા'વતે ઇસ્લામી કે જામિઅતુલ મદીના કે એક મુદરિસ મ-દની ઇસ્લામી ભાઈ કા બયાન હે કે મેરે દૂસરે બચ્ચે કી વિલાદત કા દિન થા, મેરે બચ્ચોં કી અમ્મી અસ્પતાલ કે મખસૂસ કમરે (લેબર રૂમ) મેં જા ચુકી થીં, કુછ હી દેર બા'દ મુઝે મ-દની મુન્ને કી વિલાદત કી ખુશ ખબરી મિલી. અસ્પતાલ કી ઇન્તિઝાર ગાહ મેં એક શખ્સ સે મુલાકાત હુઈ તો ઉસ ને બાતોં બાતોં મેં મરયમ બીબી કે ફૂલ કા ઝિક્ર કિયા તો મેરે દરયાફત કરને પર ઉસ ને બતાયા કે અગર દર્દે ઝેહ (બચ્ચે કી વિલાદત કા દર્દ) શુરૂઅ હોને પર ઇસ સૂબે ફૂલ કો કિસી ખુલે બરતન યા ડિબ્બે મેં પાની મેં ડાલ દિયા જાએ તો જૈસે જૈસે તર હોતા જાએગા યેહ ખિલતા જાએગા ઔર ઇસ કા ફાએદા યેહ હોતા હે કે બચ્ચે કી વિલાદત મેં આસાની હોતી હૈ. ફિર કમોબેશ દો સાલ કે બા'દ જબ તીસરે બચ્ચે કી વિલાદત કા મરહલા આયા તો લેડી ડોક્ટર ને મેરે બચ્ચોં કી

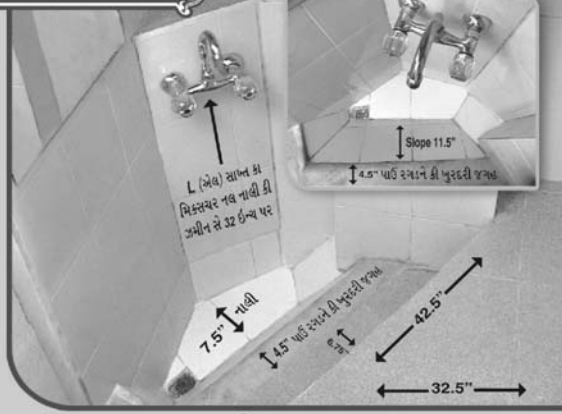
1 : ઇસે “મરયમ બૂટી” ઔર “મરયમ કા પન્જા” ભી કહતે હૈં, પન્જે કી શકલ ખુશક હાલત મેં હોતી હૈ. પન્સારી (દિસી દવાઓ) કી દુકાન સે મિલના મુમ્કિન હૈ મક્કે મદીને મેં મકામી ઔરતેં ઔર બચ્ચે ઝમીન પર રખ કર ચીઝેં બેચતે હૈં ઔર ઉન કે પાસ ભી મિલ સકતા હૈ, ઇસ કી ખાસિયત ઔર બ-ર-કત સે વાકિફ આશિકાને રસૂલ વહાં સે તબરુકન વતન લાતે ઔર દૂસરોં કો તોહફતન પેશ કરતે હૈં. જિસ કો દેં ઉસ કો ઇસ્તિ'માલ કા તરીકા સમજાના ઝરૂરી હૈ. કમ પુરાના હો તો ઝિયાદા બેહતર હૈ.

કરમાને મુસ્તફા : حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક હુવા ઓર ઉસ ને મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પડા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઉર્ડુ)

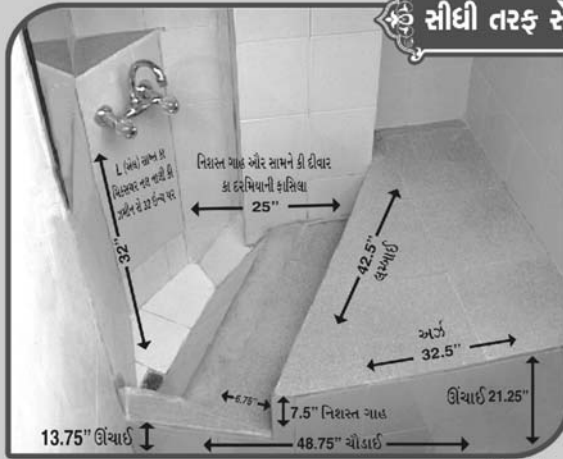
અમ્મી કો ઝેહની તૌર પર ઓપરેશન કે ઝરીએ વિલાદત કે લિયે તય્યાર રહને કા કહા, મુઝે મરયમ બીબી કે ફૂલ કા ખયાલ આયા તો મેં ને પન્સારી (દેસી દવાઓ) કી દુકાન સે મરયમ બૂટી હાસિલ કર લી ઓર જબ વક્તે વિલાદત કરીબ આયા તો ઉસે પાની મેં ડાલ દિયા, અલ્લાહ તઆલા કે કરમ સે બિગૈર ઓપરેશન મ-દની મુન્ની કી વિલાદત હો ગઈ. એક અર્સે બા'દ ચૌથે બચ્ચે પર ભી ડોક્ટર ને ઓપરેશન કન્ફર્મ કર દિયા લેકિન મેં ને દીગર અવરાદો વઝાઈફ (જો મક-ત-બતુલ મદીના કી મત્બૂઆ કિતાબ “ધરેલૂ ઈલાજ” મેં મૌજૂદ હૈં) કે સાથ સાથ મરયમ બૂટી કા ભી ઈસ્તિ'માલ કિયા, યૂં એક બાર ફિર બિગૈર ઓપરેશન મ-દની મુન્ની કી વિલાદત હો ગઈ. ઈસ કે કમોબેશ દો સાલ બા'દ જબ પાંચવેં બચ્ચે કી વિલાદત મુ-તવક્કઅ થી તો હમ ને અપને ઘર કે કરીબી અસ્પતાલ મેં રુજૂઅ કિયા, વહાં ભી ડોક્ટર ને મેડીકલ રિપોર્ટ્સ ઓર અપને તજરિબે કી રોશની મેં ઓપરેશન કા હી કહા, મેં ને કોશિશ કર કે રકમ કા ભી ઈન્તિજામ રખા ઓર અવરાદો વઝાઈફ કે સાથ સાથ વક્તે વિલાદત કરીબ હોને પર મરયમ બૂટી ભી ખુલે મુંહ વાલે ડિબ્બે મેં પાની મેં ડાલ દી, ડોક્ટર ને બિગૈર ઓપરેશન વિલાદત કે લિયે કાફી કોશિશ કે બા'દ ઓપરેશન કે લિયે રકમ જમ્મ કરવાને કા બોલા કે અબ ઓપરેશન કે ઈલાવા ચારા નહીં ઓર ઓપરેશન કા ઈન્તિજામ શુરૂઅ કર દિયા, રકમ બેંક મેં થી મેં અસ્પતાલ કે કરીબી એટીએમ મશીન સે રકમ નિકાલ લાયા ઓર કાઉન્ટર પર જમ્મ કરવા દી, લેકિન ઓપરેશન સે પહલે હી અલ્લાહ ૐ કી અતા સે તન્દુરુસ્ત વ તુવાના મ-દની મુન્ના પૈદા હોને કી ખુશ ખબરી મિલ ગઈ. મરયમ બૂટી કે ઈસ્તિ'માલ કા મેં ને ચાર યા પાંચ ઈસ્લામી ભાઈયોં કો મશ્વરા દિયા ઉન મેં સે કઈ એક કો ડોક્ટર ને ઓપરેશન કા બોલ રખા થા, اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ ઉન કે યહાં ભી બિગૈર ઓપરેશન વિલાદતેં હો ગઈ.

पुढूभानअे अतार (ڪتابت الاسلامي)

ٻيڀر سئو ٻوڙبھانئو ڪا نڪشا

سڀي ٽرڪ سئو ٻوڙبھانئو ڪا نڪشا

مڪ-ٽ-ٻوڙبھانئو

ڪا'ٽو ڪوٽا

ڪوٽا مھيلا، ٽري ڪوٽا ٻوڙبھانئو ڪا سامئو، ميڙاٻوڙ، اھمءآءآءآء-1. ٻوڙاٻوڙ، ڪوٽا
 Mo.091 93271 68200 E-mail : maktabaahmedabad@gmail.com www.dawateislami.net

વુઝૂ ઓર સાઈબ્સ

ઇસ રિસાલે મેં મુલા-હઝા ફરમાઈયે....

વુઝૂ ઓર હાઈ બહ પ્રેશર

કુવ્વતે હાફિઝા કે લિયે

મુંહ કે છાલે

ટૂથ બ્રશ કે નુકસાનાત

અન્યાપન સે તહફકુઝ

બાતિની વુઝૂ

વરક ઉલટિયે....

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

વુઝૂ ઔર સાઇન્સ¹

સિર્ફ 23 સફાત પર મળી યેહ બયાન મુકમ્મલ પઢ લીજીયે
: إِنَّ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ આપ વુઝૂ કે બારે મેં હેરત અંગેઝ મા'લૂમાત સે
માલામાલ હોંગે.

દુરૂદે પાક કી ફઝીલત

અલ્લાહ કે મહબૂબ, દાનાએ ગુયૂબ, મુનઝઝહુન અનિલ ઉયૂબ
عَزَّوَجَلَّ અલ્લાહુ ટેઆલી ઈલેહિ વાલે વસલ્મ કા ફરમાને અ-ઝમત નિશાન હૈ : “અલ્લાહ
કી ખાતિર આપસ મેં મહબ્બત રખને વાલે જબ બાહમ (યા'ની આપસ મેં) મિલેં
और मुसा-इछा करें (या'नी हाथ मिलाओं) और नबी صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
પર દુરૂદે પાક પઢેં તો ઉન કે જુદા હોને સે પહલે પહલે દોનો² કે અગલે પિછલે
गुनाह बप्श दिये जाते हैं.” (مُسْنَدُ أَبِي يَعْقُبَ ج 3 ص 90 حديث 2901)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

વુઝૂ કી હિકમતેં સુનને કે સબબ કબૂલે ઇસ્લામ

એક સાહિબ કા બયાન હૈ : મેં ને બેલ્જિયમ મેં યૂનીવર્સિટી કે
એક ગૈર મુસ્લિમ Student (તાલિબે ઈલ્મ) કો ઇસ્લામ કી દા'વત દી.
1 : યેહ બયાન અમીરે અહલે સુન્નત ડાક્તર મુહમ્મદ અલ્લાહી ને તબ્લીગે કુરઆનો સુન્નત કી
આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક દા'વતે ઇસ્લામી કે ત-લબા કે દો² રોઝા ઈજતિમાઅ
(મુહર્રમુલ હરામ 1421 સિ.હિ./06-04-2000) નવાબ શાહ પાકિસ્તાન મેં ફરમાયા. ઝરૂરી
તરમીમ કે સાથ તહરીરન હાઝિરે બિદમત હૈ. - મજલિસે મક-ત-બતુલ મદીના

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جس نے مومن پر ایک بار دھڑکے پاક پڑا اے اللہ اس پر دس رحمتیں بھجواتا ہے. (مسلم)

ઉસ ને સુવાલ કિયા, વુઝૂ મેં ક્યા ક્યા સાઈન્સી હિકમતેં હેં ? મેં લા જવાબ હો ગયા. ઉસ કો એક આલિમ કે પાસ લે ગયા લેકિન ઉન કો ભી ઈસ કી મા'લૂમાત ન થીં. યહાં તક કે સાઈન્સી મા'લૂમાત રખને વાલે એક શાખ્સ ને ઉસ કો વુઝૂ કી કાફી ખૂબિયાં બતાઈ મગર ગરદન કે મસ્હ કી હિકમત બતાને સે વોહ ભી કાસિર રહા. વોહ ગૈર મુસ્લિમ નૌ જવાન ચલા ગયા. કુછ અર્સે કે બા'દ આયા ઓર કહને લગા : હમારે પ્રોફેસર ને દૌરાને લેકચર બતાયા : “અગર ગરદન કી પુશ્ત ઓર અતરાફ પર રોઝાના પાની કે ચન્દ કતરે લગા દિયે જાએં તો રીઢ કી હડી ઓર હરામ મગ્ઝ કી ખરાબી સે પૈદા હોને વાલે અમરાઝ સે તહફકુઝ હાસિલ હો જાતા હૈ.” યેહ સુન કર વુઝૂ મેં ગરદન કે મસ્હ કી હિકમત મેરી સમઝ મેં આ ગઈ લિહાઝા મેં મુસલ્માન હોના ચાહતા હૂં ઓર વોહ મુસલ્માન હો ગયા.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મગરિબી જર્મની કા સેમીનાર

મગરિબી મમાલિક મેં માયૂસી (યા'ની Depression) કા મરઝ તરક્કી પર હૈ, દિમાગ ફેલ હો રહે હેં, પાગલ ખાનોં કી તા'દાદ મેં ઈઝાફા હોતા જા રહા હૈ. નફિસયાતી અમરાઝ કે માહિરીન કે યહાં મરીઝોં કા તાંતા બંધા રહતા હૈ. મગરિબી જર્મની કે ડિપ્લોમા હોલર એક પાકિસ્તાની ફિઝિયો થેરાપિસ્ટ કા કહના હૈ : મગરિબી જર્મની મેં એક સેમીનાર હુવા જિસ કા મૌઝૂઅ થા : “માયૂસી (Depression) કા ઈલાજ અદવિયાત કે ઈલાવા ઓર કિન કિન તરીકોં સે મુશ્કિન હૈ ” એક ડોક્ટર ને

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જો શાંપ્સ મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طبرانی)

અપને મકાલે મેં યેહ હૈરત અંગેઝ ઇન્કિશાફ કિયા કે મેં ને ડિપ્રેશન કે ચન્દ મરીઝોં કે રોઝાના પાંચ⁵ બાર મુંહ ધુલાએ કુછ અર્સે બા'દ ઉન કી બીમારી કમ હો ગઈ. ફિર એસે હી મરીઝોં કે દૂસરે ગ્રૂપ કે રોઝાના પાંચ⁵ બાર હાથ, મુંહ ઓર પાઉ ધુલવાએ તો મરઝ મેં બહુત ઇફાકા હો ગયા (યા'ની કમી આ ગઈ). યેહી ડોક્ટર અપને મકાલે કે આખિર મેં એ'તિરાફ કરતા હૈ : મુસલ્માનોં મેં માયૂસી કા મરઝ કમ પાયા જાતા હૈ ક્યૂંકે વોહ દિન મેં કઈ મર્તબા હાથ, મુંહ ઓર પાઉ ધોતે (યા'ની વુઝૂ કરતે) હૈં.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

વુઝૂ ઓર હાઈ બ્લડ પ્રેશર

એક હાર્ટ સ્પેશ્યાલિસ્ટ કા બડે વુસૂક (યા'ની એ'તિમાદ) કે સાથ કહના હૈ : હાઈ બ્લડ પ્રેશર કે મરીઝ કો વુઝૂ કરવાઓ ફિર ઉસ કા બ્લડ પ્રેશર ચેક કરો લાઝિમન કમ હોગા. એક મુસલ્માન માહિરે નફિસયાત કા કૌલ હૈ : “નફિસયાતી અમરાઝ કા બેહતરીન ઇલાજ વુઝૂ હૈ.” મગરિબી માહિરીન નફિસયાતી મરીઝોં કો વુઝૂ કી તરહ રોઝાના કઈ બાર બદન પર પાની લગવાતે હૈં.

વુઝૂ ઓર ફાલિજ

વુઝૂ મેં જો તરતીબ વાર આ'ઝા ધોએ જાતે હૈં યેહ ભી હિક્મત સે ખાલી નહીં. પહલે હાથ પાની મેં ડાલને સે જિસ્મ કા આ'સાબી નિઝામ મુત્તલઅ હો જાતા હૈ ઓર ફિર આહિસ્તા આહિસ્તા ચેહરે ઓર દિમાગ કી રગોં કી તરફ ઇસ કે અ-સરાત પહોંચતે હૈં. વુઝૂ મેં પહલે હાથ ધોને ફિર કુલ્લી કરને ફિર નાક મેં પાની ડાલને ફિર ચેહરા ઓર

ફરમાને મુસ્તફા : **حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક હુવા ઓર ઉસ ને મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઉંઝ)

દીગર આ'ઝા ધોને કી તરતીબ ફાલિજ કી રોકથામ કે લિયે મુફીદ હે. અગર ચેહરા ધોને ઓર મસ્હ કરને સે આગાઝ કિયા જાએ તો બદન કઈ બીમારિયોં મેં મુબતલા હો સકતા હે !

મિસ્વાક કા કદ્રદાન

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! વુઝૂ મેં મુ-તઅદદ સુન્નતેં હેં ઓર હર સુન્નત મખ્જને હિકમત હે. મિસ્વાક હી કો લે લીજિયે ! બચ્યા બચ્યા જાનતા હે કે વુઝૂ મેં મિસ્વાક કરના સુન્નત હે ઓર ઇસ સુન્નત કી બ-ર-કતોં કા ક્યા કહના ! એક બ્યોપારી કા કહના હે : સ્વીઝર લેન્ડ મેં એક નૌ મુસ્લિમ સે મેરી મુલાકાત હુઈ, ઉસ કો મેં ને તોહ્તફન મિસ્વાક પેશ કી, ઉસ ને ખુશ હો કર ઉસે લિયા ઓર ચૂમ કર આંખોં સે લગાયા ઓર એક દમ ઉસ કી આંખોં સે આંસૂ છલક પડે, ઉસ ને જેબ સે એક રુમાલ નિકાલા ઉસ કી તહ ખોલી તો ઉસ મેં સે તકરીબન દોઢ ઇન્ચ કા છોટા સા મિસ્વાક કા ટુકડા બરઆમદ હુવા. કહને લગા : મેરી ઇસ્લામ આ-વરી કે વક્ત મુસલમાનોં ને મુઝે ચેહ તોહફા દિયા થા. મેં બહુત સંભાલ સંભાલ કર ઇસ કો ઇસ્તિ'માલ કર રહા થા ચેહ ખત્મ હોને કો થા લિહાઝા મુઝે તશ્વીશ થી કે અલ્લાહ **جَزَّ وَجَلَّ** ને કરમ ફરમાયા ઓર આપ ને મુઝે મિસ્વાક ઇનાયત ફરમા દી. ફિર ઉસ ને બતાયા કે એક અર્સે સે મેં દાંતોં ઓર મસૂઢોં કી તક્લીફ સે દો ચાર થા. હમારે યહાં કે ડેન્ટિસ્ટ સે ઇન કા ઇલાજ બન નહીં પડ રહા થા. મેં ને ઇસ મિસ્વાક કા ઇસ્તિ'માલ શુરૂઆ કિયા થોડે હી દિનોં મેં મુઝે ઇફાકા (ફાએદા) હો ગયા. મેં ડૉક્ટર કે પાસ ગયા તો વોહ હૈરાન રહ ગયા ઓર પૂછને

કરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : جيس نے موز پر دس مرتبہا سوئد اور دس مرتبہا شام دُرُود پاک پढا (اسے کيامت کے دين मेरी शकाअत मिलेगी. (عُرُودِ رَوَاہ)

લગા, મેરી દવા સે ઇતની જલ્દી તુમ્હારા મરઝ દૂર નહીં હો સકતા, સોચો કોઈ ઓર વજહ હોગી. મેં ને જબ ઝેહન પર ઝોર દિયા તો ખયાલ આયા કે મેં મુસલ્માન હો ચુકા હૂં ઓર યેહ સારી બ-ર-કત મિસ્વાક હી કી હૈ. જબ મેં ને ડોક્ટર કો મિસ્વાક દિખાઈ તો વોહ હૈરત સે દેખતા હી રહ ગયા.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

કુવ્વતે હાફિઝા કે લિયે

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! મિસ્વાક મેં બે શુમાર દીની વ દુન્યવી ફવાઈદ હેં. ઇસ મેં મુ-તઅદદ કીમિયાવી અજઝા હેં જો દાંતોં કો હર તરહ કી બીમારી સે બચાતે હેં. હાશિયા તહતાવી મેં હૈ : “મિસ્વાક સે કુવ્વતે હાફિઝા બઢતી, દર્દે સર દૂર હોતા ઓર સર કી રગોં કો સુકૂન મિલતા હૈ, ઇસ સે બલગમ દૂર, નઝર તેઝ, મે’દા દુરુસ્ત ઓર ખાના હઝમ હોતા હૈ, અક્લ બઢતી, બચ્ચોં કી પૈદાઈશ મેં ઇઝાફા હોતા, બુઢાપા દેર મેં આતા ઓર પીઠ મઝબૂત હોતી હૈ.” (حاشیة الطُّحطاوی علی مراقی الفلاح ص ۶۹)

મિસ્વાક કે બારે મેં દો અહાદીસે મુબારકા

﴿1﴾ જબ સરકારે મદીના صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم અપને મુબારક ઘર મેં દાખિલ હોતે તો સબ સે પહલે મિસ્વાક કરતે (مسلم ص ۱۰۲ حدیث ۲۰۳) ﴿2﴾ જબ સરકારે નામદાર صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم નીંદ સે બેદાર હોતે તો મિસ્વાક કરતે.

(ابوداؤد ج ۱ ص ۵۴ حدیث ૦૭)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى غَيْرُهُ وَالْوَسْمُ : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुश्मन शरीफ न पड़ा उस ने जफा की. (عمرारज़ق)

મુંહ કે છાલે કા ઇલાજ

અતિબ્બા (યા'ની ડોક્ટરો) કા કહના હૈ : “બા'ઝ અવકાત ગરમી ઓર મે'દે કી તેજાબિયત સે મુંહ મેં છાલે પડ જાતે હૈં ઓર ઇસ મરઝ સે ખાસ કિસ્મ કે જરાસીમ મુંહ મેં ફૈલ જાતે હૈં, ઇસ કે ઇલાજ કે લિયે મુંહ મેં તાઝા મિસ્વાક મલેં ઓર ઇસ કા લુઆબ કુછ દેર તક મુંહ કે અન્દર ફિરાતે રહેં. ઇસ તરહ કઈ મરીઝ ઠીક હો ચુકે હૈં.”

ટૂથ બ્રશ કે નુકસાનાત

માહિરીન કી તહકીક કે મુતાબિક “80 ફીસદ અમરાઝ મે'દે (પેટ) ઓર દાંતોં કી ખરાબી સે પૈદા હોતે હૈં.” ઉમૂમન દાંતોં કી સફાઈ કા ખયાલ ન રખને કી વજહ સે મસૂદોં મેં તરહ તરહ કે જરાસીમ પરવરિશ પાતે ફિર મે'દે મેં જાતે ઓર તરહ તરહ કે અમરાઝ કા સબબ બનતે હૈં. યાદ રહે ! “ટૂથ બ્રશ” મિસ્વાક કા ને'મલ બદલ નહીં. બલ્કે માહિરીન ને એ'તિરાફ કિયા હૈ : ﴿1﴾ જબ બ્રશ એક બાર ઇસ્તિ'માલ કર લિયા જાતા હૈ તો ઉસ મેં જરાસીમ કી તહ જમ જાતી હૈ પાની સે ધુલને પર ભી વોહ જરાસીમ નહીં જાતે બલ્કે વહીં નશવો નમા પાતે રહતે હૈં ﴿2﴾ બ્રશ કે બાઈસ દાંતોં કી ઊપરી કુદરતી ચમકીલી તહ ઉતર જાતી હૈ ﴿3﴾ બ્રશ કે ઇસ્તિ'માલ સે મસૂદે આહિસ્તા આહિસ્તા અપની જગહ છોડતે જાતે હૈં જિસ સે દાંતોં ઓર મસૂદોં કે દરમિયાન ખલા (GAP) પૈદા હો જાતા હૈ ઓર ઉસ મેં ગિઝા કે ઝર્નાત ફંસતે, સડતે ઓર જરાસીમ અપના ઘર બનાતે હૈં ઇસ સે દીગર બીમારિયોં કે ઇલાવા આંખોં કે તરહ તરહ કે અમરાઝ ભી જનમ લેતે હૈં, ઇસ સે નઝર કમઝોર હો જાતી હૈ બલ્કે બા'ઝ અવકાત આદમી અન્ધા હો જાતા હૈ.

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَآلِهٖ وَسَلَّمَ : જો મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દુરૂદ શરીફ પઢેગા મેં કિયામત કે દિન ઉસ કી શકાઅત કહેગા. (કઝાબ)

કયા આપ કો મિસ્વાક કરના આતા હૈ ?

હો સકતા હૈ આપ કે દિલ મેં યેહ ખયાલ આએ કે મેં તો બરસોં સે મિસ્વાક ઇસ્તિ'માલ કરતા હૂં મગર મેરે તો દાંત ઓર પેટ દોનોં હી ખરાબ હૈં ! મેરે ભોલે ભાલે ઇસ્લામી ભાઈ ! ઇસ મેં મિસ્વાક કા નહીં આપ કા અપના કુસૂર હૈ. મેં (સગે મદીના غُفَى عَنْهُ) ઇસ નતીજે પર પહોંચા હૂં કે આજ શાયદ લાખોં મેં સે કોઈ એકઆધ હી એસા હો જો સહીહ ઉસૂલોં કે મુતાબિક મિસ્વાક ઇસ્તિ'માલ કરતા હો, હમ લોગ અક્સર જલ્દી જલ્દી દાંતોં પર મિસ્વાક મલ કર વુઝૂ કર કે ચલ પડતે હૈં યા'ની યું કહિયે કે હમ મિસ્વાક નહીં બલકે “રસ્મે મિસ્વાક” અદા કરતે હૈં !

“મિસ્વાક કરના સુન્નતે મુબા-રકા હૈ” કે બીસ હુરૂફ કી નિસ્બત સે મિસ્વાક કે 20 મ-દની ફૂલ

❁ દોફરામીને મુસ્તફા ﷺ : جَلَى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَآلِهٖ وَسَلَّمَ : દો² રકઅત મિસ્વાક કર કે પઢના બિગૈર મિસ્વાક કી 70 રકઅતોં સે અફઝલ હૈ (التَّوْبَةُ وَالتَّوْبَةُ ج ١ ص ١٠٢ حَدِيث ١٨) ❁ મિસ્વાક કા ઇસ્તિ'માલ અપને લિયે લાઝિમ કર લો ક્યૂંકે યેહ મુંહ કી સફાઈ ઓર રબ તઆલા કી રિઝા કા સબબ હૈ (مُسْنَدُ إِمَامِ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ ج ٢ ص ٤٣٨ حَدِيث ٥٨٦٩) ❁ હઝરતે સય્યિદુના ઇબ્ને અબ્બાસ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا સે રિવાયત હૈ કે મિસ્વાક મેં દસ ખૂબિયાં હૈં : મુંહ સાફ કરતી, મસૂદે કો મઝબૂત બનાતી હૈ, બીનાઈ બઢાતી, બલગમ દૂર કરતી હૈ, મુંહ કી બદબૂ ખત્મ કરતી, સુન્નત કે મુવાફિક હૈ, ફિરિશ્તે ખુશ હોતે હૈં, રબ રાઝી હોતા હૈ, નેકી બઢાતી ઓર મે'દા દુરુસ્ત કરતી હૈ (جَمْعُ الْجَوَامِعِ لِلْسُّيُوطِيِّ ج ٥ ص ٢٤٩ حَدِيث ١٤٨٦٧) ❁ સય્યિદુના ઇમામ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર દુરુદે પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમહારે લિયે તહારત હૈ.

(અબુ યીસ)

શાફે ઈ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي ફરમાતે હૈં : ચાર⁴ ચીઝેં અક્લ બઢાતી હૈં : ફુઝૂલ બાતોં સે પરહેઝ, મિસ્વાક કા ઇસ્તિ'માલ, સુ-લહા યા'ની નેક લોગોં કી સોહબત ઓર અપને ઇલ્મ પર અમલ કરના (حياة الحيوان للميرى ج ٢ ص ١٦٦) ❀ હિકાયત : હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ વહ્હાબ શા'રાની قُدَس سِرُّهُ النَّوَرَانِي નક્લ કરતે હૈં : એક બાર હઝરતે સય્યિદુના અબૂ બક શિબ્લી બગદાદી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْهَادِي કો વુઝૂ કે વક્ત મિસ્વાક કી ઝરૂરત હુઈ, તલાશ કી મગર ન મિલી, લિહાઝા એક દીનાર (યા'ની એક સોને કી અશરફી) મેં મિસ્વાક ખરીદ કર ઇસ્તિ'માલ ફરમાઈ. બા'ઝ લોગોં ને કહા : યેહ તો આપ ને બહુત ઝિયાદા ખર્ચ કર ડાલા ! કહીં ઇતની મહંગી ભી મિસ્વાક લી જાતી હૈ ? ફરમાયા : બેશક યેહ દુન્યા ઓર ઇસ કી તમામ ચીઝેં અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કે નઝદીક મસ્જીદ કે પર બરાબર ભી હૈસિયત નહીં રખતીં, અગર બરોઝે કિયામત અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ને મુઝ સે યેહ પૂછ લિયા તો ક્યા જવાબ દૂગા કે : “તૂને મેરે પ્યારે હબીબ કી સુન્નત (મિસ્વાક) ક્યૂં તર્ક કી ? મૈં ને તુઝે જો માલો દૌલત દિયા થા ઉસ કી હકીકત તો (મેરે નઝદીક) મસ્જીદ કે પર બરાબર ભી નહીં થી, તો આખિર ઐસી હકીર દૌલત ઇતની અઝીમ સુન્નત (મિસ્વાક) હાસિલ કરને પર ક્યૂં ખર્ચ નહીં કી ?” (مَنْحَصُ اَزْ لَوَاقِعِ الْاَنْوَارِ ص ٣٨) ❀ દા'વતે ઇસ્લામી કે ઇશ્આતી ઇદારે મક-ત-બતુલ મદીના કી મતબૂઆ બહારે શરીઅત જિલ્દ અવ્વલ સફહા 288 પર સદરુશશરીઅહ, બદરુતતરીકહ, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'ઝમી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي લિખતે હૈં, મશાઈખે કિરામ ફરમાતે હૈં : જો શખ્સ મિસ્વાક કા આદી હો મરતે વક્ત ઉસે કલિમા પઢના નસીબ હોગા ઓર જો અફયૂન ખાતા હો

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : તુમ જહાં બી હો મુઝ પર દુરુદ પઢો કે તુમહારા દુરુદ મુઝ તક પહોંચતા હૈ. (طبرانی)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَسَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मुझ पर दस भरतबा दुरुदे पाक पढा अल्लाह عُزَّوَجَلَّ उस पर सो
 २८भरतें नाज़िल फरमाता है. (طبرانی)

હાથ ધોને કી હિક્મતે

વુઝૂ મેં સબ સે પહલે હાથ ધોએ જાતે હેં ઇસ કી હિક્મતેં મુલા-હઝા હોં : મુખ્તલિફ ચીઝોં મેં હાથ ડાલતે રહને સે હાથોં મેં મુખ્તલિફ કીમિયાવી અજઝા ઓર જરાસીમ લગ જાતે હેં અગર સારા દિન ન ધોએ જાએં તો જલ્દ હી હાથ ઇન જિલ્દી અમરાઝ મેં મુખ્તલા હો સકતે હેં : «1» હાથોં કે ગરમી દાને «2» જિલ્દી સોઝિશ યા'ની ખાલ કી સૂજન «3» એઝીમા «4» ફફૂંદી¹ કી બીમારિયાં «5» જિલ્દ કી રંગત તબ્દીલ હો જાના વગૈરા. જબ હમ હાથ ધોતે હેં તો ઉગ્લિયોં કે પોરોં સે શુઆએં (Rays) નિકલ કર એક એસા હલ્કા બનાતી હેં જિસ સે હમારા અન્દરૂની બર્કી નિઝામ મુ-તહર્રિક હો જાતા હૈ ઓર એક હદ તક બર્કી રૌ હમારે હાથોં મેં સિમટ આતી હૈ જિસ સે હમારે હાથોં મેં હુસ્ન પૈદા હો જાતા હૈ.

કુલ્લી કરને કી હિક્મતે

પહલે હાથ ધો લિયે જાતે હેં જિસ સે વોહ જરાસીમ સે પાક હો જાતે હેં વરના યેહ કુલ્લી કે ઝરીએ મુંહ મેં ઓર ફિર પેટ મેં જા કર મુ-તઅદદ અમરાઝ કા બાઈસ બન સકતે હેં. હવા કે ઝરીએ લા તા'દાદ મોહલિક જરાસીમ નીઝ ગિઝા કે અજઝા હમારે મુંહ ઓર દાંતોં મેં લુઆબ કે સાથ ચિપક જાતે હેં. યુનાન્યે વુઝૂ મેં મિસ્વાક ઓર કુલ્લિયોં કે ઝરીએ મુંહ કી બેહતરીન સફાઈ હો જાતી હૈ. અગર મુંહ કો સાફ ન ક્રિયા જાએ તો ઇન અમરાઝ કા ખતરા પૈદા હો જાતા હૈ : «1» એઝઝ (Aids), કે ઇસ કી ઇબ્તિદાઈ અલામાત મેં મુંહ કા પકના ભી શામિલ હૈ. એઝઝ કા તા હાલ ડોક્ટર ઇલાજ દરયાફત નહીં કર પાએ ઇસ મરઝ

دینہ

1 : વોહ જરાસીમ જો કિસી ચીઝ પર કાઈ કી તરહ જમ જાતે હેં.

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جس کے پاس میرا ٹیک હો ઓર વોહ મુઝ પર દુરૂદ શરીફ ન પઢે તો વોહ લોગોં મેં સે કન્જુસ તરીન શખ્સ હૈ. (ترمذی)

મેં બદન કા મુદા-ફ-અતી નિઝામ નાકારા હો જાતા હૈ, ઈસ મેં અમરાઝ કા મુકાબલા કરને કી કુવ્વત નહીં રહતી ઓર મરીઝ ઘુલ ઘુલ કર મર જાતા હૈ ﴿2﴾ મુંહ કે કનારોં કા ફટના ﴿3﴾ મુંહ ઓર હોંટોં કી દાદકૂબા (Moniliasis) ﴿4﴾ મુંહ મેં ફફૂંદી કી બીમારિયાં ઓર છાલે વગૈરા. નીઝ રોઝા ન હો તો કુલ્લી કે સાથ ગર-ગરા કરના ભી સુન્નત હૈ. ઓર પાબન્દી કે સાથ ગર-ગરે કરને વાલા કવ્વે (Tonsil) બઢને ઓર ગલે કે બહુત સારે અમરાઝ હતા કે ગલે કે કેન્સર સે મહફૂઝ રહતા હૈ.

નાક મેં પાની ડાલને કી હિકમતેં

ફફૂંડોં કો ઐસી હવા દરકાર હોતી હૈ જો જરાસીમ, ધૂએં ઓર ગદોં ગુબાર સે પાક હો ઓર ઉસ મેં 80 ફીસદ રતૂબત (યા'ની તરી) હો ઐસી હવા ફરાહમ કરને કે લિયે અલ્લાહ ﷻ ને હમેં નાક કી ને'મત સે નવાઝા હૈ. હવા કો મરતૂબ યા'ની નમ બનાને કે લિયે નાક રોઝાના તકરીબન ચૌથાઈ ગેલન નમી પૈદા કરતી હૈ. સફાઈ ઓર દીગર સખ્ત કામ નથનોં કે બાલ સર અન્જામ દેતે હૈ. નાક કે અન્દર એક ખુદ બીની (Microscopic) ઝાડૂ હૈ. ઈસ ઝાડૂ મેં ગૈર મ-ર-ઈ યા'ની નઝર ન આને વાલે રૂએં હોતે હૈ જો હવા કે ઝરીએ દાખિલ હોને વાલે જરાસીમ કો હલાક કર દેતે હૈ. નીઝ ઈન ગૈર મ-ર-ઈ રૂઓં કે ઝિમ્મે એક ઓર દિકાઈ નિઝામ ભી હૈ જિસે ઈંગ્રેઝી મેં lysozyme (લૈસોઝાઈમ) કહતે હૈ, નાક ઈસ કે ઝરીએ સે આંખોં કો Infection (યા'ની જરાસીમ) સે મહફૂઝ રખતી હૈ. اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى رَسُوْلِكَ ! વુઝૂ કરને વાલા નાક મેં પાની ચઢાતા હૈ જિસ સે જિસ્મ કે ઈસ અહમ તરીન આલે નાક કી સફાઈ હો જાતી હૈ ઓર પાની કે અન્દર કામ કરને વાલી બર્કી રૌ સે નાક કે અન્દરૂની ગૈર

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (उस शप्स की नाक पाक आवूद हो जिस के पास मेरा जिक्र हो और वोह मुज पर दुरुदे पाक न पड़े. (१८७))

મ-ર-ઈ રૂઓં કી કારકર્દગી કો તક્વિયત મિલતી હૈ ઓર મુસલ્માન વુઝૂ કી બ-ર-કત સે નાક કે બે શુમાર પેચીદા અમરાઝ સે મહફૂઝ હો જાતા હૈ. દાઈમી નઝલા ઓર નાક કે ઝખ્મ કે મરીઝોં કે લિયે નાક કા ગુસ્લ (યા'ની વુઝૂ કી તરહ નાક મેં પાની ચઢાના) બેહદ મુફીદ હૈ.

ચેહરા ધોને કી હિકમતેં

આજ કલ ફઝાઓં મેં ધૂએં વગૈરા કી આલૂ-દગિયાં બઢતી જા રહી હેં, મુખ્તલિફ કીમિયાવી માદે સીસા વગૈરા મૈલ કુચૈલ કી શકલ મેં આંખોં ઓર ચેહરે વગૈરા પર જમતા રહતા હૈ, અગર ચેહરા ન ધોયા જાએ તો ચેહરે ઓર આંખેં કઈ અમરાઝ સે દો ચાર હો જાએ. એક યૂરોપિયન ડોક્ટર ને એક મકાલા લિખા જિસ કા નામ થા. : આંખ, પાની, સિહ્હત (Eye, Water, Health) ઈસ મેં ઉસ ને ઈસ બાત પર ઝોર દિયા કે “અપની આંખોં કો દિન મેં કઈ બાર ધોતે રહો વરના તુમહેં ખતરનાક બીમારિયોં સે દો ચાર હોના પડેગા.” ચેહરા ધોને સે મુંહ પર કીલ નહીં નિકલતે યા કમ નિકલતે હેં. માહિરીને હુસ્ન વ સિહ્હત ઈસ બાત પર મુત્તફિક હેં કે હર તરહ કે Cream ઓર Lotion વગૈરા ચેહરે પર દાગ છોડતે હેં, ચેહરે કો ખૂબ સૂરત બનાને કે લિયે ચેહરે કો કઈ બાર ધોના લાઝિમી હૈ. “અમેરીકન કાઉન્સિલ ફોર બ્યૂટી” કી સરકર્દા મિમ્બર “બેચર” ને ક્યા ખૂબ ઈન્કિશાફ કિયા હૈ કહતી હૈ: “મુસલ્માનોં કો કિસી કિસ્મ કે કીમિયાવી લોશન કી હાજત નહીં વુઝૂ સે ઈન કા ચેહરા ધુલ કર કઈ બીમારિયોં સે મહફૂઝ હો જાતા હૈ.” મહકમએ માહોલિયાત કે માહિરીન કા કહના હૈ: “ચેહરે કી એલર્જી સે બચને કે લિયે ઈસ કો બાર બાર ધોના ચાહિયે.” الْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ ! એસા સિર્ફ વુઝૂ કે ઝરીએ હી મુફિદ હૈ. الْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ ! વુઝૂ મેં ચેહરા ધોને સે એલર્જી સે ચેહરે કી હિફાઝત હોતી,

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દો સો બાર દુરૂદે પાક પઢા ઉસ કે દો સો સાલ કે ગુનાહ મુઆફ હોંગે. (ક્રામલ)

ઇસ કા મસાજ હો જાતા, ખૂન કા દોરાન ચેહરે કી તરફ રવાં હો જાતા, મૈલ કુચૈલ ભી ઉતર જાતા ઓર ચેહરે કા હુસ્ન દોબાલા હો જાતા હૈ.

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

અન્ધા પન સે તહફ્ફુઝ

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! આંખોં કી એક બીમારી હૈ જિસ મેં ઇસ કી રતૂબતે અસ્લિયા યા'ની અસ્લી તરી કમ યા ખત્મ હો જાતી ઓર મરીઝ આહિસ્તા આહિસ્તા અન્ધા હો જાતા હૈ. તિબ્બી ઉસૂલ કે મુતાબિક અગર ભંવોં કો વક્તન ફ વક્તન તર ક્રિયા જાતા રહે તો ઇસ ખોઈનાક મરઝ સે તહફ્ફુઝ હાસિલ હો સકતા હૈ. اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ عَزَّوَجَلَّ ! વુઝૂ કરને વાલા મુંહ ધોતા હૈ ઓર ઇસ તરહ ઉસ કી ભંવેં તર હોતી રહતી હેં. આશિકાને રસૂલ કી દાઢી ભી વુઝૂ મેં ધુલતી હૈ ઓર ઇસ મેં ભી ખૂબ હિકમતેં હેં, ડોક્ટર પ્રોફેસર જયોર્જ એલ કહતા હૈ : “મુંહ ધોને સે દાઢી મેં ઉલઝે હુએ જરાસીમ બહ જાતે હેં, જડ તક પાની પહોંચને સે બાલોં કી જડેં મઝબૂત હોતી હેં, દાઢી કે ખિલાલ સે જૂઓં કા ખતરા દૂર હોતા હૈ, દાઢી મેં પાની કી તરી કે ઠહરાવ સે ગરદન કે પહોં, થાઈરાઈડ ગ્લેંડ ઓર ગલે કે અમરાઝ સે હિફાઝત હોતી હૈ.”

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

કોહનિયાં ઘોને કી હિકમતેં

કોહની પર તીન³ બડી રંગેં હેં જિન કા તઅલ્લુક દિલ, જિગર ઓર દિમાગ સે હૈ ઓર જિસ્મ કા ચેહ હિસ્સા ઉમૂમન ઢકા રહતા હૈ અગર ઇસ કો પાની ઓર હવા ન લગે તો મુ-તઅદદ દિમાગી ઓર આ'સાબી અમરાઝ પૈદા હો સકતે હેં. વુઝૂ મેં કોહનિયોં સમેત હાથ ધોને

کرمانہ مستفاد: صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : مُڑا پر دُرُود شَرِیف پڑھو اَللّٰہُ عَلَیْکُمْ وَرَحْمَتُہٗ وَبَرَکَاتُہٗ (ابن عربی)

سے دِل، جِگار اور دِماغ کو تکویات پڑھتی ہے اور اِس تَرکِ
وَاللّٰہُ عَزَّوَجَلَّ وہی اِن کے اَمراں سے مَحکُوم رہے۔ مَکِیدہ یہ کہ
کونہیوں سَمیت اِثا دِہنے سے سِینے کے اَندر اِظہارِ شُدا رِشانیوں سے
بِراہِ راسِ اِنسان کا تِاکِ کِا اِہم اِہو اِتا ہے اور رِشانیوں کا
اِہم اِہا و کِی شِکِ اِہتِیار کِر لیتا ہے، اِس اِہال سے اِثا
کے ا-اِلا ت یا'نی کِل پُڑے مَکِیدہ تِاکِ تِر اِہو اِتے ہِے۔

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

مَسْکِ کِی اِہکِمتِے

سِر اور گِرَدَن کے دِرمِیان “اِہلِ وِرید” یا'نی شِہرِگ
وِاکِ اِہے اِس کا تِاکِ کِی رِیڈ کِی اِہی اور اِرا مِڑ اور جِسم
کے تِما م تِر اِہوں سے ہے۔ اِہ وِڑ کِرنے وِالا گِرَدَن کا مَسْکِ کِرتا
ہے تو اِثا کے اِری اِہے کِری رِے نِکِل کِر شِہرِگ مِے اِظہارِ اِہو اِتی
ہے اور رِیڈ کِی اِہی سے اِہی اِہی جِسم کے تِما م اِا'سا اِی نِا اِم
مِے اِہل اِتی ہے اور اِس سے اِا'سا اِی نِا اِم کو تِوا نا اِہ اِاسِیل
اِہی ہے۔

پا گِلوں کا ڈاکٹر

اِہکِ سا اِہی کا اِہان ہے : مِے اِانس مِے اِہکِ اِہل وِڑ کِر رِدا
اِا، اِہکِ شِہس اِہا اِہے گِور سے مِڑے دِہتا رِدا ! اِہ مِے اِارِیگ اِہا
تو اِس نے مِڑ سے پُہا : اِاپ کِون اور کِہا کے وِتِنی ہِے ? مِے نے
اِوا اِہا : مِے پا کِستِانی مِوسِلمِان اِھ۔ پُہا : پا کِستِان مِے کِیتِنے

તુમ્હારે ગુનાહોં કે લિયે મગ્ફિરત હૈ. (ما مع غیر)

1 : યા'ની તૈરના.

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : જો મુઝ પર એક દુરુદ શરીફ પડતા હૈ અલ્લાહ عُزَّوَجَلَّ ઉસ કે લિયે એક કીરાત અજ લખતા હૈ ઓર કીરાત ઉહુદ પહાડ જિતના હૈ. (મુવાઝઃ)

ભી બચત હોતી હૈ.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب ! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

પાઉં ઘોને કી હિક્મતે

પાઉં સબ સે ઝિયાદા ધૂલ આલૂદ હોતે હૈં. પહલે પહલ infection (યા'ની જરાસીમ) પાઉં કી ઉંઘલિયોં કે દરમિયાની હિસ્સે સે શુરૂઆ હોતા હૈ. વુઝૂ મેં પાઉં ઘોને સે ગદ્દો ગુબાર ઓર જરાસીમ બહ જાતે હૈં ઓર બચે ખુચે જરાસીમ પાઉં કી ઉંઘલિયોં કે ખિલાલ સે નિકલ જાતે હૈં. લિહાઝા વુઝૂ મેં સુન્નત કે મુતાબિક પાઉં ઘોને સે નીંદ કી કમી, દિમાગી ખુશ્કી, ઘબરાહટ ઓર માયૂસી (Depression) જૈસે પરેશાન કુન અમરાઝ દૂર હોતે હૈં.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب ! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

વુઝૂ કા બચા હુવા પાની

આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ ફરમાતે હૈં : હુઝૂર صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને વુઝૂ ફરમા કર બચા હુવા પાની ખડે હો કર નોશ ફરમાયા ઓર એક હદીસ મેં રિવાયત કિયા ગયા કે ઈસ કા પાની 70 મરઝ સે શિફા હૈ (ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 4, સ. 575) ફુ-કહાએ કિરામ رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ ફરમાતે હૈં : “કિસી બરતન યા લોટે સે વુઝૂ કિયા હો તો ઉસ કા બચા હુવા પાની કિબ્લા રૂ ખડે હો કર પીના મુસ્તહબ હૈ.” (تَبْيِيْنُ الْحَقَائِقِ ج 1 ص 44) વુઝૂ કા બચા હુવા પાની પીને કે બારે મેં એક મુસલ્માન ડોક્ટર કા કહના હૈ : «1» ઈસ કા પહલા અસર મસાને પર પડતા, પેશાબ કી રુકાવટ દૂર હોતી ઓર ખૂબ ખુલ કર પેશાબ આતા હૈ

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : جس نے کیتاબ میں موز پر دھڑکے پاک لکھا تو جب تک میرا نام اُس میں رہے گا کفرِ شتہ اُس کے لیے اِستغفار کرتے رہے گا۔ (طبرانی)

﴿2﴾ ઈસ સે ના જાઈઝ શહૂવત સે ખલાસી હાસિલ હોતી હૈ ﴿3﴾ જિગર, મે'દા ઓર મસાને કી ગરમી દૂર હોતી હૈ.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

ઇન્સાન ચાંદ પર

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! વુઝૂ ઓર સાઈન્સ કા મૌઝૂઅ ચલ રહા થા, આજ કલ સાઈન્સી તહકીકાત કી તરફ બા'ઝ લોગોં કા ઝિયાદા રુજહાન હોતા હૈ બલ્કે કઈ એસે ભી અફરાદ ઈસ મુઆ-શરે મેં પાએ જાતે હેં જો ઈંગ્રેઝ મુહક્કિકીન ઓર સાઈન્સ દાનોં સે કાફી મરગિબ હોતે હેં, એસોં કી ખિદમત મેં અર્ઝ હૈ કે બહુત સારે હકાઈક એસે હેં જિન કી તલાશ મેં સાઈન્સ દાન આજ સર ટકરા રહે હેં ઓર મેરે મીઠે મીઠે આકા મક્કી મ-દની મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ઉન કો પહલે હી બયાન ફરમા ચુકે હેં. દેખિયે ! અપને દા'વે કે મુતાબિક સાઈન્સ દાન અબ ચાંદ પર પહોંચે હેં મગર મેરે પ્યારે પ્યારે આકા મદીને વાલે મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم યેહ અલ્ફાઝ લિખતે વક્ત (યા'ની મુહર્રમુલ હરામ 1434 હિ.) તકરીબન 1434 સાલ પહલે સફરે મે'રાજ મેં ચાંદ સે ભી વરાઉલ વરા (યા'ની દૂર સે દૂર) તશરીફ લે જા ચુકે હેં. મેરે આકા આ'લા હઝરત રَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ કે ઉર્સ શરીફ કે મૌકઅ પર દારુલ ઉલૂમ અમ્મજદિય્યા આલમગીર રોડ બાબુલ મદીના કરાચી મેં મુન્અકિદ હોને વાલે એક મુશાઈરે મેં શિકત કા મૌકઅ મિલા જિસ મેં હદાઈકે બખ્શિશ શરીફ સે યેહ “મિસ્રએ તરહ” રખા ગયા થા :

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર એક બાર દુરુદે પાક પઢા અલ્લાહ ઉસ પર દસ રહમતેં બેજતા હૈ. (مسلم)

સર વોહી સર જો તેરે કદમોં પે કુરબાન ગયા

હઝરતે સદરુશરીઅત, બદરુતરીકત, મુસન્નિફે બહારે શરીઅત, ખલીફએ આ'લા હઝરત, મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'ઝમી સાહિબ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْقَوٰی કે શહઝાદે મુફરિસિરે કુરઆન હઝરતે અલ્લામા અબ્દુલ મુસ્તફા અઝ્હરી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْقَوٰی ને ઉસ મુશાઈરે મેં અપના જો કલામ પેશ ક્રિયા થા ઉસ કા એક શે'ર મુલા-હઝા હો :

કહતે હેં સત્હ પે ચાંદ કી ઈન્સાન ગયા અર્શે આ'ઝમ સે વરા તયબા કા સુલ્તાન ગયા

યા'ની કહા જા રહા હૈ કે અબ ઈન્સાન ચાંદ પર પહોંચ ગયા હૈ !

સય પૂછો તો ચાંદ બહુત હી કરીબ હૈ, મેરે મીઠે મદીને કે અ-ઝમત વાલે સુલ્તાન, શહન્શાહે ઝમીનો આસ્માન, રહમતે આ-લમિય્યાન, સરદારે દો² જહાન صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم મે'રાજ કી રાત ચાંદ કો પીછે છોડતે હુએ અર્શે આ'ઝમ સે ભી બહુત ઊપર તશરીફ લે ગએ.

અર્શ કી અકલ દંગ હૈ ચર્ખ મેં આસ્માન હૈ જાને મુરાદ અબ કિધર હાએ તેરા મકાન હૈ

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْ مُحَمَّد

નૂર કા ખિલોના

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! રહા ચાંદ, જિસ પર સાઈન્સ દાન અબ પહોંચને કા દા'વા કર રહા હૈ વોહ ચાંદ તો મેરે પ્યારે આકા صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે તાબેએ ફરમાન હૈ. યુનાન્હે “દલાઈલુન્નુબુવ્વહ” મેં હૈ : સુલ્તાને દો² જહાન صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે ચયાજાન હઝરતે સય્યિદુના અબ્બાસ બિન અબ્દુલ મુતલિબ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُمَا ફરમાતે હેં,

! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يا رسولَ اللهِ
 मैं ने आप (के बचपन शरीफ में आप) में ऐसी बात देखी जो आप की
 नुबुव्वत पर दलावत करती थी और मेरे इमान लाने के अस्बाब में से
 येद भी अेक सबब था. युनान्हे मैं ने देखा के आप صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
 गधवारे (या'नी पिंघोडे) में लैटे हुअे यांद से बातें कर रहे थे और जिस
 तरफ आप صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآलِهِ وَسَلَّمَ उंगली से इशारा इरमाते यांद उसी
 तरफ हो जाता था. सरकारे नामदार صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآलِهِ وَسَلَّمَ ने इरमाया :
 “मैं उस से बातें करता था और वोड मुज से बातें करता था और मुजे रोने से
 बडलाता था और मैं उस के गिरने की आवाज सुनता था जब के वोड अर्श
 ईलाही عَزَّ وَجَلَّ के नीये सजदे में गिरता था.” (دلائل النبوة للبيهقي، ج ٢ ص ٤١)

ખેલતે થે ચાંદ સે બચપન મેં આકા ઈસ લિયે   યેહ સરાપા નૂર થે વોહ થા ખિલોના નૂર કા

“બુખારી શરીફ” મેં છે : કુફરારે મક્કા ને સરકારે મદીના
 صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم کی پیدماتے یا ب-ر-کت مےں مو’જیلا દિખાને કા
 મુતા-લબા કિયા તો આપ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઉંહે ચાંદ કે દો² ટુકડે
 કર કે દિખા દિયે. (بخاری ج ۲ ص ۵۷۹ حدیث ۳۸۶۸) અલ્લાહ તબા-ર-ક v
 તઆલા પારહ 27, સૂ-રતુલ કમર કી પહલી ઔર દૂસરી² આયત મેં

કરમાને મુસ્તફા : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક હુવા ઓર ઉસ ને મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પડા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઉં)

ઈશાદ ફરમાતા હૈ :

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
اِقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَاُنْشَقَّ
الْقَمَرُ ۝۱ وَاِنْ يَّرَوْا آیَةً یَّعْرِضُوْا
وَيَقُولُوْا سِحْرٌ مُّسْتَبِرٌ ۝۲

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : અલ્લાહ કે નામ સે શુરૂઅ જો બહુત મેહરબાન રહમત વાલા. પાસ આઈ કિયામત ઓર શક હો ગયા ચાંદ ઓર અગર દેખેં કોઈ નિશાની તો મુંહ ફેરતે ઓર કહતે હેં યેહ તો જાદૂ હૈ ચલા આતા.

મુફ્ફિસિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન (તર-જ-મએ કન્ઝુલ) وَأُنْشَقَّ الْقَمَرُ (તર-જ-મએ કન્ઝુલ) ઈમાન : ઓર શક હો ગયા ચાંદ) કે તહ્ત ફરમાતે હેં : ઈસ આયત મેં હુઝૂર (صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم) કે એક બડે મો'જિઝએ શકુલ કમર (યા'ની ચાંદ કે દો² ટુકડે હો જાને) કા ઝિક હૈ. (નૂરુલ ઈરફાન, સ. 843)

ઈશારે સે ચાંદ ચીર દિયા, છુપે હુએ ખુર કો ફેર લિયા

ગએ હુએ દિન કો અસ્ર કિયા, યેહ તાબો તુવાં તુમ્હારે લિયે

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب ! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَی مُحَمَّد

સિફ અલ્લાહ કે લિયે

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! વુઝૂ કે તિબ્બી ફવાઈદ સુન કર આપ ખુશ તો હો ગએ હોંગે મગર અર્ઝ કરતા ચલૂં કે સારે કા સારા ફન્ને તિબ ઝન્નિયાત પર મબ્ની હૈ. સાઈન્સી તહકીકાત ભી હત્મી (યા'ની ફાઈનલ) નહીં હોતી, બદલતી રહતી હેં. હાં અલ્લાહ વ

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جس نے मुझ पर एक बार दुरुदे पाक पढा अल्लाह उस पर दस रહमतें बेजता है. (مسلم)

રસૂલ ﷺ કે અહકામાત અટલ હેં વોહ નહીં બદલેંગે. હમં સુન્નતોં પર અમલ તિબ્બી ફવાઈદ પાને કે લિયે નહીં સિફ વ સિફ રિઝાએ ઇલાહી ﷻ કી ખાતિર કરના ચાહિયે, લિહાઝા ઇસ લિયે વુઝૂ કરના કે મેરા બ્લડ પ્રેશર નોર્મલ હો જાએ યા મેં તાઝા દમ હો જાઊંગા યા ડાએટિંગ કે લિયે રોઝા રખના તાકે ભૂક કે ફવાઈદ હાસિલ હોં. સફરે મદીના ઇસ લિયે કરના કે આબો હવા ભી તબ્દીલ હો જાએગી ઓર ઘર ઓર કારોબારી ઝઝઝટ સે ભી કુછ દિન સુકૂન મિલેગા. યા દીની મુતા-લઆ ઇસ લિયે કરના કે મેરા ટાઈમ પાસ હો જાએગા. ઇસ તરહ કી નિયતોં સે આ'માલ બજા લાને વાલોં કો સવાબ નહીં મિલેગા. અગર હમ અમલ અલ્લાહ ﷻ કો ખુશ કરને કે લિયે કરેંગે તો સવાબ ભી મિલેગા ઓર ઝિમ્નન ઇસ કે ફવાઈદ ભી હાસિલ હો જાએંગે. લિહાઝા ઝાહિરી ઓર બાતિની આદાબ કો મલ્હૂઝ રખતે હુએ વુઝૂ ભી હમં અલ્લાહ ﷻ કી રિઝા હી કે લિયે કરના ચાહિયે.

તસવ્વુફ કા અઝીમ મ-દની નુસ્ખા

હુજ્જતુલ ઇસ્લામ ઇમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી رحمة الله تعالى ફરમાતે હેં : વુઝૂ સે ફરાગત કે બા'દ જબ આપ નમાઝ કી તરફ મુ-તવજ્જેહ હોં ઉસ વક્ત યેહ તસવ્વુર કીજિયે કે જિન ઝાહિરી આ'ઝા પર લોગોં કી નઝર પડતી હૈ વોહ તો બ ઝાહિર તાહિર (યા'ની પાક) હો ચુકે મગર દિલ કો પાક કિયે બિગૈર બારગાહે

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો શખ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (ટર્મી)

ઇલાહી ેઝ્ઝંજલ મેં મુનાજાત કરના હયા કે ખિલાફ હૈ ક્યૂંકે અલ્લાહ ેઝ્ઝંજલ દિલોં કો ભી દેખને વાલા હૈ. મઝીદ ફરમાતે હૈં : ઝાહિરી વુઝૂ કર લેને વાલે કો યેહ બાત યાદ રખની ચાહિયે કે દિલ કી તહારત (યા'ની સફાઈ) તૌબા કરને ઓર ગુનાહ કો છોડને ઓર ઉમ્દા અખ્લાક અપનાને સે હોતી હૈ. જો શખ્સ દિલ કો ગુનાહોં કી આલૂ-દગિયોં સે પાક નહીં કરતા ફક્ત ઝાહિરી તહારત (યા'ની સફાઈ) ઓર ઝૈબો ઝીનત પર ઇક્તિફા કરતા હૈ ઉસ કી મિસાલ ઉસ શખ્સ કી સી હૈ જો બાદશાહ કો મદ્દુઝી કરતા હૈ ઓર અપને ઘર કો બાહર સે ખૂબ ચમકાતા હૈ ઓર રંગો રોગન કરતા હૈ મગર મકાન કે અન્દરૂની હિસ્સે કી સફાઈ પર કોઈ તવજ્જોહ નહીં દેતા, અબ ઐસી સૂરત મેં જબ બાદશાહ ઉસ કે મકાન કે અન્દર આ કર ગન્દગિયાં દેખેગા તો વોહ નારાઝ હોગા યા રાઝી યેહ હર ઝી શુઝિર ખુદ સમઝ સકતા હૈ.

(અખ્લાકુલુમ ૧/૧૦ મુત્લખા)

સુન્નત સાઇન્સી તહકીક કી મોહતાજ નહીં

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! યાદ રખિયે ! મેરે આકા

ﷺ કી સુન્નત સાઇન્સી તહકીક કી મોહતાજ નહીં ઓર હમારા મક્સૂદ ઇતિબાએ સાઇન્સ નહીં ઇતિબાએ સુન્નત હૈ, મુઝે કહને દીજિયે કે જબ યૂરોપિયન માહિરીન બરસ્કા બરસ કી અરક રેઝી કે બા'દ નતીજે કા દરીયા ખોલતે હૈં તો ઉન્હેં સામને મુસ્કુરાતી નૂર બરસાતી સુન્નતે મુસ-ત-ફવી ﷺ હી નઝર આતી હૈ ! દુન્યા મેં લાખ સૈરો સિયાહત કીજિયે, જિતના ચાહે ઐશો ઇશરત

કરમાને મુસ્તફા : صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક હુવા ઓર ઉસ ને મુઝ પર દુરુદે પાક ન પઢા તહકીક વોહ બદ બાપ્ત હો ગયા. (જિન્ના)

કીજિયે, મગર આપ કે દિલ કો હકીકી રાહત મુયસ્સર નહીં આએગી, સુકૂને કલબ સિર્ફો સિર્ફ યાદે ખુદા عَزَّوَجَلَّ મેં મિલેગા. દિલ કા ચૈન ઇશકે સરવરે કૌનૈન صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ હી મેં હાસિલ હોગા. દુન્યા વ આખિરત કી રાહતેં સાઈન્સી આલાત T.V., VCR ઓર internet કે રૂ બરૂ નહીં ઇતિબાએ સુન્નત મેં હી નસીબ હોંગી. અગર આપ વાકેઈ દોનોં² જહાં કી ભલાઈયાં ચાહતે હૈં તો નમાઝોં ઓર સુન્નતોં કો મઝબૂતી સે થામ લીજિયે ઓર ઇન્હેં સીખને કે લિયે દા'વતે ઇસ્લામી કે મ-દની કાફિલોં મેં સફર અપના મા'મૂલ બના લીજિયે. હર ઇસ્લામી ભાઈ નિયત કરે કે મેં ઝિન્દગી મેં કમ અઝ કમ એક બાર યક મુશ્ત 12 માહ, હર 12 માહ મેં 30 દિન ઓર હર માહ 3 દિન સુન્નતોં કી તરબિયત કે મ-દની કાફિલે મેં સફર કિયા કરૂંગા, اِنْ شَاءَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ.

તેરી સુન્નતોં પે ચલ કર મેરી રૂહ જબ નિકલ કર ચલે તૂ ગલે લગાના મ-દની મદીને વાલે

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

ગમે મદીના, બકીઅ,
મગ્ફિરત ઓર બે
હિસાબ જન્નતુલ
ફિરદૌસ મેં આકા
કે પડોસ કા તાલિબ

21 મુહર્રમુલ હરામ 1434 સિ.હિ.
6-12-2012

ગુસ્લ કી લરીકા (હ-નફી)

ઇસ રિસાલે મેં....

મુસલ્લે પર કા'બતુલ્લાહ કી તસ્વીર...

અનોખી સઝા...

તયમ્મુમ કા તરીકા....

બારિશ મેં ગુસ્લ...

મુશ્ત ઝની કા અઝાબ...

વરક ઉલટિયે....

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ગુસ્લ કા તરીકા (હ-નફી)

યેહ રિસાલા (25 સફહાત) મુકમ્મલ પઠ લીજિયે, કવી ઇમ્કાન હે
કે કઈ ગ-લતિયાં આપ કે સામને આ જાઓ.

દુરુદ શરીફ કી ફઝીલત

સરકારે મદીના, સુલ્તાને બા કરીના, કરારે કલ્બો સીના,
ફેઝ ગન્જના, સાહિબે મુઅત્તર પસીના. صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
ઈશાદિ રહમત બુન્યાદ હૈ : મુઝ પર દુરુદે પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ
તુમ્હારે લિયે તહારત હૈ. (مُسْنَدُ أَبِي يَغْلَى ج ٥ ص ٤٥٨ حديث ٦٣٨٣)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

અનોખી સઝા

હઝરતે સચ્ચિદના જુનૈદે બગદાદી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْهَادِي ફરમાતે હૈં :
ઈબ્નુલ કુરૈબી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي કહતે હૈં : એક બાર મુઝે એહતિલામ હો
ગયા. મૈં ને ઇરાદા કિયા ઇસી વક્ત ગુસ્લ કર લૂં. ચૂંકે સપ્ત સદ્દા કી
રાત થી નફ્સ ને સુસ્તી કી ઓર મશ્વરા દિયા : “અભી કાફી રાત બાકી
હે ઇતની જલ્દી ભી ક્યા હૈ ! સુબ્હ ઇત્મીનાન સે ગુસ્લ કર લેના.” મૈં ને
ફૌરન નફ્સ કો અનોખી સઝા દેને કે લિયે કસમ ખાઈ કે ઇસી વક્ત
કપડોં સમેત નહાગિંગા ઓર નહાને કે બા’દ કપડે નિચોડૂંગા ભી નહીં
ઓર ઇન કો અપને બદન હી પર ખુશ્ક કરૂંગા. ચુનાન્થે મૈં ને ઐસા હી

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَتَّى يَلْبَسَ الْغُضْلَ الْبَاطِلَ : जिस نے मुझ पर एक बार दुबरे पाक पढा अद्लाह उस पर दस रહमतें बेजता है. (مسلم)

ક્રિયા, વાકેઈ જો અદલાહ غَزَّ وَجَلَّ કે કામ મેં ઢીલ કરે એસે સરકશ નફસ કી યેહી સઝા હૈ. (کیمیائے سعادت ج ۲ ص ۸۹۲)

અદલાહ غَزَّ وَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી મગ્ફિરત હો.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

નિહંગા^૧ વ અઝદહા મારા અગર્યે શેરે નર મારા

બડે મૂઝી કો મારા નફસે અમ્મારા કો ગર મારા

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! દેખા આપ ને ! હમારે અસ્લાફે

કિરામ رَحْمَتُهُمُ اللَّهُ السَّلَام અપને નફસ કી ચાલોં કો નાકામ બનાને કે લિયે કેસી કેસી મશક્કતેં ઝેલતે થે. ઈસ સે વોહ ઇસ્લામી ભાઈ દર્સ હાસિલ કરેં જો રાત કો એહતિલામ હો જાને કી સૂરત મેં આખિરત કી ખૌફનાક શર્મ કો ભુલા કર મહૂઝ ઘર વાલોં સે શરમા કર યા ગુસ્લ કે મુઆ-મલે મેં સુસ્તી કર કે, નમાઝે ફજ કી જમાઅત ઝાએઅ બલકે مَعَاذَ اللَّهِ غَزَّ وَجَلَّ નમાઝ તક કઝા કર ડાલતે હેં ! જબ કભી ગુસ્લ ફર્ઝ હો જાએ તો નમાઝ કા વક્ત આ જાને પર ફૌરન ગુસ્લ કર લેના ચાહિયે. હદીસે પાક મેં આતા હૈ : ફિરિશ્તે ઉસ ઘર મેં દાખિલ નહીં હોતે જિસ મેં તસ્વીર ઔર કુત્તા ઔર જુનુબ (યા'ની જિસ પર જિમાઅ યા એહતિલામ યા શહૂવત કે સાથ મની ખારિજ હોને કી વજહ સે ગુસ્લ ફર્ઝ હો ગયા) હો.

(ابوداؤد ج ۱ ص ۱۰۹ حدیث ۲۲۷)

۱- دین

1 : મગર મદ

इरमाने मुस्तफ़ा: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: जो शप्स मुज़ पर दुर्रदे पाक पढ़ना भूल गया वोह जन्नत का रास्ता भूल गया. (طبرانی)

ਗੁਸ਼ ਕਾ ਤਰੀਕਾ (ਓ-ਨੜੀ)

बिगैर ज़बान छिलाओ दिल् में ठस तरह निखत कीजिये के में
 पाकी छसिल करने के लिये गुस्ल करता हूं. पहले दोनों² हाथ पधुंयों तक
 तीन³ तीन³ बार धोईये, फिर इस्तिन्जे की जगह धोईये ज्वाह नज़ासत
 हो या न हो, फिर जिस्म पर अगर कहीं नज़ासत हो तो उस को दूर
 कीजिये फिर नमाज़ का सा वुजू कीजिये मगर पाँउ न धोईये, हां अगर
 यौकी वगैरा पर गुस्ल कर रहे हैं तो पाँउ भी धो लीजिये, फिर बदन पर तेल
 की तरह पानी चुपड़ लीजिये, ખુસूसन सर्दियों में (ठस दौरान साबुन भी
 लगा सकते हैं) फिर तीन³ बार सीधे कन्धे पर पानी बछाईये, फिर तीन³
 बार उलटे कन्धे पर, फिर सर पर और तमाम बदन पर तीन³ बार, फिर
 गुस्ल की जगह से अलग हो जाईये, अगर वुजू करने में पाँउ नहीं धोओ थे
 तो अब धो लीजिये. नछाने में किब्ला रुખ न हो, तमाम बदन पर हाथ
 ફેર कर मल कर नछाईये. औसी जगह नछाना याछिये जहां किसी की
 नज़र न पड़े अगर येह मुम्किन न हो तो मई अपना सित्र (नाफ़ से ले कर
 दोनों² घुटनों समेत) किसी मोटे कपड़े से छुपा ले, मोटा कपड़ा न हो तो
 हस्बे ज़रूरत दो² या तीन³ कपड़े लपेट ले क्यूंके बारीक कपड़ा होगा तो
 पानी से बदन पर ચિપક જાએगा और اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ घुटनों या रानों
 वगैरा की रंगत आछिर होगी. औरत को तो और भी ज़ियादा ओछति यात
 की छाजत है. दौराने गुस्ल किसी किस्म की गुफ़्त-गू मत कीजिये, कोई दुआ
 भी न पढ़िये, नछाने के आ'द तोलिये वगैरा से बदन पोंछने में हरज नहीं.
 नछाने के आ'द ફોરन कपड़े पहन लीजिये. अगर मक़ड़ल वक्त न हो तो

કરમાને મુસ્તફા : **حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક હુવા ઓર ઉસ ને મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઉંઝ)

દો² રફૂઅત નફલ અદા કરના મુસ્તહબ હૈ.

(فتاوى عالمگیری ج 1 ص 319, ગૌરા, જિ. 1, સ. 319 વગૈરા)

ગુસ્લ કે તીનઝ ફરાઈઝ

﴿1﴾ કુલ્લી કરના ﴿2﴾ નાક મેં પાની ચઢાના ﴿3﴾ તમામ ઝાહિર બદન પર પાની બહાના.

(فتاوى عالمگیری ج 1 ص 13)

﴿1﴾ કુલ્લી કરના

મુંહ મેં થોડા સા પાની લે કર પચ કર કે ડાલ દેને કા નામ કુલ્લી નહીં બલ્કે મુંહ કે હર પુર્જે, ગોશે, હોંટ સે હલ્ક કી જડ તક હર જગહ પાની બહ જાએ. ઈસી તરહ દાઢોં કે પીછે ગાલોં કી તહ મેં, દાંતોં કી ખિડકિયોં ઓર જડોં ઓર ઝબાન કી હર કરવટ પર બલ્કે હલ્ક કે કનારે તક પાની બહે. રોઝા ન હો તો ગરગરા ભી કર લીજિયે કે સુન્નત હૈ. દાંતોં મેં છાલિયા કે દાને યા બોટી કે રેશે વગૈરા હોં તો ઉન કો છુડાના ઝરૂરી હૈ. હાં અગર છુડાને મેં ઝરર (યા'ની નુક્સાન) કા અન્દેશા હો તો મુઆફ હૈ, ગુસ્લ સે કબલ દાંતોં મેં રેશે વગૈરા મહસૂસ ન હુએ ઓર રહ ગએ નમાઝ ભી પઢ લી બા'દ કો મા'લૂમ હોને પર છુડા કર પાની બહાના ફર્જ હૈ, પહલે જો નમાઝ પઢી થી વોહ હો ગઈ. જો હિલતા દાંત મસાલે સે જમાયા ગયા યા તાર સે બાંધા ગયા ઓર તાર યા મસાલે કે નીચે પાની ન પહોંચતા હો તો મુઆફ હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 316, ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજ, જિ. 1, સ. 439, 440) જિસ તરહ કી એક કુલ્લી ગુસ્લ કે લિયે ફર્જ હૈ ઈસી તરહ કી તીન³ કુલ્લિયાં વુઝૂ કે લિયે સુન્નત હૈ.

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : صَلَّيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર દસ મરતબા સુબહ ઓર દસ મરતબા શામ દુરૂદ પાક પઢા (ઉસે કિયામત કે દિન મેરી શફાઅત મિલેગી. (مُحَمَّدٌ رَاسُ الْوَسِيلَةِ))

﴿2﴾ નાક મેં પાની ચઢાના

જલ્દી જલ્દી નાક કી નોક પર પાની લગા લેને સે કામ નહીં ચલેગા બલ્કે જહાં તક નર્મ જગહ હૈ યા'ની સખ્ત હડી કે શુરૂઅ તક ધુલના લાઝિમી હૈ. ઓર યેહ યૂં હો સકેગા કે પાની કો સૂંઘ કર ઊપર ખીંચિયે. યેહ ખયાલ રખિયે કે બાલ બરાબર ભી જગહ ધુલને સે ન રહ જાએ વરના ગુસ્લ ન હોગા. નાક કે અન્દર અગર રીંઠ સૂખ ગઈ હૈ તો ઉસ કા છુડાના ફર્જ હૈ, નીઝ નાક કે બાલોં કા ધોના ભી ફર્જ હૈ.

(ઐઝન, ઐઝન, સ. 442, 443)

﴿3﴾ તમામ ઝાહિરી બદન પર પાની બહાના

સર કે બાલોં સે લે કર પાઉં કે તલ્વોં તક જિસ્મ કે હર પુર્જે ઓર હર હર રોંગટે પર પાની બહ જાના ઝરૂરી હૈ, જિસ્મ કી બા'ઝ જગહં ઐસી હેં કે અગર એહતિયાત ન કી તો વોહ સૂખી રહ જાએગી ઓર ગુસ્લ ન હોગા.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 317)

“صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ” કે ઇક્કીસ હુરૂફ કી નિસ્બત

સે મર્દ વ ઔરત દોનોં કે લિયે

ગુસ્લ કી 21 એહતિયાતેં

✽ અગર મર્દ કે સર કે બાલ ગુંધે હુએ હોં તો ઉન્હેં ખોલ કર જડ સે નોક તક પાની બહાના ફર્જ હૈ ઓર ✽ ઔરત પર સિર્ફ જડ તર કર લેના ઝરૂરી હૈ ખોલના ઝરૂરી નહીં. હાં અગર ચોટી ઈતની સખ્ત ગુંધી હુઈ હો કે બે ખોલે જડે તર ન હોંગી તો ખોલના ઝરૂરી હૈ ✽ અગર કાનોં મેં બાલી યા નાક મેં નથ કા છેદ (સૂરાખ) હો ઔર વોહ બન્દ ન હો તો ઉસ

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِلْس کے پاس میرا جِیک ڈુوا اور اُس نے مُوڑ پر دُڑد شَرِیک نہ پڑا اُس نے جُکّا کیا. (عمرارزاق)

મેં પાની બહાના ફર્જ હૈ. વુઝૂ મેં સિર્ફ નાક કે નથ કે છેદ મેં ઓર ગુસ્લ મેં અગર કાન ઓર નાક દોનોં મેં છેદ હોં તો દોનોં મેં પાની બહાએ ❀ ભંવોં, મૂંછોં ઓર દાઢી કે હર બાલ કા જડ સે નોક તક ઓર ઈન કે નીચે કી ખાલ કા ધોના ઝરૂરી હૈ ❀ કાન કા હર પુર્જા ઓર ઈસ કે સૂરાખ કા મુંહ ધોએ ❀ કાનોં કે પીછે કે બાલ હટા કર પાની બહાએ ❀ ઠોડી ઓર ગલે કા જોડ, કે મુંહ ઉઠાએ બિગૈર ન ધુલેગા ❀ હાથોં કો અચ્છી તરહ ઉઠા કર બગલેં ધોએ ❀ બાઝૂ કા હર પહલૂ ધોએ ❀ પીઠ કા હર ઝર્જા ધોએ ❀ પેટ કી બલ્ટેં ઉઠા કર ધોએ ❀ નાફ મેં ભી પાની ડાલેં અગર પાની બહને મેં શક હો તો નાફ મેં ઉંગલી ડાલ કર ધોએ ❀ જિસ્મ કા હર રોંગટા જડ સે નોક તક ધોએ ❀ રાન ઓર પેડૂ (નાફ સે નીચે કે હિસ્સે) કા જોડ ધોએ ❀ જબ બૈઠ કર નહાએ તો રાન ઓર પિંડલી કે જોડ પર ભી પાની બહાના યાદ રખેં ❀ દોનોં સુરીન કે મિલને કી જગહ કા ખયાલ રખેં, ખુસૂસન જબ ખડે હો કર નહાએ ❀ રાનોં કી ગોલાઈ ઓર ❀ પિંડલિયોં કી કરવટોં પર પાની બહાએ ❀ ઝકર વ ઉન્સ-યયૈન (યા'ની ફોતોં) કી નિચલી સત્હ જોડ તક ઓર ❀ ઉન્સ-યયૈન કે નીચે કી જગહ જડ તક ધોએ ❀ જિસ કા ખતના ન હુવા, વોહ અગર ખાલ ચઢ સક્તી હો તો ચઢા કર ધોએ ઓર ખાલ કે અન્દર પાની ચઢાએ.

(મુલખખસ અઝ બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 317, 318)

મસ્તૂરાત કે લિયે 6 એહતિયાતેં

❀1❀ ઢલકી હુઈ પિસ્તાન કો ઉઠા કર પાની બહાએ ❀2❀ પિસ્તાન ઓર પેટ કે જોડ કી લકીર ધોએ ❀3❀ ફર્જે ખારિજ (યા'ની ઓરત કી શર્મગાહ કે

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દુરૂદ શરીફ પઢેગા મેં કિયામત કે દિન ઉસ કી શફાઅત કરૂંગા. (કઝાબાલ)

બાહર કે હિસ્સે) કા હર ગોશા હર ટુકડા ઊપર નીચે ખૂબ એહતિયાત સે ધોએ ﴿4﴾ ફર્જે દાખિલ (યા'ની શર્મગાહ કે અન્દરૂની હિસ્સે) મેં ઊંગલી ડાલ કર ધોના ફર્જ નહીં મુસ્તહબ હૈ ﴿5﴾ અગર હૈઝ યા નિફાસ સે ફારિગ હો કર ગુસ્લ કરેં તો કિસી પુરાને કપડે સે ફર્જે દાખિલ કે અન્દર સે ખૂન કા અસર સાફ કર લેના મુસ્તહબ હૈ (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 318) ﴿6﴾ અગર નેલ પોલિશ નાખુનોં પર લગી હુઈ હૈ તો ઉસ કા ભી છુડાના ફર્જ હૈ વરના ગુસ્લ નહીં હોગા, હાં મેહંદી કે રંગ મેં હરજ નહીં.

ઝખ્મ કી પટ્ટી

ઝખ્મ પર પટ્ટી વગૈરા બંધી હો ઔર ઉસે ખોલને મેં નુક્સાન યા હરજ હો તો પટ્ટી પર હી મસ્હ કર લેના કાફી હૈ નીઝ કિસી જગહ મરઝ યા દર્દ કી વજહ સે પાની બહાના નુક્સાન દેહ હો તો ઉસ પૂરે ઊઝવ પર મસ્હ કર લીજિયે. પટ્ટી ઝરૂરત સે ઝિયાદા જગહ કો ઘેરે હુએ નહીં હોની ચાહિયે વરના મસ્હ કાફી ન હોગા. અગર ઝરૂરત સે ઝિયાદા જગહ ઘેરે બિગૈર પટ્ટી બાંધના મુશ્કિન ન હો મ-સલન બાઝૂ પર ઝખ્મ હૈ મગર પટ્ટી બાઝૂઓં કી ગોલાઈ મેં બાંધી હૈ જિસ કે સબબ બાઝૂ કા અચ્છા હિસ્સા ભી પટ્ટી કે અન્દર છુપા હુવા હૈ, તો અગર ખોલના મુશ્કિન હો તો ખોલ કર ઉસ હિસ્સે કો ધોના ફર્જ હૈ. અગર ના મુશ્કિન હૈ યા ખોલના તો મુશ્કિન હૈ મગર ફિર વૈસી ન બાંધ સકેગા ઔર યૂં ઝખ્મ વગૈરા કો નુક્સાન પહોંચને કા અન્દેશા હૈ તો સારી પટ્ટી પર મસ્હ કર લેના કાફી હૈ, બદન કા વોહ અચ્છા હિસ્સા ભી ધોને સે મુઆફ હો જાએગા. (ઐઝન, સ. 318)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર દુરુદે પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમ્હારે લિયે તહારત હૈ.

(અલ-બીહી)

ગુસ્લ ફર્જ હોને કે 5 અસ્બાબ

﴿1﴾ મની કા અપની જગહ સે શહવત કે સાથ જુદા હો કર ઉઝ્વ સે નિકલના ﴿2﴾ એહતિલામ યા'ની સોતે મેં મની કા નિકલ જાના ﴿3﴾ શર્મગાહ મેં હશ્ફા (સુપારી) દાખિલ હો જાના ખ્વાહ શહવત હો યા ન હો, ઇન્જાલ હો યા ન હો, દોનોં પર ગુસ્લ ફર્જ હૈ ﴿4﴾ હૈઝ સે ફારિગ હોના ﴿5﴾ નિફાસ (યા'ની બચ્ચા જનને પર જો ખૂન આતા હૈ ઉસ) સે ફારિગ હોના.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 321 તા 324)

નિફાસ કી ઝરૂરી વાઝાહત

અક્સર ઔરતોં મેં યેહ મશહૂર હૈ કે બચ્ચા જનને કે બા'દ ઔરત ચાલીસ⁴⁰ દિન તક લાઝિમી તૌર પર નાપાક રહતી હૈ યેહ બાત બિલ્કુલ ગલત હૈ. નિફાસ કી તફ્સીલ મુલા-હઝા હો. બચ્ચા પૈદા હોને કે બા'દ જો ખૂન આતા હૈ ઉસ કો નિફાસ કહતે હેં ઇસ કી ઝિયાદા સે ઝિયાદા મુદત ચાલીસ⁴⁰ દિન હૈ યા'ની અગર ચાલીસ⁴⁰ દિન કે બા'દ ભી બન્દ ન હો તો મરઝ હૈ. લિહાઝા ચાલીસ⁴⁰ દિન પૂરે હોતે હી ગુસ્લ કર લે ઔર ચાલીસ⁴⁰ દિન સે પહલે બન્દ હો જાએ ખ્વાહ બચ્ચે કી વિલાદત કે બા'દ એક મિનટ હી મેં બન્દ હો જાએ તો જિસ વક્ત ભી બન્દ હો ગુસ્લ કર લે ઔર નમાઝ વ રોઝા શુરૂઆ હો ગએ. અગર ચાલીસ⁴⁰ દિન કે અન્દર અન્દર દોબારા ખૂન આ ગયા તો શુરૂઆ વિલાદત સે ખત્મે ખૂન તક સબ દિન નિફાસ હી કે શુમાર હોંગે. મ-સલન વિલાદત કે બા'દ દો² મિનટ તક ખૂન આ કર બન્દ હો ગયા ઔર ઔરત ગુસ્લ કર કે નમાઝ રોઝા વગૈરા કરતી રહી, ચાલીસ⁴⁰ દિન પૂરે હોને મેં ફક્ત દો² મિનટ બાકી થે કે ફિર

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : تُمْ جَلَسًا لَمْ يَخُذْ مِثْلَ مَا خُذَ تُمْ جَلَسًا لَمْ يَخُذْ مِثْلَ مَا خُذَ تُمْ جَلَسًا لَمْ يَخُذْ مِثْلَ مَا خُذَ
પહોંચતા હૈ. (طبرانی)

ખૂન આ ગયા તો સારા ચિલ્લા યા'ની મુકમ્મલ ચાલીસ⁴⁰ દિન નિફાસ કે ઠહરેંગે. જો ભી નમાઝે પઢીં યા રોઝે રખે સબ બેકાર ગએ, યહાં તક કે અગર ઇસ દૌરાન ફર્જ વ વાજિબ નમાઝેં યા રોઝે કઝા કિયે થે તો વોહ ભી ફિર સે અદા કરે.

(માખૂઝ અઝ ફતાવા ર-ઝવિયા મુબરરજા, જિ. 4, સ. 354, 356)

5 ઝરૂરી અહકામ

﴿1﴾ મની શહ્વત કે સાથ અપની જગહ સે જુદા ન હુઈ બલ્કે બોઝ ઉઠાને યા બુલન્દી સે ગિરને યા ફુઝલા ખારિજ કરને કે લિયે ઝોર લગાને કી સૂરત મેં ખારિજ હુઈ તો ગુસ્લ ફર્જ નહીં. વુઝૂ બહર હાલ ટૂટ જાએગા ﴿2﴾ અગર મની પતલી પડ ગઈ ઔર પેશાબ કે વક્ત યા વૈસે હી બિલા શહ્વત ઇસ કે કતરે નિકલ આએ ગુસ્લ ફર્જ ન હુવા વુઝૂ ટૂટ જાએગા ﴿3﴾ અગર એહતિલામ હોના યાદ હૈ મગર ઉસ કા કોઈ અસર કપડે વગૈરા પર નહીં તો ગુસ્લ ફર્જ નહીં ﴿4﴾ નમાઝ મેં શહ્વત થી ઔર મની ઉતરતી હુઈ મા'લૂમ હુઈ મગર બાહર નિકલને સે કબ્લ હી નમાઝ પૂરી કર લી અબ ખારિજ હુઈ તો નમાઝ હો ગઈ મગર અબ ગુસ્લ ફર્જ હો ગયા. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 321 તા 322) ﴿5﴾ અપને હાથોં સે માદ્દા ખારિજ કરને સે ગુસ્લ ફર્જ હો જાતા હૈ. યેહ ગુનાહ કા કામ હૈ. હદીસે પાક મેં ઐસા કરને વાલે કો મલહીન કહા ગયા હૈ. (આલી અબિન બશ્રાન ج 2 ص 477 حاشية الطَّحْطَاوِي عَلَى مَرَاقِي الْفَلَاح 161) ઐસા કરને સે મદ્દાના કમઝોરી પૈદા હોતી હૈ ઔર બારહા દેખા ગયા હૈ કે બિલ આખિર આદમી શાદી કે લાઈક નહીં રહતા.

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मुझ पर दस मरतबा दुर्दे पाक पढ़ा अद्लाह उंस पर सो रहमते नाज़िल फरमाता है. (طبرانی)

મુશ્ત ઝની કા અઝાબ

મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઇમામે અહલે સુન્નત મૌલાના શાહ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُ الرَّحْمٰن کی بિદમત મેં અર્ઝ કિયા ગયા : એક શખ્સ મજલૂક (યા'ની મુશ્ત ઝની કરને વાલા) હૈ વોહ ઇસ ફે'લ સે નહીં માનતા હૈ, હર ચન્દ ઉસ કો સમઝાયા હૈ, આપ તહરીર ફરમાએ, ઇસ કા ક્યા હશર હોગા ઔર ઉસ કો ક્યા દુઆ પઢના ચાહિયે જિસ સે ઉસ કી આદત છૂટ જાએ ?

ઈશાદે આ'લા હઝરત : વોહ ગુનહગાર હૈ¹, આસી હૈ, ઇસરાર કે સબબ મુર-તકિબે કબીરા હૈ, ફાસિક હૈ, હશર મેં ઐસોં કી (યા'ની મુશ્ત ઝની કરને વાલોં કી) હથેલિયાં ગાબન (યા'ની હામિલા) ઉઠેંગી જિસ સે મજમએ આ'ઝમ મેં ઉન કે રુસ્વાઈ હોગી અગર તૌબા ન કરે, ઔર અદલાહ عَزَّوَجَلَّ મુઆફ ફરમાતા હૈ જિસે ચાહે ઔર અઝાબ ફરમાતા હૈ જિસે ચાહે. ઉસે ચાહિયે કે લાહૌલ શરીફ કી કસરત કરે ઔર જબ શૈતાન ઇસ હ-ર-કત કી તરફ બુલાએ તો ફૌરન દિલ સે મુ-તવજજેહ બ બુદા عَزَّوَجَلَّ હો કર લાહૌલ પઢે. નમાઝે પન્જગાના કી પાબન્દી કરે. નમાઝે સુબહ કે બા'દ બિલા નાગા સૂ-રતુલ ઇબ્લાસ શરીફ કા વિદ્ રખે. وَاللّٰهُ تَعَالٰی اَعْلَمُ (ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 22, સ. 244)

(શ-જ-રએ અત્તારિયા સફહા 16 પર હૈ : હર સુબહ સૂ-રતુલ ઇબ્લાસ ગ્યારહ

ادینه
1 : જલક કે હોશરુબા નુક્સાનાત કી તફસીલી મા'લૂમાત કે લિયે સગે મદીના غَفَى عَنْهُ કા રિસાલા “કૌમે લૂત કી તબાહ કારિયાં” પઢ લીજિયે.

કરમાને મુસ્તકા : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस के पास मेरा जिक्र हो और वोह मुज पर दुइद शरीफ न पड़े तो वोह लोगों में से कन्जूस तरीन शप्स है. (अनसारी)

બાર પહે અગર શૈતાન મઅ લશ્કર કે કોશિશ કરે કે ઈસ સે ગુનાહ કરાએ ન કરા સકે જબ તક કે યેહ ખુદ ન કરે)

બહતે પાની મેં ગુસ્લ કા તરીકા

અગર બહતે પાની મ-સલન દરિયા, યા નહર મેં નહાયા તો થોડી દેર ઉસ મેં રુકને સે તીન^૩ બાર ધોને, તરતીબ ઔર વુજૂ યેહ સબ સુન્નતેં અદા હો ગઈ. ઈસ કી ભી ઝરૂરત નહીં કે આ'ઝા કો તીન^૩ બાર હ-ર-કત દે. અગર તાલાબ વગૈરા ઠહરે પાની મેં નહાયા તો આ'ઝા કો તીન^૩ બાર હ-ર-કત દેને યા જગહ બદલને સે તસ્લીસ યા'ની તીન^૩ બાર ધોને કી સુન્નત અદા હો જાએગી. બરસાત મેં (યા નલ યા ફવ્વારે કે નીચે) ખડા હોના બહતે પાની મેં ખડે હોને કે હુકમ મેં હૈ. બહતે પાની મેં વુજૂ ક્રિયા તો વોહી થોડી દેર ઉસ મેં ઉઝૂવ કો રહને દેના ઔર ઠહરે પાની મેં હ-ર-કત દેના તીન^૩ બાર ધોને કે કાઈમ મકામ હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 320) વુજૂ ઔર ગુસ્લ કી ઈન તમામ સૂરતોં મેં કુલ્લી કરના ઔર નાક મેં પાની ચઢાના હોગા.

ફવ્વારા જારી પાની કે હુકમ મેં હૈ

ફતાવા અહલે સુન્નત (ગૈર મતબૂઆ) મેં હૈ : ફવ્વારે (યા નલ) કે નીચે ગુસ્લ કરના જારી પાની મેં ગુસ્લ કરને કે હુકમ મેં હૈ લિહાઝા ઈસ કે નીચે ગુસ્લ કરતે હુએ વુજૂ ઔર ગુસ્લ કરતે વક્ત કી મુદત તક ઠહરા તો તસ્લીસ કી સુન્નત અદા હો જાએગી. યુનાન્યે “દુર્રે મુખ્તાર” મેં હૈ : અગર જારી પાની યા ખડે હોઝ યા બારિશ મેં વુજૂ ઔર ગુસ્લ કરને કે વક્ત કી મુદત તક ઠહરા તો ઉસ ને પૂરી સુન્નત અદા કી. (દરમુખ્તાર ૧: ૩૨૦) યાદ રહે ! ગુસ્લ યા વુજૂ મેં કુલ્લી કરના ઔર નાક મેં પાની ચઢાના હૈ.

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اُتِىَ شَافِىُّسُ كِى نَاكُ بَاكُ اَبَاوُدُّ اُخُو جِىس كِى پَاس مِىرَا جِىكُ اُخُو اُورِ وَهَلُ
مُؤَلُّ پَرِ دُڑْدِ پَاكُ نِ پَدِے. (۶۷)

ફવ્વારે કી એહતિયાતે

અગર આપ કે હમ્મામ મેં ફવ્વારા (SHOWER) હો તો ઉસે અચ્છી તરહ દેખ લીજીયે કે ઉસ કી તરફ મુંહ કર કે નંગે નહાને મેં મુંહ યા પીઠ કિબ્લે શરીફ કી તરફ તો નહીં હો રહી. ઇસ્તિન્જાખાને મેં ભી ઇસી તરહ એહતિયાત ફરમાઈયે કિબ્લે કી તરફ મુંહ યા પીઠ હોને કા મા'ના યેહ હૈ કે 45 દ-રજે કે ઝાવિયે કે અન્દર અન્દર હો. લિહાઝા યેહ એહતિયાત ભી ઝરૂરી હૈ કે 45 ડિગ્રી કે ઝાવિયે (એંગલ ANGLE) કે બાહર હો. ઇસ મસ્અલે સે અક્સર લોગ ના વાકિફ હૈં.

W.C. કા રુખ દુરુસ્ત કીજીયે

મેહરબાની ફરમા કર અપને ઘર વગૈરા કે ડબ્લ્યૂ.સી (W.C.) ઓર ફવ્વારે કા રુખ અગર ગલત હો તો ઉસ કી ઇસ્લાહ ફરમા લીજીયે ઝિયાદા એહતિયાત ઇસ મેં હૈ કે W.C. કિબ્લે સે 90 કે દ-રજે પર યા'ની નમાઝ પઢને મેં સલામ ફૈરને કે રુખ કર દીજીયે. મિ'માર ઉમૂમન તા'મીરાતી સહૂલત ઓર ખૂબ સૂરતી કા લિહાઝા કરતે હૈં આદાબે કિબ્લા કી પરવાહ નહીં કરતે. મુસલ્માનોં કો મકાન કી ગૈર વાજિબી બેહતરી કે બજાએ આખિરત કી હકીકી બેહતરી પર નઝર રખની ચાહિયે.

कुछ नेकियां कमा ले जल्द आभिरत बना ले

ભાઈ નહીં ભરોસા હે કોઈ ઝિન્દગી કા

કબ કબ ગુસ્સા કરના સુન્નત હૈ

જુમુઆ, ઇદુલ ફિત્ર, બકર ઇદ, અ-રફે કે દિન (યા'ની 9 જુલ હિજજતિલ હરામ) ઓર એહરામ બાંધતે વક્ત નહાના સુન્નત હૈ.

(فتاوى عالمگیری ج ۱ ص ۱۶)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِئِيسَ نَے مُؤَظَّ پَر رَہَے جُؤْمُؤَا دَہ سَہ بَار دُؤُءَ پَاک پَءَا اُؤَس کَ دَہ سَہ سَاؤَل کَ گُؤَاؤ مِؤَاک اُؤَے. (کُؤِؤَال)

કબ કબ ગુસ્લ કરના મુસ્તહબ છે

﴿1﴾ વુકૂફે અ-રફાત ﴿2﴾ વુકૂફે મુઝ્દલિફા ﴿3﴾ હાઝિરિયે હરમ
 ﴿4﴾ હાઝિરિયે સરકારે આ'ઝમ ﷺ ﴿5﴾ તવાફ ﴿6﴾
 દુખૂલે મિના ﴿7﴾ જમરોં પર કંકરિયાં મારને કે લિયે તીનોં³ દિન ﴿8﴾
 શબે બરાઅત ﴿9﴾ શબે કદ્ર ﴿10﴾ અ-રફે કી રાત ﴿11﴾ મજલિસે મીલાદ
 શરીફ ﴿12﴾ દીગર મજલિસે ખૈર કે લિયે ﴿13﴾ મુદ્દા નહલાને કે બા'દ
 ﴿14﴾ મજનૂન (યા'ની પાગલ) કો જુનૂન (પાગલ પન) જાને કે બા'દ
 ﴿15﴾ ગશી સે ઈફાકે કે બા'દ ﴿16﴾ નશા જાતે રહને કે બા'દ ﴿17﴾
 ગુનાહ સે તૌબા કરને ﴿18﴾ નએ કપડે પહનને કે લિયે ﴿19﴾ સફર સે
 આને વાલે કે લિયે ﴿20﴾ ઈસ્તિહાઝા કા ખૂન બન્દ હોને કે બા'દ ﴿21﴾
 નમાઝે કુસૂફ વ ખુસૂફ ﴿22﴾ નમાઝે ઈસ્તિસ્કા કે લિયે ﴿23﴾ ખૌફ વ
 તારીકી ઔર સખ્ત આંધી કે લિયે ﴿24﴾ બદન પર નજાસત લગી ઔર
 યેહ મા'લૂમ ન હુવા કે કિસ જગહ લગી હે.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 324, 325, ૩૬૩-૩૬૧ ص ۱ المختار و رد المحتار ج ۱)

એક ગુસ્લ મેં મુખ્તલિફ નિયતેં

જિસ પર ચન્દ ગુસ્લ હોં સબ કી નિયત સે એક ગુસ્લ કર
 લિયા, સબ અદા હો ગએ સબ કા સવાબ મિલેગા. જુનુબ ને જુમુઆ
 યા ઈદ કે દિન ગુસ્લે જનાબત કિયા ઔર જુમુઆ ઔર ઈદ વગૈરા કી
 નિયત ભી કર લી સબ અદા હો ગએ, અગર ઉસી ગુસ્લ સે જુમુઆ
 ઔર ઈદ કી નમાઝ અદા કર લે.

(માખૂઝ અઝ બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 325)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : मुझ पर दुर्इद शरीफ़ पढो अल्लाह तुम पर रहमत भेजेगा. (अनसरी)

બારિશ મેં ગુસ્સા

લોગોં કે સામને સિત્ર ખોલ કર નહાના હરામ હૈ. (ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્જા, જિ. ૩, સ. ૩૦૬) બારિશ વગૈરા મેં ભી નહાએં તો પાજામા યા શલવાર કે ઊપર મઝીદ રંગીન મોટી ચાદર લપેટ લીજિયે તાકે પાજામા પાની સે ચિપક ભી જાએ તો રાનોં વગૈરા કી રંગત ઝાહિર ન હો.

તંગ લિબાસ વાલે કી તરફ નઝર કરના કેસા ?

લિબાસ તંગ હો યા ઝોર સે હવા ચલી યા બારિશ યા સાહિલે સમુન્દર યા નહર વગૈરા મેં અગર્યે મોટે કપડે મેં નહાએં ઓર કપડા ઈસ તરહ ચિપક જાએ કે સિત્ર કે કિસી કામિલ ઊઝ્વ મ-સલન રાન કી મુકમ્મલ ગોલાઈ કી હૈઅત (ઉભાર) ઝાહિર હો જાએ ઐસી સૂરત મેં ઉસ (મખ્સૂસ) ઊઝ્વ કી તરફ દૂસરે કો નઝર કરને કી ઈજાઝત નહીં. યેહી હુકમ તંગ લિબાસ વાલે કે સિત્ર કે ઉભરે હુએ ઊઝ્વે કામિલ કી તરફ નઝર કરને કા હૈ.

નંગે નહાતે વક્ત ખૂબ એહતિયાત

હમ્મામ મેં તન્હા નંગે નહાએં યા ઐસા પાજામા પહન કર નહાએં કે ઉસ કે ચિપક જાને સે રાનોં વગૈરા કી રંગત ઝાહિર હો સક્તી હૈ તો ઐસી સૂરત મેં કિબ્લે કી તરફ મુંહ યા પીઠ મત કીજિયે.

ગુસ્સા સે નઝલા બઢ જાતા હો તો ?

ઝુકામ યા આશોબે યશ્મ વગૈરા હો ઓર યેહ ગુમાને સહીહ હો કે સર સે નહાને મેં મરઝ બઢ જાએગા યા દીગર અમરાઝ પૈદા હો

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: મુઝા પર કસરત સે દુરંદે પાક પઢો બેશક તુમહારા મુઝા પર દુરંદે પાક પઢના તુમહારે ગુનાહોં કે લિયે મઝિરત હૈ. (મતનબી)

જાએંગે તો કુલ્લી કીજિયે, નાક મેં પાની ચઢાઈયે ઔર ગરદન સે નહાઈયે.
ઔર સર કે હર હિસ્સે પર ભીગા હુવા હાથ ફેર લીજિયે ગુસ્લ હો.
જાએગા. બા'દે સિહ્હત સર ધો ડાલિયે પૂરા ગુસ્લ નએ સિરે સે કરના.
ઝરૂરી નહીં. (માખૂલ અઝ બહારે શરીઅત, જિ. ૧, સ. ૩૧૮)

બાણી સે નહાતે વક્ત એહતિયાત

અગર બાલ્ટી કે ઝરીએ ગુસ્લ કરે તો એહતિયાતન ઉસે તિપાઈ (STOOL) વગૈરા પર રખ લીજિયે તાકે બાલ્ટી મેં છીંદેં ન આએ. નીઝ ગુસ્લ મેં ઈસ્તિ'માલ કરને કા મગ ભી ફર્શ પર ન રખિયે.

ਘਾਟ ਦੀ ਗਿਰਦ

બાલ મેં ગિરહ પડ જાએ તો ગુસ્સા મેં ઉસે ખોલ કર પાની બહાના ઝડરી નહીં. (એઝન)

“कुरआन मुकद्दस है” के दस¹⁰ हुर्रफ़ की निश्चित से नापाकी की हालत में कुरआने पाक पढ़ने या छूने के 10 मसायल

❶ जिस पर गुस्सा ईर्ष्या हो उस को मस्जिद में जाना, तवाफ़ करना, कुरआन पढ़ना, बे धूआँ ज़बानी पढ़ना, किसी आयत का लिखना, आयत का ता'वीज़ लिखना (लिखना उस सूरत में हलाल है जिस में कागज़ का धूना पाया जाये, अगर कागज़ को न धूआँ तो लिखना ज़ाईज़ है) (गैर मत्बूआ इतावा अहले सुन्नत) औसा ता'वीज़ धूना, औसी अंगूठी धूना या पहनना जिस पर आयत या हुज़ूर मुक़्तदात लिखे हों हलाल है. (अहले शरीअत, जि. 1, स. 326) (मोमज़मे वाले या प्लास्टिक में लपेट कर कपड़े या यमड़े वगैरा में सिखे हुये ता'वीज़ को पहनने या धूने में मुज़ा-यका नहीं)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَسَى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاللهُ وَسَمُ : જો મુઝ પર એક દુરુદ શરીફ પઢતા હૈ અલ્લાહ غُزُوْهُ اُت્સ કે લિયે એક કીરાત અજ લખતા હૈ ઔર કીરાત ઉહુદ પહાડ જિતના હૈ. (عمران)

﴿2﴾ અગર કુરઆને પાક જુઝદાન મેં હો તો બે વુઝૂ યા બે ગુસ્લ જુઝદાન પર હાથ લગાને મેં હરજ નહીં. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 326)

﴿3﴾ ઈસી તરહ કિસી ઐસે કપડે યા રુમાલ વગૈરા સે કુરઆને પાક પકડના જાઈઝ હૈ જો ન અપને તાબેઅ હો ન કુરઆને પાક કે. (ઐઝન)

﴿4﴾ કુરતે કી આસ્તીન, દુપટ્ટે કે આંચલ સે યહાં તક કે ચાદર કા એક કોના ઈસ કે કન્ધે પર હૈ તો ચાદર કે દૂસરે કોને સે કુરઆને પાક કો છૂના હરામ હૈ કે યેહ સબ ચીઝેં ઈસ (છૂને વાલે) કે તાબેઅ હેં.

(ઐઝન)

﴿5﴾ કુરઆને પાક કી આયત દુઆ કી નિયત સે યા તબરુક કે લિયે મ-સલન بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ યા અદાએ શુક કે લિયે اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ યા કિસી મુસલ્માન કી મૌત યા કિસી કિસ્મ કે નુકસાન કી ખબર પર اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رٰجِعُونَ યા સના કી નિયત સે પૂરી સૂ-રતુલ ફાતિહા યા આ-યતુલ કુર્સી યા સૂ-રતુલ હશર કી આખિરી ત્રીન આયાત પઢેં ઔર ઈન સબ સૂરતોં મેં કુરઆન પઢને કી નિયત ન હો તો કોઈ હરજ નહીં.

(ઐઝન)

﴿6﴾ ત્રીનોં કુલ બિલા લફઝે કુલ બ નિયતે સના પઢ સકતે હેં. લફઝે કુલ કે સાથ સના કી નિયત સે ભી નહીં પઢ સકતે ક્યૂંકે ઈસ સૂરત મેં ઈન કા કુરઆન હોના મુ-તઅય્યન હૈ, નિયત કો કુછ દખ્લ નહીં.

(ઐઝન)

﴿7﴾ બે વુઝૂ કો કુરઆન શરીફ યા કિસી આયત કા છૂના હરામ હૈ.

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَسَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْوَسْمُ : जिस ने किताब में मुझ पर दुइद पाक लिखा तो जब तक मेरा नाम उस में रहेगा फिरिश्ते उस के लिये इस्तिस्कार करते रहेंगे. (अ. 1)

બિગૈર છૂએ ઝબાની યા દેખ કર પઢને મેં મુઝા-યકા નહીં .

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 326)

﴿8﴾ जिस भरतन या कटोरे पर सूरह या आयते कुरआनी लिखी हो वे पुजू और वे गुस्ल को उस का छूना हराम है. (औज़न, स. 327)

﴿9﴾ ઇસ કા ઇસ્તિ'માલ સબ કે લિયે મકરૂહ હૈ. હાં ખાસ બ નિયતે શિફા ઉસ મેં પાની વગૈરા ડાલ કર પીને મેં હરજ નહીં.

﴿10﴾ कुरआने पाक का तरजमा फ़ारसी या उर्दू या किसी दूसरी ज़बान में हो उस को भी पढ़ने या छूने में कुरआने पाक ही का सा हुक़्म है.

(औज़ન)

બે વુઝૂ દીની કિતાબેં છૂના

બે વુઝૂ યા વોહ જિસ પર ગુસ્લ ફર્જ હો ઉન કો ફિક્હ, તફસીર વ હદીસ કી કિતાબોં કા છૂના મકરૂહ હૈ. ઓર અગર ઇન કો કિસી કપડે સે છુવા અગર્યે ઇસ કો પહને યા ઓઢે હુએ હો તો મુઝા-યકા નહીં. મગર આયતે કુરઆની યા ઉસ કે તરજમે પર ઇન કિતાબોં મેં ભી હાથ રખના હરામ હૈ. (औज़न)

બે વુઝૂ ઇસ્લામી કિતાબેં પઢને વાલે બલકે અખ્બારાત વ રસાઇલ છૂને વાલે ભી એહતિયાત ફરમાયા કરેં કે ઉમૂમન ઇન મેં આયાત વ તરજમે શામિલ હોતે હેં.

નાપાકી કી હાલત મેં દુરૂદ શરીફ પઢના

જિન પર ગુસ્લ ફર્જ હો ઉન કો દુરૂદ શરીફ ઓર દુઆએં પઢને

કરમાને મુસ્તકા : حَتَّى يَلْبَسَ عَلَيْهِ الْإِسْتَبْرَقَ : जिस ने मुझ पर एक बार दुबुदे पाक पढा अल्लाह उस पर दस रहमते बेजता है. (مسلم)

મેં હરજ નહીં મગર બેહતર યેહ હૈ કે વુઝૂ યા કુલ્લી કર કે પઢે. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 327) અઝાન કા જવાબ દેના ઉન કો જાઈઝ હૈ.

(عالمگیری ج ۱ ص ۳۸)

ઈંગલી મેં સિયાહી (INK) કી તહ જમી હુઈ હો તો ?

પકાને વાલે કે નાખુન મેં આટા, લિખને વાલે કે નાખુન વગૈરા પર સિયાહી (INK) કા જિર્મ, આમ લોગોં કે લિયે મકખી, મચ્છર કી બીટ લગી હુઈ રહ ગઈ ઔર તવજજોહ ન રહી તો ગુસ્લ હો જાએગા. હાં મા'લૂમ હો જાને કે બા'દ જુદા કરના ઔર ઉસ જગહ કા ધોના ઝરૂરી હૈ પહલે જો નમાઝ પઢી વોહ હો ગઈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 319)

બચ્ચા કબ બાલિગ હોતા હૈ ?

લડકા બારહ¹² સાલ ઔર લડકી નવ⁹ બરસ સે કમ ઉમ્ર તક હરગિઝ બાલિગ વ બાલિગા ન હોંગે ઔર લડકા લડકી દોનોં (હિજરી સિન કે એ'તિબાર સે) 15 બરસ કી કામિલ ઉમ્ર મેં ઝરૂર શરઅન બાલિગ વ બાલિગા હૈં, અગર્યે આસારે બુલૂગ (યા'ની બાલિગ હોને કી અલામતેં) ઝાહિર ન હોં. ઈન ઉમ્રોં કે અન્દર અગર આસાર પાએ જાએં, યા'ની ખ્વાહ લડકે ખ્વાહ લડકી કો સોતે ખ્વાહ જાગતે મેં ઈન્જાલ હો (યા'ની મની નિકલે)... યા... લડકી કો હૈઝ આએ... યા... જિમાઅ સે લડકા (કિસી લડકી કો) હામિલા કર દે... યા... (જિમાઅ કી વજહ સે) લડકી કો હમ્લ રહ જાએ તો યકીનન બાલિગ વ બાલિગા હૈં. ઔર અગર આસાર ન હોં, મગર વોહ ખુદ કહેં કે હમ બાલિગ વ બાલિગા હૈં ઔર ઝાહિર હાલ ઉન કે કૌલ કી તકઝીબ ન કરતા (યા'ની ઝુટલાતા ન) હો તો ભી બાલિગ વ બાલિગા

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો શખ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (ખીરાત)

સમજે જાએંગે ઔર તમામ અહકામ બુલૂગ કે નિફાઝ પાએંગે ઔર (લડકે કે) દાઢી મૂંછ નિકલના યા લડકી કે પિસ્તાન (યા'ની છાતી) મેં ઉત્તાર પૈદા હોના કુછ મો'તબર નહીં. (ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 19, સ. 630)

કિતાબેં રખને કી તરતીબ

﴿1﴾ કુરઆને પાક સબ કિતાબોં કે ઊપર રખિયે ફિર તફસીર ફિર હદીસ ફિર ફિક્હ ફિર દીગર ઇસ્લામી કિતાબેં. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 327)

﴿2﴾ કિતાબ પર કોઈ દૂસરી ચીઝ યહાં તક કે કલમ ભી મત રખિયે બલ્કે જિસ સન્દૂક મેં કિતાબ હો ઉસ પર ભી કોઈ ચીઝ ન રખિયે.

(ઐઝન, સ. 328)

અવરાક મેં પુડિયા બાંધના

﴿1﴾ મસાઈલ યા દીનિયાત કે અવરાક મેં પુડિયા બાંધના, જિસ દસ્તર ખ્વાન યા બિછોને પર અશઆર વગૈરા કુછ તહરીર હો ઉન કા ઇસ્તિ'માલ મન્અ હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 328)

﴿2﴾ હર ઝબાન કે હુરૂફે તહજજી કા અદબ કરના ચાહિયે. (તફસીલી મા'લૂમાત કે લિયે ફૈઝાને સુન્નત કે બાબ “ફૈઝાને બિસ્મિલ્લાહ” સફહા 113 સે સફહા 123 કા મુતા-લઆ ફરમા લીજિયે)

﴿3﴾ મુસલ્લે કે કોને મેં ઉમૂમન કમ્પની કે નામ કી ચિટ સિલાઈ કી હુઈ હોતી હૈ ઉસ કો નિકાલ દિયા કરેં.

મુસલ્લે પર કા'બતુલ્લાહ શરીફ કી તસ્વીર

ઐસે મુસલ્લે જિન પર કા'બતુલ્લાહ શરીફ યા ગુમ્બદે ખઝરા બના હુવા હો ઉન કો નમાઝ મેં ઇસ્તિ'માલ કરને સે મુકદ્દસ શબીહ પર

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِلْس کے پاس میرا جِک ڈُبا اور اُس نے مُوڑ پر دُرُڈے پاک نہ پڑھا تھکیک
 وہ بے بخت ہو گیا. (ترمذی)

પાઉં યા ઘુટના પડને કા ઇમ્કાન રહતા હૈ લિહાઝા નમાઝ મેં ઐસે મુસલ્લે કા ઇસ્તિ'માલ કરના મુનાસિબ નહીં. (ફતાવા અહલે સુન્નત)

વસ્વસોં કા એક સબબ

ગુસ્લ ખાને મેં પેશાબ કરને સે વસ્વસે પૈદા હોતે હૈં. હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન મુગફફલ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે કરીમ, રઊફુર્હીમ عَلَيْهِ أَفْضَلُ الصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ ને ઇસ સે મન્ઝ ફરમાયા કે કોઈ શખ્સ ગુસ્લ ખાને મેં પેશાબ કરે ઔર ફરમાયા : બેશક ઉમૂમન ઇસ સે વસ્વસે પૈદા હોતે હૈં.

(سَنَنِ ابوداؤد ج ۱ ص ۴۴ حدیث ۲۷)

તયમ્મુમ કા બયાન

તયમ્મુમ કે ફરાઈઝ

તયમ્મુમ મેં તીન^૩ ફર્જ હૈં : ﴿1﴾ નિયત ﴿2﴾ સારે મુંહ પર હાથ ફેરના ﴿3﴾ કોહનિયોં સમેત દોનોં² હાથોં કા મસ્હ કરના.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 353, 355)

“તયમ્મુમ સીખ લો” કે દસ¹⁰ હુરૂફ કી નિસ્બત સે તયમ્મુમ કી 10 સુન્નતેં

﴿1﴾ બિસ્મિલ્લાહ શરીફ કહના ﴿2﴾ હાથોં કો ઝમીન પર મારના ﴿3﴾ ઝમીન પર હાથ માર કર લૌટ દેના (યા'ની આગે બઢાના ઔર પીછે લાના) ﴿4﴾ ઊંગ્લિયાં ખુલી હુઈ રખના ﴿5﴾ હાથોં કો ઝાડ લેના યા'ની એક હાથ કે અંગૂઠે કી જડ કો દૂસરે હાથ કે અંગૂઠે કી જડ પર મારના મગર યેહ એહતિયાત રહે કે તાલી કી આવાઝ પૈદા ન હો ﴿6﴾ પહલે

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جس نے مونہ پر ایک بار دھڑکے پاؤں پڑا ابدلواہل (اس پر دس
 رહمتें बेजता है. (مسلم)

મુંહ ફિર હાથોં કા મસ્હ કરના ﴿7﴾ દોનોં કા મસ્હ પૈ દર પૈ હોના ﴿8﴾ પહલે
 સીધે ફિર ઉલટે હાથ કા મસ્હ કરના ﴿9﴾ દાઢી કા ખિલાલ કરના ﴿10﴾
 ઉંગ્લિયોં કા ખિલાલ કરના જબકે ગુબાર પહોંચ ગયા હો. અગર ગુબાર
 ન પહોંચા હો મ-સલન પથ્થર વગૈરા કિસી એસી ચીઝ પર હાથ મારા
 જિસ પર ગુબાર ન હો તો ખિલાલ ફર્જ હૈ ખિલાલ કે લિયે દોબારા
 ઝમીન પર હાથ મારના ઝરૂરી નહીં. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 356)

તયમ્મુમ કા તરીકા (હ-નફી)

તયમ્મુમ કી નિયત કીજિયે (નિયત દિલ કે ઇરાદે કા નામ હૈ,
 ઝબાન સે ભી કહ લેં તો બેહતર હૈ. મ-સલન યૂં કહિયે : બે વુઝૂઈ યા બે ગુસ્લી યા
 દોનોં સે પાકી હાસિલ કરને ઔર નમાઝ જાઈઝ હોને કે લિયે તયમ્મુમ કરતા હું)
 બિસ્મિલ્લાહ પઢ કર દોનોં હાથોં કી ઉંગ્લિયાં કુશાદા કર કે કિસી એસી પાક
 ચીઝ પર જો ઝમીન કી કિસ્મ (મ-સલન પથ્થર, ચૂના, ઇંટ, દીવાર, મિટ્ટી
 વગૈરા) સે હો માર કર લૌટ લીજિયે (યા'ની આગે બઢાઈયે ઔર પીછે
 લાઈયે). ઔર અગર ઝિયાદા ગર્દ લગ જાએ તો ઝાડ લીજિયે ઔર ઉસ
 સે સારે મુંહ કા ઈસ તરહ મસ્હ કીજિયે કે કોઈ હિસ્સા રહ ન જાએ અગર
 બાલ બરાબર ભી કોઈ જગહ રહ ગઈ તો તયમ્મુમ ન હોગા. ફિર
 દૂસરી બાર ઈસી તરહ હાથ ઝમીન પર માર કર દોનોં² હાથોં કા નાખુનોં
 સે લે કર કોહનિયોં સમેત મસ્હ કીજિયે, ઈસ કા બેહતર તરીકા યેહ હૈ કે
 ઉલટે હાથ કે અંગૂઠે કે ઇલાવા ચાર⁴ ઉંગ્લિયોં કા પેટ સીધે હાથ કી પુશ્ત
 પર રખિયે ઔર ઉંગ્લિયોં કે સિરોં સે કોહનિયોં તક લે જાઈયે ઔર ફિર

કરમાને મુસ્તકા : حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَى وَسَلَّمَ : જો શાખ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طرائف)

વહાં સે ઉલટે હી હાથ કી હથેલી સે સીધે હાથ કે પેટ કો મસ કરતે હુએ ગિઢે તક લાઈયે ઔર ઉલટે અંગૂઠે કે પેટ સે સીધે અંગૂઠે કી પુશત કા મસ્હ કીજિયે. ઈસી તરહ સીધે હાથ સે ઉલટે હાથ કા મસ્હ કીજિયે. ઔર અગર એક દમ પૂરી હથેલી ઔર ઉંગ્લિયોં સે મસ્હ કર લિયા તબ ભી તયમ્મુમ હો ગયા ચાહે કોહની સે ઉંગ્લિયોં કી તરફ લાએ યા ઉંગ્લિયોં સે કોહની કી તરફ લે ગએ મગર સુન્નત કે ખિલાફ હુવા. તયમ્મુમ મેં સર ઔર પાઉં કા મસ્હ નહીં હૈ.

(મુલખ્ખસ અઝ બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 353, 354, 356 વગેરા)

“મેરે આ’લા હઝરત કી પરચીસર્વી શરીફ”

કે પરચીસ હુરુફ કી નિસ્બત સે તયમ્મુમ કે 25 મ-દની ફૂલ

✽ જો ચીઝ આગ સે જલ કર રાખ હોતી હૈ ન પિઘલતી હૈ ન નર્મ હોતી હૈ વોહ ઝમીન કી જિન્સ (યા’ની કિસ્મ) સે હૈ ઉસ સે તયમ્મુમ જાઈઝ હૈ. રૈતા, ચૂના, સુરમા, ગન્ધક, પથ્થર (માર્બલ), ઝબર જદ, ફીરોઝા, અકીક વગેરા જવાહિર સે તયમ્મુમ જાઈઝ હૈ ચાહે ઉન પર ગુબાર હો યા ન હો.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 357, البحر الرائق ص ۲۰۷)

✽ પક્કી ઈંટ, ચીની યા મિટ્ટી કે બરતન સે તયમ્મુમ જાઈઝ હૈ. હાં અગર ઉન પર કિસી ઐસી ચીઝ કા જિર્મ (યા’ની જિસ્મ યા તહ) હો જો જિન્સે ઝમીન સે નહીં મ-સલન કાંચ કા જિર્મ હો તો તયમ્મુમ જાઈઝ નહીં. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 358) ઉમૂમન ચીની કે બરતન પર કાંચ કી તહ ચઢી હોતી હૈ ઈસ સે તયમ્મુમ નહીં હો સકતા.

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुश्मंदे पाक न पड़ा तबकीक वोह बह भूत हो गया. (उंज)

✽ જિસ મિટ્ટી, પથ્થર વગેરા સે તયમ્મુમ કિયા જાએ ઉસ કા પાક હોના ઝરૂરી હે યા'ની ન ઉસ પર કિસી નજાસત કા અસર હો ન યેહ હો કે સિર્ફ ખુશક હોને સે નજાસત કા અસર જાતા રહા હો. (ઐઝન, સ. 357) ઝમીન, દીવાર ઔર વોહ ગર્દ જો ઝમીન પર પડી રહતી હૈ અગર નાપાક હો જાએ ફિર ધૂપ યા હવા સે સૂખ જાએ ઔર નજાસત કા અસર ખત્મ હો જાએ તો પાક હૈ ઔર ઉસ પર નમાઝ જાઈઝ હૈ મગર ઉસ સે તયમ્મુમ નહીં હો સકતા.

✽ યેહ વહ્મ, કે કત્મી નજિસ હુઈ હોગી ફુઝૂલ હૈ ઈસ કા એ'તિબાર નહીં. (ઐઝન, સ. 357)

✽ અગર કિસી લકડી, કપડે, યા દરી વગેરા પર ઈતની ગર્દ હૈ કે હાથ મારને સે ઉંઘિયોં કા નિશાન બન જાએ તો ઉસ સે તયમ્મુમ જાઈઝ હૈ. (ઐઝન, સ. 359)

✽ ચૂના, મિટ્ટી યા ઈંટોં કી દીવાર ખ્વાહ ઘર કી હો યા મસ્જિદ કી ઉસ સે તયમ્મુમ જાઈઝ હૈ. મગર ઉસ પર ઓઈલ પેન્ટ, પ્લાસ્ટિક પેન્ટ ઔર મેટ ફિનિશ યા વોલ પેપર વગેરા કોઈ એસી ચીઝ નહીં હોની ચાહિયે જો જિન્સે ઝમીન કે ઈલાવા હો, દીવાર પર માર્બલ હો તો કોઈ હરજ નહીં.

✽ જિસ કા વુઝૂ ન હો યા નહાને કી હાજત હો ઔર પાની પર ફુદરત ન હો વોહ વુઝૂ ઔર ગુસ્લ કી જગહ તયમ્મુમ કરે.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 346)

કરમાને મુસ્તફા : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : جیس نے મુઝ પર દસ મરતબા સુબહ ઓર દસ મરતબા શામ દુરૂદે પાક પઢા.
(ઉસે કિયામત કે દિન મેરી શફાઅત મિલેગી. (عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ))

❖ એસી બીમારી, કે વુઝૂ યા ગુસ્લ સે ઉસ કે બઢ જાને યા દેર મેં અચ્છા હોને કા સહીહ અન્દેશા હો યા ખુદ અપના તજરિબા હો કે જબ ભી વુઝૂ યા ગુસ્લ કિયા બીમારી બઢ ગઈ યા યૂં કે કોઈ મુસલ્માન અચ્છા કાબિલ તબીબ જો ઝાહિરી તૌર પર ફાસિક ન હો વોહ કહ દે કે પાની નુક્સાન કરેગા. તો ઈન સૂરતોં મેં તયમ્મુમ કર સકતે હેં.

(ઐઝન, ૬૬૨:૬૬૧) (اِنْ مَخْتَارًا وَرَدُّ الْمُخْتَارِ ج ۱ ص ۴۴۱)

❖ અગર સર સે નહાને મેં પાની નુક્સાન કરતા હો તો ગલે સે નહાએં ઓર પૂરે સર કા મસ્હ કરેં. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 347)

❖ જહાં ચારોં તરફ એક એક મીલ તક પાની કા પતા ન હો વહાં ભી તયમ્મુમ કર સકતે હેં. (ઐઝન)

❖ અગર ઇતના આબે ઝમઝમ શરીફ પાસ હે જો વુઝૂ કે લિયે કાફી હે તો તયમ્મુમ જાઈઝ નહીં. (ઐઝન)

❖ ઇતની સર્દી હો કે નહાને સે મર જાને યા બીમાર હો જાને કા કવી અન્દેશા હે ઓર નહાને કે બા'દ સર્દી સે બચને કા કોઈ સામાન ભી ન હો તો તયમ્મુમ જાઈઝ હે. (ઐઝન, સ. 348)

❖ કેદી કો કેદખાને વાલે વુઝૂ ન કરને દેં તો તયમ્મુમ કર કે નમાઝ પઢ લે બા'દ મેં ઇઆદા કરે ઓર અગર વોહ દુશ્મન યા કેદખાને વાલે નમાઝ ભી ન પઢને દેં તો ઇશારે સે પઢે ઓર બા'દ મેં ઇઆદા કરે.

(ઐઝન, સ. 349)

❖ અગર યેહ ગુમાન હે કે પાની તલાશ કરને મેં કાફિલા નઝરોં સે

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِلْس کے پاس میرا جِیک ڈુوا اور اُس نے مُوڑ پر دُڑد شَرِیع نہ پڑا اُس نے جِફا کی. (عبدالرزاق)

ગાઈબ હો જાએગા તો તયમ્મુમ જાઈઝ હૈ. (એઝન, સ. 350)

✽ મસ્જિદ મેં સો રહા થા કે ગુસ્લ ફર્જ હો ગયા તો જહાં થા વહીં ફૌરન તયમ્મુમ કર લે યેહી અહ્વત (યા'ની એહતિયાત કે ઝિયાદા કરીબ) હૈ. (માખૂઝ અઝ ફતાવા ર-ઝવિયા મુબર્રજા, જિ. 3, સ. 479) ફિર બાહર નિકલ આએ તાખીર કરના હરામ હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 352)

✽ વક્ત ઈતના તંગ હો ગયા કે વુઝૂ યા ગુસ્લ કરેગા તો નમાઝ કઝા હો જાએગી તો તયમ્મુમ કર કે નમાઝ પઢ લે ફિર વુઝૂ યા ગુસ્લ કર કે નમાઝ કા ઈઆદા કરના લાઝિમ હૈ.

(માખૂઝ અઝ ફતાવા ર-ઝવિયા મુબર્રજા, જિ. 3, સ. 307)

✽ ઓરત હૈઝ વ નિફાસ સે પાક હો ગઈ ઓર પાની પર કાદિર નહીં તો તયમ્મુમ કરે. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 352)

✽ અગર કોઈ એસી જગહ હૈ જહાં ન પાની મિલતા હૈ ન હી તયમ્મુમ કે લિયે પાક મિટ્ટી તો ઉસે ચાહિયે કે વક્તે નમાઝ મેં નમાઝ કી સી સૂરત બનાએ યા'ની તમામ હ-રકાતે નમાઝ બિલા નિચ્ચતે નમાઝ બજા લાએ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 353) મગર પાક પાની યા મિટ્ટી પર કાદિર હોને પર વુઝૂ યા તયમ્મુમ કર કે નમાઝ પઢની હોગી.

✽ વુઝૂ ઓર ગુસ્લ દોનોં કે તયમ્મુમ કા એક હી તરીકા હૈ. (જુવહેરુલ્લઘ ૧૮)

✽ જિસ પર ગુસ્લ ફર્જ હૈ ઉસ કે લિયે યેહ ઝરૂરી નહીં કે વુઝૂ ઓર ગુસ્લ દોનોં^૨ કે લિયે દો^૨ તયમ્મુમ કરે બલ્કે એક હી મેં દોનોં^૨ કી નિચ્ચત કર

કરમાને મુસ્તફા ﷺ: جَلَى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : જો મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દુરૂદ શરીફ પઢેગા મેં કિયામત કે દિન ઉસ કી શફાઅત કરૂંગા. (કરઆમ)

લે દોનોં² હો જાએંગે ઔર અગર સિર્ફ ગુસ્લ યા વુઝૂ કી નિયત કી જબ ભી કાફી હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 354)

✽ જિન ચીઝોં સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ યા ગુસ્લ ફર્જ હો જાતા હૈ ઉન સે તયમ્મુમ ભી ટૂટ જાતા હૈ ઔર પાની પર કાદિર હોને સે ભી તયમ્મુમ ટૂટ જાતા હૈ. (ઐઝન, સ. 360)

✽ ઔરત ને અગર નાક મેં ફૂલ વગૈરા પહને હોં તો નિકાલ લે વરના ફૂલ કી જગહ મસ્હ નહીં હો સકેગા. (ઐઝન, સ. 355)

✽ હોંટોં કા વોહ હિસ્સા જો આદતન મુંહ બન્દ હોને કી હાલત મેં દિખાઈ દેતા હૈ ઇસ પર મસ્હ હોના ઝરૂરી હૈ અગર મુંહ પર હાથ ફૈરતે વક્ત કિસી ને હોંટોં કો ઝોર સે દબા લિયા કે કુછ હિસ્સા મસ્હ હોને સે રહ ગયા તો તયમ્મુમ નહીં હોગા. ઇસી તરહ ઝોર સે આંખેં બન્દ કર લીં જબ ભી ન હોગા. (ઐઝન)

✽ અંગૂઠી, ઘડી વગૈરા પહને હોં તો ઉતાર કર ઉન કે નીચે હાથ ફૈરના ફર્જ હૈ. ઇસ્લામી બહનેં ભી ચૂડિયાં વગૈરા હટા કર ઉન કે નીચે મસ્હ કરેં. તયમ્મુમ કી એહતિયાતેં વુઝૂ સે બઢ કર હેં. (ઐઝન)

✽ બીમાર યા બે દસ્તો પા ખુદ તયમ્મુમ નહીં કર સકતા તો કોઈ દૂસરા કરવા દે ઇસ મેં તયમ્મુમ કરવાને વાલે કી નિયત કા એ'તિબાર નહીં, જિસ કો તયમ્મુમ કરવાયા જા રહા હૈ ઉસ કો નિયત કરની હોગી.

(ઐઝન, સ. 354 عالمگیری ج ۱ ص ۲۶)

મ-દની મશ્વરા : વુઝૂ કે અહકામ સીખને કે લિયે મક-ત-બતુલ મદીના કા

કરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : મુઝ પર દુરુદે પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમ્હારે લિયે તહારત હૈ. (અબુ-યીસ)

મતબૂઆ “વુઝૂ કા તરીકા” ઔર નમાઝ સીખને કે લિયે રિસાલા “નમાઝ કા તરીકા” કા મુતા-લઆ મુફીદ હૈ.

યા રબ્બે મુસ્તફા ! હમે બાર બાર ગુસ્લ કે મસાઈલ પઢને, સમઝને ઔર દૂસરોં કો સમઝાને ઔર સુન્નત કે મુતાબિક ગુસ્લ કરને કી તૌફીક અતા ફરમા.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

ગમે મદીના, બકીઅ,
મગ્ગિરત ઔર બે
હિસાબ જન્નતુલ
ફિરદીસ મેં આકા
કે પડોસ કા તાલિબ

4 રબીઉલ આખિર 1432 સિ.હિ.

ईमाने अमान

ઇસ રિસાલે મેં....

કબ્ર મેં કીડે નહીં પરંગે

અઝાન કા જવાબ દેને કા તરીકા

સો શહીદોં કા સવાબ કમાઈયે

ઈમાને મુફ્સલ, ઈમાને મુજમલ, છ^ઠ કલિમે

મછલિયાં ઈસ્તિઝ્કાર કરતી હેં

૩ કરોડ ૨૪ લાખ નેકિયાં કમાઈયે

અઝાન કા જવાબ દેને વાલા જન્મતી હો ગયા

વરક ઉલટિયે....

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ફેઝાને અઝાન

મઅ 3 કરોડ 24 લાખ નેકિયાં રોઝાના કમાધયે

યેહ રિસાલા (29 સફહાત) અવ્વલ તા આબિર પૂરા પઢિયે,
કવી ઇમ્કાન હે કે આપ કી કઈ ગ-લતિયાં સામને આ જાએ.

દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત

સરકારે મદીના, સુલ્તાને બા કરીના, કરારે કલ્બો સીના, ફેઝ
ગન્જના, સાહિબે મુઅત્તર પસીના صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા ઇશદિ
રહમત બુન્યાદ હૈ : જિસ ને કુરઆને પાક પઢા, રબ તઆલા કી હમ્દ કી
ઔર નબી (صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم) પર દુરૂદ શરીફ પઢા નીઝ અપને
રબ عَزَّوَجَلَّ સે મઝિરત તલબ કી તો ઉસ ને ભલાઈ કો અપની જગહ સે
તલાશ કર લિયા. (شُعَبُ الْإِيمَان ج ٢ ص ٣٧٣ حدیث ٢٠٨٤)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

સરકાર صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને એક બાર અઝાન દી

નબિયે અકરમ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم ને સફર મેં એક બાર
અઝાન દી થી ઔર કલિમાતે શહાદત યૂં કહે : أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ (મैं
ગવાહી દેતા હૂં કે મેં અલ્લાહ કા રસૂલ હૂં).

(تحفة المحتاج، ج ١ ص ٣٧٩، 375، 5، ج 5، شرح، 2-375)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جس نے مون پر اک بار دُرُودِ پاک پढا ابدلادل اُسر پر دس ردمتوں بے جاتا ہے۔ (مسلم)

આઝાન હૈ યા અઝાન ?

બા'ઝ લોગ “આઝાન” કહતે હૈં યેહ ગલત તલફ્ફુઝ હૈ. આઝાન જમ્મ હૈ “ઉઝુન” કી ઓર ઉઝુન કે મા'ના હૈં : કાન. દુરુસ્ત તલફ્ફુઝ અઝાન હૈ. અઝાન કે લુગવી મા'ના હૈં : ખબરદાર કરના.

“ફેઝાને અઝાન” કે તવ દુરુફ કી નિસ્બત સે અઝાન કે ફઝાઇલ પર મુશ્તમિલ 9 અહાદીસે મુસ્તફા ﷺ

﴿1﴾ કબ્ર મેં કીડે નહીં પડેંગે

સવાબ કી ખાતિર અઝાન દેને વાલા ઓસ શહીદ કી માનિન્દ હૈ જો ખૂન મેં લિથડા હુવા હૈ ઓર જબ મરેગા કબ્ર મેં ઓસ કે જિસ્મ મેં કીડે નહીં પડેંગે.

(الْمَغْمُ الْكَبِيرُ لِلطَّبْرَانِي ج ١٢ ص ٣٢٢ حدیث ١٣٥٥٤)

﴿2﴾ મોતી કે ગુમ્બદ

મેં જન્મત મેં ગયા, ઓસ મેં મોતી કે ગુમ્બદ દેખે ઓસ કી ખાક મુશ્ક કી હૈ. પૂછા : ઐ જિબ્રઇલ ! યેહ કિસ કે વાસિતે હૈં ? અઝ કી : આપ કી ﷺ ઓમ્મત કે મુઅઝ્જિઝનોં ઓર ઇમામોં કે લિયે.

(الْجَامِعُ الصَّغِيرُ لِلشَّيْطُوبِي ص ٢٥٥ حدیث ٤١٧٩)

﴿3﴾ ગુમ્મશ્તા ગુનાહ મુઆફ

જિસ ને પાંચોં નમાઝોં કી અઝાન ઇમાન કી બિના પર બ નિય્યતે સવાબ કહી ઓસ કે જો ગુનાહ પહલે હુએ હૈં મુઆફ હો જાએંગે ઓર જો ઇમાન કી બિના પર સવાબ કે લિયે અપને સાથિયોં કી પાંચ નમાઝોં મેં ઇમામત કરે ઓસ કે ગુનાહ જો પહલે હુએ હૈં મુઆફ કર દિયે જાએંગે.

(الْسَّنَنُ الْكُبْرَى لِلْبَيْهَقِي ج ١ ص ٦٣٦ حدیث ٢٠٣٩)

इरमाने मुस्तफ़ा: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: शो शप्स मुज़ पर दुइदे पाक पढ़ना भूल गया वोह जन्नत का रास्ता भूल गया. (طبرانی)

❖ 4 ❖ શેતાન 36 મીલ દૂર ભાગ જતા હૈ

“શૈતાન જબ નમાઝ કે લિયે અઝાન સુનતા હૈ ભાગતા હુવા રૌહા પહોંચ જતા હૈ.” રાવી ફરમાતે હૈં : રૌહા મદીનએ મુનવ્વરહ સે ૩૬ મીલ દૂર હૈ.

(મુસલિમ ص ۲۰۴ حدیث ۳۸۸ مَلْحَصًا)

❁5❁ ਅਮਾਨ ਕਰਵਾਇਏ ਦੁਆ ਕਾ ਸਾਧਨ ਹੈ

જબ અજાન દેને વાલા અજાન દેતા હૈ આસ્માન કે દરવાઝે ખોલ
દિયે જાતે હૈં ઔર દુઆ કબૂલ હોતી હૈ.

(الْمُسْتَدْرَكُ لِلْحَاكِمِ ج ٢ ص ٢٤٣ حَدِيثُ ٢٠٤٨)

❁❁ 6 ❁❁ મુઅઝ્ઝિન કે લિયે ઇસ્તિઝાર

મુઅઝિઝન કી આવાઝ જહાં તક પહોંચતી હૈ, ઉસ કે લિયે મઘ્ફિરત કર દી જાતી હૈ ઓર હર તર વ ખુશ્ક જિસ ને ઉસ કી આવાઝ સુની ઉસ કે લિયે ઇસ્તિફ્કાર કરતી હૈ.

(مُسْنَدُ إِمَامِ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ج ٢ ص ٥٠٠ حَدِيثُ ٦٢١٠)

❧ 7 ❧ ਅਯਾਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅਯਾਜ਼ ਸੇ ਅਮਨ

જિસ બસ્તી મેં અઝાન દી જાએ, અલ્લાહ عَزَّ وَجَلَّ અપને અઝાબ સે ઉસ દિન ઉસે અમ્ન દેતા હૈ.

(المُعَمَّ الكسب للطبرانی ۱ ج، ۲۰۷ حدیث ۷۴۶)

(الْمُعْجَمُ الْكَبِيرُ لِلطَّبْرَانِيِّ ج ١ ص ٢٥٧ حديث ٧٤٦)

❧ 8 ❧ ઘબરાહટ કા ઇલાજ

જાબ આદમ (عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام) જાનત સે હિન્દૂસ્તાન મેં ઉતરે ઉઠે.
ઘબરાહટ હઈ તો જિબ્રઈલ (عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام) ને ઉતર કર અઝાન દી.

(جَلِيَّةُ الْأَوْلِيَاءِ ج ٥ ص ١٢٣ حديث ٦٥٦٦)

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ક હુવા ઓર ઉસ ને મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઉન્)

﴿9﴾ ગમ દૂર કરને કા નુસ્ખા

ઐ અલી ! મેં તુઝે ગમગીન પાતા હું અપને કિસી ઘર વાલે સે કહ, કે તેરે કાન મેં અઝાન કહે, અઝાન ગમ વ પરેશાની કી દાફેઅ હૈ. (جامع الحديث للسيوطي ج ١٥ ص ٣٣٩ حديث ٦٠١٧) યેહ રિવાયત નકલ કરને કે બા'દ આ'લા હઝરત عَلِيَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ “ફતાવા ર-ઝવિયા શરીફ” જિલ્દ 5 સફહા 668 પર ફરમાતે હેં : મૌલા અલી (كَرَّمَ اللَّهُ تَعَالَى وَجْهَهُ الْكَرِيم) ઓર મૌલા અલી તક જિસ કદર ઇસ હદીસ કે રાવી હેં સબ ને ફરમાયા : (હમ ને ઇસે તજરિબા કિયા તો ઐસા હી પાયા).

(مِرْقَاةُ الْمَفَاتِيح ج ٢ ص ٣٣١، جامع الحديث ج ١٥ ص ٣٣٩ حديث ٦٠١٧)

મઘલિયાં ભી ઇસ્તિઝ્ફાર કરતી હેં

મન્ફૂલ હૈ : અઝાન દેને વાલોં કે લિયે હર ચીઝ મઘ્ફિરત કી દુઆ કરતી હૈ યહાં તક કે દરિયા મેં મઘલિયાં ભી. મુઅઝ્ઝિઝન જિસ વક્ત અઝાન કહતા હૈ ફિરિશ્તે ભી દોહરાતે જાતે હેં ઓર જબ ફારિગ હો જાતા હૈ તો ફિરિશ્તે કિયામત તક ઉસ કે લિયે મઘ્ફિરત કી દુઆ કરતે હેં. જો મુઅઝ્ઝિઝની કી હાલત મેં મર જાતા હૈ ઉસે અઝાબે કબ્ર નહીં હોતા ઓર મુઅઝ્ઝિઝન નઝૂઅ કી સખ્તિયોં સે બચ જાતા હૈ. કબ્ર કી સખ્તી ઓર તંગી સે ભી મામૂન (યા'ની મહફૂઝ) રહતા હૈ.

(મુલખખસ અઝ તફસીરે સૂરએ યૂસુફ (મુતર્જમ), સ. 21)

અઝાન કે જવાબ કી ફઝીલત

મદીને કે તાજદાર صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને એક બાર ફરમાયા : ઐ ઓરતો ! જબ તુમ બિલાલ કો અઝાન વ ઇકામત કહતે સુનો તો જિસ તરહ

فرمانے مستحق : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : جس نے صبح پر دس مرتبہ صبح اور دس مرتبہ شام دُڑدے پاک پدا
(اسے کیا مدت کے دین مری شفا امت مبلوگی. (مُحَمَّدٌ رَاسُ الْوَسْطِ))

وہ کھتا ہے تو مہی کھو کے اڈلاڈ غُزُجُ تومہارے دیے ہر کلمہ کے ہڈلے
اےک لایم نےکیاں دیہوگا اور اےک ہزار د-رہات بولند فرماہوگا اور
اےک ہزار گناہ مٹاہوگا. ہواہیہ نے یہ سون کر ارج کی : یہ تو
اورتوں کے دیے ہے مہی کے دیے کیا ہے ؟ فرمایا : مہی کے دیے دُگنا.

(تاریخ دمشق لابن عساکر ج ۵ ص ۷۰)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب ! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

3 کروڑ 24 لایم نےکیاں روٹانا کماہوے

مہی مہی ہسلا مہی لایہو ! اڈلاڈ غُزُجُ کی رلمت پر
کربان ! اس نے ہمارے دیے نےکیاں کمانا، اپنے د-رہات ہڈوانا
اور گناہ ہشوانا کس کدر آسان فرما دیا ہے مگر
افسوس ! ہتہی آسانہیوں کے ہا ووجھ مہی ہم گفلت کا شکار
رہتے ہن. ہش کڈا ہڈیہ مہارک مہن ہواہیہ آمان و ہکامت کی جو
ہکلیت ہیان ہڈی ہے اس کی تفسیل مہا-ہزا فرماہیے :

“اللہ اکبر اللہ اکبر” یہ ہڈو کلمہات ہن، ہس تہر ہوری آمان
مہن کول 15 کلمہات ہن. اگر کوہی ہسلا مہی ہڈن اےک آمان کا
ہواہیہ دے یا'ہی مہاجیہان ساہیہ جو کھتے ہاہن ہسلا مہی ہڈن
مہی ہڈراہی ہاہی تو اس کو 15 لایم نےکیاں مبلوگی، 15 ہزار
د-رہات بولند ہونگے اور 15 ہزار گناہ مہاہ ہونگے اور ہسلا مہی
لایہوں کے دیے یہ سب دُگنا ہے. ہج کی آمان مہن ہڈو مہرہا
مہی ہے تو یں ہج کی آمان مہن 17 کلمہات ہڈو

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुश्मन शरीफ न पड़ा उस ने जफा की. (عبدالرزاق)

ગએ ઓર ઈસ તરહ ફજા કી અઝાન કે જવાબ મેં 17 લાખ નેકિયાં, 17 હઝાર દ-રજાત કી બુલન્દી ઓર 17 હઝાર ગુનાહોં કી મુઆફી મિલી ઓર ઈસ્લામી ભાઈયોં કે લિયે દુગના. ઈકામત મેં દો મર્તબા **قَدِّ قَامَتِ الصَّلَاةُ** ભી હૈ યૂં ઈકામત મેં ભી 17 કલિમાત હુએ તો ઈકામત કે જવાબ કા સવાબ ભી ફજા કી અઝાન કે જવાબ જિતના હુવા. અલ હાસિલ અગર કોઈ ઈસ્લામી બહન એહતિમામ કે સાથ રોઝાના પાંચોં નમાઝોં કી અઝાનોં ઓર પાંચોં ઈકામતોં કા જવાબ દેને મેં કામ્યાબ હો જાએ તો ઉસે રોઝાના એક કરોડ બાસઠ લાખ નેકિયાં મિલેંગી, એક લાખ બાસઠ હઝાર દ-રજાત બુલન્દ હોંગે ઓર એક લાખ બાસઠ હઝાર ગુનાહ મુઆફ હોંગે ઓર ઈસ્લામી ભાઈ કો દુગના યા'ની 3 કરોડ 24 લાખ નેકિયાં મિલેંગી, 3 લાખ 24 હઝાર દ-રજાત બુલન્દ હોંગે ઓર 3 લાખ 24 હઝાર ગુનાહ મુઆફ હોંગે.

અઝાન કા જવાબ દેને વાલા જન્નતી હો ગયા

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ હુરૈરા **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** ફરમાતે હૈં કે એક સાહિબ જિન કા બ ઝાહિર કોઈ બહુત બડા નેક અમલ ન થા, વોહ ફૌત હો ગએ તો રસૂલુલ્લાહ **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને સહાબએ કિરામ **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ** કી મૌજૂ-દગી મેં (ગૈબ કી ખબર દેતે હુએ ઈશાદિ) ફરમાયા : क्या तुम्हें मा'लूम है કે अद्वलाह तआला ने उसे जन्नत में दाखिल कर दिया है. ઈસ પર લોગ મુ-તઅજિજબ હુએ ક્યૂંકે બ ઝાહિર ઉન કા કોઈ બડા અમલ ન થા. યુનાન્યે એક

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْهِ وَسَلَّمَ : જો મુઝા પર રોઝે જુમુઆ દુરૂદ શરીફ પઢેગા મેં કિયામત કે દિન ઉસ કી શફાઅત કરૂંગા. (કઝાબાલ)

સહાબી رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ उन के घर गये और उन की बेवा رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا से पूछा के उन का कोई ખાસ અમલ હમેં બતાઈયે, તો ઉન્હોં ને જવાબ દિયા : और तो कोई ખાસ બડા અમલ મુઝે મા'લૂમ નહીં, સિર્ફ ઈતના જાનતી હું કે દિન હો યા રાત, જબ ભી વોહ અઝાન સુનતે તો જવાબ ઝરૂર દેતે થે. (تاريخ دمشق لابن عسكـر ج ٤٠ ص ٤١٢، ٤١٣ مَلْخَصًا).
કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી મગ્ફિરત હો.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

ગુ-નહે ગદા કા હિસાબ કયા વોહ અગર્યે લાખ સે હેં સિવા

મગર ઐ અફુવ્વ તેરે અફવ કા તો હિસાબ હેં ન થુમાર હે

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

અઝાન વ ઇકામત કે જવાબ કા તરીકા

મુઅઝ્ઝિઝન સાહિબ કો ચાહિયે કે અઝાન કે કલિમાત ઠહર ઠહર કર કહે. (يُؤْمَرُ أَنْ يَقْرَأَ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ) (યૂં દો કલિમાત હેં મગર) દોનોં મિલ કર (બિગૈર સક્તા કિયે એક સાથ પઢને કે એ'તિબાર સે) એક કલિમા હેં, દોનોં કે બા'દ સક્તા કરે (યા'ની યુપ હો જાએ) ઔર સક્તે કી મિકદાર યેહ હૈ કે જવાબ દેને વાલા જવાબ દે લે, સક્તે કા તર્ક મકરૂહ હૈ ઔર ઐસી અઝાન કા ઈઆદા (યા'ની લૌટાના) મુસ્તહબ હૈ. (مُؤْمَخْتَار وَرَدُ الْمُخْتَار ج ٢ ص ٦٦).
જવાબ દેને વાલે કો ચાહિયે કે જબ મુઅઝ્ઝિઝન સાહિબ
اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ કહ કર સક્તા કરેં યા'ની ખામોશ હોં ઉસ વક્ત

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالهِ وَسَلَّمَ : મુઝ પર દુરુદે પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમ્હારે લિયે તહારત હૈ.

(અબુ-યીસ)

કહે. **اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ** છે. ઇસી તરહ દીગર કલિમાત કા જવાબ દે.

જબ મુઅઝ્ઝિઝન પહલી બાર **اَشْهَدُ اَنْ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللهِ** કહે યેહ કહે :

صَلَّى اللهُ عَلَيْكَ يَا رَسُوْلَ اللهِ (તરજમા : આપ પર દુરુદ હો યા રસૂલલ્લાહ
(صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالِهِ وَسَلَّمَ)

જબ દોબારા કહે, યેહ કહે :

قَرَّةُ عَيْنِي بِكَ يَا رَسُوْلَ اللهِ (યા રસૂલલ્લાહ ! આપ સે મેરી આંખોં કી ઠન્ડક
હૈ)

ઔર હર બાર અંગૂઠોં કે નાખુન આંખોં સે લગા લે, આખિર મેં કહે :

اَللّٰهُمَّ مَتِّعْنِيْ بِالسَّمْعِ وَالْبَصَرِ (ઐ અલ્લાહ ! મેરી સુનને ઔર દેખને
કી કુવ્વત સે મુઝે નફઅ અતા ફરમા) (رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۸۴)

કે જવાબ મેં (ચારોં બાર) **حَتَّى عَلَى الْفَلَاحِ** ઔર **حَتَّى عَلَى الصَّلَاةِ**

કહે ઔર બેહતર યેહ હૈ કે દોનોં કહે (યા'ની
મુઅઝ્ઝિઝન ને જો કહા વોહ ભી કહે ઔર લાહૌલ ભી) બલકે મઝીદ યેહ ભી
મિલા લે :

مَا شَاءَ اللهُ كَانَ وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ (તરજમા : જો અલ્લાહ ને ચાહા
હુવા, જો નહીં ચાહા ન હુવા) (دُرِّمُخْتَار وَرَدُ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۸۲, عالمگیری ج ۱ ص ۵۷)

કે જવાબ મેં કહે : **اَلصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ التَّوْمِ**

صَدَقْتَ وَبَرَرْتَ وَبِالْحَقِّ نَطَقْتَ (તરજમા : તૂ સચ્ચા ઔર નેકકાર હૈ ઔર
તૂને હક કહા હૈ) (دُرِّمُخْتَار وَرَدُ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۸۳)

ઈકામત કા જવાબ મુસ્તહબ હૈ. ઇસ કા જવાબ ભી ઇસી તરહ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : تُمْ جَلَّوْا بِلَىٰ خُو مُزَّ پَر دُرُود پَدُو کَ تُمْبَارَا دُرُود مُزَّ تَك پُخُوْیْتَا هَے. (طَرَان)

હે ફર્ક ઇતના હે કે قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ કે જવાબ મેં કહે :

أَقَامَهَا اللَّهُ وَأَدَامَهَا مَا دَامَتِ
السَّمُوتُ وَالْأَرْضُ

(તરજમા : અલ્લાહ ઇસ કો
કાઈમ રખે જબ તક આસ્માન ઓર
ઝમીન હેં) (عالمگیری ج ۱ ص ۵۷)

“સાદકે યા રસૂલલ્લાહ” કે ચૌદહ દુરુફ કી નિસ્બત સે અઝાન કે 14 મ-દની ફૂલ

❁ પાંચોં ફર્ઝ નમાઝેં ઇન મેં જુમુઆ ભી શામિલ હૈ જબ જમાઅતે ઊલા કે સાથ મસ્જિદ મેં વક્ત પર અદા કી જાએં તો ઉન કે લિયે અઝાન સુન્નતે મુઅક્કદા હૈ ઓર ઇસ કા હુક્મ મિસ્લે વાજિબ હૈ કે અગર અઝાન ન કહી ગઈ તો વહાં કે તમામ લોગ ગુનહગાર હોંગે.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 464)

❁ અગર કોઈ શખ્સ શહર કે અન્દર ઘર મેં નમાઝ પઢે તો વહાં કી મસ્જિદ કી અઝાન ઉસ કે લિયે કાફી હૈ મગર અઝાન કહ લેના મુસ્તહબ હૈ.
(رَدُّ الْمُنْهَار ج ۲ ص ۷۸-۷۹)

❁ અગર કોઈ શખ્સ શહર કે બાહર યા ગાઉ, બાગ યા ખેત વગૈરા મેં હૈ ઓર વોહ જગહ કરીબ હૈ તો ગાઉ યા શહર કી અઝાન કાફી હૈ ફિર ભી અઝાન કહ લેના બેહતર હૈ ઓર જો કરીબ ન હો તો કાફી નહીં. કરીબ કી હદ યેહ હૈ કે યહાં કી અઝાન કી આવાઝ વહાં પહોંચતી હો.

(عالمگیری ج ۱ ص ۵۶)

❁ મુસાફિર ને અઝાન વ ઇકામત દોનોં ન કહી યા ઇકામત ન કહી તો

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَسَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : جِئْتُكُمْ بِمِثْلِ مَا جَاءَكُمْ بِهُ مِنْكُمْ : جِئْتُكُمْ بِمِثْلِ مَا جَاءَكُمْ بِهُ مِنْكُمْ : جِئْتُكُمْ بِمِثْلِ مَا جَاءَكُمْ بِهُ مِنْكُمْ : جِئْتُكُمْ بِمِથ

મકરૂહ હે ઔર અગર સિર્ફ ઇકામત કહ લી તો કરાહત નહીં મગર બેહતર યેહ હૈ કે અઝાન ભી કહ લે. ચાહે તન્હા હો યા ઇસ કે દીગર હમરાહી વહીં મૌજૂદ હોં.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 471, ૪૮૨ ۞ دُرْمُخْتَار ۞ ج ۲ ص ۷۸)

❁ વક્ત શુરૂઅ હોને કે બા'દ અઝાન કહિયે અગર વક્ત સે પહલે કહ દી યા વક્ત સે પહલે શુરૂઅ કી ઔર દૌરાને અઝાન વક્ત આ ગયા દોનોં સૂરતોં મેં અઝાન દોબારા કહિયે (الهداية ۱ ص ۶۰) મુઅઝ્ઝિઝન સાહિબાન કો ચાહિયે કે વોહ નક્શઅ નિઝામુલ અવકાત દેખતે રહા કરેં. કહીં કહીં મુઅઝ્ઝિઝન સાહિબાન વક્ત સે પહલે હી અઝાન શુરૂઅ કર દેતે હૈં. ઇમામ સાહિબાન ઔર ઇન્તિઝામિયા કી ખિદમત મેં ભી મ-દની ઇસ્તિજા હૈ કે વોહ ભી ઇસ મસ્અલે પર નઝર રખેં.

❁ ખવાતીન અપની નમાઝ અદા પઢતી હોં યા કઝા ઇસ મેં ઇન કે લિયે અઝાન વ ઇકામત કહના મકરૂહ હૈ. (دُرْمُخْتَار ۞ ج ۲ ص ۷۲)

❁ ઔરતોં કો જમાઅત સે નમાઝ અદા કરના, ના જાઈઝ હૈ.

(ایضاً ص ۳۶۷, બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 584)

❁ સમઝદાર બચ્ચા ભી અઝાન દે સકતા હૈ. (دُرْمُخْتَار ۞ ج ۲ ص ۷۰)

❁ બે વુઝૂ કી અઝાન સહીહ હૈ મગર બે વુઝૂ કા અઝાન કહના મકરૂહ હૈ. (مَرَامِي الْقَلَال ۞ ص ۴۶, બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 466)

❁ ખુન્સા, ફાસિક અગર્યે આલિમ હી હો, નશે વાલા, પાગલ, બે ગુસ્લા ઔર ના સમઝ બચ્ચે કી અઝાન મકરૂહ હૈ. ઇન સબ કી અઝાન

इरमाने मुस्तफ़ा: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: जिस के पास मेरा जिक्र हो और वोह मुझ पर दुश्द शरीफ़ न पड़े तो वोह लोगों में से कन्जूस तरीन शप्स है. (ترمذی)

કા ઈઆદા ક્રિયા જાએ. (બહારે શરીઅત, જિ. ૧, સ. ૪૬૬, ૪૦ص ۲مختار)

✿ અગર મુઅજ્જિઝન હી ઈમામ ભી હો તો બેહતર હૈ.

(دُرِّمُخْتَار ج ۲ ص ۸۸)

❁ મસ્જિદ કે બાહર કિબ્લા રૂ ખડે હો કર, કાનોં મેં ઉંગ્લિયાં ડાલ કર બુલન્દ આવાઝ સે અઝાન કહી જાએ મગર તાકત સે ઝિયાદા આવાઝ બુલન્દ કરના મકરૂહ હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 468, 469, ^{۱۱۰۰}عالمگیری) અઝાન મેં ઉંગ્લિયાં કાન મેં રખના મસ્નૂન વ મુસ્તહબ હૈ મગર હિલાના ઔર ઘુમાના હ-ર-કતે ફઝૂલ હૈ.

(ફતાવા ર-ઝવિય્યા, જિ. 5, સ. 373)

❶ **حَتَّى عَلَى الْفَلَاحِ** सीधी तरफ़ मुंह कर के कहे और **حَتَّى عَلَى الصَّلَاةِ**
 तरफ़ मुंह कर के, अगरचें अज़ान नमाज़ के लिये न हो म-सलन बच्चों के कान में कही. येह ફ़िरना ફ़क़त मुंह का है सारे بدن से न ફ़िरे.

(۶۱ ص ۲۰۰، مُختار، ج ۱، ص ۴۶۹) બા'ઝ મુઅઝિઝીનીન
 “સલાહ” ઔર “ફલાહ” પર પહોંચને પર નઝાકત કે સાથ દાઅે બાઅે
 ચેહરે કો થોડા સા હિલા દેતે હેં, ચેહ તરીકા ગલત હૈ. દુરુસ્ત અન્દાઝ
 ચેહ હૈ કે પહલે અચ્છી તરહ દાઅે બાઅે ચેહરા કર લિયા જાઅે ઇસ કે
 બા'દ લફઝ “હય્ય” કહને કી ઇબ્તિદા હો.

❁ ફજા કી અઝાન મેં اَكْصَلُوْهُ خَيْرٌ مِّنَ التَّوْمِ ۝۶ કે બા' ૬ હલના. મુસ્તહબ હૈ. (દરમુખતર ૨૮૫) અગર ન હલ જબ ભી અઝાન હો જાએગી.

(કાનૂને શરીઅત, સ. 89)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: उस शप्स की नाक पाक आवूद हो जिस के पास मेरा जिक्र हो और वो ह मुज पर दुड़दे पाक न पड़े. (८६)

“અઝાને બિલાલી” કે નવ હુરૂફ કી નિસ્ખત સે જવાબે અઝાન કે 9 મ-દની ફૂલ

✽ અઝાને નમાઝ કે ઇલાવા દીગર અઝાનોં કા જવાબ ભી દિયા જાએગા મ-સલન બચ્ચા પૈદા હોતે વક્ત કી અઝાન. (زُائِلُ الْمُحْتَار ۲ ص ۸۱) મેરે આકા આ'લા હઝરત ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હૈં : જબ બચ્ચા પૈદા હો ફૌરન સીધે કાન મેં અઝાન બાએં (ઉલટે) મેં તકબીર કહે કે ખ-લલે શૈતાન વ ઉમ્મુસ્સિબ્યાન સે બચે. (ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 24, સ. 452) “મલ્ફૂઝાતે આ'લા હઝરત” સફહા 417 તા 418 પર હૈ : “(સર્) બહુત ખબીસ બલા હૈ ઔર ઇસી કો ઉમ્મુસ્સિબ્યાન કહતે હૈં અગર બચ્ચોં કો હો, વરના સર્ (મિર્ગી).”

✽ મુક્તદિયોં કો ખુત્બે કી અઝાન કા જવાબ હરગિઝ ન દેના ચાહિયે યેહી અહ્વત (યા'ની એહતિયાત સે કરીબ) હૈ. હાં અગર યેહ જવાબે અઝાન યા (દો ખુત્બોં કે દરમિયાન) દુઆ, અગર દિલ સે કરેં, ઝબાન સે તલફફૂઝ (યા'ની અલ્ફાઝ અદા કરના) અસ્લન (યા'ની બિલ્કુલ) ન હો તો કોઈ હરજ નહીં. ઔર ઇમામ યા'ની ખતીબ અગર ઝબાન સે ભી જવાબે અઝાન દે યા દુઆ કરે બિલા શુબા જાઈઝ હૈ.

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુબરરજ, જિ. 8, સ. 300, 301)

✽ અઝાન સુનને વાલે કે લિયે અઝાન કા જવાબ દેને કા હુકમ હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 472) જુનુબ (યા'ની જિસે જિમાઅ યા એહતિલામ કી વજહ સે ગુસ્લ કી હાજત હો) ભી અઝાન કા જવાબ દે. અલબત્તા હૈઝ

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : على الله تعالى عليه و الله وسلم : जिस ने मुझ पर रोझे जुमुआ दो सो बार दुरुदे पाक पढ़ा उस के दो सो साल के गुनाह मुआफ़ होंगे. (ترمذی)

વ નિફાસ વાલી ઔરત, ખુત્બા સુનને વાલે, નમાઝે જનાઝા પઢને વાલે, જિમાઅ મેં મશ્ગૂલ યા જો કઝાએ હાજત મેં હોં ઉન પર જવાબ નહીં. (દُرْمُخْتَار ج ۲ ص ۸۱)

✽ જબ અઝાન હો તો ઉતની દેર કે લિયે સલામ વ કલામ ઔર જવાબે સલામ ઔર તમામ કામ મૌકૂફ કર દીજિયે યહાં તક કે તિલાવત ભી, અઝાન કો ગૌર સે સુનિયે ઔર જવાબ દીજિયે. ઇકામત મેં ભી ઇસી તરહ કીજિયે.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 473, (مَلْخَصاً ۵۷ ص ۸۱ عالمگیری ج ۲ ص ۸۱))

✽ અઝાન કે દૌરાન ચલના, ફિરના, બરતન, ગિલાસ વગૈરા કોઈ સી ચીઝ ઉઠાના, ખાના વગૈરા રખના, છોટે બચ્ચોં સે ખેલના, ઇશારોં મેં ગુફ્ત-ગૂ કરના વગૈરા સબ કુછ મૌકૂફ કર દેના હી મુનાસિબ હૈ.

✽ જો અઝાન કે વક્ત બાતોં મેં મશ્ગૂલ રહે ઉસ કા مَعَادَال્લા ખાતિમા બુરા હોને કા ખૌફ હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 473)

✽ રાસ્તે પર ચલ રહા થા કે અઝાન કી આવાઝ આઈ તો (બેહતર યેહ હૈ કે) ઉતની દેર ખડા હો જાએ (ચુપચાપ) સુને ઔર જવાબ દે. (عالمگیری ج ۲ ص ۸۱) હાં દૌરાને અઝાન મસ્જિદ યા વુઝૂખાને કી તરફ ચલને ઔર વુઝૂ કરને મેં કોઈ હરજ નહીં ઇસ દૌરાન ઝબાન સે જવાબ ભી દેતે રહિયે.

✽ અઝાન કે દૌરાન ઇસ્તિન્જા-ખાને જાના બેહતર નહીં ક્યૂંકે વહાં અઝાન કા જવાબ ન દે સકેગા ઔર યેહ બહુત બડે સવાબ સે મહરૂમી

[illegible]

હૈ, અલબત્તા શદ્દીદ હાજત હો યા જમાઅત જાને કા અન્દેશા હો તો
ચલા જાએ.

❁ અગર ચન્દ અઝાનેં સુને તો ઈસ પર પહલી હી કા જવાબ હૈ ઔર બેહતર યેહ હૈ કે સબ કા જવાબ દે. (دُرِّمُخْتَار وَرَدُ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۸۲), બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 473) અગર બ વક્તે અઝાન જવાબ ન દિયા તો અગર ઝિયાદા દેર ન ગુઝરી હો તો જવાબ દે લે. (دُرِّمُخْتَار ج ۲ ص ۸۳)

“या मुस्ताक्ष” के सात दृश्यों की निम्नत से

ઘડામત કે 7 મ-દની ફૂલ

❁ ઈકામત મસ્જિદ મેં ઈમામ કે ઐન પીછે ખડે હો કર કહના બેહતર હૈ
અગર ઐન પીછે મૌકઅ ન મિલે તો સીધી તરફ મુનાસિબ હૈ.

(માખૂલ અઝ ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 5, સ. 372)

❁ **ઈકામત અઝાન સે ભી ઝિયાદા તાકીદી સુન્નત હૈ. (دُرْمُخْتَار ج ۲ ص ۶۸)**

❁ **ઈકામત** કા જવાબ દેના મુસ્તહબ હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 473)

❁ ઇકામત કે કલિમાત જલ્દ જલ્દ કહેં ઓર દરમિયાન મેં સક્તા મત કીજિયે. (એઝન, સ. 470)

❁ ઈકામત મેં ત્હી **حَتَّى عَلَى الْفَلَاحِ** ઓર **حَتَّى عَلَى الصَّلَاةِ** મેં (સફહા 11 પર બયાન કર્દા તરીકે કે મુતાબિક) દાઅેં બાઅેં મુંહ ફેરિયે. (درمختار 2 ص 66)

❁ **ઈકામત** ઉસી કા હક હૈ જિસ ને અજાન કહી હૈ, અજાન દેને વાલે કી ઈજાઝત સે દૂસરા કહ સકતા હૈ અગર બિગૈર ઈજાઝત કહી ઔર **મુઅઝિઝન** (યા'ની જિસ ને અજાન દી થી ઉસ) કો ના ગવાર હો તો મકરૂહ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: મુઝ પર કસરત સે દુરુદે પાક પઢો બેશક તુમહારા મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના તુમહારે ગુનાહોં કે લિયે મઝિરત હૈ. (મતન)

২৮.

(عالمگیری ج ۱ ص ۵۴)

❁ **ઈકામત** કે વક્ત કોઈ શખ્સ આયા તો ઉસે ખડે હો કર ઇન્તિઝાર કરના મકરૂહ હૈ બલ્કે બૈઠ જાએ ઇસી તરહ જો લોગ મસ્જિદ મેં મૌજૂદ હેં વોહ ભી બૈઠે રહેં ઔર ઉસ વક્ત ખડે હોં જબ મુકબ્બિર **حَتَّىٰ عَلَىٰ الْفَلَاحِ** પર પહોંચે યેહી હુકમ ઇમામ કે લિયે હૈ.

(અિ઱઱઱઱, બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 471)

**“ਮੇਰੇ ਗੌਰੋ ਆ’ਯਮ” ਦੇ ਘੁਲਾਟ ਹੁੜ੍ਹ ਦੀ ਨਿਸ਼ਯਤ ਸੇ
ਅਯਾਨ ਦੇਨੇ ਦੇ 11 ਮੁਸ਼ਟਹਯ ਮਵਾਕੇਅ**

﴿1﴾ બચ્ચે ﴿2﴾ મગમૂમ ﴿3﴾ મિર્ગી વાલે ﴿4﴾ ગઝબ નાક ઓર બદ
 મિઝાજ આદમી ઓર ﴿5﴾ બદ મિઝાજ જાનવર કે કાન મેં ﴿6﴾ લડાઈ
 કી શિદ્દત કે વક્ત ﴿7﴾ આતશ ઝ-દગી (આગ લગને) કે વક્ત ﴿8﴾
 મચ્ચિત દફન કરને કે બા'દ ﴿9﴾ જિન્ન કી સરકશી કે વક્ત (મ-સલન
 કિસી પર જિન્ન સુવાર હો) ﴿10﴾ જંગલ મેં રાસ્તા ભૂલ જાએં ઓર કોઈ
 બતાને વાલા ન હો ઉસ વક્ત. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 466,
 ﴿11﴾ વબા કે ઝમાને મેં ભી અઝાન દેના મુસ્તહબ
 હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 466, ફતાવા ર-ઝવિયા મુબરરજ, જિ. 5, સ. 370)

ਮਸ੍ਜਿਦ ਮੇਂ ਅਯਾਨ ਦੇਨਾ ਯਿਲਾਫ਼ੇ ਸੁਯਨਤ ਹੈ

આજ કલ અક્સર મસ્જિદ કે અન્દર હી અઝાન દેને કા રવાજ પડ ગયા હૈ જો કે ખિલાફે સુન્નત હૈ. “આલમગીરી” વગૈરા મેં હૈ અઝાન ખારિજે મસ્જિદ મેં કહી જાએ મસ્જિદ મેં અઝાન ન કહે.

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَسْتُ عَلَى الْمِنْبَرِ وَرَأَيْتُ شَرِيكَ يَدْعُو إِلَى الْفِرَاقِ وَهُوَ يَدْعُو إِلَى الْفِرَاقِ (عبد الرحمن)

(عالمگیری ج ۱ ص ۵۰) મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઇમામે અહલે સુન્નત, વલિયે ને'મત, અઝીમુલ બ-ર-કત, અઝીમુલ મર્તબત, પરવાનએ શમ્મે રિસાલત, મુજદિદે દીનો મિલ્લત, હામિયે સુન્નત, માહિયે બિદ'અત, આલિમે શરીઅત, પીરે તરીકત, બાઈસે ખેરો બ-ર-કત, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અલહાજ અલ હાફિઝ અલ કારી શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن અલ હાફિઝ અલ કારી શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હેં : એક બાર ભી સાબિત નહીં કે હુઝૂરે અકદસ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને મસ્જિદ કે અન્દર અઝાન દિલવાઈ હો. સચ્ચિદી આ'લા હઝરત عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن મઝીદ ફરમાતે હેં : મસ્જિદ મેં અઝાન દેની મસ્જિદ વ દરબારે ઇલાહી કી ગુસ્તાખી વ બે અ-દબી હૈ. સેહને મસ્જિદ કે નીચે જહાં જૂતે ઉતારે જાતે હેં વોહ જગહ ખારિજે મસ્જિદ હોતી હૈ વહાં અઝાન દેના બિલા તકલ્લુફ મુતાબિકે સુન્નત હૈ. (ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 5, સ. 408, 411, 412) જુમુઆ કી અઝાને સાની જો આજ કલ (ખુતબે સે કબ્લ) મસ્જિદ મેં ખતીબ કે મિમ્બર કે સામને મસ્જિદ કે અન્દર દી જાતી હૈ યેહ ભી ખિલાફે સુન્નત હૈ, જુમુઆ કી અઝાને સાની ભી મસ્જિદ કે બાહર દી જાએ મગર મુઅઝ્ઝિઝન ખતીબ કે સામને હો.

સો શહીદોં કા સવાબ કમાઘયે

સચ્ચિદી આ'લા હઝરત عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હેં : એહયાએ સુન્નત ઉ-લમા કા તો ખાસ ફર્જે મન્સબી હૈ ઔર જિસ મુસલ્માન સે મુમ્કિન હો ઉસ કે લિયે હુકમ આમ હૈ, હર શહર કે મુસલ્માનોં કો

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: जिस ने किताब में मुझ पर दुइठे पाक लिखा तो जब तक मेरा नाम उस में रहेगा फिरिश्ते उस के लिये छस्तिग़ार करते रहेंगे. (ज़ुम्ह)

ચાહિયે કે અપને શહૂર યા કમ અઝ કમ અપની અપની મસાજિદ મેં
(પાંચોં નમાઝોં કી અઝાન ઔર જુમુઆ કી અઝાને સાની મસ્જિદ કે બાહર દેને
કી) ઈસ સુન્નત કો ઝિન્દા કરેં ઔર સો સો શહીદોં કા સવાબ લેં.
રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ફરમાન હૈ : “જો ફસાદે ઉમ્મત કે
વક્ત મેરી સુન્નત કો મઝબૂત થામે ઉસે સો શહીદોં કા સવાબ મિલે.”
(૨૦૪૬ હદીથ ૧૧૮، الْرُفْدُ الْكَبِيرُ لِلْبَيْهَقِيِّ، ફતાવા ર-ઝવિય્યા, જિ. ૫, સ. ૪૦૩) ઈસ
મસ્અલે કી તફસીલ કે લિયે ફતાવા ર-ઝવિય્યા મુખર્રજા જિલ્દ ૫ “બાબુલ
અઝાને વલ ઈકામહ” કા મૂતા-લઆ ફરમાઈયે.

ਅਯਾਨ ਸੇ ਪਹਲੇ ਯੇਹ ਦੂਰਦੇ ਪਾਓ ਪੜਿਯੇ

અઝાન વ ઇકામત સે કબ્લ **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** પઢ કર દુરુદો.
સલામ કે બેહ સીગે પઢ લીજીયે :

الصلوة والسلام عليك يا رسول الله وعلى إلك وأصحابك يا حبيب الله
الصلوة والسلام عليك يا نبي الله وعلى إلك وأصحابك يا نور الله

ફિર દુરુદો સલામ ઓર અઝાન મેં ફસ્લ (યા'ની ગેપ) કરને કે લિયે યેહ એ'લાન કીજિયે : “અઝાન કા એહતિરામ કરતે હુએ ગુફ્ત-ગૂ ઓર કામકાજ રોક કર અઝાન કા જવાબ દીજિયે ઓર ઢેરોં નેકિયાં કમાઈયે.” ઈસ કે બા'દ અઝાન દીજિયે. દુરુદો સલામ ઓર ઈકામત કે દરમિયાન મસ્જિદ મેં યેહ એ'લાન કીજિયે : “એ'તિકાફ કી નિયત કર લીજિયે, મોબાઈલ ફોન હો તો બન્દ કર દીજિયે.” અઝાન વ ઈકામત સે

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْهَيْهَ وَسَلَّمَ : जिस ने मुझ पर एक बार दुरुद पढ़ा अल्लाह उस पर दस रહमतें भेजता है. (مسلم)

કબલ તસ્મિયા ઓર દુરુદો સલામ કે મખ્સૂસ સીગોં કી મ-દની ઇસ્તિજા ઇસ શૌક મેં કર રહા હૂં કે ઇસ તરહ મેરે લિયે ભી કુછ સવાબે જારિયા કા સામાન હો જાએ ઓર ફસ્લ (યા'ની ગેપ રખને) કા મશ્વરા ફતાવા ર-ઝવિયા કે ફેઝાન સે પેશ કિયા હૈ. યુનાન્યે એક ઇસ્તિફતા કે જવાબ મેં ઇમામે અહલે સુન્નાત ﷺ ફરમાતે હૈં : “દુરુદ શરીફ કબલે ઇકામત પઢને મેં હરજ નહીં મગર ઇકામત સે ફસ્લ (યા'ની ફાસિલા યા અલા-હ-દગી) ચાહિયે યા દુરુદ શરીફ કી આવાઝ, આવાઝે ઇકામત સે એસી જુદા (મ-સલન દુરુદ શરીફ કી આવાઝ ઇકામત કી બ નિસ્બત કુછ પસ્ત) હો, કે ઇમ્તિયાઝ રહે ઓર અવામ કો દુરુદ શરીફ જુઝ્મે ઇકામત (યા'ની ઇકામત કા હિસ્સા) ન મા'લૂમ હો.”

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્જા, જિ. 5, સ. 386)

વસ્વસા : સરકારે મદીના ﷺ કી હયાતે ઝાહિરી ઓર દૌરે ખુ-લફાએ રાશિદીન عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان મેં અઝાન સે પહલે દુરુદ શરીફ નહીં પઢા જાતા થા લિહાઝા એસા કરના બુરી બિદઅત ઓર ગુનાહ હૈ. (مَعَادُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ)

જવાબે વસ્વસા : અગર યેહ કાઈદા તસ્લીમ કર લિયા જાએ કે જો કામ ઉસ દૌર મેં નહીં હોતા થા વોહ અબ કરના બુરી બિદઅત ઓર ગુનાહ હૈ તો ફિર ફી ઝમાના નિઝામ દરહમ બરહમ હો જાએગા. બે શુમાર મિસાલોં મેં સે ફક્ત 12 મિસાલેં પેશ કરતા હૂં કે યેહ કામ ઉસ મુબારક દૌર મેં નહીં થે ઓર અબ ઇન કો સબ ને અપનાયા હુવા હૈ :

કરમાને મુસ્તકા : صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ જો શપ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (ખિરાત)

﴿1﴾ કુરઆને પાક પર નુક્તે ઔર એ'રાબ હજજાજ બિન યૂસુફ ને 95 સિ.હિ. મેં લગવાએ ﴿2﴾ ઇસી ને ખત્મે આયાત પર અલામાત કે તૌર પર નુક્તે લગવાએ ﴿3﴾ કુરઆને પાક કી છપાઈ ﴿4﴾ મસ્જિદ કે વસ્ત મેં ઇમામ કે ખરે રહને કે લિયે તાક નુમા મેહરાબ પહલે ન થી વલીદ મરવાની કે દૌર મેં હઝરતે સય્યિદુના ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ اَللّٰهُ اَلْحَفِیْظ અઝીઝ ને ઇજાદ કી. આજ કોઈ મસ્જિદ ઇસ સે ખાલી નહીં ﴿5﴾ છ^o કલિમે ﴿6﴾ ઇલ્મે સર્ફ વ નહ્વ ﴿7﴾ ઇલ્મે હદીસ ઔર અહાદીસ કી અક્સામ ﴿8﴾ દર્સે નિઝામી ﴿9﴾ શરીઅત વ તરીકત કે ચાર સિલ્સિલે ﴿10﴾ ઝબાન સે નમાઝ કી નિયત ﴿11﴾ હવાઈ જહાઝ કે ઝરીએ સફરે હજ ﴿12﴾ જદીદ સાઈન્સી હથિયારોં કે ઝરીએ જિહાદ. યેહ સારે કામ ઉસ મુબારક દૌર મેં નહીં થે લેકિન અબ ઈન્હેં કોઈ ગુનાહ નહીં કહતા તો આખિર અઝાન વ ઇકામત સે પહલે મીઠે મીઠે આકા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ પર દુરુદો સલામ પઢના હી ક્યૂં બુરી બિદ્અત ઔર ગુનાહ હો ગયા ! યાદ રખિયે કિસી મુઆ-મલે મેં અ-દમે જવાઝ કી દલીલ ન હોના ખુદ દલીલે જવાઝ હૈ. યકીનન, યકીનન, યકીનન હર વોહ નઈ ચીઝ જિસ કો શરીઅત ને મન્અ નહીં કિયા વોહ બિદ્અતે હ-સના ઔર મુબાહ યા'ની અચ્છી બિદ્અત ઔર જાઈઝ હૈ ઔર યેહ અમ્રે મુસલ્લમ હૈ કે અઝાન સે પહલે દુરુદ શરીફ પઢને કો કિસી ભી હદીસ મેં મન્અ નહીં કિયા ગયા લિહાઝા મન્અ ન હોના ખુદ બ ખુદ “ઈજાઝત” બન ગયા ઔર અચ્છી અચ્છી બાતેં ઈસ્લામ મેં ઇજાદ કરને

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुइदे पाक न पड़ा तहकीक वोह भेद भक्त हो गया. (उर्दू)

કી તો ખુદ મદીને કે તાજવર, નબિયોં કે સરવર, હુઝૂરે અન્વર
صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને તરગીબ ઇશદિ ફરમાઈ હે ઓર “મુસ્લિમ” કે
બાબ “કિતાબુલ ઇસ્મ” મેં સુલ્તાને દો જહાં صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા
યેહ ફરમાને ઇજાઝત નિશાન મૌજૂદ હે :

مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَعَمِلَ بِهَا بَعْدَهُ كُتِبَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ عَمِلَ
જિસ શખ્સ ને મુસ્લમાનોં મેં કોઈ નેક તરીકા
જારી કિયા ઓર ઉસ કે બા’દ ઉસ તરીકે પર
અમલ કિયા ગયા તો ઉસ તરીકે પર અમલ
بِهَا وَلَا يَنْقُصُ مِنْ أَجُورِهِمْ شَيْءٌ કરને વાલોં કા અજ્જ ભી ઉસ (યા’ની જારી કરને

(صَحِيح مُسْلِم ص ٤٣٧ حديث ١٠١٧) વાલે) કે નામએ આ’માલ મેં લિખા જાએગા
ઓર અમલ કરને વાલોં કે અજ્જ મેં કમી નહીં
હોગી.

મતલબ યેહ કે જો ઇસ્લામ મેં અચ્છા તરીકા જારી કરે વોહ બડે
સવાબ કા હકદાર હે તો બિલા શુબા જિસ ખુશ નસીબ ને અઝાન વ
ઈકામત સે કબ્લ દુરૂદો સલામ કા રવાજ ડાલા હે વોહ ભી સવાબે
જારિયા કા મુસ્તહિક હે, કિયામત તક જો મુસલ્માન ઇસ તરીકે પર
અમલ કરતે રહેંગે ઉન કો ભી સવાબ મિલેગા ઓર જારી કરને વાલે કો
ભી મિલતા રહેગા ઓર દોનોં કે સવાબ મેં કોઈ કમી નહીં હોગી.

હો સકતા હે કિસી કે ઝેહન મેં યેહ વસ્વસા આએ કે હદીસે
كُلُّ بَدْعَةٍ ضَالَّةٌ وَكُلُّ ضَالَّةٍ فِي النَّارِ : યા’ની હર બિદઅત
(નઈ બાત) ગુમરાહી હે ઓર હર ગુમરાહી જહન્નમ મેં (લે જાને વાલી)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَتَّى يَلْقَى عَلَيْهِ وَاللهُ وَسَلَّمَ : जिस نے मुअ्ज़ પર એક બાર દુરુદે પાક પઢા અલ્લાહ उस पर दस रહमतेँ बेजता है. (مسلم)

હે. (صَحِيحُ ابْنِ خُرَيْبَةَ ج ٣ ص ٤٣ حديث ١٧٨٥) ઈસ હદીસ શરીફ કે ક્યા મા'ના હેં ? ઈસ કા જવાબ યેહ હે કે હદીસે પાક હક હે. યહાં બિદ'અત સે મુરાદ બિદ'અતે સય્યિઅહ યા'ની બુરી બિદ'અત હે ઓર યકીનન હર વોહ બિદ'અત બુરી હે જો કિસી સુન્નત કે ખિલાફ યા સુન્નત કો મિટાને વાલી હો. યુનાન્યે હઝરતે સય્યિદુના શૈખ અબ્દુલ હક મુહદ્દિસ દેહલવી ફરમાતે હેં : જો બિદ'અત ઉસૂલ ઓર કવાઈદે સુન્નત કે મુવાફિક ઓર ઉસ કે મુતાબિક કિયાસ કી હુઈ હે (યા'ની શરીઅત વ સુન્નત સે નહીં ટકરાતી) ઉસ કો બિદ'અતે હ-સના કહતે હેં ઓર જો ઈસ કે ખિલાફ હો વોહ બિદ'અત ગુમરાહી કહલાતી હે. (أَشْفَةُ الْمَنَعَات ج ١ ص ١٣٥)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

અબ ઈમાન કી હિફાઝત કે લિયે કુઢતે હુએ દા'વતે ઈસ્લામી કે ઈશાઅતી ઈદારે મક-ત-બતુલ મદીના કી મત્બૂઆ 692 સફહાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ, “કુફ્રિયા કલિમાત કે બારે મેં સુવાલ જવાબ” સફહા 359 તા 362 કા મઝમૂન મુલા-હઝા ફરમાઈયે :

અઝાન કી તૌહીન કે બારે મેં સુવાલ જવાબ

સુવાલ : અઝાન કી તૌહીન કરના કેસા ?

જવાબ : અઝાન શઆઈરે ઈસ્લામ મેં સે હે. કિસી ભી શિઆરે ઈસ્લામ કી તૌહીન કુફ હે.

حَتَّى عَلَى الصَّلَاة કા મઝાક ઉડાના

સુવાલ : અઝાન મેં **حَتَّى عَلَى الصَّلَاة** (યા'ની આઓ નમાઝ કી તરફ) યા

કરમાને મુસ્તકા : حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ : જો શા'સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طبرانی)

حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ (યા'ની આઓ ભલાઈ કી તરફ) સુન કર મઝાક મેં યેહ કહના કેસા કે : “આઓ સિનેમા ઘર કી તરફ વરના ટિકટે ખત્મ હો જાએંગી !”

જવાબ : કુફ્ર હૈ. ક્યૂંકે YEHA અઝાન કા મઝાક ઉડાના હુવા. મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن કી ખિદમતે બા બ-ર-કત મેં સુવાલ હુવા : જનાબ કા ક્યા ઈશાદિ હૈ ઈસ મસ્અલે મેં કે ઝૈદ ને મુઅઝ્ઝિઝને મસ્જિદ કી અઝાન કે સાથ તમસ્ખુર (યા'ની મઝાક) ક્રિયા યા'ની લફઝ صَلَوَةُ سُن کر یٰ مُؤَذِّنَا (યા'ની મઝાક) ઉડાયા : “ભય્યા લઠ ચલા.” આયા ઝૈદ કે લિયે હુકમે ઈરતિદાદ વ સુકૂતે નિકાહ સાબિત હુવા યા નહીં ? ઔર ઝૈદ કા નિકાહ ટૂટા યા નહીં ? ٢١. અલ જવાબ : અઝાન સે ઈસ્તિહ્ઝા (યા'ની મઝાક કરના) ઝરૂર કુફ્ર હૈ અગર અઝાન હી સે ઉસ ને ઈસ્તિહ્ઝા (યા'ની મઝાક) ક્રિયા તો બિલા શુબા કાફિર હો ગયા, ઉસ કી ઔરત ઉસ કે નિકાહ સે નિકલ ગઈ, યેહ અગર ફિર મુસલ્માન હો ઔર ઔરત ઉસ સે નિકાહ કરે ઉસ વક્ત વતી (યા'ની હમ-બિસ્તરી) હલાલ હોગી વરના ઝિના. ઔર ઔરત અગર બિલા ઈસ્લામ વ નિકાહ ઉસ સે કુરબત પર રાઝી હો વોહ ભી ઝાનિયા હૈ. ઔર અગર અઝાન સે ઈસ્તિહ્ઝા (યા'ની મઝાક ઉડાના) મક્સૂદ ન થા બલકે ખાસ ઉસ મુઅઝ્ઝિઝ સે બ-ઈ વજહ (યા'ની ઈસ વજહ સે) કે વોહ ગલત પઢતા હૈ ઈસ્તિહ્ઝા (યા'ની મઝાક) ક્રિયા તો ઈસ હાલત મેં (ન

કરમાને મુસ્તફા : حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुश्मदे पाक न पड़ा तलकीक वोह बह भूत हो गया. (उंन)

કાફિર હોગા ન નિકાહ ટૂટેગા મગર) ઝૈદ કો તજદીદે ઇસ્લામ વ તજદીદે નિકાહ કા હુકમ દિયા જાએગા. وَاللَّهُ تَعَالَى أَعْلَمُ

(ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 21, સ. 215)

અઝાન કે મુ-તઅલ્લિક કુફિયા કલિમાત કી 8 મિસાલેં

﴿1﴾ જો અઝાન કા મઝાક ઉડાએ વોહ કાફિર હૈ.

(ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 5, સ. 102)

﴿2﴾ અઝાન કી તહ્કીર કરતે હુએ કહના કે “ઘન્ટી કી આવાઝ નમાઝ કી ઇતિલાઅ દેને કે લિયે ઝિયાદા અચ્છી હૈ” કુફ હૈ.

﴿3﴾ જો અઝાન દેને વાલે કો અઝાન દેને પર કહે : “તૂને ઝૂટ બોલા” એસા શખ્સ કાફિર હો ગયા. (فتاوى قاضى خان ج ٤ ص ٤٦٧)

﴿4﴾ જિસ ને કિસી મુઅઝ્ઝિન કે બારે મેં અઝાન કે મઝાક કે તૌર પર કહા : યેહ કૌન મહરૂમ હૈ જો અઝાન કહ રહા હૈ ? યા ﴿5﴾ અઝાન કે બારે મેં કહા : ગૈર મા’રૂફ સી આવાઝ હૈ યા કહા : ﴿6﴾ અજનબિયોં કી આવાઝ હૈ, યેહ તમામ અકવાલ કુફ હેં. યા’ની જબ કે બતૌરે તહ્કીર (હકારત) કહે. (مَنْحَ الرُّوضِ الْأَزْهَرُ لِلْقَارِى ص ٤٩٥)

﴿7﴾ એક ને અઝાન કહી દૂસરા મઝાક ઉડાને કે લિયે દોબારા અઝાન કહે તો ઉસ પર હુકમે કુફ હૈ. (مَجْمَعُ الْأَنْهَارِ ج ٢ ص ٥٠٩)

﴿8﴾ અઝાન સુન કર યેહ કહના : ક્યા શોર મચા રખા હૈ ! અગર યેહ કૌલ ખુદ અઝાન કો ના પસન્દ કરને કી વજહ સે કહા હો તો કુફ હૈ. (عالمگیری ج ٢ ص ٢٦٩)

करमाने मुस्तफा : صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मुज पर दस मरतबा सुबह और दस मरतबा शाम दुइदे पाक पढा (उसे कियामत के दिन मेरी शफाअत मिलेगी.) (بخاری و مسلم)

अमान

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ

अल्लाह सभ से बडा है अल्लाह सभ से बडा है

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ

अल्लाह सभ से बडा है अल्लाह सभ से बडा है

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

मैं गवाही देता हूँ के अल्लाह के सिवा कोई मा'बूद नहीं

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

मैं गवाही देता हूँ के अल्लाह के सिवा कोई मा'बूद नहीं

أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

मैं गवाही देता हूँ के उजरत मुहम्मद (صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) अल्लाह के रसूल है

أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

मैं गवाही देता हूँ के उजरत मुहम्मद (صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) अल्लाह के रसूल है

حَتَّى عَلَى الصَّلَاةِ

नमाज पढने के लिये आओ

حَتَّى عَلَى الصَّلَاةِ

नमाज पढने के लिये आओ

حَتَّى عَلَى الْفَلَاحِ

नजात पाने के लिये आओ

حَتَّى عَلَى الْفَلَاحِ

नजात पाने के लिये आओ

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ

अल्लाह सभ से बडा है अल्लाह सभ से बडा है

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

अल्लाह के सिवा कोई मा'बूद नहीं.

ਅਮਾਨ ਦੀ ਦੁਆ

اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ طَاتِ سَيِّدَنَا

مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفُضَيْلَةَ وَالذَّرَجَةَ الرَّفِيعَةَ وَأَبْعَثَهُ مَقَامًا

فَحُمُودُ الَّذِي وَعَدْتَهُ^ط وَارْزُقْنَا شَفَاعَتَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ^ط

إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ط بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّحِمِينَ ط

બેશક તૂ વા'ઢે કે ખિલાફ નહીં કરતા, હમ પર અપની રહમત ફરમા
ઐ સબ સે બઢ કર રહમ કરને વાલે.

ਸ਼ਕਤੀਮਤ ਦੀ ਜ਼ਿਸ਼ਾਰਤ

ફરમાને મુસ્તફા : ﷺ : જબ તુમ અઝાન સુનો તો ઉન કલિમાત કો અદા કરો જો મુઅઝ્ઝિન ને કહે ફિર મુઝ પર દુરૂદ શરીફ પઢો ફિર વસીલે કા સુવાલ કરો. ઐસા કરને વાલે કે લિયે મેરી શફાઅત વાજિબ હો ગઈ.

(મુસ્લિમ ૨૦૨, ૪, હદિથ ૩૮૬૩, અલ્ખાત્મ)

کرمانے مستحق! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : جو مُوڑ پر روئے جُمُوعاً دُرُودِ شَرِیک پڑھے گا مَیں کَیامَت کے دِین اُس کی شَکَاہت کَرُوْگا۔ (کَرَامَات)

ईमाने मुस्सल

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلٰئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ

مَیں اِیْمَان لایا اَدَلّاہ پر اُور اُس کے کَیرِشَتِیوں پر اُور اُس کی کِتابوں پر اُور اُس کے رَسُوْلوں پر اُور کَیامَت کے دِین پر

وَالْقَدْرِ خَيْرِهٖ وَشَرِّهٖ مِنْ اللّٰهِ تَعَالٰی وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ ط

اُور اِیس پر کے اَکْثَرِی اُور بُری تَکْذِیر اَدَلّاہ کی تَرَف سے ہے اُور مَوْت کے بَا'د اُٹااے جَانے پر۔

ईमाने मुجمل

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ كَمَا هُوَ بِاسْمَائِهٖ وَصِفَاتِهٖ وَقَبِلْتُ جَمِيعَ

مَیں اِیْمَان لایا اَدَلّاہ پر جَیسا کے وَوِہ اَپنے نَامِیوں اُور اَپنی سِیْفَتِیوں کے سَاِث ہے اُور مَیں نے اُس کے تَمَام

اَحْكَامِهٖ اِفْتَرَاۤءُ بِاللِّسَانِ وَتَصَدِيقُ بِالْقَلْبِ ط

اَحْکَام کَبُوْل کِیے اُجْبَان سے اِکْکَرَار کَرتے هُوَے اُور دِیْل سے تَکْذِیک کَرتے هُوَے۔

پہلا کلمہ تالیف

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ ط (صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم)

اَدَلّاہ کے سِوا کُوی اِیْبَادَت کے لَایْک نَہِی مُہْمْمَد (صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم) اَدَلّاہ کے رَسُوْل هُے۔

करमाने मुस्तक़ा: حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ : मुज़ पर दुरदे पाक की कसरत करो बेशक येक तुम्हारे लिये तछारत है.

(अ-यूस)

दूसरा कलिमा शहादत

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ

में गवाही देता हूँ के अल्लाह के सिवा कोई मा'बूद नहीं,
वोह अकेला है उस का कोई शरीक नहीं

وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ط

और मैं गवाही देता हूँ के बेशक मुहम्मद (صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ)
अल्लाह के बन्दे और रसूल हैं.

तीसरा कलिमा तम्जुद

سُبْحَنَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ ط

अल्लाह पाक है और सब पूबियां अल्लाह के लिये हैं और अल्लाह के
सिवा कोई मा'बूद नहीं और अल्लाह सब से बडा है,

وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ ط

गुनाहों से बचने की ताकत और नेकी करने की तौफ़ीक अल्लाह
ही की तरफ़ से है जो सब से बुलन्द अ-जमत वाला है.

चौथा कलिमा तौहीद

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ط لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ

अल्लाह के सिवा कोई मा'बूद नहीं, वोह अकेला है उस का कोई शरीक
नहीं, उसी के लिये है बादशाही और उसी के लिये हम्द है,

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : તુમ જહાં ભી હો મુઝ પર દુરુદ પઢો કે તુમહારા દુરુદ મુઝ તક પહોંચતા હૈ. (طبرانی)

يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيُّ لَيَمُوتُ أَبَدًا أَبَدًا ۚ ذُو الْجَلَالِ

વોહી ઝિન્દા કરતા ઓર મારતા હૈ ઓર વોહ ઝિન્દા હૈ ઉસ કો
હરગિઝ કભી મૌત નહીં આએગી, બડે જલાલ

وَالْأَكْرَامُ بِبَيْدِهِ الْخَيْرُ ط وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ط

और बुर्राई वाला है, उस के हाथ में तलवार है और वोह हर चीज पर कादिर है.

પાંચવાં કલિમા ઇસ્તિગ્ફાર

اَسْتَغْفِرُ اللهَ رَبِّي مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ اَذْنَبْتُهُ عَمْدًا اَوْ خَطَاً

મैं અલ્લાહ સે મુઆફી માંગતા હૂં જો મેરા પરવર દગાર હૈ, હર ગુનાહ
સે જો મैं ને જાન બૂઝ કર ક્રિયા યા ભૂલ કર,

سِرًّا أَوْ عَلَانِيَةً وَاتَّوْبُ إِلَيْهِ مِنَ الذَّنْبِ الَّذِي أَعْلَمُ

છુપ કર કિયા યા ઝાહિર હો કર ઔર મેં ઉસ કી બારગાહ મેં તૌબા કરતા હું ઉસ ગુનાહ સે જિસ કો મેં જાનતા હું

وَمِنَ الذَّنْبِ الَّذِي لَا أَعْلَمُ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

और उस गुनाह से भी जिस को मैं नहीं जानता, (और अल्लाह) बेशक तू गैबों का जानने वाला

وَسَتَّارُ الْعُيُوبِ وَغَفَّارُ الذُّنُوبِ وَلاَحَوْلَ وَلاَقُوَّةَ

और और्बों का धुपाने वाला और गुनाहों का बर्षाने वाला है और गुनाह से बचने की ताकत और नेकी करने की कुव्वत

الْأَبِ اللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ ط

અલ્લાહ હી કી તરફ સે હૈ જો સબ સે બુલન્દ અ-ઝમત વાલા હૈ.

કરમાને મુસ્તકા : صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मुज पर दस भरतबा दुरेदे पाक पढा अल्लाह उस पर सो रહमते नाज़िल करमाता है. (ખરાન)

છટા કલિમા રહે કુફ

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أَشْرِكَ بِكَ شَيْئًا وَأَنَا أَعْلَمُ

ઐ અલ્લાહ મેં તેરી પનાહ માંગતા હું ઇસ બાત સે કે મેં કિસી શૈ
કો તેરા શરીક બનાઊ જાન બૂઝ કર

بِهِ وَاسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا أَعْلَمُ بِهِ، تُبْتُ عَنْهُ وَتَبَرَّأْتُ مِنْ

ઔર બખ્શિશ માંગતા હું તુજ સે ઉસ (શર્ક) કી જિસ કો મેં નહીં જાનતા
ઔર મેં ને ઉસ સે તૌબા કી ઔર મેં બેઝાર હુવા

الْكُفْرِ وَالشِّرْكِ وَالْكَذِبِ وَالْغَيْبَةِ وَالْبِدْعَةِ وَالنَّمِيمَةِ

કુફ્ર સે ઔર શર્ક સે ઔર જૂટ સે ઔર ગીબત સે ઔર (બુરી)
બિદઅત સે ઔર યુગલી સે

وَالْفَوَاحِشِ وَالْبِهْتَانِ وَالْمَعَاصِي كُلِّهَا وَأَسْلَمْتُ

ઔર બે હયાઈયોં સે ઔર બોહતાન સે ઔર તમામ ગુનાહોં સે ઔર મેં ઇસ્લામ લાયા

وَأَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ (صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ)

ઔર મેં કહતા હું અલ્લાહ કે સિવા કોઈ ઇબાદત કે લાઈક નહીં મુહમ્મદ
(ﷺ) અલ્લાહ કે રસૂલ હેં.

એક યુપ સો સુખ

ગમે મદીના, બકીઅ,
મઝિરત ઔર બે
હિસાબ જન્નતુલ
ફિરદૌસ મેં આકા
કે પડોસ કા તાલિબ

20 મુહર્રમુલ હરામ 1435 સિ.હિ.
25-11-2013

ભાગ્યની લશ્કર! (૯-૧૬)

ઇસ રિસાલે મેં ....

શદીદ ઝખ્મી હાલત મેં

ચોર કી દો કિસ્મેં

કારપેટ કે નુકસાનાત

ગદ આલૂદ પેશાની કી ફઝીલત

ગધે જૈસા મુંહ

સાહિબે મઝાર કી ઇન્ફિરાદી કોશિશ

માં ચારપાઈ સે ઉઠ ખડી હુઈ

વરક ઉલટિયે....

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

نماز کا तरीکا (ۛ-نہی)

شیتان لاه روکے ! یه ریسالہ مومل پھ لیجیہ،

إِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ

دُرہ شریکی کی فہمات

سرکاره مہنا، سولتانه با کرینا، کراره کلہو سنا، کُنا
گنہنا صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم نے نماز کے با'د ۛمہو سنا و دُرہ
شریکی پھنے واله سه فرمایا، “دُنا مانگ، کبूल کی جائهگی سواال کر
دیا جائهگا.” (سُنن النَّسَائِي ج ۱ ص ۱۸۹ باب المدینہ کراچی)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَی مُحَمَّدٍ

مہه مہه ۛسলামی لاهو ! کُراانو ۛہس مہ نماز پھنے
کے به شمار کُناۛل اور ن پھنے کی سہت سناۛه وارید ۛه،
یوناهه، پارۛ 28 سُر-رتول موناکیکُن کی آایت نمبر 9 مہ ۛشاه
رہبانی ۛه :

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَسَى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَالْهَ وَ سَلَّمَ : जिस ने मुझ पर एक बार दुरुदे पाक पढा अल्लाह उस पर दस रइमतें बेजता है. (مسلم)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : એ ઈમાન વાલો !
أَمْوَالَكُمْ وَلَا أَوْلَادَكُمْ عَنْ તુમ્હારે માલ ન તુમ્હારી ઔલાદ કોઈ ચીઝ તુમ્હેં
ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ અલ્લાહ કે ઝિક્ર સે ગાફિલ ન કરે ઔર
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخٰسِرُونَ ۝ જો એસા કરે તો વોહી લોગ નુક્સાન મેં હેં.

હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ મુહમ્મદ બિન અહમદ ઝહબી
 ફરમાતે رَحِمَهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰى કિરામ નકલ કરતે હેં : મુફસ્સિરીને કિરામ
 હેં કે ઈસ આયતે મુબા-રકા મેં અલ્લાહ તઆલા કે ઝિક્ર સે પાંચ નમાઝેં
 મુરાદ હેં, પસ જો શખ્સ અપને માલ યા'ની ખરીદો ફરોખ્ત, મઈશત વ
 રોઝગાર, સાઝો સામાન ઔર ઔલાદ મેં મસરૂફ રહે ઔર વક્ત પર
 નમાઝ ન પઢે વોહ નુક્સાન ઉઠાને વાલોં મેં સે હૈ.

(کتاب الکبائر ص ۲۰ دار مكتبة الحياة بيروت)

કિયામત કા સબ સે પહલા સુવાલ

સરકારે મદીના, સુલ્તાને બા કરીના, કરારે કલ્બો સીના,
 ફૈઝ ગાન્જના ﷺ કા ઈશાદિ હકીકત બુન્યાદ હૈ :
 “કિયામત કે દિન બન્દે કે આ'માલ મેં સબ સે પહલે નમાઝ કા સુવાલ હોગા.
 અગર વોહ દુરુસ્ત હુઈ તો ઉસ ને કામ્યાબી પાઈ ઔર અગર ઉસ મેં કમી હુઈ
 તો વોહ રુસ્વા હુવા ઔર ઉસ ને નુક્સાન ઉઠાયા.

(کنز العمال ج ۷ ص ۱۱۵ حدیث ۱۸۸۸۳ دارالکتب العلمیه بیروت)

નમાઝી કે લિયે નૂર

સરકારે દો² આલમ, નૂરે મુજસ્સમ, શાહે બની આદમ, રસૂલે
 મુહ્તશમ ﷺ કા ઈશાદિ ગિરામી હૈ : “જો શખ્સ નમાઝ

इरमाने मुस्तफ़ा: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: जो शप्स मुज़ पर दुरदे पाक पढ़ना भूल गया वोह जन्नत का रास्ता भूल गया. (طبرانی)

કી હિફાઝત કરે, ઉસ કે લિયે નમાઝ કિયામત કે દિન નૂર, દલીલ ઔર નજાત હોગી ઔર જો ઇસ કી હિફાઝત ન કરે, ઉસ કે લિયે બરોઝે કિયામત ન નૂર હોગા ઔર ન દલીલ ઔર ન હી નજાત. ઔર વોહ શપ્સ કિયામત કે દિન ફિરઔન, કાઝન, હામાન ઔર ઉબય્ય બિન ખલફ કે સાથ હોગા.”

(مجمعُ الرِّوَايد ج ٢ ص ٢١ حديث ١٦١١ دارالفكر بيروت)

ਕਿਸ ਓ। ਕਿਸ ਓੇ ਸਾਥ ਹਸ਼ਰ ਹੋਗਾ !

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! હજરતે સચ્ચિદુના ઇમામ મુહમ્મદ બિન અહમદ ઝહબી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِیٰ નક્લ કરતે હૈં : બા'ઝ ઉ-લમાએ કિરામ رَحْمَهُمُ اللَّهُ تَعَالٰی ફરમાતે હૈં કે નમાઝ કે તારિક કો ઇન ચાર (ફિરઔન, કાઝન, હામાન ઓર ઉબય્ય બિન ખલફ) કે સાથ ઇસ લિયે ઉઠાયા જાએગા કે લોગ ઉમૂમન દૌલત, હુકૂમત, વજારત ઓર તિજારત કી વજહ સે નમાઝ કો તર્ક કરતે હૈં. જો હુકૂમત કી મશગૂલિયત કે સબબ નમાઝ નહીં પઢેગા ઉસ કા હશર ફિરઔન કે સાથ હોગા, જો દૌલત કે બાઈસ નમાઝ તર્ક કરેગા તો ઉસ કા કાઝન કે સાથ હશર હોગા, અગર તર્કે નમાઝ કા સબબ વજારત હોગી તો ફિરઔન કે વઝીર હામાન કે સાથ હશર હોગા ઓર અગર તિજારત કી મસરૂફિયત કી વજહ સે નમાઝ છોડેગા તો ઉસ કો મક્કએ મુકર્રમા કે બહુત બડે કાફિર તાજિર ઉબય્ય બિન ખલફ કે સાથ બરોઝે કિયામત ઉઠાયા જાએગા.

(كتاب الكبائر ص ٢١ دار مكتبة الحياة بيروت)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : عَلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुर्दे पाक न पढा तहकीक वोह बट् भप्त हो गया. (ḥ)

શદીદ ઝખ્મી હાલત મેં નમાઝ

જબ હઝરતે સય્યિદુના ઉમર ફારૂકે આ'ઝમ રَضِیَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ પર કાતિલાના હમ્લા હુવા તો અર્ઝ કી ગઈ : ઐ અમીરુલ મુઅમિનીન ! નમાઝ (કા વક્ત હૈ). ફરમાયા : જી હાં, સુનિયે ! “જો શખ્સ નમાઝ કો ઝાએઅ કરતા હૈ ઉસ કા ઈસ્લામ મેં કોઈ હિસ્સા નહીં.” ઔર હઝરતે સય્યિદુના ઉમર ફારૂક રَضِیَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને શદીદ ઝખ્મી હોને કે બા વુજૂદ નમાઝ અદા ફરમાઈ. (ایضاً)

નમાઝ પર નૂર યા તારીકી કે અસ્બાબ

હઝરતે સય્યિદુના ઉબાદા બિન સામિત રَضِیَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ સે રિવાયત હૈ કે નબિય્યે રહમત, શફીએ ઉમ્મત, શહન્શાહે નુબુવ્વત, તાજદારે રિસાલત صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ફરમાને આલીશાન હૈ : “જો શખ્સ અચ્છી તરહ વુજૂ કરે, ફિર નમાઝ કે લિયે ખડા હો, ઈસ કે રુકૂઅ, સુજૂદ ઔર કિરાઅત કો મુકમ્મલ કરે તો નમાઝ કહતી હૈ : અલ્લાહ તઆલા તેરી હિફાઝત કરે જિસ તરહ તૂ ને મેરી હિફાઝત કી. ફિર ઉસ નમાઝ કો આસ્માન કી તરફ લે જાયા જાતા હૈ ઔર ઉસ કે લિયે ચમક ઔર નૂર હોતા હૈ. પસ ઉસ કે લિયે આસ્માન કે દરવાઝે ખોલે જાતે હેં હત્તા કે ઉસે અલ્લાહ તઆલા કી બારગાહ મેં પેશ કિયા જાતા હૈ ઔર વોહ નમાઝ ઉસ નમાઝી કી શફાઅત કરતી હૈ. ઔર અગર વોહ ઈસ કા રુકૂઅ, સુજૂદ ઔર કિરાઅત મુકમ્મલ ન કરે તો નમાઝ કહતી હૈ : અલ્લાહ તઆલા તુઝે છોડ દે જિસ તરહ તૂ ને મુઝે ઝાએઅ કિયા. ફિર ઉસ નમાઝ કો ઈસ તરહ આસ્માન કી તરફ લે જાયા જાતા હૈ કે ઉસ પર તારીકી છાઈ હોતી હૈ ઔર ઉસ પર

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِلْسِ نِے مُؤَلَّز پَر دَس مَرْتَبَا سُبْحُ اَوَّلِ دَس مَرْتَبَا شَامُ دُؤْدُہِ پَاک پڑا۔
(اِسے کِیَا مَت کَہ دِیْن مَہْرِی شَکَا اَت مِیْلَہِ گِی۔ (مُؤَلَّزِ اَوَّلِ))

આસ્માન કે દરવાઝે બન્દ કર દિયે જાતે હૈં ફિર ઉસ કો પુરાને કપડે કી તરહ લપેટ કર ઉસ નમાઝી કે મુંહ પર મારા જાતા હૈ.

(کنز العمال ج ۷ ص ۱۲۹ حدیث ۱۹۰۶۹)

બુરે ખાતિમે કા એક સબબ

હઝરતે સચ્ચિદુના ઇમામ બુખારી رَحْمَةُ اللهِ الْبَارِیْ عَلَیْهِ ફરમાતે હૈં :

હઝરતે સચ્ચિદુના હુઝૈફા બિન યમાન رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને એક શખ્સ કો દેખા જો નમાઝ પઢતે હુએ રુકૂઅ ઓર સુજૂદ પૂરે અદા નહીં કરતા થા. તો ઉસ સે ફરમાયા : “તુમ ને જો નમાઝ પઢી અગર ઇસી નમાઝ કી હાલત મેં ઇન્તિકાલ કર જાઓ તો હઝરતે સચ્ચિદુના મુહમ્મદે મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે તરીકે પર તુમ્હારી મૌત વાકેઅ નહીં હોગી.

(صحیح بخاری ج ۱ ص ۱۱۲) **સુ-નને નસાઈ** કી રિવાયત મેં યેહ ભી હૈ કે આપ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ને પૂછા : “તુમ કબ સે ઇસ તરહ નમાઝ પઢ રહે હો ? ઉસ ને કહા : ચાલીસ⁴⁰ સાલ સે. ફરમાયા : તુમ ને ચાલીસ⁴⁰ સાલ સે બિલ્કુલ નમાઝ હી નહીં પઢી ઓર અગર ઇસી હાલત મેં તુમ્હે મૌત આ ગઈ તો દીને મુહમ્મદી صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَیْهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام પર નહીં મરોગે.

(سنن نسائي ج ۲ ص ۵۸ دار الجیل بیروت)

નમાઝ કા ચોર

હઝરતે સચ્ચિદુના અબૂ કતાદા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ સે રિવાયત હૈ કે સરકારે મદીના, કરારે કલ્બો સીના, ફૈઝ ગન્જના, સાહિબે મુઅત્તર પસીના صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને બા કરીના હૈ : “લોગોં મેં બદતરીન

ફરમાને મુસ્તકા : صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : جیس کے پاس میرا ٹિક ڈوا اور اُس نے موز پر دھڑد شریف نہ پڑا اُس نے جکا کی۔ (عبدالرزاق)

ચોર વોહ હે જો અપની નમાઝ મેં ચોરી કરે.” અર્ઝ કી ગઈ : “યા રસૂલલ્લાહ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ નમાઝ કા ચોર કૌન હે ?” ફરમાયા : “(વોહ જો નમાઝ કે) રુક઼્ૂઅ ઓર સજદે પૂરે ન કરે.”

(مسند امام احمد حنبل ج ۸ ص ۳۸۶ حدیث ۲۲۷۰۵ دارالفکر بیروت)

ચોર કી દો કિસ્મૈં

મુફ્ફિસિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْمَنَّان ઈસ હદીસ કે તહ્ત ફરમાતે હૈં : મા'લૂમ હુવા માલ કે ચોર સે નમાઝ કા ચોર બદતર હૈ ક્યૂંકે માલ કા ચોર અગર સજા ભી પાતા હૈ તો કુછ ન કુછ નફ્અ ભી ઉઠા લેતા હૈ મગર નમાઝ કા ચોર સજા પૂરી પાએગા ઈસ કે લિયે નફ્અ કી કોઈ સૂરત નહીં. માલ કા ચોર બન્દે કા હક મારતા હૈ જબ કે નમાઝ કા ચોર અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કા હક, યેહ હાલત ઉન કી હૈ જો નમાઝ કો નાકિસ પઢતે હૈં ઈસ સે વોહ લોગ દર્સે ઇબ્રત હાસિલ કરેં જો સિરે સે નમાઝ પઢતે હી નહીં.

(મિરઆત, જિ. 2, સ. 78, ઝિયાઉલ કુરઆન પબ્લીકેશન્ઝ)

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! અવ્વલ તો લોગ નમાઝ પઢતે હી નહીં હૈં ઓર જો પઢતે હૈં ઇન કી અક્સરિય્યત સુન્નતેં સીખને કે જઝબે કી કમી કે બાઈસ આજ કલ સહીહ તરીકે સે નમાઝ પઢને સે મહરૂમ રહતી હૈ. યહાં મુખ્તસરન નમાઝ પઢને કા તરીકા પેશ કિયા જાતા હૈ. બરાએ મદીના ! બહુત ઝિયાદા ગૌર સે પઢિયે ઓર અપની નમાઝોં કી ઇસ્લાહ ફરમાઈયે :-

करमाने मुस्तक़ा. عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जो मुज़ पर रोज़े जुमुआ दुवूद शरीक़ पड़ेगा मैं क़ियामत के दिन उस की शक़ाअत क़रूँगा. (कोब्राल)

नमाज़ का तरीका (ह-नफ़ी)

बा वुज़ू क़िब्ला ३ ठस तरह ज़े हों के दोनों पाँउ के पन्ज़ों में यार⁴ उंगल का फ़ासिला रहे और दोनों² हाथ कानों तक ले जाँये के अंगूठे कान की लौ से छू जाँये और उंगलियां न मिली हुई हों न ખૂબ ખુલી बल्के अपनी हावत पर (NORMAL) रभें और हथेलियां क़िबले की तरफ़ हों, नज़र सजदे की जगह हो. अब जो नमाज़ पढ़ना है उस की निय्यत या'नी हिल में उस का पक्का इरादा कीजिये साथ ही ज़बान से भी कह लीजिये के ज़ियादा अख़्श है (म-सलन निय्यत की मैं ने आज की ओड़र की यार⁴ रक़अत इर्ज़ नमाज़ की, अगर बा जमाअत पढ़ रहे हें तो येह भी कह लें पीछे ठस इमाम के) अब तक़बीरे तहरीमा या'नी **اللَّهُ أَكْبَرُ** कहते हुअे हाथ नीचे लाँये और नाफ़ के नीचे ठस तरह बांधिये के सीधी हथेली की गद्दी उलटी हथेली के सिरे पर और भीय की तीन³ उंगलियां उलटी कलाई की पीठ पर और अंगूठा और छुंगलिया (या'नी छोटी उंगली) कलाई के अगल बगल. अब ठस तरह सना पढ़िये :-

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ पाक है तू औ अल्लाह **عَزَّوَجَلَّ** और मैं तेरी
وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ उम्ह करता हूँ, तेरा नाम ब-र-कत वाला
وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ है और तेरी अ-ज-मत बुलन्द है और तेरे
सिवा कोई मा'बूद नहीं.

इरमाने मुस्तई। مَسْئِلَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: मुझ पर दृढ़ता पाक की कसरत करो बेशक यह तुम्हारे लिये तखारत है।

(الہو-علی)

ફિર તઅબ્બુઝ પઢિયે :-

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿١﴾

ਮੈਂ ਅਵਲਾਹੁ ਤਆਲਾ ਦੀ ਪਨਾਹ ਮੇਂ ਆਤਾ ਹੁੰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਮਰ੍ਹੂਦ ਸੇ.

ફિર તસ્મિયા પઢિયે :-

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** કે નામ સે શુરુઅ જો બહુત મેહરબાન રહમત વાલા.

ફિર મુકમ્મલ સૂરએ ફાતિહા પઢિયે :-

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝ مُلْكِ يَوْمِ الدِّينِ ۝

તર-જ-મએ કન્ઝલ ઈમાન : સબ

الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ۝ مُلْكُ يَوْمِ الدِّينِ ۝

ખબિયાં અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** કો જો માલિક સારે

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ^ط
(٤)

જહાન વાલોં કા. બહુત મેહુરબાન.

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ۝

રહમત વાલા, રોઝે જામી કા માલિક.

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ

હમ તુઝી કો પૂજેં ઔર તુઝી સે મદદ

غَيْرِ الْغَضُوبِ عَلَيْهِمْ

ચાહેં. હમ કો સીધા રાસ્તા ચલા, રાસ્તા

وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧٠﴾

ઉન કા જિન પર તૂ ને એહસાન ક્રિયા,

ਨ ਉਨ ਕਾ ਜਿਨ ਪਰ ਗਲਬ ਹੁਵਾ ਐਰ ਨ

બાદકે પુરો કા.

સૂરએ ફાતિહા ખત્મ કર કે આહિસ્તા સે આમીન કહિયે. ફિર તીન^૩ આયાત યા એક બડી આયત જો તીન^૩ છોટી આયતોં કે બરાબર હો યા કોઈ સૂરત મ-સલન સૂરએ ઈખ્લાસ પઢિયે :-

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : تُمْ جَلَا لِي لَوْ مِثْلَ مَا عَلَى تُمْ جَلَا لِي لَوْ مِثْلَ مَا عَلَى تُمْ جَلَا لِي لَوْ مِثْلَ مَا
પહોંચતા હૈ. (طبرانی)

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ
اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ
وَلَمْ يُولَدْ ۝ وَلَمْ يَكُنْ
لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : અલ્લાહ
કે નામ સે શુરૂઅ જો બહુત મેહરબાન રહમત
વાલા. તુમ ફરમાઓ વોહ અલ્લાહ હૈ વોહ
એક હૈ. અલ્લાહ બે નિયાઝ હૈ, ન ઉસ કી
કોઈ ઔલાદ ઔર ન વોહ કિસી સે પૈદા હુવા.
ઔર ન ઉસ કે જોડ કા કોઈ.

અબ કહતે હુએ રુકૂઅ મેં જાઈયે ઔર ઘુટનોં કો
ઈસ તરહ હાથ સે પકડિયે કે હથેલિયાં ઘુટનોં પર ઔર ઉગ્લિયાં
અચ્છી તરહ ફૈલી હુઈ હોં. પીઠ બિછી હુઈ ઔર સર પીઠ કી સીધ
મેં હો ઊંચા નીચા ન હો ઔર નઝર કદમોં પર હો. કમ અઝ કમ
તીન બાર રુકૂઅ કી તસ્બીહ યા'ની (1) سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
ફિર તસ્મીઅ યા'ની (2) اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ કહતે હુએ બિલ્કુલ સીધે
ખડે હો જાઈયે, ઈસ ખડે હોને કો કૌમા કહતે હૈં. અગર આપ
મુન્ફરિદ હૈં યા'ની અકેલે નમાઝ પઢ રહે હૈં તો ઈસ કે બા'દ કહિયે.
(3) اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَكَ الْحَمْدُ ફિર કહતે હુએ ઈસ તરહ સજ્દે મેં જાઈયે
કે પહલે ઘુટને ઝમીન પર રખિયે ફિર હાથ ફિર દોનોં હાથોં કે બીચ
મેં ઈસ તરહ સર રખિયે કે પહલે નાક ફિર પેશાની ઔર યેહ ખાસ
ખયાલ રખિયે કે નાક કી નોક નહીં બલ્કે હડી લગે ઔર પેશાની ઝમીન
પર જમ જાએ, નઝર નાક પર રહે, બાઝૂઓં કો કરવટોં સે, પેટ કો
پیشہ

1: યા'ની પાક હૈ મેરા અ-ઝમત વાલા પરવર દગાર.

2: યા'ની અલ્લાહ عزوجل ને ઉસ કી સુન લી જિસ ને ઉસ કી તારીફ કી.

3: ઐ અલ્લાહ ! ઐ હમારે માલિક ! સબ ખૂબિયાં તેરે હી લિયે હૈં.

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: جَلَسَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَهُوَ سَلَمٌ : जिस نے मुज पर दस भरतभा दुरुदे पाक पढा अद्लाह उंस पर सो रहमतें नाज़िल फरमाता है. (طبرانی)

રાનોં સે ઔર રાનોં કો પિંડલિયોં સે જુદા રખિયે. (હાં અગર સફ મેં હોં તો બાઝૂ કરવટોં સે લગાએ રખિયે) ઔર દોનોં² પાઉં કી દસોં¹⁰ ઉંગ્લિયોં કા રુખ ઇસ તરહ કિબ્લે કી તરફ રહે કે દસોં¹⁰ ઉંગ્લિયોં કે પેટ (યા'ની ઉંગ્લિયોં કે તલ્વોં કે ઉભરે હુએ હિસ્સે) ઝમીન પર લગે રહે. હથેલિયાં બિછી રહેં ઔર ઉંગ્લિયાં કિબ્લા રૂ રહેં મગર કલાઈયાં ઝમીન સે લગી હુઈ મત રખિયે. ઔર અબ કમ અઝ કમ તીન³ બાર સજદે કી તસ્બીહ યા'ની (1) **سُبْحَانَكَ يَا رَبِّ الْعَالَمِينَ** પઢિયે ફિર સર ઇસ તરહ ઉઠાઈયે કે પહલે પેશાની ફિર નાક ફિર હાથ ઉઠે. ફિર સીધા કદમ ખડા કર કે ઉસ કી ઉંગ્લિયાં કિબ્લા રુખ કર દીજિયે ઔર ઉલટા કદમ બિછા કર ઇસ પર ખૂબ સીધે બેઠ જાઈયે ઔર હથેલિયાં બિછા કર રાનોં પર ઘુટનોં કે પાસ રખિયે કે દોનોં² હાથોં કી ઉંગ્લિયાં કિબ્લે કી જાનિબ ઔર ઉંગ્લિયોં કે સિરે ઘુટનોં કે પાસ હોં. દોનોં² સજદોં કે દરમિયાન બેઠને કો જલ્સા કહતે હેં. ફિર કમ અઝ કમ એક બાર **اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي** યા'ની ઔ અદલાહ **عَلَّ** મેરી મગ્ફિરત ફરમા કહ લેના મુસ્તહબ હે) ફિર **اللَّهُ أَكْبَرُ** કહતે હુએ પહલે સજદે હી કી તરહ દૂસરા² સજદા કીજિયે. અબ ઇસી તરહ પહલે સર ઉઠાઈયે ફિર હાથોં કો ઘુટનોં પર રખ કર પન્જોં કે બલ ખડે હો જાઈયે. ઉઠતે વક્ત બિગૈર મજબૂરી ઝમીન પર હાથ સે ટેક મત લગાઈયે. યેહ આપ કી એક રફૂઅત પૂરી હુઈ. અબ દૂસરી²

1: પાક હૈ પરવર દગાર સબ સે બુલન્દ.

ફરમાને મુસ્તફા: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: જિસ કે પાસ મેરા ઝિક હો ઓર વોહ મુઝ પર દુરુદ શરીફ ન પઢે તો વોહ લોગોં મેં સે કન્જુસ તરીન શખ્સ હૈ. (ઝબર)

રક્તમાં ۞ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ પઢ કર અલ હમ્દ ઓર સૂરહ પઢિયે
 ઓર પહલે કી તરહ રુકૂઅ ઓર સજ્દે કીજિયે. દૂસરે² સજ્દે સે સર
 ઉઠાને કે બા'દ સીધા કદમ ખડા કર કે ઉલટા કદમ બિછા કર બૈઠ
 જાઈયે. દો² રક્તમાં કે દૂસરે સજ્દે કે બા'દ બૈઠના કા'દહ કહલાતા હે
 અબ કા'દહ મેં તશહહુદ પઢિયે :-

التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ
 وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ
 أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ
 وَبَرَكَاتُهُ ۖ السَّلَامُ عَلَيْنَا
 وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ
 أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
 وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
 عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ۖ

જબ તશહહુદ મેં લફ્ઝે “**يَا**” કે કરીબ પહોંચે તો સીધે હાથ કી બીચ કી ઉંગલી ઔર અંગૂઠે કા હલ્કા બના લીજિયે ઔર છુંગિયા (યા’ની છોટી ઉંગલી) ઔર બિન્સર યા’ની ઇસ કે બરાબર વાલી ઉંગલી કો હથેલી સે મિલા દીજિયે ઔર (يَا اَللّٰهُمَّ) કે ફૌરન બા’દ) લફ્ઝે “**يَا**” કહતે હી કલિમે કી ઉંગલી ઉઠાઈયે મગર ઇસ કો ઇધર ઉધર મત હિલાઈયે ઔર લફ્ઝે “**يَا**” પર ગિરા દીજિયે ઔર ફૌરન સબ ઉંગિયાં સીધી કર લીજિયે. અબ અગર દો² સે ઝિયાદા રફ્ઝતેં

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : ઉસ શખ્સ કી નાક પાક આવુદ હો જિસ કે પાસ મેરા ઝિક હો ઓર વોહ મુઝ પર દુરુદે પાક ન પડે. (૫૯)

પઢની હૈં તો **اللَّهُ أَكْبَرُ** કહતે હુએ ખડે હો જાઈયે. અગર ફર્ઝ નમાઝ પઢ રહે હૈં તો તીસરી^૩ ઓર ચૌથી^૪ રક્અત કે કિયામ મેં **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** ઓર અલ હમ્દ શરીફ પઢિયે, સૂરત મિલાને કી ઝરૂરત નહીં. બાકી અફઆલ ઈસી તરહ બજા લાઈયે ઓર અગર સુન્નત વ નફલ હોં તો સૂરએ ફાતિહા કે બા'દ સૂરત ભી મિલાઈયે (હાં અગર ઈમામ કે પીછે નમાઝ પઢ રહે હૈં તો કિસી ભી રક્અત કે કિયામ મેં કિરાઅત ન કીજિયે ખામોશ ખડે રહિયે) ફિર ચાર રક્અતેં પૂરી કર કે કા'દએ અખીરા મેં તશહહુદ કે બા'દ દુરુદે ઇબ્રાહીમ **عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام** પઢિયે :-

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ
عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ
إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ
اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ
عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ
إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

ઐ અલ્લાહ દુરુદ ભેજ (હમારે સરદાર) મુહમ્મદ પર ઓર ઉન કી આલ પર જિસ તરહ તૂ ને દુરુદ ભેજા (સચ્ચિદુના) ઇબ્રાહીમ પર ઓર ઉન કી આલ પર. બેશક તૂ સરાહા હુવા બુરુગ હે. ઐ અલ્લાહ દુરુદ બ-ર-કત નાઝિલ કર હમારે સરદાર પર ઓર ઉન કી આલ પર જિસ તરહ તૂ ને બ-ર-કત નાઝિલ કી (સચ્ચિદુના) ઇબ્રાહીમ ઓર ઉન કી આલ પર બેશક તૂ સરાહા હુવા બુરુગ હે.

ફિર કોઈ સી દુઆએ માસૂરા પઢિયે, મ-સલન યેહ દુઆ પઢ

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : જિસ ને મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દો સો બાર દુરંદે પાક પઢા ઉસ કે દો સો સાલ કે ગુનાહ મુઆફ હોંગે. (کرم الامال)

લીજિયે :-

اللَّهُمَّ رَبَّنَا اتِّفِقْ فِي الدُّنْيَا
 حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً
 وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

اے اے خدا! تو اور ہماری باتوں میں دنیا میں
 اچھا ہے اور ہمیں آخرت میں اچھا ہے
 اور ہمیں جہنم سے بچا۔

ફિર નમાઝ ખત્મ કરને કે લિયે પહલે દાઅે કન્થે કી તરફ મુંહ કર કે **اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَرَحِمَةً** કહિયે ઔર ઇસી તરહ બાઈ તરફ. અબ નમાઝ ખત્મ હુઈ.

(مراقی الفلاح معہ حاشیۃ الطحطاوی ص ۲۷۸، غنیۃ المستملی ص ۲۶۱ کراچی)

ਧਰਤੀਮੀ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਰਮਾਣਾ ਮੇਂ ਚੰਦ ਯਾਦਗਾਰ ਫੁੱਲ ਹੈ

મઝકૂરા નમાઝ કા તરીકા ઈમામ યા તન્હા મર્દ કા હૈ. ઈસ્લામી બહનેં તકબીરે તહરીમા કે વક્ત હાથ કન્ધોં તક ઉઠાએં ઔર યાદર સે બાહર ન નિકાલેં. (الهداية معه فتح القدير ج ١ ص ٢٤٦) કિયામ મેં ઉલટી હથેલી સીને પર છાતી કે નીચે રખ કર ઈસ કે ઊપર સીધી હથેલી રખેં. રુકૂઅ મેં થોડા ઝુકેં યા'ની ઈતના કે ઘુટનોં પર હાથ રખ દેં ઝોર ન દેં ઔર ઘુટનોં કો ન પકડેં ઔર ઉંગ્લિયાં મિલી હુઈ ઔર પાઉં ઝુકે હુએ રખેં મર્દોં કી તરહ ખૂબ સીધે ન કરેં. સજદા સિમટ કર કરેં યા'ની બાઝૂ કરવટોં સે પેટ રાન સે ઔર રાન પિંડલિયોં સે ઔર પિંડલિયાં ઝમીન સે મિલા દેં, સજદે ઔર કા'દે દોનોં મેં પાઉં સીધી તરફ નિકાલ દેં. કા'દે મેં ઉલટી સુરીન પર બૈઠેં ઔર સીધા હાથ સીધી રાન કે બીચ મેં ઔર ઉલ્ટા હાથ ઉલટી રાન કે બીચ મેં રખેં. બાકી સબ તરીકા ઉસી તરહ હૈ.

(رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۲۵۹، عالمگیری ج ۱ ص ۷۴ وغیرہ)

કરમાને મુસ્તફા: صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : મુઝ પર દુરુદ શરીફ પઢો અલ્લાહ عُزَّ وَجَلُ تُوમ પર રહમત ભેજેગા. (ابن عمر)

દોનોં મુ-તવજ્જેહ હોં !

ઈસ્લામી ભાઈયોંં ઔર ઈસ્લામી બહનોંં કે દિયે હુએ ઈસ તરીકએ નમાઝ મેં બા'ઝ બાતેં ફર્જ હેં કે ઈસ કે બિગૈર નમાઝ હોગી હી નહીં, બા'ઝ વાજિબ, કે ઈસ કા જાન બૂઝ કર છોડના ગુનાહ ઔર તૌબા કરના ઔર નમાઝ કા ફિર સે પઢના વાજિબ ઔર ભૂલ કર છુટને સે સજદએ સહવ વાજિબ ઔર બા'ઝ સુન્નતે મુઅક્કદા હેં કે જિસ કે છોડને કી આદત બના લેના ગુનાહ હૈ ઔર બા'ઝ મુસ્તહબ હેં કે જિસ કા કરના સવાબ ઔર ન કરના ગુનાહ નહીં. (બહારે શરીઅત, હિસ્સા: ૩, સ. 66, મદીનતુલ મુશિદ બરેલી શરીફ)

“યા અલ્લાહ” કે છે⁶ હુરફ કી નિસ્બત સે નમાઝ કી 6 શરાયત

❶ **તહારત** : નમાઝી કા બદન, લિબાસ ઔર જિસ જગહ નમાઝ પઢ રહા હૈ ઉસ જગહ કા હર કિસ્મ કી નજાસત સે પાક હોના ઝરૂરી હૈ.

(مراقى الفلاح معه حاشية الطحطاوى ص ۲۰۷)

❷ **સિત્રે ઔરત** : (1) મદ કે લિયે નાફ કે નીચે સે લે કર ઘુટનોંં સમેત બદન કા સારા હિસ્સા છુપા હુવા હોના ઝરૂરી હૈ જબ કે ઔરત કે લિયે ઇન પાંચ આ'ઝા : મુંહ કી ટિકલી, દોનોંં² હથેલિયાંં ઔર દોનોંં² પાઉં કે તલ્વોંં કે ઇલાવા સારા જિસ્મ છુપાના લાઝિમી હૈ અલબત્તા અગર દોનોંં² હાથ (ગિટ્ટોંં તક), પાઉં (ટખ્નોંં તક) મુકમ્મલ ઝાહિર હોં તો એક મુફ્તા બિહી કૌલ પર નમાઝ દુરુસ્ત હૈ. (الدرالمختار معه ردالمختار ج ۲ ص ۹۳)

(2) અગર ઐસા બારીક કપડા પહના જિસ સે બદન કા વોહ હિસ્સા જિસ કા નમાઝ મેં છુપાના ફર્જ હૈ નઝર આએ યા જિલ્દ કા રંગ ઝાહિર હો નમાઝ ન હોગી. (فتاوى عالمگیری ج ۱ ص ۵۸) (3) આજ કલ બારીક કપડોંં કા રવાજ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: મુઝ પર કસરત સે દુરંદે પાક પઢો બેશક તુમ્હારા મુઝ પર દુરંદે પાક પઢના તુમ્હારે ગુનાહોં કે લિયે મઝિરત હૈ. (બાઝિઝ)

બઢતા જા રહ્યા હૈ. ઐસે બારીક કપડે કા પાજામા પહનના જિસ સે રાન
યા સિત્ર કા કોઈ હિસ્સા ચમકતા હો ઈલાવા નમાઝ કે ભી પહનના
હરામ હૈ. (બહારે શરીઅત, હિસ્સા: ૩, સ. ૪૨, મદીનતુલ મુશિદ બરેલી શરીફ) **(૪)** દબીઝ
(યા'ની મોટા) કપડા જિસ સે બદન કા રંગ ન ચમકતા હો મગર બદન સે ઐસા
ચિપકા હુવા હો કે દેખને સે ઉઝ્વ કી હૈઅત મા'લૂમ હોતી હો. ઐસે કપડે સે
અગર્યે નમાઝ હો જાએગી મગર ઉસ ઉઝ્વ કી તરફ દૂસરોં કો નિગાહ કરના
જાઈઝ નહીં (رد المحتار ૨ ج ص ૧૦૩) ઐસા લિબાસ લોગોં કે સામને પહનના મન્અ
હૈ ઔર ઔરતોં કે લિયે બ દ-ર-જએ ઔલા મુમા-ન-અત. (બહારે શરીઅત,
હિસ્સા. ૩, સ. ૪૨, મદીનતુલ મુશિદ બરેલી શરીફ) **(૫)** બા'ઝ ખવાતીન મલમલ
વગૈરા કી બારીક ચાદર નમાઝ મેં ઓઢતી હૈં જિસ સે બાલોં કી સિયાહી
ચમકતી હૈ યા ઐસા લિબાસ પહનતી હૈં જિસ સે આ'ઝા કા રંગ નઝર
આતા હૈ ઐસે લિબાસ મેં ભી નમાઝ નહીં હોતી.

﴿3﴾ ઇસ્તિકબાલે કિબ્લા : યા'ની નમાઝ મેં કિબ્લા યા'ની કા'બા કી તરફ મુંહ કરના **(1)** નમાઝી ને બિલા ઉઝર જાન બૂઝ કર કિબ્લે સે સીના ફેર દિયા અગર્યે ફૌરન હી કિબ્લે કી તરફ હો ગયા નમાઝ ફાસિદ હો ગઈ ઔર અગર બિલા કસ્દ ફિર ગયા ઔર બ કદરે તીન³ બાર “سُبْحَانَ اللَّهِ” કહને કે વક્ફે સે પહલે વાપસ કિબ્લા રુખ હો ગયા તો ફાસિદ ન હુઈ (البحر الرائق ج ۱ ص ۴۹۷) **(2)** અગર સિર્ફ મુંહ કિબ્લે સે ફેરા તો વાજિબ હૈ કે ફૌરન કિબ્લે કી તરફ મુંહ કર લે ઔર નમાઝ ન જાએગી મગર બિલા ઉઝર ઐસા કરના મકરૂહે તહરીમી હૈ. (غنية المستملی ص ۲۲۲ کراچی) **(3)** અગર ઐસી જગહ પર હેં

કરમાને મુસ્તફા : صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : જો મુઝ પર એક દુરુદ શરીફ પઢતા હૈ અલ્લાહ ઓસ કે લિયે એક કીરાત અજ લખતા હૈ ઓર કીરાત ઉદુદ પહાડ જિતના હૈ. (عمرارزق)

જહાં કિબ્લે કી શનાખત કા કોઈ ઝરીઆ નહીં હૈ ન કોઈ ઐસા મુસલ્માન હૈ જિસ સે પૂછ કર મા'લૂમ કિયા જા સકે તો તહરી કીજિયે યા'ની સોચિયે ઓર જિધર કિબ્લા હોના દિલ પર જમે ઉધર હી રુખ કર લીજિયે આપ કે હક મેં વોહી કિબ્લા હૈ. (4) તહરી કર કે નમાઝ પઢી બા'દ મેં મા'લૂમ હુવા કે કિબ્લે કી તરફ નમાઝ નહીં પઢી, નમાઝ હો ગઈ લૌટાને કી હાજત નહીં. (5) એક શખ્સ તહરી કર કે નમાઝ પઢ રહા હો દૂસરા ઓસ કી દેખા દેખી ઓસી સમત નમાઝ પઢેગા તો નહીં હોગી દૂસરે કે લિયે ભી તહરી કરને કા હુકમ હૈ.

(ردالمحتار ج ۲ ص ۱۴۳)

﴿4﴾ **વક્ત :** યા'ની જો નમાઝ પઢની હૈ ઓસ કા વક્ત હોના ઝરૂરી હૈ. મ-સલન આજ કી નમાઝે અસ્ર અદા કરના હૈ તો યેહ ઝરૂરી હૈ કે અસ્ર કા વક્ત શુરૂઅ હો જાએ અગર વક્તે અસ્ર શુરૂઅ હોને સે પહલે હી પઢ લી તો નમાઝ ન હોગી. (1) ઉમૂમન મસાજિદ મેં નિઝામુલ અવકાત કે નકશે આવેઝાં હોતે હેં ઇન મેં જો મુસ્તનદ તૌકીત દાં કે મુરતબ કદર્દા ઓર ઉ-લમાએ અહલે સુન્નાત કે મુસદ્દકા હોં ઉન સે નમાઝોં કે અવકાત મા'લૂમ કરને મેં સહૂલત રહતી હૈ. (2) ઇસ્લામી બહનોં કે લિયે અવ્વલ વક્ત મેં નમાઝે ફજા અદા કરના મુસ્તહબ હૈ ઓર બાકી નમાઝોં મેં બેહતર યેહ હૈ કે મદ્દોં કી જમાઅત કા ઇન્તિઝાર કરેં જબ જમાઅત હો ચુકે ફિર પઢેં.

(دُرِّ مختار مع ردالمحتار ج ۲ ص ۳۰)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने किताब में मुज पर दुरुदे पाक लिखा तो जब तक मेरा नाम उस में रहेगा फिरश्ते उस के लिये ईस्तिस्फार करते रहेंगे. (अ. 1)

તીન³ અવકાતે મકરૂહા : (1) તુલૂએ આફતાબ સે લે કર બીસ²⁰ મિનટ બા'દ તક (2) ગુરૂબે આફતાબ સે બીસ²⁰ મિનટ પહલે (3) નિસ્ફુન્નહાર યા'ની ઝહૂવએ કુબ્રા સે લે કર ઝવાલે અફતાબ તક. ઇન તીનો³ અવકાત મેં કોઈ નમાઝ જાઈઝ નહીં ન ફર્જ ન વાજિબ ન નફલ ન કઝા. હાં અગર ઉસ દિન કી નમાઝે અસ્ર નહીં પઢી થી ઔર મકરૂહ વક્ત શુરૂઅ હો ગયા તો પઢ લે અલબત્તા ઇતની તાખીર કરના હરામ હૈ.

(نَزَّ مَخْتَارٌ مَعَهُ رَدُّ الْمَحْتَارِ ج ٢ ص ٤٠, બહારે શરીઅત, હિસ્સા: 3, સ. 23, મદીનતુલ મુશિદ બરેલી શરીફ)

દૌરાને નમાઝ મકરૂહ વક્ત દાખિલ હો જાએ તો ?

ગુરૂબે આફતાબ સે કમ સે કમ 20 મિનટ કબલ નમાઝે અસ્ર કા સલામ ફિર જાના ચાહિયે જૈસા કે આ'લા હઝરત ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હૈં, “નમાઝે અસ્ર મેં જિતની તાખીર હો અફઝલ હૈ જબ કે વક્તે કરાહત સે પહલે પહલે ખત્મ હો જાએ.” (ફતાવા ર-ઝવિયા શરીફ જદીદ. જિ. 5, સ. 156) ફિર અગર ઇસ ને એહતિયાત કી ઔર નમાઝ મેં તત્વીલ કી (યા'ની તૂલ દિયા) કે વક્તે કરાહત વસ્તે નમાઝ મેં આ ગયા જબ ભી ઇસ પર એ'તિરાઝ નહીં.”

(ફતાવા ર-ઝવિયા શરીફ મુબર્રજા, જિ. 5, સ. 139)

﴿5﴾ નિયત :- નિયત દિલ કે પક્કે ઇરાદે કા નામ હૈ.

(حَاشِيَةُ الطَّحْطَاوِي ص ٢١٥ کراچی) (1) ઝબાન સે નિયત કરના ઝરૂરી નહીં અલબત્તા દિલ મેં નિયત હાઝિર હોતે હુએ ઝબાન સે કહ લેના બેહતર હૈ. (فتاوى عالمگیری ج ١ ص ٦٥). (مُلَخَّصٌ از دُرِّ مَخْتَارٍ مَعَهُ رَدُّ الْمَحْتَارِ ج ٢ ص ١١٣). કિસી ભી ઝબાન મેં કહ સકતે હૈં.

કરમાને મુસ્તફા : حَتَّىٰ اللَّهُ تَعَالَىٰ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मुझ पर एक बार दुइदे पाक पढा अद्वाला उस पर दस रइमतें बेजता है. (س)

- (2) નિયત મેં ઝબાન સે કહને કા એ'તિબાર નહીં યા'ની અગર દિલ મેં મ-સલન ઝોહર કી નિયત હો ઔર ઝબાન સે લફઝે અસ્ર નિકલા તબ ભી ઝોહર કી નમાઝ હો ગઈ (دُرِّ مختار، ردالمحتار ج ۲ ص ۱۱۲) (3) નિયત કા અદના દ-રજા યેહ હૈ કે અગર ઉસ વક્ત કોઈ પૂછે કે કૌન સી નમાઝ પઢતે હો ? તો ફૌરન બતા દે. અગર હાલત ઔસી હૈ કે સોચ કર બતાએગા તો નમાઝ ન હુઈ. (فتاوى عالمگیری ج ۱ ص ۶۵) (4) ફર્ઝ નમાઝ મેં નિયતે ફર્ઝ ભી ઝરૂરી હૈ મ-સલન દિલ મેં યેહ નિયત હો કે આજ કી ઝોહર કી ફર્ઝ નમાઝ પઢતા હૂં. (دُرِّ مختار، ردالمحتار ج ۲ ص ۱۱۶) (5) અસહૂલ (યા'ની દુરુસ્ત તરીન) યેહ હૈ કે નફલ, સુન્નત ઔર તરાવીહ મેં મુતલક નમાઝ કી નિયત કાફી હૈ મગર એહતિયાત યેહ હૈ કે તરાવીહ મેં તરાવીહ યા સુન્નતે વક્ત કી નિયત કરે ઔર બાકી સુન્નતોં મેં સુન્નત યા સરકારે મદીના صَلَّى اللَّهُ تَعَالَىٰ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કી મુતા-બ-અત (યા'ની પૈરવી) કી નિયત કરે, ઈસ લિયે કે બા'ઝ મશાઈખ رَحِمَهُمُ اللَّهُ تَعَالَىٰ ઈન મેં મુતલક નમાઝ કી નિયત કો ના-કાફી કરાર દેતે હૈ. (منية المصلى معه غنية المستملی ص ۲۴۵) (6) નમાઝે નફલ મેં મુતલક નમાઝ કી નિયત કાફી હૈ અગર્યે નફલ નિયત મેં ન હો. (دُرِّ مختار، ردالمحتار ج ۲ ص ۱۶۶) (7) યેહ નિયત, કે મુંહ મેરા કિબ્લા શરીફ કી તરફ હૈ શર્ત નહીં. (ایضاً) (8) ઇક્તિદા મેં મુક્તદી કા ઈસ તરહ નિયત કરના ભી જાઈઝ હૈ કે જો નમાઝ ઈમામ કી હૈ વોહી નમાઝ મેરી હૈ (عالمگیری ج ۱ ص ۶۶) (9) નમાઝે જનાઝા કી નિયત યેહ હૈ : “નમાઝ અદ્લાહ (دُرِّ مختار، ردالمحتار ج ۲ ص ۱۲۶) કે લિયે ઔર દુઆ ઈસ મય્યિત કે લિયે.” (10) વાજિબ મેં વાજિબ કી નિયત કરના ઝરૂરી હૈ ઔર ઈસે મુઅય્યન ભી

કરમાને મુસ્તકા : حلى الله تعالى عليه وسلم જો શાખ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (جران)

કીજિયે, મ-સલન ઈદુલ ફિત્ર, ઈદુલ અઝ્હા, નઝર, નમાઝે બા'દે તવાફ (વાજિબુત્તવાફ) યા વોહ નફલ નમાઝ જિસ કો જાન બૂઝ કર ફાસિદ કિયા હો, કે ઉસ કી કઝા ભી વાજિબ હો જાતી હૈ (حاشية الطحاوى ص ۲۲۲) (11) સજદએ શુક અગર્યે નફલ હૈ મગર ઇસ મેં ભી નિયત ઝરૂરી હૈ મ-સલન દિલ મેં યેહ નિયત હો કે મેં સજદએ શુક કરતા હૂં. (الدرا المختار معه رد المحتار ج ۲ ص ۱۲۰). (12) સજદએ સહવ મેં ભી “સાહિબે નહરુલ ફાઈક” કે નઝદીક નિયત ઝરૂરી હૈ (ايضاً) યા'ની ઉસ વક્ત દિલ મેં યેહ નિયત હો કે મેં સજદએ સહવ કરતા હૂં.

﴿6﴾ તકબીરે તહરીમા : યા'ની નમાઝ કો “الله أكبر” કહ કર શુરૂઆ કરના ઝરૂરી હૈ. (عالمگیری ج ۱ ص ۶۸)

“بِسْمِ الله” કે સાત હુરુફ કી નિસ્બત સે નમાઝ કે 7 ફરાઈઝ (1) તકબીરે તહરીમા (2) કિયામ (3) કિરાઅત (4) રુકૂઅ (5) સુજૂદ (6) કા'દએ અખીરા (7) ખુરૂજે બિસુન્ઈહી.

(غنية المستملی ص ۲۰۳ تا ۲۸۶)

﴿1﴾ તકબીરે તહરીમા : દર હકીકત તકબીરે તહરીમા (યા'ની તકબીરે ઊલા) શરાઈતે નમાઝ મેં સે હૈ મગર નમાઝ કે અફ્આલ સે બિલ્કુલ મિલી હુઈ હૈ ઇસ લિયે ઇસે નમાઝ કે ફરાઈઝ સે ભી શુમાર કિયા ગયા હૈ. (غنية المستملی ص ۲۰۳) (1) મુક્તદી ને તકબીરે તહરીમા કા લફ્ઝ “અલ્લાહ” ઇમામ કે સાથ કહા મગર “અકબર” ઇમામ સે પહેલે ખત્મ કર લિયા તો નમાઝ ન હોગી. (عالمگیری ج ۱ ص ۶۸) (2) ઇમામ કો રુકૂઅ મેં પાયા ઔર તકબીરે તહરીમા કહતા હુવા રુકૂઅ મેં ગયા

કરમાને મુસ્તફા : ﷺ : جِس کے پاس میرا جِیکُ لُہوا اور اُس نے مُوڑ پر دُڑدے پاک نہ پدا
 તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઉર્ડુ)

યા'ની તકબીર ઉસ વક્ત ખત્મ હુઈ કે હાથ બઢાએ તો ઘુટને તક પહોંચ જાએ નમાઝ ન હોગી. (خلاصة الفتاوى ج ۱ ص ۸۳) એસે મૌકઅ પર કાઈદે કે મુતાબિક પહલે ખડે ખડે તકબીરે તહરીમા કહ લીજિયે ઈસ કે બા'દ **اَللّٰهُ اَكْبَرُ** કહતે હુએ રુકૂઅ કીજિયે, ઈમામ કે સાથ અગર રુકૂઅ મેં મા'મૂલી સી ભી શિર્કત હો ગઈ તો રક્અત મિલ ગઈ. અગર આપ કે રુકૂઅ મેં દાખિલ હોને સે કબ્લ ઈમામ ખડા હો ગયા તો રક્અત ન મિલી. (3) જો શખ્સ તકબીર કે તલફ્ફુઝ પર કાદિર ન હો મ-સલન ગૂંગા હો યા કિસી ઔર વજહ સે ઝબાન બન્દ હો ગઈ હો ઉસ પર તલફ્ફુઝ લાઝિમ નહીં. દિલ મેં ઈરાદા કાફી હૈ.

(4) લફ્ઝે અલ્લાહ કો આલ્લાહુ યા અકબર કો આકબર યા અકબાર કહા નમાઝ ન હોગી બલ્કે અગર ઈન કે મા'નએ ફાસિદા સમઝ કર જાન બૂઝ કર કહે તો કાફિર હૈ.

(نَدْرٌ مُخْتَارٌ، ردالمحتار ج ۲ ص ۱۷۷) નમાઝિયોં કી તા'દાદ ઝિયાદા હોને કી સૂરત મેં પીછે આવાઝ પહોંચાને વાલે મુકબ્બિરોં કી અક્સરિય્યત ઈલ્મ કી કમી કે બાઈસ આજ કલ “અકબર” કો “અકબાર” કહતી સુનાઈ દેતી હૈ. ઈસ તરહ ઈન કી અપની નમાઝ ભી ટૂટતી ઔર ઈન કી આવાઝ પર જો લોગ ઈન્તિકાલાત કરતે યા'ની નમાઝ કે અરકાન અદા કરતે હૈં ઉન કી નમાઝ ભી ટૂટ જાતી હૈ. લિહાઝા બિગૈર સીખે કભી મુકબ્બિર નહીં બનના ચાહિયે (5) પહલી રક્અત કા રુકૂઅ મિલ ગયા તો તકબીરે ઊલા કી ફઝીલત પા ગયા.

(عالمگیری ج ۱ ص ۶۹)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَتَّىٰ اللَّهُ تَعَالَىٰ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस نے मुझ पर एक बार दुरुदे पाक पढा अल्लाह उस पर दस रહमतें बेजता है. (مسلم)

❧ **ક્રિયામ :-** (1) કમી કી જાનિબ ક્રિયામ કી હદ યેહ હૈ કે હાથ બઢાએ તો ઘુટનોં તક ન પહોંચે ઔર પૂરા ક્રિયામ યેહ હૈ કે સીધા ખડા હો. (1) (2) ક્રિયામ ઇતની દેર તક હૈ જિતની દેર તક કિરાઅત હૈ. બ ક-દરે કિરાઅતે ફર્જ ક્રિયામ ભી ફર્જ, બ કદરે વાજિબ વાજિબ, ઔર બ કદરે સુન્નત સુન્નત. (3) ફર્જ, વિત્ર, ઈદેન ઔર સુન્નતે ફજા મેં ક્રિયામ ફર્જ હૈ. અગર બિલા ઉઝરે સહીહ કોઈ યેહ નમાઝેં બૈઠ કર અદા કરેગા તો ન હોંગી. (4) ખડે હોને સે મહૂઝ કુછ તકલીફ હોના ઉઝર નહીં બલ્કે ક્રિયામ ઉસ વક્ત સાકિત હોગા કે ખડા ન હો સકે યા સજદા ન કર સકે યા ખડે હોને યા સજદા કરને મેં ઝખ્મ બહતા હૈ યા ખડે હોને મેં કતરા આતા હૈ યા ચૌથાઈ સિત્ર ખુલતા હૈ યા કિરાઅત સે મજબૂર મહૂઝ હો જાતા હૈ. યૂંહી ખડા હો સકતા હૈ મગર ઈસ સે મરઝ મેં ઝિયાદતી હોતી હૈ યા દેર મેં અચ્છા હોગા યા ના કાબિલે બરદાશત તકલીફ હોગી તો બૈઠ કર પઢે. (5) અગર અસા (યા બૈસાખી) ખાદિમ યા દીવાર પર ટેક લગા કર ખડા હોના મુશ્કિન હૈ તો ફર્જ હૈ કે ખડા હો કર પઢે. (6) અગર સિર્ફ ઇતના ખડા હોના મુશ્કિન હૈ કે ખડે ખડે તકબીરે તહરીમા કહ લેગા તો ફર્જ હૈ કે ખડા હો કર **الله أكبر** કહ લે ઔર અબ ખડા રહના મુશ્કિન નહીં તો બૈઠ જાએ.

(غنية المستملی ص ۲۰۹)

ખબરદાર ! બા'ઝ લોગ મા'મૂલી સી તકલીફ (યા ઝખ્મ) કી વજહ સે ફર્જ નમાઝેં બૈઠ કર પઢતે હેં વોહ ઈસ હુકમે શર-ઈ પર ગૌર ફરમાએ, જિતની

ફરમાને મુસ્તકા : صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : જો શપ્સ મુઝ પર દુરુદ પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્ત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طبرانی)

નમાઝે કુદરતે કિયામ કે બા વુજૂદ બેઠ કર અદા કી હોં ઉન કો લૌટાના ફર્જ હે. ઈસી તરહ વેસે હી ખડે ન રહ સકતે થે મગર અસા યા દીવાર યા આદમી કે સહારે ખડે હોના મુશ્કિન થા મગર બેઠ કર પઢતે રહે તો ઉન કી ભી નમાઝે ન હુઈ ઈન કા લૌટાના ફર્જ હે. (મુલખખસ અઝ : બહારે શરીઅત, હિસ્સા. ૩, સ. 64, મદીનતુલ મુશિદ બરેલી શરીફ) ઔરતોં કે લિયે ભી યેહી હુકમ હૈ કે યેહ ભી બિગૈર શર-ઈ ઈજાઝત કે બેઠ કર નમાઝે નહીં પઢ સકતીં.

બા'ઝ મસાજિદ મેં કુરસિયોં કા ઇન્તિઝામ ભી હોતા હૈ બા'ઝ બૂઢે વગૈરા ઉન પર બેઠ કર ફર્જ નમાઝ પઢતે હેં હાલાંકે ચલ કર આએ હોતે હેં, નમાઝ કે બા'દ ખડે ખડે બાતચીત ભી કર લેતે હેં, ઐસે લોગ અગર બિગૈર ઈજાઝતે શર-ઈ બેઠ કર નમાઝે પઢેંગે તો ઈન કી નમાઝે ન હોંગી. (8) ખડે હો કર પઢને કી કુદરત હો જબ ભી બેઠ કર નફલ પઢ સકતે હેં મગર ખડે હો કર પઢના અફઝલ હૈ કે હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ સે મરવી હૈ, રહમતે આલમ, નૂરે મુજસ્સમ, શાહે બની આદમ, રસૂલે મુહતશમ صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઇર્શાદ ફરમાયા : બેઠ કર પઢને વાલે કી નમાઝ ખડે હો કર પઢને વાલે કી નિસ્ફ (યા'ની આધા સવાબ) હૈ. (صحيح مسلم ج ١ ص ٢٥٣) અલબત્તા ઉઝ્ઝર કી વજહ સે બેઠ કર પઢે તો સવાબ મેં કમી ન હોગી યેહ જો આજ કલ આમ રવાજ પડ ગયા હૈ કે નફલ બેઠ કર પઢા કરતે હેં બ ઝાહિર યેહ મા'લૂમ હોતા હૈ કે શાયદ બેઠ કર પઢને કો અફઝલ સમઝતે હેં ઐસા હૈ તો ઉન કા ખયાલ ગલત હૈ. વિત્ર કે

કરમાને મુસ્તફા : صلى الله تعالى عليه وآله وسلم : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ક હુવા ઓર ઉસ ને મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઉંઝ)

બા'દ જો દો² રક્અત નફલ પઢતે હૈં ઉન કા ભી યેહી હુકમ હે કે ખડે હો કર પઢના અફઝલ હે.

(બહારે શરીઅત, હિસ્સા : 4, સ. 17, મદીનતુલ મુશિદ બરેલી શરીફ)

﴿3﴾ **કિરાઅત :** (1) કિરાઅત ઇસ કા નામ હૈ કે તમામ હુરૂફ મખારિજ સે અદા કિયે જાઓ કે હર હર્ફ ગૈર સે સહીહ તૌર પર મુમતાઝ (નુમાયાં) હો જાએ. (عالمگیری ج ۱ ص ۶۹) (2) આહિસ્તા પઢને મેં ભી યેહ ઝરૂરી હૈ કે ખુદ સુન લે. (غنية المستملی ص ۲۷۱) (3) અગર હુરૂફ તો સહીહ અદા કિયે મગર ઇતને આહિસ્તા કે ખુદ ન સુના ઓર કોઈ રુકાવટ મ-સલન શોરો ગુલ યા સિકલે સમાઅત (યા'ની ઊંચા સુનને કા મરઝ) ભી નહીં તો નમાઝ ન હુઈ. (عالمگیری ج ۱ ص ۶۹) (4) અગર્યે ખુદ સુનના ઝરૂરી હૈ મગર યેહ ભી એહતિયાત રહે કે સિરી (યા'ની આહિસ્તા કિરાઅત વાલી) નમાઝોં મેં કિરાઅત કી આવાઝ દૂસરોં તક ન પહોંચે, ઇસી તરહ તસ્બીહાત વગૈરા મેં ભી ખયાલ રખિયે (5) નમાઝ કે ઇલાવા ભી જહાં કુછ કહના યા પઢના મુકરર કિયા હૈ ઇસ સે ભી યેહી મુરાદ હૈ કે કમ અઝ કમ ઇતની આવાઝ હો કે ખુદ સુન સકે. મ-સલન તલાક દેને, આઝાદ કરને યા જાનવર ઝબ્હ કરને કે લિયે અલ્લાહ ﷻ કા નામ લેને મેં ઇતની આવાઝ ઝરૂરી હૈ કે ખુદ સુન સકે. (أيضاً) દુરૂદ શરીફ વગૈરા અવરાદ પઢતે હુએ ભી કમ અઝ કમ ઇતની આવાઝ હોની ચાહિયે કે ખુદ સુન સકે જભી પઢના કહલાએગા. (6) મુતલકન એક આયત પઢના ફર્જ કી દો² રક્અતોં મેં ઓર વિત્ર, સુનન ઓર નવાફિલ કી હર રક્અત મેં ઇમામ વ મુન્ફરિદ (યા'ની તન્હા નમાઝ પઢને વાલે) પર ફર્જ હૈ.

करमाने मुस्तफ़ा : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मुज़ पर दस मरतबा सुब्हु और दस मरतबा शाम दुर्हुदे पाक पढा (उसे क़ियामत के दिन मेरी शफ़ाअत मिलेगी. (مُحَمَّدٌ رَافِعُ))

(۲۲۶) (مراقى الفلاح معه حاشية الطحطاوى ص ۲۲۶) मुक्तद्दी को नमाज़ में क़िराअत ज़ाईज़ नहीं. न सू-रतुल फ़ातिहा न आयत, न सिरी (या'नी आहिस्ता क़िराअत वाली) नमाज़ में न ज़हूरी (या'नी बुलन्द आवाज़ से क़िराअत वाली) नमाज़ में. इमाम की क़िराअत मुक्तद्दी के लिये भी काफ़ी है. (۲۲۷) (مراقى الفلاح معه حاشية الطحطاوى ص ۲۲۷) इर्ज़ की किसी रक़अत में क़िराअत न की या इक़त अेक में की नमाज़ फ़ासिद हो गयी. (۹) (عالمگیری ج ۱ ص ۶۹) इर्ज़ों में ठहर ठहर कर क़िराअत करे और तरावीह में मु-तवस्सित अन्दाज़ पर और रात के नवाफ़िल में जल्द पढ़ने की इज़ाज़त है मगर ऐसा पढ़े के समज़ में आ सके या'नी कम से कम मद्द का जो द-रज़ा कारियों ने रखा है उस को अदा करे वरना हराम है, इस लिये के तरतील से (या'नी ठहर ठहर कर) क़ुरआन पढ़ने का हुक्म है (۳۶۳) (دُرِّمُختار، ردالمحتار ج ۱ ص ۳۶۳) आज कल के अकसर हुक्फ़ाज़ इस तरह पढ़ते हैं के मद्द का अदा होना तो बड़ी बात है. يَعْلَمُونَ تَعْلَمُونَ के सिवा किसी लफ़्ज़ का पता नहीं चलता, न तस्लीहे दुर्हुद होती बल्के जल्दी में लफ़्ज़ के लफ़्ज़ भा जाते हैं और इस पर तफ़ाप्पुर होता है के हुलां इस कदर जल्द पढ़ता है ! हालांके इस तरह क़ुरआने मज्जद पढ़ना हराम और सप्त हराम है. (बहारे शरीअत, डिस्सा : 3, स. 86, 87, मदीनतुल मुश्हिद बरेली शरीफ़)

हुर्हु की सहीह अदायेगी मज़री है

अकसर लोग ط ت में कोई स ص ث, اء ع, ه ح, ض ذ ظ लो ग ईर्क नहीं करते. याद रખिये ! हुर्हु बढल जाने से अगर मा'ना फ़ासिद हो गये तो नमाज़ न होगी. (बहारे शरीअत, डिस्सा : 3, स. 108, मक्तबअे र-जविय्या) म-सलन जिस ने عَزِيزٌ كَ عَظِيمٌ में سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ (उस के

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुर्इद शरीफ न पढा उस ने जफ़ा की. (عبدالرزاق)

બજાએ ( ) પઢ દિયા નમાઝ જાતી રહી લિહાઝા જિસ સે عظیم સહીહ અદા ન હો વોહ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْكَرِيم પઢે.

(કાનૂને શરીઅત, હિસ્સાએ અવ્વલ, સ. 119, ફરીદ બુક સ્ટોલ લાહોર)

ખબરદાર ! ખબરદાર ! ખબરદાર !

જિસ સે હુરૂફ સહીહ અદા નહીં હોતે ઉસ કે લિયે થોડી દેર મશક કર લેના કાફી નહીં બલકે લાઝિમ હૈ કે ઈન્હેં સીખને કે લિયે રાત દિન પૂરી કોશિશ કરે ઓર અગર સહીહ પઢને વાલે કે પીછે નમાઝ પઢ સકતા હૈ તો ફર્જ હૈ કે ઉસ કે પીછે પઢે યા વોહ આયતેં પઢે જિસ કે હુરૂફ સહીહ અદા કર સકતા હો. ઓર યેહ દોનો² સૂરતેં ના મુશ્કિન હોં તો ઝમાનએ કોશિશ મેં ઈસ કી અપની નમાઝ હો જાએગી. આજ કલ કાફી લોગ ઈસ મરઝ મેં મુબ્તલા હેં કે ન ઉન્હેં કુરઆન સહીહ પઢના આતા હૈ ન સીખને કી કોશિશ કરતે હેં. યાદ રખિયે ! ઈસ તરહ નમાઝેં બરબાદ હોતી હેં. (મુલખખસ અઝ : બહારે શરીઅત, હિસ્સા 3, સ. 116) જિસ ને રાત દિન કોશિશ કી મગર સીખને મેં નાકામ રહા જૈસે બા'ઝ લોગોં સે સહીહ હુરૂફ અદા હોતે હી નહીં ઉસ કે લિયે લાઝિમી હૈ કે રાત દિન સીખને કી કોશિશ કરે ઓર ઝમાનએ કોશિશ મેં વોહ મા'ઝૂર હૈ ઉસ કી અપની નમાઝ હો જાએગી મગર સહીહ પઢને વાલોં કી ઈમામત હરગિઝ નહીં કર સકતા. હાં જો હુરૂફ ઉસ કે અપને ગલત હેં વોહી દૂસરોં કે ભી ગલત હોં તો ઝમાનએ કોશિશ મેં એસોં કી ઈમામત કર સકતા હૈ, ઓર અગર કોશિશ ભી નહીં કરતા તો ખુદ ઉસ કી નમાઝ હી નહીં હોતી તો દૂસરે કી ઉસ કે પીછે ક્યા હોગી !

(માખૂઝ અઝ : ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 6, સ. 254, રઝા ફાઉન્ડેશન લાહોર)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દુરૂદ શરીફ પઢેગા મેં કિયામત કે દિન ઉસ કી શફાઅત કરૂંગા. (કઝાઅલ)

મદ્ર-સતુલ મદીના

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! આપ ને કિરાઅત કી અહમ્મિયત કા બખૂબી અન્દાઝા લગા લિયા હોગા, વાકેઈ વોહ મુસલ્માન બડા બદ નસીબ હૈ જો દુરુસ્ત કુરઆન શરીફ પઢના નહીં સીખતા. اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ તબ્લીગે કુરઆનો સુન્નત કી આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક “દા’વતે ઇસ્લામી” કે બે શુમાર મદારિસ બનામ “મદ્ર-સતુલ મદીના” કાઈમ હૈં ઈન મેં મ-દની મુન્નોં ઔર મ-દની મુન્નિયોં કો કુરઆને પાક હિફઝ વ નાઝિરા કી મુફત તા’લીમ દી જાતી હૈ. નીઝ બાલિગાન કો ઉમૂમન બા’દ નમાઝે ઈશા હુરૂફ કી સહીહ અદાએગી કે સાથ સાથ સુન્નતોં કી તરબિયત દી જાતી હૈ. કાશ ! તા’લીમે કુરઆન કી ઘર ઘર ધૂમ પડ જાએ. કાશ ! હર વોહ ઇસ્લામી ભાઈ જો સહીહ કુરઆન શરીફ પઢના જાનતા હૈ વોહ દૂસરે ઇસ્લામી ભાઈ કો સિખાના શુરૂઅ કર દે. ઇસ્લામી બહનેં ભી યેહી કરેં યા’ની જો દુરુસ્ત પઢના જાનતી હૈં વોહ દૂસરી ઇસ્લામી બહનોં કો પઢાએં ઔર ન જાનને વાલિયાં ઈન સે સીખેં. اِنَّ شَاءَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ફિર તો હર તરફ તા’લીમે કુરઆન કી બહાર આ જાએગી ઔર સીખને સિખાને વાલોં કે લિયે اِنَّ شَاءَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ સવાબ કા અમ્બાર લગ જાએગા.

યેહી હૈ આરઝૂ તા’લીમે કુરઆં આમ હો જાએ

તિલાવત શૌક સે કરના હમારા કામ હો જાએ

﴿4﴾ રુકૂઅ :- ઈતના ઝુકના કે હાથ બઢાએ તો ઘુટને કો પહોંચ જાએ યેહ રુકૂઅ કા અદના દ-રજા હૈ. (ذِرِّمَخْتَار، ردالمختار ج ٢ ص ١٦٦) ઔર પૂરા યેહ કે પીઠ સીધી બિઘા દે.

(حاشية الطحطاوى ص ٢٢٩)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર દુરુદે પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમ્હારે લિયે તહારા હૈ. (અબુ-યીસ)

સુલ્તાને મક્કએ મુકર્રમા, તાજદારે મદીનએ મુનવ્વરહ
عَزَّوَجَلَّ ﷺ કા ફરમાને અ-ઝ-મત નિશાન હૈ, અલ્લાહ બન્દે કી ઉસ નમાઝ કી તરફ નઝર નહીં ફરમાતા જિસ મેં રુકૂઅ વ
સુજૂદ કે દરમિયાન પીઠ સીધી ન કરે.

(મસ્નુદામમ અમદ બન હનબલ જ ૩ વ ૬૧૧ હદીથ ૧૦૮૦૩ દારાલફકર બેરુત)

﴿5﴾ સુજૂદ : (1) સુલ્તાને મક્કએ મુકર્રમા, તાજદારે મદીનએ મુનવ્વરહ
ﷺ કા ફરમાને અ-ઝ-મત નિશાન હૈ, મુઝે હુકમ હુવા કે સાત હઙિયોં પર સજદા કરૂં, મુંહ ઓર દોનોં² હાથ ઓર દોનોં²
ઘુટને ઓર દોનોં² પન્જે ઓર યેહ હુકમ હુવા કે કપડે ઓર બાલ ન સમેટૂં.
(1) હર રક્અત મેં દો² બાર સજદા ફર્ઝ હૈ. (સહીહ મુસ્લમ જ ૧ વ ૧૧૩)
(2) સજદે મેં પેશાની જમના ઝરૂરી હૈ. જમને કે મા'ના યેહ હૈં કે ઝમીન કી સપ્તી મહસૂસ હો. અગર કિસી ને ઈસ તરહ સજદા કિયા કે પેશાની ન જમી તો સજદા ન હોગા.
(3) સજદે મેં પેશાની જમના ઝરૂરી હૈ. જમને કે મા'ના યેહ હૈં કે ઝમીન કી સપ્તી મહસૂસ હો. અગર કિસી ને ઈસ તરહ સજદા કિયા કે પેશાની ન જમી તો સજદા ન હોગા.
(4) કિસી નર્મ ચીઝ મ-સલન ઘાસ (જૈસા કે બાગ કી હરિયાલી), રૂઈ યા કાલીન (CARPET) વગૈરા પર સજદા કિયા તો અગર પેશાની જમ ગઈ યા'ની ઈતની દબી કે અબ દબાને સે ન દબે તો સજદા હો જાએગા વરના નહીં. (તબીન હાલ્લાત જ ૧ વ ૧૧૧)
(5) આજ કલ મસાજિદ મેં કારપેટ (CARPET) બિછાને કા રવાજ પડ ગયા હૈ (બલકે બા'ઝ જગહ તો કારપેટ કે નીચે મઝીદ ફોમ ભી બિછા દેતે હૈં) કારપેટ પર સજદા કરતે વક્ત ઈસ બાત કા ખાસ ખયાલ રખના હૈ કે પેશાની અચ્છી તરહ જમ જાએ વરના નમાઝ ન હોગી. ઓર નાક કી હડી

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : تُمْ جَلَا لِي لَوْ مِثْلَ دُرِّدٍ يَدِي لَوْ تُمْبَارَا دُرِّدٍ مِثْلَ دُرِّدٍ
પહોંચતા હે. (طبرانی)

ન દબી તો નમાઝ મકરૂહે તહરીમી વાજિબુલ ઇઆદા હોગી.

(મુલખ્ખસ અઝ બહારે શરીઅત, હિસ્સા : 3, સ. 71)

(6) કમાની દાર (યા'ની સ્પ્રિંગ વાલે) ગદે પર પેશાની ખૂબ નહીં જમતી લિહાઝા નમાઝ ન હોગી. (ઐઝન)

કારપેટ કે નુકસાનાત

કારપેટ સે એક તો સજદે મેં દુશ્વારી હોતી હૈ, મઝીદ સહીહ મા'નોં મેં ઇસ કી સફાઈ નહીં હો પાતી લિહાઝા ધૂલ વગૈરા જમ્મ હોતી ઔર જરાસીમ પરવરિશ પાતે હૈં, સજદે મેં સાંસ કે ઝરીએ જરાસીમ, ગર્દ વગૈરા અન્દર દાખિલ હો જાતે હૈં, કારપેટ કા રૂઆં ફેફડોં મેં જા કર ચિપક જાને કી સૂરત મેં كَذَابُ اللَّهِ كَذَابُ اللَّهِ કેન્સર કા ખતરા પૈદા હોતા હૈ. બસા અવકાત બઝ્યે કારપેટ પર કે યા પેશાબ વગૈરા કર ડાલતે, બિલ્લિયાં ગન્દગી કરતીં, ચૂહે ઔર છુપ-કલિયાં મેંગિયાં કરતે હૈં. કારપેટ નાપાક હો જાને કી સૂરત મેં ઉમૂમન પાક કરને કી ઝહ્મત ભી નહીં કી જાતી. કાશ કારપેટ બિછાને કા રવાજ હી ખત્મ હો જાએ.

નાપાક કારપેટ પાક કરને કા તરીકા

કારપેટ કા નાપાક હિસ્સા એક બાર ધો કર લટકા દીજિયે યહાં તક કે ટપકના મૌકૂફ હો જાએ ફિર દોબારા² ધો કર લટકાઈયે હત્તા કે ટપકના બન્દ હો જાએ ફિર તીસરી³ બાર ઇસી તરહ ધો કર લટકા દીજિયે જબ ટપકના બન્દ હો જાએગા તો પાક હો જાએગા. કારપેટ ઔર ઇસ જૈસી વોહ ચીઝેં જિન મેં પતલી નજાસત જઝૂબ હો જાતી હો ઇસી તરીકે પર પાક કીજિયે. અગર નાપાક કારપેટ યા કપડા

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَسَ النَّبِيُّ عَلَى الْمَاءِ وَرَأَى النَّاسَ يَتَوَضَّعُونَ عَلَى الْمَاءِ فَقَالَ : جَلَسْتُ عَلَى الْمَاءِ وَرَأَيْتُ النَّاسَ يَتَوَضَّعُونَ عَلَى الْمَاءِ فَجَعَلْتُ الْمَاءَ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ (بخاری)

વગૈરા બહતે પાની મેં (મ-સલન દરિયા, નહર મેં યા ટોંટી કે નીચે) ઇતની દેર તક રખ છોડેં કે ઝન્ને ગાલિબ હો જાએ કે પાની નજાસત કો બહા કર લે ગયા તબ ભી પાક હો જાએગા. કારપેટ પર બચ્ચા પેશાબ કર દે તો ઉસ જગહ પર પાની કે છીંટે માર દેને સે વોહ પાક નહીં હોતા. યાદ રહે ! એક દિન કે બચ્ચે યા બચ્ચી કા પેશાબ ભી નાપાક હોતા હૈ. (તફસીલી મા'લૂમાત કે લિયે બહારે શરીઅત હિસ્સા 2 કા મુતા-લઆ ફરમા લીજિયે.)

﴿6﴾ **કા'દએ અખીરા :** યા'ની નમાઝ કી રક્અતેં પૂરી કરને કે બા'દ ઇતની દેર તક બૈઠના કે પૂરી તશહહુદ (યા'ની પૂરી અત્તહિયાત) رَسُوْلُهُ तक પઢ લી જાએ, ફર્જ હૈ. (عالمگیری ج ۱ ص ۷۰) ચાર⁴ રક્અત વાલે ફર્જ મેં ચૌથી⁴ રક્અત કે બા'દ કા'દા ન ક્રિયા તો જબ તક પાંચવીં⁵ કા સજદા ન ક્રિયા હો બૈઠ જાએ ઔર અગર પાંચવીં⁵ કા સજદા કર લિયા યા ફજ મેં દૂસરી² પર નહીં બૈઠા ત્રીસરી³ કા સજદા કર લિયા યા મગરિબ મેં ત્રીસરી³ પર ન બૈઠા ઔર ચૌથી⁴ કા સજદા કર લિયા ઇન સબ સૂરતોં મેં ફર્જ બાતિલ હો ગએ. મગરિબ કે ઇલાવા ઔર નમાઝોં મેં એક રક્અત મઝીદ મિલા લે. (غنية المستملی ص ۲۸۴)

﴿7﴾ **ખુરજે બિસુન્દહી :** યા'ની કા'દએ અખીરા કે બા'દ સલામ યા બાતચીત વગૈરા કોઈ એસા ફે'લ કસ્દન (યા'ની ઇરાદતન) કરના જો નમાઝ સે બાહર કર દે. મગર સલામ કે ઇલાવા કોઈ ફે'લ કસ્દન પાયા ગયા તો નમાઝ વાજિબુલ ઇઆદા હોગી. ઔર અગર બિલા કસ્દ કોઈ ઇસ તરહ કા ફે'લ પાયા ગયા તો નમાઝ બાતિલ. (غنية المستملی ص ۲۸۶)

“डियामत में सब से पहले नमाज़ का सुपाद होगा”

(1) તકબીરે તહરીમા મેં લફઝ “**اَللّٰهُ اَكْبَرُ**” કહના (2) ફર્જોં કી તીસરી³ ઔર ચૌથી⁴ રક્ઝત કે ઇલાવા બાકી તમામ નમાઝોં કી હર રક્ઝત મેં અલ હમ્દ શરીફ પઢના, સૂરત મિલાના યા કુરઆને પાક કી એક બડી આયત જો છોટી તીન³ આયતોં કે બરાબર હો યા તીન³ છોટી આયતોં પઢના (3) અલ હમ્દ શરીફ કા સૂરત સે પહલે પઢના (4) અલ હમ્દ શરીફ ઔર સૂરત કે દરમિયાન “**આમીન**” ઔર **سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ الرَّحْمٰنُ الرَّحِیْمُ** કે ઇલાવા કુછ ઔર ન પઢના (5) કિરાઅત કે ફૌરન બા’દ રુકૂઅ કરના (6) એક સજ્દે કે બા’દ બિત્તરતીબ દૂસરા સજ્દા કરના (7) તા’દીલે અરકાન યા’ની રુકૂઅ, સુજૂદ, કૌમા ઔર જલ્સા મેં કમ અઝ કમ એક બાર **سُبْحَانَ اللَّهِ** કહને કી મિકદાર ઠહરના (8) કૌમા યા’ની રુકૂઅ સે સીધા ખડા હોના (બા’ઝ લોગ કમર સીધી નહીં કરતે, ઇસ તરહ ઉન કા વાજિબ છૂટ જાતા હૈ) ((9) જલ્સા યા’ની દો² સજ્દોં કે દરમિયાન સીધા બૈઠના (બા’ઝ લોગ જલ્દ બાઝી કી વજહ સે બરાબર સીધે બૈઠને સે પહલે હી દૂસરે સજ્દે મેં ચલે જાતે હૈં ઇસ તરહ ઉન કા વાજિબ તર્ક હો જાતા હૈ યાહે કિતની હી જલ્દી હો સીધા બૈઠના લાઝિમી હૈ વરના નમાઝ મકરૂહે તહરીમી વાજિબુલ ઇઆદા હોગી) (10) કા’દઅે ઊલા વાજિબ હૈ અગર્યે નમાઝે નફલ હો (દર અસ્લ દો નફલ કા હર કા’દા, “કા’દઅે અખીરા” હૈ ઔર ફર્જ હૈ અગર કા’દા ન કિયા ઔર ભૂલ કર ખડા હો ગયા તો જબ તક ઇસ રક્ઝત કા સજ્દા ન કર લે લૌટ આએ ઔર સજ્દઅે સહવ કરે.)

करमाने मुस्तक़ा على الله تعالى عليه وسلم : उस शप्स की नाक भाक आवूद हो जिस के पास मेरा जिक्र हो और वोह मुज पर दुइदे पाक न पड़े. (१७)

(बछारे शरीअत, डिस्सा : 4, स. 52, मदीनतुल मुर्शिद बरेली शरीफ) अगर नफ़ल की तीसरी³ रक़अत का सजदा कर लिया तो यार⁴ पूरी कर के सजदअे सइव करे. सजदअे सइव एस लिये वाजिब हुवा के अगर्ये नफ़ल में हर दो² रक़अत के बा'द का'दा इर्ज़ है मगर तीसरी या पांयवीं (على هذا القياس) रक़अत का सजदा करने के बा'द का'दअे उिला इर्ज़ के बज्जअे वाजिब हो गया. (مُلَخَّصاً حاشية الطحطاوى على مراقى الفلاح ص ६११) (11) इर्ज़, वित्र और सुन्नते मुअक्कदा में तशहुदुद (या'नी अतलिय्यात) के बा'द कुछ न बढाना (12) दोनों² का'दों में “तशहुदुद” मुकम्मल पढना. अगर अेक लइज़ ली छूटा तो वाजिब तर्क हो जअेगा और सजदअे सइव वाजिब होग़ा (13) इर्ज़, वित्र और सुन्नते मुअक्कदा के का'दअे उिला में तशहुदुद के बा'द अगर बे जयाली में اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ या اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا कल लिया तो सजदअे सइव वाजिब हो गया और अगर जान बूज़ कर कला तो नमाज़ लौटाना वाजिब है (دُرِّ مختار، رد المحتار ج २ ص २११) (14) दोनों तरफ़ सलाम फेरते वक्त लइज़ “السّلام” दोनों² बार वाजिब है. लइज़ “عَلَيْكُمْ” वाजिब नही बल्के सुन्नत है (15) वित्र में तकबीरे कुनूत कलना (16) वित्र में दुआअे कुनूत पढना (17) ईदैन की छे⁶ तकबीरें (18) ईदैन में दूसरी² रक़अत की तकबीरे रुकूअ और एस तकबीर के लिये लइज़े “الله أكبر” होना (19) “जइरी नमाज़” म-सलन मगरिब व ईशा की पहली और दूसरी² रक़अत और इज, जुमुआ, ईदैन, तरावीह और र-मज़ान शरीफ़ के वित्र की हर रक़अत में इमाम को जइर (या'नी इतनी बुलन्द आवाज़, के

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : مَنى الله تعالى عليه و آله وسلم : जिस ने मुझ पर रोझे जुमुआ दो सो बार दुरुदे पाक पढ़ा उस के दो सो साल के गुनाह मुआफ़ होंगे. (ترمذی)

દૂસરે લોગ યા'ની વોહ કે સફે અવ્વલ મેં હેં સુન સકેં) સે કિરાઅત કરના (20) ગૈર જહરી નમાઝ (મ-સલન ઝોહર વ અસ્ર) મેં આહિસ્તા કિરાઅત કરના (21) હર ફર્ઝ વ વાજિબ કા ઉસ કી જગહ હોના (22) રુકૂઅ હર રક્અત મેં એક હી બાર કરના (23) સજદા હર રક્અત મેં દો² હી બાર કરના (24) દૂસરી² રક્અત સે પહલે કા'દા ન કરના (25) ચાર⁴ રક્અત વાલી નમાઝ મેં તીસરી³ રક્અત પર કા'દા ન કરના (26) આયતે સજદા પઢી હો તો સજદાએ તિલાવત કરના (27) સજદાએ સહ્વ વાજિબ હુવા હો તો સજદાએ સહ્વ કરના (28) દો² ફર્ઝ યા દો² વાજિબ યા ફર્ઝ વ વાજિબ કે દરમિયાન તીન³ તસ્બીહ કી કદર (યા'ની તીન³ બાર “سُبْحَانَ اللَّهِ” કહને કી મિકદાર) વક્ફા ન હોના (29) ઇમામ જબ કિરાઅત કરે ખ્વાહ બુલન્દ આવાઝ સે હો યા આહિસ્તા આવાઝ સે મુક્તદી કા ચુપ રહના (30) કિરાઅત કે સિવા તમામ વાજિબાત મેં ઇમામ કી પૈરવી કરના.

(دُرِّ مختار، ردالمحتار ج ۲ ص ۱۸۱، عالمگیری ج ۱ ص ۷۱)

નમાઝ કી તકરીબન 95 સુન્નતેં

તકબીરે તહરીમા કી સુન્નતેં

(1) તકબીરે તહરીમા કે લિયે હાથ ઉઠાના (2) હાથોં કી ઉંગ્લિયાં અપને હાલ પર (Normal) છોડના, યા'ની ન બિલ્કુલ મિલાઈયે ન ઈન મેં તનાવ પૈદા કીજિયે (3) હથેલિયોં ઔર ઉંગ્લિયોં કા પેટ કિબ્લા રૂ હોના (4) તકબીર કે વક્ત સર ન રુકાના (5) તકબીર શુરૂઅ કરને સે પહલે હી દોનોં² હાથ કાનોં તક ઉઠા લેના (6) તકબીરે કુનૂત ઔર (7) તકબીરાતે ઈદેન મેં ભી યેહી સુન્નતેં હેં (208) (8) ઇમામ કા

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર દુરુદ શરીફ પઢો અલ્લાહ عزوجل તુમ પર રહમત ભેજેગા. (અનસૂ)

બુલન્દ આવાઝ સે **(9) اللَّهُ أَكْبَرُ** ઓર **(10) سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ** સલામ કહના (હાજત સે ઝિયાદા બુલન્દ આવાઝ કરના મકરૂહ હૈ) (૨૦૮૪) (રદાલમ્હતાર જ ૨૮૫)
(11) તકબીર કે ફૌરન બા'દ હાથ બાંધ લેના સુન્નત હૈ (બા'ઝ લોગ તકબીરે ઊલા કે બા'દ હાથ લટકા દેતે હૈં યા કોહનિયાં પીછે કી તરફ ઝુલાને કે બા'દ હાથ બાંધતે હૈં ઉન કા યેહ ફે'લ સુન્નત સે હટ કર હૈ)

(દુર્ર મખ્તાર, રદાલમ્હતાર જ ૨૮૫૨૯)

કિયામ કી સુન્નતે

(12) મર્દ નાફ કે નીચે સીધે હાથ કી હથેલી ઉલટે હાથ કી કલાઈ કે જોડ પર, છુંગિલિયાં ઓર અંગૂઠા કલાઈ કે અગલ બગલ ઓર બાકી ઉંગિલિયાં હાથ કી કલાઈ કી પુશ્ત પર રખે (ગનીએ મસ્તલી ૨૯૬)
(13) પહલે સના **(14)** ફિર તઅવ્વુઝ યા'ની **أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ** પઢના
(15) ફિર તસ્મિયા યા'ની **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** પઢના **(16)** ઇન તીનો^૩ કો એક દૂસરે કે ફૌરન બા'દ કહના **(17)** ઇન સબ કો આહિસ્તા પઢના (દુર્ર મખ્તાર, રદાલમ્હતાર જ ૨૮૫૧૦)
(18) આમીન કહના **(19)** ઇસ કો ભી આહિસ્તા કહના **(20)** તકબીરે ઊલા કે ફૌરન બા'દ સના પઢના (અિષ્) (નમાઝ મેં તઅવ્વુઝ વ તસ્મિયા કિરાઅત કે તાબેઅ હૈં ઓર મુક્તદી પર કિરાઅત નહીં લિહાઝા તઅવ્વુઝ વ તસ્મિયા ભી મુક્તદી કે લિયે સુન્નત નહીં. હાં જિસ મુક્તદી કી કોઈ રક્અત ફૌત હો ગઈ હો વોહ અપની બાકી રક્અત અદા કરતે વક્ત ઇન દોનો^૨ કો પઢે (૨૦૩) (હેદાયે મેં ફત્હાલ્લિદીર જ ૧૪૫)
(21) તઅવ્વુઝ સિર્ફ પહલી રક્અત મેં હૈ ઓર **(22)** તસ્મિયા હર રક્અત કે શુરૂઅ મેં સુન્નત હૈ.

(આલમ્કિરી જ ૧૪૫૭૬)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર કસરત સે દુરૂદે પાક પઢો બેશક તુમ્હારા મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના તુમ્હારે ગુનાહોં કે લિયે મગ્ફિરત હૈ. (માઝમ)

રુકૂઅ કી સુન્નતે

(23) રુકૂઅ કે લિયે **اللَّهُ أَكْبَرُ** કહના (الهداية معه فتح القدیر ج ۱ ص ۲۰۷)

(24) રુકૂઅ મેં તીન બાર **سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ** કહના (25) મર્દ કા

ઘુટનોં કો હાથ સે પકડના ઓર (26) ઉંગ્લિયાં ખૂબ ખુલી રખના

(27) રુકૂઅ મેં ટાંગેં સીધી રખના (બા'ઝ લોગ કમાન કી તરહ ટેઢી કર

લેતે હેં યેહ મકરૂહ હૈ) (عالمگیری ج ۱ ص ۷۴) (28) રુકૂઅ મેં પીઠ અચ્છી

તરહ બિછી હો હત્તા કે અગર પાની કા પિયાલા પીઠ પર રખ દિયા

જાએ તો ઠહર જાએ. (مراقی الفلاح معه حاشية الطحطاوی ص ۲۶۶) (29) રુકૂઅ

મેં સર ઊંચા નીચા ન હો પીઠ કી સીધ મેં હો. “સરકારે

મદીના **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ફરમાતે હેં : ઉસ કી નમાઝ ના કાફી હૈ

(યા'ની કામિલ નહીં) જો રુકૂઅ વ સુજૂદ મેં પીઠ સીધી નહીં કરતા”

صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ (السنن الكبرى ج ۲ ص ۱۲۶ دارالکتب العلمیة بیروت)

ફરમાતે હેં : “રુકૂઅ વ સુજૂદ કો પૂરા કરો કે ખુદા **عَزَّوَجَلَّ** કી કસમ ! મેં

તુમ્હેં અપને પીછે સે દેખતા હૂં.” (مسلم شریف ج ۱ ص ۱۸۰) (30) બેહતર

યેહ હૈ કે **اللَّهُ أَكْبَرُ** કહતા હુવા રુકૂઅ કો જાએ યા'ની જબ રુકૂઅ કે

લિયે સુકના શુરૂઅ કરે ઓર ખત્મે રુકૂઅ પર તકબીર ખત્મ કરે

(عالمگیری ج ۱ ص ۶۹) ઈસ મસાફત કો પૂરા કરને કે લિયે અદલાહ કી

“ل” કો બઢાએ અકબર કી “ب” વગૈરા કિસી હર્ફ કો ન બઢાએ.

(બહારે શરીઅત, હિસ્સા : 3, સ. 72, મદીનતુલ મુશિદ બરેલી શરીફ)

અગર આદલાહુ યા આકબર યા અકબાર કહા તો નમાઝ ફાસિદ હો

જાએગી.

(در مختار، ردالمحتار ج ۱ ص ۲۳۲)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ وَاللهُ وَسَمُّهُ : જો મુઝ પર એક દુરુદ શરીફ પઢતા હૈ અલ્લાહ عزوجل ઉસ કે લિયે એક કીરાત અજા લખતા હૈ ઓર કીરાત ઉહુદ પહાડ જિતના હૈ. (મિઝાન)

કૌમા કી સુન્નતેં

(31) રુકૂઅ સે જબ ઉઠેં તો હાથ લટકા દીજિયે (32) રુકૂઅ સે ઉઠને મેં ઈમામ કે લિયે سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ કહના (33) મુક્તદી કે લિયે اللّٰهُمَّ رَبَّنَا وَكَاتِ الْحَمْد કહના (34) મુફરિદ (યા'ની તન્હા નમાઝ પઢને વાલે) કે લિયે દોનો² કહના سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ કહને સે ભી સુન્નત અદા હો જાતી હૈ મગર “رَبَّنَا” કે બા'દ “و” હોના બેહતર હૈ, “اللّٰهُمَّ” હોના ઈસ સે બેહતર, ઓર દોનો² હોના ઓર ઝિયાદા બેહતર હૈ. યા'ની اللّٰهُمَّ رَبَّنَا وَكَاتِ الْحَمْد કહિયે (غنية المستملی ص ۳۱۰) (35) મુફરીદ (عالمگیری ج ۱ ص ۷۴) કહતા હુવા રુકૂઅ સે ઉઠે, જબ સીધા ખડા હો ચુકે તો અબ اللّٰهُمَّ رَبَّنَا وَكَاتِ الْحَمْد કહે.

સજ્દે કી સુન્નતેં

(36) સજ્દે મેં જાને કે લિયે ઓર (37) સજ્દે સે ઉઠને કે લિયે اللّٰهُ اکْبَر કહના. (الهداية معه فتح القدیر ج ۱ ص ۲۶۱) (38) સજ્દે મેં કમ અઝ કમ તીન³ બાર رَبِّيَّ اَكْبَر کહના (ايضاً) (39) સજ્દે મેં હથેલિયાં ઝમીન પર રખના (40) હાથોં કી ઉંગ્લિયાં મિલી હુઈ કિબ્લા રુખ રખના (41) સજ્દે મેં જાએં તો ઝમીન પર પહલે ઘુટને ફિર (42) હાથ ફિર (43) નાક, ફિર (44) પેશાની રખના (45) જબ સજ્દે સે ઉઠેં તો ઈસ કા ઉલટ કરના યા'ની (46) પહલે પેશાની, ફિર (47) નાક, ફિર (48) હાથ, ફિર (49) ઘુટને ઉઠાના (50) મદ કે લિયે સજ્દે મેં સુન્નત યેહ હૈ કે બાઝૂ કરવટોં સે ઓર (51) રાનોં પેટ સે જુદા હોં (الهداية معه فتح القدیر ج ۱ ص ۲۶۶) (52) કલાઈયાં ઝમીન પર ન બિછાઈયે,

કરમાને મુસ્તફા : صَلَّي اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : جس نے کیتاબ میں موزن پر دُرُود پاک لیا تو جب تک میرا نام اُس میں رہے گا کِیرِشْتِہ اُس کے لیے اِستِغْفار کرتے رہے گا. (طبرانی)

હાં જબ સફ મેં હોં તો બાઝૂ કરવટોં સે જુદા ન રખિયે (૨૦૧૧૨) (ردالمحتار ج ۲ ص ۲۰۷)
(53) સજદે મેં દોનોં² પાઉં કી દસોં¹⁰ ઉંગ્લિયોં કા પેટ ઈસ તરહ ઝમીન પર લગાઈયે કે દસોં¹⁰ ઉંગ્લિયાં કિબ્લા રુખ રહે. (૨૧૧૧૨) (الهداية معه فتح القدير ج ۱ ص ۲۱۱)

જલ્સે કી સુન્નતેં

દોનોં² સજદોં કે બીય મેં બેઠના ઈસે જલ્સા કહતે હેં **(54)** જલ્સે મેં સીધા કદમ ખડા કર કે ઉલટા કદમ બિછા કર ઈસ પર બેઠના **(55)** સીધે પાઉં કી ઉંગ્લિયાં કિબ્લા રુખ કરના **(56)** દોનોં હાથ રાનોં પર રખના. (تبيين الحقائق ج ۱ ص ۱۱۱)

દૂસરી રક્ઝત કે લિયે ઉઠને કી સુન્નતેં

(57) જબ દોનોં² સજદે કર લેં તો દૂસરી² રક્ઝત કે લિયે પન્જોં કે બલ, **(58)** ઘુટનોં પર હાથ રખ કર ખડા હોના સુન્નત હૈ. હાં કમઝોરી યા પાઉં મેં તક્લીફ વગેરા મજબૂરી કી વજહ સે ઝમીન પર હાથ રખ કર ખડે હોને મેં હરજ નહીં. (ردالمحتار ج ۲ ص ۲۱۲)

કા'દા કી સુન્નતેં

(59) મર્દ કા દૂસરી² રક્ઝત કે સજદોં સે ફારિગ હો કર બાયાં પાઉં બિછા કર **(60)** દોનોં² સુરીન ઈસ પર રખ કર બેઠના ઔર **(61)** સીધા કદમ ખડા રખના **(62)** સીધે પાઉં કી ઉંગ્લિયાં કિબ્લા રુખ કરના **(63)** સીધા હાથ સીધી રાન પર ઔર **(64)** ઉલટા હાથ ઉલટી રાન પર રખના **(65)** ઉંગ્લિયાં અપની હાલત પર યા'ની (NORMAL) છોડના કે ન ઝિયાદા ખુલી હુઈ ન બિલ્કુલ મિલી હુઈ. (ايضاً) **(66)** ઉંગ્લિયોં કે કનારે ઘુટનોં કે પાસ હોના, મગર ઘુટને

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جس نے مون پر ایک بار دُرُودِ پاک پढا اے اللہ اُس پر دس رحمتیں بے جتا ہے۔ (مسلم)

પકડના ન ચાહિયે. (૨૬૦) (67) અત્તહિયાત મેં શહાદત પર ઇશારા કરના. ઇસ કા તરીકા યેહ હૈ કે ઇંગ્લિયા ઓર પાસ વાલી કો બન્દ કર લીજિયે. અંગૂઠે ઓર બીચ વાલી કા હલ્કા બાંધિયે ઓર “سُ” પર કલિમે કી ઊંગલી ઊઠાઈયે ઇસ કો ઇધર ઉધર મત હિલાઈયે ઓર “اِ” પર રખ દીજિયે ઓર સબ ઊંગ્લિયાં સીધી કર લીજિયે (૨૬૬) (68) દૂસરે² કા’દે મેં ભી ઇસી તરહ બૈઠિયે જિસ તરહ પહલે મેં બૈઠે થે ઓર તશહહુદ ભી પઢિયે (69) તશહહુદ કે બા’દ દુરૂદ શરીફ પઢિયે (الهداية معه فتح القدير ج ۱ ص ۲۷۴) દુરૂદ ઇબ્રાહીમ પઢના અફઝલ હૈ (બહારે શરીઅત, હિસ્સા: 3, સ. 85) (70) નવાફિલ ઓર સુન્નતે ગૈર મુઅક્કદા કે કા’દએ ઊલા મેં ભી તશહહુદ કે બા’દ દુરૂદ શરીફ પઢના સુન્નત હૈ (۲۸۲, غنية المستملی ص ۳۲۲) (71) દુરૂદ શરીફ કે બા’દ દુઆ પઢના. (دُرُودِ مختار مع رد المحتار ج ۲ ص ۲۸۳)

સલામ ફેરને કી સુન્નતે

(72) ઇન અલ્ફાઝ કે સાથ દો² બાર સલામ ફેરના : (73) પહલે સીધી તરફ, ફિર (74) ઊલટી તરફ મુંહ ફેરના (75) ઇમામ કે લિયે દોનો² સલામ બુલન્દ આવાઝ સે કહના સુન્નત હૈ મગર દૂસરા² પહલે કી નિસ્બત કમ આવાઝ સે કહે (76) પહલી બાર કે સલામ મેં સલામ કહતે હી ઇમામ નમાઝ સે બાહર હો ગયા અગર્યે عَلَیْكُمْ ન કહા હો ઇસ વક્ત અગર કોઈ શરીકે જમાઅત હો તો ઇક્તિદા સહીહ ન હુઈ હાં અગર સલામ કે બા’દ ઇમામ ને સજદએ સહૂવ કિયા બશર્તે કે ઇસ પર સજદએ

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جلى الله تعالى عليه و آله وسلم : જો શપ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طرائف)

સહુવ હો તો ઇક્તિદા સહીહ હો ગઈ (૩૦૨) (ردالمحتار ج ૨ ص ૩૦૨) ઇમામ દાહને સલામ મેં ખિતાબ સે ઉન મુક્તદિયોં કી નિયત કરે જો દાહની તરફ હેં ઓર બાએ સે બાઈ તરફ વાલોં કી મગર ઓરત કી નિયત ન કરે અગર્યે શરીકે જમાઅત હો નીઝ^૨ દોનોં સલામોં મેં કિરામન કાતિબીન ઓર ઉન મલાએકા કી નિયત કરે જિન કો અલ્લાહ ﷻ ને હિફાઝત કે લિયે મુકરર કિયા ઓર નિયત મેં કોઈ અદદ મુઅય્યન ન કરે (૨૧૬) (ردالمحتار ج ૨ ص ૨૧૬) (78) મુક્તદી ભી હર તરફ કે સલામ મેં ઇસ તરફ વાલે મુક્તદિયોં ઓર ઉન મલાએકા કી નિયત કરે નીઝ જિસ તરફ ઇમામ હો ઉસ તરફ કે સલામ મેં ઇમામ કી ભી નિયત કરે ઓર અગર ઇમામ ઉસ કે મહાઝી (યા'ની ઠીક સામને કી સીધ મેં) હો તો દોનોં^૨ સલામોં મેં ઇમામ કી ભી નિયત કરે ઓર મુન્ફરિદ સિર્ફ ઉન ફિરિશ્તોં હી કી નિયત કરે (૩૦૬) (ردالمحتار ج ૧ ص ૩૦૬) (79) મુક્તદી કે તમામ ઇન્તિકાલાત (યા'ની રુકૂઅ સુજૂદ વગૈરા) ઇમામ કે સાથ હોના.

સલામ ફેરને કે બા'દ કી સુન્નતેં

(80) સલામ કે બા'દ ઇમામ કે લિયે સુન્નત યેહ હૈ કે દાઈ યા બાઈ તરફ રુખ કર લે, દાઈ તરફ અફઝલ હૈ ઓર મુક્તદિયોં કી તરફ રુખ કર કે ભી બૈઠ સકતા હૈ જબ કે આખિરી સફ તક ભી કોઈ ઇસ કે સામને (યા'ની ઇસ કે ચેહરે કી સીધ મેં) નમાઝ ન પઢતા હો (غنية المستملی ص ૩૩૦) (81) મુન્ફરિદ બિગૈર રુખ બદલે અગર વહીં દુઆ માંગે તો જાઈઝ હૈ.

(عالمگیری ج ૧ ص ૭૭)

કરમાને મુસ્તફા : حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दृढ़ पक न पड़ा तबकीक वोह बंद भूत हो गया. (उज्ज)

સુન્નતે બા'દિય્યા કી સુન્નતેં

(82) જિન ફર્જો કે બા'દ સુન્નતેં હેં ઈન મેં બા'દે ફર્જ કલામ ન કરના ચાહિયે અગર્યે સુન્નતેં હો જાએંગી મગર સવાબ કમ હોગા ઓર સુન્નતોં મેં તાખીર ભી મકરૂહ હૈ ઈસી તરહ બડે બડે અવરાદો વઝાઈફ કી ભી ઈજાઝત નહીં (૨૦૦) (غنية المستملی ص ૩૩૧، ردالمحتار ج ૨ ص ૨૦૦) ફર્જો કે બા'દ) કબ્લે સુન્નત મુખ્તસર દુઆ પર કનાઅત ચાહિયે વરના સુન્નતોં કા સવાબ કમ હો જાએગા. (બહારે શરીઅત, હિસ્સા: ૩, સ. 81, મદીનતુલ મુશિદ બરેલી શરીફ) (84) સુન્નત વ ફર્જ કે દરમિયાન કલામ કરને સે અસહ્હ (યા'ની દુરુસ્ત તરીન) યેહી હૈ કે સુન્નત બાતિલ નહીં હોતી અલબત્તા સવાબ કમ હો જાતા હૈ. યેહી હુકમ હર ઉસ કામ કા હૈ જો મુનાફિયે તહરીમા હૈ (تنوير الابصار معه ردالمحتار ج ૨ ص ૫૦૮) (85) સુન્નતેં વહીં ન પઢિયે બલકે દાએં બાએં, આગે પીછે હટ કર પઢિયે યા ઘર જા કર અદા કીજિયે. (عالمگیری ج ૧ ص ૧૧) (સુન્નતેં પઢને કે લિયે ઘર જાને કી વજહ સે જો ફસ્લ (યા'ની ફાસિલા) હુવા ઉસ મેં હરજ નહીં. (જગહ બદલને) યા ઘર જાને કે લિયે નમાઝી કે આગે સે ગુઝરના યા ઉસ કી તરફ અપના ચેહરા કરના ગુનાહ હૈ. અગર નિકલને કી જગહ ન મિલે તો વહીં સુન્નતેં પઢ લીજિયે)

સુન્નતોં કા એક અહમ મસઅલા

જો ઈસ્લામી ભાઈ સુન્નતે કબ્લિય્યા યા સુન્નતે બા'દિય્યા પઢ કર આ-મદો રફત ઓર બાતચીત મેં લગ જાતે હેં વોહ સરકારે આ'લા હઝરત رَضِیَ اللہُ تَعَالَى عَنْہُ કે ઈસ ફતવા મુબા-રકા સે દર્સ હાસિલ કરેં. યુનાન્થે,

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جس نے نماز پر ایک بار دُرُودِ پاک پढ़ا اَللّٰہُ اَکْبَرُ اُس پر دس
રહમતેં બેજતા હે. (مسلم)

એક ઇસ્તિફ્તા કે જવાબ મેં ઇશાદિ હે : “સુન્નતે કબ્લિયા મેં “ઓલા” અવ્વલ વક્ત હે બશર્તે કે ફર્જ વ સુન્નત કે દરમિયાન કલામ યા કોઈ ફે’લ મુનાફિયે નમાઝ ન કરે, ઓર સુન્નતે બા’દિયા મેં મુસ્તહબ ફર્જો સે ઇત્તિસાલ હે મગર યેહ કે મકાન પર આ કર પઢે તો ફસ્લ (યા’ની ફાસિલે) મેં હરજ નહીં, લેકિન અજનબી અફ્આલ સે ફસ્લ ન ચાહિયે યેહ ફસ્લ (ફાસિલા) સુન્નતે કબ્લિયા વ બા’દિયા દોનોં કે સવાબ કો સાકિત ઓર ઇન્હેં તરીકએ મસ્નૂના સે ખારિજ કરતા હે.”

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 5, સ. 139, રઝા ફાઉન્ડેશન મર્કઝુલ ઓલિયા લાહોર)

આગે બયાન કર્દા 86 સુન્નતોં મેં ઊમ્મન ઘસ્લામી બહનોં કે લિયે બી સુન્નતેં હેં ઘન કે લિયે “આઈશા સિદ્દીકા” કે દસ હુરફ કી નિસ્બત સે 10 સુન્નતેં

- (1) ઇસ્લામી બહન કે લિયે તકબીરે તહરીમા ઓર તકબીરે કુનૂત મેં સુન્નત યેહ હે કે કન્ધોં તક હાથ ઉઠાએ (الهداية معه فتح القدير ج 1 ص 236)
- (2) કિયામ મેં ઓરત ઓર ખુન્સા (યા’ની હિજા) ઉલટે હાથ કી હથેલી સીને પર છાતી કે નીચે રખ કર ઉસ કી પુશ્ત પર સીધી હથેલી રખે (غنية المستملی ص 294)
- (3) ઇસ્લામી બહન કે લિયે રુકૂઅ મેં ઘુટનોં પર હાથ રખના ઓર ઉંગ્લિયાં કુશાદા ન કરના સુન્નત હે (الهداية معه فتح القدير ج 1 ص 208)
- (4) રુકૂઅ મેં થોડા ઝુકે યા’ની સિર્ફ ઇતના કે હાથ ઘુટનોં તક પહોંચ જાએ પીઠ સીધી ન કરે ઓર ઘુટનોં પર ઝોર ન દે ફક્ત હાથ રખ દે ઓર હાથોં કી ઉંગ્લિયાં મિલી હુઈ રખે ઓર પાઉં ઝુકે હુએ રખે, મદ્દોં કી તરહ ખૂબ સીધે ન કર દે (عالمگیری ج 1 ص 74)

કરમાને મુસ્તફા : ﷺ : عَلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى غَيْرُهُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ
 ગયા. (طرائف)

(5) સિમટ કર સજદા કરે યા'ની બાજૂ કરવટોં સે (6) પેટ રાનોં સે (7) રાનેં પિંડલિયોં સે ઓર (8) પિંડલિયાં ઝમીન સે મિલા દે (9) દૂસરી² રક઼્અત કે સજદોં સે ફારિગ હો કર દોનોં² પાઉં સીધી જાનિબ નિકાલ દે ઓર (10) ઉલટી સુરીન પર બેઠે. (الهداية معه فتح القدير ج ١ ص ٧٥)

“સાદકે યા રસૂલલ્લાહ” કે 14 હુરફ કી નિસ્બત સે નમાઝ કે તકરીબન 14 મુસ્તહબ્બાત

(1) નિયત કે અહ્કાઝ ઝબાન સે કહ લેના (تنوير الابصار معه ردالمحتار ج ٢ ص ١١٣) જબ કે દિલ મેં નિયત હાઝિર હો વરના તો નમાઝ હોગી હી નહીં
 (2) કિયામ મેં દોનોં² પન્જોં કે દરમિયાન ચાર⁴ ઉંગલ કા ફાસિલા હોના (عالمگیری ج ١ ص ٧٣) (3) કિયામ કી હાલત મેં સજદે કી જગહ, (4) રુકૂઅ મેં દોનોં² કદમોં કી પુશ્ત પર, (5) સજદે મેં નાક કી તરફ, (6) કા'દા મેં ગોદ કી તરફ, (7) પહલે સલામ મેં સીધે કન્ધે કી તરફ ઓર (8) દૂસરે સલામ મેં ઉલટે કન્ધે કી તરફ નઝર કરના (تنوير الابصار معه ردالمحتار ج ٢ ص ٢١٤)
 (9) મુન્ફરિદ કો રુકૂઅ ઓર સજદોં મેં તીન³ બાર સે ઝિયાદા (મગર તાક અદદ મ-સલન પાંચ, સાત, નવ) તસ્બીહ કહના (ردالمحتار ج ٢ ص ٢٤٢)
 (10) “હિલ્યા” વગૈરા મેં હઝરતે સચ્ચિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક રઝુલ્લેહ વગૈરા સે હૈ કે ઇમામ કે લિયે તસ્બીહાત પાંચ⁵ બાર કહના મુસ્તહબ હૈ. (11) જિસ કો ખાંસી આએ ઉસ કે લિયે મુસ્તહબ હૈ કે જબ તક મુશ્કિન હો ન ખાંસે (مراقى الفلاح معه حاشية الطحطاوى ص ٢٧٧)
 (12) જમાહી આએ તો મુંહ બન્દ કિયે રહિયે ઓર ન રુકે તો હોંટ દાંત કે નીચે દબાઈયે, અગર ઇસ તરહ ભી ન રુકે તો કિયામ મેં સીધે હાથ કી પુશ્ત સે ઓર ગૈરે

www.dawateislami.net

ફરમાને મુસ્તફા: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: જો મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દુરુદ શરીફ પઢેગા મੈં કિયામત કે દિન ઉસ કી શફાઅત કરુંગા. (کنز العمال)

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! દૌરાને નમાઝ પેશાની સે મિટ્ટી છુડાના બેહતર નહીં ઔર تَكْوِيْنُ كَذٰبٍ તકબ્બુર કે તૌર પર છુડાના ગુનાહ હૈ. ઔર અગર ન છુડાને સે તક્લીફ હોતી હો યા ખયાલ બટતા હો તો છુડાને મેં હરજ નહીં. અગર કિસી કો રિયાકારી કા ખૌફ હો તો ઉસે ચાહિયે કે નમાઝ કે બા'દ પેશાની સે મિટ્ટી સાફ કર લે.

“ભાઈયો જમાજ કે મુશ્કેલીમાં સીપના ફર્મ છે”

કે ઉન્તીસ દુરુફ કી નિસ્ખત સે નમાઝ તોડને વાલી 29 બાતેਂ

(2) کسی کو سلام کرنا (دُرّ مختار معہ ردالمحتار ج ۲ ص ۴۴۵) (1) بات کرنا

કાંઈ (4) (مراقى الفلاح معه حاشية الطحطاوى ص ۳۲۲) સલામ કા જવાબ દેના (3)

કા જવાબ દેના (નમાઝ મેં ખુદ કો છીંક આવે તો ખામોશ રહે) અગર

الْحَمْدُ لِلّٰهِ كہ دیا تاں یہی ہرگز نہیں اور اگر اُس وقت ہم نہ

કી તો ફારિગ હો કર કહે. (૧૮) (આલમગીરી જ ૧૮) (૫) ખુશ ખબરી સુન કર

જવાબન **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ** (عالمگیری ج ۱ ص ۹۹) (6) بُرّی ખબર (या किसी की

અઝાન (7) (اضاً) કહના اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿۷﴾ સુન કર (મૌત કી ખબર)

કા જવાબ દેના (૧૦૦) (આલમગીરી જ ૧) (8) અલ્લાહ ઇંજીલ કા નામ સુના કર

જવાબન જલ્ જલ્ (غنية المستملی ص ۴۲۰) સરકારે મદીના

صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم का ઇસ્મે ગિરામી સુન કર જવાબન દુરુદ શરીફ

૫૭ના. મ-સદન “صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم” (૧૧૭) (૧૧૭)

(अगर جَلَّ جَلَالُهُ یا صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم) जवाब की नियत से न कहा तो नमाज़

ਜ ਟੂਟੀ)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : مَوْلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : મુઝ પર દુરૂદે પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમહારે લિયે તહારત હૈ. (અ-હ-ન-હી)

નમાઝ મેં રોના

(10) દર્દ યા મુસીબત કી વજહ સે યેહ અલ્ફાઝ “આહ”, “ઊહ”, “ઉફ”, “તુફ” નિકલ ગએ યા આવાઝ સે રોને મેં હર્ફ પૈદા હો ગએ નમાઝ ફાસિદ હો ગઈ. અગર રોને મેં સિર્ફ આંસૂ નિકલે આવાઝ વ હુરૂફ નહીં નિકલે તો હરજ નહીં. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۰۱) અગર નમાઝ મેં ઇમામ કે પઢને કી આવાઝ પર રોને લગા ઓર “અરે”, “નઅમ”, “હાં” ઝબાન સે જારી હો ગયા તો કોઈ હરજ નહીં કે યેહ ખુશૂઅ કે બાઈસ હૈ ઓર અગર ઇમામ કી ખુશ ઇલ્હાની કે સબબ યેહ અલ્ફાઝ કહે તો નમાઝ ટૂટ ગઈ. (دُرِّ مختار، ردالمحتار ج ۲ ص ۴۰۶)

નમાઝ મેં ખાંસના

(11) મરીઝ કી ઝબાન સે બે ઇખ્તિયાર આહ ! ઊહ ! નિકલા નમાઝ ન ટૂટી. યૂં હી છીંક, જમાહી, ખાંસી, ડકાર વગૈરા મેં જિતને હુરૂફ મજબૂરન નિકલતે હૈં ભી મુઆફ હૈં. (دُرِّ مختار ج ۱ ص ۴۱۶) (12) ફૂંકને મેં અગર આવાઝ ન પૈદા હો તો વોહ સાંસ કી મિસ્લ હૈ ઓર નમાઝ ફાસિદ નહીં હોતી મગર કસ્દન ફૂંકના મકરૂહ હૈ ઓર અગર દો² હર્ફ પૈદા હોં જૈસે ઉફ, તુફ તો નમાઝ ફાસિદ હો ગઈ. (غنية ص ۴۲۷) (13) ખન્કારને મેં જબ દો² હુરૂફ ઝાહિર હોં જૈસે “અખ” તો મુફ્ફિસદ હૈ. હાં અગર ઊઝર યા સહીહ મક્સદ હો મ-સલન તબીઅત કા તકાઝા હો યા આવાઝ સાફ કરને કે લિયે હો યા ઇમામ કો લુક્મા દેના મક્સૂદ હો યા કોઈ આગે સે ગુઝર રહા હો ઉસ કો મુ-તવજજેહ કરના હો ઇન વુજૂહાત કી બિના પર ખાંસને મેં કોઈ મુઝા-યકા નહીં. (دُرِّ مختار، ردالمحتار ج ۲ ص ۴۰۵)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : تُمْ جَلَا لَمْ يَحْذَرِ مُنْ دُرْدِ دُكْ دُكْ دُكْ دُكْ DUK DUK DUK DUK
પહોંચતા હૈ. (طرائف)

દૌરાને નમાઝ દેખ કર પઢના

(14) મુસ્હફ શરીફ સે, યા કિસી કાગઝ સે યા મેહરાબ વગૈરા મેં લિખા હુવા દેખ કર કુરઆન શરીફ પઢના (હાં અગર યાદ પર પઢ રહે હેં ઔર મુસ્હફ શરીફ યા મેહરાબ વગૈરા પર સિર્ફ નઝર હૈ તો હરજ નહીં, અગર કિસી કાગઝ વગૈરા પર આયાત લિખી હેં ઈસે દેખા ઔર સમજા મગર પઢા નહીં ઈસ મેં ભી કોઈ મુઝા-યકા નહીં) (ردالمحتار ج ۲ ص ۶۶) (15) ઈસ્લામી કિતાબ યા ઈસ્લામી મઝમૂન દૌરાને નમાઝ જાન બૂઝ કર દેખના ઔર ઇરાદતન સમજના મકરૂહ હૈ (عالمگیری ج ۱ ص ۱۰۱) દુન્યવી મઝમૂન હો તો ઝિયાદા કરાહિયત હૈ, લિહાઝા નમાઝ મેં અપને કરીબ કિતાબેં યા તહરીર વાલે પેકેટ ઔર શોપિંગ બેગ, મોબાઈલ ફોન યા ઘડી વગૈરા ઈસ તરહ રખિયે કે ઈન કી લિખાઈ પર નઝર ન પડે યા ઈન પર રૂમાલ વગૈરા ઉઢા દીજિયે, નીઝ દૌરાને નમાઝ સુતૂન વગૈરા પર લગે હુએ સ્ટીકર્ઝ, ઇશ્તિહાર ઔર ફેમોં વગૈરા પર નઝર ડાલને સે ભી બચિયે.

અ-મલે કસીર કી તા'રીફ

(16) અ-મલે કસીર નમાઝ કો ફાસિદ કર દેતા હૈ જબ કે ન નમાઝ કે આ'માલ સે હો ન હી ઈસ્લાહે નમાઝ કે લિયે કિયા ગયા હો. જિસ કામ કે કરને વાલે કો દૂર સે દેખને સે ઐસા લગે કે યેહ નમાઝ મેં નહીં હૈ બલ્કે અગર ગુમાન ભી ગાલિબ હો, કે નમાઝ મેં નહીં તબ ભી અ-મલે કસીર હૈ. ઔર અગર દૂર સે દેખને વાલે કો શકો શુબા હૈ કે નમાઝ મેં હૈ યા નહીં તો અ-મલે કલીલ હૈ ઔર નમાઝ ફાસિદ ન હોગી.

(دُرِّ مختار مع ردالمحتار ج ۲ ص ۶۶)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَسَى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَآلِهٖ وَسَلَّمَ : جِسَى نَے مُؤَزَّز پَر دَس مَرَتَبَا دُرُودَ پَاک پڑھا اَللّٰہُ اَعْلٰہُ اُوَس پَر سَو رَحْمَتَے نَازِلَ فَرَمَاتَا هَے. (طبرانی)

દૌરાને નમાઝ લિબાસ પહનના

- (17) દૌરાને નમાઝ કુર્તા યા પાજામા પહનના યા તહબન્દ બાંધના
(ردالمحتار ج ۲ ص ۶۶۰) (18) દૌરાને નમાઝ સિત્ર ખુલ જાના ઔર ઇસી હાલત મેં કોઈ રુક્ન અદા કરના યા તીન³ બાર سُبْحَنَ اللّٰہ کહને કી
મિકદાર વક્ફા ગુઝર જાના (دُرِّ مختار معه ردالمحتار ج ۲ ص ۶۶۷)

નમાઝ મેં કુછ નિગલના

- (19) મા'ભૂલી સા ભી ખાના યા પીના મ-સલન તિલ બિગૈર ચબાએ નિગલ લિયા. યા કતરા મુંહ મેં ગિરા ઔર નિગલ લિયા (غنية المستملی ص ۴۱۸)
(20) નમાઝ શુરૂઅ કરને સે પહલે હી કોઈ ચીઝ દાંતોં મેં મૌજૂદ થી ઉસે નિગલ લિયા તો અગર વોહ ચને કે બરાબર યા ઇસ સે ઝિયાદા થી તો નમાઝ ફાસિદ હો ગઈ ઔર અગર ચને સે કમ થી તો મકરૂહ.
(۳۴۱) (21) નમાઝ સે કબ્લ કોઈ મીઠી ચીઝ ખાઈ થી અબ ઉસ કે અજઝા મુંહ મેં બાકી નહીં સિર્ફ લુઆબે દહન મેં કુછ અસર રહ ગયા હૈ ઇસ કે નિગલને સે નમાઝ ફાસિદ ન હોગી (مراقى الفلاح معه حاشية الطحطاوى ص ۳۴۱)
(22) મુંહ મેં શકર વગૈરા હો, કે ઘુલ કર હલક મેં પહોંચતી હૈ તો નમાઝ ફાસિદ હો ગઈ (ايضاً) (23) દાંતોં સે ખૂન નિકલા અગર થૂક ગાલિબ હૈ તો નિગલને સે ફાસિદ ન હોગી વરના હો જાએગી (خلاصة الفتاوى ج ۱ ص ۱۲۷) (۱۰۲) (ગ-લબે કી અલામત યેહ હૈ કે અગર હલક મેં મઝા મહસૂસ હુવા તો નમાઝ ફાસિદ હો ગઈ, નમાઝ તોડને મેં ઝાઈકે કા એ'તિબાર હૈ ઔર વુઝૂ ટૂટને મેં રંગ કા લિહાઝા વુઝૂ ઉસ વક્ત ટૂટતા હૈ જબ થૂક સુખ હો જાએ ઔર અગર થૂક ઝર્દ હૈ તો વુઝૂ બાકી હૈ)

इरमाने मुस्तफ़ा: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: जिस के पास मेरा छिक हो और वोह मुऊ पर दुइइ शरीफ़ न पढे तो वोह लोगोँ में से कन्जूस तरीन शप्स है. (زئیرت)

દૌરાને નમાઝ કિબ્લે સે ઇન્દિરાફ

(24) બિલા ઉઝર સીને કો સમ્તે કા'બા સે 45 દ-રજા યા ઈસ સે ઝિયાદા ફેરના મુફ્સિદે નમાઝ હૈ, અગર ઉઝર સે હો તો મુફ્સિદ નહીં. મ-સલન હદસ (યા'ની વુઝૂ ટૂટ જાને) કા ગુમાન હુવા ઓર મુંહ ફેરા હી થા કે ગુમાન કી ગ-લતી ઝાહિર હુઈ તો અગર મસ્જિદ સે ખારિજ ન હુવા હો નમાઝ ફાસિદ ન હોગી. (نَرْ مختار معه ردالمحتار ج ٢ ص ٤٦٨)

જમાળ મેં સાંપ મારના

(25) સાંપ બિચ્છૂ કો મારને સે નમાઝ નહીં ટૂટતી જબ કે ન તીન^૩ કદમ ચલના પડે ન તીન^૩ ઝર્બ કી હાજત હો વરના ફાસિદ હો જાએગી. (غنية المستملی ص ۴۲۳) સાંપ બિચ્છૂ કો મારના ઉસ વક્ત મુબાહ હૈ જબ કે સામને સે ગુઝરે ઔર ઈઝા દેને કા ખૌફ હો, અગર તકલીફ પહોંચાને કા અન્દેશા ન હો તો મારના મકરૂહ હૈ (عالمگیری ج ۱ ص ۱۰۳) (26) પૈ દર પૈ તીન બાલ ઉખેડે યા તીન જૂએં મારીં યા એક હી જૂં કો તીન બાર મારા નમાઝ જાતી રહી ઔર અગર પૈ દર પૈ ન હો તો નમાઝ ફાસિદ ન હૈ મગર મકરૂહ હૈ. (ایضاً)

नमामें पूजना

(27) એક રુક્ન મેં ત્રીન³ બાર ખુજાને સે નમાઝ ફાસિદ હો જાતી હૈં યા'ની
 યૂં કે ખુજા કર હાથ હટા લિયા ફિર ખુજાયા ફિર હટા લિયા યેહ દો² બાર
 હુવા અગર અબ ઈસી તરહ ત્રીસરી³ બાર ક્રિયા તો નમાઝ જાતી રહેગી.
 અગર એક બાર હાથ રખ કર ચન્દ બાર હ-ર-કત દી તો યેહ એક હી
 મરતબા ખુજાના કહા જાએગા. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۰۴، غنية المستملی ص ۲۳)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : عَلَى الشَّاسِ كِي نَاك بَاكِ آوَلُوْدُ هُوَ جِس كِ پَاس مِی رَا جِزِکِ هُوَ اَوْر پَوْدِ
مُؤَلَّز پَر دُڑدِ پَاك نِ پَدِ. (۴۶)

کھنے में ग-लतियां

(28) તકબીરાતે ઇત્તિકાલાત મેં **اَللّٰهُ اَكْبَرُ** કે “ا” કો દરાઝ ક્રિયા યા’ની આલ્લાહ યા આકબર કહા યા “ب” કે બા’દ “ا” બઢાયા યા’ની “અકબાર” કહા તો નમાઝ ફાસિદ હો ગઈ ઓર અગર તકબીરે તહરીમા મેં એસા હુવા તો નમાઝ શુરૂઅ હી ન હુઈ (۱۷۷ ص ۲ دَرِّ مَخْتَار مَعَهُ رَدَّالْمَحْتَار ج ۲)

અક્સર મુકબ્બિર (યા’ની જમાઅત મેં ઇમામ કી તકબીરાત પર ઝોર સે તકબીરેં કહ કર આવાઝ પહોંચાને વાલે) યેહ ગ-લતિયાં ઝિયાદા કરતે હેં ઓર યું અપની ઓર દૂસરોં કી નમાઝેં ગારત કરતે હેં. લિહાઝા જો ઇન અહકામ કો અચ્છી તરહ ન જાનતા હો ઉસે મુકબ્બિર નહીં બનના ચાહિયે. (29)

કિરાઅત યા અઝકારે નમાઝ મેં એસી ગ-લતી જિસ સે મા’ના ફાસિદ હો જાએ નમાઝ ફાસિદ હો જાતી હૈ. (۴۷۳ ص ۲ دَرِّ مَخْتَار مَعَهُ رَدَّالْمَحْتَار ج ۲)

“પક્કા નમાઝી બિલા શક જબ્બાતુલ ફિરદૌસ ઝા હકદાર હૈ”

કે બતીસ હુરૂફ કી નિસ્બત સે નમાઝ કે 32 મકરૂહાતે તહરીમા

(1) દાઢી, બદન યા લિબાસ કે સાથ ખેલના (۱۰۴ ص ۱ عَالِمِغِيرِي ج ۱) (2) કપડા સમેટના, જૈસા કે આજ કલ બા’ઝ લોગ સજદે મેં જાતે વક્ત પાજમા વગૈરા આગે યા પીછે સે ઉઠા લેતે હેં (۳۳۷ ص غِنِيَةُ الْمُسْتَمْلِي) અગર કપડા બદન સે ચિપક જાએ તો એક હાથ સે છુડાને મેં હરજ નહીં.

कन्धों पर यादर लटकाना

(3) સદલ યા’ની કપડા લટકાના. મ-સલન સર યા કન્ધે પર ઇસ તરહ સે યાદર યા રૂમાલ વગૈરા ડાલના કે દોનોં² કનારે લટકતે હોં, હાં અગર એક કનારા દૂસરે કન્ધે પર ડાલ દિયા ઓર દૂસરા લટક રહા હૈ તો હરજ નહીં.

કરમાને મુસ્તફા : ﷺ : جس نے نماز پر سوزے جھومیا دس سو بار دُرُود پاک پढ़ا اُس کے دس سو سال کے گناہ مٹاؤ گے۔ (ترمذی)

(4) આજ કલ બા'ઝ લોગ એક કન્ધે પર ઈસ તરહ રૂમાલ રખતે હેં કે ઈસ કા એક સિરા પેટ પર લટક રહા હોતા હૈ ઔર દૂસરા પીઠ પર. ઈસ તરહ નમાઝ પઢના મકરૂહે તહરીમી હૈ. (બહારે શરીઅત, હિસ્સા : 3, સ. 165) (5) દોનોં² આસ્તીનોં મેં સે અગર એક આસ્તીન ભી આધી કલાઈ સે ઝિયાદા ચઢી હુઈ હો તો નમાઝ મકરૂહે તહરીમી હોગી. (دُرُود مختار معه ردالمحتار ج 2 ص 488)

તબઈ હાજત કી શિદ્દત

(6) પેશાબ, પાખાના યા રીહ કી શિદ્દત હોના. અગર નમાઝ શુરૂઅ કરને સે પહલે હી શિદ્દત હો તો વક્ત મેં વુસ્અત હોને કી સૂરત મેં નમાઝ શુરૂઅ કરના હી ગુનાહ હૈ. હાં અગર એસા હૈ કે ફરાગત ઔર વુઝૂ કે બા'દ નમાઝ કા વક્ત ખત્મ હો જાએગા તો નમાઝ પઢ લીજિયે. ઔર અગર દૌરાને નમાઝ યેહ હાલત પૈદા હુઈ તો અગર વક્ત મેં ગુન્જાઈશ હો તો નમાઝ તોડ દેના વાજિબ હૈ, અગર ઈસી તરહ પઢ લી તો ગુનાહગાર હોંગે. (ردالمحتار ج 2 ص 492)

નમાઝ મેં કંકરિયાં હટાના

(7) દૌરાને નમાઝ કંકરિયાં હટાના મકરૂહે તહરીમી હૈ (غنية المستملی ص 338) હઝરતે સય્યિદુના જાબિર رضي الله تعالى عنه ફરમાતે હેં, મેં ને દૌરાને નમાઝ કંકરી ધૂને સે મુ-તઅલ્લિક બારગાહે રિસાલત મેં સુવાલ કિયા. ઈશાદિ હુવા : “એક બાર. ઔર અગર તૂ ઈસ સે બચે તો સિયાહ આંખ વાલી¹⁰⁰ ઊંટનિયોં સે બેહતર હૈ.” (صحيح ابن خزيمة، حديث 897، ج 2، ص 52، المكتب الاسلامي بيروت) અગર સુન્નત કે મુતાબિક સજદા અદા ન હો સકતા હો તો એક

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : મુઝ પર દુરુદ શરીફ પઢો અલ્લાહ عزوجل તુમ પર રહમત ભેજેગા. (ابن عمر)

બાર હટાને કી ઇજાઝત હૈ ઔર અગર બિગૈર હટાએ વાજિબ અદા ન હોતા હો તો હટાના વાજિબ હૈ ચાહે એક બાર સે ઝિયાદા કી હાજત પડે.

ઉંઘિયાં ચટખાના

(8) નમાઝ મેં ઉંઘિયાં ચટખાના. (دُرِّ مختار مع ردالمحتار ج ۲ ص ۹۳) ખા-તમુલ
 મુહકિકીન હઝરતે અલ્લામા ઇબ્ને આબિદીન શામી رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ ફરમાતે હૈં, ઇબ્ને માજહ કી રિવાયત હૈ કે સરકારે મદીના
 صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : “નમાઝ મેં અપની ઉંઘિયાં ન ચટખાયા
 કરો.” (سنن ابن ماجه ج ۱ ص ۵۱۴ حدیث ۹۶۵ دارالمعرفة بیروت) “મુજતબા” કે હવાલે
 નકલ કિયા સુલ્તાને દો² જહાન, શહન્શાહે કૌનો મકાન, રહમતે
 આ-લમિય્યાન صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને “ઇન્તિઝારે નમાઝ કે દૌરાન
 ઉંઘિયાં ચટખાને સે મન્અ ફરમાયા.” મઝીદ એક રિવાયત મેં હૈ,
 “નમાઝ કે લિયે જાતે હુએ ઉંઘિયાં ચટખાને સે મન્અ ફરમાયા.”
 ઇન અહાદીસે મુબા-રકા સે યેહ તીન³ અહકામ સાબિત હુએ (الف)
 નમાઝ કે દૌરાન ઔર તવાબેએ નમાઝ મેં મ-સલન નમાઝ કે લિયે
 જાતે હુએ, નમાઝ કા ઇન્તિઝાર કરતે હુએ ઉંઘિયાં ચટખાના
 મકરૂહે તહરીમી હૈ (ب) ખારિજે નમાઝ (યા’ની તવાબેએ નમાઝ મેં
 ભી ન હો) મેં બિગૈર હાજત કે ઉંઘિયાં ચટખાના મકરૂહે તન્ઝીહી
 હૈ (ج) ખારિજે નમાઝ મેં કિસી હાજત કે સબબ મ-સલન ઉંઘિયોં
 કો આરામ દેને કે લિયે ઉંઘિયાં ચટખાના મુબાહ (યા’ની બિલા
 કરાહત જાઈઝ) હૈ (دُرِّ مختار مع ردالمحتار ج ۱ ص ۴۰۹ طبعة ملتان) (9) તશ્બીક

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર કસરત સે દુરૂદે પાક પઢો બેશક તુમ્હારા મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના (માન્ફ્ર) તુમ્હારે ગુનાહોં કે લિયે મઝિરત હૈ.

યા'ની એક હાથ કી ઉંગ્લિયાં દૂસરે હાથ કી ઉંગ્લિયોં મેં ડાલના. (ગ્નિયેા المستطلى ص ૩૩૮) સરકારે મદીના ﷺ ને ફરમાયા : “જો મસ્જિદ કે ઇરાદે સે નિકલે તો તશ્બીક યા'ની એક હાથ કી ઉંગ્લિયાં દૂસરે હાથ કી ઉંગ્લિયોં મેં ન ડાલે બેશક વોહ નમાઝ (કે હુકમ) મેં હૈ. (مسند امام احمد بن حنبل حديث ١٨١٢٦ ج ٦ ص ٣٢٠ دار الفكر بيروت) જાતે વક્ત ઔર નમાઝ કે ઇન્તિઝાર મેં ભી યેહ દોનોં ચીઝેં મકરૂહે તહરીમી હેં. (مراقى الفلاح معه حاشية الطحطاوى ص ٣٤٦)

કમર પર હાથ રખના

(10) કમર પર હાથ રખના (ايضاً ૩૬૧) નમાઝ કે ઇલાવા ભી (બિલા ઉઝર) કમર પર (યા'ની દોનોં² પહલૂઓં કે વસ્ત મેં) હાથ નહીં રખના ચાહિયે (ذَرِّ مَخْتَار مَعَهُ رَدَّالْمَخْتَار ج ٢ ص ٤٩٤) અદલાહ ઈઝઝાલ કે મહબૂબ ﷺ ફરમાતે હેં : “કમર પર હાથ રખના જહન્નમિયોં કી રાહત હૈ.” (السنن الكبرى ج ٢ ص ٤٠٨ حديث ٣٥٦٦ دار الكتب العلمية بيروت) યા'ની યેહ યહૂદિયોં કા ફે'લ હૈ કે વોહ જહન્નમી હેં વરના જહન્નમિયોં કે લિયે જહન્નમ મેં ક્યા રાહત હૈ !

(હાશિયા બહારે શરીઅત, હિસ્સા : 3, સ. 115, મક્તબએ ઇસ્લામિયા લાહોર)

આસ્માન કી તરફ દેખના

(11) નિગાહ આસ્માન કી તરફ ઉઠાના (البحر الرائق ج ٢ ص ٣٨) અદલાહ ઈઝઝાલ કે મહબૂબ ﷺ ફરમાતે હેં : “ક્યા હાલ હૈ ઉન લોગોં કા જો

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો મુઝ પર એક દુરુદ શરીફ પઢતા હૈ અલ્લાહ ઉસ કે લિયે એક કીરાત અજ લખતા હૈ ઓર કીરાત ઉહુદ પહાડ જિતના હૈ. (મુઝાઝા)

નમાઝ મેં આસ્માન કી તરફ આંખેં ઉઠાતે હેં ઈસ સે બાઝ રહેં યા ઉન કી આંખેં ઉચક લી જાએગી. (12) ઈધર ઉધર મુંહ ફેર કર દેખના, યાહે પૂરા મુંહ ફેરા યા થોડા. મુંહ ફેરે બિગૈર સિર્ફ આંખેં ફિરા કર ઈધર ઉધર બે ઝરૂરત દેખના મકરૂહે તન્જીહી હૈ ઓર નાદિરન કિસી ગ-રઝે સહીહ કે તહ્ત હો તો હરજ નહીં. (બહારે શરીઅત, હિસ્સા : 3, સ. 194) સરકારે મદીના, સુલ્તાને બા કરીના, કરારે કલ્બો સીના, ફૈઝ ગન્જના ﷺ ફરમાતે હેં : “જો બન્દા નમાઝ મેં હૈ અલ્લાહ ઉસ કી તરફ મુ-તવજ્જેહ રહતી હૈ જબ તક ઈધર ઉધર ન દેખે, જબ ઉસ ને અપના મુંહ ફેરા ઉસ કી રહમત ભી ફિર જાતી હૈ.” (13) મર્દ કા સજદે મેં કલાઈયાં બિઘાના. (અબુ ડાઉદ જ 1 વ 334 હદીથ 909 ડાર અહિયૌ ત્રાથ અરબી બેરુત) (દર મક્તાર મેહ રદાલમ્હતાર જ 2 વ 496)

નમાઝી કી તરફ દેખના

(14) કિસી શખ્સ કે મુંહ કે સામને નમાઝ પઢના. દૂસરે શખ્સ કો ભી નમાઝી કી તરફ મુંહ કરના ના જાઈઝ વ ગુનાહ હૈ. કોઈ પહલે સે ચેહરા કિયે હુએ હો ઓર અબ કોઈ ઉસ કે ચેહરે કી તરફ રુખ કર કે નમાઝ શુરૂઅ કરે તો નમાઝ શુરૂઅ કરને વાલા ગુનાહગાર હુવા ઓર ઈસ નમાઝી પર કરાહત આઈ વરના ચેહરા કરને વાલે પર ગુનાહ વ કરાહત હૈ (દર મક્તાર મેહ રદાલમ્હતાર જ 2 વ 496) જો લોગ જમાઅત કા સલામ ફિર જાને કે બા'દ અપને ઐન પીછે નમાઝ પઢને વાલે કી તરફ ચેહરા કર કે ઉસ કો દેખતે હેં યા પીછે જાને કે લિયે ઉસ કી તરફ મુંહ કર કે ખડે હો જાતે હેં કે

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَتَّىٰ اللَّهُ تَعَالَىٰ عَلَيْهِ وَالْأَهْلُ وَسَلَّمَ : जिस نے मुझ पर एक बार दुरुदे पाक पढा अद्वलाह उस पर दस रहमतें भेजता है. (مسلم)

હેં કે સરકાર ﷺ ને ફરમાયા : જો ઇમામ સે પહલે સર ઉઠાતા ઓર ઝુકાતા હૈ ઉસ કી પેશાની કે બાલ શૈતાન કે હાથ મેં હેં. (مَوْطَأُ إِمَامِ مَالِك حَدِيث ٢١٢ ج ١ ص ١٠٢ دار المعرفة بيروت) હઝરતે સચ્ચિદ્દના અબૂ હુરૈરા رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ સે રિવાયત હૈ અદ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કે મહબૂબ ﷺ ફરમાતે હેં : “કયા જો શખ્સ ઇમામ સે પહલે સર ઉઠાતા હૈ ઇસ સે ડરતા નહીં કે અદ્લાહ તઆલા ઉસ કા સર ગધે કા સર કર દે.” (صحيح مسلم، ١ ج، ص ١٨١)

ગધે જૈસા મુંહ

હઝરતે સચ્ચિદ્દના ઇમામ ન-વવી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَعْدَى હદીસ લેને કે લિયે એક બડે મશહૂર શખ્સ કે પાસ દિમશક ગએ. વોહ પર્દા ડાલ કર પઢાતે થે, મુદતોં તક ઉન કે પાસ બહુત કુછ પઢા મગર ઉન કા મુંહ ન દેખા, જબ ઝમાનએ દરાઝ ગુઝરા ઓર ઉન મુહદિસ સાહિબ ને દેખા કે ઇન કો (યા'ની ઇમામ ન-વવી) કો ઇલ્મે હદીસ કી બહુત ખ્વાહિશ હૈ તો એક રોઝ પર્દા હટા દિયા ! દેખતે કયા હેં કે ઉન કા ગધે જૈસા મુંહ હૈ !! ઉન્હોં ને ફરમાયા : સાહિબ ઝાદે ! દૌરાને જમાઅત ઇમામ પર સબ્કત કરને સે ડરો કે યેહ હદીસ જબ મુઝ કો પહોંચી મેં ને ઇસે મુસ્તઅદ (યા'ની બા'ઝ રાવિયોં કી અ-દમે સિહ્હત કે બાઈસ દૂર અઝ કિયાસ) જાના ઓર મેં ને ઇમામ પર કસ્દન સબ્કત કી તો મેરા મુંહ ઐસા હો ગયા જૈસા તુમ દેખ રહે હો.

(બહારે શરીઅત, હિસ્સા : 3, સ. 95, મદીનતુલ મુશિદ બરેલી શરીફ)

કરમાને મુસ્તફા : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى غَيْرُكَ وَهُوَ سَلَّمَ : જો શપ્સ મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્મત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طبرانی)

(23) દૂસરા કપડા હોને કે બા વુજૂદ સિર્ફ પાજામા યા તહબન્દ મેં નમાઝ પઢના (24) કિસી આને વાલે શનાસા કી ખાતિર ઇમામ કા નમાઝ કો તૂલ દેના (عالمگیری ج ۱ ص ۱۰۷) અગર ઉસ કી નમાઝ પર ઇઆનત (મદદ) કે લિયે એક દો તસ્બીહ કી કદર તૂલ દિયા તો હરજ નહીં (ایضاً) (25) ઝમીને મગસૂબા (યા'ની એસી ઝમીન જિસ પર ના જાઈઝ કબ્જા કિયા હો) યા (26) પરાયા ખેત જિસ મેં ઝરાઅત મૌજૂદ હૈ (مراقی الفلاح معه حاشية الطحطاوی ص ۲۰۸, دُرِّ مختار معه ردالمحتار ج ۲ ص ۵۲) યા (27) જુતે હુએ ખેત મેં (ایضاً) યા (28) કબ્ર કે સામને જબ કે કબ્ર ઔર નમાઝી કે બીચ મેં કોઈ ચીઝ હાઈલ ન હો નમાઝ પઢના (عالمگیری ج ۱ ص ۱۰۷) (29) કુફર કે ઇબાદત ખાનોં મેં નમાઝ પઢના બલકે ઇન મેં જાના ભી મમ્નૂઅ હૈ (ردالمحتار ج ۲ ص ۵۳) (30) કુરતે વગૈરા કે બટન ખુલે હોના જિસ સે સીના ખુલા રહે મકરૂહે તહરીમી હૈ હાં અગર નીચે કોઈ ઔર કપડા હૈ જિસ સે સીના નહીં ખુલા તો મકરૂહે તન્જીહી હૈ.

નમાઝ ઔર તસાવીર

(31) જાનદાર કી તસ્વીર વાલા લિબાસ પહન કર નમાઝ પઢના મકરૂહે તહરીમી હૈ નમાઝ કે ઇલાવા ભી એસા કપડા પહનના જાઈઝ નહીં (دُرِّ مختار معه ردالمحتار ج ۲ ص ۵۰۲) (32) નમાઝી કે સર પર યા'ની છત પર યા સજ્દે કી જગહ પર યા આગે યા દાઅે યા બાઅે જાનદાર કી તસ્વીર આવેઝાં હોના મકરૂહે તહરીમી હૈ ઔર પીછે હોના ભી મકરૂહ

کرمانے مستحب۔ **حسبہ اللہ تعالیٰ علیہ والہ وسلم** : جس کے پاس میرا لڑکے کا اور اس نے مجھ پر دھڑکے پاؤں نہ پڑا۔
تھک کر وہ بے اختیار ہو گیا۔ (ترمذی)

ہے مگر گونجتا سورتوں سے کم۔ اگر تہذیبیہ فہم پر ہے اور اس پر
سجدا نہیں ہوتا تو کراہت نہیں۔ اگر تہذیبیہ گہر جاندار کی ہے
جیسے دریا پھاڑا تو اس میں کوئی مہلک نہیں۔ ہتھیار ہوتی
تہذیبیہ ہے جس سے زمین پر رہ کر آئے ہو کر دیکھتے تو آواز کی
تہذیبیہ نہ دیکھا دے (جیسا کہ زمین تہذیبیہ کا آواز کی تہذیبیہ
بہت ہوتی ہوتی ہے یہ تہذیبیہ) نماز کے لیے آواز کراہت نہیں
ہے (غنیۃ المستملی ص ۳۶۷، دُرِّ مختار مع رد المحتار ج ۲ ص ۵۰۳) میں
آواز کی تہذیبیہ ہوتی ہے تو مہلک نہ آواز کی تہذیبیہ رہے گی۔
یہ کہہ کر ہتھیار مہلک ہوتا، پاؤں، پیٹ، یہ کہہ کر پیٹھا کھینچا
یا ایسا یہ کہہ کر جس کی آواز، ناک، ہونٹ تو سب آواز کی تہذیبیہ
ہوتے ہیں ایسی تہذیبیہ میں کوئی کراہت نہیں۔

**”یا ربا ! توہی پستل کی نماز پڑھنے کی سہولت دے“
کے تہذیبیہ دھڑکے کی تہذیبیہ سے نماز کے 33 مہلک تہذیبیہ**

(1) دوسرے کپڑے پہن کر ہونے کے آواز پڑھ کر کام کاج کے لیے آواز میں
نماز پڑھنا۔ (غنیۃ المستملی ص ۳۳۷) میں کوئی تہذیبیہ لیے ہوئے ہونا۔
اگر اس کی تہذیبیہ سے کراہت ہے نہ ہو سکے یا ایسے آواز
نیکوں کے آواز ہونے پاؤں کے نہ ہوں تو نماز ہے کراہت ہے
آواز (دُرِّ مختار، رد المحتار) (2) سوتلی سے ننگے سر نماز پڑھنا
(عالمگیری ج ۱ ص ۱۰۶) نماز میں ٹوپی یا ہتھیار شریف گھر پڑا تو
اٹھا لینا کراہت ہے جب کہ آواز کی تہذیبیہ نہ پڑے ورنہ
نماز کراہت ہے آواز اور بار بار اٹھانا پڑے تو ہونے دے

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : حتی اللہ تعالیٰ غلبہ و انتقام : جس نے મુઝ પર એક બાર દુરુદે પાક પढા અલ્લાહ उस पर दस रહमतें बेजता है. (مسلم)

और न उठाने से जुशूअ व जुजूअ मकसूद हो तो न उठाना अफ़जल है. (दُر्र مختار معه ردالمحتار ج २ ص ६९१) अगर कोई नंगे सर नमाज़ पढ रहा हो या उस की टोपी गिर पड़ी हो तो उस को दूसरा शप्स टोपी न पहनाये (3) रुकूअ या सजदे में बिला ज़रूरत तीन³ बार से कम तस्बीह कलना (अगर वक्त तंग हो या ट्रेन चल पड़ने के भौंक से हो तो हरज नहीं. अगर मुक्तदी तीन³ तस्बीहात न कलने पाया था के इमाम ने सर उठा लिया तो इमाम का साथ दे) (4) नमाज़ में पेशानी से पाक या घास छुड़ाना. हां अगर इन की वजह से नमाज़ में ध्यान बटता हो तो छुड़ाने में हरज नहीं (5) सजदा वगैरा में उंग्लियां किब्ला से ફेर देना (6) मर्द का सजदे में रान को पेट से छिपका देना (7) नमाज़ में हाथ या सर के इशारे से सलाम का जवाब देना (8) (دُر्र مختار معه ردالمحتار ج २ ص ६९७) (مراقى الفلاح معه حاشية الطحطاوى ص ३२२ قديمى كتب خانه) नमाज़ में बिला उज़्र या र जानूं या'नी थोकड़ी मार कर बैठना (9) अंगड़ाई लेना और (10) इरादतन ખાંસना, ખنકારना (11) सजदे में जाते हुअे घुटने से पहले बिला उज़्र हाथ जमीन पर रखना (12) उठते वक्त बिला उज़्र हाथ से कबल घुटने जमीन से उठाना. (13) रुकूअ में सर को पीठ से गिंया नीया करना (14) नमाज़ में सना, तअव्वुज़, तस्मिया और आमीन ओर से कलना (15) बिगैर उज़्र दीवार वगैरा

કરમાને મુસ્તકા : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى غَيْرُكَ وَهُوَ مُسْتَقِيمٌ : જો શપ્થ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્મત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طرائف)

પર ટેક લગાના (ایضاً) (16) રુકૂઅ મેં ઘુટનોં પર ઔર (17) સજદોં મેં ઝમીન પર હાથ ન રખના (18) દાઅેં બાઅેં ઝૂમના. ઔર તરાવુહ યા'ની કત્મી દાઅેં પાઉં પર ઔર કત્મી બાઅેં પાઉં પર ઝોર દેના યેહ સુન્નાત હૈ (બહારે શરીઅત, હિસ્સા : 3, સ. 202) ઔર સજદે કે લિયે જાતે હુવે સીધી તરફ ઝોર દેના ઔર ઉઠતે વક્ત ઉલટી તરફ ઝોર દેના મુસ્તાહબ હૈ. (ઐઝન સ. 101) (19) નમાઝ મેં આંખેં બન્દ રખના. હાં અગર ખુશૂઅ આતા હો તો આંખેં બન્દ રખના અફઝલ હૈ (دُرِّ مختار، ردالمحتار ج 2 ص 499) (20) જલતી આગ કે સામને નમાઝ પઢના. શમ્અ યા ચરાગ સામને હો તો હરજ નહીં (عالمگیری ج 1 ص 108) (21) ઐસી ચીઝ કે સામને નમાઝ પઢના જિસ સે ધ્યાન બટે મ-સલન ઝીનત ઔર લહ્વો લઅૂબ વગૈરા (ردالمحتار ج 1 ص 439) (22) નમાઝ કે લિયે દૌડના (23) આમ રાસ્તા (24) કૂડા ડાલને કી જગહ (25) મઝબહ યા'ની જહાં જાનવર ઝબ્હ કિયે જાતે હોં વહાં (26) ઈસ્તબલ યા'ની ઘોડે બાંધને કી જગહ, (27) ગુસ્લ ખાના, (28) મવેશી ખાના ખુસૂસન જહાં ઊંટ બાંધે જાતે હોં, (29) ઈસ્તિન્જા ખાના કી છત ઔર (30) સહરા મેં બિલા સુતરા કે જબ કે આગે સે લોગોં કે ગુઝરને કા ઈમ્કાન હો. ઈન જગહોં પર નમાઝ પઢના (غنية المستملی ص 339) (31) બિગૈર ઉઝૂર હાથ સે મખખી મચ્છર ઉડાના (فتاوى قاضى خان مع عالمگیری ج 1 ص 118) (નમાઝ મેં જૂં યા મચ્છર ઈઝા દેતે હોં તો પકડ કર માર ડાલને મેં કોઈ હરજ નહીં જબ કે અ-મલે કસીર સે ન હો. (બહારે શરીઅત)) (32) હર વોહ અ-મલે કલીલ જો નમાઝી કે લિયે મુફીદ હો જાઈઝ હૈ ઔર જો મુફીદ ન હો વોહ મકરૂહ

फ़रमाने मुस्तज़ि। حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ : जिस के पास मेरा ज़िक्र हुआ और उस ने मुझ पर दृढ़ पक न पड़ा तड़कीक वोह बंद भूत हो गया. (उंन)

(33) (عالمگیری ج ۱ ص ۱۰۹) उलटा कपड़ा पहनना या ओढ़ना.

(इतावा २-अविह्या, जि. 7, स. 358, ता 360, इतावा अहले सुन्नत गैर मतभूआ)

हाफ़ आस्तीन में नमाज़ पढ़ना कैसा ?

आधी आस्तीन वाला कुर्ता या कमीस पहन कर नमाज़ पढ़ना मक़रूहे तन्ज़ीही है जब के उस के पास दूसरे कपड़े मौजूद हों. हज़रते सदरुशशरीअह मुफ़्ती मुहम्मद अमजद अली आ'उमी عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي फ़रमाते हैं : “जिस के पास कपड़े मौजूद हों और सिर्फ़ नीम आस्तीन (यानी आधी आस्तीन) या बनियान पहन कर नमाज़ पढ़ता है तो कराहते तन्ज़ीही है और कपड़े मौजूद नहीं तो कराहत भी नहीं” (इतावा अमजदहिया, हिस्सा : 1, स. 193, मक़तबअे २-अविह्या बाबुल मदीना कराथी) मुफ़्तिये आ'उम पाकिस्तान हज़रते किब्ला मुफ़्ती वकारुद्दीन कादिरि २-उवी عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي फ़रमाते हैं : हाफ़ आस्तीन वाला कुर्ता, कमीस या शर्ट कामकाज करने वाले लिबास में शामिल हैं (के काम काज वाला लिबास पहन कर इन्सान मुअज़्ज़जीन के सामने जाते हुअे कतराता है) इस लिये जो हाफ़ आस्तीन वाला कुर्ता पहन कर दूसरे लोगों के सामने जाना ग़वारा नहीं करते, उन की नमाज़ मक़रूहे तन्ज़ीही है और जो लोग अैसा लिबास पहन कर सब के सामने जाने में कोई बुराई महसूस नहीं करते, उन की नमाज़ मक़रूह नहीं.

(वकारुल इतावा, जि. 2, स. 246)

ग़ोहर के आभिरि दो^२ नज़्ज के भी क्या कहने

ग़ोहर के बा'द यार^४ रकुअत पढ़ना मुस्तहब है के हदीसे

इरमाने मुस्तफ़ा: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: जिस ने मुझ पर दस मरतबा सुबह और दस मरतबा शाम दुइद पाक पढ़ा उसे किया मत के दिन मेरी शफ़ाअत मिलेगी. (अहमद)

પાક મેં ફરમાયા : જિસ ને ઝોદ્દર સે પહલે ચાર⁴ ઔર બા'દ મેં ચાર⁴ પર મુહા-ફઝત કી અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર આગ હરામ ફરમા દેગા. (سنن نسائي حديث ۱۸۱۷ ص ۲۲۰۷ دار الحيل بيروت) અલ્લામા સય્યિદ તહતાવી ઉસ કે ગુનાહ મિટા દિયે જાએંગે ઔર ઉસ પર (બન્દોં કી હક ત-લફ્ઝિયોં કે) જો મુતા-લબાત હેં અલ્લાહ તઆલા ઉસ કે ફરીક કો રાઝી કર દેગા યા યેહ મતલબ હેં કે એસે કામોં કી તૌફીક દેગા જિન પર સજા ન હો. ઔર અલ્લામા શામી رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى ફરમાતે હેં કે ઉસ કે લિયે બિશારત યેહ હેં કે સઆદત પર ઉસ કા ખાતિમા હોગા ઔર દોઝખ મેં ન જાએગા.

(شامی ج ۲ ص ۴۵۲)

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! ﷺ જહાં ઝોહર કી દસ¹⁰ રક્ઝત નમાઝ પઢ લેતે હૈં વહાં આખિર મેં મઝીદ દો રક્ઝત નફલ પઢ કર બારહવી¹² શરીફ કી નિસ્બત સે 12 રક્ઝત કરને મેં દેર હી કિતની લગતી હૈ ! ઇસ્તિકામત કે સાથ દો² નફલ પઢને કી નિયત ફરમા લીજિયે.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ઇમામત કા બચાવ

ਮਦੇਂ ਗੈਰੇ ਮਾ'ਝੂਰ ਤੇ ਈਮਾਮ ਤੇ ਲਿਖੇ ੭⁶ ਸ਼ਰ੍ਹੇਂ ਛੇਂ :-

(1) સહીહુલ અકીદા મુસલ્માન હોના **(2)** બાલિગ હોના **(3)** આકિલ હોના **(4)** મર્દ હોના **(5)** કિરાઅત સહીહ હોના **(6)** મા'ઝૂર ન હોના.

(دُرِّ مختار مع ردالمختار ج ۲ ص ۲۸۴)

“ਯਾ ਈਮਾਮਲ ਅਯਿਯਾ” ਕੇ ਤੇਰਹ ਫੁੜ੍ਹ ਦੀ ਨਿਰਯਤ ਸੇ ਖਤਿਏ ਦੀ 13 ਸ਼ਾਯਤ

ઇકામત કે બા'દ ઇમામ સાહિબ એ'લાન કરે

www.dawateislami.net

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَسَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَابْنُ سَلَمٍ : જો મુઝા પર રોઝે જુમુઆ દુરૂદ શરીફ પઢેગા મેં કિયામત કે દિન ઉસ કી શફાઅત કરૂંગા. (ترمذی)

15 સાલ સે છોટે ના બાલિગ બચ્ચોં કો સફોં મેં ખડા ન રખિયે, ઈન્હે કોને મેં ભી ન ભેજિયે છોટે બચ્ચોં કી સફ સબ સે આખિર મેં બનાઈયે.”
(તફસીલી મા'લૂમાત કે લિયે દેખિયે : ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 7, સ. 219 તા 225, રઝા ફાઉન્ડેશન લાહોર)

જમાઅત કા બયાન

આકિલ, બાલિગ, આઝાદ ઔર કાદિર પર મસ્જિદ કી જમાઅતે ઊલા વાજિબ હૈ. બિલા ઉઝર એક બાર ભી છોડને વાલા ગુનહગાર ઔર મુસ્તહિકે સઝા હૈ ઔર કઈ બાર તર્ક કરે તો ફાસિક મર્દૂદુશ્શાદહ (યા'ની ઉસ કી ગવાહી કાબિલે કબૂલ નહીં) ઔર ઉસ કો સપ્ત સઝા દી જાએગી અગર પડોસિયોં ને સુકૂત કિયા (યા'ની ખામોશી ઇજ્તિયાર કી) તો વોહ ભી ગુનહગાર હુએ. (مُخْتَار وَرَدَ الْمُحْتَار ج ٢ ص ٢٨٧)
બા'ઝ ફુ-કહાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللَّهُ تَعَالَى ફરમાતે હેં કે “જો શખ્સ અઝાન સુન કર ઘર મેં ઇકામત કા ઇન્તિઝાર કરતા હૈ તો વોહ ગુનહગાર હોગા ઔર ઉસ કી શહાદત (યા'ની ગવાહી કબૂલ નહીં).”

(البحر الرائق ج ١ ص ٤٥١، ٤٥٢)

“યા રસૂલલ્લાહ મદીને બુલા લો” કે બીસ હુરૂફ કી

નિસ્બત સે તર્કે જમાઅત કે 20 આ'ઝાર

(1) મરીઝ, જિસે મસ્જિદ તક જાને મેં મશક્કત હો (2) અપાહજ (3) જિસ કા પાઉં કટ ગયા હો (4) જિસ પર ફાલિજ ગિરા હો (5) ઇતના બૂઢા કે મસ્જિદ તક જાને સે આજિઝ હો (6) અન્યા અગર્યે અન્યે કે લિયે કોઈ એસા હો જો હાથ પકડ કર મસ્જિદ તક પહોંચા દે (7) સપ્ત બારિશ ઔર

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર દુરુદે પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમ્હારે લિયે તહારત હૈ.

(અબુ-યુસુફ)

(8) શદીદ કીચડ કા હાઈલ હોના (9) સખ્ત સર્દી (10) સખ્ત અંધેરા (11) આંધી (12) માલ યા ખાને કે ઝાએઝ હોને કા અન્દેશા (13) કર્ઝ ખ્વાહ કા ખૌફ હૈ ઔર યેહ તંગદસ્ત હૈ (14) ઝાલિમ કા ખૌફ (15) પાખાના (16) પેશાબ યા (17) રીહ કી હાજતે શદીદ હૈ (18) ખાના હાઝિર હૈ ઔર નફસ કો ઈસ કી ખ્વાહિશ હૈ (19) કાફિલા ચલે જાને કા અન્દેશા હૈ (20) મરીઝ કી તીમાર દારી કે જમાઅત કે લિયે જાને સે ઈસ કો તક્લીફ હોગી ઔર ઘબરાએગા. યેહ સબ તર્ક જમાઅત કે લિયે ઉઝર હૈ.

(دُرِّ مختار مع ردالمحتار ج ٢ ص ٢٩٢ تا ٢٩٣)

કુફુ પર ખાતિમે કા ખૌફ

ઈફતાર પાર્ટિયોં, દા'વતોં, નિયાઝોં ઔર ના'ત ખ્વાનિયોં વગૈરા કી વજહ સે ફર્ઝ નમાઝોં કી મસ્જિદ કી જમાઅતે ઊલા (યા'ની પહલી જમાઅત) તર્ક કરને કી હરગિઝ ઈજાઝત નહીં, યહાં તક કે જો લોગ ઘર યા હોલ યા બંગલે કે કમ્પાઉન્ડ વગૈરા મેં તરાવીહ કી જમાઅત કાઈમ કરતે હૈં ઔર કરીબ મસ્જિદ મૌજૂદ હૈ તો ઉન પર વાજિબ હૈ કે પહલે ફર્ઝ રક્ષતે જમાઅતે ઊલા કે સાથ મસ્જિદ મેં અદા કરે. જો લોગ બિલા ઉઝરે શર-ઈ બા વુજૂદે કુદરત ફર્ઝ નમાઝ મસ્જિદ મેં જમાઅતે ઊલા કે સાથ અદા નહીં કરતે ઉન કો ડર જાના ચાહિયે કે સરકારે મદીના, રાહતે કલ્બો સીના, ફૈઝ ગન્જના, સાહિબે મુઅત્તર પસીના ﷺ કા ફરમાને ઈબ્રત નિશાન હૈ : “જિસ કો યેહ પસન્દ હો કે કલ અલ્લાહ તઆલા સે મુસલ્માન હો કર મિલે તો વોહ ઈન પાંચ⁵ નમાઝોં (કી જમાઅત) પર વહાં પાબન્દી કરે જહાં અઝાન દી જાતી હૈ ક્યૂંકે અલ્લાહ ﷻ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : تُمْ جُلُوسٌ لَمْ يَزَلْ فِيهِ مَوْءُودٌ يُدْرِكُ الْيَدَيْنِ مِثْلَ نَبْتٍ خِشْمٍ يُدْرِكُ الْيَدَيْنِ مِثْلَ نَبْتٍ خِشْمٍ
પહોંચતા હૈ. (طبرانی)

ને તુમહારે નબી ﷺ કે લિયે સુ-નને હુદા મશરૂઅ કીં ઓર યેહ (બા જમાઅત) નમાઝેં ભી સુ-નને હુદા સે હૈં ઓર અગર તુમ અપને નબી કી સુન્નત છોડ દોગે તો ગુમરાહ હો જાઓગે.” (مسلم شريف ج ١ ص ٢٣٢) ઈસ હદીસે મુબારક સે ઇશારા મિલતા હૈ કે જમાઅતે ઊલા કી પાબન્દી કરને વાલે કા ખાતિમા બિલખૈર હોગા ઓર જો બિલા શર-ઈ મજબૂરી કે મસ્જિદ કી જમાઅતે ઊલા તર્ક કરતા હૈં ઊસ કે લિયે مَعَاذَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ કુફર પર ખાતિમે કા ખોફ હૈ.

યા રબ્બે મુસ્તફા ﷺ હમૈં પાંચોં⁵ નમાઝેં મસ્જિદ કી જમાઅતે ઊલા મૈં પહલી સફ કે અન્દર તકબીરે ઊલા કે સાથ અદા કરને કી હમેશા સઆદત નસીબ ફરમા.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

મૈં પાંચોં⁵ નમાઝેં પઢૂં બા જમાઅત

હો તૌફીક એસી અતા યા ઈલાહી

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

“યા ઈમામ અહમદ રખા” કે તેરહ હુરૂફ કી નિરખત સે નમાઝે વિત્ર કે 13 મ-દની ફૂલ

- (1) નમાઝે વિત્ર વાજિબ હૈ (البحر الرائق ج ١ ص ٦٦)
- (2) અગર યેહ છૂટ જાએ તો ઈસ કી કઝા લાઝિમ હૈ (در مختار، رد المحتار ج ٢ ص ٥٣٢)
- (3) વિત્ર કા વક્ત ઈશા કે ફરજી કે બા’દ સે સુબહે સાદિક તક હૈ (مراقى الفلاح معه حاشية الطحطاوى ص ١٧٨)
- (4) જો સો કર ઉઠને પર કાદિર હો ઊસ કે લિયે અફઝલ હૈ કે પિછલી રાત મૈં ઉઠ કર પહલે તહજજુદ

કરમાને મુસ્તકા: حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मुझ पर दस मरतबा दुर्दे पाक पढा अल्लाह उस पर सो रહमते नाज़िल करमाता है. (جران)

અદા કરે ફિર વિત્ર (غنية المستملی ص ۴۰۳) (5) ઇસ કી તીન રકઅતેં હેં
(مراقى الفلاح معه حاشية الطحطاوى ص ۳۷۵) (6) ઇસ મેં કા'દએ ઊલા વાજિબ
હે. સિફ તશહહુદ પઢ કર ખડે હો જાઈયે (7) તીસરી રકઅત મેં કિરાઅત
કે બા'દ તકબીરે કુનૂત કહના વાજિબ હૈ (ردالمحتار ج ۲ ص ۵۳۳)
(8) जिस तरह तकबीरे तहरीमा कहते हैं इसी तरह पहले हाथ कानों तक
(حاشية الطحطاوى ص ۳۷۶) (9) ફિર હાથ બાંધ
કર દુઆએ કુનૂત પઢિયે.

દુઆએ કુનૂત

اللَّهُمَّ إِنَّا سَتَعَيْنُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ
وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَنُشِيرُ
عَلَيْكَ الْخَيْرَ وَنُشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ
وَنُخْلَعُ وَنُزَلُّكَ مِنْ يَفْجُرُكَ
اللَّهُمَّ إِنَّاكَ نَعْبُدُ وَإِلَيْكَ نُسَلِّ
وَنَسْجُدُ وَإِلَيْكَ نَسْعَى وَنَحْفِدُ
وَنَرْجُو رَحْمَتَكَ وَنُخْشَى عَذَابَكَ
إِنَّ عَذَابَكَ بِالْكَفَّارِ مُلْحِقٌ

એ અલ્લાહ ઇમ તુઝ સે મદદ યાહતે
હેં ઓર તુઝ સે બખ્શિશ માંગતે હેં ઓર તુઝ
પર ઇમાન લાતે હેં ઓર તુઝ પર ભરોસા રખતે
હેં ઓર તેરી બહુત અચ્છી તા'રીફ કરતે હેં
ઓર તેરા શુક કરતે હેં ઓર તેરી ના શુકી
નહીં કરતે ઓર અલગ કરતે હેં ઓર છોડતે
હેં ઉસ શખ્સ કો જો તેરી ના ફરમાની કરે,
એ અલ્લાહ ઇમ તેરી હી ઇબાદત કરતે
હેં ઓર તેરે હી લિયે નમાઝ પઢતે ઓર
સજદા કરતે હેં ઓર તેરી ઇતાઅત કી તરફ
દૌડતે ઓર જલ્દી કરતે હેં ઓર તેરી રહમત
કે ઉમ્મીદ વાર હેં ઓર તેરે અઝાબ સે ડરતે
હેં બેશક તેરા અઝાબ કાફિરોં કો મિલને
વાલા હૈ.

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِلْس کے پاس میرا لڑک ُہو اور वोہ मुज पर दुरुद शरीफ न पढे तो वोह लोगों में से कन्जूस तरीन शप्स है. (ترمذی)

(10) દુઆએ કુનૂત કે બા'દ દુરુદ શરીફ પઢના બેહતર હૈ (غنية المستملی ص ۴۰۲)

(11) જો દુઆએ કુનૂત ન પઢ સકે વોહ યેહ પઢે :

اللَّهُمَّ رَبَّنَا اتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۝
 ઐ અલ્લાહ ! ઐ હમારે માલિક ! તૂ હમેં દુન્યા મેં ભલાઈ ઓર આખિરત મેં ભી ભલાઈ અતા ફરમા ઓર હમેં દોઝખ કે અઝાબ સે બચા.

યા યેહ પઢે : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ۝ ઐ અલ્લાહ મેરી મગ્ફિરત ફરમા દે.

(12) અગર દુઆએ કુનૂત પઢના ભૂલ ગએ ઓર રુકૂઅ મેં ચલે ગએ તો વાપસ ન લૌટિયે બલકે સજદએ સહવ કર લીજિયે (عالمگیری ج ۱ ص ۱۱۰) (13) વિત્ર જમાઅત સે પઢી જા રહી હો (જૈસા કે ર-મઝાનુલ મુબારક મેં પઢતે હેં) ઓર મુક્તદી કુનૂત સે ફારિગ ન હુવા થા કે ઈમામ રુકૂઅ મેં ચલા ગયા તો મુક્તદી ભી રુકૂઅ મેં ચલા જાએ. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۱۰، تبیین الحقائق ج ۱ ص ۱۷۱ ملتان)

સજદએ સહવ કા બયાન

(1) વાજિબાતે નમાઝ મેં સે અગર કોઈ વાજિબ ભૂલે સે રહ જાએ યા ફરાઈઝ વ વાજિબાતે નમાઝ મેં ભૂલે સે તાખીર હો જાએ તો સજદએ સહવ વાજિબ હૈ (دَرِّ مختار معه ردالمحتار ج ۲ ص ۶۰۰) (2) અગર સજદએ સહવ વાજિબ હોને કે બા વુજૂદ ન કિયા તો નમાઝ લૌટાના વાજિબ હૈ (ایضاً) (3) જાન બૂઝ કર વાજિબ તર્ક કિયા તો સજદએ સહવ કાફી નહીં બલકે

કરમાને મુસ્તકા: عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : اُوَسْ شَافْسَ كِي نَاك پَاك آوَاوُدْ هُوَ جِس كَ پَاس مَرا لِيكْ هُوَ اَوَرِ وَهْ
 مُوْز پَر دُرُودَ پَاك نَ پَدَے. (۶۷)

નમાઝ દોબારા લૌટાના વાજિબ હે. (ایضاً) (4) કોઈ એસા વાજિબ તર્ક હુવા જો વાજિબાતે નમાઝ સે નહીં બલકે ઇસ કા વુજૂબ અમ્રે ખારિજ સે હો તો સજદએ સહૂવ વાજિબ નહીં મ-સલન ખિલાફે તરતીબ કુરઆને પાક પઢના તર્કે વાજિબ (और गुनाह) હૈ મગર ઇસ કા તઅલ્લુક વાજિબાતે નમાઝ સે નહીં બલકે વાજિબાતે તિલાવત સે હૈ લિહાઝા સજદએ સહૂવ નહીં (अलબत्ता इस से तौबा करे) (ایضاً). (5) ફર્જ તર્ક હો જાને સે નમાઝ જાતી રહતી હૈ. સજદએ સહૂવ સે ઇસ કી તલાફી નહીં હો સકતી લિહાઝા દોબારા પઢિયે (6) સુન્નાતેં યા મુસ્તહબ્બાત મ-સલન સના, તઅવ્વુઝ, તસ્મિયા, આમીન, તકબીરાતે ઇન્તિકાલાત ઔર તસ્બીહાત કે તર્ક સે સજદએ સહૂવ વાજિબ નહીં હોતા, નમાઝ હો ગઈ (فتح القدیر ج ۱ ص ۴۳۸) મગર દોબારા પઢ લેના મુસ્તહબ હૈ ભૂલ કર તર્ક કિયા હો યા જાન બૂઝ કર (7) નમાઝ મેં અગર્યે દસ¹⁰ વાજિબ તર્ક હુએ તો સહૂવ કે દો² હી સજદે સબ કે લિયે કાફી હૈ (ردالمحتار ج ۲ ص ۶۰۰) (8) તા'દીલે અરકાન (મ-સલન રુકૂઅ કે બા'દ સીધા ખડા હોના યા દો² સજદોં કે દરમિયાન એક બાર سُبْحَانَ اللَّهِ કહને કી મિકદાર સીધા બૈઠના) ભૂલ ગએ તો સજદએ સહૂવ વાજિબ હૈ. (۱۲۷) (9) કુનૂત યા તકબીરે કુનૂત ભૂલ ગએ સજદએ સહૂવ વાજિબ હૈ (عالمگیری ج ۱ ص ۱۲۸) (10) કિરાઅત વગૈરા કિસી મૌકઅ પર સોયને મેં તીન મરતબા سُبْحَانَ اللَّهِ કહને કા વક્ફા ગુઝર ગયા સજદએ સહૂવ વાજિબ હો ગયા (ردالمحتار ج ۲ ص ۶۰۰) (11) સજદએ સહૂવ કે બા'દ ભી અત્તહિયાત પઢના વાજિબ હૈ. અત્તહિયાત પઢ કર સલામ

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جیس نے موز پر روئے جومو آ دو سو بار دُرُودِ پاک پढا اُس کے دو سو سال کے گناہ مٹاؤ گے۔ (ترمذی)

ફેરિયે ઔર બેહતર યેહ હૈ કે દોનોં² કા'દોં (યા'ની સજદએ સહ્વ સે પહલે ઔર બા'દ) મેં દુરુદ શરીફ ભી પઢિયે (عالمگیری ج ۱ ص ۱۲۰) **(12)** ઇમામ સે સહ્વ હુવા ઔર સજદએ સહ્વ ક્રિયા તો મુક્તદી પર ભી સજદા વાજિબ હૈ (دُرُ مختار مع ردالمحتار ج ۲ ص ۶۰۸) **(13)** અગર મુક્તદી સે બ હાલતે ઇક્તિદા સહ્વ વાકેઅ હુવા તો સજદએ સહ્વ વાજિબ નહીં (عالمگیری ج ۱ ص ۱۲۸) ઔર નમાઝ લૌટાને કી ભી હાજત નહીં.

નિહાયત અહમ મસ્અલા

કસીર ઇસ્લામી ભાઈ ના વાકિફિયત કી બિના પર અપની નમાઝ ઝાએઅ કર બૈઠતે હૈં લિહાઝા યેહ મસ્અલા ખૂબ તવજજોહ સે પઢિયે **(14)** મસ્બૂક (યા'ની જો એક યા કઈ રફૂઅતેં ફૌત હોને કે બા'દ નમાઝ મેં શામિલ હુવા) કો ઇમામ કે સાથ સલામ ફેરના જાઈઝ નહીં અગર કસ્દન ફેરેગા તો નમાઝ જાતી રહેગી ઔર અગર ભૂલ કર ઇમામ કે સાથ બિલા વક્ફા ફૌરન સલામ ફેરા તો હરજ નહીં લેકિન યેહ નાદિર સૂરત હૈ (યા'ની એસા બહુત હી કમ હોતા હૈ) ઔર અગર ભૂલ કર સલામ ઇમામ કે કુછ ભી બા'દ ફેરા તો ખડા હો જાએ. અપની નમાઝ પૂરી કર કે સજદએ સહ્વ કરે. (دُرُ مختار مع ردالمحتار ج ۲ ص ۶۰۹) **(15)** મસ્બૂક ઇમામ કે સાથ સજદએ સહ્વ કરે અગર્યે ઇસ કે શરીક હોને સે પહલે હી ઇમામ કો સહ્વ હુવા હો ઔર અગર ઇમામ કે સાથ સજદએ સહ્વ ન ક્રિયા ઔર અપની બકિયા પઢને ખડા હો ગયા તો આખિર મેં સજદએ સહ્વ કરે ઔર ઇસ મસ્બૂક સે અપની નમાઝ મેં ભી સહ્વ હુવા તો આખિર કે યેહી સજદે ઉસ ઇમામ વાલે સહ્વ કે લિયે ભી કાફી હૈં. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۲۸)

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : مُوઝ પર દુરુદ શરીફ પઢો અલ્લાહ ઇજ્ઞાતુમ પર રહમત ભેજેગા. (ابن عمر)

(16) કા'દએ ઊલા મેં તશહહુદ કે બા'દ ઇતના પઢા **اللَّهُ صَلَّ عَلَى مُحَمَّدٍ** તો સજદએ સહૂવ વાજિબ હૈ ઇસ કી વજહ યેહ નહીં કે દુરુદ શરીફ પઢા બલ્કે ઇસ કી વજહ યેહ હૈ કે તીસરી રક્'અત કે કિયામ મેં તાખીર હુઈ. લિહાઝા અગર ઇતની દેર તક ખામોશ રહા જબ ભી સજદએ સહૂવ વાજિબ હૈ.

હિકાયત

હઝરતે સય્યિદુના ઇમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા **رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ** કો ખ્વાબ મેં સરકારે મદીના, સુલ્તાને બા કરીના, કરારે કલ્બો સીના, ફૈઝ ગન્જના **صَلَّى اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم** કા દીદાર હુવા. સરકારે નામદાર **صَلَّى اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم** ને ઇસ્તિફસાર ફરમાયા : દુરુદ શરીફ પઢને વાલે પર તુમ ને સજદા કયૂં વાજિબ બતાયા ? અર્ઝ કી : ઇસ લિયે કે ઉસ ને ભૂલ કર (યા'ની ગફલત સે) પઢા. સરકારે આલી વકાર **صَلَّى اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم** ને યેહ જવાબ પસન્દ ફરમાયા.

(دُرِّ مختار معہ ردالمحتار ج ۲ ص ۶۵۷)

(17) કિસી કા'દે મેં તશહહુદ સે કુછ રહ ગયા તો સજદએ સહૂવ વાજિબ હૈ નમાઝ નફલ હો યા ફર્ઝ. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۲۷)

સજદએ સહૂવ કા તરીકા

અત્તહિયાત પઢ કર બલ્કે અફઝલ યેહ હૈ કે દુરુદ શરીફ ભી પઢ લીજિયે, સીધી તરફ સલામ ફેર કર દો² સજદે કીજિયે, ફિર તશહહુદ, દુરુદ શરીફ ઔર દુઆ પઢ કર સલામ ફેર દીજિયે.

(فتاویٰ قاضی خان معہ عالمگیری ج ۱ ص ۱۲۱)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર કસરત સે દુરુદે પાક પઢો બેશક તુમ્હારા મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના તુમ્હારે ગુનાહોં કે લિયે મઘિરત હૈ. (મુસ્નદ)

સજદએ સહૂવ કરના ભૂલ જાયે તો...

સજદએ સહૂવ કરના થા ઓર ભૂલ કર સલામ ફેરા તો જબ તક મસ્જિદ સે બાહર ન હુવા કર લે (દُر્ર મખ્તાર મે રદાલમખ્તાર ج ۲ ص ۵۵۶) મૈદાન મેં હો તો જબ તક સફોં સે મુ-તજાવિઝ ન હો યા આગે કો સજદે કી જગહ સે ન ગુઝરા કર લે જો ચીઝ માનેએ બિના હૈ મ-સલન કલામ વગૈરા મુનાફિયે નમાઝ અગર સલામ કે બા'દ પાઈ ગઈ તો અબ સજદએ સહૂવ નહીં હો સકતા. (દُر્ર મખ્તાર મે રદાલમખ્તાર ج ۲ ص ۵۵۶)

સજદએ તિલાવત ઓર શૈતાન કી શામત

અલ્લાહ ﷻ કે મહબૂબ, દાનાએ ગુયૂબ, મુનઝૂઝુન અનિલ ઉયૂબ ﷺ ફરમાને જન્નત નિશાન હૈ : જબ જબ આદમી આયતે સજદા પઢ કર સજદા કરતા હૈ, શૈતાન હટ જાતા હૈ ઓર રો કર કહતા હૈ : હાએ મેરી બરબાદી ! ઇબ્ને આદમ કો સજદે કા હુકમ હુવા ઉસ ને સજદા ક્રિયા ઉસ કે લિયે જન્નત હૈ ઓર મુઝે હુકમ હુવા મૈં ને ઇન્કાર ક્રિયા મેરે લિયે દોઝખ હૈ. (صحيح مسلم، ج ۱، ص ۶۱)

اِنْ شَاءَ اللّٰهُ ﷻ हर मुराद पूरी हो

જિસ મક્સદ કે લિયે એક મજલિસ મેં સજદે કી સબ (યા'ની 14) આયતોં પઢ કર સજદે કરે અલ્લાહ ﷻ ઉસ કા મક્સદ પૂરા ફરમા દેગા. ખ્વાહ એક એક આયત પઢ કર ઉસ કા સજદા કરતા જાયે યા સબ પઢ કર આખિર મેં 14 સજદે કર લે.

(غنيه، در مختار وغيرهما)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો મુઝ પર એક હુરૂદ શરીફ પડતા હૈ અલ્લાહ عزوجل ઉસ કે લિયે એક કીરાત અજ લખતા હૈ ઔર કીરાત ઉહુદ પહાડ જિતના હૈ. (મુઝાઝ)

“ફરઆને મજીદ” કે આઠ હુરૂફ કી નિસ્બત સે સજ્દાએ તિલાવત કે 8 મ-દની ફૂલ

(1) આયતે સજ્દા પઢને યા સુનને સે સજ્દા વાજિબ હો જાતા હૈ.

પઢને મેં યેહ શર્ત હૈ કે ઈતની આવાઝ મેં હો, કે અગર કોઈ ઉઝર ન હો તો ખુદ સુન સકે, સુનને વાલે કે લિયે યેહ ઝરૂરી નહીં કે બિલા કસ્દ સુની હો બિલા કસ્દ સુનને સે ભી સજ્દા વાજિબ હો જાતા હૈ. (આલમકીરી જ ૧ વ ૧૩૨)

(2) કિસી ભી ઝબાન મેં આયત કા તરજમા પઢને ઔર સુનને વાલે પર સજ્દા વાજિબ હો ગયા, સુનને વાલે ને યેહ સમજા હો યા ન સમજા હો કે આયતે સજ્દા કા તરજમા હૈ. અલબત્તા યેહ ઝરૂર હૈ કે ઉસે ન મા'લૂમ હો તો બતા દિયા ગયા હો કે યેહ આયતે સજ્દા કા તરજમા થા ઔર આયત પઢી ગઈ હો તો ઈસ કી ઝરૂરત નહીં કે સુનને વાલે કો આયતે સજ્દા હોના બતાયા ગયા હો. (આલમકીરી જ ૧ વ ૧૩૩)

(3) સજ્દા વાજિબ હોને કે લિયે પૂરી આયત પઢના ઝરૂરી હૈ લેકિન બા'ઝ ઉ-લમાએ મુ-તઅખ્ખિરીન رَحْمَهُمُ اللَّهُ الْمُبِينُ કે નઝદીક વોહ લફઝ જિસ મેં સજ્દા કા માદા પાયા જાતા હૈ ઉસ કે સાથ કબ્લ યા બા'દ કા કોઈ લફઝ મિલા કર પઢા તો સજ્દાએ તિલાવત વાજિબ હો જાતા હૈ લિહાઝા એહતિયાત યેહી હૈ કે દોનોં² સૂરતોં મેં સજ્દાએ તિલાવત કિયા જાએ.

(મુલખ્ખસન ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 8, સ. 223, 233, રજા ફાઉન્ડેશન, લાહોર)

(4) આયતે સજ્દા બૈરૂને નમાઝ પઢી તો ફૌરન સજ્દા કર લેના વાજિબ નહીં હૈ અલબત્તા વુઝૂ હો તો તાખીર મકરૂહે તન્જીહી હૈ.

(તનોરિ અબ્સાર મે રદાલમહતાર જ ૨ વ ૨૮૩)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِس نے کِتَاب میں مُؤَلَّفِہ پَر دُرُودِ پَاک لِکھا تو جَب تَک مَیرا نَام اُس میں رَہےگا کِیرِشَہ اُس کَے لِیَہِ اِستِغفار کَرتے رَہُں گَے. (اُتہ)

(5) સજદએ તિલાવત નમાઝ મેં ફૌરન કરના વાજિબ હૈ અગર તાખીર કી યા'ની તીન આયાત સે ઝિયાદા પઢ લિયા તો ગુનહગાર હોગા ઔર જબ તક નમાઝ મેં હૈ યા સલામ ફેરને કે બા'દ કોઈ નમાઝ કે મુનાફી ફે'લ નહીં કિયા તો સજદએ તિલાવત કર કે સજદએ સહુવ બજા લાએ.

(دُرِّ مختار معہ رد المحتار ج ۲ ص ۵۸۴)

દૌરાને નમાઝ દૂસરે સે આયતે સજદા સુન લી તો.....

❁ ૨-મઝાનુલ મુબારક મેં તરાવીહ યા શબીના મેં અગર્યે શરીક ન હોં બેશક અપની હી અલગ નમાઝ પઢ રહે હોં યા નમાઝ મેં ભી ન હોં તો આયતે સજદા સુન લેને સે આપ પર ભી સજદએ તિલાવત વાજિબ હો જાએગા. કાફિર યા ના બાલિગ સે આયતે સજદા સુની તબ ભી સજદએ તિલાવત વાજિબ હો ગયા. નમાઝ મેં આયતે સજદા પઢી તો ઉસ કા સજદા નમાઝ હી મેં વાજિબ હૈ બૈરૂને નમાઝ નહીં હો સકતા. ઔર કસ્દન ન કિયા તો ગુનહગાર હુવા તૌબા લાઝિમ હૈ. અલબત્તા બાલિગ હોને કે બા'દ બૈરૂને નમાઝ જિતની બાર ભી આયાતે સજદા પઢ યા સુન કર સજદા વાજિબ હુવા ઔર અભી તક સજદા ન કિયા હો ઉન કા ગ-લ-બએ ઝન કે એ'તિબાર સે હિસાબ લગા કર ઉતની બાર બા વુઝૂ સજદએ તિલાવત કરના લાઝિમ હૈ.

સજદએ તિલાવત કા તરીકા

(7) ખડા હો કર ﷻ કહતા હુવા સજદે મેં જાએ ઔર કમ સે કમ તીન³ બાર رَبِّیُّ الْاَعْلٰی કહે ફિર ﷻ કહતા હુવા ખડા હો જાએ. પહલે, પીછે દોનોં² બાર ﷻ કહના સુન્નત હૈ ઔર ખડે હો કર સજદે મેં જાના ઔર સજદે કે બા'દ ખડા હોના યેહ દોનોં² કિયામ મુસ્તહબ.

(عالمگیری ج ۱ ص ۱۳۵)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِ وَسَلَّمَ : जिस نے मुझ पर એક બાર દુરુદે પાક પઢા અલ્લાહ ઉસ પર દસ રહમતેં બેજતા હૈ. (مسلم)

(8) સજદએ તિલાવત કે લિયે **اللَّهُ أَكْبَرُ** કહતે વક્ત ન હાથ ઉઠાના હૈ ન ઈસ મેં તશહુદુદ હૈ ન સલામ. (تنوير الابصار معه رد المحتار ج ٢ ص ٥٨٠)

સજદએ શુક કા બયાન

ઔલાદ પૈદા હુઈ, યા માલ પાયા યા ગુમી હુઈ ચીઝ મિલ ગઈ યા મરીઝ ને શિક્ષા પાઈ યા મુસાફિર વાપસ આયા અલ ગરઝ કિસી ને'મત કે હુસૂલ પર સજદએ શુક કરના મુસ્તહબ હૈ. ઈસ કા તરીકા વોહી હૈ જો સજદએ તિલાવત કા હૈ (عالمگیری ج ١ ص ١٣٦) ઈસી તરહ જબ ભી કોઈ ખુશ ખબરી યા ને'મત મિલે તો સજદએ શુક કરના કારે સવાબ હૈ મ-સલન મદીનએ મુનવ્વરહ કા વીઝા લગ ગયા, કિસી પર ઈફિરાદી કોશિશ કામ્યાબ હુઈ ઔર વોહ દા'વતે ઈસ્લામી કે સુન્નતોં કી તરબિય્યત કે મ-દની કાફિલે મેં સફર કે લિયે તય્યાર હો ગયા, કિસી સુન્ની આલિમે બા અમલ કી ઝિયારત હો ગઈ, મુબારક ખ્વાબ નઝર આયા, તાલિબે ઈલ્મે દીન ઈમ્તિહાન મેં કામ્યાબ હુવા, આફત ટલી યા કોઈ દુશ્મને ઈસ્લામ મરા વગૈરા વગૈરા.

નમાઝી કે આગે સે ગુઝરના સખ્ત ગુનાહ હૈ

(1) સરકારે મદીના, સુલ્તાને બા કરીના, કરારે કલ્બો સીના, ફૈઝ ગન્જના, સાહિબે મુઅત્તર પસીના, બાઈસે નુઝૂલે સકીના **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ફરમાયા : अगर कोई ज्ञानता के अपने त्वाઈ के सामने नमाઝ में आउे हो कर गुजरने में क्या है तो सो 100 बरस ખડા રહના ઈસ એક કદમ ચલને સે બેહતર સમઝતા. ” (سنن ابن ماجه حديث ٩٤٦ ج ١ ص ٥٠٦ دار المعرفة بيروت) (2) હઝરતે સય્યિદુના ઈમામે માલિક **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** ફરમાતે હેં કે હઝરતે સય્યિદુના કા'બુલ અહબાર **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** કા ઈર્શાદ હૈ : “નમાઝી કે આગે સે ગુઝરને

કરમાને મુસ્તકા : حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : જો શાંપસ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (بخاری)

વાલા અગર જાનતા કે ઇસ પર કયા ગુનાહ હૈ તો ઝમીન મેં ધંસ જાને કો ગુઝરને સે બેહતર જાનતા. (مُوطًا امام مالك حديث ۳۷۱ ج ۱ ص ۱۰۴ دارالمعرفة بيروت).
નમાઝી કે આગે સે ગુઝરને વાલા બેશક ગુનાહગાર હૈ મગર ખુદ નમાઝી કી નમાઝ મેં ઇસ સે કોઈ ફર્ક નહીં પડતા.

(મુલખ્ખસ અઝ ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 7, સ. 254, રઝા ફાઉન્ડેશન લાહોર)

“યા રસ્ૂલે ખુદા નઝરે કરમ” કે પન્દરહ હુરૂફ કી નિસ્બત સે નમાઝી કે આગે સે ગુઝરને કે બારે મેં 15 અહકામ

- (1) મૈદાન ઔર બડી મસ્જિદ મેં નમાઝી કે કદમ સે મૌઝએ સુજૂદ તક ગુઝરના ના જાઈઝ હૈ. મૌઝએ સુજૂદ સે મુરાદ યેહ હૈ કે કિયામ કી હાલત મેં સજદે કી જગહ નઝર જમાએ તો જિતની દૂર તક નિગાહ ફૈલે વોહ મૌઝએ સુજૂદ હૈ. ઇસ કે દરમિયાન સે ગુઝરના જાઈઝ નહીં (تبيين الحقائق ج ۱ ص ۱۶۰) મૌઝએ સુજૂદ કા ફાસિલા અન્દાઝન કદમ સે લે કર તીન³ ગઝ તક હૈ (કાનૂને શરીઅત, હિસ્સએ અવ્વલ, સ. 131, ફરીદ બુક સ્ટોલ મર્કઝુલ ઔલિયા લાહોર) લિહાઝા મૈદાન મેં નમાઝી કે કદમ કે તીન³ ગઝ કે બા’દ સે ગુઝરને મેં હરજ નહીં (2) મકાન ઔર છોટી મસ્જિદ મેં નમાઝી કે આગે અગર સુતરા (યા’ની આડ) ન હો તો કદમ સે દીવારે કિબ્લા તક કહીં સે ગુઝરના જાઈઝ નહીં (عالمگیری ج ۱ ص ۱۰۴) (3) નમાઝી કે આગે સુતરા યા’ની કોઈ આડ હો તો ઉસ સુતરે કે બા’દ સે ગુઝરને મેં કોઈ હરજ નહીં (ایضاً) (4) સુતરા કમ અઝ કમ એક હાથ (યા’ની તકરીબન આધા ગઝ) ઊંચા ઔર ઉંગલી બરાબર મોટા હોના ચાહિયે (۳۶۰) (5) ઇમામ કા સુતરા મુક્તદી કે લિયે ભી સુતરા હૈ. યા’ની ઇમામ કે આગે સુતરા

ફરમાને મુસ્તફા : **حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْهَيْبَةُ** : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક હુવા ઓર ઉસ ને મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પડા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઉર્લા)

હો તો અગર કોઈ મુક્તદી કે આગે સે ગુઝર જાએ તો ગુનાહગાર ન હોગા (૬૪૬: ૨ **ردالمحتار**) (6) દરખ્ત, આદમી ઓર જાનવર વગૈરા કા ભી સુતરા હો સકતા હૈ (૧૦૬: ૧ **عالمگیری**) (7) આદમી કો ઈસ હાલત મેં સુતરા ક્રિયા જાએ જબ કે ઉસ કી પીઠ નમાઝી કી તરફ હો. (અગર નમાઝ પઢને વાલે કે **حاشية الطحطاوى** ૩૬૦, **ردالمحتار** ૨: ૧૧૬) ઐન રુખ કી તરફ કિસી ને મુંહ ક્રિયા તો અબ કરાહત નમાઝી પર નહીં ઉસ મુંહ કરને વાલે પર હૈ, લિહાઝા ઈમામ કે સલામ ફેરને કે બા'દ મુઝ કર પીછે દેખને મેં એહતિયાત ઝરૂરી હૈ કે આપ કે ઐન પીછે કી જાનિબ અગર કોઈ અપની બક્રિયા નમાઝ પઢ રહા હોગા ઓર ઉસ કી તરફ આપ અપના મુંહ કરેંગે તો ગુનાહગાર હોંગે (8) એક શખ્સ નમાઝી કે આગે સે ગુઝરના ચાહતા હૈ અગર દૂસરા શખ્સ ઉસી કો આડ બના કર ઉસ કે ચલને કી રફતાર કે ઐન મુતાબિક ઉસ કે સાથ હી સાથ ગુઝર જાએ તો પહલા શખ્સ ગુનાહગાર હુવા ઓર દૂસરે કે લિયે યેહી પહલા શખ્સ સુતરા ભી બન ગયા (૬૪૩: ૨ **ردالمحتار**) (9) નમાઝે બા જમાઅત મેં અગલી સફ મેં જગહ હોને કે બા વુજૂદ કિસી ને પીછે નમાઝ શુરૂઅ કર દી તો આને વાલા ઉસ કી ગરદન ફલાંગતા હુવા જા સકતા હૈ કે ઉસ ને અપની હુરમત અપને આપ ખોઈ (10) અગર કોઈ ઈસ કદર ઊંચી જગહ પર નમાઝ પઢ રહા હૈ કે ગુઝરને વાલે કે આ'ઝા નમાઝી કે સામને નહીં હુએ તો ગુઝરને વાલા ગુનાહગાર નહીં. (૧૦૬: ૧ **عالمگیری**) (11) દો² શખ્સ નમાઝી કે આગે સે ગુઝરના ચાહતે હેં ઈસ કા તરીકા યેહ હૈ કે ઈન મેં સે એક નમાઝી કે સામને પીઠ કર કે ખડા હો જાએ. અબ ઈસ કો આડ

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جلی اللہ تعالیٰ علیہ والہ وسلم : जिस نے मुझ पर एक बार दुरुदे पाक पढा अल्लाह उस पर दस रહमतें बेजता है. (ط)

બના કર દૂસરા ગુઝર જાએ. ફિર દૂસરા પહલે કી પીઠ કે પીછે નમાઝી કી તરફ પીઠ કર કે ખડા હો જાએ. અબ પહલા ગુઝર જાએ ફિર વોહ દૂસરા જિધર સે આયા થા ઉસી તરફ હટ જાએ (ایضاً) (12) કોઈ નમાઝી કે આગે સે ગુઝરના ચાહતા હૈ તો નમાઝી કો ઈજાઝત હૈ કે વોહ ઉસે ગુઝરને સે રોકે ખ્વાહ **اللَّهُ سُبْحَنَ** કહે યા જહૂર (યા'ની બુલન્દ આવાઝ સે) કિરાઅત કરે યા હાથ યા સર યા આંખ કે ઈશારે સે મન્અ કરે. ઈસ સે ઝિયાદા કી ઈજાઝત નહીં. મ-સલન કપડા પકડ કર ઝટકના યા મારના બલ્કે અગર અ-મલે કસીર હો ગયા તો નમાઝ હી જાતી રહી (ردالمحتار، دُرِّ مختار ج ۲ ص ۴۸۳، مراقی الفلاح معه حاشیة الطحطاوی ص ۳۶۷) વ ઈશારા દોનો² કો બિલા ઝરૂરત જમ્અ કરના મકરૂહ હૈ (14) औरत के सामने से गुज़रे तो औरत तस्फीक से मन्अ करे या'नी सीधे हाथ की उंगलियां उलटे हाथ की पुश्त पर मारे. अगर मर्द ने तस्फीक की और औरत ने तस्फीक कही तो नमाज़ ફાસિદ ન હુઈ મગર બિલાફે સુન્નત હુવા (ایضاً) (15) तवाफ़ करने वाले को दौराने तवाफ़ नमाज़ी के आगे से गुज़रना ज़ाईज है.

(ردالمحتار ج ۲ ص ۴۸۲)

સૈર હોને કી હાલત મેં ખાના

બરસ પૈદા કરતા હૈ.

(ફૂતુલ કુલૂબ મુતજર્મ, જિ. 2, સ. 589)

ગમે મદીના, બકીઅ,
મઝિરત ઓર બે
હિસાબ જન્નતુલ
ફિરદૌસ મેં આકા
કે પડોસ કા તાલિબ

11 શા'બાનુલ મુઅઝ્ઝમ, 1426 સિ.હિ.

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : જો શાંપસ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طبرانی)

સાહિબે મઝાર કી ઇન્ફિરાદી કોશિશ

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ દા'વતે ઇસ્લામી કે મ-દની માહોલ મેં બુઝુર્ગોં કા બહુત અદબ ક્રિયા જાતા હૈ. બલ્કે સચ્ચી બાત યેહ હૈ કે અલ્લાહ રબ્બુલ ઇઝ્ઝત عُزُّوْهُ کی ઇનાયત સે દા'વતે ઇસ્લામી ફેઝાને ઔલિયા હી કી બદૌલત ચલ રહી હૈ. યુનાન્યે એક ઇસ્લામી ભાઈ કા બયાન કર્દા એક સાહિબે મઝાર વલિય્યુલ્લાહ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ کی મ-દની કાફિલે કે લિયે ઇન્ફિરાદી કોશિશ કા ઈમાન અફરોઝ વાકિઆ અપને અન્દાઝ મેં પેશ કરતા હૂં : اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ આશિકાને રસૂલ કા એક મ-દની કાફિલા ચકવાલ (પંજાબ, પાકિસ્તાન) સે મુઝફ્ફરઆબાદ ઔર અતરાફ કે દીહાતોં મેં સુન્નતોં કી બહારેં લુટાતા હુવા એક મકામ “અન્વાર શરીફ” વારિદ હુવા, વહાં સે હાથોં હાથ ચાર⁴ ઇસ્લામી ભાઈ ત્રીન³ દિન કે લિયે મ-દની કાફિલે મેં સફર કે લિયે આશિકાને રસૂલ કે સાથ શરીફ હુએ, ઇન ચારોં મેં “અન્વાર શરીફ” કે સાહિબે મઝાર બુઝુર્ગ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى કે ખાનવાદે કે એક ફરઝન્દ ભી થે. મ-દની કાફિલા નેકી કી દા'વત કી ધૂમેં મચાતા હુવા “ગઢી દુપટ્ટા” પહોંચા. જબ અન્વાર શરીફ વાલોં કે ત્રીન³ દિન મુકમ્મલ હો ગએ તો સાહિબે મઝાર عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى કે રિશ્તેદાર ને કહા : મેં તો વાપસ નહીં જાઉંગા ક્યૂંકે આજ રાત મેં ને અપને “હઝરત” عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى કો ખ્વાબ મેં દેખા કે ફરમા રહે થે : “બેટા ! પલટ કર ઘર ન જાના મ-દની કાફિલે વાલોં કે સાથ મઝીદ આગે સફર જારી રખો.” સાહિબે મઝાર عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى કી ઇન્ફિરાદી કોશિશ કા યેહ વાકિઆ સુન કર મ-દની કાફિલે મેં ખુશી કી

કરમાને મુસ્તફા : ﷺ : جِس کے پاس میرا جِیکُ ہوا اور اُس نے مجھ پر دُرُودِ پاک نہ پڑھا
તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઉંઝ)

લહર દૌડ ગઈ, સબ કે હૌસલોં કો મદીને કે 12 ચાંદ લગ ગએ ઓર અન્વાર શરીફ સે આએ હુએ ચારોં ઈસ્લામી ભાઈ હાથોં હાથ મ-દની કાફિલે મેં મજીદ આગે સફર પર ચલ પડે.

ઔલિયાએ કિરામ ઈન કા ફેઝાને આમ લૂટને સબ ચલેં કાફિલે મેં ચલો
ઔલિયા કા કરમ તુમ પે હો લા જરમ મિલ કે સબ ચલ પડેં કાફિલે મેં ચલો

માં ચારપાઈ સે ઉઠ ખડી હુઈ !

બાબુલ મદીના કરાચી કે એક ઈસ્લામી ભાઈ કે બયાન કા ખુલાસા હૈ : મેરી અમ્મીજાન સખ્ત બીમારી કે સબબ ચારપાઈ સે ઉઠને તક સે મા'જૂર થીં ઓર ડોક્ટરોં ને ભી જવાબ દે દિયા થા. મેં સુના કરતા થા કે દા'વતે ઈસ્લામી કે સુન્નતોં કી તરબિયત કે મ-દની કાફિલોં મેં આશિકાને રસૂલ કે સાથ સફર કરને સે દુઆએં કબૂલ હોતીં ઓર બીમારિયાં દૂર હોતી હેં. યુનાન્ચે, મેં ને ભી દિલ બાંધા ઓર દા'વતે ઈસ્લામી કે સુન્નતોં કા નૂર બરસાતે આલમી મ-દની મર્કઝ ફેઝાને મદીના કે અન્દર કાઈમ “મ-દની તરબિયત ગાહ” મેં હાઝિર હો કર ત્રીન દિન કે લિયે મ-દની કાફિલે મેં સફર કા ઈરાદા ઝાહિર કિયા, ઈસ્લામી ભાઈયોં ને નિહાયત શફકત કે સાથ હાથોં હાથ લિયા, આશિકાને રસૂલ કી મઈય્યત મેં હમારા મ-દની કાફિલા બાબુલ ઈસ્લામ સિન્ધ કે સહરાએ મદીના કે કરીબ એક ગોઠ મેં પહોંચા, દૌરાને સફર આશિકાને રસૂલ કી ખિદમાત મેં દુઆ કી દર-ખ્વાસ્ત કરતે હુએ મેં ને અમ્મીજાન કી તશ્વીશ નાક હાલત બયાન કી, ઈસ પર ઉન્હોં ને અમ્મીજાન કે લિયે ખૂબ દુઆએં કરતે હુએ મુઝે કાફી દિલાસા દિયા, અમીરે કાફિલા ને બડી નર્મી કે સાથ ઈન્ફિરાદી કોશિશ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِس نے مُؤَز پر دس مرتباً سُبْح اور دس مرتباً شام دُڑدے پاک پڑا۔
(سے کیا)مات کے دین میری شفا اُت مِلے گی۔ (مُحَمَّد ﷺ)

કરતે હુએ મુઝે મઝીદ 30 દિન કે મ-દની કાફિલે મેં સફર કે લિયે આમાદા કિયા, મેં ને ભી નિયત કર લી. મેં ને અમ્મીજાન કી સિહ્હત યાબી કે લિયે ખૂબ ગિડગિડા કર દુઆએં કીં, તીન દિન કે ઇસ મ-દની કાફિલે કી તીસરી રાત મુઝે એક રોશન ચેહરે વાલે બુઝુર્ગ કી ઝિયારત હુઈ, ઉન્હોં ને ફરમાયા : “અપની અમ્મીજાન કી ફિક મત કરો إِنَّ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ વોહ સિહ્હત યાબ હો જાએંગી.” તીન³ દિન કે મ-દની કાફિલે સે ફારિગ હો કર મેં ને ઘર આ કર દરવાઝે પર દસ્તક દી, દરવાઝા ખુલા તો મેં હૈરત સે ખડે કા ખડા રહ ગયા, ક્યૂંકે મેરી વોહ બીમાર અમ્મીજાન જો કે ચારપાઈ સે ઉઠ તક નહીં સકતી થીં ઉન્હોં ને ખુદ અપને પાઉં પર ચલ કર દરવાઝા ખોલા થા ! મેં ને ફર્તે મસરત સે માં કે કદમ ચૂમે ઓર મ-દની કાફિલે મેં દેખા હુવા ખ્વાબ સુનાયા. ફિર માં સે ઇજાઝત લે કર મઝીદ 30 દિન કે લિયે આશિકાને રસૂલ કે સાથ મ-દની કાફિલે મેં સફર પર રવાના હો ગયા.

માં જો બીમાર હો	કર્ઝ કા બાર હો	રન્જો ગમ મત કરેં	કાફિલે મેં ચલો
રબ કે દર પર ઝુકેં	ઇત્તિજાએં કરેં	બાબે રહમત ખુલેં	કાફિલે મેં ચલો
દિલ કી કાલક ધુલે	મર્ઝે ઇસ્યાં ટલે	આઓ સબ ચલ પેં	કાફિલે મેં ચલો

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

تُؤْبُوْا اِلٰی اللّٰهِ! اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

فُفَل مـدـيـنـه

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَیْكَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ

قـيـمـه

मुसाफिर की नमाज़ (ह-नई)

ईस रिसाले में....

उम्रह के वीजे पर हज के लिये रुकना कैसा ?

मुसाफिर बनने के लिये शर्त

सेठ और नोकर का ठकड़ा सफ़र

यलती गाडी में नईल के 4 म-दनी झूल

क्या मुसाफिर को सुन्नतें मुआफ़ हैं ?

अरब मुमालिक में वीजे पर
रहने वालों के लिये मस्जिदा

वरक उलटिये....

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مُساہِر کی نماز (ح-نہی)

ہر روز کے روزانہ (17 صفحہ) مضمون پڑھ لیں،

اِنْ شَاءَ اللہ عَزَّوَجَلَّ

دُعا شریف کی فہم

ہو جہاں کے سلطان، سرورِ جہان، مہربانِ رحمان
صَلَّى اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم کا فرمانِ مہرِ نیشان ہے، جب جُمہا'رات کا دن
آتا ہے اذکارِ تہجد کی رشتوں کو بھرتا ہے جن کے پاس پانچویں کے کاغذ
اور سونے کے کلمہ ہوتے ہیں وہ لکھتے ہیں، کون پانچویں اور شہ
جُمہا مومل پر کسرت سے دُعا پڑھتا ہے۔

(کنز العمال ج ۱ ص ۲۰۰ حدیث ۲۱۷۴ دارالکتب العلمیہ بیروت)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

اذکارِ تہجد-۲-۳ و تہجدِ سحر-۲۴ کی آیاتِ نماز

101 میں ہر روز فرمان ہے :-

وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ
فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ
تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ
خِفْتُمْ أَنْ يُفْتِنَكُمْ الَّذِينَ
كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا
لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِينًا ﴿۱۰۱﴾

(پ ۵ النساء ۱۰۱)

ترجمہ: اور جب تم
زمین میں سفر کرو تو تم پر گناہ نہیں
کہ نماز میں کوتاہی کرو اگر تم
بھوکے ہو کہ تم کو کفر کرنے والے
کفار تم کو فتنہ دیں گے، بیشک
کفار تم کے آشوب ہیں۔

ફરમાને મુસ્તફા: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: જિસ ને મુઝ પર એક બાર દુરૂદ પાક પઢા અલ્લાહ عُزَّوَجَلَّ (ઉસ પર દસ રહમતેં ભેજતા હૈ). (مسلم)

સદરુલ અફઝિલ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના સય્યિદ મુહમ્મદ નઈમુદ્દીન મુરાદઆબાદી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْهَادِي ફરમાતે હેં : ખૌફે કુફર કસ્સ કે લિયે શર્ત નહીં, હઝરતે સય્યિદુના યા'લા બિન ઉમય્યા رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ને હઝરતે સય્યિદુના ઉમર ફારુકે આ'ઝમ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ સે અર્ઝ કી, કે : હમ તો અમ્ન મેં હેં, ફિર હમ ક્યૂં કસ્સ કરતે હેં ? ફરમાયા : ઇસ કા મુઝે ભી તઅજજુબ હુવા થા તો મેં ને સરકારે મદીનએ મુનવ્વરહ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ સે દરયાફત કિયા. હુઝૂરે અકરમ, નૂરે મુજસ્સમ, શાહે બની આદમ, રસૂલે મુહુતશમ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઇશાદ ફરમાયા કે તુમ્હારે લિયે યેહ અલ્લાહ عَزَّ وَجَلَّ કી તરફ સે સ-દકા હે, તુમ ઉસ કા સ-દકા કબૂલ કરો.

(صحیح مسلم ج ۱ ص ۲۳۱)

ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિ-દતુના આઈશા સિદ્દીકા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا રિવાયત ફરમાતી હૈં : નમાઝ દો રક્અત ફર્જ કી ગઈ ફિર જબ સરકારે મદીના صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને હિજરત ફરમાઈ તો ચાર ફર્જ કી ગઈ ઔર સફર કી નમાઝ ઉસી પહલે ફર્જ પર છોડી ગઈ.

(صحيح بخاری ج ۱ ص ۵۶۰)

હઝરતે સચ્ચિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا સે રિવાયત હૈ : અલ્લાહ કે હબીબ, હબીબે લબીબ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને નમાઝે સફર કી દો રક્અતેં મુકરર ફરમાઈં ઔર યેહ પૂરી હૈ કમ નહીં યા'ની અગર્યે બ ઝાહિર દો રક્અતેં કમ હો ગઈ મગર સવાબ મેં દો હી ચાર કે બરાબર હેં.

(سنن ابن ماجه ج ٢ ص ٥٩ حديث ١١٩٤ دارالمعرفة بيروت)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો શખ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્મત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (ખરાઈ)

શર-ઈ સફર કી મસાફત

શરઅન મુસાફિર વોહ શખ્સ હૈ જો સાઢે 57 મીલ (તકરીબન 92 કિલો મીટર) કે ફાસિલે તક જાને કે ઈરાદે સે અપને મકામે ઈકામત મ-સલન શહર યા ગાઉં સે બાહર હો ગયા. (મુલખ્ખસન ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 8, સ. 270, રઝા ફાઉન્ડેશન મર્કઝુલ ઔલિયા લાહોર)

મુસાફિર કબ હોગા ?

મહઝ નિય્યતે સફર સે મુસાફિર ન હોગા બલ્કે મુસાફિર કા હુક્મ ઉસ વક્ત હૈ કે બસ્તી કી આબાદી સે બાહર હો જાએ. શહર મેં હૈ તો શહર સે, ગાઉં મેં હૈ તો ગાઉં સે ઔર શહર વાલે કે લિયે યેહ ભી ઝરૂરી હૈ કે શહર કે આસ પાસ જો આબાદી શહર સે મુત્તસિલ હૈ ઉસ સે ભી બાહર આ જાએ. (દર્ર મખ્તાર, રદાલમખ્તાર ૨૮૫૧)

આબાદી ખત્મ હોને કા મતલબ

આબાદી સે બાહર હોને સે મુરાદ યેહ હૈ કે જિધર જા રહા હૈ ઉસ તરફ આબાદી ખત્મ હો જાએ અગર્યે ઉસ કી મહાઝાત મેં (યા'ની બરાબર) દૂસરી તરફ ખત્મ ન હુઈ હો. (ઘનીએ મસ્તલી, ૫૩૧)

ફિનાએ શહર કી તા'રીફ

ફિનાએ શહર સે જો ગાઉં મુત્તસિલ હૈ શહર વાલે કે લિયે ઉસ ગાઉં સે બાહર હો જાના ઝરૂરી નહીં યૂંહી શહર કે મુત્તસિલ બાગ હોં અગર્યે ઉન કે નિગહબાન ઔર કામ કરને વાલે ઉન બાગાત હી મેં રહતે હોં, ઉન બાગોં સે નિકલ જાના ઝરૂરી નહીં. (રદાલમખ્તાર ૨૮૫૧) ફિનાએ શહર સે બાહર જો જગહ શહર કે કામોં કે લિયે હો મ-સલન કબ્રિસ્તાન,

કરમાને મુસ્તફા : حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક હુવા ઓર ઉસ ને મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઉંઝ)

ઘોડદૌડ કા મૈદાન, કૂડા ફેંકને કી જગહ અગર યેહ શહર સે મુત્તસિલ હોં તો ઈસ સે બાહર હો જાના ઝરૂરી હૈ. ઓર અગર શહર વ ફિના કે દરમિયાન ફાસિલા હો તો નહીં. (ایضاً ص ۱۰۰)

મુસાફિર બનને કે લિયે શર્ત

સફર કે લિયે યેહ ભી ઝરૂરી હૈ કે જહાં સે ચલા વહાં સે ત્રીન દિન કી રાહ (યા'ની તકરીબન 92 કિલો મીટર) કા ઈરાદા હો ઓર અગર દો દિન કી રાહ (યા'ની 92 કિલો મીટર સે કમ) કે ઈરાદે સે નિકલા વહાં પહોંચ કર દૂસરી જગહ કા ઈરાદા હુવા કે વોહ ભી ત્રીન દિન (92 કિલો મીટર) સે કમ કા રાસ્તા હૈ યૂંહી સારી દુન્યા ધૂમ કર આએ મુસાફિર નહીં (غنیہ، در مختار ج ۲ ص ۲۰۹) યેહ ભી શર્ત હૈ કે ત્રીન દિન કી રાહ કે સફર કા મુત્તસિલ ઈરાદા હો, અગર યૂં ઈરાદા ક્રિયા કે મ-સલન દો દિન કી રાહ પર પહોંચ કર કુછ કામ કરના હૈ વોહ કર કે ફિર એક દિન કી રાહ જાઊંગા તો યેહ ત્રીન દિન કી રાહ કા મુત્તસિલ ઈરાદા ન હુવા મુસાફિર ન હુવા.

(બહારે શરીઅત, હિસ્સા: 4, સ. 77, મદીનતુલ મુશિદ બરેલી શરીફ)

વતન કી કિસ્મો

વતન કી દો કિસ્મો હેં (1) વતને અસ્લી : યા'ની વોહ જગહ જહાં ઈસ કી પૈદાઈશ હુઈ હૈ યા ઈસ કે ઘર કે લોગ વહાં રહતે હેં યા વહાં સુકૂનત કર લી ઓર યેહ ઈરાદા હૈ કે વહાં સે ન જાએગા (2) વતને ઈકામત : યા'ની વોહ જગહ કે મુસાફિર ને પન્દરહ દિન યા ઈસ સે ઝિયાદા ઠહરને કા વહાં ઈરાદા ક્રિયા હો.

(عالمگیری ج ۱ ص ۱۴۵)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جیس نے موذن پر دس مرتباً سوہل اور دس مرتباً شام دُڑدے پاک پڑا۔
(اسے કિયામત કે દિન મેરી શકાઅત મિલેગી۔ (عالمگیری ج ۱ ص ۱۴۵))

વતને ઇકામત બાતિલ હોને કી સૂરતે

વતને ઇકામત દૂસરે વતને ઇકામત કો બાતિલ કર દેતા હૈ
યા'ની એક જગહ પન્દરહ દિન કે ઇરાદે સે ઠહરા ફિર દૂસરી જગહ
ઇતને હી દિન કે ઇરાદે સે ઠહરા તો પહલી જગહ અબ વતન ન રહી.
દોનોં કે દરમિયાન મસાફતે સફર હો યા ન હો. યૂંહી વતને ઇકામત
વતને અસ્લી ઔર સફર સે બાતિલ હો જાતા હૈ. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۴۵)

સફર કે દો રાસ્તે

કિસી જગહ જાને કે દો રાસ્તે હેં એક સે મસાફતે સફર હૈ દૂસરે સે
નહીં તો જિસ રાસ્તે સે યેહ જાએગા ઉસ કા એ'તિબાર હૈ, નઝદીક વાલે
રાસ્તે સે ગયા તો મુસાફિર નહીં ઔર દૂર વાલે સે ગયા તો હૈ અગર્યે
ઇસ રાસ્તે કે ઇજ્તિયાર કરને મેં ઇસ કી કોઈ ગ-રઝે સહીહ ન હો.

(عالمگیری ج ۱ ص ۱۳۸، دُرّ مختار مع ردالمحتار ج ۲ ص ۶۰۳)

મુસાફિર કબ તક મુસાફિર હૈ ?

મુસાફિર ઉસ વક્ત તક મુસાફિર હૈ જબ તક અપની બસ્તી મેં
પહોંચ ન જાએ યા આબાદી મેં પૂરે 15 દિન ઠહરને કી નિયત ન કર
લે. યેહ ઉસ વક્ત હૈ જબ પૂરે ત્રીન દિન કી રાહ (યા'ની તકરીબન 92
કિલો મીટર) ચલ ચુકા હો અગર ત્રીન મન્જિલ (યા'ની તકરીબન 92 કિલો
મીટર) પહોંચને સે પેશ્તર વાપસી કા ઇરાદા કર લિયા તો મુસાફિર ન
રહા અગર્યે જંગલ મેં હો. (دُرّ مختار مع ردالمحتار ج ۲ ص ۶۰۴)

સફર ના જાઘઝ હો તો ?

સફર જાઈઝ કામ કે લિયે હો યા ના જાઈઝ કામ કે લિયે બહર હાલ

کرمائے مستحق: عَلَى اللَّهِ تَعَالَى غَيْرُكَ وَكَرَمُكَ : جس کے پاس میرا جیک ڈوا اور اُس نے مجھ پر دُرُود شریف نہ پڑھا اُس نے جکڑا کی۔ (عمران زق)

مُساہِر کے احکام جاری ہوں گے۔

(عالمگیری ج ۱ ص ۱۳۹)

سےٹ اور نوکر کا ٹکڑا سہر

ماہانا یا سالانا ہجڑے والا نوکر اگر اپنے سےٹ کے ساتھ سہر کرے تو سےٹ کے تابہا ہے، ہرماں ہرءار ہٹا والیء کے تابہا ہے اور وول شالیء جس کو اوسءا سے ہانا ملاءا ہے وول اوسءا کے تابہا ہے یا'نی جو نیءء مءبوء (یا'نی جس کے تابہا ہے) کی ہے وولہی تابہا کی مانی آہوگی۔ تابہا کو یالہیے کے مءبوء کو سواال کرے وول جو آواہ ءے اُس کے ہ موءجہ املل کرے۔ اگر اُس نے کوء ہمی آواہ نہ ءیا تو ءہے کے وول (یا'نی مءبوء) مکیم ہے یا مُساہِر، اگر مکیم ہے تو اپنے آا کو ہمی مکیم سمءے اور اگر مُساہِر ہے تو مُساہِر، اور یہل ہمی ما'لوم نہی تو تیء ءن کی رال (یا'نی ءکریہن 92 کیلو میءر) کا سہر ے کرنے کے آا'ء کسر کرے، اُس سے ہلے پوری ہءے اور اگر سواال نہ کر سکا تو وولہی لکوم ہے کے سواال کیا اور کوء آواہ نہ ملاءا۔

(مَلَخَصاً رءالمءءار ج ۲ ص ۶۱۶، ۶۱۷)

کام هو گیا تو یلا آہیگا !

مُساہِر کسی کام کے لیے یا اہباہ کے ہنءاار مے ءو یار رول یا ےرل یوءل ءن کی نیءء سے لہرا، یا یہل ہراءا ہے کے کام هو آہوگا تو یلا آہوگا، ءوئوں سورتوں مے اگر آا کل آا کل کرتے ہرسوں گوئر آہے آہ ہمی مُساہِر لی ہے، نہاا کسر ہءے۔

(عالمگیری ج ۱ ص ۱۳۹)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: જો મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દુરૂદ શરીફ પઢેગા મેં કિયામત કે દિન ઉસ કી શફાઅત કરૂંગા. (કૌબ્રાલ)

ઔરત કે સફર કા મસ્યલા

ઔરત કો બિગૈર મહરમ કે ત્રીન દિન (તકરીબન 92 કિલો મીટર) યા ઝિયાદા કી રાહ જાના જાઈઝ નહીં. ના બાલિગ બચ્ચા યા મા'તૂહ (યા'ની નીમ પાગલ) કે સાથ ભી સફર નહીં કર સકતી, હમરાહી મેં બાલિગ મહરમ યા શોહર કા હોના ઝરૂરી હૈ. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۶۲) ઔરત, મુરાહિક (કરીબુલ બુલૂગ લડકા) મહરમ (કાબિલે ઇત્મીનાન) કે સાથ સફર કર સકતી હૈ. “મુરાહિક બાલિગ કે હુકમ મેં હૈ.” (فتاویٰ عالمگیری ج ۱ ص ۲۱۹) મહરમ કે લિયે ઝરૂરી હૈ કે સખ્ત ફાસિક, બેબાક, ગૈર મામૂન ન હો.

(બહારે શરીઅત, હિસ્સા: 4, સ. 84, મદીનતુલ મુશિદ બરેલી શરીફ)

ઔરત કા સુસરાલ વ મયકા

ઔરત બિયાહ કર સુસરાલ ગઈ ઔર યહીં રહને સહને લગી તો મયકા (યા'ની ઔરત કે વાલિદૈન કા ઘર) ઇસ કે લિયે વતને અસ્લી ન રહા યા'ની અગર સુસરાલ ત્રીન મન્જિલ (તકરીબન 92 કિલો મીટર) પર હૈ વહાં સે મયકે આઈ ઔર પન્દરહ દિન ઠહરને કી નિય્યત ન કી તો કસ્ર પઢે ઔર અગર મયકે રહના નહીં છોડા બલ્કે સુસરાલ આરિઝી તૌર પર ગઈ તો મયકે આતે હી સફર ખત્મ હો ગયા નમાઝ પૂરી પઢે.

(બહારે શરીઅત, હિસ્સા: 4, સ. 84, મદીનતુલ મુશિદ બરેલી શરીફ)

અરબ મુમાલિક મેં વીઝા પર રહને વાલોં કા મસ્યલા

આજ કલ કારોબાર વગૈરા કે લિયે કઈ લોગ બાલ બચ્ચોં સમેત અપને મુલક સે દૂસરે મુલક મુન્તકિલ હો જાતે હૈં, ઇન કે પાસ મખ્સૂસ મુદત

કરમાને મુસ્તકિલ : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : મુઝ પર દુરુદે પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમ્હારે લિયે તહારત હૈ.

(અહીં)

કા (VISA) હોતા હૈ. (મ-સલન અરબ અમારાત મેં ઝિયાદા સે ઝિયાદા ત્રીન સાલ કા રિહાઈશી વીઝા મિલતા હૈ) યેહ વીઝા આરિઝી હોતા હૈ ઓર મખ્સૂસ રકમ અદા કર કે હર ત્રીન સાલ કે આખિર મેં ઈસ કી તજદીદ કરવાની પડતી હૈ. ચૂંકે વીઝા મહદૂદ મુદત કે લિયે મિલતા હૈ લિહાઝા બાલ બચ્ચે ભી અગર્યે સાથ હોં ઈસ કી અમારાત મેં મુસ્તકિલ કિયામ કી નિયત બેકાર હૈ ઓર ઈસ તરહ ખ્વાહ કોઈ 100 સાલ તક યહાં રહે અમારાત ઈસ કા વતને અસ્લી નહીં હો સકતા. યેહ જબ ભી સફર સે લૌટેગા ઓર કિયામ કરના ચાહે તો ઈકામત કી નિયત કરની હોગી. મ-સલન દુબઈ મેં રહતા હૈ ઓર સુન્નતોં કી તરબિયત કે લિયે દા'વતે ઈસ્લામી કે મ-દની કાફિલે મેં આશિકાને રસૂલ કે સાથ તકરીબન 150 કિલો મીટર દૂર વાકેઅ અમારાત કે દારુલ ખિલાફા અબૂ ઝહબી કા ઈસ ને સુન્નતોં ભરા સફર ઈજ્તિયાર કિયા. અબ દોબારા દુબઈ મેં આ કર અગર ઈસ કો મુકીમ હોના હૈ તો 15 દિન યા ઈસ સે ઝાઈદ કિયામ કી નિયત કરની હોગી વરના મુસાફિર કે અહકામ જારી હોંગે. હાં અગર ઝાહિરે હાલ (યા'ની UNDER STOOD) યેહ હૈ કે અબ 15 દિન યા ઈસ સે ઝિયાદા અર્સે યેહ દુબઈ મેં હી ગુઝારેગા તો મુકીમ હો ગયા અગર ઈસ કા કારોબાર હી ઈસ તરહ કા હૈ કે મુકમ્મલ 15 દિન રાત યેહ દુબઈ મેં નહીં રહતા, વક્તન ફ વક્તન શર-ઈ સફર કરતા હૈ તો ઈસ તરહ અગર્યે બરસોં અપને બાલ બચ્ચોં કે પાસ દુબઈ આના જાના રહે યેહ મુસાફિર હી રહેગા ઈસ કો નમાઝ કસર કરના હોગી. અપને શહર કે બાહર દૂર દૂર તક માલ સપ્લાય કરને વાલે ઓર શહર બ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : تُمْ جَاهِدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ (طه)

શહૂર, મુલ્ક બ મુલ્ક ફેરે લગાને વાલે ઔર ડ્રાઈવર સાહિબાન વગેરા ઈન અહકામ કો ઝેહન મેં રખેં.

ઝાઘરે મદીના કે લિયે ઝરૂરી મસ્યલા

જિસ ને ઈકામત કી નિયત કી મગર ઉસ કી હાલત બતાતી હૈ કે પન્દરહ દિન ન ઠહરેગા તો નિયત સહીહ નહીં મ-સલન હજ કરને ગયા ઔર ઝિલ હિજજતિલ હરામ કા મદીના શુરૂઅ હો જાને કે બા વુજૂદ પન્દરહ દિન મક્કએ મુઅઝ્ઝમા મેં ઠહરને કી નિયત કી તો યેહ નિયત બેકાર હૈ કે જબ હજ કા ઈરાદા કિયા હૈ તો (15 દિન ઈસ કો મિલેંગે હી નહીં કે 8 ઝિલ હિજજતિલ હરામ) મિના શરીફ (ઔર 9 કો) અ-રફાત શરીફ કો ઝરૂર જાએગા ફિર ઈતને દિનોં તક (યા'ની 15 દિન મુસલ્સલ) મક્કએ મુઅઝ્ઝમા મેં ક્યૂંકર ઠહર સકતા હૈ ? મિના શરીફ સે વાપસ હો કર નિયત કરે તો સહીહ હૈ (160 ص 160) (مختار ج 2 ص 729) (عالمگیری ج 1 ص 160) જબ કે વાકેઈ 15 યા ઝિયાદા દિન મક્કએ મુઅઝ્ઝમા મેં ઠહર સકતા હો, અગર ઝન્ને ગાલિબ હો કે 15 દિન કે અન્દર અન્દર મદીનાએ મુનવ્વરહ યા વતન કે લિયે રવાના હો જાએગા તો અબ ભી મુસાફિર હૈ.

ઉમ્રહ કે વીઝે પર હજ કે લિયે રુકના કેસા ?

ઉમ્રહ કે વીઝે પર જા કર ગૈર કાનૂની તૌર પર હજ કે લિયે રુકને યા દુન્યા કે કિસી ભી મુલ્ક મેં VISA કી મુદત પૂરી હોને કે બા'દ ગૈર કાનૂની રહને કી જિન કી નિયત હો વોહ વીઝા કી મુદત ખત્મ હોતે વક્ત જિસ શહૂર યા ગાઉ મેં મુકીમ હોં વહાં જબ તક રહેંગે ઉન કે લિયે

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاللهُ وَسَمٌ : जिस ने मुज पर दस भरतबा दुरदे पाक पढा अल्लाह उज पर सो रहुमते नाजिल फरमाता है. (طبرانی)

મુકીમ હી કે અહકામ હોંગે. અગર્યે બરસોં પડે રહેં મુકીમ હી રહેંગે. અલબત્તા એક બાર ભી અગર 92 કિલો મીટર યા ઇસ સે ઝિયાદા ફાસિલે કે સફર કે ઇરાદે સે ઉસ શહર યા ગાઉં સે ચલે તો અપની આબાદી સે બાહર નિકલતે હી મુસાફિર હો ગએ ઓર અબ ઉન કી ઇકામત કી નિયત બેકાર હૈ. મ-સલન કોઈ શખ્સ પાકિસ્તાન સે ઉમ્રહ કે VISA પર મક્કએ મુકર્રમા ﷻ ગયા, VISA કી મુદત ખત્મ હોતે વકત ભી મક્કા શરીફ હી મેં મુકીમ હૈ તો ઉસ પર મુકીમ કે અહકામ હૈં. અબ અગર મ-સલન વહાં સે મદીનએ મુનવ્વરહ ﷻ આ ગયા તો ચાહે બરસોં ગૈર કાનૂની પડા રહે, મગર મુસાફિર હી હૈ, યહાં તક કે અગર દોબારા મક્કએ મુકર્રમા ﷻ આ જાએ ફિર ભી મુસાફિર રહેગા, ઇસ કો નમાઝ કસ્ર હી અદા કરની હોગી. હાં અગર દોબારા VISA મિલ ગયા તો ઇકામત કી નિયત કી જા સકતી હૈ. યાદ રહે ! જિસ કાનૂન કી ખિલાફ વર્જી કરને પર ઝિલ્લત, રિશ્વત ઓર ઝૂટ વગૈરા આફાત મેં પડને કા અન્દેશા હો ઉસ કાનૂન કી ખિલાફ વર્જી જાઈઝ નહીં. યુનાન્યે, મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઇમામે અહલે સુન્નત, મૌલાના શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન ﷻ ફરમાતે હૈં : મુબાહ (યા'ની જાઈઝ) સૂરતોં મેં સે બા'ઝ (સૂરતેં) કાનૂની તૌર પર જુર્મ હોતી હૈં ઇન મેં મુલવ્વસ હોના (યા'ની એસે કાનૂન કી ખિલાફ વર્જી કરના) અપની ઝાત કો અઝિય્યત વ ઝિલ્લત કે લિયે પેશ કરના હૈ ઓર વોહ

इरमाने मुस्तफ़: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: जिस के पास मेरा जिक्र हो और वो ह मुझ पर दुश्म शरीफ़ न पड़े तो वो ह लोगों में से कन्जूस तरीन शम्स है. (नज़्मिया)

ના જાઈઝ છે. (ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 17, સ. 370) લિહાઝા બિગૈર VISA કે દુન્યા કે કિસી ભી મુલ્ક મેં રહના યા હજ કે લિયે રુકના જાઈઝ નહીં. ગૈર કાનૂની ઝરાએઅ સે હજ કે લિયે રુકને મેં કામ્યાબી હાસિલ કરને કો અલ્લાહ વ રસૂલ વાલે وَسَلَّم (مَعَاذَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ) કા કરમ કહના સખ્ત બેબાકી છે.

ਫਰ ਵਾਜਿਯਾ ਹੈ

मुसाफिर पर वाजिब है के नमाज़ में कसर करे या'नी यार रक़अत वाले इर्ज़ को दो पढ़े. ईस के इक में दो ही रक़अतें पूरी नमाज़ है और कसर न यार पढ़ीं और दो पर का'दा किया तो इर्ज़ अदा हो गये और पिछली दो रक़अतें नफ़ल हो गयीं मगर गुनाहगार व अज़ाबे नार का इकदार है के वाजिब तर्क किया लिहाज़ा तौबा करे और दो रक़अत पर का'दा न किया तो इर्ज़ अदा न हुये और वोह नमाज़ नफ़ल हो गयी. हां अगर तीसरी रक़अत का सज्दा करने से पेशतर ईकामत की निय्यत कर ली तो इर्ज़ बातिल न होंगे मगर क्रियाम व रुकूअ का ईआदा करना होगा और तीसरी के सज्दे में निय्यत की तो अब इर्ज़ ज़ाते रहे यूँही अगर पहली दोनों या अेक में किराअत न की नमाज़ फ़ासिद हो गयी.

(عالمگیری ج ۱ ص ۱۳۹)

કસર કે બદલે ચાર કી નિચ્ચત બાંધ લી તો....?

મુસાફિર ને કસર કે બજાએ ચાર રકૂઅત ફર્જ કી નિયત બાંધ લી
ફિર યાદ આને પર દો પર સલામ ફેર દિયા તો નમાઝ હો જાએગી.
ઈસી તરહ મુકીમ ને ચાર રકૂઅત ફર્જ કી જગહ દો રકૂઅત ફર્જ કી

इरमाने मुस्तफ़ा: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: उस शप्स की नाक झाक आलूद हो जिस के पास मेरा झिक हो और वो हो मुज़ पर दुइदु पाक न पड़े. (माम)

નિયત કી ઔર ચાર પર સલામ ફેરા તો ઉસ કી ભી નમાઝ હો ગઈ.
 કુ-કહાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللهُ السَّلَام ફરમાતے ہیں : “نِيَّاتِے نِمَاز مَیں تَا’دَاةِ
 رِکْضَاتِ کِی تَا’ہِیْن یَا’ہِیْ تَکَرُّر کرنا جِزِی نَہِیْن کَیْیُکَ یَہُ اِیْمَن
 ہَا سِیْل ہِے. نِيَّاتِ مَیں تَا’دَاةِ مُؤَیَّیْن کرنے مَیں ہِتَا نُکُسَاَن دَہُ
 نَہِیْن.
 (دُرِّ مُخْتَار مَعہ ردالمُحْتَار ج ۲ ص ۹۷، ۹۸)

મુસાફિર ઇમામ ઔર મુકીમ મુક્તદી

ઈક્તિદા દુરુસ્ત હોને કે લિયે એક શર્ત યેહ ભી હૈ કે ઈમામ કા મુકીમ યા મુસાફિર હોના મા'લૂમ હો ખ્વાહ નમાઝ શુરૂઅ કરતે વક્ત મા'લૂમ હુવા યા બા'દ મેં, લિહાઝા ઈમામ કો ચાહિયે કે શુરૂઅ કરતે વક્ત અપના મુસાફિર હોના ઝાહિર કર દે ઔર શુરૂઅ મેં ન કહા તો બા'દે નમાઝ કહ દે કે “મુકીમ ઈસ્લામી ભાઈ અપની નમાઝેં પૂરી કર લેં, મેં મુસાફિર હૂં.” (نُزُومُ الْمُفْتَاحِ ص ۱۱۱, ۱۱۲) ઔર શુરૂઅ મેં એ'લાન કર ચુકા હૈ જબ ભી બા'દ મેં કહ દે કે જો લોગ ઉસ વક્ત મૌજૂદ ન થે ઉન્હેં ભી મા'લૂમ હો જાએ. અગર ઈમામ કા મુસાફિર હોના ઝાહિર થા તો નમાઝ કે બા'દ વાલા યેહ એ'લાન મુસ્તહબ હૈ.

(دُرّ مختار ج ۲ ص ۷۳۵، ۷۳۶ دارالمعرفة بیروت)

મુકીમ મુક્તદી ઔર બકિય્યા દો રહ્નતેં

કરરે વાલી નમાઝ મેં મુસાફિર ઇમામ કે સલામ ફેરને કે બા'દ મુકીમ મુક્તદી જબ અપની બકિયા નમાઝ અદા કરે તો ફર્જ કી તીસરી ઔર ચૌથી રકુઅત મેં સૂ-રતુલ ફાતિહા પઢને કે બજાએ અન્દાઝન ઉતની

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : علی اللہ تعالیٰ غفر لہ و لوالہ و آلہ : جس نے મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દો સો બાર દુરૂદે પાક પઢા ઉસ કે દો સો સાલ કે ગુનાહ મુઆફ હોંગે. (ترمذی)

દેર ચુપ ખડા રહે.

(મુલખખસન બહારે શરીઅત, હિસ્સા: 4, સ. 82, મદીનતુલ મુશિદ બરેલી શરીફ)

કયા મુસાફિર કો સુન્નતે મુઆફ હેં ?

સુન્નતોં મેં કસર નહીં બલ્કે પૂરી પઢી જાએંગી, ખૌફ ઓર રવા-રવી (યા'ની ઘબરાહટ) કી હાલત મેં સુન્નતે મુઆફ હેં ઓર અમ્ન કી હાલત મેં પઢી જાએંગી. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۳۹)

“નમાઝ” કે ચાર હુરૂફ કી નિસ્બત સે

ચલતી ગાડી મેં નફલ પઢને કે 4 મ-દની ફૂલ

બૈરૂને શહર (બૈરૂને શહર સે મુરાદ વોહ જગહ હૈ જહાં સે મુસાફિર પર કસર કરના વાજિબ હોતા હૈ) સુવારી પર (મ-સલન ચલતી કાર, બસ, વેગન મેં ભી નફલ પઢ સકતા હૈ ઓર ઇસ સૂરત મેં ઇસ્તિકબાલે કિબ્લા યા'ની કિલ્બા રુખ હોના) શર્ત નહીં બલ્કે સુવારી (યા ગાડી) જિસ રુખ કો જા રહી હો ઉધર હી મુંહ હો ઓર અગર ઉધર મુંહ ન હો તો નમાઝ જાઈઝ નહીં ઓર શુરૂઅ કરતે વક્ત ભી કિબ્લા કી તરફ મુંહ હોના શર્ત નહીં બલ્કે સુવારી (યા ગાડી) જિધર જા રહી હૈ ઉસી તરફ મુંહ હો ઓર રુકૂઅ વ સુજૂદ ઇશારે સે કરે ઓર (ઝરૂરી હૈ કે) સજ્દે કા ઇશારા બ નિસ્બત રુકૂઅ કે પસ્ત હો. (યા'ની રુકૂઅ કે લિયે જિસ કદર ઝુકા, સજ્દે કે લિયે ઉસ સે ઝિયાદા ઝુકે) (دُرِّ مختار معه ردالمختار ج ۲ ص ۴۸۷) ચલતી ટ્રેન વગૈરા એસી સુવારી જિસ મેં જગહ મિલ સકતી હૈ ઉસ મેં કિબ્લા રુખ

કરમાને મુસ્તફા : صلى الله تعالى عليه و آله وسلم : મુઝ પર દુરુદ શરીફ પઢો અલ્લાહ عزوجل તુમ પર રહમત ભેજેગા. (ابن عمر)

હો કર કાઈદે કે મુતાબિક નવાફિલ પઢને હોંગે.

ગાઉં મેં રહને વાલા જબ ગાઉં સે બાહર હુવા તો સુવારી (ગાડી) પર નફલ પઢ સકતા હૈ. (ردالمحتار ج ۲ ص ۴۸۶)

બૈરુને શહર સુવારી પર નમાઝ શુરુઅ કી થી ઓર પઢતે પઢતે શહર મેં દાખિલ હો ગયા તો જબ તક ઘર ન પહોંચ્યા સુવારી પર પૂરી કર સકતા હૈ. (دُرِّ مختار ج ۲ ص ۴۸۷, ۴۸۸)

ચલતી ગાડી મેં બિલા ઉઝરે શર-ઈ ફર્જ વ સુન્નતે ફજ વ તમામ વાજિબાત જૈસે વિત્ર વ નઝર ઓર વોહ નફલ જિસ કો તોડ દિયા હો ઓર સજદાએ તિલાવત જબ કે આયતે સજદા ઝમીન પર તિલાવત કી હો અદા નહીં કર સકતા ઓર અગર ઉઝર કી વજહ સે હો તો ઈન સબ મેં શર્ત યેહ હૈ કે અગર મુશ્કિન હો તો કિબ્લા રૂ ખડા હો કર અદા કરે વરના જૈસે ભી મુશ્કિન હો. (ફિર ટ્રેન સે ઉતર કર ઈઆદા કરે) (دُرِّ مختار ج ۲ ص ۴۸۸)

મુસાફિર તીસરી રફૂઅત કે લિયે ખડા હો જાયે તો....?

અગર મુસાફિર કસર વાલી નમાઝ કી તીસરી રફૂઅત શુરુઅ કર દે તો ઈસ કી દો સૂરતે હેં (1) બ કદરે તશાહ્હુદ કા'દએ અખીરા કર ચુકા થા તો જબ તક તીસરી રફૂઅત કા સજદા ન ક્રિયા હો લૌટ આએ ઓર સજદાએ સહૂવ કર કે સલામ ફેર દે અગર ન લૌટે ઓર ખડે ખડે સલામ ફેર દે તો ભી નમાઝ હો જાએગી મગર સુન્નત તર્ક હુઈ. અગર તીસરી રફૂઅત કા સજદા કર લિયા તો એક ઓર રફૂઅત મિલા કર સજદાએ સહૂવ કર કે નમાઝ

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર કસરત સે દુરદે પાક પઢો બેશક તુમ્હારા મુઝ પર દુરદે પાક પઢના તુમ્હારે ગુનાહોં કે લિયે મગ્ફિરત હે. (મુસ્નદ)

મુકમ્મલ કરે યેહ આખિરી દો રક્અતેં નફલ શુમાર હોંગી (2) કા'દએ અખીરા કિયે બિગૈર ખડા હો ગયા થા તો જબ તક તીસરી રક્અત કા સજદા ન કિયા હો લૌટ આએ ઓર સજદએ સહૂવ કર કે સલામ ફૈર દે અગર તીસરી રક્અત કા સજદા કર લિયા ફર્જ બાતિલ હો ગએ અબ એક ઓર રક્અત મિલા કર સજદએ સહૂવ કર કે નમાઝ મુકમ્મલ કરે ચારોં રક્અતેં નફલ શુમાર હોંગી. (દો રક્અત ફર્જ અદા કરને અભી ઝિમ્મે બાકી હેં.)

(ماخوذ از دُرِّ مختار معه رد المحتار ج ۲ ص ۵۰۰)

સફર મેં કઝા નમાઝેં

હાલતે ઇકામત મેં હોને વાલી કઝા નમાઝેં સફર મેં ભી પૂરી પઢની હોંગી ઓર સફર મેં કઝા હોને વાલી કસર વાલી નમાઝેં મુકીમ હોને કે બા'દ ભી કસર હી પઢી જાએંગી.

ગમે મદીના, બકીઅ,
મગ્ફિરત ઓર બે
હિસાબ જન્નતુલ
ફિરદૌસ મેં આકા
કે પડોસ કા તાલિબ

27 ર-જબુલ મુરજજબ 1426 હિ.

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો મુઝ પર એક દુરુદ શરીફ પઢતા હૈ અલ્લાહ ﷻ ઉસ કે લિયે એક કીરાત અજ લખતા હૈ ઓર કીરાત ઉદુદ પહાડ જિતના હૈ. (મુવાઝઃ)

હિફ્ઝ ભુલા દેને કા અઝાબ

યકીનન હિફ્ઝે કુરઆને કરીમ કારે સવાબે અઝીમ હૈ, મગર યાદ રહે હિફ્ઝ કરના આસાન, મગર ઉમ્ર ભર ઇસ કો યાદ રખના દુશ્વાર હૈ. હુફ્ફાઝ વ હાફિઝાત કો યાહિયે કે રોઝાના કમ અઝ કમ એક પારા લાઝિમન તિલાવત કર લિયા કરે. જો હુફ્ફાઝ ૨-મઝાનુલ મુબારક કી આમદ સે થોડા અર્સા કબલ ફકત મુસલ્લા સુનાને કે લિયે મન્જિલ પક્કી કરતે હૈં ઓર ઇસ કે ઇલાવા ﷻ સારા સાલ ગફલત કે સબબ કઈ આયાત ભુલાએ રહતે હૈં, વોહ બાર બાર પઢેં ઓર ખોફે ખુદા ﷻ સે લરઝે. નીઝ જિસ ને એક આયત ભી ભુલાઈ હૈ વોહ દોબારા યાદ કર લે ઓર ભુલાને કા જો ગુનાહ હુવા ઉસ સે સચ્ચી તૌબા કરે.

1

જો કુરઆની આયાત યાદ કરને કે બા'દ ભુલા દેગા બરોઝે કિયામત અન્ધા ઉઠાયા જાએગા. (મત્હઃ ૧૬૦/૧૨૬૧)

ફરામીને મુસ્તફા ﷺ

2

મેરી ઉમ્મત કે સવાબ મેરે હુઝૂર પેશ કિયે ગએ યહાં તક કે મૈં ને ઉન મેં વોહ તિન્કા ભી પાયા જિસે આદમી મસ્જિદ સે નિકાલતા હૈ ઓર મેરી ઉમ્મત કે ગુનાહ મેરે હુઝૂર પેશ કિયે ગએ. મૈં ને ઇસ સે બડા ગુનાહ ન દેખા કે કિસી આદમી કો કુરઆન કી એક સૂરત યા એક આયત યાદ હો ફિર વોહ ઉસે ભુલા દે.

(જામૈ તરમ્ઝી હદિથ ૨૧૧૬)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: جَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ وَ اَلِهٖ وَسَلَّمَ : जिस ने किताब में मुझ पर दुइदे पाक लिखा तो जब तक मेरा नाम उस में रहेगा फिरिश्ते उस के लिये इस्तिस्कार करते रहेंगे. (अ. ३)

3 જો શખ્સ કુરઆન પઢે ફિર ઉસે ભુલા દે તો કિયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા સે કોઢી હો કર મિલે.

(ابو داؤد حدیث ۱۴۷۴)

4 કિયામત કે દિન મેરી ઉમ્મત કો જિસ ગુનાહ કા પૂરા બદલા દિયા જાએગા વોહ યેહ હૈ કે ઉન મેં સે કિસી કો કુરઆને પાક કી કોઈ સૂરત યાદ થી ફિર ઉસ ને ઇસે ભુલા દિયા.

(کنز العمال حدیث ۲۸۴۶)

5 આ'લા હઝરત, ઇમામે અહલે સુન્નાત, ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હેં : “ઉસ સે ઝિયાદા નાદાન કૌન હૈ જિસે ખુદા عَزَّوَجَلَّ ઐસી હિમ્મત બખ્શે ઔર વોહ ઇસે અપને હાથ સે ખો દે અગર કદ્ર ઇસ (હિફઝે કુરઆને પાક) કી જાનતા ઔર જો સવાબ ઔર દ-રજાત ઇસ પર મૌઊદ હેં (યા'ની જિન કા વા'દા કિયા ગયા હૈ) ઉન સે વાકિફ હોતા તો ઇસે જાનો દિલ સે ઝિયાદા અઝીઝ રખતા.” મઝીદ ફરમાતે હેં : “જહાં તક હો સકે ઇસ કે પઢાને ઔર હિફઝ કરાને ઔર ખુદ યાદ રખને મેં કોશિશ કરે તાકે વોહ સવાબ જો ઇસ પર મૌઊદ (યા'ની વા'દા કિયે ગએ) હેં હાસિલ હોં ઔર બરોઝે કિયામત અન્ધા કોઢી ઉઠને સે નજાત પાએ.

(ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 23, સ. 645, 647)

હમારો તરીકો

(હ-નફી)

ઇસ રિસાલે મેં....

કબ્ર મેં આગ કે શો'લે

તૌબા કે તીન રુક્ન હૈં

હુકૂકે આમ્મા કે એહસાસ કી હિકાયત

જુમુઅતુલ વદાઅ મેં કઝાએ ઉમ્રી

કઝાએ ઉમ્રી કા તરીકા

નમાઝ કા ફિદયા

ઝકાત કા શર-ઈ હીલા

કાન છેદને કા રવાજ કબ સે પડા ?

વરક ઉલટિયે....

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کما نمازوں کا तरीکا (۱۵-نکۃ)

شیتان لاپ راکه یه ریسالہ (25 سقذات) ماکممل پک
لیجیہ، اِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ اِس کی ب-ر-کتے پک لی کھ لینگے.

دُرُہ شریک کی فمیل

کھ جک کے سولتان، سرورے جیشان، ملبلبل رللمان
کک اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم کا فرمانے مکرر نیشان کھ : ماک پر دُرُہ پاک
پکنا پل سیرات پر نور کھ، جک راکه جوماک ماک پر 80 بار دُرُہ پاک پک
اکس کے 80 سال کے گنال ماک کھ جکک

(الْفَرْدُوسُ بِمَأْثُورِ الْخُطَابِ ج ۲ ص ۴۰۸ حدیث ۳۸۱۴)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

پارک 30 س-رک ملال کی آکات نمبر 4 اور 5 مے
اکشاک کک کھ :

قَوِّلْ لِلْمُصَلِّیْنَ ۞ الَّذِیْنَ هُمْ
عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۞

ر-ج-مک ک-ل ملال : کک اک
نمالیوں کی پرابلی کھ جک اپنی
نمال سے بلے کک کھ.

مکسرے شکر، ککمل اکمات، ککرتے مکری اکمک
پار ملال کک رَحْمَةُ الْحَنَّانِ س-رک ملال کی آکات نمبر 5 کے کک

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَتَّىٰ اللَّهُ تَعَالَىٰ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मुझ पर एक बार दुरुदे पाक पढा अल्लाह जल्लु उंस पर दस रहुमतें बेजता है. (مسلم)

ફરમાતે હેં : નમાઝ સે ભૂલને કી ચન્દ સૂરતેં હેં : કભી ન પઢના, પાબન્દી સે ન પઢના, સહીહ વક્ત પર ન પઢના, નમાઝ સહીહ તરીકે સે અદા ન કરના, શૌક સે ન પઢના, સમઝ બૂઝ કર અદા ન કરના, કસલ વ સુસ્તી, બે પરવાઈ સે પઢના.

(નૂરુલ ઇરફાન, સ. 958)

જહન્નમ કી ખૌફનાક વાદી

સદરુશરીઅહ, બદરુત્તરીકહ, હઝરતે મૌલાના મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'ઝમી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِی ફરમાતે હેં : જહન્નમ મેં વૈલ નામી એક ખૌફનાક વાદી હૈ જિસ કી સપ્તી સે ખુદ જહન્નમ ભી પનાહ માંગતા હૈ. જાન બૂઝ કર નમાઝ કઝા કરને વાલે ઉસ કે મુસ્તહિક હેં.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 347 મુલખખસન)

પહાડ ગરમી સે પિઘલ જાએ

હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ મુહમ્મદ બિન અહમદ ઝ-હબી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِی ફરમાતે હેં : કહા ગયા હૈ કે જહન્નમ મેં એક વાદી હૈ જિસ કા નામ વૈલ હૈ, અગર ઉસ મેં દુન્યા કે પહાડ ડાલે જાએ તો વોહ ભી ઉસ કી ગરમી સે પિઘલ જાએ ઔર યેહ ઉન લોગોં કા ઠિકાના હૈ જો નમાઝ મેં સુસ્તી કરતે ઔર વક્ત કે બા'દ કઝા કર કે પઢતે હેં મગર યેહ કે વોહ અપની કોતાહી પર નાદિમ હોં ઔર બારગાહે ખુદા વન્દી મેં તૌબા કરેં.

(کِتَابُ الْكِبَائِرِ ص ۱۹)

સર ફુયલને કી સઝા

સરકારે મદીનએ મુન્વવરહ, સરદારે મક્કએ મુકર્રમા صَلَّی اللَّهُ تَعَالَىٰ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને સહાબએ કિરામ الرضوان سے ફરમાયા :

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જો શખ્સ મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્મત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طرائف)

આજ રાત દો શખ્સ (યા'ની જિબ્રાઈલ عَلَيْهِ السَّلَام ઓર મીકાઈલ عَلَيْهِ السَّلَام) મેરે પાસ આએ ઓર મુઝે અર્જો મુકદ્દસા મેં લે આએ. મેં ને દેખા કે એક શખ્સ લૈટા હૈ ઓર ઉસ કે સિરહાને એક શખ્સ પથ્થર ઉઠાએ ખડા હૈ ઓર પૈ દર પૈ પથ્થર સે ઉસ કા સર કુચલ રહા હૈ, હર બાર કુચલને કે બા'દ સર ફિર ઠીક હો જાતા હૈ. મેં ને ફિરિશ્તોં સે કહા : سُبْحَنَ اللّٰهُ યેહ કૌન હૈ ? ઉન્હોં ને અર્જ કી : આગે તશરીફ લે ચલિયે (મઝીદ મનાઝિર દિખાને કે બા'દ) ફિરિશ્તોં ને અર્જ કી : પહલા શખ્સ જો આપ صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને દેખા યેહ વોહ થા જિસ ને કુરઆન પઢા ફિર ઉસ કો છોડ દિયા થા ઓર ફર્જ નમાઝોં કે વક્ત સો જાતા થા ઈસ કે સાથ યેહ બરતાવ કિયામત તક હોગા.

(بخاری ج ۴۰ ص ۶۱۸، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۱۵، ۹۱۶، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۶۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰૦)

હઝારોં બરસ કે અઝાબ કા હકદાર

મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નાત, મુજદિદે દીનો મિલ્લત, મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફતાવા ર-ઝવિયા જિલ્દ 9 સફહા 158 તા 159 પર ફરમાતે હૈં : જિસ ને કસ્દન એક વક્ત કી (નમાઝ) છોડી હઝારોં બરસ જહન્નમ મેં રહને કા મુસ્તહિક હુવા, જબ તક તૌબા ન કરે ઓર ઉસ કી કઝા ન કર લે, મુસલ્માન અગર ઉસ કી ઝિન્દગી મેં ઉસે યક-લખ્ત છોડ દેં ઉસ સે બાત ન કરેં, ઉસ કે પાસ ન બૈઠેં, તો ઝરૂર વોહ ઈસ કા સઝાવાર હૈ. અલ્લાહ તઆલા ફરમાતા હૈ :

وَأَمَّا يُسَيِّئُكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ

الذِّكْرِ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ①

(پ ۷، الانعام: ۶۸)

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઓર જો

કહીં તુઝે શૈતાન ભુલાવે તો યાદ આએ

પર ઝાલિમોં કે પાસ ન બૈઠ.

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِلْس کے پاس میرا جِک لُہوا اور اُس نے مُوڑ پر دُرُہدے پا ک نہ پڑا۔
તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઉંઝ)

કબ્ર મેં આગ કે શો'લે

એક શખ્સ કી બહન ફૌત હો ગઈ. જબ ઉસે દફન કર કે લૌટા તો યાદ આયા કે રકમ કી થેલી કબ્ર મેં ગિર ગઈ હૈ યુનાન્યે કબ્રિસ્તાન આ કર થેલી નિકાલને કે લિયે ઉસ ને અપની બહન કી કબ્ર ખોદ ડાલી ! એક દિલ હિલા દેને વાલા મન્ઝર ઉસ કે સામને થા, ઉસ ને દેખા કે બહન કી કબ્ર મેં આગ કે શો'લે ભડક રહે હૈં ! યુનાન્યે ઉસ ને જૂં તૂં કબ્ર પર મિટ્ટી ડાલી ઔર સદમે સે ચૂર ચૂર રોતા હુવા માં કે પાસ આયા ઔર પૂછા : પ્યારી અમ્મીજાન ! મેરી બહન કે આ'માલ કેસે થે ? વોહ બોલી : બેટા ક્યૂં પૂછતે હો ? અર્ઝ કી : “મેં ને અપની બહન કી કબ્ર મેં આગ કે શો'લે ભડકતે દેખે હૈં.” યેહ સુન કર માં ભી રોને લગી ઔર કહા : “અફ્સોસ ! તેરી બહન નમાઝ મેં સુસ્તી ક્રિયા કરતી થી ઔર નમાઝ કઝા કર કે પઢા કરતી થી.”

(کتاب الکبائر ص ۲۶)

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! જબ કઝા કરને વાલોં કી ઔસી ઔસી સખ્ત સજાએ હૈં તો જો બદ નસીબ સિરે સે નમાઝ હી નહીં પઢતે ઉન કા કયા અન્જામ હોગા !

અગર નમાઝ પઢના ભૂલ જાએ તો.....?

તાજદારે રિસાલત, શહન્શાહે નુબુવ્વત, પૈકરે જૂદો સખાવત સરાપા રહમત ﷺ ને ઈર્શાદ ફરમાયા : જો નમાઝ સે સો જાએ યા ભૂલ જાએ તો જબ યાદ આએ પઢ લે, કે વોહી ઉસ કા વક્ત હૈ. (મુસ્લિમ ૩૬૧ હદિથ ૧૮૬)

ફુ-કહાએ કિરામ ﷺ ફરમાતે હૈં : સોતે મેં યા ભૂલે સે નમાઝ કઝા હો ગઈ તો ઉસ કી કઝા પઢની ફર્જ હૈ અલબત્તા કઝા કા ગુનાહ ઉસ પર નહીં મગર બેદાર હોને ઔર યાદ આને પર અગર વક્તે

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِلْسِ نِے مُؤَلَّہ پَر دَس مَرْتَبَا سُبْحُہ اَوْر دَس مَرْتَبَا شَاہِ دُؤْدِہ پَاک پڑا۔
(उसे किया मत के दिन मेरी शक़ाअत मिलेगी۔ (صحيح البخاري))

મકરૂહ ન હો તો ઉસી વક્ત પઢ લે તાખીર મકરૂહ હૈ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 701)

ઇતિફાકન આંખ ન ખુલી તો.....?

ફતાવા ર-ઝવિયા મેં હૈ : ❁ જબ જાને, કે અબ સોયા તો નમાઝ જાતી રહેગી ઉસ વક્ત સોના હલાલ નહીં મગર જબ કે કિસી જગા દેને વાલે પર એ'તિમાદ હો ❁ એસે વક્ત મેં સોયા કે આદતન વક્ત મેં આંખ ખુલ જાતી ઔર ઇતિફાકન ન ખુલી તો ગુનાહગાર નહીં.

(ફવાઈદે જલીલા ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 4, સ. 698)

મજબૂરી મેં અદા કા સવાબ મિલેગા યા નહીં ?

આંખ ન ખુલને કી વજહ સે નમાઝે ફજ “કઝા” હો જાને કી સૂરત મેં “અદા” કા સવાબ મિલેગા યા નહીં. ઇસ ઝિમ્ન મેં મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઇમામે અહલે સુન્નત, વલિયે ને'મત, અઝીમુલ બ-ર-કત, અઝીમુલ મર્તબત, પરવાનએ શમ્મે રિસાલત, મુજદિદે દીનો મિલ્લત, હામિયે સુન્નત, માહિયે બિદ્અત, આલિમે શરીઅત, પીરે તરીકત, બાઈસે ખૈરો બ-ર-કત, ઇમામે ઇશ્કો મહબ્બત, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અલહાજ અલ હાફિઝ અલ કારી શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન મુન્શિરુલ અલ્લાહ ફતાવા ર-ઝવિયા જિલ્દ 8 સફહા 161 પર ફરમાતે હૈં :
રહા અદા કા સવાબ મિલના યેહ અલ્લાહ ેઝ્ઝલ્ કે ઇજ્તિયાર મેં હૈ.
અગર વોહ જાનેગા કે ઇસ ને અપની જાનિબ સે કોઈ તક્સીર (કોતાહી) ન કી, સુબ્હ તક જાગને કે કસ્દ સે બૈઠા થા ઔર બે ઇજ્તિયાર આંખ લગ ગઈ તો ઝરૂર ઉસ પર ગુનાહ નહીં. રસૂલુલ્લાહ ﷺ

ફરમાને મુસ્તકા : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुश्म शरीफ न पढ़ा उस ने जफा की. (عمر الزواق)

ફરમાતે હૈં : નીંદ કી સૂરત મેં કોતાહી નહીં, કોતાહી ઉસ શખ્સ કી હૈ જો (જાગતે મેં) નમાઝ ન પઢે હત્તા કે દૂસરી નમાઝ કા વક્ત આ જાએ.

(مُسْلِم ص ۳۴۴ حدیث ۶۸۱)

રાત કે આખિરી હિસ્સે મેં સોના કેસા ?

નમાઝ કા વક્ત દાખિલ હો જાને કે બા'દ સો ગયા ફિર વક્ત નિકલ ગયા ઔર નમાઝ કઝા હો ગઈ તો કત્અન ગુનહગાર હુવા જબ કે જાગને પર સહીહ એ'તિમાદ યા જાગને વાલા મૌજૂદ ન હો બલ્કે ફજ મેં દુખૂલે વક્ત સે પહલે ભી સોને કી ઈજાઝત નહીં હો સકતી જબ કે અક્સર હિસ્સા રાત કા જાગને મેં ગુઝરા ઔર ઝન્ને ગાલિબ હૈ કે અબ સો ગયા તો વક્ત મેં આંખ ન ખુલેગી. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 701)

રાત દેર તક જાગના

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! ના'ત ખ્વાનિયોં, ઝિકો ફિક કી મહફિલોં નીઝ સુન્નતોં ભરે ઈજતિમાઆત વગેરા મેં રાત દેર તક જાગને કે બા'દ સોને કે સબબ અગર નમાઝે ફજ કઝા હોને કા અન્દેશા હો તો બ નિચ્ચતે એ'તિકાફ મસ્જિદ મેં કિયામ કરેં યા વહાં સોએં જહાં કોઈ કાબિલે એ'તિમાદ ઈસ્લામી ભાઈ જાગને વાલા મૌજૂદ હો. યા અલામ વાલી ઘડી હો જિસ સે આંખ ખુલ જાતી હો મગર એક અદદ ઘડી પર ભરોસા ન કિયા જાએ કે નીંદ મેં હાથ લગ જાને સે યા યૂં હી ખરાબ હો કર બન્દ હો જાને કા ઈમ્કાન રહતા હૈ, દો યા હસ્બે ઝરૂરત ઝાઈદ ઘડિયાં હોં તો બેહતર હૈ. ફુ-કહાએ કિરામ ﷺ ફરમાતે હૈં : “જબ યેહ અન્દેશા હો, કે સુખ્હ કી નમાઝ જાતી રહેગી તો બિલા ઝરૂરતે શરઈયા ઉસે રાત દેર તક જાગના મમ્નૂઅ હૈ.”

(رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۳۳)

ફરમાને મુસ્તકા : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : જો મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દુરૂદ શરીફ પઢેગા મેં કિયામત કે દિન ઉસ કી શકાઅત કરૂંગા. (કઝાબાલ)

અદા, કળા ઔર વાજિબુલ ઇઆદા કી તા'રીફ

જિસ ચીઝ કા બન્દોં કો હુકમ હૈ ઉસે વક્ત મેં બજા લાને કો અદા કહતે હેં ઔર વક્ત ખત્મ હોને કે બા'દ અમલ મેં લાના કળા હૈ ઔર અગર ઉસ હુકમ કે બજા લાને મેં કોઈ ખરાબી પૈદા હો જાએ તો ઉસ ખરાબી કો દૂર કરને કે લિયે વોહ અમલ દોબારા બજા લાના ઈઆદા કહલાતા હૈ. વક્ત કે અન્દર અન્દર અગર તહરીમા બાંધ લી તો નમાઝ કળા ન હુઈ બલ્કે અદા હૈ. (દરૂમુખ્તાર ૨/૧૨૧-૧૨૨) મગર નમાઝે ફજ, જુમુઆ ઔર ઈદેન મેં વક્ત કે અન્દર સલામ ફિરના લાઝિમી હૈ વરના નમાઝ ન હોગી. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 701) બિલા ઉઝરે શર-ઈ નમાઝ કળા કર દેના સખ્ત ગુનાહ હૈ, ઈસ પર ફર્જ હૈ કે ઉસ કી કળા પઢે ઔર સચ્ચે દિલ સે તૌબા ભી કરે, તૌબા યા હજજે મકબૂલ સે **إِن شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ** તાખીર કા ગુનાહ મુઆફ હો જાએગા (દરૂમુખ્તાર ૨/૧૨૧) તૌબા ઉસી વક્ત સહીહ હૈ જબ કે કળા પઢ લે ઉસ કો અદા કિયે બિગૈર તૌબા કિયે જાના તૌબા નહીં, કે જો નમાઝ ઈસ કે ઝિમ્મે થી ઉસ કો ન પઢના તો અબ ભી બાકી હૈ ઔર જબ ગુનાહ સે બાઝ ન આયા તો તૌબા કહાં હુઈ ?

(રડાલ્મુખ્તાર ૨/૧૨૨)

હઝરતે સચ્ચિદુના ઈબ્ને અબ્બાસ **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا** સે રિવાયત હૈ, તાજદારે રિસાલત, શહન્શાહે નુબુવ્વત, પૈકરે જૂદો સખાવત, સરાપા રહમત **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** ને ઈર્શાદ ફરમાયા : ગુનાહ પર કાઈમ રહ કર તૌબા કરને વાલા ઉસ કી મિસ્લ હૈ જો અપને રબ **عَزَّوَجَلَّ** સે ઠઠ્ઠા (યા'ની મઝાક) કરતા હૈ.

(شُعَبُ الْإِيمَان ج ٥ ص ٤٣٦ حديث ٧١٧٨)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર દુરુદે પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમ્હારે લિયે તહારત હૈ.

(અબુ-યીસ)

તૌબા કે તીન રુકન હૈં

સદરુલ અફઝિલ હઝરતે અલ્લામા સય્યિદ મુહમ્મદ નઈમુદ્દીન મુરાદઆબાદી رحمۃ اللہ علیہ ફરમાતે હૈં : “તૌબા કે તીન રુકન હૈં : ﴿1﴾ એ’તિરાફે જુર્મ ﴿2﴾ નદામત ﴿3﴾ અઝ્મે તર્ક (યા’ની ઇસ ગુનાહ કો છોડને કા પુખ્તા અહ્દ). અગર ગુનાહ કાબિલે તલાફી હૈ તો ઉસ કી તલાફી ભી લાઝિમ. મ-સલન તારિકે સલાત (યા’ની નમાઝ તર્ક કર દેને વાલે) કી તૌબા કે લિયે નમાઝોં કી કઝા ભી લાઝિમ હૈ.”

(ખજાઈનુલ ઇસ્ફાન, સ. 12)

સોતે કો નમાઝ કે લિયે જગાના વાજિબ હૈ

કોઈ સો રહા હૈ યા નમાઝ પઢના ભૂલ ગયા હૈ તો જિસે મા’લૂમ હૈ ઉસ પર વાજિબ હૈ કે સોતે કો જગા દે ઓર ભૂલે હુએ કો યાદ દિલા દે. (વરના ગુનહગાર હોગા) (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 701) યાદ રહે ! જગાના યા યાદ દિલાના ઉસ વક્ત વાજિબ હોગા જબ કે ઝન્ને ગાલિબ હો, કે યેહ નમાઝ પઢેગા વરના વાજિબ નહીં.

ફજ કા વક્ત હો ગયા ઉઢો !

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! ખૂબ સદાએ મદીના લગાઈયે યા’ની સોને વાલોં કો નમાઝ કે લિયે જગાઈયે ઓર ઢેરોં નેકિયાં કમાઈયે. દા’વતે ઇસ્લામી કે મ-દની માહોલ મેં ફજ કે લિયે મુસલ્માનોં કો જગાના સદાએ મદીના લગાના કહલાતા હૈ, સદાએ મદીના વાજિબ નહીં, નમાઝે ફજ કે લિયે જગાના કારે સવાબ હૈ જો હર મુસલ્માન કો હસ્બે મૌકઅ કરના ચાહિયે. સદાએ મદીના લગાને મેં ઇસ બાત કી એહતિયાત ઝરૂરી હૈ કે કિસી મુસલ્માન કો ઈઝા ન હો.

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : تُمْ جَلَا لَمِ لَو مِزْا پَر دُرْد د پَدَوِ كَ تُمْبَارَا دُرْد مِزْا تَك پَدَوِیْتَا هَ. (طَرَانِ)

હિકાયત

એક ઈસ્લામી ભાઈ ને મુઝે (સગે મદીના ﷺ કો) બતાયા થા હમ ચન્દ ઈસ્લામી ભાઈ મેગાફોન પર ફજ કે વક્ત સદાએ મદીના લગાતે હુએ એક ગલી સે ગુઝરે. એક સાહિબ ને હમ કો ટોકા ઔર કહા કે મેરા બચ્ચા રાત ભર નહીં સોયા અભી અભી આંખ લગી હૈ આપ લોગ મેગાફોન બન્દ કર દીજિયે. હમ કો ઉન સાહિબ પર બડા ગુસ્સા આયા કે ન જાને કેસા મુસલ્માન હૈ, હમ નમાઝ કે લિયે જગા રહે હૈં ઔર યેહ ઈસ નેક કામ મેં રુકાવટ ડાલ રહા હૈ ! ખૈર દૂસરે દિન હમ ફિર સદાએ મદીના લગાતે હુએ ઉસ તરફ જા નિકલે તો વોહી સાહિબ પહલે સે ગલી કે નુક્કડ પર ગમઝદા ખડે થે ઔર હમ સે કહને લગે : આજ ભી બચ્ચા સારી રાત નહીં સોયા અભી અભી આંખ લગી હૈ ઈસી લિયે મૈં યહાં ખડા હો ગયા તાકે હમારી ગલી સે ખામોશી સે ગુઝરને કી આપ હઝરાત કી ખિદમાત મેં દર-ખ્વાસ્ત કરૂં. ઈસ સે મા'લૂમ હુવા કે બિગૈર મેગાફોન કે સદાએ મદીના લગાઈ જાએ. નીઝ બિગૈર મેગાફોન કે ભી ઈસ કદર બુલન્દ આવાઝેં ન નિકાલી જાએં જિસ સે ઘરોં મેં નમાઝ વ તિલાવત મેં મશગૂલ ઈસ્લામી બહનોં, ઝઈફોં, મરીઝોં ઔર બચ્ચોં કો તશ્વીશ હો યા જો અવ્વલ વક્ત મેં પઢ કર સો રહા યા સો રહી હો ઉસ કી નીંદ મેં ખલલ પડે. ઔર અગર કોઈ મુસલ્માન અપને ઘર કે પાસ સદાએ મદીના લગાને સે રોકે તો ઉસ સે ઝિદ બહુસ કરને કે બજાએ ઉસ સે મુઆફી માંગ લી જાએ ઔર ઉસ પર હુસ્ને ઝન રખા જાએ કે યકીનન કોઈ મુસલ્માન નમાઝ કે લિયે જગાને કા મુખાલિફ નહીં હો સકતા, ઉસ બિયારે કી કોઈ મજબૂરી હોગી. બિલફર્જ વોહ બે નમાઝી હો તો ભી આપ ઉસ પર સખ્તી કરને કે મજાઝ નહીં,

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّيَّ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : જિસ ને મુઝ પર દસ મરતબા દુરૂદે પાક પઢા અલ્લાહ عُزَّ وَجَلُ (ઉસ પર સો રહમતેં નાઝિલ ફરમાતા હૈ. (طبرانی)

કિસી મુનાસિબ વક્ત પર ઈન્તિહાઈ નરમી કે સાથ ઈન્ફિરાદી કોશિશ કે ઝરીએ ઉસ કો નમાઝ કે લિયે આમાદા કીજિયે. મસાજિદ મેં ભી અઝાને ફજ વગૈરા કે ઈલાવા બે મૌકઅ નીઝ મહલ્લોં યા મકાનોં કે અન્દર મહાફિલે ના'ત વગૈરા મેં સ્પીકર ઈસ્તિ'માલ કરને વાલોં કો ભી અપને અપને ઘરોં મેં ઈબાદત કરને વાલોં, મરીઝોં, શીર ખ્વાર બચ્ચોં ઔર સોને વાલોં કી ઈઝા કો પેશે નઝર રખના ચાહિયે.

હુકૂકે આમ્મા કે એહસાસ કી હિકાયત

હુકૂકે આમ્મા કા ખયાલ રખના બહુત ઝરૂરી હૈ, હમારે અસ્લાફ ઈસ મુઆ-મલે મેં બેહદ મોહતાત હુવા કરતે થે. યુનાન્યે હુજજતુલ ઈસ્લામ હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى ફરમાતે હેં : હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى કી ખિદમત મેં એક શખ્સ કઈ સાલ સે હાઝિર હોતા ઔર ઈલ્મ હાસિલ કરતા. એક બાર જબ આયા તો આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى ને ઉસ સે મુંહ ફેર લિયા. ઉસ કે બ ઈસરાર ઈસ્તિફસાર પર ફરમાયા : અપને મકાન કી દીવાર કે સડક વાલે કોને પર ગારા લગા કર કદે આદમ (યા'ની ઈન્સાની કદ) કે બરાબર ઉસ (કોને) કો તુમ ને આગે બઢા દિયા હૈ હાલાં કે વોહ મુસલ્માનોં કી ગુઝર ગાહ હૈ. યા'ની મેં તુમ સે કેસે ખુશ હો સકતા હૂં કે તુમ ને મુસલ્માનોં કા રાસ્તા તંગ કર દિયા હૈ ! (احياء العلوم ج ١ ص ٩٦ تلمذاً) ! યહાં વોહ લોગ ભી ઈબ્રત હાસિલ કરેં જો અપને ઘરોં કે બાહર એસે ચબૂતરે વગૈરા બના દેતે હેં જિસ સે મુસલ્માનોં કા રાસ્તા તંગ હો જાતા હૈ.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّيَّ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

કરમાને મુસ્તક : عَلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى غَنِيٌّ وَ اللَّهُ وَاسِعٌ : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક હો ઓર વોહ મુઝ પર દુરુદ શરીફ ન પઢે તો વોહ લોગોં મેં સે કન્જુસ તરીન શખ્સ હૈ. (ઝિઝર)

જલ્લ સે જલ્લ કઝા પઢ લીજિયે

જિસ કે ઝિમ્મે કઝા નમાઝોં હોં ઉન કા જલ્લ સે જલ્લ પઢના વાજિબ હૈ મગર બાલ બચ્ચોં કી પરવરિશ ઓર અપની ઝરૂરિયાત કી ફરાહમી કે સબબ તાખીર જાઈઝ હૈ. લિહાઝા કારોબાર ભી કરતા રહે ઓર ફુરસત કા જો વક્ત મિલે ઉસ મેં કઝા પઢતા રહે યહાં તક કે પૂરી હો જાએ.

(دُرْمُخْتَار ۲ ص ۱۶۶)

છુપ કર કઝા પઢિયે

કઝા નમાઝોં છુપ કર પઢિયે લોગોં પર (યા ઘર વાલોં બલ્કે કરીબી દોસ્ત પર ભી) ઈસ કા ઈઝહાર ન કીજિયે (મ-સલન યેહ મત કહા કીજિયે કે મેરી આજ કી ફજા કઝા હો ગઈ યા મેં કઝાએ ઉમ્રી પઢ રહા હૂં વગૈરા), કે ગુનાહ કા ઈઝહાર ભી મકરૂહે તહરીમી વ ગુનાહ હૈ. (رَدُّ الْمُحْتَار ۲ ص ۱۰۰) લિહાઝા અગર લોગોં કી મૌજૂ-દગી મેં વિત્ર કઝા પઢેં તો તકબીરે કુનૂત કે લિયે હાથ ન ઉઠાએ.

જુમુઅતુલ વદાઅ મેં કઝાએ ઉમ્રી

ર-મઝાનુલ મુબારક કે આખિરી જુમુઆ મેં બા'ઝ લોગ બા જમાઅત કઝાએ ઉમ્રી પઢતે હેં ઓર યેહ સમઝતે હેં કે ઉમ્ર ભર કી કઝાએ ઈસી એક નમાઝ સે અદા હો ગઈ યેહ બાતિલ મહૂઝ હૈ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 708)

ઉમ્ર ભર કી કઝા કા હિસાબ

જિસ ને કભી નમાઝોં હી ન પઢી હોં ઓર અબ તૌફીક હુઈ ઓર કઝાએ ઉમ્રી પઢના ચાહતા હૈ વોહ જબ સે બાલિગ હુવા હૈ ઉસ વક્ત સે

કરમાને મુસ્તક : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ઉસ શાખ્સ કી નાક પાક આવૂદ હો જિસ કે પાસ મેરા ઝિક હો ઓર વોહ મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પડે. (૫૮)

નમાઝોં કા હિસાબ લગાએ ઓર તારીખે બુલૂગ ભી નહીં મા'લૂમ તો એહતિયાત ઇસી મેં હૈ કે હિજરી સિન કે હિસાબ સે ઓરત નવ સાલ કી ઉમ્ર સે ઓર મર્દ બારહ સાલ કી ઉમ્ર સે નમાઝોં કા હિસાબ લગાએ.

કઝા પઢને મેં તરતીબ

કઝાએ ઉમ્રી મેં યૂં ભી કર સકતે હેં કે પહલે તમામ ફજેં અદા કર લેં ફિર તમામ ઝોદર કી નમાઝેં ઇસી તરહ અસ્ર, મગરિબ ઓર ઇશા.

કઝાએ ઉમ્રી કા તરીકા (હ-નફી)

કઝા હર રોઝ કી બીસ રક્અતેં હોતી હેં. દો ફર્જ ફજ કે, ચાર ઝોદર, ચાર અસ્ર, ત્રીન મગરિબ, ચાર ઇશા કે ઓર ત્રીન વિત્ર. નિયત ઇસ તરહ કીજિયે, મ-સલન : “સબ સે પહલી ફજ જો મુઝ સે કઝા હુઈ ઉસ કો અદા કરતા હૂં.” હર નમાઝ મેં ઇસી તરહ નિયત કીજિયે. જિસ પર બ કસરત કઝા નમાઝેં હેં વોહ આસાની કે લિયે અગર યૂં ભી અદા કરે તો જાઈઝ હૈ કે હર રુકૂઅ ઓર હર સજ્દે મેં ત્રીન ત્રીન બાર “سُبْحَنَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ، سُبْحَنَ رَبِّيَ الْأَعْلَى” કી જગહ સિર્ફ એક એક બાર કહે. મગર યેહ હમેશા ઓર હર તરહ કી નમાઝ મેં યાદ રખના ચાહિયે કે જબ રુકૂઅ મેં પૂરા પહોંચ જાએ ઉસ વક્ત سُبْحَن કા “સીન” શુરૂઅ કરે ઓર જબ عَظِيم કા “મીમ” ખત્મ કર ચુકે ઉસ વક્ત રુકૂઅ સે સર ઉઠાએ. ઇસી તરહ સજ્દે મેં ભી કરે. એક તખ્ફીફ (ચા'ની કમી) તો યેહ હુઈ ઓર દૂસરી યેહ કે ફર્જોં કી ત્રીસરી ઓર ચૌથી રક્અત મેં અલ હમ્દ શરીફ કી જગહ ફક્ત “سُبْحَنَ اللَّهِ” ત્રીન બાર કહ કર રુકૂઅ કર લે. મગર વિત્ર કી ત્રીનોં રક્અતોં મેં અલ હમ્દ શરીફ ઓર સૂરત દોનોં ઝરૂર પઢી જાએ. ત્રીસરી તખ્ફીફ (ચા'ની કમી) યેહ કે કા'દએ અખીરા મેં

કરમાને મુસ્તકી : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દો સો બાર દુરૂદે પાક પઢા ઉસ કે દો સો સાલ કે ગુનાહ મુઆફ હોંગે. (کفرالمال)

તશહહુદ યા'ની અત્તહિયાત કે બા'દ દોનોં દુરૂદોં ઔર દુઆ કી જગહ સિફ “اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَاٰلِہٖ” કહ કર સલામ ફેર દે. ચોથી તખ્ફીફ (યા'ની કમી) યેહ કે વિત્ર કી તીસરી રકઅત મેં દુઆએ કુનૂત કી જગહ કહ કર ફકત એક બાર યા તીન બાર “رَبِّ اغْفِرْ لِي” કહે. (મુલખ્ખસ અઝ ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજ, જિ. 8, સ. 157) યાદ રખિયે ! તખ્ફીફ (યા'ની કમી) કે ઇસ તરીકે કી આદત હરગિઝ ન બનાઈયે, મા'મૂલ કી નમાઝોં સુન્નત કે મુતાબિક હી પઢિયે ઔર ઇન મેં ફરાઈઝ વ વાજિબાત કે સાથ સાથ સુનન ઔર મુસ્તહબ્બાત વ આદાબ કી ભી રિઆયત કીજિયે.

નમાઝે કસર કી કઝા

અગર હાલતે સફર કી કઝા નમાઝ હાલતે ઇકામત મેં પઢેંગે તો કસર હી પઢેંગે ઔર હાલતે ઇકામત કી કઝા નમાઝ હાલતે સફર મેં પઢેંગે તો પૂરી પઢેંગે યા'ની કસર નહીં કરેંગે. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۲۱)

ઝમાનએ ઇરતિદાદ કી નમાઝોં

જો શખ્સ مَمَّاذُ اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ મુરતદ હો ગયા ફિર ઇસ્લામ લાયા તો ઝમાનએ ઇરતિદાદ કી નમાઝોં કી કઝા નહીં ઔર મુરતદ હોને સે પહલે ઝમાનએ ઇસ્લામ મેં જો નમાઝોં જાતી રહી થીં ઉન કી કઝા વાજિબ હે. (رَدُّ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۶۴۷)

બચ્ચે કી પૈદાઇશ કે વક્ત નમાઝ

દાઈ (Nurse/Midwife) નમાઝ પઢેગી તો બચ્ચે કે મર જાને કા અન્દેશા હે, નમાઝ કઝા કરને કે લિયે યેહ ઉઝૂર (યા'ની મજબૂરી) હે. બચ્ચે કા સર બાહર આ ગયા ઔર નિફાસ સે પેશ્તર વક્ત ખત્મ હો જાએગા તો ઇસ હાલત મેં ભી ઉસ કી માં પર નમાઝ પઢના ફર્ઝ હે ન

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર દુરુદ શરીફ પઢો અલ્લાહ ઇંજીલ તુમ પર રહમત ભેજેગા. (ابن عمر)

પઢેગી તો ગુનહગાર હોગી. કિસી બરતન મેં બચ્ચે કા સર રખ કર જિસ સે ઉસ કો નુક્સાન ન પહોંચે નમાઝ પઢે મગર ઈસ તરકીબ સે પઢને મેં ભી બચ્ચે કે મર જાને કા અન્દેશા હો તો તાખીર મુઆફ હે. બા'દે નિફાસ ઈસ નમાઝ કી કળા પઢે. (ایضاً ص ۱۲۷)

મરીઝ કો નમાઝ કબ મુઆફ હે ?

ઐસા મરીઝ, કે ઈશારે સે ભી નમાઝ નહીં પઢ સકતા અગર યેહ હાલત પૂરે છ^૦ વક્ત તક રહી તો ઈસ હાલત મેં જો નમાઝોં ફૌત હુઈ ઉન કી કળા વાજિબ નહીં. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۲۱)

ઉમ્ર ભર કી નમાઝોં દોબારા પઢના

જિસ કી નમાઝોં મેં નુક્સાન વ કરાહત હો વોહ તમામ ઉમ્ર કી નમાઝોં ફેરે તો અચ્છી બાત હે ઔર કોઈ ખરાબી ન હો તો ન ચાહિયે ઔર કરે તો ફજા વ અસ્ર કે બા'દ ન પઢે ઔર તમામ રકઅતેં ભરી પઢે ઔર વિત્ર મેં કુનૂત પઢ કર તીસરી કે બા'દ કા'દા કર કે, ફિર એક ઔર મિલાએ કે ચાર હો જાએ. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۲۴)

કળા કા લફ્ઝ કહના ભૂલ ગયા તો ?

આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મૌલાના શાહ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હેં : હમારે ઉ-લમા તસરીહ ફરમાતે હેં : કળા બ નિચ્ચતે અદા ઔર અદા બ નિચ્ચતે કળા દોનોં સહીહ હેં.

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 8, સ. 161)

કળા નમાઝોં નવાફિલ કી અદાએગી સે બેહતર

“ફતાવા શામી” મેં હે : કળા નમાઝોં નવાફિલ કી અદાએગી સે બેહતર ઔર અહમ હેં મગર સુન્નતે મુઅક્કદા, નમાઝોં ચાશત,

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: મુઝ પર કસરત સે દુરદે પાક પઢો બેશક તુમ્હારા મુઝ પર દુરદે પાક પઢના તુમ્હારે ગુનાહોં કે લિયે મઝિરત હૈ. (માઝનૈ)

સલાતુતસ્ખીહ ઔર વોહ નમાઝેં જિન કે બારે મેં અહાદીસે મુબા-રકા મરવી હેં યા'ની જૈસે તહિય્યતુલ મસ્જિદ, અસ્ર સે પહલે કી ચાર રક્અત (સુન્નતે ગૈર મુઅક્કદા) ઔર મગરિબ કે બા'દ છ⁶ રક્અતેં (પઢી જાએંગી). (રૂઁલ્હુત્તર ૨/૧૬૧) યાદ રહે ! કઝા નમાઝ કી બિના પર સુન્નતે મુઅક્કદા છોડના જાઈઝ નહીં, અલબત્તા સુન્નતે ગૈર મુઅક્કદા ઔર હદીસોં મેં વારિદ શુદ્ધ મખ્સૂસ નવાફિલ પઢે તો સવાબ કા હકદાર હૈ મગર ઈન્હેં ન પઢને પર કોઈ ગુનાહ નહીં, ચાહે ઝિમ્મે કઝા નમાઝ હો યા ન હો.

ફજ વ અસર કે બા'દ નવાફિલ નહીં પઠ સકતે

નમાઝે ફજા ઓર અસ્ર કે બા'દ વોહ તમામ નવાફિલ અદા કરને મકરૂહે (તહરીમી) હૈં જો કસ્દન હોં અગર્યે તહિય્યતુલ મસ્જિદ હોં, ઓર હર વોહ નમાઝ (ભી નહીં પઢ સકતે) જો ગૈર કી વજહ સે લાઝિમ હો મ-સલન નઝર ઓર તવાફ કે નવાફિલ ઓર હર વોહ નમાઝ જિસ કો શુરૂઅ કિયા ફિર ઉસે તોડ ડાલા, અગર્યે વોહ ફજા ઓર અસ્ર કી સુન્નતેં હી ક્યું ન હોં.

(દરમુખતાર ૨/૫૦-૫૧)

કઝા કે લિયે કોઈ વક્ત મુઅય્યન નહીં ઉઝ્ર મેં જબ (ભી) પઢેગા બરિયુઝ્ઝિમ્મા હો જાએગા. મગર તુલૂઅ વ ગુરૂબ ઓર ઝવાલ કે વક્ત નમાઝ નહીં પઢ સકતા, કે ઈન વક્તોં મેં નમાઝ જાઈઝ નહીં.

(عالمگیری ج ۱ ص ۵۲، س. 702، ج. 1، شریعت، ج ۱)

ਘੋੜ ਦੀ ਧਾਰ ਸੁੱਝਦੇ ਰਹ ਜਾਏਂ ਤੋ ਕਿਆ ਕਰੇ ?

અગર ઝોહર કે ફર્જ પહલે પઢ લિયે તો દો રક્ષત સુન્નતે બા'દિયા અદા કરને કે બા'દ ચાર રક્ષત સુન્નતે કબ્લિયા અદા કીજિયે

इरमाने मुस्तफ़ा: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: जो मुज़ पर ओक दुइद शरीफ़ पढता है अल्लाह عزوجل उस के लिये ओक कीरात अज्र लिखता है और कीरात उहुद पहाड जितना है. (अब्दुल्लाह)

યુનાન્યે સરકારે આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيْهِ ફરમાતે હેં : ઝોહૂર કી પહલી ચાર સુન્નતેં જો ફર્જ સે પહલે ન પઢી હોં તો બા'દે ફર્જ બલકે મઝહબે અરજહ (ચા'ની પસન્દીદા તરીન મઝહબ) પર બા'દ (દો રકઅત) સુન્નતે બા'દિયા કે પઢેં બશર્તે કે હુનૂઝ (ચા'ની અભી) વક્તે ઝોહૂર બાકી હો.

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુબરજ, જિ. 8, સ. 148)

(ફતાવા ૨-ઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. ૮, સ. ૧૪૮)

ફજ કી સુજ્ઞતેં રહ જાએં તો કયા કરે ?

સુન્નતેં પઢને સે અગર ફજા કી જમાઅત ફૌત હો જાને કા અન્દેશા હો તો બિગૈર પઢે શામિલ હો જાએ. મગર સલામ ફેરને કે બા'દ પઢના જાઈઝ નહીં. તુલૂએ આફતાબ કે કમ અઝ કમ બીસ મિનટ બા'દ સે લે કર ઝહૂવએ કુબ્રા તક પઢ લે, કે મુસ્તહબ હૈ. ઈસ કે બા'દ મુસ્તહબ ભી નહીં.

કયા મગરિબ કા વક્ત થોડા સા હોતા હૈ ?

મગરિબ કી નમાઝ કા વક્ત ગુરૂબે આફતાબ તા ઈબ્તિદાએ વક્તે ઈશા હોતા હૈ. યેહ વક્ત મકામાત ઔર તારીખ કે એ'તિબાર સે ઘટતા બઢતા રહતા હૈ મ-સલન બાબુલ મદીના કરાચી મેં નિઝામુલ અવકાત કે નક્શે કે મુતાબિક મગરિબ કા વક્ત કમ અઝ કમ એક ઘન્ટા 18 મિનટ હોતા હૈ. ફુ-કહાએ કિરામ **رَحْمَتُهُمُ اللَّهُ السَّلَام** ફરમાતે હૈં : રોઝે અબ્ર (યા'ની જિસ દિન બાદલ છાએ હોં ઉસ) કે સિવા મગરિબ મેં હમેશા તા'જુલ (યા'ની જલ્દી) **મુસ્તહબ** હૈ ઔર દો રકઅત સે ઝાઈદ કી તાખીર મકરૂહે તન્જીહી ઔર અગર બિગૈર ઊઝર સફર વ મરઝ વગૈરા ઈતની તાખીર કી કે સિતારે ગુથ ગએ તો મકરૂહે તહરીમી.

(બહારે શરીઅત, જિ. ૧, સ. ૪૫૩)

करमाने मुस्तक़ा حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने किताब में मुज़ पर दूइये पाक लिखा तो जब तक मेरा नाम उस में रहेगा फिरिश्ते उस के लिये ईस्तिस्कार करते रहेंगे. (अबू)

सरकारे आ'ला हज़रत, एभामे अहले सुन्नत, मौलाना शाह अहमद रज़ा भान رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ عَلَيْهِ इरमाते हैं : एस (या'नी मगरिब) का वक्ते मुस्तहब जब तक है के सितारे भूष जाहिर न हो जायें, एतनी देर करनी के (बड़े बड़े सितारों के एलावा) छोटे छोटे सितारे भी यमक आयें मक़रूह है. (इतावा र-जविया मुबररज़, जि. 5, स. 153) अस्से व एशा से पहले जो रकअतें हैं वोह सुन्नते गैर मुअक़्क़ा हैं उन की क़ा नही.

तरावीह की क़ा का क्या हुक़म है ?

जब तरावीह इत हो जाये तो उस की क़ा नही, न जमाअत से न तन्हा और अगर कोई क़ा पढ भी लेता है तो येह जुदागाना नईल हो जायेंगे, तरावीह से एन का तअद्वुक न होग़ा.

(तَنْوِيرُ الْأَبْصَارِ وَدُرُ الْمُخْتَارِ ج २ ص ०१८)

नमाज का इंदया

जिन के रिश्तेदार इत हुये हों वोह

एस मज़भून का ज़र मुता-लआ इरमायें

मय्यित की उम्र मा'लूम कर के एस में से नव साल औरत के लिये और बारह साल मर्द के लिये ना बालिगी के निकाल दीजिये. बाकी जितने साल बये उन में हिसाब लगायें के कितनी मुदत तक वोह (या'नी मर्हूम) बे नमाज़ी रहा या बे रोज़ा रहा, या कितनी नमाज़ें या रोज़े उस के जिम्मे क़ा के बाकी हैं. ज़ियादा से ज़ियादा अन्दाज़ा लगा लीजिये बल्के याहें तो ना बालिगी की उम्र के बा'द

करमाने मुस्तक़ा حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मुझ पर एक बार दुरुदे पाक पढ़ा अल्लाह उस पर दस रकमों में बेजता है. (स्ल)

बकिय्या तमाम उम्र का हिसाब लगा लीजिये. अब फ़ी नमाज एक एक स-द-कअे इत्र भैरात कीजिये. एक स-द-कअे इत्र की मिकदार 2 किलो से 80 ग्राम कम गेछूं या उस का आटा या उस की रकम है. और एक दिन की ७^६ नमाजों हैं पांच इर्ज और एक वित्र वाजिब. म-सलन 2 किलो से 80 ग्राम कम गेछूं की रकम 12 रुपै हो तो एक दिन की नमाजों के 72 रुपै हुअे और 30 दिन के 2160 रुपै और बारह माह के तक्रीबन 25920 रुपै हुअे. अब किसी मय्यित पर 50 साल की नमाजों बाकी हैं तो इंदया अदा करने के लिये 1296000 रुपै भैरात करने होंगे. ज़ाहिर है हर शप्स एतनी रकम भैरात करने की इस्तिताअत (ताकत) नहीं रअता, इस के लिये उ-लमाअे किराम رَحِمَهُمُ اللَّهُ السَّلَام ने शर-ई हीला इशाद इरमाया है. म-सलन वोह 30 दिन की तमाम नमाजों के इंदये की नय्यत से 2160 रुपै किसी इकीर (इकीर और मिसकीन की ता'रीफ़ सइहा नम्बर 63 पर मुला-हज़ा इरमाइये) की मिल्क कर दे, येह 30 दिन की नमाजों का इंदया अदा हो गया. अब वोह इकीर येह रकम देने वाले ही को डिबा कर दे (या'नी तोहफ़े में दे दे) येह कब्जा करने के बा'द इर इकीर को 30 दिन की नमाजों के इंदये की नय्यत से कब्जे में दे कर उस का मालिक बना दे. इसी तरह लौट इर करते रहें यूं सारी नमाजों का इंदया अदा हो जाअेगा. 30 दिन की रकम के ज़रीअे ही हीला करना शर्त नहीं वोह तो समजाने के लिये मिसाल दी है. बिलइर्ज 50 साल के इंदयों की रकम मौजूद हो तो एक ही बार लौट

કરમાને મુસ્તકા : حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَيْهِ وَسَلَّمَ : જો શાખસ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વીહ જન્નત કા રસ્તા ભૂલ ગયા. (ખીરાત)

ફેર કરને મેં કામ હો જાએગા. નીઝ ફિત્રે કી રકમ કા હિસાબ ગેહૂં કે મૌજૂદા ભાવ સે લગાના હોગા. ઈસી તરહ ફી રોઝા ભી એક સ-દ-ક-એ ફિત્ર હે. નમાઝોં કા ફિદયા અદા કરને કે બા'દ રોઝોં કા ભી ઈસી તરીકે સે ફિદયા અદા કર સકતે હૈં. ગરીબ વ અમીર સભી ફિદયે કા હીલા કર સકતે હૈં. અગર વુ-રસા અપને મહૂમીન કે લિયે યેહ અમલ કરેં તો યેહ મય્યિત કી ઝબર દસ્ત ઈમદાદ હોગી, ઈસ તરહ મરને વાલા ભી ۞ ۞ ۞ ફર્જ કે બોઝ સે આઝાદ હોગા ઓર વુ-રસા ભી અજરો સવાબ કે મુસ્તહિક હોંગે. બા'ઝ લોગ મસ્જિદ વગૈરા મેં એક કુરઆને પાક કા નુસ્ખા દે કર અપને મન કો મના લેતે હૈં કે હમ ને મહૂમ કી તમામ નમાઝોં કા ફિદયા અદા કર દિયા યેહ ઉન કી ગલત ફહમી હૈ. (તફસીલ કે લિયે દેખિયે : ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજ, જિ. 8, સ. 167) યાદ રખિયે ! મહૂમ કી નમાઝોં કા ફિદયા ઔલાદ ઓર દીગર વુ-રસા કી તરહ કોઈ આમ મુસલ્માન ભી દે સકતા હૈ.

(مَنْعَةُ الْخَالِقِ عَلَى الْبَحْرِ الرَّائِقِ لَابِن عَابِدِينَ ج ٢ ص ١٦٠ مَلْخَصًا)

મહૂમા કે ફિદયે કા એક મસઅલા

ઔરત કી આદતે હૈઝ અગર મા'લૂમ હો તો ઉસ કદર દિન ઓર ન મા'લૂમ હો તો હર મહીને સે ત્રીન દિન નવ બરસ કી ઉમ્ર સે મુસ્તસ્ના કરેં મગર જિતની બાર હમ્લ રહા હો મુદતે હમ્લ કે મહીનોં સે અથ્યામે હૈઝ કા ઈસ્તિસ્ના ન કરેં. ઔરત કી આદત દરબારએ નિફાસ અગર મા'લૂમ હો તો હર હમ્લ કે બા'દ ઉતને દિન મુસ્તસ્ના કરે ઓર ન

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِلْس کے پاس میرا جِک ڈુવા اور اُس نے مُوڑ پر دُرُودِ پاک نہ پڑھا
તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઈબ્ન)

મા'લૂમ હો તો કુછ નહીં, કે નિફાસ કે લિયે જાનિબે અકલ (કમ સે કમ)
મેં શરઅન કુછ તકદીર નહીં. મુશ્કિન હે કે એક હી મિનટ આ કર ફૌરન
પાક હો જાએ. (માખૂલ અઝ ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 8, સ. 154)

સાદાતે કિરામ કો નમાઝ કા ફિદયા નહીં દે સકતે

મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મૌલાના શાહ
ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن સે સચ્ચિદોં ઔર ગૈર મુસ્લિમોં
કો નમાઝ કા ફિદયા દેને કે મુ-તઅલ્લિક પૂછા ગયા તો ફરમાયા : યેહ
સ-દકા (યા'ની નમાઝ કા ફિદયા) હઝરાતે સાદાતે કિરામ કે લાઈક નહીં
ઔર હુનૂદ વગૈરહુમ કુફ્ફારે હિન્દ ઈસ સ-દકે કે લાઈક નહીં. ઈન
દોનોં કો દેને કી અસ્લન ઈજાઝત નહીં, ન ઈન કે દિયે અદા હો.
મુસ્લિમીન મસાકીન ઝવિલ કુર્બા ગૈર હાશિમીન (યા'ની અપને મિસ્કીન
મુસલ્માન રિશ્તેદાર ગૈર હાશિમિયોં) કો દેના દૂના (યા'ની દુગના) અજ્જ હે.

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 8, સ. 166)

100 કોડોં કા હીલા

હીલએ શર-ઈ કા જવાઝ કુરઆનો હદીસ ઔર ફિકહે હ-નફી
કી મો'તબર કુતુબ મેં મૌજૂદ હે. યુનાન્યે હઝરતે સચ્ચિદુના અય્યૂબ
عليه الصَّلوة وَالسَّلَام કી બીમારી કે ઝમાને મેં આપ عليه الصَّلوة وَالسَّلَام
કી ઝૌજએ મોહ-ત-રમા رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا એક બાર ખિદમતે
સરાપા અ-ઝમત મેં તાખીર સે હાઝિર હુઈ તો આપ عليه الصَّلوة وَالسَّلَام ને
કસમ ખાઈ કે “મેં તન્દુરુસ્ત હો કર સો કોડે મારુંગા” સિહ્હત યાબ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَى وَسَلَّمَ : जिस ने मुझ पर एक बार दुरुदे पाक पढा अल्लाह उस पर दस रહमतें बेजता है. (مسلم)

હોને પર અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ને ઉન્હેં સો તીલિયોં કી ઝાડૂ મારને કા હુકમ ઇશાદિ ફરમાયા. (નૂરુલ ઇરફાન, સ. 728 મુલખખસન) અલ્લાહ તબા-ર-ક વ તઆલા પારહ 23 સૂરએ ص کی आयत નમ્બર 44 में ईशदि फरमाता है :

وَحُذِّبِيكَ ضَعْفًا فَاضْرِبْ
بِهِ وَلَا تَحْثُطْ ط (પૃ ૨૩, વ: ૪૪)

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : और
फरमाया के अपने हाथ में एक झाड़ू ले
कर इस से मार दे और कसम न तोड़.

“આલમગીરી” મેં હીલોં કા એક મુસ્તકિલ બાબ હૈ જિસ કા નામ “કિતાબુલ હિયલ” હૈ યુનાન્યે આલમગીરી “કિતાબુલ હિયલ” મેં હૈ : જો હીલા કિસી કા હક મારને યા ઉસ મેં શુબા પૈદા કરને યા બાતિલ સે ફરેબ દેને કે લિયે કિયા જાએ વોહ મકરૂહ હૈ ઓર જો હીલા ઇસ લિયે કિયા જાએ કે આદમી હરામ સે બચ જાએ યા હલાલ કો હાસિલ કર લે વોહ અચ્છા હૈ. ઇસ કિસ્મ કે હીલોં કે જાઈઝ હોને કી દલીલ અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કા યેહ ફરમાન હૈ :

وَحُذِّبِيكَ ضَعْفًا فَاضْرِبْ
بِهِ وَلَا تَحْثُطْ ط (પૃ ૨૩, વ: ૪૪)

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : और
फरमाया के अपने हाथ में एक झाड़ू ले
कर इस से मार दे और कसम न तोड़.

(عالمگیری ج ۶ ص ۳۹۰)

કાન છેદને કા રવાજ કબ સે હુવા ?

હીલે કે જવાઝ પર એક ઓર દલીલ મુલા-હઝા ફરમાઈયે યુનાન્યે

કરમાને મુસ્તકા : حلى الله تعالى عليه وآله وسلم : જો શાંપ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طبرانی)

હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને અબ્બાસ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا સે રિવાયત હૈ કે એક બાર હઝરતે સય્યિ-દતુના સારહ ઔર હઝરતે સય્યિ-દતુના હાજિરા رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا મેં કુછ ચપ-કલશ હો ગઈ. હઝરતે સય્યિ-દતુના સારહ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا ને કસમ ખાઈ કે મુઝે અગર કાબૂ મિલા તો મેં હાજિરા رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا કા કોઈ ઉઝૂવ કાટૂંગી. અલ્લાહ عَزَّ وَجَلَّ ને હઝરતે સય્યિદુના જિબ્રઈલ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કો હઝરતે સય્યિદુના ઇબ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام કી ખિદમત મેં ભેજા કે ઇન મેં સુલહ કરવા દેં. હઝરતે સય્યિ-દતુના સારહ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا ને અઝ્ઝ કી : “مَا حِيلَةُ يَمِينِي؟” યા’ની મેરી કસમ કા ક્યા હીલા હોગા ? તો હઝરતે સય્યિદુના ઇબ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام પર વહ્ય નાઝિલ હુઈ કે (હઝરતે) સારહ (رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا) કો હુકમ દો કે વોહ (હઝરતે) હાજિરા (رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا) કે કાન છેદ દેં. ઉસી વકત સે ઔરતોં કે કાન છેદને કા રવાજ પડા. (عَمْرُؤُ بْنُ الْبَصَّائِرِ لِلْحَمَوِيِّ ج ۳ ص ۲۹۰)

ગાય કે ગોશ્ત કા તોહફા

ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરતે સય્યિ-દતુના આઈશા સિદીકા رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا સે રિવાયત હૈ કે દો જહાન કે સુલ્તાન, સરવરે ઝીશાન رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا કી ખિદમત મેં ગાય કા ગોશ્ત હાઝિર ક્રિયા ગયા, કિસી ને અઝ્ઝ કી : યેહ ગોશ્ત હઝરતે સય્યિ-દતુના બરીરા رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا પર સ-દકા હુવા થા. ફરમાયા : هُوَ لَهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ યા’ની યેહ બરીરા કે લિયે સ-દકા થા હમારે લિયે હદિયા હૈ. (مُسْلِمٌ ص ۴۱۰ ۴۱۱ حَدِيث ۱۰۷۰)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुर्इदे पाक न पड़ा तबकीक वोह बढ भूत हो गया. (उर्ल)

ઝકાત કા શર-ઈ હીલા

ઈસ હદીસે પાક સે સાફ ઝાહિર હૈ કે હઝરતે સય્યિ-દતુના બરીરા رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ જો કે સ-દકે કી હકદાર થીં ઉન કો બતૌરે સ-દકા મિલા હુવા ગાય કા ગોશત અગર્યે ઉન કે હક મેં સ-દકા હી થા મગર ઉન કે કબ્જા કર લેને કે બા'દ જબ બારગાહે રિસાલત મેં પેશ કિયા ગયા થા તો ઉસ કા હુકમ બદલ ગયા થા ઔર અબ વોહ સ-દકા ન રહા થા. યૂં હી કોઈ મુસ્તહિક શખ્સ ઝકાત અપને કબ્જે મેં લેને કે બા'દ કિસી ભી આદમી કો તોહફતન દે સકતા યા મસ્જિદ વગૈરા કે લિયે પેશ કર સકતા હૈ કે મઝકૂરા મુસ્તહિક શખ્સ કા પેશ કરના અબ ઝકાત ન રહા, હદિય્યા યા અતિય્યા હો ગયા. ફુ-કહાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللهُ السَّلَام ઝકાત કા શર-ઈ હીલા કરને કા તરીકા યૂં ઇશાદિ ફરમાતે હૈં : ઝકાત કી રકમ મુદે કી તજહીઝો તક્ફીન યા મસ્જિદ કી તા'મીર મેં સર્ફ નહીં કર સકતે કે તમ્લીકે ફકીર (યા'ની ફકીર કો માલિક કરના) ન પાઈ ગઈ. અગર ઇન ઉમૂર મેં ખર્ચ કરના ચાહેં તો ઇસ કા તરીકા યેહ હૈ કે ફકીર કો (ઝકાત કી રકમ કા) માલિક કર દેં ઔર વોહ (તા'મીરે મસ્જિદ વગૈરા મેં) સર્ફ કરે, ઇસ તરહ સવાબ દોનોં કો હોગા.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 890)

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! દેખા આપ ને ! કફન દફન બલકે તા'મીરે મસ્જિદ મેં ભી હીલએ શર-ઈ કે ઝરીએ ઝકાત ઇસ્તિ'માલ કી જા સકતી હૈ ક્યૂંકે ઝકાત તો ફકીર કે હક મેં થી

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جس نے نماز پر دس مرتبہ سبحان اور دس مرتبہ شام دُڑદے پاک پढا (उसे कियामत के दिन मेरी शफ़ाअत मिलेगी. (عَنْ ابْنِ مَرْजُومٍ))

જબ ફકીર ને કબ્જા કર લિયા તો અબ વોહ માલિક હો ચુકા, જો ચાહે કરે. હીલએ શર-ઈ કી બ-ર-કત સે દેને વાલે કી ઝકાત ભી અદા હો ગઈ ઔર ફકીર ભી મસ્જિદ મેં દે કર સવાબ કા હકદાર હો ગયા. ફકીરે શર-ઈ કો હીલે કા મસ્અલા બેશક સમજા દિયા જાએ.

ફકીર કી તા'રીફ

ફકીર વોહ હૈ કે ❀ જિસ કે પાસ કુછ ન કુછ હો મગર ઈતના ન હો કે નિસાબ કો પહોંચ જાએ યા ❀ નિસાબ કી કદર તો હો મગર ઉસ કી હાજતે અસ્લિયા (યા'ની ઝરૂરિયાતે ઝિન્દગી) મેં મુસ્તગરક (ધિરા હુવા) હો. મ-સલન રહને કા મકાન, ખાનાદારી કા સામાન, સુવારી કે જાનવર (યા સ્કૂટર યા કાર), કારીગરોં કે ઔઝાર, પહનને કે કપડે, ખિદમત કે લિયે લોંડી, ગુલામ, ઈલ્મી શુગલ રખને વાલે કે લિયે ઈસ્લામી કિતાબેં જો ઉસ કી ઝરૂરત સે ઝાઈદ ન હોં ❀ ઈસી તરહ અગર મદ્યૂન (યા'ની મકરૂઝ) હૈ ઔર દૈન (યા'ની કઝા) નિકાલને કે બા'દ નિસાબ બાકી ન રહે તો ફકીર હૈ અગર્યે ઉસ કે પાસ એક તો ક્યા કઈ નિસાબેં હોં.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 924, ردُّ الْمُحْتَار ج 3 ص 333 وغيره)

મિસ્કીન કી તા'રીફ

મિસ્કીન વોહ હૈ જિસ કે પાસ કુછ ન હો યહાં તક કે ખાને ઔર બદન છુપાને કે લિયે ઈસ કા મોહતાજ હૈ કે લોગોં સે સુવાલ કરે

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جس کے پاس میرا ایک ڈوا اور اُس نے مجھ پر دُرُود شریف نہ پڑھا اُس نے جફا کی۔ (عبدالرزاق)

और ऐसे सुवाल उलाल है. ફકીર (યા'ની जिस के पास कम अज कम अक दिन का जाने के लिये और पढ़ने के लिये मौजूद है उस) को बिगैर ज़रत व मजबूरी सुवाल उराम है.

(عالمگیری ج ۱ ص ۱۸۷-۱۸۸, બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 924)

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! મા'લૂમ હુવા જો ભિકારી કમાને પર કાદિર હોને કે બા વુજૂદ બિલા ઝરત વ મજબૂરી બતોરે પેશા ભીક માંગતે હેં ગુનાહગાર વ અઝાબે નાર કે હકદાર હેં ઔર જો ઐસોં કે હાલ સે બા ખબર હો ઉસે ઉન કો દેના જાઈઝ નહીં.

ગમે મદીના, બકીઅ,
મગ્દિરત ઔર બે
હિસાબ જન્નતુલ
ફિરદૌસ મેં આકા
કે પડોસ કા તાલિબ

યકુમ મુહર્રમુલ હરામ 1435 સિ.હિ.

06-11-2013

فُلْمَدِينِ

الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

بِقِيَمَةٍ

ભગવાન જનાઝા કા વરીકા

(૯-નફી)

ઇસ રિસાલે મેં....

હિકાયાત

જન્મતી કા જનાઝા

ગાઇબાના નમાઝે જનાઝા

કાફિર કા જનાઝા

જનાઝે કી દુઆએ

ખુદકુશી વાલે કા જનાઝા

બચ્ચે કા જનાઝા ઉઠાને કા તરીકા

વરક ઉલટિયે....

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

નમાઝે જનાઝા કા તરીકા (૬-૧૬)

શૈતાન લાખ રોકે યેહ રિસાલા (19 સફહાત)

મુકમ્મલ પઢ લીજીયે, إِنَّ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ ઇસ કે

ફવાઈદ ખુદ હી દેખ લેંગે.

દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત

રહમતે આ-લમિય્યાન, મહબૂબે રહમાન صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
કા ફરમાને બ-ર-કત નિશાન હૈ : જો મુઝ પર એક બાર દુરૂદ શરીફ પઢતા
હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસ કે લિયે એક કીરાત અજ લિખતા હૈ ઓર કીરાત ઉહુદ
પહાડ જિતના હૈ. (مُصَنَّف عَبْد الرَّزَّاق ج ١ ص ٣٩ حديث ١٠٣)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

વલી કે જનાઝે મેં શિર્કત કી બ-ર-કત

એક શખ્સ હઝરતે સય્યિદુના સરી સ-કતી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِی કે
જનાઝે મેં શરીક હુવા. રાત કો ખ્વાબ મેં હઝરતે સય્યિદુના સરી સ-કતી
يَا 'مَا فَعَلَ اللَّهُ بِكَ؟' કી ઝિયારત હુઈ તો પૂછા :
અલ્લાહ ઈજ્ઞાલ ને આપ કે સાથ ક્યા મુઆ-મલા ફરમાયા ? જવાબ દિયા :
અલ્લાહ ઈજ્ઞાલ ને મેરી ઓર મેરે જનાઝે મેં શરીક હો કર નમાઝે જનાઝા

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَتَّى يَلْقَى عَلَيْهِ وَالَهُ وَسَلَّمَ : जिस نے मुझ पर एक बार दुरुदे पाक पढा अल्लाह उस पर दस रહमतें बेजता है. (مسلم)

પઢને વાલોં કી મગ્ફિરત ફરમા દી. ઉસ ને અઝ કી : યા સચ્ચિદી મેં ને ભી આપ કે જનાઝે મેં શરીક હો કર નમાઝે જનાઝા પઢી થી. તો આપ ને એક ફેહરિસ નિકાલી મગર ઉસ શખ્સ કા નામ શામિલ ન થા, જબ ગૌર સે દેખા તો ઉસ કા નામ હાશિયે પર મૌજૂદ થા. (તારીખ મશ્કુલ લાબનુ ઇસ્લાહ ૨૦૮૧/૧૧૮).
અલ્લાહ ઈઝ્ઝંજલ્ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم
صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

અકીદત મન્દોં કી ભી મગ્ફિરત

હઝરતે સચ્ચિદુના બિશરે હાફી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْكَافِي કો ઇન્તિકાલ કે બા'દ કાસિમ બિન મુનબ્બેહ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الرَّافِع ને ખ્વાબ મેં દેખ કર પૂછા :
یا'ની અલ્લાહ ઈઝ્ઝંજલ્ ને આપ કે સાથ કયા મુઆ-મલા ફરમાયા ? જવાબ દિયા : અલ્લાહ ઈઝ્ઝંજલ્ ને મુઝે બખ્શ દિયા ઔર ઇશાદ ફરમાયા : ઐ બિશર ! તુમ કો બલકે તુમહારે જનાઝે મેં જો જો શરીક હુએ ઉન કો ભી મેં ને બખ્શ દિયા. તો મેં ને અઝ કી : યા રબ ઈઝ્ઝંજલ્ ! મુઝ સે મહબ્બત કરને વાલોં કો ભી બખ્શ દે. તો અલ્લાહ ઈઝ્ઝંજલ્ કી રહમત મઝીદ જોશ પર આઈ, ઔર ફરમાયા : કિયામત તક જો તુમ સે મહબ્બત કરેંગે ઉન સબ કો ભી મેં ને બખ્શ દિયા. (અિઝ્ઝા' ૧૦૮/૨૨૦).
અલ્લાહ ઈઝ્ઝંજલ્ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

આ'માલ ન દેખે યેહ દેખા, હે મેરે વલી કે દર કા ગદા

سُبْحَنَ اللّٰهُ سُبْحَنَ اللّٰهُ, યૂં બખ્શ દિયા, ખાલિક ને મુઝે

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો શાખ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (ખૂત્રાન)

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! અલ્લાહ વાલોં رَحْمَهُمُ اللَّهُ تَعَالَى સે નિસ્બત બાઈસે સઆદત, ઈન કા ઝિકે ખૈર બાઈસે નુઝૂલે રહમત, ઈન કી સોહબત દો જહાં કે લિયે બા બ-ર-કત, ઈન કે મઝારાત કી ઝિયારત તિરયાકે અમરાઝે મા'સિયત ઓર ઈન કી અકીદત ઝરીઅએ નજાતે આખિરત હૈ. رَحْمَهُمُ اللَّهُ السَّلَام હમૈં ભી ઓલિયાએ કિરામ કિરામ رَحْمَهُمُ اللَّهُ السَّلَام સે અકીદત ઓર વલિયે કામિલ હઝરતે સચ્ચિદુના બિશરે હાફી કાફી سے મહબબત હૈ. یا અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઈન કે સદકે હમારી ભી મગ્ફિરત ફરમા. آمِن بِجَاوِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

બિશરે હાફી સે હમૈં તો પ્યાર હૈ

اِنْ شَاءَ اللَّهُ અપના બેડા પાર હૈ

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

કફન ચોર

એક ઓરત કી નમાઝે જનાઝા મૈં એક કફન ચોર ભી શામિલ હો ગયા ઓર કબ્રિસ્તાન સાથ જા કર ઉસ ને કબ્ર કા પતા મહફૂઝ કર લિયા. જબ રાત હુઈ તો ઉસ ને કફન ચુરાને કે લિયે કબ્ર ખોદ ડાલી. યકાયક મહૂમા બોલ ઉઠી : سُبْحَنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ એક મગફૂર (યા'ની બખ્શિશ કા હકદાર) શખ્સ મગફૂર (યા'ની બખ્શી હુઈ) ઓરત કા કફન ચુરાતા હૈ ! સુન, અલ્લાહ તઆલા ને મેરી ભી મગ્ફિરત કર દી ઓર ઉન તમામ લોગોં કી ભી જિન્હોં ને મેરે જનાઝે કી નમાઝ પઢી ઓર તૂ ભી ઉન મૈં શરીક થા. (યેહ સુન કર ઉસ ને ફોરન કબ્ર પર મિટી ડાલ દી ઓર સચ્ચે દિલ સે તાઈબ હો ગયા) (شُعَبُ الْإِيمَان ٧ ص ٨ رقم ٩٢٦١) عَزَّوَجَلَّ કી ઉન

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुश्मंदे पाक न पड़ा। तहकीक वोह बह बप्त हो गया. (उ.न.)

પર રહમત હો ઓર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِيْنَ بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِيْنَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم
صَلُّوْا عَلٰى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّدٍ

તમામ શુ-રકાએ જનાઝા કી બખ્શિશ

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! દેખા આપ ને ! નેક બન્દોં કી નમાઝે જનાઝા મેં હાઝિરી કિસ કદર સઆદત મન્દી કી બાત હૈ. જબ ભી મૌકઅ મિલે બલ્કે મૌકઅ નિકાલ કર મુસલમાનોં કે જનાઝોં મેં શિર્કત કરતે રહના ચાહિયે, હો સકતા હૈ કિસી નેક બન્દે કે જનાઝે મેં શુભૂલિયત હમારે લિયે સામાને મગ્ફિરત બન જાએ. ખુદાએ રહમાન જલ્ કી રહમત પર કુરબાન, કે જબ વોહ કિસી મરને વાલે કી મગ્ફિરત ફરમા દેતા હૈ તો ઉસ કે જનાઝે કા સાથ દેને વાલોં કો ભી બખ્શ દેતા હૈ. યુનાન્યે હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا સે રિવાયત હૈ કે સરકારે મદીના, સુલ્તાને બા કરીના, કરારે કલ્બો સીના, ફૈઝ ગન્જના صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઇશાદિ ફરમાયા : “બન્દએ મોમિન કો મરને કે બા’દ સબ સે પહલી જાઝા યેહ દી જાએગી કે ઉસ કે તમામ શુ-રકાએ જનાઝા કી બખ્શિશ કર દી જાએગી.” (الترغيب والترهيب ج ٤ ص ١٧٨ حديث ١٣)

કબ્ર મેં પહલા તોહફા

સરકારે નામદાર, દો આલમ કે માલિકો મુખ્તાર, શહન્શાહે અબરાર صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم સે કિસી ને પૂછા : મોમિન જબ કબ્ર મેં દાખિલ હોતા હૈ તો ઉસ કો સબ સે પહલા તોહફા ક્યા દિયા જાતા હૈ ? તો ઇશાદિ ફરમાયા : ઉસ કી નમાઝે જનાઝા પઢને વાલોં કી મગ્ફિરત કર દી જાતી હૈ.

(شُعَبُ الْاِيْمَان ج ٧ ص ٨٠ رقم ٩٢٠٧)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جس نے نماز پر دس مرتبہ سبحان اور دس مرتبہ شام دُڑદے پاک پढا (उसे कियामत के दिन मेरी शफाअत मिलेगी. (مُحَمَّد رَاضِي))

જન્નતી કા જનાઝા

મીઠે મીઠે આકા, મક્કી મ-દની મુસ્તફા ﷺ કા ફરમાને આફિયત નિશાન હૈ : જબ કોઈ જન્નતી શખ્સ ફૌત હો જાતા હૈ, તો અલ્લાહ عزَّوجلَّ હયા ફરમાતા હૈ કે ઉન લોગોં કો અઝાબ દે જો ઉસ કા જનાઝા લે કર ચલે ઔર જો ઈસ કે પીછે ચલે ઔર જિન્હોં ને ઈસ કી નમાઝે જનાઝા અદા કી.

(الْفَرْدُوسُ بِمَأْثُورِ الْخُطَابِ ج ١ ص ٢٨٢ حدیث ١١٠٨)

જનાઝે કા સાથ દેને કા સવાબ

હઝરતે સય્યિદુના દાવૂદ عَلَيْهِ السَّلَام ને બારગાહે ખુદા વન્દી عزَّوجلَّ મેં અર્ઝ કી : يَا اَللّٰهُ اَعِزِّ وَجَلِّ هَذِهِ الْمَيِّتَةَ ! जिस ने मझ तेरी रिजा के लिये जनाजे का साथ दिया, उस की जजा क्या है ? अल्लाह तआला ने फरमाया : जिस दिन वोह मरेगा तो ફિરિશ્તે ઉસ કે જનાઝે કે હમરાહ ચલેંગે ઔર મેં ઉસ કી મગ્ફિરત કરુંગા. (شَرْحُ الصُّدُور ص ٩٧)

ઉહુદ પહાડ જિતના સવાબ

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ હુરૈરા رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ સે રિવાયત હૈ કે સરકારે મદીના, કરારે કલ્બો સીના, ફૈઝ ગન્જના ﷺ કા ફરમાને બા કરીના હૈ : જો શખ્સ (ઈમાન કા તકાઝા સમજ કર ઔર હુસૂલે સવાબ કી નિયત સે) અપને ઘર સે જનાઝે કે સાથ ચલે, નમાઝે જનાઝા પઢે ઔર દફન હોને તક જનાઝે કે સાથ રહે ઉસ કે લિયે દો કીરાત સવાબ હૈ જિસ મેં સે હર કીરાત ઉહુદ (પહાડ) કે બરાબર હૈ ઔર જો શખ્સ સિર્ફ જનાઝે કી નમાઝ પઢ કર વાપસ આ જાએ તો ઉસ કે લિયે એક કીરાત સવાબ હૈ.

(مُسْلِم ص ٤٧٢ حدیث ٤٦٥)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَسَدِي فِي يَدَيْهِمَا جَسَدِي فِي يَدَيْهِمَا : जिस के पास मेरा जिस्म हुआ और उस ने मुझ पर दुर्इद शरीफ न पड़ा उस ने जफा की. (عمرार بن قيس)

નમાઝે જનાઝા બાદસે ઘબ્રત હૈ

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ ઝર ગિફારી رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ કા ઇશદિ હૈ :
મુઝ સે સરકારે દો આલમ, નૂરે મુજસ્સમ, શાહે બની આદમ, રસૂલે
મુહ્તશમ صَلَّی اللَّهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ફરમાયા : કબ્રોં કી ઝિયારત કરો તાકે
આખિરત કી યાદ આએ ઓર મુદેં કો નહલાઓ કે ફાની જિસ્મ (યા'ની મુદા
જિસ્મ) કા ઘૂના બહુત બડી નસીહત હૈ ઓર નમાઝે જનાઝા પઢો તાકે યેહ તુમ્હેં
ગમગીન કરે કયૂંકે ગમગીન ઇન્સાન અલ્લાહ جَزَّ وَجَلَّ કે સાએ મેં હોતા હૈ ઓર
નેકી કા કામ કરતા હૈ.

(الْمُسْتَدْرَكُ لِلْحَاكِمِ ج ١ ص ١١١ حدیث ١٤٣٥)

મયિત કો નહલાને વગેરા કી ફઝીલત

મૌલાએ કાએનાત, હઝરતે સય્યિદુના અલિય્યુલ મુર્તઝા શેરે
ખુદા كَرَّمَ اللَّهُ تَعَالَى وَجْهَهُ الْكَرِيم سے રિવાયત હૈ કે સુલ્તાને દો જહાન, શહન્શાહે
કૌનો મકાન, રહમતે આ-લમિય્યાન صَلَّی اللَّهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઇશદિ
ફરમાયા કે જો કિસી મયિત કો નહલાએ, કફન પહનાએ, ખુશ્બૂ લગાએ,
જનાઝા ઉઠાએ, નમાઝ પઢે ઓર જો નાકિસ બાત નઝર આએ ઉસે ઇપાએ વોહ
અપને ગુનાહોં સે ઐસા પાક હો જાતા હૈ જૈસા જિસ દિન માં કે પેટ સે પૈદા હુવા થા.

(ابن ماجه ج ٢ ص ٢٠١ حدیث ١٤٦٢)

જનાઝા દેખ કર પઢને કા વિદ

હઝરતે સય્યિદુના માલિક બિન અનસ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ કો બા'દે
વફાત કિસી ને ખ્વાબ મેં દેખ કર પૂછા : يَا'نِي اَللَّهُ يَكْفِي : અલ્લાહ
جَزَّ وَجَلَّ ને આપ કે સાથ કયા સુલૂક ફરમાયા ? કહા : એક કલિમે કી વજહ સે
બખ્શ દિયા જો હઝરતે સય્યિદુના ઉસ્માને ગની رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ જનાઝે કો

કરમાને મુસ્તફા ﷺ: جَلَى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જો મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દુરૂદ શરીફ પઢેગા મેં કિયામત કે દિન ઉસ કી શકાઅત કરૂંગા. (કઝાબ)

દેખ કર કહા કરતે થે. (વોહ કલિમા યેહ હે :) **سُبْحَنَ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ** (યા'ની વોહ ઝાત પાક હૈ જો ઝિન્દા હૈ ઉસે કભી મૌત નહીં આએગી) લિહાઝા મેં ભી જનાઝા દેખ કર યેહી કહા કરતા થા યેહ કલિમા કહને કે સબબ અલ્લાહ **عَزَّوَجَلَّ** ને મુઝે બખ્શ દિયા. (احياء العلوم ج ٥ ص ٢٦٦ تَلْخَصًا)

સરકાર صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને સબ સે પહલા જનાઝા કિસ કા પઢા ?

નમાઝે જનાઝા કી ઈબ્તિદા હઝરતે સય્યિદુના આદમ સફિયુલ્લાહ **عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام** કે દૌર સે હુઈ હૈ, ફિરિશતોં ને સય્યિદુના આદમ સફિયુલ્લાહ **عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام** કે જનાઝાએ મુબારકા પર ચાર તકબીરેં પઢી થીં. ઈસ્લામ મેં વુજૂબે નમાઝે જનાઝા કા હુકમ મદીનએ મુનવ્વરહ **رَآدَاها اللّٰهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا** મેં નાઝિલ હુવા. હઝરતે સય્યિદુના અસ્અદ બિન ઝુરારહ **رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ** કા વિસાલે મુબારક હિજરત કે બા'દ નવેં મહીને કે આબિર મેં હુવા ઔર યેહ પહલે સહાબી કી મય્યિત થી જિસ પર નબિય્યે અકરમ **صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم** ને નમાઝે જનાઝા પઢી. (માખૂઝ અઝ ફતાવા ર-ઝવિયા મુબર્રજ, જિ. 5, સ. 375, 376)

નમાઝે જનાઝા ફરોં કિફાયા હૈ

નમાઝે જનાઝા “ફરોં કિફાયા” હૈ યા'ની કોઈ એક ભી અદા કર લે તો સબ બરિયુઝ્ઝિમ્મા હો ગએ વરના જિન જિન કો ખબર પહોંચી થી ઔર નહીં આએ વોહ સબ ગુનહગાર હોંગે. ઈસ કે લિયે જમાઅત શર્ત નહીં એક શખ્સ ભી પઢ લે તો ફરોં અદા હો ગયા. ઈસ કી ફરિય્યત કા ઈન્કાર ફુફ હૈ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 825, 120, 162, 163 مُتَخْتَار ج 3 ص 162)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર દુરુદે પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમ્હારે લિયે તહારત હૈ. (અબુ યીસ)

નમાઝે જનાઝા મેં દો રુકન ઔર તીન સુન્નતેં હેં

દો રુકન યેહ હેં : ﴿1﴾ ચાર બાર “اللهُ أَكْبَرُ” કહના
﴿2﴾ કિયામ. (فَرْمِ مُخْتَارٌ ص ૧૨૬) ઇસ મેં તીન સુન્નતે મુઅક્કદા યેહ હેં :
﴿1﴾ સના ﴿2﴾ દુરુદ શરીફ ﴿3﴾ મયિત કે લિયે દુઆ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 829)

નમાઝે જનાઝા કા તરીકા (હ-નફી)

મુક્તદી ઇસ તરહ નિય્યત કરે : “મેં નિય્યત કરતા હૂં ઇસ જનાઝે કી નમાઝ કી વાસિતે અલ્લાહ وَجَلَّ وَعَزَّ કે, દુઆ ઇસ મયિત કે લિયે, પીછે ઇસ ઇમામ કે” (فتاوى تاتارخانيه ج ૨ ص ૧૦૩) અબ ઇમામ વ મુક્તદી પહલે કાનોં તક હાથ ઉઠાએં ઔર “اللهُ أَكْبَرُ” કહતે હુએ ફૌરન હસ્બે મા’મૂલ નાફ કે નીચે બાંધ લેં ઔર સના પઢેં. ઇસ મેં “وَتَعَالَى جَدُّكَ” કે બા’દ “وَجَلَّ ثَنَّاكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ” પઢેં ફિર બિગૈર હાથ ઉઠાએ “اللهُ أَكْبَرُ” કહેં, ફિર દુરુદે ઇબ્રાહીમ પઢેં, ફિર બિગૈર હાથ ઉઠાએ “اللهُ أَكْبَرُ” કહેં ઔર દુઆ પઢેં (ઇમામ તકબીરેં બુલન્દ આવાઝ સે કહે ઔર મુક્તદી આહિસ્તા. બાકી તમામ અઝકાર ઇમામ વ મુક્તદી સબ આહિસ્તા પઢેં) દુઆ કે બા’દ ફિર “اللهُ أَكْبَرُ” કહેં ઔર હાથ લટકા દેં ફિર દોનોં તરફ સલામ ફેર દેં. સલામ મેં મયિત ઔર ફિરિશ્તોં ઔર હાઝિરીને નમાઝ કી નિય્યત કરે, ઉસી તરહ જૈસે ઔર નમાઝોં કે સલામ મેં નિય્યત કી જાતી હૈ યહાં ઇતની બાત ઝિયાદા હૈ કે મયિત કી ભી નિય્યત કરે.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 829, 835 માખૂઝન)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

કરમાને મુસ્તકા: حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मुझ पर दस भरतबा दुरुदे पाक पढा अल्लाह उस पर सो
रहमते नाज़िल करमाता है. (طبرانی)

ના બાલિગા લડકી કી દુઆ

اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا نَافِرْطًا وَاجْعَلْهَا نَاجِرًا

ઇલાહી ! ઇસ (લડકી) કો હમારે લિયે આગે પહોંચ કર સામાન કરને વાલી
બના દે ઔર ઇસ કો હમારે લિયે અજ (કી મૂજિબ)

وَذُخْرًا وَاجْعَلْهَا نَاشِافَةً وَمُشَفَّعَةً ط

ઔર વક્ત પર કામ આને વાલી બના દે ઔર ઇસ કો હમારે લિયે સિફારિશ
કરને વાલી બના દે ઔર વોહ જિસ કી સિફારિશ મન્જૂર હો જાએ.

જૂતે પર ખડે હો કર જનાઝા પઢના

જૂતા પહન કર અગર નમાઝે જનાઝા પઢે તો જૂતે ઔર
ઝમીન દોનોં કા પાક હોના ઝરૂરી હૈ ઔર જૂતા ઉતાર કર ઉસ પર
ખડે હો કર પઢે તો જૂતે કે તલે ઔર ઝમીન કા પાક હોના ઝરૂરી
નહીં. મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઇમામે અહલે સુન્નત મૌલાના
શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ એક સુવાલ કે જવાબ
મેં ઇશાદિ ફરમાતે હૈં : “અગર વોહ જગહ પેશાબ વગૈરા સે નાપાક
થી યા જિન કે જૂતોં કે તલે નાપાક થે ઔર ઇસ હાલત મેં જૂતા પહને
હુએ નમાઝ પઢી ઉન કી નમાઝ ન હુઈ, એહતિયાત યેહી હૈ કે જૂતા
ઉતાર કર ઉસ પર પાઉ રખ કર નમાઝ પઢી જાએ કે ઝમીન યા તલા
અગર નાપાક હો તો નમાઝ મેં ખલલ ન આએ.”

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 9, સ. 188)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جیس کے پاس میرا ٹિક ڈો اور वोड मुज पर दुइद शरीक न पढे तो वोड लोगों में से कन्जूस तरीन शप्स है. (ترمذی)

ગાઇબાના નમાઝે જનાઝા નહીં હો સકતી

મચ્ચિત કા સામને હોના ઝરૂરી હૈ, ગાઇબાના નમાઝે જનાઝા નહીં હો સકતી. મુસ્તહબ યેહ હૈ કે ઇમામ મચ્ચિત કે સીને કે સામને ખડા હો.

(دُرْمُختار ج ۳ ص ۱۲۳-۱۳۶)

ચન્દ જનાઝોં કી ઘકઠ્ઠી નમાઝ કા તરીકા

ચન્દ જનાઝે એક સાથ ભી પઢે જા સકતે હૈં, ઇસ મેં ઇજ્તિયાર હૈ કે સબ કો આગે પીછે રખેં યા'ની સબ કા સીના ઇમામ કે સામને હો યા કિતાર બન્દ. યા'ની એક કે પાઉં કી સીધ મેં દૂસરે કા સિરહાના ઓર દૂસરે કે પાઉં કી સીધ મેં તીસરે કા સિરહાના وَعَلَى هَذَا الْقِيَاس (યા'ની ઇસી પર કિયાસ કીજિયે). (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 839, 160 ص 160 عالمگیری ج 1 ص 160)

જનાઝે મેં કિતની સફેં હોં ?

બેહતર યેહ હૈ કે જનાઝે મેં તીન સફેં હોં, કે હદીસે પાક મેં હૈ : “જિસ કી નમાઝ (જનાઝા) તીન સફેં ને પઢી ઉસ કી મગ્ફિરત હો જાએગી.” અગર કુલ સાત હી આદમી હોં તો એક ઇમામ બન જાએ અબ પહલી સફ મેં તીન ખડે હો જાએ દૂસરી મેં દો ઓર તીસરી મેં એક. (غُنَيْم ص ۵۸۸) જનાઝે મેં પિછલી સફ તમામ સફેં સે અફઝલ હૈ. (دُرْمُختار ج ۳ ص ۱۳۱)

જનાઝે કી પૂરી જમાઅત ન મિલે તો ?

મસ્બૂક (યા'ની જિસ કી બા'ઝ તકબીરેં ફૌત હો ગઈ वोड) અપની બાકી તકબીરેં ઇમામ કે સલામ ફેરને કે બા'દ કહે ઓર અગર યેહ અન્દેશા હો કે દુઆ વગૈરા પઢેગા તો પૂરી કરને સે કબલ લોગ જનાઝે કો કન્ધે તક ઉઠા લેંગે તો સિર્ફ તકબીરેં કહ લે દુઆ વગૈરા છોડ દે. ચૌથી તકબીર કે બા'દ જો શપ્સ આયા તો જબ તક ઇમામ ને સલામ નહીં

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: उस शप्स की नाक भाक आवूद हो जिस के पास मेरा जिक्र हो और वोह मुज पर दुश्दे पाक न पड़े. (८६)

ફેરા શામિલ હો જાએ ઓર ઇમામ કે સલામ કે બા'દ ત્રીન બાર “الله أكبر” કહે. ફિર સલામ ફેર દે. (دُرْمُخْتَار ج ۳ ص ۱۳۶)

પાગલ યા ખુદકુશી વાલે કા જનાઝા

જો પૈદાઈશી પાગલ હો યા બાલિગ હોને સે પહલે પાગલ હો ગયા હો ઓર ઇસી પાગલ પન મેં મૌત વાકેઅ હુઈ તો ઉસ કી નમાઝે જનાઝા મેં ના બાલિગ કી દુઆ પઢેંગે. (جوهره ص ۱۳۸ غنیه ص ۵۸۷) જિસ ને ખુદકુશી કી ઉસ કી નમાઝે જનાઝા પઢી જાએગી. (دُرْمُخْتَار ج ۳ ص ۱۲۷)

મુદા બચ્ચે કે અહકામ

મુસલ્માન કા બચ્ચા ઝિન્દા પૈદા હુવા યા'ની અક્સર હિસ્સા બાહર હોને કે વક્ત ઝિન્દા થા ફિર મર ગયા તો ઉસ કો ગુસ્લ વ કફન દેંગે ઓર ઉસ કી નમાઝ પઢેંગે, વરના ઉસે વૈસે હી નહલા કર એક કપડે મેં લપેટ કર દફન કર દેંગે. ઇસ કે લિયે સુન્નત કે મુતાબિક ગુસ્લ વ કફન નહીં હૈ ઓર નમાઝ ભી ઇસ કી નહીં પઢી જાએગી. સર કી તરફ સે અક્સર કી મિકદાર સર સે લે કર સીને તક હૈ. લિહાઝા અગર ઇસ કા સર બાહર હુવા થા ઓર ચીખતા થા મગર સીને તક નિકલને સે પહલે હી ફૌત હો ગયા તો ઉસ કી નમાઝ નહીં પઢેંગે. પાઉ કી જાનિબ સે અક્સર કી મિકદાર કમર તક હૈ. બચ્ચા ઝિન્દા પૈદા હુવા યા મુદા યા કચ્ચા ગિર ગયા ઉસ કા નામ રખા જાએ ઓર વોહ ક્રિયામત કે દિન ઉઠાયા જાએગા.

(دُرْمُخْتَار وَرْدُ الْمُخْتَار ج ۳ ص ۱۰۲-۱۰۴) બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 841)

જનાઝે કો કન્ધા દેને કા સવાબ

હદીસે પાક મેં હૈ : “જો જનાઝે કો ચાલીસ કદમ લે કર ચલે ઉસ કે ચાલીસ કબીરા ગુનાહ મિટા દિયે જાએંગે.” નીઝ હદીસ શરીફ મેં હૈ :

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّيَ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : મુઝ પર દુરુદ શરીફ પઢો અલ્લાહ ઁ وَحْدَهُ تَعَالَى પર રહમત ભેજેગા. (ابن عمر)

બા'દ ઈજાઝત કી હાજત નહીં.

(عالمگیری ج ۱ ص ۱۶۵)

કયા શોહર બીવી કે જનાળે કો કન્ધા દે સકતા હૈ ?

શોહર અપની બીવી કે જનાઝે કો કન્ધા ભી દે સકતા હૈ, કબ્ર મેં ભી ઉતાર સકતા હૈ ઓર મુંહ ભી દેખ સકતા હૈ. સિર્ફ ગુસ્લ દેને ઓર બિલા હાઈલ બદન કો ઘૂને કી મુમા-ન-અત હૈ. ઓરત અપને શોહર કો ગુસ્લ દે સકતી હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 812, 813)

મુસ્તદ કી નમાએ જનાળા કા હુકમે શર-ઈ

મુરતદ ઔર કાફિર કે જનાઝે કા એક હી હુકમ હૈ. મઝહબ તબ્દીલ કર કે ઈસાઈ (ક્રિસ્ચેન) હોને વાલે કા જનાઝા પઢને વાલે કે બારે મેં કિયે ગએ એક સુવાલ કા જવાબ દેતે હુએ સચ્ચિદી આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નાત, મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફતાવા ર-ઝવિયા જિલ્દ 9 સફહા 170 પર ઈર્શાદ ફરમાતે હૈં : અગર બ સુબૂતે શર-ઈ સાબિત હો, કે મચ્ચિત “عِيَادُ بِاللَّهِ” (યા'ની ખુદા કી પનાહ) તબ્દીલે મઝહબ કર કે ઈસાઈ (ક્રિસ્ચેન) હો ચુકા થા તો બેશક ઉસ કે જનાઝે કી નમાઝ ઔર મુસલમાનોં કી તરહ ઈસ કી તજહીઝો તક્ફીન સબ હરામે કત્ઈ થી. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى (અલ્લાહ તઆલા ફરમાતા હૈ)

وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَّتَّ

أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهٖ ط

(پ ۱۰، التوبہ: ۸۴)

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઓર ઉન
મેં સે કિસી કી મચ્ચિત પર કત્મી નમાઝ
ન પઢના ઓર ન ઉસ કી કબ્ર પર ખડે
હોના.

મગર નમાઝ પઢને વાલે અગર ઉસ કી નસરાનિયત (યા'ની

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર કસરત સે દુરૂદે પાક પઢો બેશક તુમ્હારા મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના તુમ્હારે ગુનાહોં કે લિયે મઝિરત હૈ. (મુસ્નદ)

કિસ્ચેન હોને) પર મુત્તલઅ ન થે ઔર બર બિનાએ ઇલ્મે સાબિક (યા'ની પિછલી મા'લૂમાત કે સબબ) ઉસે મુસલ્માન સમઝતે થે ન ઉસ કી તજહીઝો તક્ફીન વ નમાઝ તક ઉન કે નઝદીક ઉસ શખ્સ કા નસરાની (યા'ની કિસ્ચેન) હો જાના સાબિત હુવા, તો ઇન અફઆલ મેં વોહ અબ ભી મા'ઝૂર વ બે કુસૂર હેં કે જબ ઉન કી દાનિસ્ત (યા'ની મા'લૂમાત) મેં વોહ મુસલ્માન થા, ઉન પર યેહ અફઆલ બજા લાને બ ઝો'મે ખુદ શરઅન લાઝિમ થે, હાં અગર યેહ ભી ઉસ કી ઇસાઈય્યત સે ખબરદાર થે ફિર નમાઝ વ તજહીઝો તક્ફીન કે મુર-તકિબ હુએ કત્અન સખ્ત ગુનહગાર ઔર વબાલે કબીરા મેં ગિરિફતાર હુએ, જબ તક તૌબા ન કરેં નમાઝ ઉન કે પીછે મકરૂહ. મગર મુઆ-મ-લએ મુરતદીન ફિર ભી બરત્ના જાઈઝ નહીં કે યેહ લોગ ભી ઇસ ગુનાહ સે કાફિર ન હોંગે. હમારી શર-એ મુતહ્દર સિરાતે મુસ્તકીમ હૈ, ઇફરાતો તફરીત (યા'ની હદે એ'તિદાલ સે બઢાના ઘટાના) કિસી બાત મેં પસન્દ નહીં ફરમાતી, અલબત્તા અગર સાબિત હો જાએ કે ઉન્હોં ને ઉસે નસરાની જાન કર ન સિર્ફ બ વજહે હમાકત વ જહાલત કિસી ગ-રઝે દુન્યવી કી નિયત સે બલ્કે ખુદ ઇસે બ વજહે નસરાનિયત મુસ્તહિકે તા'ઝીમ વ કાબિલે તજહીઝો તક્ફીન વ નમાઝે જનાઝા તસવ્વુર કિયા તો બેશક જિસ જિસ કા ઐસા ખયાલ હોગા વોહ સબ ભી કાફિર વ મુરતદ હેં ઔર ઉન સે વોહી મુઆ-મલા બરત્ના વાજિબ જો મુરતદીન સે બરતા જાએ.

(ફતાવા ર-ઝવિયા)

અલ્લાહ તબા-ર-ક વ તઆલા પારહ 10 સૂ-રતુતૌબહ કી આયત નમ્બર 84 મેં ઇશાદિ ફરમાતા હૈ :

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો મુઝ પર એક દુરુદ શરીફ પઢતા હૈ અલ્લાહ عزوجل ઉસ કે લિયે એક કીરાત અજ લખતા હૈ ઓર કીરાત ઉદુદ પહાડ જિતના હૈ. (મુવાઝઝ)

وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ
أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ
كُفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا
وَهُمْ فَاسِقُونَ ﴿١٣﴾

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઓર ઉન
મેં સે કિસી કી મયિત પર કભી નમાઝ
ન પઢના ઓર ન ઉસ કી કબ્ર પર ખડે
હોના બેશક વોહ અલ્લાહ વ રસૂલ સે
મુન્કિર હુએ ઓર ફિસ્ક (કુફર) હી મેં મર
ગએ.

સદરુલ અફઝિલ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના સય્યિદ મુહમ્મદ
નઈમુદ્દીન મુરાદઆબાદી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْإِهْدَى ઈસ આયત કે તહત ફરમાતે
હેં : ઈસ આયત સે સાબિત હુવા કે કાફિર કે જનાઝે કી નમાઝ કિસી
હાલ મેં જાઈઝ નહીં ઓર કાફિર કી કબ્ર પર દફન વ ઝિયારત કે લિયે
ખડે હોના ભી મમ્નૂઅ હૈ. (ખઝાઈનુલ ઈરફાન, સ. 376)

હઝરતે સય્યિદુના જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا સે
રિવાયત હૈ કે સરદારે મક્કએ મુકર્રમા, સરકારે મદીનએ મુનવ્વરહ
صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઈશાદ ફરમાયા : અગર વોહ બીમાર પડે તો પૂછને
ન જાઓ, મર જાએ તો જનાઝે મેં હાઝિર ન હો. (ઈબ્ન માજે ૧૦૪૭૦ હદિથ ૧૨)

**“મદીના” કે પાંચ હુરુફ કી નિસ્બત સે
જનાઝે કે મુ-તઅલ્લિક પાંચ મ-દની ફૂલ
“ફુલાં મેરી નમાઝ પઢાએ” ઐસી વસિયત કા હુકમ**

﴿1﴾ મયિત ને વસિયત કી થી કે મેરી નમાઝ ફુલાં પઢાએ યા
મુઝે ફુલાં શખ્સ ગુસ્લ દે તો યેહ વસિયત બાતિલ હૈ યા’ની ઈસ વસિયત
સે (મરને વાલે કે) વલી (યા’ની સર પરસ્ત) કા હક જાતા ન રહેગા, હાં વલી
કો ઈખ્તિયાર હૈ કે ખુદ ન પઢાએ ઉસ સે પઢવા દે. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ.

કરમાને મુસ્તફા : صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : જિસ ને કિતાબ મેં મુઝ પર દુરૂદ પાક લિખા તો જબ તક મેરા નામ ઉસ મેં રહેગા ફિરિશ્તે ઉસ કે લિયે ઇસ્તિઝ્કાર કરતે રહેંગે. (ખુદા)

837, وغيره ۱۶۳ (عالمگیری ج ۱ ص ۸۳۷) अगर किसी मुत्तकी जुहुर्ग या आलिम के बारे में वसियत की हो तो वु-रसा को याहिये के इस पर अमल करें.

ઇમામ મય્યિત કે સીને કી સીધ મેં ખડા હો

﴿2﴾ મુસ્તહબ યેહ હૈ કે મય્યિત કે સીને કે સામને ઇમામ ખડા હો ઔર મય્યિત સે દૂર ન હો મય્યિત ખ્વાહ મર્દ હો યા ઔરત બાલિગ હો યા ના બાલિગ, યેહ ઉસ વક્ત હૈ કે એક હી મય્યિત કી નમાઝ પઢાની હો ઔર अगर यन्द् હોં તો એક કે સીને કે મુકાબિલ (યા'ની સામને) ઔર કરીબ ખડા હો. (دُرْمُخْتَار و دُرْمُخْتَار ج ۳ ص ۱۳۴)

નમાઝે જનાઝા પટે બિગૈર દફ્ન દિયા તો ?

﴿3﴾ મય્યિત કો બિગૈર નમાઝ પટે દફ્ન કર દિયા ઔર મિટ્ટી ભી દે દી ગઈ તો અબ ઉસ કી કબ્ર પર નમાઝ પઢે જબ તક ફટને કા ગુમાન ન હો, ઔર મિટ્ટી ન દી ગઈ હો તો નિકાલેં ઔર નમાઝ પઢ કર દફ્ન કરેં, ઔર કબ્ર પર નમાઝ પઢને મેં દિનોં કી કોઈ તા'દાદ મુકર્રર નહીં કે કિતને દિન તક પઢી જાએ, કે યેહ મૌસિમ ઔર ઝમીન ઔર મય્યિત કે જિસ્મ વ મરઝ કે ઇખ્તિલાફ સે મુખ્તલિફ હૈ, ગરમી મેં જલ્દ ફટેગા ઔર જાડે (યા'ની સર્દા) મેં બ-દેર (યા'ની દેર મેં), તર (યા'ની ગીલી) યા શોર (યા'ની ખારી) ઝમીન મેં જલ્દ, ખુશ્ક ઔર ગૈરે શોર મેં બ-દેર, ફર્બા (યા'ની મોટા) જિસ્મ જલ્દ, લાગર (યા'ની દુબલા પતલા) દેર મેં. (أَيْضاً ص ۱۴۶)

મકાન મેં દબે હુએ કી નમાઝે જનાઝા

﴿4﴾ કૂંએ મેં ગિર કર મર ગયા યા ઉસ કે ઊપર મકાન ગિર પડા ઔર મુર્દા નિકાલા ન જા સકા તો ઉસી જગહ ઉસ કી નમાઝ પઢેં, ઔર

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَتَّى يَلْقَى عَلَيْهِ وَاللهُ وَنَسَمُ : जिस ने मुझ पर एक बार दुरुदे पाक पढा अल्लाह उस पर दस रહमतें बेजता है. (مسلم)

દરિયા મેં ડૂબ ગયા ઔર નિકાલા ન જા સકા તો ઉસ કી નમાઝ નહીં હો સકતી કે મય્યિત કા મુસલ્લી (યા'ની નમાઝ પઢને વાલે) કે આગે હોના મા'લૂમ નહીં.

(رَدُّ الْمُحْتَار ج ۳ ص ۱۶۷)

નમાઝે જનાઝા મેં તા'દાદ બઢાને કે લિયે તાખીર

﴿5﴾ જુમુઆ કે દિન કિસી કા ઇન્તિકાલ હુવા તો અગર જુમુઆ સે પહલે તજહીઝો તક્ફીન હો સકે તો પહલે હી કર લેં, ઇસ ખયાલ સે રોક રખના કે જુમુઆ કે બા'દ મજમઅ ઝિયાદા હોગા મકરૂહ હૈ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 840, 173, رَدُّ الْمُحْتَار ج ۳ ص ۱۶۳)

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ط

બાલિગ કી નમાઝે જનાઝા સે કબલ

યેહ એ'લાન કીજિયે

મહૂમ કે અઝીઝ વ અહબાબ તવજજોહ ફરમાએં ! મહૂમ ને અગર ઝિન્દગી મેં કભી આપ કી દિલ આઝારી યા હક ત-લફી કી હો યા આપ કે મકરૂહ હોં તો ઇન કો રિઝાએ ઇલાહી કે લિયે મુઆફ કર દીજિયે, اِنَّ شَاءَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ મહૂમ કા ભી ભલા હોગા ઔર આપ કો ભી સવાબ મિલેગા. નમાઝે જનાઝા કી નિયત ઔર ઇસ કા તરીકા ભી સુન લીજિયે. “મેં નિયત કરતા હૂં ઇસ જનાઝે કી નમાઝ કી, વાસિતે અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કે, દુઆ ઇસ મય્યિત કે લિયે પીછે ઇસ ઇમામ કે.” અગર યેહ અલ્ફાઝ યાદ ન રહેં તો કોઈ હરજ નહીં, આપ કે દિલ મેં યેહ નિયત હોની ઝરૂરી હૈ કે “મેં ઇસ મય્યિત કી નમાઝે જનાઝા પઢ રહા હૂં” જબ ઇમામ સાહિબ “اَللّٰهُ اَكْبَرُ” કહેં તો કાનોં તક હાથ ઉઠાને કે બા'દ “اَللّٰهُ اَكْبَرُ” કહતે હુએ ફૌરન હરબે મા'મૂલ નાફ કે નીચે બાંધ

કરમાને મુસ્તકા : صلى الله تعالى عليه وسلم જો શપ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (بخاری)

લીજિયે ઔર સના પઢિયે. દૂસરી બાર ઇમામ સાહિબ “الله أكبر” કહે તો આપ બિગૈર હાથ ઉઠાએ “الله أكبر” કહિયે, ફિર નમાઝ વાલા દુરુદે ઇબ્રાહીમ પઢિયે. તીસરી બાર ઇમામ સાહિબ “الله أكبر” કહે તો આપ બિગૈર હાથ ઉઠાએ “الله أكبر” કહિયે ઔર બાલિગ કે જનાઝે કી દુઆ પઢિયે¹ જબ ચૌથી બાર ઇમામ સાહિબ “الله أكبر” કહે તો આપ “الله أكبر” કહ કર દોનોં હાથોં કો ખોલ કર લટકા દીજિયે ઔર ઇમામ સાહિબ કે સાથ કાઈદે કે મુતાબિક સલામ ફેર દીજિયે.

એક યુપ સો¹⁰⁰ સુખ

ગમે મદીના, બકીઅ,
મગ્ફિરત ઔર બે
હિસાબ જન્નતુલ
ફિરદૌસ મેં આકા
કે પડોસ કા તાલિબ

25 મુહર્રમુલ હરામ 1435 સિ.હિ.
30-11-2013

સવાબ કમાને કા મ-દની મૌકઅ

જનાઝે કે ઇન્તિઝાર મેં જહાં લોગ જમ્અ હોં વહાં ઇસ રિસાલે સે દર્સ દે કર ખૂબ સવાબ કમાઈયે. નીઝ અપને મર્દૂમીન કે ઇસાલે સવાબ કે લિયે એસે મૌકઅ પર જનાઝે કે જુલૂસ મેં યા તા’ઝિયત કે લિયે જમ્અ હોને વાલોં મેં યેહ રિસાલા તકસીમ ફરમાઈયે.

¹ : अगर ना बालिग या ना बालिगा का जनाजा हो तो उस की दुआ पढ़ने का अे’लान कीजिये.

قُلْ

الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

بِقِيَمَةٍ

ईमानी जुम्मा

ઇસ રિસાલે મેં....

દસ દિન તક બલાઓં સે હિફાજત

200 સાલ કી ઈબાદત કા સવાબ

ગુસ્લે જુમ્મા કા વક્ત

ગરીબોં કા હજ

રૂહેં જમ્મ હોતી હેં

પહલી અઝાન હોતે હી કારોબાર ના જાઈઝ

દસ હઝાર બરસ કે રોઝોં કા સવાબ

વરક ઉલટિયે....

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ફેઝાને જુમુઆ

શૈતાન સુસ્તી દિલાએગા મગર આપ યેહ રિસાલા
(25 સફહાત) પૂરા પઢ કર ઇમાન તાઝા કીજિયે.

જુમુઆ કો દુરુદ શરીફ પઢને કી ફઝીલત

નબિયોં કે સુલ્તાન, રહમતે આ-લમિય્યાન, સરદારે દો જહાન,
મહબૂબે રહમાન صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા ફરમાને બ-ર-કત નિશાન હૈ :
જિસ ને મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દો સો²⁰⁰ બાર દુરુદે પાક પઢા (ઉસ કે દો સો²⁰⁰
સાલ કે ગુનાહ મુઆફ હોંગે. (جَمْعُ الْجَوَامِعِ لِلْسِّيُوطِيِّ ج ٧ ص ١٩٩ حدیث ٢٢٣٠٣)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! હમ કિતને ખુશ નસીબ હૈં કે

અલ્લાહ તબા-ર-ક વ તઆલા ને અપને પ્યારે હબીબ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم
કે સદકે હમે જુમુઅતુલ મુબારક કી ને'મત સે સરફરાઝ ફરમાયા. અફસોસ !
હમ ના કદરે જુમુઆ શરીફ કો ભી આમ દિનોં કી તરહ ગફલત મેં
ગુઝાર દેતે હૈં હાલાંકે જુમુઆ યૌમે ઈદ હૈ, જુમુઆ સબ દિનોં કા
સરદાર હૈ, જુમુઆ કે રોઝ જહન્નમ કી આગ નહીં સુલગાઈ જાતી,
જુમુઆ કી રાત દોઝખ કે દરવાઝે નહીં ખુલતે, જુમુઆ કો બરોઝે
કિયામત દુલ્હન કી તરહ ઉઠાયા જાએગા, જુમુઆ કે રોઝ મરને
વાલા ખુશ નસીબ મુસલ્માન શહીદ કા રુત્બા પાતા ઔર અઝાબે

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ : जिस نے मुझ पर एक बार दुरुदे पाक पढा अल्लाह उस पर दस रहमते बेजता है. (مسلم)

કબ્રા સે મહફૂઝ હો જાતા હૈ. મુફ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ کے ફરમાન કે મુતાબિક, જુમુઆ કો હજ હો તો ઉસ કા સવાબ સત્તર⁷⁰ હજ કે બરાબર હૈ, જુમુઆ કી એક નેકી કા સવાબ સત્તર ગુના હૈ. (ચૂંકે જુમુઆ કા શરફ બહુત ઝિયાદા હૈ લિહાઝા) જુમુઆ કે રોઝ ગુનાહ કા અઝાબ ભી સત્તર ગુના હૈ.

(મુલખ્ખસ અઝ મિરઆત, જિ. 2, સ. 323, 325, 336)

જુમુઅતુલ મુબારક કે ફઝાઈલ કે તો ક્યા કહને ! અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ને જુમુઆ કે મુ-તઅલ્લિક એક પૂરી સૂરત “સૂ-રતુલ જુમુઅહ” નાઝિલ ફરમાઈ હૈ જો કે કુરઆને કરીમ કે 28વેં પારે મેં જગમગા રહી હૈ. અલ્લાહ તબા-ર-ક વ તઆલા સૂ-રતુલ જુમુઅહ કી આયત નમ્બર 9 મેં ઈશાદિ ફરમાતા હૈ :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا دُعِيَ
لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا
إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ۚ ذَلِكُمْ
خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ①

તર-જ-મએ કન્જુલ ઈમાન : ઐ ઈમાન વાલો ! જબ નમાઝ કી અઝાન હો જુમુઆ કે દિન તો અલ્લાહ કે ઝિક કી તરફ દૌડો ઓર ખરીદ વ ફરોખ્ત છોડ દો, યેહ તુમ્હારે લિયે બેહતર હૈ અગર તુમ જાનો.

આકા ﷺ ને પહલા જુમુઆ કબ અદા ફરમાયા

સદરુલ અફાઝિલ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના સય્યિદ મુહમ્મદ નઈમુદીન મુરાદઆબાદી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْهَادِي ફરમાતે હૈં : હુઝૂર عَلَيْهِ السَّلَام જબ હિજરત કર કે મદીનએ તથિબા તશરીફ લાએ તો 12 રબીઉલ અવ્વલ (622 સિ.ઈ.) રોઝે દો² શમ્બા (યા'ની પીર શરીફ) કો યાશત કે

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો શખ્સ મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્મત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (ખૂત્રા)

વક્ત મકામે કુબા મેં ઇકામત ફરમાઈ. દો² શમ્બા (યા'ની પીર શરીફ) સેહ શમ્બા (યા'ની મંગલ) ચહાર શમ્બા (યા'ની બુધ) પંજ શમ્બા (યા'ની જુમા'રાત) યહાં કિયામ ફરમાયા ઓર મસ્જિદ કી બુન્યાદ રખી. રોઝે જુમુઆ મદીનએ તયિબા કા અઝ્મ ફરમાયા. બની સાલિમ ઇબ્ને ઓફ કે બત્ને વાદી મેં જુમુઆ કા વક્ત આયા ઉસ જગહ કો લોગોં ને મસ્જિદ બનાયા. સયિદે આલમ ﷺ ને વહાં જુમુઆ અદા ફરમાયા ઓર ખુતબા ફરમાયા. (ખજાઈનુલ ઇસ્કાન, સ. 884)

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ આજ ભી ઉસ જગહ પર શાનદાર “મસ્જિદે જુમુઆ” કાઈમ હૈ ઓર ઝાઈરીન હુસૂલે બ-ર-કત કે લિયે ઉસ કી ઝિયારત કરતે ઓર વહાં નવાફિલ અદા કરતે હૈં.

જુમુઆ કે મા'ના

મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફતી અહમદ યાર ખાન ﷺ ફરમાતે હૈં : ચૂંકે ઇસ દિન મેં તમામ મખ્લૂકાત વુજૂદ મેં મુજતમઅ (યા'ની ઇકદ્દી) હુઈ, કે તક્મીલે ખલ્ક ઇસી દિન હુઈ નીઝ હઝરતે આદમ ﷺ કી મિટ્ટી ઇસી દિન જમ્અ હુઈ નીઝ ઇસ દિન મેં લોગ જમ્અ હો કર નમાઝે જુમુઆ અદા કરતે હૈં, ઇન વુજૂહ સે ઇસે જુમુઆ કહતે હૈં. ઇસ્લામ સે પહલે અહલે અરબ ઇસે અરુબહ કહતે થે.

(મિરઆતુલ મનાજ્જહ, જિ. 2, સ. 317)

સરકાર ﷺ ને ફુલ કિતને જુમુએ અદા ફરમાએ ?

મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફતી અહમદ યાર ખાન ﷺ ફરમાતે હૈં : નબિયે કરીમ ﷺ ને

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ક હુવા ઓર ઉસ ને મુઝ પર દુરુદે પાક ન પઢા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઉન્ન)

તકરીબન પાંચ સો જુમુએ પઢે હૈં ઇસ લિયે કે જુમુઆ બા'દે હિજરત શુરૂઆ હુવા જિસ કે બા'દ દસ સાલ આપ ﷺ કી ઝાહિરી જિન્દગી શરીફ રહી ઇસ અર્સે મેં જુમુએ ઇતને હી હોતે હૈં.

(મિરઆત, જિ. 2, સ. 346, 1410 تحت الحديث ج 4 ص 190)

તીન જુમુએ સુસ્તી સે છોડે ઉસ કે દિલ પર મોહર

અલ્લાહ કે મહબૂબ, દાનાએ ગુયૂબ, મુનઝઝહુન અનિલ ઉયૂબ ﷺ ફરમાને ઇબ્રત નિશાન હૈ : “જો શખ્સ તીન³ જુમુઆ (કી નમાઝ) સુસ્તી કે સબબ છોડે અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઉસ કે દિલ પર મોહર કર દેગા.”

(સુન્નિ ટિરમ્ઝી જ 2 વ 38 حدیث 500)

જુમુઆ ફર્જે ઐન હૈ ઓર ઇસ કી ફર્જિયત ઝોહર સે ઝિયાદા મુઅક્કદ (યા'ની તાકીદી) હૈ ઓર ઇસ કા મુન્કિર (યા'ની ઇન્કાર કરને વાલા) કાફિર હૈ. (દુર્મુખ્તાર જ 3 વ 5)

જુમુઆ કે ઇમામા કી ફઝીલત

સરકારે મદીના, સુલ્તાને બા કરીના, કરારે કલ્બો સીના, ફૈઝ ગાન્જના ﷺ કા ઇશાદિ રહમત બુન્યાદ હૈ : “બેશક અલ્લાહ તઆલા ઓર ઉસ કે ફિરિશ્તે જુમુઆ કે દિન ઇમામા બાંધને વાલોં પર દુરુદ ભેજતે હૈં.”

(મજ્મે'રૌઆદ જ 2 વ 394 حدیث 3075)

શિફા દાખિલ હોતી હૈ

હઝરતે હુમૈદ બિન અબ્દુર્રહમાન رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا અપને વાલિદ સે રિવાયત કરતે હૈં કે ફરમાયા : “જો શખ્સ જુમુઆ કે દિન અપને નાખુન કાટતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસ સે બીમારી નિકાલ કર શિફા

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર દસ મરતબા સુબહ ઔર દસ મરતબા શામ દુરૂદે પાક પઢા (ઉસે કિયામત કે દિન મેરી શફાઅત મિલેગી. (مَرْفُوعٌ))

દાખિલ કર દેતા હૈ.”

(مُصَنَّف ابن أبي شَيْبَةَ ج ٢ ص ٦٥)

દસ દિન તક બલાઓં સે હિફઝત

સદરુશશરીઅહ, બદરુત્તરીકહ મૌલાના અમજદ અલી આ'ઝમી
 ﷺ ફરમાતે હૈં, હદીસે પાક મેં હૈ : જો જુમુઆ કે રોઝ નાખુન
 તરશ્વાએ અલ્લાહ તઆલા ઉસ કો દૂસરે જુમુએ તક બલાઓં સે મહફૂઝ
 રખેગા ઔર ત્રીન³ દિન ઝાઈદ યા'ની દસ¹⁰ દિન તક. એક રિવાયત મેં યેહ
 ભી હૈ કે જો જુમુઆ કે દિન નાખુન તરશ્વાએ તો રહમત આએગી ગુનાહ
 જાઓંગે. (બહારે શરીઅત, હિસ્સા : 16, સ. 226, ٦٦٩٠٦٦٨ ص ٩٦)

રિઝ્ક મેં તંગી કા એક સબબ

સદરુશશરીઅહ, બદરુત્તરીકહ હઝરતે મૌલાના મુહમ્મદ અમજદ
 અલી આ'ઝમી ﷺ ફરમાતે હૈં : જુમુઆ કે દિન નાખુન
 તરશ્વાના મુસ્તહબ હૈ, હાં અગર ઝિયાદા બઢ ગએ હોં તો જુમુઆ કા
 ઇન્તિઝાર ન કરે કે નાખુન બડા હોના અચ્છા નહીં ક્યૂંકે નાખુનોં કા
 બડા હોના તંગિયે રિઝ્ક કા સબબ હૈ.

(બહારે શરીઅત, હિસ્સા : 16, સ. 225)

ફિરિશ્તે ખુશ નસીબોં કે નામ લિખતે હૈં

મુસ્તફા જાને રહમત, શમ્મે બઝમે હિદાયત, નોશએ બઝમે
 જન્નત, મમ્બએ જૂદો સખાવત, સરાપા ફઝલો રહમત
 ﷺ કા ઇશાદિ રહમત બુન્યાદ હૈ : “જબ જુમુઆ કા
 દિન આતા હૈ તો મસ્જિદ કે દરવાઝે પર ફિરિશ્તે આને વાલે કો લિખતે હૈં,
 જો પહલે આએ ઉસ કો પહલે લિખતે હૈં, જલ્દી આને વાલા ઉસ શખ્સ કી

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِس کے پاس میرا ٹિક ڈوا اور اُس نے مُوڑ پر دُرُود شَرِیف نہ پढا اُس نے جفّا کِی. (عمر الزرق)

તરહ હૈ જો અલ્લાહ તઆલા કી રાહ મેં એક ઊંટ સ-દકા કરતા હૈ, ઓર ઉસ કે બા'દ આને વાલા ઉસ શખ્સ કી તરહ હૈ જો એક ગાય સ-દકા કરતા હૈ, ઉસ કે બા'દ વાલા ઉસ શખ્સ કી મિસ્લ હૈ જો મેંઢા સ-દકા કરે, ફિર ઉસ કી મિસ્લ હૈ જો મુર્ગી સ-દકા કરે, ફિર ઉસ કી મિસ્લ હૈ જો અન્ડા સ-દકા કરે ઓર જબ ઈમામ (ખુત્બે કે લિયે) બેઠ જાતા હૈ તો વોહ આ'માલ નામોં કો લપેટ લેતે હેં ઓર આ કર ખુત્બા સુનતે હેં."

(صَحِيحُ بُخَارِي ج ١ ص ٣١٩ حديث ٩٢٩)

મુફ્ફિસિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન ﷺ ફરમાતે હેં : બા'ઝ ઉ-લમા ને ફરમાયા કે મલાએકા જુમુઆ કી તુલૂએ ફજ સે ખડે હોતે હેં, બા'ઝ કે નઝદીક આફતાબ ચમકને સે, મગર હક યેહ હૈ કે સૂરજ ઢલને (યા'ની ઈબ્તિદાએ વક્તે ઝોહર) સે શુરૂઅ હોતે હેં ક્યૂંકે ઉસી વક્ત સે વક્તે જુમુઆ શુરૂઅ હોતા હૈ, મા'લૂમ હુવા કે વોહ ફિરિશ્તે સબ આને વાલોં કે નામ જાનતે હેં, ખયાલ રહે કે અગર અવ્વલન સો¹⁰⁰ આદમી એક સાથ મસ્જિદ મેં આએ તો વોહ સબ અવ્વલ હેં.

(મિરઆત, જિ. 2, સ. 335)

પહલી સદી મેં જુમુઆ કા જઝબા

હુજ્જતુલ ઈસ્લામ હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી ﷺ ફરમાતે હેં : પહલી સદી મેં સ-હરી કે વક્ત ઓર ફજ કે બા'દ રાસ્તે લોગોં સે ભરે હુએ દેખે જાતે થે, વોહ ચરાગ લિયે હુએ (નમાઝે જુમુઆ કે લિયે) જામેઅ મસ્જિદ કી તરફ જાતે ગોયા ઈદ કા દિન હો, હત્તા કે યેહ (યા'ની નમાઝે જુમુઆ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જો મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દુરૂદ શરીફ પઢેગા મેં કિયામત કે દિન ઉસ કી શફાઅત કરૂંગા. (કઝેબાલ)

કે લિયે જલ્દી જાને કા) સિદ્ધિલા ખત્મ હો ગયા. પસ કહા ગયા કે ઇસ્લામ મેં જો પહલી બિદ્અત ઝાહિર હુઈ વોહ જામેઅ મસ્જિદ કી તરફ જલ્દી જાના છોડના હૈ. અફસોસ ! મુસલ્માનોં કો કિસી તરહ યહૂદિયોં સે હયા નહીં આતી કે વોહ લોગ અપની ઇબાદત ગાહોં કી તરફ હફતે ઔર ઇતવાર કે દિન સુબહ સવેરે જાતે હૈં નીઝ તલબ ગારાને દુન્યા ખરીદ વ ફરોખ્ત ઔર હુસૂલે નફ્એ દુન્યવી કે લિયે સવેરે સવેરે બાઝારોં કી તરફ ચલ પડતે હૈં તો આખિરત તલબ કરને વાલે ઇન સે મુકાબલા ક્યૂં નહીં કરતે ! (احياء العلوم ج ۱ ص ۲۴۶) જહાં જુમુઆ પઢા જાતા હૈ ઉસ કો “જામેઅ મસ્જિદ” બોલતે હૈં.

ગરીબોં કા હજ

હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا સે રિવાયત હૈ કે સરકારે નામદાર, બિ ઇઝને પરવરદ ગાર દો² આલમ કે માલિકો મુખ્તાર, શહન્શાહે અબરાર صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઇશાદિ ફરમાયા : الْجُمُعَةُ حَرٌّ الْمَسَاكِينُ યા'ની જુમુઆ કી નમાઝ મસાકીન કા હજ હૈ. ઔર દૂસરી રિવાયત મેં હૈ કે الْجُمُعَةُ حَرٌّ الْفُقَرَاءُ યા'ની જુમુઆ કી નમાઝ ગરીબોં કા હજ હૈ.

(جَمْعُ الْجَوَامِعِ لِلْسِّيُوطِيِّ ج ۴ ص ۸۴ حديث ۱۱۱۰/۸/۱۱۱۰)

જુમુઆ કે લિયે જલ્દી નિકલના હજ હૈ

અલ્લાહ عَلَّ وَجَل કે પ્યારે રસૂલ, રસૂલે મકબૂલ, સય્યિદહ આમિના صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કે ગુલશન કે મહક્તે ફૂલ રَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا ને ઇશાદિ ફરમાયા : “બિલા શુબા તુમ્હારે લિયે હર જુમુઆ કે દિન મેં એક હજ ઔર

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર દુરુદે પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમ્હારે લિયે તહારત હૈ. (અબુ-યીસ)

એક ઉમ્રહ મૌજૂદ હૈ, લિહાઝા જુમુઆ કી નમાઝ કે લિયે જલ્દી નિકલના હજ હૈ ઓર જુમુઆ કી નમાઝ કે બા'દ અસ્ર કી નમાઝ કે લિયે ઇન્તિઝાર કરના ઉમ્રહ હૈ.” (السَّنُّ الْكُبْرَى لِلْبَيْهَقِيِّ ج ٣ ص ٣٤٢ حديث ٥٩٥٠)

હજ વ ઉમ્રહ કા સવાબ

હુજ્જતુલ ઇસ્લામ હઝરતે સચ્ચિદ્ધના ઇમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَالِي ફરમાતે હેં : (નમાઝે જુમુઆ કે બા'દ) અસ્ર કી નમાઝ પઢને તક મસ્જિદ હી મેં રહે ઓર અગર નમાઝે મગરિબ તક ઠહરે તો અફઝલ હૈ. કહા જાતા હૈ કે જિસ ને જામેઅ મસ્જિદ મેં (જુમુઆ અદા કરને કે બા'દ વહીં રુક કર) નમાઝે અસ્ર પઢી ઉસ કે લિયે હજ કા સવાબ હૈ ઓર જિસ ને (વહીં રુક કર) મગરિબ કી નમાઝ પઢી ઉસ કે લિયે હજ ઓર ઉમ્રે કા સવાબ હૈ.

(أَخْبَاهُ الظُّلُوم ج ١ ص ٢٤٩)

સબ દિનોં કા સરદાર

નબિયે મુઅઝ્ઝમ, રસૂલે મોહતરમ, સુલ્તાને ઝી હશમ, તાજદારે હરમ, સરાપા જૂદો કરમ ﷺ કા ફરમાને બા કરીના હૈ : જુમુઆ કા દિન તમામ દિનોં કા સરદાર હૈ ઓર અલ્લાહ عَزَّ وَجَلَّ કે નઝદીક સબ સે બડા હૈ ઓર વોહ અલ્લાહ عَزَّ وَجَلَّ કે નઝદીક ઈદુલ અઝ્હા ઓર ઈદુલ ફિત્ર સે બડા હૈ. ઇસ મેં પાંચ ખસલતેં હેં : **﴿1﴾** અલ્લાહ તઆલા ને ઇસી મેં આદમ (عليه السلام) કો પૈદા કિયા ઓર **﴿2﴾** ઇસી મેં ઝમીન પર ઉન્હેં ઉતારા ઓર **﴿3﴾** ઇસી મેં ઉન્હેં વફાત દી ઓર **﴿4﴾** ઇસ મેં એક સાઅત એસી હૈ કે બન્દા ઉસ વક્ત જિસ ચીઝ કા સુવાલ કરેગા

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : تُمْ جُلُوسًا عَلَى الْمُسْجِدِ يَوْمَ يُنْفَخُ الصُّورُ يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْكُمْ كِبَاؤُهُمْ مِنْ ذَلِكَ شَيْءٍ وَهُمْ فَسْفَهَاءُ (طه)

વોહ ઉસે દેગા જબ તક હરામ કા સુવાલ ન કરે ઔર ﴿5﴾ ઇસી દિન મેં કિયામત કાઈમ હોગી. કોઈ મુકર્રબ ફિરિશ્તા વ આસ્માન વ ઝમીન ઔર હવા વ પહાડ ઔર દરિયા ઐસા નહીં કે જુમુઆ કે દિન સે ડરતા ન હો.

(سُنَنِ ابْنِ مَاجَه ج ٢ ص ٨٤ حدیث ١٠٨٤)

જાનવરોં કા ખોડે કિયામત

એક ઔર રિવાયત મેં સરકારે મદીના ﷺ ને યેહ ભી ફરમાયા હૈ કે કોઈ જાનવર ઐસા નહીં કે જુમુઆ કે દિન સુબહ કે વક્ત આફતાબ નિકલને તક કિયામત કે ડર સે ચીખતા ન હો, સિવાએ આદમી ઔર જિન્ન કે.

(مَوْطَأُ إِمَامِ مَالِك ج ١ ص ١١٥ حدیث ٢٤٦٦)

દુઆ કબૂલ હોતી હૈ

સરકારે મક્કએ મુકર્રમા, સરદારે મદીનએ મુનવ્વરહ ﷺ કા ફરમાને ઇનાયત નિશાન હૈ : જુમુઆ મેં એક ઐસી ઘડી હૈ કે અગર કોઈ મુસલ્માન ઉસે પા કર ઉસ વક્ત અલ્લાહ ﷻ સે કુદૃ માંગે તો અલ્લાહ ﷻ ઉસ કો ઝરૂર દેગા ઔર વોહ ઘડી મુખ્તસર હૈ.

(صَحِيح مُسْلِم ج ٤ ص ٤٢٤ حدیث ٨٥٢)

અસર વ મગરિબ કે દરમિયાન ઢૂંડો

હુઝૂરે પુરનૂર, શાફેએ યૌમુન્નુશૂર ﷺ કા ફરમાને પુર સુરૂર હૈ : “જુમુઆ કે દિન જિસ સાઅત કી ખ્વાહિશ કી જાતી હૈ ઉસે અસર કે બા’દ સે ગુરૂબે આફતાબ તક તલાશ કરો.”

(سُنَنِ تِرْمِذِي ج ٢ ص ٣٠ حدیث ٤٨٩)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَسَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَابْنُ سَلَمٍ : जिस ने मुज पर दस मरतबा दुरुदे पाक पढा अल्लाह उंस पर सो रहमते नाज़िल फरमाता है. (طبرانی)

સાહિબે બહારે શરીઅત કા ઘશાઈ

હઝરતે સદરુશશરીઅહ મૌલાના મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'ઝમી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِی ફરમાતે હેં : કબૂલિય્યતે દુઆ કી સાઅતોં કે બારે મેં દો² કૌલ કવી હેં : ﴿1﴾ ઇમામ કે ખુત્બે કે લિયે બૈઠને સે ખત્મે નમાઝ તક ﴿2﴾ જુમુઆ કી પિછલી (યા'ની આખિરી) સાઅત.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 754)

કબૂલિય્યત કી ઘડી કૌન સી ?

મુફ્ફિસેરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْخَنَّان ફરમાતે હેં : રાત મેં રોઝાના કબૂલિય્યતે દુઆ કી સાઅત (યા'ની ઘડી) આતી હૈ મગર દિનોં મેં સિર્ફ જુમુઆ કે દિન. મગર યકીની તૌર પર યેહ નહીં મા'લૂમ કે વોહ સાઅત કબ હૈ, ગાલિબ યેહ કે દો² ખુત્બોં કે દરમિયાન યા મગરિબ સે કુછ પહલે. એક ઔર હદીસે પાક કે તહ્ત મુફ્તી સાહિબ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى ફરમાતે હેં : ઇસ સાઅત કે મુ-તઅલ્લિક ઉ-લમા કે ચાલીસ⁴⁰ કૌલ હેં, જિન મેં દો² કૌલ ઝિયાદા કવી હેં, એક દો² ખુત્બોં કે દરમિયાન કા, દૂસરા આફતાબ રૂબતે વક્ત કા.

(મિરઆત, જિ. 2, સ. 319, 320)

હિકાયત

હઝરતે સય્યિ-દતુના ફાતિ-મતુઝ્ઝહરા رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا ઉસ વક્ત ખુદ હુજરે મેં બૈઠતીં ઔર અપની ખાદિમા ફિઝ્ઝા رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا કો બાહર ખડા કરતીં, જબ આફતાબ રૂબને લગતા તો ખાદિમા આપ કો ખબર દેતીં, ઉસ કી ખબર પર સય્યિદહ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : जिस के पास मेरा जिक्र हो और वोह मुज पर दुरुद शरीफ न पढे तो वोह लोगों में से कन्जूस तरीन शम्स है. (अल्ज़ीर)

અપને હાથ દુઆ કે લિયે ઉઠાતી. (ઐઝન, સ. 320) બેહતર યેહ હૈ કે ઈસ સાઅત મેં (કોઈ) જામેઅ દુઆ માંગે જૈસે યેહ કુરઆની દુઆ : (તર-જ-મઅ ૧૨-૪-૪) رَبَّنَا إِنِّي أُلِيْتُ الذَّنْبَ حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَقَدْ آتَاكَ اللَّهُ الْبَرَّ (پ البقرة: ٢٠١) કન્જુલ ઈમાન : ઐ હમારે રબ હમેં દુન્યા મેં ભલાઈ દે ઔર હમેં આખિરત મેં ભલાઈ દે ઔર હમેં અઝાબે દોઝખ સે બચા) (મિરઆત, જિ. 2, સ. 325) દુઆ કી નિયત સે દુરુદ શરીફ ભી પઢ સકતે હેં કે દુરુદે પાક ભી અઝીમુશ્શાન દુઆ હૈ. અફઝલ યેહ હૈ કે દોનોં ખુત્બોં કે દરમિયાન બિગૈર હાથ ઉઠાએ બિલા ઝબાન હિલાએ દિલ મેં દુઆ માંગી જાએ.

હર જુમુઆ કો એક કરોડ 44 લાખ જહન્નમ સે આઝાદ

સરકારે મદીના صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા ફરમાને નજાત નિશાન હૈ : જુમુઆ કે દિન ઔર રાત મેં ચૌબીસ²⁴ ઘન્ટે હેં કોઈ ઘન્ટા એસા નહીં જિસ મેં અલ્લાહ તઆલા જહન્નમ સે છ⁶ લાખ આઝાદ ન કરતા હો, જિન પર જહન્નમ વાજિબ હો ગયા થા.

(مُسْنَدُ أَبِي يَعْلَى ج ٣ ص ٢٩١، ٢٣٥، ٢٤١، ٣٤٧، ٣٤٨، ٣٤٩، ٣٥٠، ٣٥١، ٣٥٢، ٣٥٣، ٣٥٤، ٣٥٥، ٣٥٦، ٣٥٧، ٣٥٨، ٣٥٩، ٣٦٠، ٣٦١، ٣٦٢، ٣٦٣، ٣٦٤، ٣٦٥، ٣٦٦، ٣٦٧، ٣٦٨، ٣٦٩، ٣٧٠، ٣٧١، ٣٧٢، ٣٧٣، ٣٧٤، ٣٧٥، ٣٧٦، ٣٧٧، ٣٧٨، ٣٧٩، ٣٨٠، ٣٨١، ٣٨٢، ٣٨٣، ٣٨٤، ٣٨٥، ٣٨٦، ٣٨٧، ٣٨٨، ٣٨٩، ٣٩٠، ٣٩١، ٣٩٢، ٣٩٣، ٣٩٤، ٣٩٥، ٣٩٦، ٣٩٧، ٣٩٨، ٣٩٩، ٤٠٠، ٤٠١، ٤٠٢، ٤٠٣، ٤٠٤، ٤٠٥، ٤٠٦، ٤٠٧، ٤٠٨، ٤٠٩، ٤١٠، ٤١١، ٤١٢، ٤١٣، ٤١٤، ٤١٥، ٤١٦، ٤١٧، ٤١٨، ٤١٩، ٤٢٠، ٤٢١، ٤٢٢، ٤٢٣، ٤٢٤، ٤٢٥، ٤٢٦، ٤٢٧، ٤٢٨، ٤٢٩، ٤٣٠، ٤٣١، ٤٣٢، ٤٣٣، ٤٣٤، ٤٣٥، ٤٣٦، ٤٣٧، ٤٣٨، ٤٣٩، ٤٤٠، ٤٤١، ٤٤٢، ٤٤٣، ٤٤٤، ٤٤٥، ٤٤٦، ٤٤٧، ٤٤٨، ٤٤٩، ٤٥٠، ٤٥١، ٤٥٢، ٤٥٣، ٤٥٤، ٤٥٥، ٤٥٦، ٤٥٧، ٤٥٨، ٤٥٩، ٤٦٠، ٤٦١، ٤٦٢، ٤٦٣، ٤٦٤، ٤٦٥، ٤٦٦، ٤٦٧، ٤٦٨، ٤٦٩، ٤٧٠، ٤٧١، ٤٧٢، ٤٧٣، ٤٧٤، ٤٧٥، ٤٧٦، ٤٧٧، ٤٧٨، ٤٧٩، ٤٨٠، ٤٨١، ٤٨٢، ٤٨٣، ٤٨٤، ٤٨٥، ٤٨٦، ٤٨٧، ٤٨٨، ٤٨٩، ٤٩٠، ٤٩١، ٤٩٢، ٤٩٣، ٤٩٤، ٤٩٥، ٤٩٦، ٤٩٧، ٤٩٨، ٤٩٩، ٥٠٠، ٥٠١، ٥٠٢، ٥٠٣، ٥٠٤، ٥٠٥، ٥٠٦، ٥٠٧، ٥٠٨، ٥٠٩، ٥١٠، ٥١١، ٥١٢، ٥١٣، ٥١٤، ٥١٥، ٥١٦، ٥١٧، ٥١٨، ٥١٩، ٥٢٠، ٥٢١، ٥٢٢، ٥٢٣، ٥٢٤، ٥٢٥، ٥٢٦، ٥٢٧، ٥٢٨، ٥٢٩، ٥٣٠، ٥٣١، ٥٣٢، ٥٣٣، ٥٣٤، ٥٣٥، ٥٣٦، ٥٣٧، ٥٣٨، ٥٣٩، ٥٤٠، ٥٤١، ٥٤٢، ٥٤٣، ٥٤٤، ٥٤٥، ٥٤٦، ٥٤٧، ٥٤٨، ٥٤٩، ٥٥٠، ٥٥١، ٥٥٢، ٥٥٣، ٥٥٤، ٥٥٥، ٥٥٦، ٥٥٧، ٥٥٨، ٥٥٩، ٥٦٠، ٥٦١، ٥٦٢، ٥٦٣، ٥٦٤، ٥٦٥، ٥٦٦، ٥٦٧، ٥٦٨، ٥٦٩، ٥٧٠، ٥٧١، ٥٧٢، ٥٧٣، ٥٧٤، ٥٧٥، ٥٧٦، ٥٧٧، ٥٧٨، ٥٧٩، ٥٨٠، ٥٨١، ٥٨٢، ٥٨٣، ٥٨٤، ٥٨٥، ٥٨٦، ٥٨٧، ٥٨٨، ٥٨٩، ٥٩٠، ٥٩١، ٥٩٢، ٥٩٣، ٥٩٤، ٥٩٥، ٥٩٦، ٥٩٧، ٥٩٨، ٥٩٩، ٦٠٠، ٦٠١، ٦٠٢، ٦٠٣، ٦٠٤، ٦٠٥، ٦٠٦، ٦٠٧، ٦٠٨، ٦٠٩، ٦١٠، ٦١١، ٦١٢، ٦١٣، ٦١٤، ٦١٥، ٦١٦، ٦١٧، ٦١٨، ٦١٩، ٦٢٠، ٦٢١، ٦٢٢، ٦٢٣، ٦٢٤، ٦٢٥، ٦٢٦، ٦٢٧، ٦٢٨، ٦٢٩، ٦٣٠، ٦٣١، ٦٣٢، ٦٣٣، ٦٣٤، ٦٣٥، ٦٣٦، ٦٣٧، ٦٣٨، ٦٣٩، ٦٤٠، ٦٤١، ٦٤٢، ٦٤٣، ٦٤٤، ٦٤٥، ٦٤٦، ٦٤٧، ٦٤٨، ٦٤٩، ٦٥٠، ٦٥١، ٦٥٢، ٦٥٣، ٦٥٤، ٦٥٥، ٦٥٦، ٦٥٧، ٦٥٨، ٦٥٩، ٦٦٠، ٦٦١، ٦٦٢، ٦٦٣، ٦٦٤، ٦٦٥، ٦٦٦، ٦٦٧، ٦٦٨، ٦٦٩، ٦٧٠، ٦٧١، ٦٧٢، ٦٧٣، ٦٧٤، ٦٧٥، ٦٧٦، ٦٧٧، ٦٧٨، ٦٧٩، ٦٨٠، ٦٨١، ٦٨٢، ٦٨٣، ٦٨٤، ٦٨٥، ٦٨٦، ٦٨٧، ٦٨٨، ٦٨٩، ٦٩٠، ٦٩١، ٦٩٢، ٦٩٣، ٦٩٤، ٦٩٥، ٦٩٦، ٦٩٧، ٦٩٨، ٦٩٩، ٧٠٠، ٧٠١، ٧٠٢، ٧٠٣، ٧٠٤، ٧٠٥، ٧٠٦، ٧٠٧، ٧٠٨، ٧٠٩، ٧١٠، ٧١١، ٧١٢، ٧١٣، ٧١٤، ٧١٥، ٧١٦، ٧١٧، ٧١٨، ٧١٩، ٧٢٠، ٧٢١، ٧٢٢، ٧٢٣، ٧٢٤، ٧٢٥، ٧٢٦، ٧٢٧، ٧٢٨، ٧٢٩، ٧٣٠، ٧٣١، ٧٣٢، ٧٣٣، ٧٣٤، ٧٣٥، ٧٣٦، ٧٣٧، ٧٣٨، ٧٣٩، ٧٤٠، ٧٤١، ٧٤٢، ٧٤٣، ٧٤٤، ٧٤٥، ٧٤٦، ٧٤٧، ٧٤٨، ٧٤٩، ٧٥٠، ٧٥١، ٧٥٢، ٧٥٣، ٧٥٤، ٧٥٥، ٧٥٦، ٧٥٧، ٧٥٨، ٧٥٩، ٧٦٠، ٧٦١، ٧٦٢، ٧٦٣، ٧٦٤، ٧٦٥، ٧٦٦، ٧٦٧، ٧٦٨، ٧٦٩، ٧٧٠، ٧٧١، ٧٧٢، ٧٧٣، ٧٧٤، ٧٧٥، ٧٧٦، ٧٧٧، ٧٧٨، ٧٧٩، ٧٨٠، ٧٨١، ٧٨٢، ٧٨٣، ٧٨٤، ٧٨٥، ٧٨٦، ٧٨٧، ٧٨٨، ٧٨٩، ٧٩٠، ٧٩١، ٧٩٢، ٧٩٣، ٧٩٤، ٧٩٥، ٧٩٦، ٧٩٧، ٧٩٨، ٧٩٩، ٨٠٠، ٨٠١، ٨٠٢، ٨٠٣، ٨٠٤، ٨٠٥، ٨٠٦، ٨٠٧، ٨٠٨، ٨٠٩، ٨١٠، ٨١١، ٨١٢، ٨١٣، ٨١٤، ٨١٥، ٨١٦، ٨١٧، ٨١٨، ٨١٩، ٨٢٠، ٨٢١، ٨٢٢، ٨٢٣، ٨٢٤، ٨٢٥، ٨٢٦، ٨٢٧، ٨٢٨، ٨٢٩، ٨٣٠، ٨٣١، ٨٣٢، ٨٣٣، ٨٣٤، ٨٣٥، ٨٣٦، ٨٣٧، ٨٣٨، ٨٣٩، ٨٤٠، ٨٤١، ٨٤٢، ٨٤٣، ٨٤٤، ٨٤٥، ٨٤٦، ٨٤٧، ٨٤٨، ٨٤٩، ٨٥٠، ٨٥١، ٨٥٢، ٨٥٣، ٨٥٤، ٨٥٥، ٨٥٦، ٨٥٧، ٨٥٨، ٨٥٩، ٨٦٠، ٨٦١، ٨٦٢، ٨٦٣، ٨٦٤، ٨٦٥، ٨٦٦، ٨٦٧، ٨٦٨، ٨٦٩، ٨٧٠، ٨٧١، ٨٧٢، ٨٧٣، ٨٧٤، ٨٧٥، ٨٧٦، ٨٧٧، ٨٧٨، ٨٧٩، ٨٨٠، ٨٨١، ٨٨٢، ٨٨٣، ٨٨٤، ٨٨٥، ٨٨٦، ٨٨٧، ٨٨٨، ٨٨٩، ٨٩٠، ٨٩١، ٨٩٢، ٨٩٣، ٨٩٤، ٨٩٥، ٨٩٦، ٨٩٧، ٨٩٨، ٨٩٩، ٩٠٠، ٩٠١، ٩٠٢، ٩٠٣، ٩٠٤، ٩٠٥، ٩٠٦، ٩٠٧، ٩٠٨، ٩٠٩، ٩١٠، ٩١١، ٩١٢، ٩١٣، ٩١٤، ٩١٥، ٩١٦، ٩١٧، ٩١٨، ٩١٩، ٩٢٠، ٩٢١، ٩٢٢، ٩٢٣، ٩٢٤، ٩٢٥، ٩٢٦، ٩٢٧، ٩٢٨، ٩٢٩، ٩٣٠، ٩٣١، ٩٣٢، ٩٣٣، ٩٣٤، ٩٣٥، ٩٣٦، ٩٣٧، ٩٣٨، ٩٣٩، ٩٤٠، ٩٤١، ٩٤٢، ٩٤٣، ٩٤٤، ٩٤٥، ٩٤٦، ٩٤٧، ٩٤٨، ٩٤٩، ٩٥٠، ٩٥١، ٩٥٢، ٩٥٣، ٩٥٤، ٩٥٥، ٩٥٦، ٩٥٧، ٩٥٨، ٩٥٩، ٩٦٠، ٩٦١، ٩٦٢، ٩٦٣، ٩٦٤، ٩٦٥، ٩٦٦، ٩٦٧، ٩٦٨، ٩٦٩، ٩٧٠، ٩٧١، ٩٧٢، ٩٧٣، ٩٧٤، ٩٧٥، ٩٧٦، ٩٧٧، ٩٧٨، ٩٧٩، ٩٨٠، ٩٨١، ٩٨٢، ٩٨٣، ٩٨٤، ٩٨٥، ٩٨٦، ٩٨٧، ٩٨٨، ٩٨٩، ٩٩٠، ٩٩١، ٩٩٢، ٩٩٣، ٩٩٤، ٩٩٥، ٩٩٦، ٩٩٧، ٩٩٨، ٩٩٩، ١٠٠٠)

અઝાબે કબ્ર સે મહફૂઝ

તાજદારે મદીનએ મુનવ્વરહ, સુલ્તાને મક્કએ મુકર્રમા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈશાદિ ફરમાયા : જો રોઝે જુમુઆ યા શબે જુમુઆ (યા'ની જુમા'રાત ઔર જુમુઆ કી દરમિયાની શબ) મરેગા અઝાબે કબ્ર સે બચા લિયા જાએગા ઔર કિયામત કે દિન ઈસ તરહ આએગા કે ઉસ પર શહીદોં કી મોહર હોગી. (جَلِيَّةُ الْاَوْلِيَاء ج ٣ ص ١٨١، ١٨٢، ١٨٣، ١٨٤، ١٨٥، ١٨٦، ١٨٧، ١٨٨، ١٨٩، ١٩٠، ١٩١، ١٩٢، ١٩٣، ١٩٤، ١٩٥، ١٩٦، ١٩٧، ١٩٨، ١٩٩، ٢٠٠، ٢٠١، ٢٠٢، ٢٠٣، ٢٠٤، ٢٠٥، ٢٠٦، ٢٠٧، ٢٠٨، ٢٠٩، ٢١٠، ٢١١، ٢١٢، ٢١٣، ٢١٤، ٢١٥، ٢١٦، ٢١٧، ٢١٨، ٢١٩، ٢٢٠، ٢٢١، ٢٢٢، ٢٢٣، ٢٢٤، ٢٢٥، ٢٢٦، ٢٢٧، ٢٢٨، ٢٢٩، ٢٣٠، ٢٣١، ٢٣٢، ٢٣٣، ٢٣٤، ٢٣٥، ٢٣٦، ٢٣٧، ٢٣٨، ٢٣٩، ٢٤٠، ٢٤١، ٢٤٢، ٢٤٣، ٢٤٤، ٢٤٥، ٢٤٦، ٢٤٧، ٢٤٨، ٢٤٩، ٢٥٠، ٢٥١، ٢٥٢، ٢٥٣، ٢٥٤، ٢٥٥، ٢٥٦، ٢٥٧، ٢٥٨، ٢٥٩، ٢٦٠، ٢٦١، ٢٦٢، ٢٦٣، ٢٦٤، ٢٦٥، ٢٦٦، ٢٦٧، ٢٦٨، ٢٦٩، ٢٧٠، ٢٧١، ٢٧٢، ٢٧٣، ٢٧٤، ٢٧٥، ٢٧٦، ٢٧٧، ٢٧٨، ٢٧٩، ٢٨٠، ٢٨١، ٢٨٢، ٢٨٣، ٢٨٤، ٢٨٥، ٢٨٦، ٢٨٧، ٢٨٨، ٢٨٩، ٢٩٠، ٢٩١، ٢٩٢، ٢٩٣، ٢٩٤، ٢٩٥، ٢٩٦، ٢٩٧، ٢٩٨، ٢٩٩، ٣٠٠، ٣٠١، ٣٠٢، ٣٠٣، ٣٠٤، ٣٠٥، ٣٠٦، ٣٠٧، ٣٠٨، ٣٠٩، ٣١٠، ٣١١، ٣١٢، ٣١٣، ٣١٤، ٣١٥، ٣١٦، ٣١٧، ٣١٨، ٣١٩، ٣٢٠، ٣٢١، ٣٢٢، ٣٢٣، ٣٢٤، ٣٢٥، ٣٢٦، ٣٢٧، ٣٢٨، ٣٢٩، ٣٣٠، ٣٣١، ٣٣٢، ٣٣٣، ٣٣٤، ٣٣٥، ٣٣٦، ٣٣٧، ٣٣٨، ٣٣٩، ٣٤٠، ٣٤١، ٣٤٢، ٣٤٣، ٣٤٤، ٣٤٥، ٣٤٦، ٣٤٧، ٣٤٨، ٣٤٩، ٣٥٠، ٣٥١، ٣٥٢، ٣٥٣، ٣٥٤، ٣٥٥، ٣٥٦، ٣٥٧، ٣٥٨، ٣٥٩، ٣٦٠، ٣٦١، ٣٦٢، ٣٦٣، ٣٦٤، ٣٦٥، ٣٦٦، ٣٦٧، ٣٦٨، ٣٦٩، ٣٧٠، ٣٧١، ٣٧٢، ٣٧٣، ٣٧٤، ٣٧٥، ٣٧٦، ٣٧٧، ٣٧٨، ٣٧٩، ٣٨٠، ٣٨١، ٣٨٢، ٣٨٣، ٣٨٤، ٣٨٥، ٣٨٦، ٣٨٧، ٣٨٨، ٣٨٩، ٣٩٠، ٣٩١، ٣٩٢، ٣٩٣، ٣٩٤، ٣٩٥، ٣٩٦، ٣٩٧، ٣٩٨، ٣٩٩، ٤٠٠، ٤٠١، ٤٠٢، ٤٠٣، ٤٠٤، ٤٠٥، ٤٠٦، ٤٠٧، ٤٠٨، ٤٠٩، ٤١٠، ٤١١، ٤١٢، ٤١٣، ٤١٤، ٤١٥، ٤١٦، ٤١٧، ٤١٨، ٤١٩، ٤٢٠، ٤٢١، ٤٢٢، ٤٢٣، ٤٢٤، ٤٢٥، ٤٢٦، ٤٢٧، ٤٢٨، ٤٢٩، ٤٣٠، ٤٣١، ٤٣٢، ٤٣٣، ٤٣٤، ٤٣٥، ٤٣٦، ٤٣٧، ٤٣٨، ٤٣٩، ٤٤٠، ٤٤١، ٤٤٢، ٤٤٣، ٤٤٤، ٤٤٥، ٤٤٦، ٤٤٧، ٤٤٨، ٤٤٩، ٤٥٠، ٤٥١، ٤٥٢، ٤٥٣، ٤٥٤، ٤٥٥، ٤٥٦، ٤٥٧، ٤٥٨، ٤٥٩، ٤٦٠، ٤٦١، ٤٦٢، ٤٦٣، ٤٦٤، ٤٦٥، ٤٦٦، ٤٦٧، ٤٦٨، ٤٦٩، ٤٧٠، ٤٧١، ٤٧٢، ٤٧٣، ٤٧٤، ٤٧٥، ٤٧٦، ٤٧٧، ٤٧٨، ٤٧٩، ٤٨٠، ٤٨١، ٤٨٢، ٤٨٣، ٤٨٤، ٤٨٥، ٤٨٦، ٤٨٧، ٤٨٨، ٤٨٩، ٤٩٠، ٤٩١، ٤٩٢، ٤٩٣، ٤٩٤، ٤٩٥، ٤٩٦، ٤٩٧، ٤٩٨، ٤٩٩، ٥٠٠، ٥٠١، ٥٠٢، ٥٠٣، ٥٠٤، ٥٠٥، ٥٠٦، ٥٠٧، ٥٠٨، ٥٠٩، ٥١٠، ٥١١، ٥١٢، ٥١٣، ٥١٤، ٥١٥، ٥١٦، ٥١٧، ٥١٨، ٥١٩، ٥٢٠، ٥٢١، ٥٢٢، ٥٢٣، ٥٢٤، ٥٢٥، ٥٢٦، ٥٢٧، ٥٢٨، ٥٢٩، ٥٣٠، ٥٣١، ٥٣٢، ٥٣٣، ٥٣٤، ٥٣٥، ٥٣٦، ٥٣٧، ٥٣٨، ٥٣٩، ٥٤٠، ٥٤١، ٥٤٢، ٥٤٣، ٥٤٤، ٥٤٥، ٥٤٦، ٥٤٧، ٥٤٨، ٥٤٩، ٥٥٠، ٥٥١، ٥٥٢، ٥٥٣، ٥٥٤، ٥٥٥، ٥٥٦، ٥٥٧، ٥٥٨، ٥٥٩، ٥٦٠، ٥٦١، ٥٦٢، ٥٦٣، ٥٦٤، ٥٦٥، ٥٦٦، ٥٦٧، ٥٦٨، ٥٦٩، ٥٧٠، ٥٧١، ٥٧٢، ٥٧٣، ٥٧٤، ٥٧٥، ٥٧٦، ٥٧٧، ٥٧٨، ٥٧٩، ٥٨٠، ٥٨١، ٥٨٢، ٥٨٣، ٥٨٤، ٥٨٥، ٥٨٦، ٥٨٧، ٥٨٨، ٥٨٩، ٥٩٠، ٥٩١، ٥٩٢، ٥٩٣، ٥٩٤، ٥٩٥، ٥٩٦، ٥٩٧، ٥٩٨، ٥٩٩، ٦٠٠، ٦٠١، ٦٠٢، ٦٠٣، ٦٠٤، ٦٠٥، ٦٠٦، ٦٠٧، ٦٠٨، ٦٠٩، ٦١٠، ٦١١، ٦١٢، ٦١٣، ٦١٤، ٦١٥، ٦١٦، ٦١٧، ٦١٨، ٦١٩، ٦٢٠، ٦٢١، ٦٢٢، ٦٢٣، ٦٢٤، ٦٢٥، ٦٢٦، ٦٢٧، ٦٢٨، ٦٢٩، ٦٣٠، ٦٣١، ٦٣٢، ٦٣٣، ٦٣٤، ٦٣٥، ٦٣٦، ٦٣٧، ٦٣٨، ٦٣٩، ٦٤٠، ٦٤١، ٦٤٢، ٦٤٣، ٦٤٤، ٦٤٥، ٦٤٦، ٦٤٧، ٦٤٨، ٦٤٩، ٦٥٠، ٦٥١، ٦٥٢، ٦٥٣، ٦٥٤، ٦٥٥، ٦٥٦، ٦٥٧، ٦٥٨، ٦٥٩، ٦٦٠، ٦٦١، ٦٦٢، ٦٦٣، ٦٦٤، ٦٦٥، ٦٦٦، ٦٦٧، ٦٦٨، ٦٦٩، ٦٧٠، ٦٧١، ٦٧٢، ٦٧٣، ٦٧٤، ٦٧٥، ٦٧٦، ٦٧٧، ٦٧٨، ٦٧٩، ٦٨٠، ٦٨١، ٦٨٢، ٦٨٣، ٦٨٤، ٦٨٥، ٦٨٦، ٦٨٧، ٦٨٨، ٦٨٩، ٦٩٠، ٦٩١، ٦٩٢، ٦٩٣، ٦٩٤، ٦٩٥، ٦٩٦، ٦٩٧، ٦٩٨، ٦٩٩، ٧٠٠، ٧٠١، ٧٠٢، ٧٠٣، ٧٠٤، ٧٠٥، ٧٠٦، ٧٠٧، ٧٠٨، ٧٠٩، ٧١٠، ٧١١، ٧١٢، ٧١٣، ٧١٤، ٧١٥، ٧١٦، ٧١٧، ٧١٨، ٧١٩، ٧٢٠، ٧٢١، ٧٢٢، ٧٢٣، ٧٢٤، ٧٢٥، ٧٢٦، ٧٢٧، ٧٢٨، ٧٢٩، ٧٣٠، ٧٣١، ٧٣٢، ٧٣٣، ٧٣٤، ٧٣٥، ٧٣٦، ٧٣٧، ٧٣٨، ٧٣٩، ٧٤٠، ٧٤١، ٧٤٢، ٧٤٣، ٧٤٤، ٧٤٥، ٧٤٦، ٧٤٧، ٧٤٨، ٧٤٩، ٧٥٠، ٧٥١، ٧٥٢، ٧٥٣، ٧٥٤، ٧٥٥، ٧٥٦، ٧٥٧، ٧٥٨، ٧٥٩، ٧٦٠، ٧٦١، ٧٦٢، ٧٦٣، ٧٦٤، ٧٦٥، ٧٦٦، ٧٦٧، ٧٦٨، ٧٦٩، ٧٧٠، ٧٧١، ٧٧٢، ٧٧٣، ٧٧٤، ٧٧٥، ٧٧٦، ٧٧٧، ٧٧٨، ٧٧٩، ٧٨٠، ٧٨١، ٧٨٢، ٧٨٣، ٧٨٤، ٧٨٥، ٧٨٦، ٧٨٧، ٧٨٨، ٧٨٩، ٧٩٠، ٧٩١، ٧٩٢، ٧٩٣، ٧٩٤، ٧٩٥، ٧٩٦، ٧٩٧، ٧٩٨، ٧٩٩، ٨٠٠، ٨٠١، ٨٠٢، ٨٠٣، ٨٠٤، ٨٠٥، ٨٠٦، ٨٠٧، ٨٠٨، ٨٠٩، ٨١٠، ٨١١، ٨١٢، ٨١٣، ٨١٤، ٨١٥، ٨١٦، ٨١٧، ٨١٨، ٨١٩، ٨٢٠، ٨٢١، ٨٢٢، ٨٢٣، ٨٢٤، ٨٢٥، ٨٢٦، ٨٢٧، ٨٢٨، ٨٢٩، ٨٣٠، ٨٣١، ٨٣٢، ٨٣٣، ٨٣٤، ٨٣٥، ٨٣٦، ٨٣٧، ٨٣٨، ٨٣٩، ٨٤٠، ٨٤١، ٨٤٢، ٨٤٣، ٨٤٤، ٨٤٥، ٨٤٦، ٨٤٧، ٨٤٨، ٨٤٩، ٨٥٠، ٨٥١، ٨٥٢، ٨٥٣، ٨٥٤، ٨٥٥، ٨٥٦، ٨٥٧، ٨٥٨، ٨٥٩، ٨٦٠، ٨٦١، ٨٦٢، ٨٦٣، ٨٦٤، ٨٦٥، ٨٦٦، ٨٦٧، ٨٦٨، ٨٦٩، ٨٧٠، ٨٧١، ٨٧٢، ٨٧٣، ٨٧٤، ٨٧٥، ٨٧٦، ٨٧٧، ٨٧٨، ٨٧٩، ٨٨٠، ٨٨١، ٨٨٢، ٨٨٣، ٨٨٤، ٨٨٥، ٨٨٦، ٨٨٧، ٨٨٨، ٨٨٩، ٨٩٠، ٨٩١، ٨٩٢، ٨٩٣، ٨٩٤، ٨٩٥، ٨٩٦، ٨٩٧، ٨٩٨، ٨٩٩، ٩٠٠، ٩٠١، ٩٠٢، ٩٠٣، ٩٠٤، ٩٠٥، ٩

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْإِسْلَامُ: उस शप्स की नाक पाक आवूद हो जिस के पास मेरा जिक्र हो और वो हो मुज पर दुइदे पाक न पड़े. (८७)

જુમુઆ તા જુમુઆ ગુનાહોં કી મુઆફી

હઝરતે સય્યિદુના સલમાન ફારસી رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ سے મરવી છે, સુલ્તાને દો જહાન, શહન્શાહે કૌનો મકાન, રહમતે આ-લમિય્યાન صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْإِسْلَامُ કા ફરમાને આલીશાન છે : જો શપ્સ જુમુઆ કે દિન નહાએ ઓર જિસ તહારત (યા'ની પાકીઝગી) કી ઈસ્તિતાઅત હો કરે ઓર તેલ લગાએ ઓર ઘર મેં જો ખુશ્બૂ હો મલે ફિર નમાઝ કો નિકલે ઓર દો² શપ્સોં મેં જુદાઈ ન કરે યા'ની દો શપ્સ બૈઠે હુએ હોં ઉન્હેં હટા કર બીય મેં ન બૈઠે ઓર જો નમાઝ ઉસ કે લિયે લિખી ગઈ છે પઢે ઓર ઇમામ જબ ખુત્બા પઢે તો યુપ રહે ઉસ કે લિયે ઉન ગુનાહોં કી, જો ઈસ જુમુઆ ઓર દૂસરે જુમુઆ કે દરમિયાન હેં મગ્ફિરત હો જાએગી.

(صَحِيحُ بُخَارِي ج ١ ص ٣٠٦ حديث ٨٨٣)

200 સાલ કી ઇબાદત કા સવાબ

હઝરતે સય્યિદુના સિદ્દીકે અકબર વ હઝરતે સય્યિદુના ઇમરાન બિન હુસૈન رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا રિવાયત કરતે હેં કે તાજદારે મદીનએ મુનવ્વરહ, સુલ્તાને મક્કએ મુકર્રમા صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْإِسْلَامُ ને ઈશાદિ ફરમાયા : જો જુમુઆ કે દિન નહાએ ઉસ કે ગુનાહ ઓર ખતાએં મિટા દી જાતી હેં ઓર જબ ચલના શુરૂઅ કિયા તો હર કદમ પર બીસ²⁰ નેકિયાં લિખી જાતી હેં. (٢٩٢ حديث ١٣٩ ص ١٨ ج ١) (الْمُعْجَمُ الْكَبِير) ઓર દૂસરી રિવાયત મેં હે : હર કદમ પર બીસ²⁰ સાલ કા અમલ લિખા જાતા હે ઓર જબ નમાઝ સે ફારિગ હો તો ઉસે દો સો²⁰⁰ બરસ કે અમલ કા અજ મિલતા હે.

(الْمُعْجَمُ الْآلَا وَط ٢ ص ٣١٤ حديث ٣٣٩٧)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : जिस ने मुझ पर रोजे जुमूआ दो सो बार दुढ़े पाक पढ़ा उस के दो सो साल के गुनाह मुआफ़ होंगे. (ترمذی)

મહૂમ વાલિદૈન કો હર જુમુઆ આ'માલ પેશ હોતે હૈં

દો² આલમ કે માલિકો મુખ્તાર, મક્કી મ-દની સરકાર, મહબૂબે પરવરદ ગાર صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઇશાદિ ફરમાયા : પીર ઔર જુમા'રાત કો અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કે હુઝૂર આ'માલ પેશ હોતે હૈં ઔર અમ્બિયાએ કિરામ ઔર عَلَيْهِمُ السَّلَام ઔર માં બાપ કે સામને હર જુમુઆ કો. વોહ નેકિયોં પર ખુશ હોતે હૈં ઔર ઉન કે ચેહરોં કી સફાઈ વ તાબિશ (યા'ની ચમક દમક) બઢ જાતી હૈ, તો અલ્લાહ સે ડરો ઔર અપને વફાત પાને વાલોં કો અપને ગુનાહોં સે રન્જ ન પહોંચાઓ.

(نَوَاوِرُ الْاَصُولِ لِلْحَكِيمِ التِّرْمِذِيِّ ج ۲ ص ۲۶۰)

જુમુઆ કે પાંચ ખુસૂસી આ'માલ

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ સઈદ રَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે મરવી હૈ, સરકારે દો² આલમ, નૂરે મુજસ્સમ, શાહે બની આદમ, રસૂલે મુહ્તશમ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા ફરમાને મુઅઝ્ઝમ હૈ : પાંચ ચીજોં જો એક દિન મેં કરેગા અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઉસ કો જન્નતી લિખ દેગા **﴿1﴾** જો મરીઝ કી ઇયાદત કો જાએ **﴿2﴾** નમાઝે જનાઝા મેં હાઝિર હો **﴿3﴾** રોઝા રખે **﴿4﴾** (નમાઝે) જુમુઆ કો જાએ ઔર **﴿5﴾** ગુલામ આઝાદ કરે.

(الاحسان بترتيب صحيح ابن جَبَان ج ۴ ص ۹۱ حدیث ۲۷۶۰)

જન્નત વાજિબ હો ગઈ

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ ઉમામા રَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہુ સે મરવી હૈ કે સુલ્તાને દો જહાન, શહન્શાહે કૌનો મકાન, રહમતે આ-લમિય્યાન صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰલِہٖ وَسَلَّم કા ફરમાને આલીશાન હૈ : जिस ने जुमूआ की नमाज़ पढ़ी, उस दिन का रोज़ा रखा, किसी मरीज़ की इयादत की, किसी जनाजे में

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : મુઝ પર દુરુદ શરીફ પઢો અલ્લાહ عزوجل તુમ પર રહમત ભેજેગા. (ابن عمری)

હાઝિર હુવા ઓર કિસી નિકાહ મેં શર્કત કી તો જન્નત ઉસ કે લિયે વાજિબ હો ગઈ.

(الْمُعْجَمُ الْكَبِيرُ ج 8 ص 97 حدیث 7484)

સિર્ફ જુમુઆ કા રોઝા ન રખિયે

ખુસૂસિયત કે સાથ તન્હા જુમુઆ યા સિર્ફ હફતા કા રોઝા રખના મકરૂહે તન્હીહી હૈ. હાં અગર કિસી મખસૂસ તારીખ કો જુમુઆ યા હફતા આ ગયા તો કરાહત નહીં. મ-સલન 15 શા'બાનુલ મુઅઝ્ઝમ, 27 ર-જબુલ મુરજજબ વગૈરા. ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : જુમુઆ કા દિન તુમ્હારે લિયે ઈદ હૈ ઇસ દિન રોઝા મત રખો મગર યેહ કે ઇસ સે પહલે યા બા'દ મેં ભી રોઝા રખો.

(الترغیب والترہیب ج 2 ص 81 حدیث 11)

દસ હઝાર બરસ કે રોઝોં કા સવાબ

સરકારે આ'લા હઝરત ઇમામ અહમદ રોઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنَان સરકારે હૈં : રોઝાએ જુમુઆ યા'ની જબ ઇસ કે સાથ પંજ શમ્બા (યા'ની જુમા'રાત કા) યા શમ્બા (હફતા કા રોઝા) ભી શામિલ હો, મરવી હુવા કે દસ હઝાર બરસ કે રોઝોં કે બરાબર હૈ.

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 10, સ. 653)

જુમુઆ કા રોઝા કબ મકરૂહ હૈ

જુમુઆ કા રોઝા હર સૂરત મેં મકરૂહ નહીં, મકરૂહ સિર્ફ ઇસી સૂરત મેં હૈ જબકે કોઈ ખુસૂસિયત કે સાથ જુમુઆ કા રોઝા રખે. યુનાન્થે જુમુઆ કા રોઝા કબ મકરૂહ હૈ ઇસ ઝિમ્ન મેં ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા જિલ્દ 10 સફહા 559 સે સુવાલ જવાબ મુલા-હઝા હોં, સુવાલ : કયા ફરમાતે હૈં ઉ-લમાએ દીન ઇસ મસ્અલે મેં કે જુમુઆ કા રોઝાએ નફલ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: મુઝ પર કસરત સે દુરૂદે પાક પઢો બેશક તુમહારા મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના તુમહારે ગુનાહોં કે લિયે મઘિરત હૈ. (મઘિર)

રખના કેસા હૈ ? એક શખ્સ ને જુમુઆ કા રોઝા રખા દૂસરે ને ઉસ સે કહા : જુમુઆ ઈદુલ મુઅમિનીન હૈ રોઝા રખના ઈસ દિન મેં મકરૂહ હૈ ઔર બ ઈસ્રા બા'દ દો પહર કે રોઝા તુડવા દિયા.... જવાબ : જુમુઆ કા રોઝા ખાસ ઈસ નિયત સે કે આજ જુમુઆ હૈ ઈસ કા રોઝા બિતખ્સીસ ચાહિયે મકરૂહ હૈ મગર ન વોહ કરાહત, કે તોડના લાઝિમ હુવા, ઔર અગર ખાસ બ નિયતે તખ્સીસ ન થી તો અસ્લન કરાહત ભી નહીં, ઉસ દૂસરે શખ્સ કો અગર નિયતે મકરૂહા પર ઈતિલાઅ ન થી જબ તો એ'તિરાઝ હી સિરે સે હમાકત હુવા, ઔર રોઝા તોડ દેના શર-અ પર સખ્ત જુરઅત, ઔર અગર ઈતિલાઅ ભી હુઈ જબ ભી મસ્અલા બતા દેના કાફી થા ન કે રોઝા તુડવાના, ઔર વોહ ભી બા'દ દો પહર કે, જિસ કા ઈખ્તિયાર નફલ રોઝે મેં વાલિદૈન કે સિવા કિસી કો નહીં, તોડને વાલા ઔર તુડવાને વાલા દોનોં ગુનહગાર હુએ, તોડને વાલે પર કઝા લાઝિમ હૈ કફફારા અસ્લન નહીં. وَاللّٰهُ تَعَالٰی اَعْلَمُ

ਜੁਮ੍ਹਾ ਕੋ ਮਾਂ ਆਪ ਦੀ ਝੁੱਝਰ ਪਰ ਹਾਜ਼ਿਰੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ

સરકારે નામદાર, દો² આલમ કે માલિકો મુજ્તાર, શહન્શાહે અબરાર صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم کا ફરમાને ખુશ ગવાર હૈ : જો અપને માં બાપ દોનોં યા એક કી કબ્ર પર હર જુમુઆ કે દિન ઝિયારત કો હાઝિર હો, અલ્લાહ તઆલા ઉસ કે ગુનાહ બખ્શ દે ઔર માં બાપ કે સાથ અચ્છા બરતાવ કરને વાલા લિખા જાએ.

(الْمَغْمُزُ الْأَوْسَطُ لِلطَّبَّاخِ، ۴۳، ص ۳۲۱، حدیث ۶۱۱۴)

(الْمُعْجَمُ الْأَوْسَطُ لِلطَّبْرَانِيِّ ج ٤ ص ٣٢١ حديث ٦١١٤)

ਭਰੇ ਵਾਲਿਏਨ ਪਰ “ਯਾਸੀਨ” ਪੜ੍ਹਨੇ ਦੀ ਫ਼ਤਿਹ

ﷺ ﺍﺩﻩﻡ ﺑﻨﻲ ﺷﺎﻟﻪ ﻣﯘﺟﯩﺴﯩﻢ، ﻧﯘﺭﻩ ﺍﻛﺮﻡ، ﺩﯗﺟﯘﺭﻩ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો મુઝ પર એક દુરુદ શરીફ પઢતા હૈ અલ્લાહ ﷻ ઓસ કે લિયે એક કીરાત અજ લખતા હૈ ઓર કીરાત ઉદુદ પહાડ જિતના હૈ. (મુવાઝ)

ને ઈશાદિ ફરમાયા : જો શખ્સ રોઝે જુમુઆ અપને વાલિદૈન યા એક કી કબ્ર કી ઝિયારત કરે ઓર ઓસ કે પાસ યાસીન પઢે, બખ્શ દિયા જાએ.

(الْكَافِلُ فِي ضَعْفَاءِ الرِّجَالِ ج ٦ ص ٢٦٠)

તીન હઝાર મઘ્ફિરતે

સુલ્તાને હ-રમૈન, રહમતે કોનૈન, નાનાએ હ-સનૈન

સુલ્તાને હ-રમૈન, રહમતે કોનૈન, નાનાએ હ-સનૈન
ફરમાને બાઈસે ચૈન હૈ : જો હર જુમુઆ વાલિદૈન યા એક કી ઝિયારતે કબ્ર કર કે વહાં યાસીન પઢે, યાસીન (શરીફ) મેં જિતને હર્ફ હૈં ઓન સબ કી ગિનતી કે બરાબર અલ્લાહ ﷻ ઓસ કે લિયે મઘ્ફિરત ફરમાએ.

(٢٧٢) (اتحاف السادة ج ٤ ص ١٦٧) મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! હર જુમુઆ શરીફ કો ફૌત શુદા વાલિદૈન યા ઈન મેં સે એક કી કબ્ર પર હાઝિર હો કર યાસીન શરીફ પઢને વાલે કા તો બેડા હી પાર હૈ. **يَا سَيِّدُ الْيَاسِينِ** યાસીન શરીફ મેં 5 રુકૂઅ 83 આયાત 729 કલિમાત ઓર 3000 હુરૂફ હૈં અગર ઈન્દલ્લાહ (યા'ની અલ્લાહ ﷻ કે નઝદીક) યેહ ગિનતી દુરુસ્ત હૈ તો **إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ** તીન હઝાર મઘ્ફિરતોં કા સવાબ મિલેગા.

જુમુઆ કો યાસીન પઢને વાલે કી મઘ્ફિરત હોગી

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો શબે જુમુઆ (યા'ની જુમા'રાત ઓર જુમુઆ કી દરમિયાની શબ) યાસીન પઢે ઓસ કી મઘ્ફિરત હો જાએગી.

(الترغيب والترهيب ج ١ ص ٢٩٨ حديث ٤)

રૂહેં જમ્મ હોતી હૈં

જુમુઆ કે દિન રૂહેં જમ્મ હોતી હૈં લિહાઝા ઈસ મેં ઝિયારતે કુબૂર કરની ચાહિયે ઓર ઈસ રોઝ જહન્નમ નહીં ભડકાયા જાતા.

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَآلِهٖ وَسَلَّمَ : जिस ने क़िताब में मुज़ पर दूइदे पाक लिखा तो ज़ब तक मेरा नाम उस में रहेगा क़िरिशते उस के लिये ईस्तिस्कार करते रहेंगे. (अ. 1)

(دُرُخْتَار ج ۳ ص ۴۹) સરકારે આ'લા હઝરત ઈમામ અહમદ રઝા ખાન હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا સે મરવી છે : ज़ियारते (कुबूर) का अक़्तल वक्त रोजे ज़ुमूआ बा'दे नमाजे सुબ्ह है. (ફતાવા ર-ઝવિયા મુબરજા, જિ. 9, સ. 523)

“સૂ-રતુલ કહ્ફ” કી ફઝીલત

હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا સે મરવી છે : नबिय्ये रहमत, शफ़ीअे उम्मत, शहन्शाहे जुबुव्वत, ताजदारे रिसालत ﷺ का फ़रमाने बा अ-ऊमत है : “જો શખ્સ જુમુઆ કે રોઝ સૂ-રતુલ કહ્ફ પઢે ઉસ કે કદમ સે આસ્માન તક નૂર બુલન્દ હોગા જો કિયામત કો ઉસ કે લિયે રોશન હોગા ઓર દો² જુમુઓ કે દરમિયાન જો ગુનાહ હુએ હેં બખ્શ દિયે જાએંગે.” (الترغيب والترهيب ج ۱ ص ۲۹۸ حديث ۲)

દોનો² જુમુઆ કે દરમિયાન નૂર

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ સઈદ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ સે મરવી છે, હુઝૂર સરાપા નૂર, ફેઝ ગન્જૂર, શાહે ગયૂર ﷺ का फ़रमाने नेरून अला नूर है : “જો શખ્સ બરોઝે જુમુઆ સૂ-રતુલ કહ્ફ પઢે ઉસ કે લિયે દોનો² જુમુઓ કે દરમિયાન નૂર રોશન હોગા.” (السنن الكبرى للبيهقي ج ۳ ص ۳۵۳ حديث ۵۹۹۶)

કા'બે તક નૂર

એક રિવાયત મેં છે : “જો સૂ-રતુલ કહ્ફ શબે જુમુઆ (યા'ની જુમા'રાત ઓર જુમુઆ કી દરમિયાની શબ) પઢે ઉસ કે લિયે વહાં સે કા'બે તક નૂર રોશન હોગા.” (سنن دارمی ج ۲ ص ۵۴۶ حديث ۳۴۰۷)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : جیس نے મુઝ પર એક બાર દુરુદ પાક પઢા અલ્લાહ اُس પર દસ રહમતે બેજતા છે. (مسلم)

“સૂરએ હા મીમ અદુખાન” કી ફઝીલત

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ ઉમામા رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ سے મરવી છે, મદીને કે સુલ્તાન, રહમતે આ-લમિયાન صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા ફરમાને જન્નત નિશાન છે : જો શખ્સ બરોઝે જુમુઆ યા શબે જુમુઆ સૂ-રતુદુખાન પઢે ઉસ કે લિયે અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ જન્નત મેં એક ઘર બનાએગા. (الْمُعْجَمُ الْكَبِيرُ ج ۸ ص ۲۶۴ حدیث ۸۰۲۶) એક રિવાયત છે કે ઉસ કી મર્ફિરત હો જાએગી. (سُنَنِ تِرْمِذِي ج ۴ ص ۴۰۷ حدیث ۲۸۹۸)

સત્તર હઝાર ફિરિશ્તોં કા ઇસ્તિફાર

ઈમામુલ અન્સારે વલ મુહાજિરીન, મુહિબ્બુલ ફુ-કરાએ વલ મસાકીન જનાબે રહ્મતુલિલ આ-લમીન صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા ફરમાને દિલ નશીન છે : “જો શખ્સ રાત મેં સૂ-રતુદુખાન પઢે તો સુબહ હોને તક ઉસ કે લિયે સત્તર હઝાર ફિરિશ્તે ઇસ્તિફાર કરેંગે.”

(سُنَنِ تِرْمِذِي ج ۴ ص ۴۰۶ حدیث ۲۸۹۷)

સારે ગુનાહ મુઆફ

હઝરતે સય્યિદુના અનસ બિન માલિક رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ سے મરવી છે, સુલ્તાને દો² જહાન, શહન્શાહે કૌનો મકાન, રહમતે આ-લમિયાન صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા ફરમાને મર્ફિરત નિશાન છે : જો શખ્સ જુમુઆ કે દિન નમાઝે ફજ્ર સે પહલે ત્રીન બાર اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اِلَیْکَ اَتُوْبُ اَللّٰهُ પઢે ઉસ કે ગુનાહ બખ્શ દિયે જાએંગે અગર્યે સમુન્દર કી ઝાગ સે ઝિયાદા હોં.

(الْمُعْجَمُ الْاَوْسَطُ لِلطَّبْرَانِي ج ۵ ص ۳۹۲ حدیث ۷۷۱۷)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : જો શપ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પડેના ભૂલ ગયા વીહ જન્નત કા રસ્તા ભૂલ ગયા. (ખૂબી)

નમાઝે જુમુઆ કે બા'દ

અલ્લાહ તબા-ર-ક વ તઆલા પારહ 28 સૂ-ર-તુલ જુમુઅહ કી આયત નમ્બર 10 મેં ઇશાદિ ફરમાતા હૈ :

وَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا
فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ
اللَّهِ وَادْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ ⑩

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઇમાન : ફિર જબ નમાઝ (જુમુઆ) હો ચુકે તો ઝમીન મેં ફેલ જાઓ ઓર અલ્લાહ કા ફઝલ તલાશ કરો ઓર અલ્લાહ કો બહુત યાદ કરો ઇસ ઉમ્મીદ પર કે ફલાહ પાઓ.

સદરુલ અફાઝિલ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના સય્યિદ મુહમ્મદ નઈમુદીન મુરાદઆબાદી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْهَادِي ઇસ આયત કે તહત તફસીરે ખજાઈનુલ ઇરફાન મેં ફરમાતે હેં : અબ (યા'ની નમાઝે જુમુઆ કે બા'દ) તુમ્હારે લિયે જાઈઝ હૈ કે મઆશ કે કામોં મેં મશગૂલ હો યા ત-લબે ઇલ્મ યા ઇયાદતે મરીઝ યા શિર્કતે જનાઝા યા ઝિયારતે ઉ-લમા યા ઇસ કે મિસ્લ કામોં મેં મશગૂલ હો કર નેકિયાં હાસિલ કરો.

મજલિસે ઇલ્મ મેં શિર્કત

નમાઝે જુમુઆ કે બા'દ મજલિસે ઇલ્મ મેં શિર્કત કરના મુસ્તહબ હૈ. ચુનાચે હુજજતુલ ઇસ્લામ હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَالِي ફરમાતે હેં કે હઝરતે સય્યિદુના અનસ બિન માલિક رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ કા કૌલ હૈ : ઇસ આયત મેં (ફકત) ખરીદ વ ફરોખ્ત ઓર કસ્બે દુન્યા મુરાદ નહીં બલ્કે ત-લબે ઇલ્મ, ભાઈયોં કી ઝિયારત, બીમારોં કી ઇયાદત, જનાઝે કે સાથ જાના ઓર ઇસ તરહ કે કામ હેં.

(کیمیائے سعادت ج ۱ ص ۱۹۱)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : जिस के पास मेरा ठिक छुवा और उस ने मुझ पर दूरे पाक न पड़ा तहकीक वोह बढे बप्त हो गया. (उर्ल)

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! અદાઈગિયે જુમુઆ વાજિબ હોને કે લિયે ગ્યારહ શર્તે હૈં ઈન મેં સે એક ભી મા'દૂમ (કમ) હો તો ફર્ઝ નહીં ફિર ભી અગર પઢેગા તો હો જાએગા બલકે મર્દે આકિલ બાલિગ કે લિયે જુમુઆ પઢના અફઝલ હૈ. ના બાલિગ ને જુમુઆ પઢા તો નફલ હૈ કે ઈસ પર નમાઝ ફર્ઝ હી નહીં.

(دُرْمُخْتَار وَرَدُّ الْمُخْتَار ج ۳ ص ۳۰)

“મેરે ગોસે આ'ઝમ” કે ગ્યારહ હુરૂફ કી નિસ્બત સે અદાઈગિયે જુમુઆ ફર્ઝ હોને કી 11 શરાઈત

✽ શહર મેં મુકીમ હોના ✽ સિહ્હત, યા'ની મરીઝ પર જુમુઆ ફર્ઝ નહીં મરીઝ સે મુરાદ વોહ હૈ કે મસ્જિદે જુમુઆ તક ન જા સક્તા હો યા ચલા તો જાએગા મગર મરઝ બઢ જાએગા યા દેર મેં અચ્છા હોગા. શૈખે ફાની મરીઝ કે હુક્મ મેં હૈ ✽ આઝાદ હોના, ગુલામ પર જુમુઆ ફર્ઝ નહીં ઔર ઉસ કા આકા મન્અ કર સક્તા હૈ ✽ મર્દ હોના ✽ બાલિગ હોના ✽ આકિલ હોના. યેહ દોનો² શર્તે ખાસ જુમુઆ કે લિયે નહીં બલકે હર ઈબાદત કે વુજૂબ મેં અક્લ વ બુલૂગ શર્ત હૈ ✽ અંખિયારા હોના ✽ ચલને પર કાદિર હોના ✽ કેદ મેં ન હોના ✽ બાદશાહ યા ચોર વગૈરા કિસી ઝાલિમ કા ખૌફ ન હોના ✽ મીંહ યા આંધી યા ઓલે યા સર્દી કા ન હોના યા'ની ઈસ કદર, કે ઉન સે નુક્સાન કા ખૌફે સહીહ હો. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 770, 772)

જિન પર નમાઝ ફર્ઝ હૈ મગર કિસી શર-ઈ ઉઝર કે સબબ જુમુઆ ફર્ઝ નહીં, ઉન કો જુમુઆ કે રોઝ ઝોહૂર મુઆફ નહીં હૈ વોહ તો પઢની હી હોગી.

જુમુઆ કી સુન્નતેં

નમાઝે જુમુઆ કે લિયે અવ્વલ વક્ત મેં જાના, મિસ્વાક કરના, અચ્છે

۱۔ **اِسْمَانِ مُسْتَفٰی :** جس نے مولاؑ پر ایک بار دُرُود پاک پڑھا اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم اُس پر دس رحمتیں بھیجتا ہے۔ (مسلم)

और सफ़ेद कपडे पहनना, तेल और पुशू लूगाना और पडली सड़ में बैठना
मुस्तहब है और गुस्ल सुन्नत है. (عالمگیری ج ۱ ص ۱۴۹، غنیہ ص ۵۵۹)

गुस्ते जुम्हा का वक्त

मुइस्सिरे शहीर **हकीमुल उम्मत** हजरते मुइती अहमद यार पान
 عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَعْدَانِ इरमाते हैं : बा'ज उ-लमाओ किराम رَحِمَهُمُ اللَّهُ السَّلَام इरमाते हैं के
 गुस्ले जुमुआ नमाज़ के लिये मस्तून है न के जुमुआ के दिन के लिये.
 लिहाजा जिन पर जुमुआ की नमाज़ नहीं उन के लिये येह गुस्ल सुन्नत
 नहीं, बा'ज उ-लमाओ किराम رَحِمَهُمُ اللَّهُ السَّلَام इरमाते हैं के जुमुआ का गुस्ल
 नमाजे जुमुआ से करीब करो हत्ता के इस के वुजू से जुमुआ पढो मगर हक
 येह है के गुस्ले जुमुआ का वक्त तुलूओ इश से शुरू हो जाता है.
 (मिरात, जि. 2, स. 334) मा'लूम हुवा औरत और मुसाफ़िर वगैरा जिन
 पर जुमुआ वाजिब नहीं है उन के लिये गुस्ले जुमुआ भी सुन्नत नहीं.

ગુસ્તે જુમુઆ સુન્નતે ગૈર મુઅક્કદા હૈ

હઝરતે અલ્લામા ઇબ્ને આબિદીન શામી **قُدَس سرُّه النساى** ફરમાતે
 હેં : નમાઝે જુમુઆ કે લિયે ગુસ્લ કરના સુ-નને ઝવાઈદ સે હૈ ઇસ કે તર્ક
 પર ઇતાબ (યા'ની મલામત) નહીં. (رَدُّ الْمُحْتَار ج ۱ ص ۳۳۹)

ਯੁੱਗੇ ਮੇਂ ਕਰੀਯ ਰਹਨੇ ਕੀ ਝਲੀਲਤ

હઝરતે સચ્ચિદ્રના સમુરહ બિન જુન્દબ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ سے مرવી
 है, હુઝૂર સરાપા નૂર, ફૈઝ ગન્જૂર, શાહે ગયૂર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને
 ફરમાયા : હાઝિર રહો ખુત્બે કે વક્ત ઔર ઇમામ સે કરીબ રહો ઇસ લિયે કે
 આદમી જિસ કદર દૂર રહેગા ઉસી કદર જન્નત મેં પીછે રહેગા અગર્યે વોહ (યા'ની
 મુસલ્માન) જન્નત મેં દાખિલ ઝરૂર હોગા. (سُنَن ابوداؤد ج ۱ ص ۴۱۰ حديث ۱۱۰۸)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો શાખ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (ટર્મી)

તો જુમુઆ કા સવાબ નહીં મિલેગા

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ હે : જો જુમુઆ કે દિન કલામ કરે જબકે ઇમામ ખુત્બા દે રહા હો તો ઉસ કી મિસાલ ઉસ ગથે જેસી હે જો કિતાબે ઉઠાએ હો ઓર ઉસ વક્ત જો કોઈ ઉસ સે યેહ કહે કે “યુપ રહો” તો ઉસે જુમુઆ કા સવાબ ન મિલેગા. (મુસ્નદુ ઇમામ અહમદ ૧/૪૬૬ હદીથ ૨૦૨૩)

યુપચાપ ખુત્બા સુનના ફર્ઝ હૈ

જો ચીઝેં નમાઝ મેં હરામ હૈં મ-સલન ખાના પીના, સલામ વ જવાબે સલામ વગૈરા યેહ સબ ખુત્બે કી હાલત મેં ભી હરામ હૈં યહાં તક કે અમુન બિલ મા'રુફ, હાં ખતીબ અમુન બિલ મા'રુફ કર (યા'ની નેકી કી દા'વત દે) સકતા હૈ. જબ ખુત્બા પઢે, તો તમામ હાઝિરીન પર સુનના ઓર યુપ રહના ફર્ઝ હૈ, જો લોગ ઇમામ સે દૂર હોં, કે ખુત્બે કી આવાઝ ઉન તક નહીં પહોંચતી ઉન્હેં ભી યુપ રહના વાજિબ હૈ અગર કિસી કો બુરી બાત કરતે દેખેં તો હાથ યા સર કે ઇશારે સે મન્અ કર સકતે હૈં ઝબાન સે ના જાઈઝ હૈ. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 774, ૩૯૪, ૩૯૫)

ખુત્બા સુનને વાલા દુરુદ શરીફ નહીં પઢ સકતા

સરકારે મદીના ﷺ કા નામે પાક ખતીબ ને લિયા તો હાઝિરીન દિલ મેં દુરુદ શરીફ પઢેં ઝબાન સે પઢને કી ઉસ વક્ત ઇજાઝત નહીં, યૂંહી સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان કે ઝિકે પાક પર ઉસ વક્ત ﷺ ઝબાન સે કહને કી ઇજાઝત નહીં.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 775, ૪૦૩, ૪૦૪)

ખુત્બાએ નિકાહ સુનના વાજિબ હૈ

ખુત્બાએ જુમુઆ કે ઇલાવા ઓર ખુત્બોં કા સુનના ભી વાજિબ

કરમાને મુસ્તફા : ﷺ : جَسَى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुर्इदे पाक न पढा।
तहकीक वोह बह भप्त हो गया. (उर्नु)

હૈ મ-સલન ખુત્બએ ઈદેન વ નિકાહ વગૈરહુમા. (دُرْمُخْتَار ج ۳ ص ۶۰)

પહલી અઝાન હોતે હી કરોબાર ભી ના જાઘઝ

પહલી અઝાન કે હોતે હી (નમાઝે જુમુઆ કે લિયે જાને કી) કોશિશ (શુરૂઅ કર દેના) વાજિબ હૈ ઓર બૈઅ (યા'ની ખરીદ વ ફરોખ્ત) વગૈરા ઉન ચીઝોં કા જો સઅય (યા'ની કોશિશ) કે મુનાફી (યા'ની ખિલાફ) હોં છોડ દેના વાજિબ. યહાં તક કે રાસ્તે ચલતે હુએ અગર ખરીદ વ ફરોખ્ત કી તો યેહ ભી ના જાઈઝ ઓર મસ્જિદ મેં ખરીદ વ ફરોખ્ત તો સખ્ત ગુનાહ હૈ ઓર ખાના ખા રહા થા કે અઝાને જુમુઆ કી આવાઝ આઈ અગર યેહ અન્દેશા હો, કે ખાએગા તો જુમુઆ ફૌત હો જાએગા તો ખાના છોડ દે ઓર જુમુઆ કો જાએ. જુમુઆ કે લિયે ઈત્મીનાન વ વકાર કે સાથ જાએ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000)

આજકલ ઈલ્મે દીન સે દૂરી કા દૌર હૈ, લોગ દીગર ઈબાદાત કી તરહ ખુત્બા સુનને જૈસી અઝીમ ઈબાદત મેં ભી ગ-લતિયાં કર કે કઈ ગુનાહોં કા ઈરતિકાબ કરતે હેં લિહાઝા મ-દની ઈલ્તિજા હૈ કે ઢેરોં નેકિયાં કમાને કે લિયે હર જુમુઆ કો ખતીબ કબ્લ અઝ અઝાને ખુત્બા મિમ્બર પર ચઢને સે પહલે યેહ એ'લાન કરે :

“બિસ્મિલ્લાહ” કે સાત દુરૂફ કી નિસ્બત સે

ખુત્બે કે 7 મ-દની ફૂલ

* હદીસે પાક મેં હૈ : “જિસ ને જુમુઆ કે દિન લોગોં કી ગરદનેં ફલાંગી ઉસ ને જહન્નમ કી તરફ પુલ બનાયા.” (ترمذی ج ۲ ص ۴۸ حدیث ۵۱۳) ઈસ કે એક મા'ના યેહ હૈ કે ઉસ પર ચઢ ચઢ કર લોગ જહન્નમ મેં દાખિલ હોંગે.

(હાશિયએ બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 761, 762)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِئِيسَ نِي مُؤَاظَرِ دَسِ مَرَاتَبَا سُبْحِ وَأَوْرِ دَسِ مَرَاتَبَا شَامِ دُરૂદِ પાક પઢા (उसे किया मत के दिन मेरी शफाअत मिलेगी. (مُحَمَّدٌ رَافِعٌ))

❖ ખતીબ કી તરફ મુંહ કર કે બૈઠના સુન્નતે સહાબા હૈ.

❖ બુઝુગાને દીન رَحْمَةُ اللهِ السَّيِّدِينَ ફરમાતે હૈં : દોઠ જાનૂ બૈઠ કર ખુતબા સુને, પહલે ખુતબે મેં હાથ બાંધે, દૂસરે મેં જાનૂ પર હાથ રખે તો إِنَّ شَاءَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ દોઠ રક્અત કા સવાબ મિલેગા. (મિરઆતુલ મનાજીહ, જિ. 2, સ. 338)

❖ આ'લા હઝરત ઈમામ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ ફરમાતે હૈં : ખુતબે મેં હુઝૂરે અકદસ صَلَّی اللهُ تَعَالَى عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા નામે પાક સુન કર દિલ મેં દુરૂદ પઢે, કે ઝબાન સે સુકૂત (યા'ની ખામોશી) ફર્જ હૈ.

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 8, સ. 365)

❖ “દુરે મુખ્તાર” મેં હૈ : ખુતબે મેં ખાના પીના, કલામ કરના અગર્યે اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ કહના, સલામ કા જવાબ દેના યા નેકી કી બાત બતાના હરામ હૈ.

(تَرْمِخْتَار ۳ ص ۳۹)

❖ આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَیْهِ ફરમાતે હૈં : બ હાલતે ખુતબા ચલના હરામ હૈ. યહાં તક ઉ-લમાએ કિરામ رَحْمَةُ اللهِ السَّلَام ફરમાતે હૈં કે અગર ઐસે વક્ત આયા કે ખુતબા શુરૂઅ હો ગયા તો મસ્જિદ મેં જહાં તક પહોંચ્યા વહીં રુક જાએ, આગે ન બઢે કે યેહ અમલ હોગા ઔર હાલે ખુતબા મેં કોઈ અમલ રવા (યા'ની જાઈઝ) નહીં.

(ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 8, સ. 333)

❖ આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَیْهِ ફરમાતે હૈં : ખુતબે મેં કિસી તરફ ગરદન ફેર કર દેખના (ભી) હરામ હૈ.

(ઐઝન, સ. 334)

જુમુઆ કી ઇમામત કા અહમ મસઅલા

એક બહુત ઝરૂરી અમ્મ જિસ કી તરફ અવામ કી બિલ્કુલ તવજજોહ નહીં વોહ યેહ હૈ કે જુમુઆ કો ઔર નમાઝોં કી તરહ સમઝ રખા હૈ કે જિસ ને ચાહા નયા જુમુઆ કાઈમ કર લિયા ઔર

ફેરમાને મુસ્તફા ﷺ : جس کے پاس میرا ٹیکہ ہوا اور اُس نے مجھ پر دُرُودِ شریف نہ پڑھا اُس نے جફا کی۔ (عبدالرزاق)

જિસ ને ચાહા પઢા દિયા યેહ ના જાઈઝ હૈ ઈસ લિયે કે જુમુઆ કાઈમ કરના બાદશાહે ઈસ્લામ યા ઉસ કે નાઈબ કા કામ હૈ. ઓર જહાં ઈસ્લામી સલ્તનત ન હો વહાં જો સબ સે બડા ફકીહ (આલિમ) સુન્ની સહીહુલ અકીદા હો, વોહ અહકામે શરઈયા જારી કરને મેં સુલ્તાને ઈસ્લામ કા કાઈમ મકામ હૈ લિહાઝા વોહી જુમુઆ કાઈમ કરે, બિગૈર ઉસ કી ઈજાઝત કે (જુમુઆ) નહીં હો સકતા ઓર યેહ ભી ન હો તો આમ લોગ જિસ કો ઈમામ બનાઝે. આલિમ કે હોતે હુએ અવામ બતૌરે ખુદ કિસી કો ઈમામ નહીં બના સકતે ન યેહ હો સકતા હૈ કે દો ચાર⁴ શખ્સ કિસી કો ઈમામ મુકરર કર લેં ઐસા જુમુઆ કહીં સાબિત નહીં. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 764)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ગમે મદીના, બકીઅ,
મઙ્ગિરત ઓર બે
હિસાબ જન્નતુલ
ફિરદૌસ મેં આકા
કે પડોસ કા તાલિબ

25 રબીઉલ અવ્વલ 1432 સિ.હિ.

قُلْ

الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

قُم

જમાએ ઈદ કા ભરીકા

(હ-નફી)

ઇદુલ ફિત્ર, બકર ઇદ

ઇસ રિસાલે મેં....

ઇદ કી જમાઅત ન મિલી તો ?

ઇદ કી અધૂરી જમાઅત મિલી તો ?

તકબીરે તશરીક કે 8 મ-દની ફૂલ

દિલ ઝિન્દા રહેગા

ઇદ કે મુસ્તહબ્બાત

વરક ઉલટિયે....

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

નમાઝે ઈદ કા તરીકા (હ-નફી)

શેતાન લાખ સુસ્તી દિલાએ યેહ રિસાલા (9 સફહાત) મુકમ્મલ
પઢ લીજિયે إِنَّ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ ઈસ કે ફવાઈદ ખુદ હી દેખ લેંગે.

દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત

દો આલમ કે માલિકો મુખ્તાર, મક્કી મ-દની સરકાર, મહબૂબે
પરવર દગાર صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈશાદિ ફરમાયા : જો મુઝ પર
શબે જુમુઆ ઓર રોઝે જુમુઆ સો બાર દુરૂદ શરીફ પઢે અલ્લાહ તઆલા
ઉસ કી સો હાજતે પૂરી ફરમાએગા સત્તર આબિરત કી ઓર તીસ દુન્યા કી.

(تاریخ دمشق لابن عساکر ج ۴ ص ۳۰۱ دار الفکر بیروت)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْ مُحَمَّد

દિલ ઝિન્દા રહેગા

તાજદારે મદીના, કરારે કલ્બો સીના صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા
ફરમાને આલીશાન હૈ : જિસ ને ઈદેન કી રાત (યા'ની શબે ઈદુલ ફિત્ર ઓર
શબે ઈદુલ અઝ્હા) ત-લબે સવાબ કે લિયે કિયામ કિયા (યા'ની ઈબાદત મેં ગુઝારા)
ઉસ દિન ઉસ કા દિલ નહીં મરેગા, જિસ દિન લોગોં કે દિલ મર જાએંગે.

(سُنَنِ ابْنِ مَاجَه ج ۲ ص ۳۶۰ حَدِيث ۱۷۸۲ دار المعرفة بیروت)

જન્નત વાજિબ હો જાતી હૈ

એક ઓર મકામ પર હઝરતે સય્યિદુના મુઆઝ બિન જબલ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَتَّىٰ اللَّهُ تَعَالَىٰ عَلَيْهِ وَالْهِ وَسَلَّمَ : जिस نے मुझ पर एक बार दुइदे पाक पढा अल्लाह उस पर दस रइमतें बेजता है. (مسلم)

رَضِیَ اللہ تَعَالٰی عَنْہُ سے મરવી છે, ફરમાતે હૈં : જો પાંચ રાતોં મેં શબ બેદારી કરે (યા'ની જાગ કર ઈબાદત મેં ગુઝારે) ઉસ કે લિયે જન્નત વાજિબ હો જાતી છે. જિલ હિજજહ શરીફ કી આઠવીં, નવીં ઓર દસવીં રાત (ઇસ તરહ તીન રાતેં તો યેહ હુઈ) ઓર ચૌથી ઈદુલ ફિત્ર કી રાત, પાંચવીં શા'બાનુલ મુઅઝ્ઝમ કી પન્દરહવીં રાત (યા'ની શબે બરાઅત). (الترغیب والترہیب ج ۲ ص ۹۸ حدیث ۲)

નમાઝે ઈદ કે લિયે જાને સે કબ્લ કી સુન્નત

હઝરતે સય્યિદુના બુરૈદા رَضِیَ اللہ تَعَالٰی عَنْہُ سے મરવી છે કે હુઝૂરે અન્વર, શાફેએ મહશર, મદીને કે તાજવર, બિ ઈઝ્ને રબ્બે અકબર ગૌબોં સે બા ખબર, મહબૂબે દાવર صَلَّى اللہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ઈદુલ ફિત્ર કે દિન કુછ ખા કર નમાઝ કે લિયે તશરીફ લે જાતે થે ઓર ઈદે અઝ્ઝહા કે રોઝ નહીં ખાતે થે જબ તક નમાઝ સે ફારિગ ન હો જાતે. (سُنَنِ تِرْمِذِي ج ۲ ص ۷۰ حدیث ۵۴۲ دارالفکر بیروت) ઓર “બુખારી” કી રિવાયત હઝરતે સય્યિદુના અનસ رَضِیَ اللہ تَعَالٰی عَنْہُ સે છે કે ઈદુલ ફિત્ર કે દિન તશરીફ ન લે જાતે જબ તક ચન્દ ખજૂરેં ન તનાવુલ ફરમા લેતે ઓર વોહ તાક હોતીં. (بُخَارِي ج ۱ ص ۳۲۸ حدیث ۹۵۳ دارالکتب العلمیة بیروت)

નમાઝે ઈદ કે લિયે આને જાને કી સુન્નત

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ હુરૈરા رَضِیَ اللہ تَعَالٰی عَنْہُ સે રિવાયત હૈ : તાજદારે મદીના, સુરે કલ્બો સીના صَلَّى اللہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ઈદ કો (નમાઝે ઈદ કે લિયે) એક રાસ્તે સે તશરીફ લે જાતે ઓર દૂસરે રાસ્તે સે વાપસ તશરીફ લાતે. (سُنَنِ تِرْمِذِي ج ۲ ص ۶۹ حدیث ۵۴۱)

નમાઝે ઈદ કા તરીકા (હ-નફી)

પહલે ઈસ તરહ નિચ્ચત કીજિયે : “મેં નિચ્ચત કરતા હૂં દો

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: જો શપ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્મત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طبرانی)

રક્તનત નમાઝ ઇદુલ ફિત્ર (યા ઇદુલ અઝ્હા) કી, સાથ છ⁶ ઝાઈદ તકબીરોં કે, વાસિતે અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કે, પીછે ઇસ ઇમામ કે” ફિર કાનોં તક હાથ ઉઠાઈયે ઔર **اللَّهُ أَكْبَرُ** કહ કર હસ્બે મા’મૂલ નાફ કે નીચે બાંધ લીજીયે ઔર સના પઢિયે. ફિર કાનોં તક હાથ ઉઠાઈયે ઔર **اللَّهُ أَكْبَرُ** કહતે હુએ લટકા દીજીયે. ફિર હાથ કાનોં તક ઉઠાઈયે ઔર **اللَّهُ أَكْبَرُ** કહ કર લટકા દીજીયે. ફિર કાનોં તક હાથ ઉઠાઈયે ઔર **اللَّهُ أَكْبَرُ** કહ કર બાંધ લીજીયે યા’ની પહલી તકબીર કે બા’દ હાથ બાંધિયે ઇસ કે બા’દ દૂસરી ઔર તીસરી તકબીર મેં લટકાઈયે ઔર ચૌથી મેં હાથ બાંધ લીજીયે. ઇસ કો યૂં યાદ રખિયે કે જહાં કિયામ મેં તકબીર કે બા’દ કુછ પઢના હે વહાં હાથ બાંધને હેં ઔર જહાં નહીં પઢના વહાં હાથ લટકાને હેં. ફિર ઇમામ તઅવ્વુઝ ઔર તસ્મિયા આહિસ્તા પઢ કર અલ હમ્દ શરીફ ઔર સૂરહ જહૂર (યા’ની બુલન્દ આવાઝ) કે સાથ પઢે, ફિર રુકૂઅ કરે. દૂસરી રક્તનત મેં પહલે અલ હમ્દ શરીફ ઔર સૂરહ જહૂર કે સાથ પઢે, ફિર તીન બાર કાન તક હાથ ઉઠા કર **اللَّهُ أَكْبَرُ** કહિયે ઔર હાથ ન બાંધિયે ઔર ચૌથી બાર બિગૈર હાથ ઉઠાએ **اللَّهُ أَكْبَرُ** કહતે હુએ રુકૂઅ મેં જાઈયે ઔર કાઈદે કે મુતાબિક નમાઝ મુકમ્મલ કર લીજીયે. હર દો તકબીરોં કે દરમિયાન તીન બાર “سُبْحَنَ اللَّهِ” કહને કી મિકદાર ચુપ ખડા રહના હે.

(બહારે શરીઅત, જિ. ૧, સ. ૭૮૧, ૬૧ વર્ગમુજરિઝ)

નમાળે ઇદ કિસ પર વાજિબ છે ?

ઈદૈન (યા'ની ઈદુલ ફિત્ર ઓર બકર ઈદ) કી નમાઝ વાજિબ હૈ
મગર સબ પર નહીં સિર્ફ ઉન પર જિન પર જુમ્હૂઆ વાજિબ હૈ. ઈદૈન મેં

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : जिस के पास मेरा ठिक छुवा और उस ने मुझ पर दुइदे पाक न पढा।
તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઉંઝ)

ન અઝાન હૈ ન ઈકામત. (બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 779, મક-ત-બતુલ મદીના બાબુલ મદીના કરાચી, دُرْمُخْتَار ج 3 ص 101 دارالمعرفة بيروت)

ઈદ કા ખુત્બા સુન્નત હૈ

ઈદેન કી અદા કી વોહી શર્તે હૈ જો જુમુઆ કી, સિર્ફ ઈતના ફક હૈ કે જુમુઆ મેં ખુત્બા શર્ત હૈ ઓર ઈદેન મેં સુન્નત. જુમુઆ કા ખુત્બા કબલ અઝ નમાઝ હૈ ઓર ઈદેન કા બા'દ અઝ નમાઝ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 779, عالمگیری ج 1 ص 100)

નમાઝે ઈદ કા વક્ત

ઈન દોનોં નમાઝોં કા વક્ત સૂરજ કે બ કદર એક નેઝા બુલન્દ હોને (યા'ની તુલૂએ આફતાબ કે 20 મિનટ કે બા'દ) સે ઝહ્વએ કુબ્રા યા'ની નિસ્કુન્નહારે શર-ઈ તક હૈ મગર ઈદુલ ફિત્ર મેં દેર કરના ઓર ઈદુલ અઝ્હા જલ્દ પઢના મુસ્તહબ હૈ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 781, دُرْمُخْتَار ج 3 ص 101)

ઈદ કી અઘૂરી જમાઅત મિલી તો.....?

પહલી રક્અત મેં ઈમામ કે તકબીરેં કહને કે બા'દ મુક્તદી શામિલ હુવા તો ઉસી વક્ત (તકબીરે તહરીમા કે ઈલાવા મઝીદ) તીન તકબીરેં કહ લે અગર્યે ઈમામ ને કિરાઅત શુરૂઅ કર દી હો ઓર તીન હી કહે અગર્યે ઈમામ ને તીન સે ઝિયાદા કહી હોં ઓર અગર ઈસ ને તકબીરેં ન કહીં કે ઈમામ રુકૂઅ મેં ચલા ગયા તો ખડે ખડે ન કહે બલકે ઈમામ કે સાથ રુકૂઅ મેં જાએ ઓર રુકૂઅ મેં તકબીરેં કહ લે ઓર અગર ઈમામ કો રુકૂઅ મેં પાયા ઓર ગાલિબ ગુમાન હૈ કે તકબીરેં કહ કર ઈમામ કો રુકૂઅ મેં પા લેગા તો ખડે ખડે તકબીરેં કહે ફિર રુકૂઅ મેં જાએ વરના اللهُ أَكْبَر કહ

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : जिस ने मुझ पर दस मरतबा सुबह और दस मरतबा शाम दुइदें पाक पढा।
(उसे इयामत के दिन मेरी शफाअत मिलेगी.) (अ. १/१)

કર રુકૂઅ મેં જાએ ઔર રુકૂઅ મેં તકબીરેં કહે ફિર અગર ઈસ ને રુકૂઅ મેં તકબીરેં પૂરી ન કી થીં કે ઈમામ ને સર ઉઠા લિયા તો બાકી સાકિત હો ગઈ (યા'ની બકિયા તકબીરેં અબ ન કહે) ઔર અગર ઈમામ કે રુકૂઅ સે ઉઠને કે બા'દ શામિલ હુવા તો અબ તકબીરેં ન કહે બલ્કે (ઈમામ કે સલામ ફેરને કે બા'દ) જબ અપની (બકિયા) પઢે ઉસ વક્ત કહે ઔર રુકૂઅ મેં જહાં તકબીર કહના બતાયા ગયા ઉસ મેં હાથ ન ઉઠાએ ઔર અગર દૂસરી રક્અત મેં શામિલ હુવા તો પહલી રક્અત કી તકબીરેં અબ ન કહે બલ્કે જબ અપની ફૌત શુદ્દા પઢને ખડા હો ઉસ વક્ત કહે. દૂસરી રક્અત કી તકબીરેં અગર ઈમામ કે સાથ પા જાએ ફબિહા (યા'ની તો બેહતર). વરના ઈસ મેં ભી વોહી તફ્સીલ હૈ જો પહલી રક્અત કે બારે મેં મઝકૂર હુઈ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 782, ૧૦૧/૧, ૧૬૪/૩, ૧૬૪/૪)

ઈદ કી જમાઅત ન મિલી તો કયા કરે ?

ઈમામ ને નમાઝ પઢ લી ઔર કોઈ શખ્સ બાકી રહ ગયા ખ્વાલ વોહ શામિલ હી ન હુવા થા યા શામિલ તો હુવા મગર ઉસ કી નમાઝ ફાસિદ હો ગઈ તો અગર દૂસરી જગહ મિલ જાએ પઢ લે વરના (બિગૈર જમાઅત કે) નહીં પઢ સકતા. હાં બેહતર યેહ હૈ કે યેહ શખ્સ ચાર રક્અત ચાશત કી નમાઝ પઢે.

(નિઝમુલ્મુત્તાલિહ ૧૭૩/૩)

ઈદ કે ખુત્બે કે અહકામ

નમાઝ કે બા'દ ઈમામ દો ખુત્બે પઢે ઔર ખુત્બાએ જુમુઆ મેં જો ચીઝેં સુન્નત હૈં ઈસ મેં ભી સુન્નત હૈં ઔર જો વહાં મકરૂહ યહાં ભી મકરૂહ. સિર્ફ દો બાતોં મેં ફર્ક હૈ એક યેહ કે જુમુઆ કે પહલે ખુત્બે સે પેશતર

કરમાને મુસ્તકા: عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुश्म शरीफ न पढ़ा उस ने जफा की. (عمران زق)

ખતીબ કા બૈઠના સુન્નત થા ઔર ઇસ મેં ન બૈઠના સુન્નત હૈ. દૂસરે યેહ કે ઇસ મેં પહલે ખુત્બે સે પેશ્તર 9 બાર ઔર દૂસરે કે પહલે 7 બાર ઔર મિમ્બર સે ઉતરને કે પહલે 14 બાર اَللّٰهُ اَكْبَر કહના સુન્નત હૈ ઔર જુમુઆ મેં નહીં.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 783, 100, عالمگیری ج 1, ص 17, دُرُمُخْتَار ج 3, ص 17)

ઇસ મુબારક મિસ્રઅ, “દે દો ઈદી મેં ગમ મદીને કા”
કે બીસ દુરૂદ કી નિસ્બત સે ઈદ કે ૨૦ આદાબ
ઈદ કે દિન યેહ ઉમૂર મુસ્તહબ હૈ :

❁ હજામત બનવાના (મગર સુલ્લેં બનવાઈયે ન કે ઇંગ્રેઝી બાલ)

❁ નાખુન તરશ્વાના ❁ ગુસ્લ કરના ❁ મિસ્વાક કરના (યેહ ઉસ કે ઇલાવા હૈ જો વુઝૂ મેં કી જાતી હૈ) ❁ અચ્છે કપડે પહનના, નએ હોં તો નએ વરના ધુલે હુએ ❁ ખુશ્બૂ લગાના ❁ અંગૂઠી પહનના (જબ કભી અંગૂઠી પહનિયે તો ઇસ બાત કા ખાસ ખયાલ રખિયે કે સિર્ફ સાઢે ચાર માશે સે કમ વઝ્ન ચાંદી કી એક હી અંગૂઠી પહનિયે. એક સે ઝિયાદા ન પહનિયે ઔર ઉસ એક અંગૂઠી મેં ભી નગીના એક હી હો, એક સે ઝિયાદા નગીને ન હોં, બિગૈર નગીને કી ભી મત પહનિયે. નગીને કે વઝ્ન કી કોઈ કેંદ નહીં. ચાંદી કા છલ્લા યા ચાંદી કે બયાન કર્દા વઝ્ન વગૈરા કે ઇલાવા કિસી ભી ધાત કી અંગૂઠી યા છલ્લા મર્દ નહીં પહન સકતા) ❁ નમાઝે ફજ મસ્જિદે મહલ્લા મેં પઢના ❁ ઈદુલ ફિત્ર કી નમાઝ કો જાને સે પહલે ચન્દ ખજૂરેં ખા લેના, તીન, પાંચ, સાત યા કમોબેશ મગર તાક હોં. ખજૂરેં ન હોં તો કોઈ મીઠી ચીઝ ખા લીજિયે. અગર નમાઝ સે પહલે કુછ ભી ન ખાયા તો ગુનાહ ન હુવા મગર ઇશા તક ન ખાયા તો ઇતાબ (મલામત) કિયા જાએગા

इरमाने मुस्तफ़ा: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: जो मुत्त पर रोज़े जुमुआ दुइद शरीफ़ पढेगा मैं कियामत के दिन उस की शफ़ाअत करूंगा. (क़ुरआन)

❀ નમાઝે ઈદ, ઈદગાહ મેં અદા કરના ❀ ઈદગાહ પૈદલ ચલના
❀ સુવારી પર ભી જાને મેં હરજ નહીં મગર જિસ કો પૈદલ જાને પર
કુદરત હો ઉસ કે લિયે પૈદલ જાના અફઝલ હૈ ઔર વાપસી પર સુવારી
પર આને મેં હરજ નહીં ❀ નમાઝે ઈદ કે લિયે એક રાસ્તે સે જાના ઔર
દૂસરે રાસ્તે સે વાપસ આના ❀ ઈદ કી નમાઝ સે પહલે સ-દ-કઅે ફિત્ર
અદા કરના (અફઝલ તો યેહી હૈ મગર ઈદ કી નમાઝ સે કબલ ન દે સકે તો
બા'દ મેં દે દીજિયે) ❀ ખુશી ઝાહિર કરના ❀ કસરત સે સ-દકા દેના
❀ ઈદગાહ કો ઈત્મીનાન વ વકાર ઔર નીચી નિગાહ કિયે જાના
❀ આપસ મેં મુબારક બાદ દેના ❀ બા'દે નમાઝે ઈદ મુસા-ફહા (યા'ની
હાથ મિલાના) ઔર મુઆ-નકા (યા'ની ગલે મિલના) જૈસા કે ઉમૂમન
મુસલ્માનોં મેં રાઈજ હૈ બેહતર હૈ કે ઈસ મેં ઈઝહારે મસરરત હૈ. મગર
અમ્રદ ખૂબ સૂરત સે ગલે મિલના મહલ્લે ફિતના હૈ ❀ ઈદુલ ફિત્ર
(યા'ની મીઠી ઈદ) કી નમાઝ કે લિયે જાતે હુએ રાસ્તે મેં આહિસ્તા સે
તકબીર કહેં ઔર નમાઝે ઈદે અઝ્હા કે લિયે જાતે હુએ રાસ્તે મેં બુલન્દ
આવાઝ સે તકબીર કહેં. તકબીર યેહ હૈ :

اَللّٰهُ اَكْبَرُ ط اَللّٰهُ اَكْبَرُ ط لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَ اللّٰهُ اَكْبَرُ ط اَللّٰهُ اَكْبَرُ ط وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ
 तरजमा : अल्लाह अकबर सभ से बड़ा है, अल्लाह अकबर सभ से बड़ा है, अल्लाह अकबर के सिवा कोई ईबादत के लाईक नहीं और अल्लाह अकबर सभ से बड़ा है, अल्लाह अकबर सभ से बड़ा है और अल्लाह ही के लिये तमाम ज़ुबियां हैं.

(બહારે શરીરમાં, જિ. ૧, સ. ૭૭૯ થી ૭૮૧, ૧૦૦:૧૬૧ વગેરે)

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : તુમ જહાં બી હો મુઝ પર દુરુદ પઢો કે તુમહારા દુરુદ મુઝ તક પહોંચતા હૈ. (طبرانی)

(یا'نی موسافیر اور گاؤں کے رہنے والے پر) واجیب نہیں. (دُرُ مختار ج ۳ ص ۷۴)

❁ મુકીમ ને અગર મુસાફિર કી ઇક્તિદા કી તો મુકીમ પર વાજિબ હૈ
અગર્યે ઇસ મુસાફિર ઇમામ પર વાજિબ નહીં. (دُرُومُفْخَارُ وَرُدُّالْمُفْتَاحِ ج ۳ ص ۷۴)

❁ નફલ, સુન્નાત ઓર વિત્ર કે બા'દ તક્બીર વાજિબ નહીં.

(رَدُّ الْمُحْتَارِ ج ۳ ص ۷۳، ۷۸۵، ج ۱، شریعت، ج ۱، ص ۷۸۵، ۷۸۶)

❁ જુમુઆ કે બા'દ વાજિબ હૈ ઔર નમાઝે (બકર) ઈદ કે બા'દ ભી કહ લે. (ઐઝન)

❁ મસ્બૂક (જિસ કી એક યા આઈદ રક્ઝતેં ફૌત હુઈ હોં) પર તકબીર વાજિબ હૈ મગર જબ ખુદ સલામ ફેરે ઉસ વક્ત કહે. (રૌઝાલમ્તદ ૩૨૫)

❀ મુન્ફરિદ (યા'ની તજ્જા નમાઝ પઢને વાલે) પર વાજિબ નહીં.

(الْجَوْهَرَةُ النَّبَرَةُ ص ۱۲۲) મગર કહ લે, કે સાહિબૈન (યા'ની ઇમામ અબૂ યૂસુફ
 और इमाम मुहम्मद (رَحِمَهُمَا اللَّهُ تَعَالَى) के नज़दीक इस पर भी वाज़िब है.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 786)

(ઈદ કે ફજાઈલ વગૈરા કી તફસીલી મા'લૂમાત કે લિયે ફૈઝાને સુન્નાત કે બાબ
“ફૈઝાને ર-મઝાન” સે ફૈઝાને ઈદુલ ફિત્ર કા મુતા-લઆ ફરમાઈયે)

ઐ હમારે પ્યારે અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ હમં ઈદે સઈદ કી ખુશિયાં સુન્નત
 કે મુતાબિક મનાને કી તૌફીક અતા ફરમા. ઔર હમં હજ શરીફ ઔર
 દિયારે મદીના વ તાજદારે મદીના صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી દીદ કી હકીકી
 ઈદ બાર બાર નસીબ ફરમા.

તેરી જબ કે દીદ હોગી જભી મેરી ઈદ હોગી

મેરે ખ્વાબ મેં તૂ આના મ-દની મદીને વાલે

صَلُّوْا عَلَيَّ الْحَبِيبُ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيَّ مُحَمَّدٌ

મ-દની વસિયત નામા

મઅ કફન વ દફન કે અહકામાત

ઇસ રિસાલે મેં....

મદીનએ મુનવ્વરહ સે ચાલીસ વસિયતે

વસિયત બાઇસે મઝિરત

તરીકએ તજહીઝ વ તકફીન

મદ કો કફન પહનાને કા તરીકા

ઔરત કો કફન પહનાને કા તરીકા

વરક ઉલટિયે....

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

મ-દની વસિયત નામા

(મઅ કફન દફન કે અહકામાત)

શૈતાન લાખ સુસ્તી દિલાએ યેહ પુરસોઝ રિસાલા (15 સફહાત)
મુકમ્મલ પઠ લીજિયે إِنَّ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ આપ અપને કલ્બ મેં રિક્ત વ
હલયલ મહસૂસ કરેંગે.

દુરુદ શરીફ કી ફઝીલત

મહબૂબે રબ્બુલ આ-લમીન, જનાબે સાદિકો અમીન
صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْه وَسَلَّمَ ને ફરમાયા : મુઝ પર દુરુદ શરીફ પઢો, અલ્લાહ
તુમ પર રહમત ભેજેગા. (الكاوِل لابن عَوَى ج ٥ ص ٥٠٠)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّيْ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

ઈસ વક્ત નમાઝે ફજા કે બા'દ
મસ્જિદુન્ન-બવિયિશશરીફ عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام મેં બેઠ કર
“أَرْبَعِينَ وَصَايَا مِنَ الْمَدِينَةِ الْمُنَوَّرَةِ” (યા'ની મદીનએ મુનવ્વરહ સે ચાલીસ⁴⁰
વસિયતેં) તહરીર કરને કી સઆદત હાસિલ કર રહા હું, આહ ! સદ આહ !

આજ મેરી મદીનતુલ મુનવ્વરહ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કી હાઝિરી કી
આખિરી સુબહ હૈ, સૂરજ રૌઝએ મહબૂબ عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالسَّلَام પર અર્ઝે
સલામ કે લિયે હાઝિર હુવા ચાહતા હૈ, આહ ! આજ રાત તક અગર
જન્નતુલ બકીઅ મેં મદફન મિલને કી સૂરત ન હુઈ તો મદીને સે જુદા
હોના પડ જાએગા. આંખ અશ્કબાર હૈ, દિલ બે કરાર હૈ, હાએ !

અફસોસ ચન્દ ઘડિયાં તયબા કી રહ ગઈ હેં

દિલ મેં જુદાઈ કા ગમ તૂફાં મયા રહા હે

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جِس کے پاس میرا ٹیک ڈો اور वोड मुज पर दुइद शरीफ न पड़े तो वोड लोगों में से कन्जूस तरीन शप्स है. (अनवर)

આહ ! દિલ ગમ મેં ડૂબા હુવા હૈ, હિજરે મદીના કી જાં સોઝ ફિક ને સરાપા તસ્વીરે ગમ બના કર રખ દિયા હૈ, ઐસા લગતા હૈ ગોયા હોંટોં કા તબસ્સુમ કિસી ને છીન લિયા હો, આહ ! અન્કરીબ મદીના છૂટ જાએગા, દિલ ટૂટ જાએગા, આહ ! મદીને સે સૂએ વતન રવાનગી કે લમ્હાત ઐસે જાં ગુઝા હોતે હૈં ગોયા,
કિસી શીર ખ્વાર બચ્ચે કો ઉસ કી માં કી ગોદ સે છીન લિયા ગયા હો ઓર વોહ રોતા હુવા નિહાયત હી હસરત કે સાથ બાર બાર મુઝ કર અપની માં કી તરફ દેખતા હો કે શાયદ માં એક બાર ફિર બુલા લેગી..... ઓર શફકત કે સાથ ગોદ મેં છુપા લેગી..... અપને સીને સે ચિમટા લેગી..... મુઝે લોરી સુના કર અપની મામતા ભરી ગોદ મેં મીઠી નીંદ સુલા દેગી..... આહ !

મેં શિકસ્તા દિલ લિયે બોઝલ કદમ રખતા હુવા

ચલ પડા હૂં યા શહન્શાહે મદીના અલ વદાય

અબ શિકસ્તા દિલ કે સાથ “ચાલીસ વસાયા” અર્ઝ કરતા હૂં, મેરે યેહ વસાયા “દા’વતે ઈસ્લામી” સે વાબસ્તા તમામ ઈસ્લામી ભાઈયોં ઓર ઈસ્લામી બહનોં કી તરફ ભી હૈં નીઝ મેરી ઔલાદ ઓર દીગર અહલે ખાના ભી ઈન વસાયા પર ઝરૂર તવજ્જોહ રખેં.

ઝહે કિસ્મત ! મુઝ પાપી વ બદકાર કો મદીનએ પુર અન્વાર મેં, વોહ ભી સાયએ સબ્ઝ સબ્ઝ ગુમ્બદો મીનાર મેં, ઐ કાશ ! જલ્વએ સરકારે નામદાર, શહન્શાહે અબરાર, શફીએ રોઝે શુમાર, મહબૂબે પરવર દગાર, અહમદે મુખ્તાર ﷺ મેં શહાદત નસીબ હો જાએ ઓર જન્નતુલ બકીઅ મેં દો² ગઝ ઝમીન મુયસ્સર આએ

કરમાને મુસ્તકા على الله تعالى عليه وسلم : ઉસ શખ્સ કી નાક ખાક આવૂદ હો જિસ કે પાસ મેરા ઝિક હો ઓર વોહ મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢે. (૮૬)

અગર ઐસા હો જાએ તો દોનોં જહાં કી સઆદતેં હી સઆદતેં હેં. આહ ! વરના જહાં મુકદર.....

- ❶ અગર આલમે નઝૂઅ મેં પાએં તો ઉસ વક્ત કા હર કામ સુન્નત કે મુતાબિક કરેં, મુશ્કિના સૂરત મેં સીધી કરવટ લિટા કર ચેહરા કિબ્લા રૂ કરેં. યાસીન શરીફ ભી સુનાએં ઓર કલિમએ તય્યિબા સીને પર દમ આને તક મુસલ્સલ બ આવાઝ પઢા જાએ.
- ❷ બા'દે કબ્જે રૂહ ભી હર હર મુઆ-મલે મેં સુન્નતોં કા લિહાઝ રખેં, મ-સલન તજહીઝો તક્ફીન વગૈરા મેં તા'જીલ (યા'ની જલ્દી) ઓર ઝિયાદા અવામ ઇકદ્દી કરને કે શૌક મેં તાખીર કરના સુન્નત નહીં. બહારે શરીઅત હિસ્સા 4 મેં બયાન કિયે હુએ અહકામ પર અમલ કિયા જાએ. ખુસૂસન તાકીદ અશદ તાકીદ હૈ કે હરગિઝ નૌહા ન કિયા જાએ ક્યૂંકે યેહ હરામ ઓર જહન્નમ મેં લે જાને વાલા કામ હૈ.
- ❸ કબ્ર કા સાઈઝ વગૈરા સુન્નત કે મુતાબિક હો ઓર લહ્દ બનાએં કે સુન્નત હૈ.¹
- ❹ અન્દરૂને કબ્ર દીવારેં વગૈરા કચ્ચી મિટ્ટી કી હોં, આગ કી પક્કી હુઈ ઈંટેં ઈસ્તિ'માલ ન કી જાએં, અગર અન્દર મેં પક્કી હુઈ ઈંટ કી દીવારેં ઝરૂરી હોં તો ફિર અન્દરૂની હિસ્સા મિટ્ટી કે ગારે સે અચ્છી તરહ લીપ દિયા જાએ.

1 : કબ્ર કી દો કિસ્મેં હેં (1) સન્દૂક (2) લહ્દ : લહ્દ બનાને કા તરીકા યેહ હૈ કે કબ્ર ખોદને કે બા'દ મચ્ચિત રખને કે લિયે જાનિબે કિબ્લા જગહ ખોદી જાતી હૈ. લહ્દ સુન્નત હૈ અગર ઝમીન ઈસ કાબિલ હો તો યેહી કરેં ઓર અગર ઝમીન નર્મ હો તો સન્દૂક મેં મુઝા-પકા નહીં. હો સકતા હૈ ગોરકન વગૈરા મશ્વરા દેં કે સ્લેબ અન્દરૂની હિસ્સે મેં તિરછી કર કે લગા લો મગર ઉસ કી બાત ન માની જાએ.

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جیس نے مومن پر روزه جوموا دو سو بار دُرُود پاک پढا اُس کے دو سو سال کے گناہ مومناک ہوں گے۔ (ترمذی)

- ﴿5﴾ મુમ્કિન હો તો અન્દરૂની તખ્તોં પર યાસીન શરીફ, સૂ-રતુલ મુલક ઓર દુરૂદે તાજ પઢ કર દમ કર દિયા જાએ.
- ﴿6﴾ કફને મસ્નૂન ખુદ સગે મદીના غُفَى عَنْهُ કે પૈસોં સે હો. હાલતે ફકર કી સૂરત મેં કિસી સહીહુલ અકીદા સુન્ની કે માલે હલાલ સે લિયા જાએ.
- ﴿7﴾ ગુસ્લ બા રીશ, બા ઇમામા વ પાબન્દે સુન્નત ઇસ્લામી ભાઈ ઐન સુન્નત કે મુતાબિક દેં (સાદાતે કિરામ અગર ગન્દે વુજૂદ કો ગુસ્લ દેં તો સગે મદીના غُفَى عَنْهُ ઇસે અપને લિયે બે અ-દબી તસવ્વુર કરતા હૈ)
- ﴿8﴾ ગુસ્લ કે દૌરાન સત્રે ઓરત કી મુકમ્મલ હિફાઝત કી જાએ અગર નાફ સે લે કર ઘુટનોં સમેત કથ્થઈ યા કિસી ગહરે રંગ કી દો² મોટી ચાદરેં ઉઢા દી જાએં તો ગાલિબન સત્ર ચમકને કા એહતિમાલ જાતા રહેગા. હાં પાની ઝાહિરી જિસ્મ કે હર હિસ્સે બલ્કે રૂએં રૂએં કી જડ સે લે કર નોક પર બહના લાઝિમી હૈ.
- ﴿9﴾ કફન અગર આબે ઝમઝમ યા આબે મદીના બલ્કે દોનોં સે તર કિયા હુવા હો તો સઆદત હૈ. કાશ ! કોઈ સચ્ચિદ સાહિબ સર પર સબ્જ ઇમામા શરીફ સજા દેં.¹
- ﴿10﴾ બા'દે ગુસ્લે મય્યિત, કફન મેં ચેહરા છુપાને સે કબ્લ, પહલે પેશાની પર અંગુશ્તે શહાદત સે بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ લિખિયે.
- ﴿11﴾ ઇસી તરહ સીને પર : اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
- ﴿12﴾ દિલ કી જગહ પર : يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
- ﴿13﴾ નાફ ઓર સીને કે દરમિયાની હિસ્સએ કફન પર : يَا غَائِسُ

¹ : સિર્ફ ઉ-લમા વ મશાઈખ કો બા ઇમામા દફન કિયા જા સકતા હૈ, આમ લોગોં કી મય્યિત કો મઅ ઇમામા દફનાના મન્અ હૈ.

કરમાને મુસ્તફા : صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : મુઝા પર દુરૂદ શરીફ પઢો અલ્લાહ ઇંજીલ તુમ પર રહમત ભેજેગા. (અબુ ડાવુદ)

આ'ઝમ દસ્ત ગીર رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ يَا ઇમામ અબૂ હનીફા.
رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ يَا ઇમામ અહમદ રઝા رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ
ઝિયાઉદ્દીન رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ શહાદત કી ઉંગલી સે લિખેં.

﴿14﴾ નીઝ નાફ કે ઊપર સે લે કર સર તક તમામ હિસ્સએ કફન પર
(ઇલાવા પુશ્ત કે) “મદીના મદીના” લિખા જાએ. યાદ રહે !
યેહ સબ કુછ રોશનાઈ સે નહીં સિર્ફ અંગુશ્તે શહાદત સે લિખના
હૈ ઓર ઝહે નસીબ કોઈ સચ્ચિદ સાહિબ લિખેં.

﴿15﴾ દોનોં² આંખોં પર મદીનતુલ મુનવ્વરહ زَادَهَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કી
ખજૂરોં કી ગુઠલિયાં રખ દી જાએં.

﴿16﴾ જનાઝા લે કર ચલતે વક્ત ભી તમામ સુન્નતેં મલૂજ રખિયે.

﴿17﴾ જનાઝે કે જુલૂસ મેં સબ ઇસ્લામી ભાઈ મિલ કર ઇમામે અહલે
સુન્નત رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ કા કસીદએ દુરૂદ “કા'બે કે બદરુદુજા તુમ
પે કરોડોં દુરૂદ” પઢેં. (ઇસ કે ઇલાવા ભી ના'તેં વગૈરા પઢેં મગર
સિર્ફ ઓર સિર્ફ ઉ-લમાએ અહલે સુન્નત હી કા કલામ પઢા જાએ)

﴿18﴾ જનાઝા કોઈ સહીહુલ અકીદા સુન્ની આલિમે બા અમલ યા કોઈ
સુન્નતોં કે પાબન્દ ઇસ્લામી ભાઈ યા અહલ હોં તો ઔલાદ મેં સે કોઈ
પઢા દેં મગર ખ્વાહિશ હૈ કે સાદાતે કિરામ કો ફૌકિયત દી જાએ.

﴿19﴾ ઝહે નસીબ ! સાદાતે કિરામ અપને રહમત ભરે હાથોં કબ્ર મેં
ઉતાર કર અર-હમુરાહિમીન કે સિપુર્દ કર દેં.

﴿20﴾ ચેહરે કી તરફ દીવારે કિબ્લા મેં તાક બના કર ઉસ મેં કિસી
પાબન્દે સુન્નત ઇસ્લામી ભાઈ કે હાથ કા લિખા હુવા અહ્દ
નામા, નકશે ના'લે શરીફ, સબ્જ ગુમ્બદ શરીફ કા નકશા,
શ-જરા શરીફ, નકશે હરકારા વગૈરા તબરુકાત રખિયે.

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ: મુઝા પર કસરત સે દુરુદે પાક પઢો બેશક તુમહારા મુઝા પર દુરુદે પાક પઢના તુમહારે ગુનાહોં કે લિયે મઘિરત હૈ. (મઘિર)

- ﴿21﴾ જન્નતુલ બકીઅ મેં જગહ મિલ જાએ તો ઝહે કિસ્મત ! વરના કિસી વલિય્યુલ્લાહ કે કુર્બ મેં, યેહ ભી ન હો સકે તો જહાં ઇસ્લામી ભાઈ ચાહેં સિપુર્દે ખાક કરેં મગર જાએ ગસ્બ પર દફન ન કરેં, કે હરામ હૈ.
- ﴿22﴾ કબ્ર પર અઝાન દીજિયે.
- ﴿23﴾ ઝહે નસીબ ! કોઈ સચ્ચિદ સાહિબ તલ્કીન ફરમા દેં.¹
- ﴿24﴾ હો સકે તો મેરે અહલે મહબ્બત મેરી તદફીન કે બા'દ 12 રોઝ તક, યેહ ન હો સકે તો કમ અઝ કમ 12 ઘન્ટે હી સહી મેરી કબ્ર પર હલ્કા કિયે રહેં ઔર ઝિકો દુરૂદ ઔર તિલાવત વ ના'ત સે મેરા દિલ બહલાતે રહેં إِنَّ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ નઈ જગહ મેં દિલ લગ

هلينا

1 : તલ્કીન કી ફઝીલત : સરકારે મદીના, કરારે કલ્બો સીના صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ફરમાને આવીશાન હૈ : જબ તુમહારા કોઈ મુસલ્માન ભાઈ મરે ઔર ઉસ કો મિટ્ટી દે ચુકો તો તુમ મેં એક શખ્સ કબ્ર કે સિરહાને ખડા હો કર કહે : યા ફુલાં બિન ફુલાના ! વોહ સુનેગા ઔર જવાબ ન દેગા. ફિર કહે : યા ફુલાં બિન ફુલાના ! વોહ સીધા હો કર બૈઠ જાએગા, ફિર કહે : યા ફુલાં બિન ફુલાના ! વોહ કહેગા : “હમેં ઈશદિ કર અલ્લાહ عَزَّ وَجَلَّ તુજ પર રહમ ફરમાએ.” મગર તુમેં ઉસ કે કહને કી ખબર નહીં હોતી. ફિર કહે :

أَذْكُر مَا خَرَجْتَ عَلَيْهِ مِنَ الدُّنْيَا: شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ
(صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ)، وَأَنَّكَ رَضِيتَ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ (صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ)
تَرْجُومَا: “तू उसे याद कर जिस पर तू दुनिया से निकला या’नी ये
गवाही, के अल्लाह के सिवा कोई मा’बूद नहीं और मुहम्मद (ﷺ) उस के
बन्दे और रसूल हैं और ये के तू अल्लाह के रब और इस्लाम के दीन और
मुहम्मद (ﷺ) के नबी और कुरआन के ईमाम होने पर राजी था।” मुन्कर
नकीर अक दूसरे का छाथ पकड़ कर कहेंगे यवो हम उस के पास क्या बैठें जिसे लोग उस
की हुज्जत सिंभा चुके. ईस पर किसी ने सरकारे मदीना (ﷺ) से अर्ज़ की :
अगर उस की मां का नाम मा’लूम न हो ? इरमाया : हव्वा (رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا) की तरफ
निश्चय करे. (البرهان ۳۵۰/۳۶۷) याद रहे ! हुवां बिन हुलाना की जगह मयित और
उस की मां का नाम ले, म-सलन या मुहम्मद इल्यास बिन अमीना. अगर मयित की
मां का नाम मा’लूम न हो तो मां के नाम की जगह हव्वा (رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا) का नाम ले.
तल्कीन सिर्फ अ-रबी में पढ़िये.

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો મુઝ પર એક દુરુદ શરીફ પઢતા હૈ અલ્લાહ ﷻ ઊસ કે લિયે એક કીરાત અજ લખતા હૈ ઓર કીરાત ઉદુદ પહાડ જિતના હૈ. (મુવાઝઃ)

હી જાએગા ઈસ દૌરાન ભી ઓર હમેશા નમાઝે બા જમાઅત કા એહતિમામ રખેં.

﴿25﴾ મેરે ઝિમ્મે અગર કર્ઝ વગૈરા હો તો મેરે માલ સે ઓર અગર માલ ન હો તો દર-ખ્વાસ્ત હૈ કે મેરી ઔલાદ અગર ઝિન્દા હો તો વોહ યા કોઈ ઓર ઈસ્લામી ભાઈ એહસાનન અપને પલ્લે સે અદા ફરમા દેં. અલ્લાહ ﷻ અજરે અઝીમ અતા ફરમાએગા. (મુખ્તલિફ ઈજતિમાઆત મેં એ'લાન કિયા જાએ કે જિસ કિસી કી ભી દિલ આઝારી યા હક ત-લફી હુઈ હો વોહ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી કો મુઆફ ફરમા દેં અગર કર્ઝ વગૈરા હો તો ફૌરન વુ-રસા સે રુજૂઅ કરેં યા મુઆફ કર દેં)

﴿26﴾ મુઝે કસરત કે સાથ ઈસાલે સવાબ વ દુઆએ મગ્ફિરત સે નવાઝતે રહેં તો એહસાને અઝીમ હોગા.

﴿27﴾ સબ કે સબ મસ્લકે આ'લા હઝરત યા'ની મઝ્હબે અહલે સુન્નત પર ઈમામે અહલે સુન્નત મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન ﷻ કી સહીહ ઈસ્લામી તા'લીમાત કે મુતાબિક કાઈમ રહેં.

﴿28﴾ બદ મઝ્હબોં કી સોહબત સે કોસોં દૂર ભાગિયે, કે ઈન કી સોહબત ખાતિમા બિલખૈર મેં બહુત બડી રુકાવટ ઓર સબબે બરબાદિયે આખિરત હૈ.

﴿29﴾ તાજદારે મદીના, રાહતે કલ્બો સીના ﷻ કી મહબ્બત ઓર સુન્નત પર મઝબૂતી સે કાઈમ રહિયે.

﴿30﴾ નમાઝે પન્જગાના, રોઝએ ર-મઝાન, ઝકાત, હજ વગૈરા ફરાઈઝ (વ દીગર વાજિબાત વ સુનન) કે મુઆ-મલે મેં કિસી કિસ્મ કી કોતાહી ન કિયા કરેં.

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : جس نے کیتاબ میں موز پر دھڑے پاک لپیھا تو جب تک میرا نام اُس
میں رہےگا کیریتھے اُس کے لیے اِستغفار کرتے رہےگے. (اَبُو)

- ﴿31﴾ વસિયત ઝરૂરી વસિયત : દા'વતે ઇસ્લામી કી મર્કઝી મજલિસે શૂરા કે સાથ હર દમ વફાદાર રહિયે, ઇસ કે હર રુક્ન ઓર અપને હર નિગરાન કે હર ઉસ હુકમ કી ઇતાઅત કીજિયે જો શરીઅત કે મુતાબિક હો શૂરા યા દા'વતે ઇસ્લામી કે કિસી ભી ઝિમ્મેદાર કી બિલા ઇજાઝતે શર-ઈ મુખા-લફત કરને વાલે સે મેં બેઝાર હૂં, ખ્વાહ વોહ મેરા કેસા હી કરીબી અઝીઝ હો.
- ﴿32﴾ હર ઇસ્લામી ભાઈ હફતે મેં કમ અઝ કમ એક બાર અલાકાઈ દૌરા બરાએ નેકી કી દા'વત મેં અવ્વલ તા આખિર શિર્કત કરે ઓર હર માહ કમ અઝ કમ તીન દિન, બારહ માહ મેં 30 દિન ઓર ઝિન્દગી મેં યક મુશ્ત કમ અઝ કમ બારહ માહ કે લિયે મ-દની કાફિલે મેં સફર કરે. હર ઇસ્લામી ભાઈ ઓર હર ઇસ્લામી બહન અપને કિરદાર કી ઇસ્લાહ પર ઇસ્તિકામત પાને કે લિયે રોઝાના ફિકે મદીના કર કે “મ-દની ઇન્આમાત” કા રિસાલા પુર કરે ઓર હર માહ અપને ઝિમ્મેદાર કો જમ્મ કરવાએ.
- ﴿33﴾ તાજદારે મદીના, સુરે કલ્બો સીના ﷺ કી મહબ્બત વ સુન્નત કા પૈગામ દુન્યા મેં આમ કરતે રહિયે.
- ﴿34﴾ બદ અકી-દગિયોં ઓર બદ આ'માલિયોં નીઝ દુન્યા કી બે જા મહબ્બત, માલે હરામ ઓર ના જાઈઝ ફેશન વગૈરા કે ખિલાફ અપની જિદ્દો જહ્દ જારી રખિયે. હુસ્ને અખ્લાક ઓર મ-દની મિઠાસ કે સાથ નેકી કી દા'વત કી ધૂમેં મચાતે રહિયે.
- ﴿35﴾ ગુસ્સા ઓર ચિડચિડા પન કો કરીબ ભી મત ફટકને દીજિયે વરના દીન કા કામ દુશ્વાર હો જાએગા.
- ﴿36﴾ મેરી તાલીફાત ઓર મેરે બયાન કી કેસિટોં સે મેરે વુ-રસા કો

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْهَ وَسَلَّمَ : जिस ने मुझ पर एक बार दुरदे पाक पढा अद्लाह عَزَّوَجَلَّ उस पर दस रहमतें बेजता है. (स्ल)

દુન્યા કી દૌલત કમાને સે બચને કી મ-દની ઇત્તિજા હૈ.

﴿37﴾ મેરે “તર્કે” વગૈરા કે મુઆ-મલે મેં હુકમે શરીઅત પર અમલ કિયા જાએ.

﴿38﴾ મુજે જો કોઈ ગાલી દે, બુરા ભલા કહે, ઝખ્મી કર દે યા કિસી તરહ ભી દિલ આઝારી કા સબબ બને મૈં ઉસે અદલાહ عَزَّوَجَلَّ કે લિયે પેશગી મુઆફ કર ચુકા હૂં.

﴿39﴾ મુજે સતાને વાલોં સે કોઈ ઇન્તિકામ ન લે.

﴿40﴾ બિલફર્જ કોઈ મુજે શહીદ કર દે તો મેરી તરફ સે ઉસે મેરે હુકૂક મુઆફ હૈં. વુ-રસા સે ભી દર-ખ્વાસ્ત હે કે ઉસે અપના હક મુઆફ કર દેં. અગર સરકારે મદીના ﷺ કી શફાઅત કે સદકે મહશર મેં ખુસૂસી કરમ હો ગયા તો اِنَّ شَآءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ અપને કાતિલ યા’ની મુજે શહાદત કા જામ પિલાને વાલે કો ભી જન્નત મેં લેતા જાઊંગા બશર્તે કે ઉસ કા ખાતિમા ઈમાન પર હુવા હો. (અગર મેરી શહાદત અમલ મેં આએ તો ઈસ કી વજહ સે કિસી કિસ્મ કે હંગામે ઔર હડતાલેં ન કી જાએ. અગર “હડતાલ” ઈસ કા નામ હે કે ઝબર દસ્તી કારોબાર બન્દ કરવાયા જાએ, દુકાનો ઔર ગાડિયોં પર પથરાવ વગૈરા કિયા જાએ તો બન્દોં કી ઐસી હક ત-લફિયાં કરના કોઈ ભી મુફિતયે ઈસ્લામ જાઈઝ નહીં કહ સકતા, ઈસ તરહ કી હડતાલ હરામ ઔર જહન્નમ મેં લે જાને વાલા કામ હે.)

કાશ ! ગુનાહ બખ્શને વાલા ખુદાએ ગફફાર عَزَّوَجَلَّ મુઝ ગુનહગાર કો અપને પ્યારે મહબૂબ ﷺ કે તુફૈલ મુઆફ ફરમા દે. ઐ મેરે પ્યારે પ્યારે અદલાહ عَزَّوَجَلَّ ! જબ તક ઝિન્દા રહૂં ઇશકે

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો શખ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના મૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા મૂલ ગયા. (ખીરાત)

રસૂલ ﷺ મેં ગુમ રહૂં, ઝિકે મદીના કરતા રહૂં, નેકી કી દા'વત કે લિયે કોશાં રહૂં, મહબૂબ ﷺ કી શફાઅત પાગિં ઓર બે હિસાબ બખ્શા જાગિં. જન્નતુલ ફિરદૌસ મેં પ્યારે હબીબ ﷺ કા પડોસ નસીબ હો. આહ ! કાશ ! હર વક્ત નઝઝારએ મહબૂબ મેં ગુમ રહૂં. ઐ અલ્લાહ ! અપને હબીબ પર બે શુમાર દુરુદો સલામ ભેજ, ઇન કી તમામ ઉમ્મત કી મગ્ફિરત ફરમા.

أَمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

યા ઈલાહી જબ રઝા ખ્વાબે ગિરાં સે સર ઉઠાએ

દૌલતે બેદાર ઈશકે મુસ્તફા કા સાથ હો

“મ-દની વસિયત નામા” પહલી બાર મુહર્રમુલ હરામ 1411 સિ.હિ. મુતાબિક 1990 ઈ. મદીનાએ મુનવ્વરહ શરફાઉત્ઝઝિમા સે જારી ક્રિયા થા ફિર કભી કભી થોડી બહુત તરમીમ કી ગઈ થી, અબ મઝીદ બા'ઝ તરામીમ કે સાથ હાઝિર ક્રિયા હૈ.

ગમે મદીના, બકીઅ, મગ્ફિરત ઓર બે હિસાબ જન્નતુલ ફિરદૌસ મેં આકા કે પડોસ કા તાલિબ

10 જુમાદલ ઊલા 1434 સિ.હિ

23-3-2013

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

વસિયત બાઘસે મગ્ફિરત

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : “જો વસિયત કરને કે બા'દ ફૌત હુવા વોહ સીધે રાસ્તે ઓર સુન્નત પર ફૌત હુવા ઓર ઉસ કી મૌત તકવા ઓર શહાદત પર હુઈ ઓર ઈસ હાલત મેં મરા કે ઉસ કી મગ્ફિરત હો ગઈ.”

(અબિ માજે ૩: ૪૦૬ હદિથ ૨૪૦૧)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुर्इदे पाक न पड़ा तहकीक वोह बह भूत हो गया. (उज्ज)

કફ્ન દફ્ન કા તરીકા

મર્દ કા મસ્નૂન કફ્ન

(1) લિફાફા (2) ઈઝાર (3) કમીસ

ઔરત કા મસ્નૂન કફ્ન

મુન્દરિજએ બાલા ત્રીન ઔર દો મઝીદ (4) સીના બન્દ (5) ઓઢની. ખુન્સા મુશ્કિલ કો ઔરત કી તરહ પાંચ કપડે દિયે જાએ મગર કુસુમ યા ઝા'ફરાન કા રંગા હુવા ઔર રેશમી કફ્ન ઈસે ના જાઈઝ હૈ.

(મુલખ્ખસ અઝ બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 817, 819, ૧૧૧૧૧૧૧૧૧૧૧૧)

કફ્ન કી તફ્સીલ

﴿1﴾ લિફાફા : યા'ની ચાદર મચ્ચિત કે કદ સે ઈતની બડી હો કે દોનોં તરફ બાંધ સકેં ﴿2﴾ ઈઝાર : (યા'ની તહબન્દ) ચોટી (યા'ની સર કે સિરે) સે કદમ તક યા'ની લિફાફે સે ઈતના છોટા જો બન્દિશ કે લિયે ઝાઈદ થા ﴿3﴾ કમીસ (યા'ની કફ્ની) : ગરદન સે ઘુટનોં કે નીચે તક ઔર યેહ આગે ઔર પીછે દોનોં તરફ બરાબર હો ઈસ મેં ચાક ઔર આસ્તીનેં ન હોં. મર્દ કી કફ્ની કન્ધોં પર ચીરેં ઔર ઔરત કે લિયે સીને કી તરફ ﴿4﴾ સીના બન્દ : પિસ્તાન સે નાફ તક ઔર બેહતર યેહ હૈ કે રાન તક હો.¹

(મુલખ્ખસ અઝ બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 818)

¹ : ઉમૂમન તય્યાર કફ્ન બરીદ લિયા જાતા હૈ ઉસ કા મચ્ચિત કે કદ કે મુતાબિક મસ્નૂન સાઈઝ કા હોના ઝરૂરી નહીં યેહ ભી હો સકતા હૈ કે ઈતના ઝિયાદા હો કે ઈસરાફ મેં દાખિલ હો જાએ, લિહાઝા એહતિયાત ઈસી મેં હૈ કે થાન મેં સે હસ્બે ઝરૂરત કપડા કાટા જાએ.

કરમાને મુસ્તફા : حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मुझ पर एक बार दुरुदे पाक पढा अल्लाह उस पर दस
रहमते बेजता है. (ﷺ)

ગુસ્લે મય્યિત કા તરીકા

અગરબત્તિયાં યા લૂબાન જલા કર ત્રીન, પાંચ યા સાત બાર ગુસ્લ કે તપ્તે કો ધૂની દેં યા'ની ઇતની બાર તપ્તે કે ગિદ ફિરાએં, તપ્તે પર મય્યિત કો ઇસ તરહ લિટાએં જૈસે કબ્ર મેં લિટાતે હેં, નાફ સે ઘુટનોં સમેત કપડે સે છુપા દેં. (આજ કલ ગુસ્લ કે દૌરાન સફેદ કપડા ઉઢાતે હેં ઔર ઉસ પર પાની લગને સે મય્યિત કે સત્ર કી બે પર્દગી હોતી હૈ લિહાઝા કથ્થઈ યા ગહરે રંગ કા ઇતના મોટા કપડા હો, કે પાની પડને સે સત્ર ન ચમકે, કપડે કી દો તહેં કર લેં તો ઝિયાદા બેહતર) અબ નહલાને વાલા અપને હાથ પર કપડા લપેટ કર પહલે દોનોં² તરફ ઇસ્તિન્જા કરવાએ (યા'ની પાની સે ધોએ) ફિર નમાઝ જૈસા વુઝૂ કરવાએં યા'ની ત્રીન બાર મુંહ ફિર કોહનિયોં સમેત દોનોં હાથ ત્રીન ત્રીન બાર ધુલાએં, ફિર સર કા મસ્હ કરેં, ફિર ત્રીન બાર દોનોં² પાઉ ધુલાએં. મય્યિત કે વુઝૂ મેં પહલે ગિઢોં તક હાથ ધોના, કુલ્લી કરના ઔર નાક મેં પાની ડાલના નહીં હૈ, અલબત્તા કપડે યા રૂઈ કી ફુરેરી ભિગો કર દાંતોં, મસૂઢોં, હોંટોં ઔર નથનોં પર ફેર દેં. ફિર સર યા દાઢી કે બાલ હોં તો ધોએં. અબ બાઈ (યા'ની ઉલટી) કરવટ પર લિટા કર બેરી કે પત્તોં કા જોશ દિયા હુવા (જો અબ નીમ ગર્મ રહ ગયા હો) ઔર યેહ ન હો તો ખાલિસ પાની નીમ ગર્મ સર સે પાઉ તક બહાએં કે તપ્તે તક પહોંચ જાએ. ફિર સીધી કરવટ લિટા કર ભી ઇસી તરહ કરેં ફિર ટેક લગા કર બિઠાએં ઔર નરમી કે સાથ પેટ કે નિચલે હિસ્સે પર હાથ ફેરેં ઔર કુછ નિકલે તો ધો ડાલેં. દોબારા વુઝૂ ઔર ગુસ્લ કી હાજત નહીં ફિર આખિર મેં સર સે પાઉ તક ત્રીન બાર કાફૂર કા પાની બહાએં. ફિર કિસી પાક કપડે સે બદન આહિસ્તા સે પોંછ દેં.

કરમાને મુસ્તકા : صلى الله تعالى عليه وسلم : જો શાપ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طرائف)

એક બાર સારે બદન પર પાની બહાના ફર્જ હૈ ઓર તીન બાર સુન્નત. (ગુસ્લે મય્યિત મેં બે તહાશા પાની ન બહાએં આબિરત મેં એક કતરે કતરે કા હિસાબ હૈ યેહ યાદ રખેં)

મર્દ કો કફન પહનાને કા તરીકા

કફન કો એક યા તીન યા પાંચ યા સાત બાર ધૂની દે દેં. ફિર ઇસ તરહ બિછાએં કે પહલે લિફાફા યા'ની બડી ચાદર ઉસ પર તહબન્દ ઓર ઉસ કે ઊપર કફની રખેં, અબ મય્યિત કો ઇસ પર લિટાએં ઓર કફની પહનાએં, અબ દાઢી (ન હો તો ઠોડી પર) ઓર તમામ જિસ્મ પર ખુશ્બૂ મલેં, વોહ આ'ઝા જિન પર સજદા કિયા જાતા હૈ યા'ની પેશાની, નાક, હાથોં, ઘુટનોં ઓર કદમોં પર કાફૂર લગાએં. ફિર તહબન્દ ઉલટી જાનિબ સે ફિર સીધી જાનિબ સે લપેટેં. અબ આબિર મેં લિફાફા ભી ઇસી તરહ પહલે ઉલટી જાનિબ સે ફિર સીધી જાનિબ સે લપેટેં તાકે સીધા ઊપર રહે. સર ઓર પાઉં કી તરફ બાંધ દેં.

ઔરત કો કફન પહનાને કા તરીકા

કફની પહના કર ઉસ કે બાલોં કે દો² હિસ્સે કર કે કફની કે ઊપર સીને પર ડાલ દેં ઓર ઓઢની કો આધી પીઠ કે નીચે બિછા કર સર પર લા કર મુંહ પર નિકાબ કી તરહ ડાલ દેં, કે સીને પર રહે. ઇસ કા તૂલ આધી પુશ્ત સે નીચે તક ઓર અર્જ એક કાન કી લૌ સે દૂસરે કાન કી લૌ તક હો. બા'ઝ લોગ ઓઢની ઇસ તરહ ઉઢાતે હેં જિસ તરહ ઔરતેં ઝિન્દગી મેં સર પર ઓઢતી હેં યેહ ખિલાફે સુન્નત હૈ. ફિર બ દસ્તૂર તહબન્દ વ લિફાફા યા'ની ચાદર લપેટેં. ફિર આબિર મેં સીનાબન્દ

કરમાને મુસ્તફા : حَسْبِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दृढ़ पक न पड़ा तबकीक वोह बह भक्त हो गया. (उंन)

પિસ્તાન કે ઊપર વાલે હિસ્સે સે રાન તક લા કર કિસી ડોરી સે બાંધે.¹

બા'દ નમાઝે જનાઝા તદફીન²

﴿1﴾ જનાઝા કબ્ર સે કિબ્લે કી જાનિબ રખના મુસ્તહબ હૈ તાકે મયિત કિબ્લે કી તરફ સે કબ્ર મેં ઉતારી જાએ. કબ્ર કી પાઈતી (યા'ની પાઉં કી જાનિબ વાલી જગહ) રખ કર સર કી તરફ સે ન લાએ³ ﴿2﴾ હસ્બે ઝરૂરત દો યા ત્રીન (બેહતર યેહ હૈ કે કવી ઔર નેક) આદમી કબ્ર મેં ઉતરેં. ઔરત કી મયિત મહારિમ ઉતારેં યેહ ન હોં તો દીગર રિશ્તેદાર યેહ ભી ન હોં તો પરહેઝ ગારોં સે ઉતરવાએ⁴ ﴿3﴾ ઔરત કી મયિત કો ઉતારને સે લે કર તપ્તે લગાને તક કિસી કપડે સે છુપાએ રખેં ﴿4﴾ કબ્ર મેં ઉતારતે વક્ત યેહ દુઆ પઢેં : **بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ** ⁵ : ﴿5﴾ મયિત કો સીધી કરવટ પર લિટાએં ઔર ઉસ કા મુંહ કિબ્લે કી તરફ કર દેં ઔર કફન કી બન્દિશ ખોલ દેં કે અબ ઝરૂરત નહીં, ન ખોલી તો ભી હરજ નહીં⁶ ﴿6﴾ કબ્ર કચ્ચી ઈંટોં⁷ સે બન્દ કર દેં અગર ઝમીન નર્મ હો તો (લકડી કે) તપ્તે લગાના ભી જાઈઝ હૈ⁸ ﴿7﴾ અબ મિટ્ટી દી જાએ, મુસ્તહબ યેહ હૈ કે સિરહાને કી તરફ સે દોનોં² હાથોં સે

1 : આજ કલ ઔરતોં કે કફન મેં ભી લિફાફા હી આખિર મેં રખા જાતા હૈ તો અગર કફની કે બા'દ સીનાબન્દ રખા જાએ તો ભી કોઈ મુઝા-યકા નહીં મગર અફઝલ હૈ કે સીનાબન્દ સબ સે આખિર મેં હો. 2 : જનાઝા ઉઠાને ઔર ઈસ કી નમાઝ કા તરીકા “નમાઝે જનાઝા કા તરીકા કે અહકામ” મેં મુલા-હઝા ફરમાઈયે. 3 : બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 844. 4 : عالمگیری ج 1 ص 116. 5 : تنوير الابصار ج 3 ص 116. 6 : ج 1 ص 116. 7 : کبر ج 1 ص 116. 8 : کبر ج 1 ص 116. 2 : બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 844.

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર દસ મરતબા સુબહ ઓર દસ મરતબા શામ દુરૂદે પાક પઢા (ઉસે કિયામત કે દિન મેરી શફાઅત મિલેગી. (رَبُّكَ الرَّحْمٰنُ))

તીન બાર મિટ્ટી ડાલે. પહલી બાર કહે ¹ **مِنْهَا خَلَقَكُم** દૂસરી બાર ² **وَفِيهَا نَعْيَكُمْ** તીસરી બાર ³ **وَمِنْهَا تُخْرَجُ كَذَابُ الْآخِرَى** કહે. અબ બાકી મિટ્ટી ફાવડે વગૈરા સે ડાલ દે ⁴ **﴿8﴾** જિતની મિટ્ટી કબ્ર સે નિકલી હૈ ઉસ સે ઝિયાદા ડાલના મકરૂહ હૈ ⁵ **﴿9﴾** કબ્ર ઊંટ કે કોહાન કી તરહ ઢાલ વાલી બનાએ યૌખુંટી (યા'ની ચાર કોનોં વાલી જૈસા કે આજ કલ તદફીન કે કુછ રોઝ બા'દ અકસર ઈંટોં વગૈરા સે બનાતે હેં) ન બનાએ ⁶ **﴿10﴾** કબ્ર એક બાલિશત ઊંચી હો યા ઇસ સે મા'મૂલી ઝિયાદા ⁷ **﴿11﴾** બા'દે દફન કબ્ર પર પાની છિડકના મસ્નૂન હૈ ⁸ **﴿12﴾** ઇસ કે ઇલાવા બા'દ મેં પૌડે વગૈરા કો પાની દેને કી ગરઝ સે છિડકે તો જાઈઝ હૈ **﴿13﴾** બા'ઝ લોગ અપને અઝીઝ કી કબ્ર પર બિલા મક્સદે સહીહ મહૂઝ રસ્મી તૌર પર પાની છિડકતે હેં યેહ ઇસરાફ વ ના જાઈઝ હૈ, ફતાવા ર-ઝવિયા શરીફ જિલ્દ 9 સફહા 373 પર હૈ : બે હાજત (કબ્ર પર) પાની કા ડાલના ઝાએઅ કરના હૈ ઓર પાની ઝાએઅ કરના જાઈઝ નહીં **﴿14﴾** દફન કે બા'દ સિરહાને **أَمْرُ الرَّسُولِ** ઓર કદમોં કી તરફ **مُفْلِحُونَ** તા **الْم** પઢના મુસ્તહબ હૈ ⁹ **﴿15﴾** તલ્કીન કીજિયે. (તરીકા સફહા 327 કે હાશિયે પર મુલા-હઝા ફરમાઈયે) **﴿16﴾** કબ્ર પર ફૂલ ડાલના બેહતર હૈ કે જબ તક તર રહેંગે તસ્બીહ કરેંગે ઓર મયિત કા દિલ બહલેગા ¹⁰ **﴿17﴾** કબ્ર કે સિરહાને કિબ્લા રૂ ખડે હો કર અઝાન દીજિયે. ¹¹

مدینہ

1 : હમ ને ઝમીન હી સે તુમહેં બનાયા. 2 : ઓર ઇસી મેં તુમહેં ફિર લે જાએંગે. 3 : ઓર ઇસી સે તુમહેં દોબારા નિકાલેંગે. 4 : ۱۴۱/۵ 5 : ۱۶۶/۱ 6 : عالمگیری ج ۱ ص ۱۶۹ 7 : ۱۶۸/۵ 8 : ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 9, સ. 373. 9 : ۱۴۱/۵ 10 : બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 846 11 : ۱۸۴/۳ رَدُّ الْمُحْتَار 11 : માખૂઝ અઝ ફતાવા ર-ઝવિયા મુખર્રજા, જિ. 5, સ. 370

حավیحا और ईसाले

सवाल का वरीका

ईस रिसाले में....

मकबूल ७४ का सवाल

मग़ि़रत की इज़ीलत

अरबों नेकियां कमाने का आसान नुस्खा

सूरअे इब्लास का सवाल

ईसाले सवाल का तरीका

मज़ार पर हाज़िरी का तरीका

वरक उलटिये....

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ફાતિહા ઔર ઈસાલે સવાબ કા તરીકા

શૈતાન લાખ રોકે મગર યેહ રિસાલા (27 સફહાત) મુકમ્મલ પઢ
કર અપની આખિરત કા ભલા કીજિયે.

મહૂમ રિશ્તેદાર કો ખ્વાબ મેં દેખને કા તરીકા

હઝરતે અલ્લામા અબૂ અબ્દુલ્લાહ મુહમ્મદ બિન અહમદ માલિકી કુરતુબી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِی નકલ કરતે હૈં : હઝરતે સય્યિદુના હસન બસરી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِی કી ખિદમતે બા બ-ર-કત મેં હાઝિર હો કર એક ઔરત ને અઝ્કી : મેરી જવાન બેટી ફૌત હો ગઈ હૈ, કોઈ તરીકા ઈશ્દિ હો કે મૈં ઉસે ખ્વાબ મેં દેખ લૂં. આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ને ઉસે અમલ બતાયા. ઉસ ને અપની મહૂમા બેટી કો ખ્વાબ મેં તો દેખા, મગર ઈસ હાલ મેં દેખા કે ઉસ કે બદન પર તારકોલ (યા'ની ડામર) કા લિબાસ, ગરદન મેં ઝન્જીર ઔર પાઉ મેં બેડિયાં હૈં ! યેહ હૈબત નાક મન્ઝર દેખ કર વોહ ઔરત કાંપ ઉઠી ! ઉસ ને દૂસરે દિન હઝરતે સય્યિદુના હસન બસરી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِی કો ખ્વાબ સુનાયા, સુન કર આપ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ બહુત મગમૂમ હુએ. કુછ અર્સે બા'દ હઝરતે સય્યિદુના હસન બસરી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِی ને ખ્વાબ મેં એક લડકી

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : મુઝ પર દુરુદે પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમ્હારે લિયે તહારત હૈ.

(અબુ યીસ)

કો દેખા, જો જન્નત મેં એક તપ્ત પર અપને સર પર તાજ સજાએ બેઠી હૈ. આપ ﷺ કો દેખ કર વોહ કહને લગી : “મેં ઉસી ખાતૂન કી બેઠી હૂં, જિસ ને આપ કો મેરી હાલત બતાઈ થી.” આપ ﷺ ને ફરમાયા : ઉસ કે બકૌલ તો તૂ અઝાબ મેં થી, આખિર યેહ ઇન્કિલાબ કિસ તરહ આયા ? મહૂમા બોલી : કબ્રિસ્તાન કે કરીબ સે એક શખ્સ ગુઝરા ઔર ઉસ ને મુસ્તફા જાને રહમત, શમ્મે બઝમે હિદાયત, નોશએ બઝમે જન્નત, મમ્બએ જૂદો સખાવત, સરાપા ફઝલો રહમત صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم પર દુરુદ ભેજા, ઉસ કે દુરુદ શરીફ પઢને કી બ-ર-કત સે અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ને હમ 560 કબ્ર વાલોં સે અઝાબ ઉઠા લિયા. (التذکرة فی احوال الموتی وأمر الآخرة ج ۱ ص ۷۴ ماخوذاً). ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْ مُحَمَّدٍ

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! ઇસ હિકાયત સે મા'લૂમ હુવા કે પહલે કે મુસલ્માનોં કા બુઝુર્ગાને દીન رَحْمَتُ اللہِ السُّبُّیْن કી તરફ ખૂબ રુજૂઆ થા, ઉન કી બ-ર-કતોં સે લોગોં કે કામ ભી બન જાયા કરતે થે, યેહ ભી મા'લૂમ હુવા કે મહૂમ અઝીઝોં કો ખ્વાબ મેં દેખને કા મુતા-લબા કરને મેં સપ્ત ઇમ્તિહાન ભી હૈ કે અગર મહૂમ કો અઝાબ મેં દેખ લિયા તો પરેશાની કા સામના હોગા. ઇસ હિકાયત સે ઇસાલે સવાબ કી ઝબર દસ્ત બ-ર-કત ભી જાનને કો મિલી ઔર યેહ ભી પતા ચલા કે સિર્ફ એક

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : تُوْمَ جَآءَا بِنِیَّ اَیُّہُ مُؤْمِنٍ عَلٰی رُءُوسِہِمْ اَنَّهُمْ قَدْ اٰتَوْا بِہِمْ اَیُّہُ مُؤْمِنٍ عَلٰی رُءُوسِہِمْ اَنَّهُمْ قَدْ اٰتَوْا بِہِمْ اَیُّہُ مُؤْمِنٍ عَلٰی رُءُوسِہِمْ

બાર દુરૂદ શરીફ પઢ કર ભી ઈસાલે સવાબ કિયા જા સકતા હૈ. અલ્લાહ
عَزَّوَجَلَّ કી બે પાયાં રહમતોં કે ભી કયા કહને ! કે અગર વોહ એક દુરૂદ
શરીફ હી કો કબૂલ ફરમા લે તો ઉસ કે ઈસાલે સવાબ કી બ-ર-કત સે
સારે કે સારે કબ્રિસ્તાન વાલોં પર ભી અગર અઝાબ હો તો ઉઠા લે ઓર
ઉન સબ કો ઈન્આમો ઈકરામ સે માલામાલ ફરમા દે.

લાજ રખ લે ગુનાહગારોં કી નામ રહમાન હૈ તેરા યા રબ !

બે સબબ બખ્શ દે ન પૂછ અમલ નામ ગફફાર હૈ તેરા યા રબ !

તૂ કરીમ ઓર કરીમ ભી એસા

કે નહીં જિસ કા દૂસરા યા રબ

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! જિન કે વાલિદૈન યા ઉન મેં કોઈ
એક ફૌત હો ગયા હો તો ઉન કો ચાહિયે કે ઉન કી તરફ સે ગફલત ન
કરે, ઉન કી કબ્રોં પર હાઝિરી ભી દેતે રહેં ઓર ઈસાલે સવાબ ભી કરતે
રહેં. ઈસ ઝિમ્ન મેં 5 ફરામીને મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم મુલા-હઝા
ફરમાઈયે :

❦ 1 ❧ મકબૂલ હજ કા સવાબ

જો બ નિચ્ચતે સવાબ અપને વાલિદૈન દોનોં યા એક કી કબ્ર કી
ઝિયારત કરે, હજજે મકબૂલ કે બરાબર સવાબ પાએ ઓર જો બ કસરત
ઇન કી કબ્ર કી ઝિયારત કરતા હો, ફિરિશતે ઉસ કી કબ્ર કી (યા'ની જબ યેહ
ફૌત હોગા) ઝિયારત કો આએ. (نَوَاوِرُ الْاُصُولِ لِلْحَكِيمِ التِّرْمِذِيِّ ج ١ ص ٧٣ حَدِيث ٩٨)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب ! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : جَنَّ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मुझ पर इस भरतबा दुइदे पाक पढा अल्लाह عُزَّوَجَلَّ उस पर सो रહमते नाज़िल फरमाता है. (طبرانی)

﴿2﴾ દસ હજ કા સવાબ

જો અપની માં યા બાપ કી તરફ સે હજ કરે ઉન (યા'ની માં યા બાપ) કી તરફ સે હજ અદા હો જાએ, ઇસે (યા'ની હજ કરને વાલે કો) મજીદ દસ હજ કા સવાબ મિલે. (دارقطنی ج ۲ ص ۳۲۹ حدیث ۲۰۸۷)

سُبْحَنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ ! જબ કભી નફલી હજ કી સઆદત હાસિલ હો તો ફૌત શુદા માં યા બાપ કી નિયત કર લીજિયે તાકે ઉન કો ભી હજ કા સવાબ મિલે, આપ કા ભી હજ હો જાએ બલ્કે મજીદ દસ હજ કા સવાબ હાથ આએ. અગર માં બાપ મેં સે કોઈ ઇસ હાલ મેં ફૌત હો ગયા કે ઉન પર હજ ફર્જ હો ચુકને કે બા વુજૂદ વોહ ન કર પાએ થે તો અબ ઔલાદ કો હજજે બદલ કા શરફ હાસિલ કરના ચાહિયે. “હજજે બદલ” કે તફસીલી અહકામ કે લિયે દા'વતે ઇસ્લામી કે ઇશાઅતી ઇદારે મક-ત-બતુલ મદીના કી મતબૂઆ કિતાબ “રફીકુલ હ-રમૈન” કા સફહા 208 તા 214 કા મુતા-લઆ ફરમાઈયે.

﴿3﴾ વાલિદૈન કી તરફ સે ખૈરાત

જબ તુમ મેં સે કોઈ કુછ નફલ ખૈરાત કરે તો ચાહિયે કે ઉસે અપને માં બાપ કી તરફ સે કરે કે ઇસ કા સવાબ ઉન્હેં મિલેગા ઓર ઇસ કે (યા'ની ખૈરાત કરને વાલે કે) સવાબ મેં કોઈ કમી ભી નહીં આએગી.

(شُعَبُ الْإِيمَان ج ۶ ص ۲۰۵ حدیث ۷۹۱۱)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿4﴾ રોઝી મેં બે બ-ર-કતી કી વજહ

બન્દા જબ માં બાપ કે લિયે દુઆ તર્ક કર દેતા હૈ ઉસ કા રિઝ્ક કત્અ હો જાતા હૈ. (جَمْعُ الْجَوَامِع ج ۱ ص ۲۹۲ حدیث ۲۱۳۸)

કરમાને મુસ્તફા : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : जिस के पास मेरा जिक्र हो और वोह मुझ पर दुर्इद शरीफ़ न पड़े तो वोह लोगों में से कन्जूस तरीन शप्स है. (ज़िन्नत)

﴿5﴾ જુમુઆ કો ઝિયારતે કબ્ર કી ફઝીલત

જો શપ્સ જુમુઆ કે રોઝ અપને વાલિદૈન યા ઇન મેં સે કિસી એક કી કબ્ર કી ઝિયારત કરે ઔર ઉસ કે પાસ સૂરએ યાસીન પઢે બખ્શા દિયા જાએ.

(الکامل لابن عثیم ۶ ج ص ۲۶۰)

લાજ રખ લે ગુનાહગારોં કી નામ રહમાન હે તેરા યા રખ

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

કફન ફટ ગએ !

મીઠે મીઠે ઇસ્લામી ભાઈયો ! અલ્લાહ عزوجل કી રહમત બહુત બડી હૈ, જો મુસલ્માન દુન્યા સે રુખ્સત હો જાતે હૈં ઉન કે લિયે ભી ઉસ ને અપને ફઝલો કરમ કે દરવાઝે ખુલે હી રખે હૈં. અલ્લાહ عزوجل કી રહમતે બે પાયાં સે મુ-તઅલ્લિક એક ઈમાન અફરોઝ હિકાયત પઢિયે ઔર ઝૂમિયે ! યુનાન્યે અલ્લાહ عزوجل કે નબી હઝરતે સય્યિદુના અરમિયા عَلٰی نَبِیْنَا وَعَلِیْہِ الصَّلٰوَةُ وَالسَّلَام કુછ ઐસી કબ્રોં કે પાસ સે ગુઝરે જિન મેં અઝાબ હો રહા થા. એક સાલ બા'દ જબ ફિર વહીં સે ગુઝર હુવા તો અઝાબ ખત્મ હો ચુકા થા. આપ عَلٰی نَبِیْنَا وَعَلِیْہِ الصَّلٰوَةُ وَالسَّلَام ને બારગાહે ખુદા વન્દી عزوجل મેં અઝ્ઝ કી : યા અલ્લાહ عزوجل ! ક્યા વજહ હૈ કે પહલે ઇન કો અઝાબ હો રહા થા અબ ખત્મ હો ગયા ? આવાઝ આઈ : “ઐ અરમિયા ! ઇન કે કફન ફટ ગએ, બાલ બિખર ગએ ઔર કબ્રેં મિટ ગઈ તો મૈં ને ઇન પર રહ્મ કિયા ઔર ઐસે લોગોં પર મૈં રહ્મ કિયા હી કરતા હૂં.” (شَرَحُ الصُّدُورِ لِلشُّوْطٰی ص ۳۱۲)

ફરમાને મુસ્તકા: صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : ઉસ શાખ્સ કી નાક પાક આવૂદ હો જિસ કે પાસ મેરા ઝિક હો ઓર વોહ મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પડે. (૬)

અલ્લાહ કી રહમત સે તો જન્મત હી મિલેગી

ઐ કાશ ! મહલ્લે મેં જગહ ઉન કે મિલી હો

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 193)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

“ફરમ” કે તીન દુરૂદ કી નિરબત સે ઈસાલે સવાબ કે ૩ ઈમાન અફરોઝ ફઝાઇલ

(1) દુઆઓં કી બ-ર-કત

મદીને કે સુલ્તાન صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ફરમાને મઝિરત નિશાન હૈ : મેરી ઉમ્મત ગુનાહ સમેત કબ્ર મેં દાખિલ હોગી ઓર જબ નિકલેગી તો બે ગુનાહ હોગી ક્યૂંકે વોહ મુઅમિનીન કી દુઆઓં સે બખ્શ દી જાતી હૈ.

(الْمُعْجَمُ الْأَوْسَطُ ج ۱ ص ۵۰۹ حدیث ۱۸۷۹)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

(2) ઈસાલે સવાબ કા ઇન્તિઝાર !

સરકારે નામદાર صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ કા ઈશદિ મુશ્કબાર હૈ :

મુદ્દે કા હાલ કબ્ર મેં રૂબતે હુએ ઈન્સાન કી માનિન્દ હૈ કે વોહ શિદત સે ઇન્તિઝાર કરતા હૈ કે બાપ યા માં યા ભાઈ યા કિસી દોસ્ત કી દુઆ ઈસ કો પહોંચે ઓર જબ કિસી કી દુઆ ઉસે પહોંચતી હૈ તો ઉસ કે નઝદીક વોહ દુન્યા વ મા ફીહા (યા’ની દુન્યા ઓર ઈસ મેં જો કુછ હૈ) સે બેહતર હોતી હૈ. અલ્લાહ عزَّ وَّجَلَّ કબ્ર વાલોં કો ઉન કે ઝિન્દા મુ-તઅલ્લિકીન કી તરફ સે હદિથ્યા ક્રિયા હુવા સવાબ પહાડોં કી માનિન્દ અતા ફરમાતા હૈ, ઝિન્દોં કા હદિથ્યા (યા’ની તોહફા) મુદ્દોં કે લિયે દુઆએ મઝિરત કરના હૈ.

(شُعَبُ الْإِيمَان ج ۶ ص ۲۰۳ حدیث ۷۹۰۵)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

کرمانے مستکف : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : جس نے مُؤَز پر رोजے جُمُوعا دو سو بار دُرُود پاک پढا اُس کے دو سو سال کے گناہ مُؤاک اُٹوگے۔ (کرملا)

इहें धरों पर आ कर ईसावे सवाब का मुता-लबा करती हैं

मीठे मीठे ईस्लामी भाईयो ! मा'लूम हुवा मरने वाले अपनी कब्रों पर आने जाने वालों को पहचानते हैं और उन्हें जिन्दों की दुआओं से फायेदा पहुँचता है, जब जिन्दा लोगों की तरफ से ईसावे सवाब के तोहफे आना बन्द होते हैं, तो उन को आगाही हासिल हो जाती है और अल्लाह عَزَّوَجَلَّ उन्हें ईजाजत देता है तो घरों पर जा कर ईसावे सवाब का मुता-लबा ली करते हैं. मेरे आका आ'ला हजरत ईमामे अहले सुन्नत मुजदिदे दीनो मिल्त मौलाना शाह ईमाम अहमद रजा पान عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن इतावा र-जविया (मुबर्रजा) जिल्द 9 सफ़हा 650 पर नकल करते हैं : “गराईब” और “जजाना” में मन्कूल है के मुअमिनीन की इहें हर शबे ज़ुमुआ (या'नी ज़ुमा'रात और ज़ुमुआ की दरमियानी रात) रोजे ईद, रोजे आशूरा और शबे बराअत को अपने घर आ कर बाहर ज़ी रहती हैं और हर इह गमनाक जुलन्द आवाज से निदा करती (या'नी पुकार कर कहती) है के औ मेरे घर वालो ! औ मेरी औलाद ! औ मेरे कराबत दारो ! (हमारे ईसावे सवाब की नियत से) स-दका (जैरात) कर के हम पर मेहरबानी करो.

हे कौन के गिर्या करे या फातिहा को आये

बेकस के उठाये तेरी रहमत के भरन हू

(हदाईके बप्तिश शरीफ)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِیْب ! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ مُحَمَّدٌ

فرمانے مستحق: صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : مؤل پر دُرُود شَرِیف پڑھو اَدَلّاہ غُرُوحَل توم پر رُحمت مہجّگا. (ابنِ مدرّی)

(3) دُوسروں کے لیئے دُعاآئے مَغفِرَت کرنے کی فُتلیات

فرمانے مستحق: صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : جو کوئی تمام مومنین مَدّوں اور اورتوں کے لیئے دُعاآئے مَغفِرَت کرتا ہے، اَدَلّاہ غُرُوحَل اُس کے لیئے ہر مومنین مَدّ و اورت کے ہر اُجّ اک نِکی لیخ دِتا ہے.

(مسنَدُ الشَّامِیْنِ لِلطَّبْرَانِیِّ ج ۳ ص ۲۳۴ حدیث ۲۱۰۰)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

اُربوں نِکیاں کُمانے کا آساان نُسُبا مِل گیا !

مِیٹے مِیٹے اُسلامی اُااُیو ! اُوم اُاُیو ! اُربوں، اُربوں نِکیاں کُمانے کا آساان نُسُبا اُاُی آ گیا ! اُاُیر ہے اُس وکُت اُئے اُمین پر کُروؤں مُسلُمان مِوُجُد ہِے اور کُروؤں اُکے اُربوں دُنیا سے اُل اُسے ہِے. اُار اُم ساری اُمُمت کی مَغفِرَت کے لیئے دُعا کُریے تو اِن شَاءَ اللہ غُرُوحَل اُمے اُربوں، اُربوں نِکیوں کا اُاُانا مِل اُاُےگا. مِے اُپنے لیئے اور تمام مُامِنِیْن و مُامِنِات کے لیئے دُعا اُاُریر کر دِتا اُُ. (اُلل اُاُیر دُرُود شَرِیف پڑ لِیجیے) اِن شَاءَ اللہ غُرُوحَل اُروں نِکیاں اُاُی آاُےگی.

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ وَلِكُلِّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ.

اُر مومنین و مومنینا کی مَغفِرَت فرما.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

آپ اُی اُپر دی اُی دُعا کو اُ-رُبی یا اُدُ یا اُونوں اُبانوں مے اُبی اور اُو سِکے تو رُاُانا پاُیوں نِماؤں کے اُاُد اُی پڑنے کی اُاُت اُنا لِیجیے.

કરમાને મુસ્તફા : صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : મુઝ પર કસરત સે દુરુદે પાક પઢો બેશક તુમ્હારા મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના તુમ્હારે ગુનાહોં કે લિયે મઝિરત હે. (માન્ન)

બે સબબ બખ્શ દે ન પૂછ અમલ

નામ ગફકાર હૈ તેરા યા રબ !

(ઝોકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

નૂરાની લિબાસ

એક બુઝુર્ગ ને અપને મહૂમ ભાઈ કો ખવાબ મેં દેખ કર પૂછા :
ક્યા ઝિન્દા લોગોં કી દુઆ તુમ લોગોં કો પહોંચતી હૈ ? મહૂમ ને જવાબ
દિયા : “હાં અલ્લાહ ઈઝ્જલ્ કી કસમ ! વોહ નૂરાની લિબાસ કી સૂરત મેં
આતી હૈ ઉસે હમ પહન લેતે હૈ.”

(شَرْحُ الصُّنُورِص ૩૦૦)

જલ્વએ યાર સે હો કબ્ર આબાદ વહ્શતે કબ્ર સે બચા યા રબ !

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

નૂરાની તબાક

મન્ફૂલ હૈ : જબ કોઈ શખ્સ મયિત કો ઈસાલે સવાબ કરતા હૈ
તો હઝરતે જિબ્રઈલ عَلَيْهِ السَّلَام ઉસે નૂરાની તબાક મેં રખ કર કબ્ર કે કનારે
ખડે હો જાતે હૈં ઓર કહતે હૈં : “ઐ કબ્ર વાલે ! યેહ હદિય્યા (યા'ની
તોહફા) તેરે ઘર વાલોં ને ભેજા હૈ કબૂલ કર.” યેહ સુન કર વોહ ખુશ
હોતા હૈ ઓર ઉસ કે પડોસી અપની મહરૂમી પર ગમગીન હોતે હૈં.

(إيضاًص ૩૦૮)

કબ્ર મેં આહ ! ઘુપ અંધેરા હૈ

ફઝ્લ સે કર દે ચાંદના યા રબ !

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 88)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : જો મુઝ પર એક દુરુદ શરીફ પઢતા હૈ અલ્લાહ غُزُجَّلُ (અસ કે લિયે એક કીરાત અજ લખતા હૈ ઓર કીરાત ઉદુદ પહાડ જિતના હૈ. (મિઝાન)

મુદોં કી તા'દાદ કે બરાબર અજ

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : જો કબ્રિસ્તાન મેં ગ્યારહ બાર સૂ-રતુલ ઈખ્લાસ પઢ કર મુદોં કો ઈસ કા ઈસાલે સવાબ કરે તો મુદોં કી તા'દાદ કે બરાબર ઈસાલે સવાબ કરને વાલે કો ઈસ કા અજ મિલેગા.

(جَمْعُ الْجَوَامِعِ لِلْسُّنُوطِيِّ ج ٧ ص ٢٨٥ حدیث ٢٣١٠٢)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

સબ કબ્ર વાલોં કો સિફારિશી બનાને કા અમલ

સુલ્તાને દો જહાન, શફીએ મુજરિમાન صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા ફરમાને શફાઅત નિશાન હૈ : “જો શખ્સ કબ્રિસ્તાન મેં દાખિલ હુવા ફિર ઉસ ને સૂ-રતુલ ફાતિહા, સૂ-રતુલ ઈખ્લાસ ઓર સૂ-રતુલ કાસુર પઢી ફિર યેહ દુઆ માંગી : يَا اَللّٰهُ اِنِّیْ اَسْأَلُکَ بِہٖ ! મેં ને જો કુછ કુરઆન પઢા ઉસ કા સવાબ ઈસ કબ્રિસ્તાન કે મોમિન મદોં ઓર મોમિન ઓરતોં કો પહોંચા. તો વોહ સબ કે સબ કિયામત કે રોઝ ઈસ (યા'ની ઈસાલે સવાબ કરને વાલે) કે સિફારિશી હોંગે.”

(شَرْحُ الصُّدُورِ ص ٣١١)

હર ભલે કી ભલાઈ કા સદકા

ઈસ બુરે કો ભી કર ભલા યા રબ

(ઝોંકે ના'ત)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

સૂરએ ઇખ્લાસ કે ઈસાલે સવાબ કી હિકાયત

હઝરતે સયિદુના હમ્માદ મક્કી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْقَوِی ફરમાતે હેં : મેં એક રાત મક્કએ મુકર્રમા زَادَهَا اللّٰهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا કે કબ્રિસ્તાન મેં સો

کرمانہ مستکفہ: حلی اللہ تعالیٰ علیہ والہ وسلم: جس نے کتیاہ میں موز پر دڑدے پاک لیاہا تو جب تک ہیرا نام اس میں رہےگا کیریشہ اس کے لیے عسٹیکار کرتے رہےگے. (طرائق)

گیا. کیا دہاتا خوں کے کبر والے لککا دہ لککا ہڑے ہیں، میں نے ان سے عسٹیکسار کیا (یا'نی پوٹا) : کیا کیاہات کا عہم لہو گئی ? انہوں نے کلا : نہی، ہات دہ اسل یہ لہے کے اکہ مسلمان ہا عہ نے سہ-رٹول عہلااس پل کر لہم کو عساہے سواہ کیا تو وول سواہ لہم اکہ سال سے تکسیہم کر رہے ہیں. (شَرُحُ الصُّدُور ص ۳۱۲)

سَبَقْتُ رَحْمَتِي عَلَى غَضَبِي تُو نے جب سے سنا دیا یا رہ !

اسارا لہم گوناہگاریوں کا اور ہلہٹ لہو گیا یا رہ !

(کوکے نا'ت)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ؤمہ سا'د رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا کے لیے کُؤا

لڑرتے سہیڈنا سا'د ہین اہااا رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ نے اڑ کی : یا رسوللہا رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ! ہری ہا عسٹیکال کر گئی ہیں (میں ان کی ترک سے س-دکا (یا'نی ہیرات) کرنا یاہتا خوں کوئن سا س-دکا اڑل رہےگا ? سرکار رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا نے کرہاا : "ہانی." گوناہی انہوں نے اکہ کُؤا ہواہا اور کلا : هَذِهِ لَأَمِّ سَعْدٍ یا'نی "یہ لؤمہ سا'د رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا کے لیے ہے."

(آبُودَاؤد ج ۲ ص ۱۸۰ احديث ۱۶۸۱)

گوس پاک کا ہکرا کھنا کسا ?

ہیہ ہیہ عسلاہی ہا عہ ! سہیڈنا سا'د رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ کے عس عشاا : "یہ لؤمہ سا'د رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا کے لیے ہے" کے ہا'نا یہ لہے کے یہ کُؤا سا'د رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ کی ہا کے عساہے

۱۰. **اِسْمَ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ** : جس نے مولا پر ایک بار دُرُودِ پاک پڑھا اَللّٰہُ اَعْلٰیہُ اَیْسَی پَر دَس رَحْمَتوں بے جُتّا ہِے۔ (مسلم)

ਸਵਾਬ ਕੇ ਲਿਏ ਹੈ। ਈਸ ਸੇ ਧੇਲ ਭੀ ਮਾ'ਲੂਮ ਹੁਵਾ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀਂ ਕਾ
 ਗਾਧ ਧਾ ਭਕਰੇ ਵਗੈਰਾ ਕੋ ਭੁਲੁਗੀਂ ਕੀ ਟਰਫ਼ ਮਨਸ਼ੂਭ ਕਰਨਾ ਮ-ਸਲਨ
 ਧੇਲ ਕਲਨਾ ਕੇ “ਧੇਲ ਸਧਿਧੁਨਾ ਗੈਸੇ ਪਾਕ ﷺ ਕਾ ਭਕਰਾ ਹੈ”
 ਈਸ ਮੇਂ ਕੋਈ ਹਰਜ ਨਹੀਂ ਕੇ ਈਸ ਸੇ ਮੁਰਾਦ ਭੀ ਧੇਲੀ ਹੈ ਕੇ ਧੇਲ ਭਕਰਾ ਗੈਸੇ
 ਪਾਕ ﷺ ਕੇ ਈਸਾਧੇ ਸਵਾਬ ਕੇ ਲਿਏ ਹੈ। ਕੁਰਬਾਨੀ ਕੇ ਜਾਨਵਰ ਕੋ ਭੀ
 ਤੋ ਲੋਗ ਐਕ ਫ਼ੂਸਰੇ ਈ ਕੀ ਟਰਫ਼ ਮਨਸ਼ੂਭ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਮ-ਸਲਨ ਕੋਈ ਅਪਨੀ
 ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਾ ਭਕਰਾ ਲਿਏ ਧਲਾ ਆ ਰਹਾ ਹੋ ਔਰ ਅਗਰ ਆਪ ਉਸ ਸੇ ਪ੍ਰਥੇਂ
 ਕੇ ਕਿਸ ਕਾ ਭਕਰਾ ਹੈ ? ਤੋ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਈਸ ਟਰਲ ਜਵਾਬ ਦੇਨਾ ਹੈ, “ਮੇਰਾ
 ਭਕਰਾ ਹੈ” ਧਾ “ਮੇਰੇ ਮਾਮੂੰ ਕਾ ਭਕਰਾ ਹੈ।” ਜਭ ਧੇਲ ਕਲਨੇ ਵਾਲੇ ਪਰ
 ਐ'ਤਿਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਤੋ “ਗੈਸੇ ਪਾਕ ਕਾ ਭਕਰਾ” ਕਲਨੇ ਵਾਲੇ ਪਰ ਭੀ ਕੋਈ
 ਐ'ਤਿਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਤਾ। ਹਕੀਕਤ ਮੇਂ ਹਰ ਸ਼ੈ ਕਾ ਮਾਲਿਕ ਅਲ਼ਾਹ
 ਈ ਹੈ ਔਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਾ ਭਕਰਾ ਹੋ ਧਾ ਗੈਸੇ ਪਾਕ ਕਾ ਭਕਰਾ, ਜਭ ਕੇ ਵਕਤ
 ਹਰ ਜਭੀਹਾ ਪਰ ਅਲ਼ਾਹ ﷻ ਕਾ ਈ ਨਾਮ ਲਿਧਾ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਅਲ਼ਾਹ
 ‘ਅਮਿਨ ਬਜਾਹ ਨੱਬੀਂ ‘ਅਮਿਨ ﷺ ਕਾ ਈ ਨਾਮ ਲਿਧਾ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਅਲ਼ਾਹ
 ਵਰਵਰਸੀਂ ਸੇ ਨਜ਼ਾਤ ਅਮ੍ਰਸ਼ੋ.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

“ਅਵਲਾਹ ਕੀ ਰਹਮਤ ਕੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨੇ!” ਕੇ ਓਞੀਸ ਹੁੜ੍ਹ ਕੀ
ਨਿਸ਼ਯਤ ਸੇ ਧਿਸਾਲੇ ਸਵਾਯ ਕੇ 19 ਮ-ਦਨੀ ਫੂਲ

❦ ઈસાલે સવાબ કે લફઝી મા'ના હેં : “સવાબ પહોંચાના” ઈસ કો “સવાબ બખ્શના” ભી કહતે હેં મગર બુઝુર્ગોં કે લિયે “સવાબ બખ્શના” કહના મુનાસિબ નહીં, “સવાબ નઝર કરના” કહના અદબ કે ઝિયાદા કરીબ હૈ. ઈમામ અહમદ રજા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ ફરમાતે હેં : હુઝૂરે

કરમાને મુસ્તકી : عَلَى اللَّهِ تَعَالَى غَيْرُهُ وَهُوَ سَلَّمَ : જો શપ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طرائف)

અકદસે أَفْضَلُ الصَّلَاةِ وَالصَّلَاةِ જવાહ ઔર નબી યા વલી કો “સવાબ બખ્શના” કહના બે અ-દબી હૈ બખ્શના બડે કી તરફ સે છોટે કો હોતા હૈ બલકે નઝર કરના યા હદિથ્યા કરના કહે. (ફતાવા ર-ઝવિયા, જિ. 26, સ. 609)

﴿2﴾ ફર્જ, વાજિબ, સુન્નત, નફલ, નમાઝ, રોઝા, ઝકાત, હજ, તિલાવત, ના'ત શરીફ, ઝિક્રુલ્લાહ, દુરુદ શરીફ, બયાન, દર્સ, મ-દની કાફિલે મેં સફર, મ-દની ઈન્આમાત, અલાકાઈ દૌરા બરાએ નેકી કી દા'વત, દીની કિતાબ કા મુતા-લઆ, મ-દની કામોં કે લિયે ઈન્ફિરાદી કોશિશ વગૈરા હર નેક કામ કા ઈસાલે સવાબ કર સકતે હૈં.

﴿3﴾ મય્યિત કા તીજા, દસવાં, ચાલીસવાં ઔર બરસી કરના બહુત અચ્છે કામ હૈં કે યેહ ઈસાલે સવાબ કે હી ઝરાએઅ હૈં. શરીઅત મેં તીજે વગૈરા કે અ-દમે જવાઝ (યા'ની ના જાઈઝ હોને) કી દલીલ ન હોના ખુદ દલીલે જવાઝ હૈ ઔર મય્યિત કે લિયે ઝિન્દોં કા દુઆ કરના કુરઆને કરીમ સે સાબિત હૈ જો કે “ઈસાલે સવાબ” કી અસ્લ હૈ. યુનાન્યે પારહ 28 સૂ-રતુલ હશર આયત 10 મેં ઈશદિ રબ્બુલ ઈબાદ હૈ :

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ
يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا
وَإِخْوَانَنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا
بِالْإِيمَانِ

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર વોહ જો ઉન કે બા'દ આએ અર્જ કરતે હૈં : ઐ હમારે રબ (عَزَّوَجَلَّ) ! હમેં બખ્શ દે ઔર હમારે ભાઈયોં કો જો હમ સે પહલે ઈમાન લાએ.

﴿4﴾ તીજે વગૈરા કા ખાના સિર્ફ ઈસી સૂરત મેં મય્યિત કે છોડે હુએ માલ સે કર સકતે હૈં જબ કે સારે વુ-રસા બાલિગ હોં ઔર સબ કે સબ

કરમાને મુસ્તફા. ﷺ : جَسَى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاللّٰهُ وَسَمَ : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ક હુવા ઓર ઉસ ને મુઝ પર દુરુદે પાક ન પઢા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ઉઝા)

ઈજાઝત ભી દેં અગર એક ભી વારિસ ના બાલિગ હૈ તો સખ્ત હરામ હૈ. હાં બાલિગ અપને હિસ્સે સે કર સકતા હૈ.

(મુલખ્ખસ અઝ બહારે શરીઅત, જિ. 1, હિસ્સા : 4, સ. 822)

﴿5﴾ તીજે કા ખાના ચૂંકે ઉમૂમન દા'વત કી સૂરત મેં હોતા હૈ ઇસ લિયે અગ્નિયા કે લિયે જાઈઝ નહીં સિર્ફ ગુ-રબા વ મસાકીન ખાએં, તીન દિન કે બા'દ ભી મય્યિત કે ખાને સે અગ્નિયા (યા'ની જો ફકીર ન હોં ઉન) કો બચના ચાહિયે. ફતાવા ૨-ઝવિયા જિલ્દ 9 સફહા 667 સે મય્યિત કે ખાને સે મુ-તઅલ્લિક એક મુફીદ સુવાલ જવાબ મુલા-હઝા હોં, સુવાલ : مَكْلُوبُ الْقَلْبِ يَمِيتُ الْمَيِّتَ يَمِيتُ الْقَلْبُ (મય્યિત કા ખાના દિલ કો મુર્દા કર દેતા હૈ.) મુસ્તનદ કૌલ હૈ, અગર મુસ્તનદ હૈ તો ઇસ કે ક્યા મા'ના હેં ? જવાબ : યેહ તજરિબે કી બાત હૈ ઓર ઇસ કે મા'ના યેહ હેં કે જો તઆમે મય્યિત કે મુ-તમન્ની રહતે હેં ઉન કા દિલ મર જાતા હૈ, ઝિક્ક વ તાઅતે ઇલાહી કે લિયે હયાત વ ચુસ્તી ઉસ મેં નહીં કે વોહ અપને પેટ કે લુકમે કે લિયે મૌતે મુસ્લિમીન કે મુન્તઝિર રહતે હેં ઓર ખાના ખાતે વક્ત મૌત સે ગાફિલ ઓર ઉસ કી લઝઝત મેં શાગિલ. وَاللّٰهُ تَعَالٰى اَعْلَمُ

(ફતાવા ૨-ઝવિયા મુખર્જા, જિ. 9, સ. 667)

﴿6﴾ મય્યિત કે ઘર વાલે અગર તીજે કા ખાના પકાએં તો (માલદાર ન ખાએં) સિર્ફ ફુ-કરા કો ખિલાએં જૈસા કે મક-ત-બતુલ મદીના કી મત્બૂઆ બહારે શરીઅત જિલ્દ અવ્વલ સફહા 853 પર હૈ : મય્યિત કે ઘર વાલે તીજે વગૈરા કે દિન દા'વત કરેં તો ના જાઈઝ વ બિદ્અતે કબીહા હૈ, કે દા'વત તો ખુશી કે વક્ત મશરૂઅ (યા'ની શર-અ કે મુવાફિક) હૈ ન કે ગમ

کرمانہ مستکفہ: حَتَّىٰ اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : جس نے مون پر اےک بار دُرُودے پاک پढا اءللاہ جلَّ عَزَّوَجَلَّ اُس پر دس رءمتهں بهجتا ہے. (س)

کے وکت اور अगर कु-करा को भिलाओं तो बेहतर है. (अैन, स. 853)

﴿7﴾ आ'ला हजरत ईमाम अहमद रजा भान عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ईरमाते हैं :

“यूँही येहलुम या बरसी या शश्माही पर भाना बे न्य्यते ईसाले सवाब भल्ल अेक रस्मी तौर पर पकाते और “शादियों की भाज्” की तरह बरादरी में भांटते हैं, वोह भी बे अस्ल है, जिस से अेलताराज (या'नी अेलतियात करनी) याडिये.” (ईतावा र-अविय्या मुभर्रज्, जि. 9, स. 671) भल्ले येह भाना ईसाले सवाब और दीगर अय्ही अय्ही न्य्यतो के साथ होना याडिये और अगर कोई ईसाले सवाब के लिये भाने का अेलतिभाम न भी करे तभ भी कोई हरज नहीं.

﴿8﴾ अेक दिन के बय्ये को भी ईसाले सवाब कर सकते हैं, उस का तीज वगैरा भी करने में हरज नहीं. और जो जिन्दा हैं उन को भी ईसाले सवाब किया जा सकता है.

﴿9﴾ अम्भिया व मुर-सलीन عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالتَّسْلِيمُ और ईरिशतो और मुसल्मान जिन्नात को भी ईसाले सवाब कर सकते हैं.

﴿10﴾ ग्यारहवीं शरीफ और र-जबी शरीफ (या'नी 22 र-जबुल मुरज्जब को सय्यिदुना ईमाम ज'फरे सादिक عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالٰی के कूडे करना) वगैरा जाईज है. कूडे ही में भीर भिलाना जरूरी नहीं दूसरे बरतन में भी भिला सकते हैं, ईस को घर से बाहर भी ले जा सकते हैं, ईस मौकअ पर जो “कहानी” पढी जाती है वोह बे अस्ल है, यासीन शरीफ पढ कर 10 कुरआने करीम भत्म करने का सवाब कमाईये और कूडों के साथ साथ ईस का भी ईसाले सवाब कर दीजिये.

કરમાને મુસ્તકા : عَلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : જો શપ્સ મુઝ પર દુરુદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્મત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طرائف)

❧11❧ દાસ્તાને અજબ, શહાદે કા સર, દસ બીબિયોં કી કહાની ઔર જનાબે સચ્ચિદહ કી કહાની વગૈરા સબ મન ઘડત કિસ્સે હૈં, ઇન્હેં હરગિઝ ન પઢા કરેં. ઇસી તરહ એક પેમ્ફલેટ બનામ “વસિયત નામા” લોગ તક્સીમ કરતે હૈં જિસ મેં કિસી “શૈખ અહમદ” કા ખ્વાબ દર્જ હૈં યેહ ભી જા’લી (યા’ની નક્લી) હૈં ઇસ કે નીચે મખસૂસ તા’દાદ મેં છપવા કર બાંટને કી ફઝીલત ઔર ન તક્સીમ કરને કે નુક્સાનાત વગૈરા લિખે હૈં ઉન કા ભી એ’તિબાર મત કીજિયે.

❧12❧ ઔલિયાએ કિરામ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِمْ કી ફાતિહા કે ખાને કો તા’ઝીમન “નઝ્રો નિયાઝ” કહતે હૈં ઔર યેહ તબરુક હૈં, ઇસે અમીર વ ગરીબ સબ ખા સકતે હૈં.

❧13❧ નિયાઝ ઔર ઇસાલે સવાબ કે ખાને પર ફાતિહા પઢાને કે લિયે કિસી કો બુલવાના યા બાહર કે મેહમાન કો ખિલાના શર્ત નહીં, ઘર કે અફરાદ અગર ખુદ હી ફાતિહા પઢ કર ખા લેં જબ ભી કોઈ હરજ નહીં.

❧14❧ રોઝાના જિતની બાર ભી ખાના હસ્બે હાલ અચ્છી અચ્છી નિય્યતોં કે સાથ ખાએં, ઉસ મેં અગર કિસી ન કિસી બુઝુર્ગ કે ઇસાલે સવાબ કી નિય્યત કર લેં તો ખૂબ હૈં. મ-સલન નાશ્તે મેં નિય્યત કીજિયે : આજ કે નાશ્તે કા સવાબ સરકારે મદીના عَلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ઔર આપ કે ઝરીએ તમામ અમ્બિયાએ કિરામ عَلَيْهِمُ السَّلَام કો પહોંચે. દો પહર કો નિય્યત કીજિયે : અભી જો ખાના ખાએંગે (યા ખાયા) ઉસ કા સવાબ સરકારે ગૌસે આ’ઝમ ઔર તમામ ઔલિયાએ કિરામ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِمْ કો પહોંચે, રાત કો નિય્યત કીજિયે : અભી જો ખાએંગે ઉસ કા સવાબ ઇમામે અહલે સુન્નત

કરમાને મુસ્તફા ﷺ: عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: जिस के पास मेरा जिक्र हुआ और उस ने मुझ पर दुश्म शरीफ न पढ़ा उस ने जफा की. (عبدالرزاق)

ઈમામ અહમદ રજા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن और हर मुसल्मान मर्द व औरत को पड़ोये या हर बार सत्मी को ईसाले सवाब किया जाये और येही अन्सब (या'नी जियादा मुनासिब) है. याद रहे ! ईसाले सवाब सिर्फ उसी सूरत में हो सकेगा जब के वोह जाना किसी अच्छी निय्यत से जाया जाये म-सलन ईबादत पर कुव्वत हासिल करने की निय्यत से जाया तो येह जाना जाना कारे सवाब हुआ और उस का ईसाले सवाब हो सकता है. अगर अेक त्मी अच्छी निय्यत न हो तो जाना जाना मुबाह, के ईस पर न सवाब न गुनाह, तो जब सवाब ही न मिला तो ईसाले सवाब कैसा ! अलबत्ता दूसरों को ब निय्यते सवाब भिलाया हो तो उस भिलाने का सवाब ईसाल हो सकता है.

﴿15﴾ अच्छी अच्छी निय्यतों के साथ जाये जाने वाले जाने से पहले ईसाले सवाब करें या जाने के बाद, दोनों तरह दुरुस्त है.

﴿16﴾ हो सके तो हर रोज (नफ़अ पर नहीं बल्के) अपनी बिकरी (Sale) का चौथाई ફીસદ (या'नी चार सो रुपै पर अेक रुपिया) और मुला-उमत करने वाले तन-ज्वाह का माहाना कम अज कम अेक ફीसद सरकारे गौसे आ'ज़म عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْاَكْرَم की नियाज़ के लिये निकाल लिया करें, ईसाले सवाब की निय्यत से ईस रकम से दीनी किताबें तक्सीम करें या किसी त्मी नेक काम में ખર્ચ करें اِنَّ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ ईस की બ-ર-કતે ખુદ હી દેખ લેંગે.

﴿17﴾ મસ્જિદ या मद्रसे का कियाम स-द-कअे जारिख्या और ईसाले सवाब का बेहतरीन जरीआ है.

કરમાને મુસ્તફા: ﷺ: عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: જો મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દુરુદ શરીફ પઢેગા મેં કિયામત કે દિન ઉસ કી શફાઅત કરૂંગા. (કઝાઅલ)

❖**18**❖ જિતનોં કો ભી ઈસાલે સવાબ કરેં અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કી રહમત સે ઉમ્મીદ હૈ કે સબ કો પૂરા મિલેગા, યેહ નહીં કે સવાબ તક્સીમ હો કર ટુકડે ટુકડે મિલે. ઈસાલે સવાબ કરને વાલે કે સવાબ મેં કોઈ કમી વાકેઅ નહીં હોતી બલકે યેહ ઉમ્મીદ હૈ કે ઉસ ને જિતનોં કો ઈસાલે સવાબ કિયા ઉન સબ કે મજમૂએ કે બરાબર ઈસ (ઈસાલે સવાબ કરને વાલે) કો સવાબ મિલે. મ-સલન કોઈ નેક કામ કિયા જિસ પર ઈસ કો દસ નેકિયાં મિલીં અબ ઈસ ને દસ મુદોં કો ઈસાલે સવાબ કિયા તો હર એક કો દસ દસ નેકિયાં પહોંચેંગી જબ કે ઈસાલે સવાબ કરને વાલે કો એક સો દસ ઔર અગર એક હઝાર કો ઈસાલે સવાબ કિયા તો ઈસ કો દસ હઝાર દસ. (और इसी क़ियास पर) (બહારે શરીઅત, જિ. 1, હિસ્સા : 4, સ. 850)

❖**19**❖ ઈસાલે સવાબ સિર્ફ મુસલ્માન કો કર સકતે હેં. કાફિર યા મુરતદ કો ઈસાલે સવાબ કરના યા ઉસ કો “મર્દૂમ”, જન્નતી, ખુલ્દ આશિયાં, બેંકઠ બાસી, સ્વર્ગ બાસી કહના કુફ્ર હૈ.

ઈસાલે સવાબ કા તરીકા

ઈસાલે સવાબ (યા’ની સવાબ પહોંચાને) કે લિયે દિલ મેં નિચ્ચત કર લેના કાફી હૈ, મ-સલન આપ ને કિસી કો એક રુપિયા ખૈરાત દિયા યા એક બાર દુરુદ શરીફ પઢા યા કિસી કો એક સુન્નત બતાઈ યા કિસી પર ઈન્ફિરાદી કોશિશ કરતે હુએ નેકી કી દા’વત દી યા સુન્નતોં ભરા બયાન કિયા. અલ ગરઝ કોઈ ભી નેક કામ કિયા આપ દિલ હી દિલ મેં ઈસ તરહ નિચ્ચત કર લીજિયે મ-સલન :

ફરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર દુરૂદ પાક કી કસરત કરો બેશક યેહ તુમહારે લિયે તહારત હૈ. (બુઘ્લી)

“અભી મેં ને જો સુન્નત બતાઈ ઈસ કા સવાબ સરકારે મદીના
 صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કો પહોંચે.”
 إِنَّ شَاءَ اللہُ عَزَّوَجَلَّ સવાબ પહોંચ
 જાએગા. મઝીદ જિન જિન કી નિયત કરેંગે ઉન કો ભી પહોંચેગા.
 દિલ મેં નિયત હોને કે સાથ સાથ ઝબાન સે કહ લેના ભી અચ્છા હૈ
 કે યેહ સહાબી رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે સાબિત હૈ જૈસા કે હદીસે સા’દ
 ہذہ لَا مَّ سَعَد مેં ગુઝરા કે ઉન્હોં ને કુંઆં ખુદવા કર ફરમાયા
 یا’ની “યેહ ઉમ્મે સા’દ કે લિયે હૈ.”

ઈસાલે સવાબ કા મુરવ્વજા તરીકા

આજ કલ મુસલ્માનોં મેં ખુસૂસન ખાને પર જો ફાતિહા કા તરીકા
 રાઈજ હૈ વોહ ભી બહુત અચ્છા હૈ. જિન ખાનોં કા ઈસાલે સવાબ કરના
 હૈ વોહ સારે યા સબ મેં સે થોડા થોડા ખાના નીઝ એક ગિલાસ મેં પાની
 ભર કર સબ કુછ સામને રખ લીજિયે.

અબ :

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ۝

પઢ કર એક બાર :

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝

قُلْ يٰۤاَيُّهَا الْکٰفِرُوْنَ ۝۱ لَاۤ اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُوْنَ ۝۲ وَلَاۤ
 اَنْتُمْ عٰبِدُوْنَ مَاۤ اَعْبُدُ ۝۳ وَلَاۤ اَنَا عٰبِدُ مَاۤ عْبَدْتُمْ ۝۴
 وَلَاۤ اَنْتُمْ عٰبِدُوْنَ مَاۤ اَعْبُدُ ۝۵ لَكُمْ دِیْنُکُمْ وَلِی دِیْنِ ۝۶

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : تُمْ جَاءَ لِي خِو مِوَاثِ دُرْدِ دِهْ دِهْ دِهْ دِهْ دِهْ دِهْ دِهْ دِهْ دِهْ
પહોંચતા હૈ. (طبرانی)

ત્રીન બાર :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ① اللَّهُ الصَّمَدُ ② لَمْ يَلِدْ ③ وَلَمْ
يُولَدْ ④ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ⑤

એક બાર :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ① مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ② وَمِنْ شَرِّ
غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ③ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ④ وَمِنْ
شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ⑤

એક બાર :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ① مَلِكِ النَّاسِ ② إِلَهِ النَّاسِ ③
مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ④ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي
صُدُورِ النَّاسِ ⑤ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ⑥

કરમાને મુસ્તકા : حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ : जिस ने मुझ पर दस भरतया दुइदे पाक पढा अल्लाह उस पर सो
 २८भते नाजिल करमाता है. (طبرانی)

એક બાર :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ۝۱ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝۲ مٰلِکِ
 یَوْمِ الدِّیْنِ ۝۳ اِیَّاكَ نَعْبُدُ وَ اِیَّاكَ نَسْتَعِیْنُ ۝۴ اِهْدِنَا
 الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِیْمَ ۝۵ صِرَاطَ الَّذِیْنَ اَنْعَمْتَ عَلَیْهِمْ ۝۶
 غَیْرِ الْمَغْضُوْبِ عَلَیْهِمْ وَلَا الضَّالِّیْنَ ۝۷

એક બાર :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

اَلَمْ ۝۱ ذٰلِكَ الْکِتٰبُ لَا رَیْبَ ۝۲ فِیْهِ هُدًی لِّلْمُتَّقِیْنَ ۝۳
 الَّذِیْنَ یُؤْمِنُوْنَ بِالْغَیْبِ وَ یُقِیْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَ مِمَّا رَزَقْنٰهُمْ
 یُنْفِقُوْنَ ۝۴ وَالَّذِیْنَ یُؤْمِنُوْنَ بِمَا اُنْزِلَ اِلَیْكَ وَ مَا اُنْزِلَ
 مِنْ قَبْلِكَ ۝۵ وَ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ یُوقِنُوْنَ ۝۶ اُولٰٓئِكَ عَلٰی هُدًی
 مِّنْ رَّبِّهِمْ ۝۷ وَ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ۝۸

کرماتے مستک: صلی اللہ تعالیٰ علیہ و آلہ وسلم: جس کے پاس ایک ڈی اور دو ڈی پر دو ڈی شریک نہ پڑے تو وہ (نہیں)۔
لوگوں میں سے کچھ تریک شریک ہے۔

پڑنے کے باء یہ پاچ آیا پڑیے :

﴿1﴾ وَاللّٰهُمَّ اِلٰهَ وَاحِدٌ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ ﴿۱۳﴾

(پ ۲، البقرة: ۱۶۳)

﴿2﴾ اِنَّ رَحْمَتَ اللّٰهِ قَرِيْبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿۵۱﴾

(پ ۸، الاعراف: ۵۶)

﴿3﴾ وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴿۱۰۷﴾

﴿4﴾ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبًا اَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ

اللّٰهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّۦنَ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا ﴿۴۰﴾

(پ ۲۲، الاحزاب: ۴۰)

﴿5﴾ اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰٓئِكَتُهٗ يُصَلُّوْنَ عَلٰی النَّبِيِّ ۚ يَا أَيُّهَا الَّذِيْنَ

اٰمَنُوْا صَلُّوْا عَلَیْهِ وَسَلِّمُوْا تَسْلِيْمًا ﴿۵۱﴾

(پ ۲۲، الاحزاب: ۵۶)

اب دو شریک پڑیے :

صَلَّى اللّٰهُ عَلَی النَّبِیِّ الْاَدْمِیِّ وَاللّٰهُ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّم

صَلٰوةً وَسَلَامًا عَلَیْكَ یَا رَسُوْلَ اللّٰهِ

કરમાને મુસ્તકા: عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ઉસ શાખ્સ કી નાક ખાક આવૂદ હો જિસ કે પાસ મેરા ઝિક હો ઓર વોહ મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢે. (૫૮)

ઈસ કે બા'દ યેહ આયાત પઢિયે :

سُبْحَنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

(પૃ ૨૩, અલ્ફત: ૧૮૦-૧૮૨)

અબ ફાતિહા પઢાને વાલા હાથ ઉઠા કર બુલન્દ આવાઝ સે “અલ ફાતિહા” કહે. સબ લોગ આહિસ્તા સે યા’ની ઈતની આવાઝ સે કે સિર્ફ ખુદ સુને સૂ-રતુલ ફાતિહા પઢે. અબ ફાતિહા પઢાને વાલા ઈસ તરહ એ’લાન કરે : “મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! આપ ને જો કુછ પઢા હૈ ઉસ કા સવાબ મુઝે દે દીજિયે.” તમામ હાઝિરીન કહ દે : “આપ કો દિયા.” અબ ફાતિહા પઢાને વાલા ઈસાલે સવાબ કર દે.

આ’લા હઝરત રَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى કા ફાતિહા કા તરીકા

ઈસાલે સવાબ કે અલ્ફાઝ લિખને સે કબ્લ ઈમામે અહલે સુન્નત આ’લા હઝરત મૌલાના શાહ અહમદ રઝા ખાન رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ ફાતિહા સે કબ્લ જો સૂરતે વગૈરા પઢતે થે વોહ ભી તહરીર કી જાતી હૈ :

એક બાર :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١﴾ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٢﴾ مَلِكٌ يَوْمَ الدِّينِ ﴿٣﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٤﴾ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٥﴾ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ﴿٦﴾ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧﴾

કરમાને મુસ્તકા : صلى الله تعالى عليه و آله وسلم : जिस ने मुझ पर रोझे जुमुआ दो सो बार दुर्रदे पाक पढा उस के दो सो साल के गुनाह मुआक होंगे. (ترمذی)

એક બાર :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ۚ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا
نَوْمٌ ۚ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۚ مَنْ ذَا الَّذِي
يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ ۚ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا
خَلْفَهُمْ ۚ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ ۚ
وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ ۚ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا ۚ
وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ⑤

(પૃ ૩, બકરા: ૨૦૦)

ત્રીન બાર :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ① اللَّهُ الصَّمَدُ ② لَمْ يَلِدْ ③ وَلَمْ
يُولَدْ ④ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ⑤

ઈસાલે સવાબ કે લિયે દુઆ કા તરીકા

યા અલ્લાહ ! عَزَّوَجَلَّ જો કુછ પઢા ગયા (અગર ખાના વગૈરા
હે તો ઈસ તરહ સે ભી કહિયે) ઓર જો કુછ ખાના વગૈરા પેશ કિયા
ગયા હે ઉસ કા સવાબ હમારે નાકિસ અમલ કે લાઈક નહીં બલ્કે

ફરમાને મુસ્તફા : صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : મુઝા પર દુરુદ શરીફ પઢો અલ્લાહ غُزُو وَجَلُّهُم પર રહમત ભેજેગા. (ابن عمر)

અપને કરમ કે શાયાને શાન મહંમત ફરમા. ઔર ઇસે હમારી જાનિબ સે અપને પ્યારે મહબૂબ, દાનાએ ગુયૂબ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી બારગાહ મેં નઝર પહોંચા. સરકારે મદીના صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે તવસ્સુત સે તમામ અમ્બિયાએ કિરામ عَلَيْهِمُ السَّلَام તમામ સહાબએ કિરામ رَحْمَتُ اللہِ السَّلَام કી જનાબ મેં નઝર પહોંચા. સરકારે મદીના صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે તવસ્સુત સે સચ્ચિદ્દના આદમ સફિયુલ્લાહ عَلٰی نَبِیِّنَا وَعَلِیْہِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام સે લે કર અબ તક જિતને ઈન્સાન વ જિન્નાત મુસલ્માન હુએ યા કિયામત તક હોંગે સબ કો પહોંચા. ઇસ દૌરાન બેહતર ચેહ હૈ કે જિન જિન બુઝુર્ગોં કો ખુસૂસન ઇસાલે સવાબ કરના હૈ ઉન કા નામ ભી લેતે જાઈયે. અપને માં બાપ ઔર દીગર રિશ્તેદારોં ઔર અપને પીરો મુશિદ કો ભી નામ બ નામ ઇસાલે સવાબ કીજિયે. (ફૌત શુ-દગાન મેં સે જિન જિન કા નામ લેતે હૈં ઉન કો ખુશી હાસિલ હોતી હૈ અગર કિસી કા ભી નામ ન લેં સિર્ફ ઇતના હી કહ લેં, કે યા અલ્લાહ ! ઇસ કા સવાબ આજ તક જિતને ભી અહલે ઈમાન હુએ ઉન સબ કો પહોંચા તબ ભી હર એક કો પહોંચ જાએગા. (اِنْ شَاءَ اللہُ عَزَّوَجَلَّ)

અબ હસબે મા'મૂલ દુઆ ખત્મ કર દીજિયે. (અગર થોડા થોડા ખાના ઔર પાની નિકાલા થા તો વોહ દુસરે ખાનો ઔર પાની મેં ડાલ દીજિયે)

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : મુઝ પર કસરત સે દુરૂદે પાક પઢો બેશક તુમ્હારા મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના તુમ્હારે ગુનાહોં કે લિયે મઝિરત હૈ. (મુસ્નદ)

ખાને કી દા'વત કી અહમ એહતિયાત

જબ ભી આપ કે યહાં નિયાઝ યા કિસી કિસ્મ કી તકરીબ હો, જમાઅત કા વક્ત હોતે હી કોઈ માનેએ શર-ઈ ન હો તો ઈન્ફિરાદી કોશિશ કે ઝરીએ તમામ મેહમાનોં સમેત નમાઝે બા જમાઅત કે લિયે મસ્જિદ કા રુખ કીજિયે. બલ્કે એસે અવકાત મેં દા'વત હી મત રખિયે કે બીચ મેં નમાઝ આએ ઔર સુસ્તી કે બાઈસ بِأَمْرِ اللَّهِ જમાઅત ફૌત હો જાએ. દો પહર કે ખાને કે લિયે બા'દ નમાઝે ઝોહર ઔર શામ કે ખાને કે લિયે બા'દ નમાઝે ઈશા મેહમાનોં કો બુલાને મેં ગાલિબન બા જમાઅત નમાઝોં કે લિયે આસાની હૈ. મેઝબાન, બાવર્યા, ખાના તક્સીમ કરને વાલે વગૈરા સભી કો ચાહિયે કે જૂં હી નમાઝ કા વક્ત હો, સારા કામ છોડ કર બા જમાઅત નમાઝ કા એહતિમામ કરેં. બુરુગોં કી “નિયાઝ કી દા'વત” કી મસરૂફિયત મેં અલ્લાહ عَزَّ وَجَلَّ કી “નમાઝે બા જમાઅત” મેં કોતાહી બહુત બડી મા'સિયત હૈ.

મઝાર પર હાઝિરી કા તરીકા

બુરુગોં કી ઝાહિરી ઝિન્દગી મેં ભી કદમોં કી તરફ સે યા'ની ચેહરે કે સામને સે હાઝિર હોના ચાહિયે, પીછે સે આને કી સૂરત મેં ઉન્હેં મુડ કર દેખને કી ઝહમત હોતી હૈ. લિહાઝા બુરુગાને દીન કે મઝારાત પર ભી પાઈતી (યા'ની કદમોં) કી તરફ સે હાઝિર હો કર ફિર કિબ્લે કો

કરમાને મુસ્તફા ﷺ : જો મુઝ પર એક દુરુદ શરીફ પઢતા હૈ અલ્લાહ عزوجل ઊસ કે લિયે એક કીરાત અજ લખતા હૈ ઔર કીરાત ઉદુદ પહાડ જિતના હૈ. (મુઝાઝાઝ)

પીઠ ઔર સાહિબે મઝાર કે ચેહરે કી તરફ રુખ કર કે કમ અઝ કમ ચાર હાથ (યા'ની તકરીબન દો ગઝ) દૂર ખડા હો ઔર ઈસ તરહ સલામ અર્ઝ કરે :

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدِي وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

એક બાર સૂ-રતુલ ફાતિહા ઔર 11 બાર સૂ-રતુલ ઈખ્લાસ (અવ્વલ આખિર એક યા ત્રીન બાર દુરુદ શરીફ) પઢ કર હાથ ઉઠા કર ઊપર દિયે હુએ તરીકે કે મુતાબિક (સાહિબે મઝાર કા નામ લે કર ભી) ઈસાલે સવાબ કરે ઔર દુઆ માંગે. “અહ્સનુલ વિઆઅ” મેં હૈ : વલી કે મઝાર કે પાસ દુઆ કબૂલ હોતી હૈ.

(માખૂઝ અઝ અહ્સનુલ વિઆઅ, સ. 140)

ઈલાહી વાસિતા કુલ ઔલિયા કા મેરા હર એક પૂરા મુદ્દઆ હો

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

ગમે મદીના, બકીઅ,
મઘિરત ઔર બે
હિસાબ જન્નતુલ
ફિરદૌસ મેં આકા
કે પડોસ કા તાલિબ

28 રબીઉલ આખિર 1434 સિ.હિ.

11-3-2013

યાદ દાશ

ઘૌરાને મુતા-લઆ ઝરતન અન્ડર લાઈન કીજિયે, ઇશારત લિખ કર
સફહા નમ્બર નોટ ફરમા લીજિયે ﷺ ઈસ્મ મેં તરક્કી હોગી

[illegible]

[illegible]

[illegible]

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

સુન્નત કી બહારે

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ તબલીગે કુરઆનો સુન્નત કી આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક દા'વતે ઈસ્લામી કે મહકે મહકે મ-દની માહોલ મેં બ કસરત સુન્નતેં સીખી ઓર સિખાઈ જાતી હેં, હર જુમા'રાત ઈશા કી નમાઝ કે બા'દ આપ કે શહર મેં હોને વાલે દા'વતે ઈસ્લામી કે હફતાવાર સુન્નતોં ભરે ઈજતિમાઅ મેં રિઝાએ ઈલાહી કે લિયે અચ્છી અચ્છી નિચ્ચતોં કે સાથ સારી રાત ગુઝારને કી મ-દની ઈત્તિજા હૈ. આશિકાને રસૂલ કે મ-દની કાફિલોં મેં બ નિચ્ચતે સવાબ સુન્નતોં કી તરબિચ્ચત કે લિયે સફર ઓર રોઝાના ફિકે મદીના કે ઝરીએ મ-દની ઈન્આમાત કા રિસાલા પુર કર કે હર મ-દની માહ કે ઈબ્તિદાઈ દસ દિન કે અન્દર અન્દર અપને યહાં કે ઝિમ્મેદાર કો જમ્મ કરવાને કા મા'મૂલ બના લીજિયે, اِنَّ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ, ઈસ કી બ-ર-કત સે પાબન્દે સુન્નત બનને, ગુનાહોં સે નફરત કરને ઓર ઈમાન કી હિકાઝત કે લિયે કુઢને કાઝેહન બનેગા.

હર ઈસ્લામી ભાઈ અપના યેહ ઝેહન બનાએ કે “મુઝે અપની ઓર સારી દુન્યા કે લોગોં કી ઈસ્લાહ કી કોશિશ કરની હૈ. اِنَّ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ.” અપની ઈસ્લાહ કી કોશિશ કે લિયે “મ-દની ઈન્આમાત” પર અમલ ઓર સારી દુન્યા કે લોગોં કી ઈસ્લાહ કી કોશિશ કે લિયે “મ-દની કાફિલોં” મેં સફર કરના હૈ. اِنَّ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ

مکتبۃ المدینہ
(مکتب اسلام آباد)
SC1286

ISBN 978-969-579-559-0

—: ناشر —:

મકતબતુલ મદીના, ફેઝાને મદીના, તીકોની બાગીચે કે સામને, મિરઝાપૂર,

અહમદાબાદ, ગુજરાત-1, ફોન : 9327168200

maktabaahmedabad@gmail.com